

CHUYA QELLQA

MOSOQ TESTAMENTO

**El Nuevo Testamento
en Quechua Ayacuchano**

Traducción directa de los textos originales: hebreo, arameo y griego

El Nuevo Testamento en Quechua Ayacuchano

Primer edición: © 1987, Sociedades Bíblicas Unidas (Lima)

Segunda edición digital: © 2011, Sociedad Bíblica Peruana

Sociedad Bíblica Peruana, A.C.

Av. Petit Thouars 991 - Lima, Perú

Tel. (511) 433-5815 / 433-0077 / 433-0232 FAX. (511) 433-6389

Casa de la Biblia

Av. Revolución Sector I grupo 15

mercado El Sol Tda. 290. Villa El Salvador

Tel. 292-9118 / 699-6539 Cel- 997423343

<http://casadelabiblia.org>

www.ScriptureEarth.org

Licencia Creative Commons

<http://creativecommons.org/licenses/by-nc-nd/3.0>

BIBLI API LIBROKUNA

ÑAWPAQ TESTAMENTO

Génesis	Gn	1	Eclesiastes	Ecl	1185
Éxodo.....	Éxo	81	Cantares	Cant	1205
Levitico.....	Lev.....	146	Isaías.....	Is.....	1219
Números	Núm.....	191	Jeremías	Jer	1366
Deuteronomio.....	Deu	255	Lamentaciones.....	Lam	1498
Josué.....	Jos	311	Ezequiel.....	Ez.....	1514
Jueces.....	Jue.....	348	Daniel	Dan.....	1604
Rut	Rut.....	389	Oseas	Os	1632
1 Samuel.....	1 S	395	Joel	Jl.....	1658
2 Samuel.....	2 S	449	Amós.....	Am	1669
1 Reyes	1 R	494	Abdías	Abd.....	1686
2 Reyes	2 R	542	Jonás.....	Jon	1690
1 Crónicas.....	1 Cr.....	593	Miqueas	Miq	1694
2 Crónicas.....	2 Cr.....	639	Nahúm.....	Nah	1709
Ezdras.....	Ezd.....	693	Habacuc.....	Hab	1716
Nehemías.....	Neh	709	Sofonías	Sof	1723
Ester	Est.....	733	Hageo	Hag	1732
Job	Job	745	Zacarías	Zac	1735
Salmos	Sal.....	841	Malaquías	Mal	1754
Proverbios.....	Pro.....	1097			

MOSOQ TESTAMENTO

Mateo.....	Mt	1760	1 Timoteo	1 Ti	2108
Marcos.....	Mr	1818	2 Timoteo	2 Ti	2115
Lucas.....	Lc	1857	Tito	Tit	2120
Juan.....	Jn	1916	Filemón	Flm	2123
Hechos.....	Hch	1961	Hebreos	Heb	2125
Romanos.....	Rom	2014	Santiago	Stg	2142
1 Corintios	1 Co	2038	1 Pedro	1 Pe.....	2148
2 Corintios	2 Co	2058	2 Pedro	2 Pe.....	2155
Gálatas.....	Gá	2071	1 Juan.....	1 Jn.....	2159
Efesios.....	Ef	2080	2 Juan.....	2 Jn.....	2165
Filipenses.....	Fil	2088	3 Juan.....	3 Jn.....	2167
Colosenses	Col	2094	Judas	Jud.....	2169
1 Tesalonicenses	1 Te.....	2100	Apocalipsis	Ap	2171
2 Tesalonicenses	2 Te.....	2105			
Sasa Palabrakuna Entiendena.....			Glosario.....		2198
Mapas					2205

BIBLIAMANTA

Bibliaqa chulla librollaman huñurusqa librokunam. Chay librokunaqa judiokunapaqpas chaynataq Cristoman iñiqkunapaqpas ancha valorniyom. Griego idiomapi “Biblia” ni-nanqa librochakuna ninanmi. Bibliapiqa tarikun achka librokunam. Cristoman iñiqkunapa leenan Bibliaqa iskay parteman rakisqam, chaytam sutichanku Ñawpaq Testamento hinas-pa Mosoq Testamento nispa. Judiokunapa leenan Bibliaqa Ñawpaq Testamentollam.

Bibliaqa willakun Diospuni runakunaman reqsichikusqanmantam. Bibliaqa willakuntaqmi runakunata imaynam Dios salvasqanmantapas. Chaypim qawanchik Diosqa atiyninwan runaku-napa vidanpi imam rurasqankunata, tukuymanta llalliqtaqa qawanchik Israel casta runakunapa vidanpi imam rurasqantam. Runakunaman reqsichikuspanqa Chuya Espiritupa yanapasqan runakunamanmi reqsichikurqa. Biblia qellqaq runakunaqa chay tiempopi runamasinkupa rimasqan idiomapim qellqarqaku. Chayraykum Ñawpaq Testamentopi librokunaqa ñawpaqt-aqa qellqasqa karqa Hebreo simipi hinaspa Aram runakunapa rimayninpí. Mosoq Testamentopi librokunañataqmi qellqasqa karqa Griego rimaq runakunapa rimayninpí. Chay ñawpaq idiomakunapi qellqasqa kaqkunamantamá tukuy tiempopi tikrasqa karqa wakin idiomakunamanpas.

Bibliapi librokunataqa achka runakunam qellqarqaku yaqa waranqa soqta pachaknin watapi. Bibliapim tarinchik tukuy rikchaq takikunata, ñawpa tiempopi willakuykunata, hamuq tiempoku-napi sucedekunamanmanta willakuykunata, rikchanachiykunata, imaynatam kawsanapaq leykunata, Dios adoranapaq leykunata, allinta otaq mana allinta reqsinapaq yachachikuykunata hinaspa Dios-ta respetanapaq leykunata. Mosoq Testamentopipas tarinchiktaqmi Iglesiakunaman cartakunata.

Bibliaqa Diospa palabran kasqanraykum ancha atiyniyop sapa runapa vidanta tikranan-paq. Vidanku tikrasqa runakunam willakunku Bibliaqa Diospa palabran kasqanta.

Ñawpaq Testamentopas chaynataq Mosoq Testamentopas qellqasqanku tiempopiqa lees-pa entiendenam karqa, leesqankuta uyariqkunapas entiendeqkutuqmi rimasqanku simipi kasqanrayku. Chayna entiendesqa kananpaqmí kunan tiempokunapipas kay Bibliaqa runa-kunapa rimayniman tikrasqa kachkan.

Wakin palabrakunapa ñawpaqninpim kachkan kayna señal (*), chayna señalniyop palabrataqa maskana Bibliapi tukuyinpi kaq palabrakunapa imam ninan librochapim. Apurimac lawpi rimaykunapas chaypim tarikun.

Kachkantaqmi numerochakunawan churasqa notachakunapas, chayqa kachkan paginapa uray lawninpim.

Kay Bibliataqa Sociedades Bíblicasmi tikrachimun kunan tiempokunapi rimasqanchikman chay-napi Diospa Palabranqa llapallan runakunaman chayananpaq. Ñawpa Testamentotam tikrachimun Hebreo hinaspa Arameo idiomamanta, Mosoq Testamentotañataqmi tikrachimun Griego idiomamanta. Chaynapi Quechuakunapas tukuy nacionkunapi runakuna hina kikinkupa rimayninkupi Señorninchik Jesucristota yupaychanankupaq. Bibliami nin: “Chaymantam rikurqani achkallaña runakunata llapallan nacionkunamanta, ayllukunamanta, castakunamanta hinaspa tukuy rikchaq rimayniyoqkunamanta. Paykunaqa sayachkasqaku hatun tiyanapa ñawpaqninpim hinaspa Carne-ropa qayllanpim. Achka-achkallaña kapitinkum mana pipas yupaya atirqachu. Yuraq pachawan pachasqakama kaspam sapakama hapirqaku palmerapa kallmanta.” Apocalipsis 7:9

MOSOQ TESTAMENTO

Mosoq Testamentoqa Señor Jesucristomanta willakuqmi. Mosoq Testamento ninanqa “Runakunawan mosoq contratota Diospa rurasqan” ninanmi. Chay contratoman hinam Dios prometekurqa Churin Jesucristo chaskikuq runakunaqa Salvayta. Chay chaskikuq runakunaqa Jesucristollamanña hapipakuqpam payllataña kasukunanku.

Kay Mosoq Testamentopiqa kachkan iskay chunka qanchisniyoq librokunam qatinas-ninpi sutin-sutiyoqkama. Qallariyininpim kachkan EVANGELIOWAN SUTICHASQA TAWA LIBROKUNA. Chaykunam willakun Jesucristopa vidanmanta, wañusqanmanta, waksari-musqanmanta, tukuy ima rurasqanmanta hinaspa yachachisqankunamanta.

Chay tawantin Evangelio sutiyoq librokunaman qatiqñataqmí kachkan APOSTOLKUNAPA RURASQANMANTA SUTIYOQ LIBRO. Chay libropim tarinchik imaynam Evangelioqa Jerusalenmanta Roma llaqtakama kimsa chunka watallapi mirarusqanta.

Apostolkunapa Rurasqanmanta willakuq libromanñataqmí qatichkan APOSTOL PABLOPA QELLQASQAN CARTAKUNA. Tukuy hinastinpi Señor Jesucristoman chayllaraq iñikuqkunamatam cartanwan kallpancharqa, yachachirqa, anyarqa hinaspa yanapaypaq-yanaparpaq iñiyinkupi aswan-aswan wiñanankupaq.

Apostol Pablopa qellqasqan cartakunamanñataqmí qatichkan WAKIN APOSTOLKUNAPA QELLQASQAN PUSAQ CARTAKUNA. Wakinmi qellqasqa karqa tukuy hinastinpi iñiokunaman, wakinñataq huñasqa iñiokunamanwan wakin runakunaman.

Chay llapa librokunapa otaq Mosoq Testamentoqa tukuyñinpiñataqmí kachkan APOCALIPSIS SUTIYOQ LIBRO. Chay librom willawanchik Señor Jesucristoqa imaynatum hamuq tiempokunapi munaychakunamanta.

Mosoq Testamentoqa qellqasqa karqa Griego idiomapim chaymi Sociedades Biblicas kay Quechua Mosoq Testamentoqa tikrachimun hina Griego idiomamanta. Chaynapi Quechua rimaqkunapas rimayninkupipuni Tayta Diospa palabranta chaskinankupaq. Diosmá munan Quechua rimaqkunapas Paypa munaychakusqanman yaykunankuta. Bibliam nin: “Kay pachapi gobiernekunaqa Cristopañam. Payñam gobiernanqa wiña-wiñaypaq.” Apocalipsis 11:15

JESUCRISTOMANTA MATEOPA QELLQASQAN

Tawam karqaku Jesucristopa vidanmanta qellqaqkuna, paykunam karqa Mateo, Marcos, Lucas hinaspa Juan. Sapakamam qellqarqaku Jesuspa vidanmanta qawasqankuman hina chaynataq pikunam leenankupaq hina. Mateoqa tukuymanta llalliqtaqa qellqarqa judiokunapaqmi, paykunamanmi willarqa Jesusqa paykunapa suyasqan Mesías kasqanmanta chaynataq runakunapa salvaqnin kasqanmanta. Jesucristontakamam runakunaman Ñawpaq Testamentopí prometesqankunata Tayta Dios cumplirqa.

Kay libroqa pichqa parteman rakisqam kanman:

Punta kaq partem willakun Jesucristopa runa kayninpí ñawpaq abuelonkunamanta, maypim nacesqanmanta hinaspa Jesuspa ñawpaqnintaraq nacemuq Bautizaq Juanmanta (1:1-3:12).

Iskay kaq parteñataqmi willakun Jesuspa bautizasqa kasqanmanta hinaspa Diablopá pruebasqan kasqanmanta (3:13-4:11).

Kimsa kaq parteñataqmi willakun Galilea lawpi predicasqanmanta, yachachisqanmanta hinaspa onqoqkuna sanoyachisqanmanta (4:12-18:35).

Tawa kaq parteñataqmi willakun chulla kutillataña Jerusalen llaqtaman risqanmanta (19-20).

Pichqa kaq parteñataqmi willakun Jerusalen llaqtapi semanallaña kachkaspan chay punchawkunapi ñakarisqanmanta, chakatasqa kasqanmanta, wañusqanmanta, kawsarisqanmanta hinaspa discipulonkunaman rikurisqanmanta (21-28).

Kay libroqa tukuykun Jesuspa kamachisqanta willakuspanmi. Paymi discipulonkunata kamachirqa tukuy kay pachapi purispanku runakunata iñichinankupaq.

Kay libropim tarikun pichqa clase yachachikuykuna:

Moqopi Jesuspa yachachisqankuna (5-7). Chaypim nirqa Diospa gobiernasqan runakunaqa imayna sonqoyoqmi kanankumanta, imakunam ruranankumanta hinaspa imakunawanmi Diospa favorecesqan kanankumanta. Kay yachachikuynipim Jesusqa entiendechin Ñawpaq Testamentopí kaq Diospa yachachikuyninkunamanta. Chunka iskayniyoq discipulonkunaman yachachisqan (10). Diospa gobiernonmanta rikchanachiykuna (13). Jesuspa discipulonkunaqa imaynam kawsanankumanta (18). Tiempo tukuruptin imaynam Diospa gobiernon kay pachapi kananmanta (24-25).

Jesucristopa ñawpaq abuelonkuna

(Lc 3:23-38)

1 ¹Abrahampawan Davidpa mirayninmanta kaq Jesucristopa abuelonkunam kaykuna:

2 ²Abrahanmi karqa Isaacpa taytan, Isaacnataq Jacobpa taytan, Jacobpas karqa Judapawan wawqenkunapa taytanmi. ³Juda sutiyoq runam karqa Farespapiwan Zarapa taytan, mamanñataqmi karqa Tamar. Faresmi karqa Esrompa taytan, Esromñataqmi Arampa taytan. ⁴Aranmi karqa Aminadabpa taytan, Aminadabñataq Naasonpa taytan, Naasonpas karqa Salmonpa taytanmi. ⁵Salmonmi karqa Boozpa taytan, Rahabñataqmi karqa maman. Boozmi karqa Obedpa taytan, Rutñataqmi karqa maman.

Obedmi karqa Isaipa taytan. ⁶Isaimi karqa Rey Davidpa taytan, Davidñataqmi karqa Salomonpa taytan, Salomonpa mamañqa karqa wañukuq Uriaspa warminmi.

⁷Salomonmi karqa Roboampa taytan, Roboamñataq Abiaspa taytan, Abiasñataqmi karqa Asapa taytan. ⁸Asam karqa Josafatpa taytan, Josafatñataq Jorampa taytan, Joramñataqmi karqa Uziaspa taytan. ⁹Uziasmi karqa Jotampa taytan, Jotamñataq Acazpa taytan, Acazñataqmi karqa Ezequiaspa taytan. ¹⁰Ezequiasmi karqa Manasespa taytan, Manasesñataq Amonpa taytan, Amonñataqmi karqa Josiaspa taytan. ¹¹Josiasmi karqa Jeconiaspapiwan wawqenkunapa taytan Israel runakuna Babiloniaman preso pusasqa kasqanku tiempopi.

¹²Chay tiempomantañataqmi Jeconias karqa Salatielpa taytan, Salatiñataq Zorobabelpa taytan. ¹³Zorobabelmi karqa Abiudpa taytan, Abiudñataq Eliaquimpa taytan, Eliaquimñataqmi karqa Azorpa taytan. ¹⁴Azormi karqa Sadocpa taytan, Sadocñataq Aquimpa taytan, Aquimñataqmi karqa Eliudpa taytan. ¹⁵Eliudmi karqa Eleazarpa taytan, Eleazarñataq Matampa taytan, Matanñataqmi karqa Jacobpa taytan. ¹⁶Mariapa qosan Joseyapa taytanmi karqa Jacob, Mariañataqmi karqa Cristowan sutichasqa Jesuspa maman.

¹⁷Chaynaqariki Abrahamanta Davidkama llapallan miraykunaqa karqa chunka tawayoq miraykunam, Davidmanta Israel runakuna Babiloniaman preso pusasqa kasqanku tiempomantañataqmi karqa chunka tawayoq miraykuna, chayna chunka tawayoq miraytaqmi karqa Babiloniaman Israel runakuna preso pusasqa kasqanku tiempomanta Cristo nacenankamapas.

Jesucristopa nacekusqanmanta

(Lc 2:1-7)

¹⁸Jesucristopa nacekusqanqa kaynam karqa: Mariam Joseywan casarakunanaq rimapayasqaña karqa, manaraq kuska kachkaptinkum Maria wiksayakururqa Chuya Espiritupa atiyninwan. ¹⁹Joseymi justo runa kasqanrayku Mariati juicioman churayta mana munarqachu, aswanqa upallallam rakikuruyta munarqa. ²⁰Chaynata piensach-kaptinmi mosqoyinipi rikuriykurqa Señorpa angelniñ hinaspam nirqa:

—Davidpa miraynin Josey, ama manchakuychu Mariawan casarakuyta, payqa wiksayakurun Chuya Espiritupa atiyninwanmi. ²¹Qari wawatam wachakunqa, paytam sutichanki Jesuswan, paymi runankunata salvanqa huchankumanta.

²²Tukuy kaykunam pasakurqa Diosmanta willakuqpa kayna nisqan cumplikunanaq:

²³Doncellam wiksayakuruspan wachakunqa qari wawata.

“Emanuel” nispam sutichankaku chay wawata.

Kayqa: “Diosmi ñoqanchikwan” ninanmi.

²⁴Puñusqanmanta rikcharispanmi Josey rurarqa angelpa kamachisqanta hina hinaspam Mariawan casarakurqa. ²⁵Ichacha manam kuskachu puñurqaku wawan wachakunankama, wachakuruptinñam suticharqa Jesuswan.

Yachayniyoq runakunam Jesusta watukunku.

2 ¹Herodes rey kachkaptinmi Jesus nacerqa Judea law Belen llaqtapi. Hinaptinmi yachayniyoq runakuna Jerusalenman chayaramurqaku intipa qespimunan lawmanta. ²Hinaspam tapukurqaku:

—¿Maypitaq kachkan judiokunapa reynin nacemuq? Intipa qespimunan lawpim luceronta rikuramuniku chaymi hamuniku adoraqnin —nispa.

³Chayta Rey Herodes yacharuspanmi hukmanyarurqa Jerusalenpi llapallan runakunapiwan. ⁴Hinaptinmi Rey Herodes qayachirqa llapallan *sacerdoteja fenkunatawan Diospa leynin yachachiqunata hinas pam tapurqa maypim Cristo nacenanmanta. ⁵Paykunam nirqaku:

—Judea law Belen llaqtapim, Diosmanta willakuqmi kaynata qellqarqa:

⁶ Judeapi kaq yaw Belen llaqta,
manapunim taksallaqa kawaqchu
Judeapi gobiernaq llaqtakunamantaqa,
qanmantam lloqsimunqa huk kamachikuq.
Paymi Israel runaykunata michinqa.

⁷Chaymi Herodes upallalla qayarachimurqa yachaqunata hinas pam allinta ta-
purqa haykapim lucero rikurisqanmanta. ⁸Paykunata Belenman kachaspanmi nirqa:

—Allinta maskamuychik, wawata tariruspaykichikñataqmi willaykachimuan-
kichik ñoqapas rispay adoraykamunayaq —nispa.

⁹Reypa nisqanman hinam paykuna pasarqaku. Ñanta richkaptinkuñataqmi intipa qespimunan lawpi rikumusqanku lucero rikuriyakamuspan ñawpaqni-
kuta rirqa wawapa maymi kasqanpi sayanankama. ¹⁰Lucerota rikuruspankum yachaqkuna ancha-anchata kusikurqaku. ¹¹Wasiman yaykuykuspankuñataqmi rikuykurqaku wawatawan maman Mariata hinas pam qonqorakuykuspanku wa-
wata adorarqaku, baulchankuta kichaykuspankutaqmi qorqaku apasqanku qorita,
inciensota hinaspa miski asnaq *mirrata. ¹²Diosmi mosqoyinkupi willarqa:

—Amañam kutinkichikñachu Rey Herodesmanqa —nispa.

Chaymi kutikurqaku huklaw ñannintaña.

Egipto nacionman Jesusta ayqechisqankumanta

¹³Yachaqkuna ripukuptinmi Señorpa angelin rikuriykurqa Joseyman mosqoy-
ninpi hinas pam nirqa:

—Hatarispayki mamantinta wawata ayqechiy Egipto nacionman hinaspa chaypi kamuy qamkunaman willamunaykama. Herodesmi maskachkan wawata wañuchinanpaq —nispa.

¹⁴Joseymi puñusqanmanta hatariruspan wawata mamantinta pusarikuspan chay tuta pasarqa Egipto nacionman. ¹⁵Chaypim kamurqaku Herodes wañunan-
kama. Kaykunam pasakurqa Señormanta willakuqpa:

—Churiytam Egipto nacionmanta qayamurqani —nisqan cumplikunanaq.

Qari wawakunata wañuchinankupaq Herodespa kamachikusqanmanta

¹⁶Herodesmi yachaqkunapa engañarusqanta yacharuspan llumpaysuta pi-
ñakururqa hinas pam soldadonkunawan wañurachirqa Belen llaqtapi hinas pam
muyuriqniñipi kaq qari wawakunata, iskay watayoqmanta uraymanmi wañura-
chirqa yachaqkunapa tapukusqan tiempoman hina. ¹⁷Chaynapim cumplikurqa
Diosmanta willakuq Jeremiaspa qellqasqan, paymi nirqa:

¹⁸Rama llaqtapim uyarikurqa,
puraminti llakikuywan waqasqanmi uyarikurqa.
Raquelmi wawankunamanta waqarqa.

Consuelasqa kaytapas manaña munaspanmi waqarqa,
wawankuna manaña kasqanraykum waqarqa.

¹⁹ Herodes wañuruptinmi Señorpa angelnin Joseyman Egito nacionpi mosqoy-ninpi rikuriykurqa hinaspm nirqa:

²⁰—Hatariy hinaspa mamantinta wawata pusarikuspa riy Israel nacionnikiman, wañurunñam wawa wañuchi y munaqkunaqa —nispa.

²¹ Rikchariruspanmi Josey pusarqa wawata mamantinta Israel nacionninman.

²² Joseymi yacharurqa Arquelaoña Judea lawpiqa taytan Herodespa rantinpi gobier-nasqanta, chayraykum manchakuspan chaymanqa mana rirqachu, mosqoyninpi Dios willaptinñam pasarqa Galilea lawmanqa. ²³ Chayman chayaruspanñataqmi rirqa Nazaret llaqtapi yachananpaq. Chaynam karqa Diosmanta willakuqkunapa “Nazaret llaqtayoqwanmi sutichanqaku” nisqanku cumplikunana paq.

Bautizaq Juanmi purunpi willakun.

(*Mr 1:1-8. Lc 3:1-9, 15-17. Jn 1:19-28*)

3 ¹Chay punchawkunapim Bautizaq Juan rirqa Judea law purunman kaynata willakustin:

²—Wanakuychik huchaykichikmanta, Diospa munaychakunanmi hichpara-munña —nispa.

³Diosmanta willakuq Isaiasm Juanmanta kaynata qellqarqa:

Huk runam purunpi qaparispa rimachkan:

“Señorpa hamunan ñanta allichaychik.

Paypa purinankunata derechaychik.”

⁴ Juanpa pachanmi karqa *camellopa pelonmanta rurasqa, weqaw watakunña-taqmi karqa qaramanta, mikunanñataqmi karqa aqarway urukunapiwan purun abejapa miskin. ⁵Runakunam Jerusalenmanta rirqaku pay uyariq, rirqakutaqmi Iliw Judea lawmantapas hinaspa Jordan Mayupa Iliw muyuriqninkunamantapas.

⁶Huchankuta reqsikuspa willakuptinkum Juan bautizarqa Jordan Mayupi.

⁷Achkallaña *fariseokunapiwan *saduceokuna bautizasqanman riptinmi Juan nirqa:

—iCulebrapa miraynin kaqla runakuna! ¿Pitaq willasurqankichik hamuq castigomanta ayqenaykichikpaq? ⁸Huchaykichikmanta wanakuspayá qawachi-kuychik vidaykichik tikrasqa kasqanta. ⁹Amayá niychikchu: “Ñoqaykuqa kaniku Abrahampa mirayninmi” nispaqa. Diosqa kay rumikunamantapas Abrahampa miraynintaqa hatarirachinmanmi. ¹⁰Hachaqa listoñam kachkan sachakunata sapinmanta kuchunapaq. Mana allin ruruq llapallan sachqa kuchuspam ninaman wischuna. ¹¹Huchaykichikmanta wanakuptikichikmi yakuwan bautizaykichik, qepay hamuqmi ichaqa Chuya Espirituwan bautizasunkichik ninawan hina.

Qepay hamuqqa ñoqamanta aswan atiyniyoqmi chaymi ñoqqa *usutallantapas mana apaq hinachu kani. ¹²Paymi trigo wayrachiq hina runakunata juzganqa, wayrachinan palaqa makinpiñam kachkan pajamanta trigota chuyananpaq, trigo-ta taqeman apaykuspanmi pajatañataq kañanqa mana amachay atina ninapi.

Jesus bautizasqa kasqanmanta*(Mr 1:9-11. Lc 3:21-22)*

¹³Jesusmi rirqa Galilea lawmanta Jordan Mayuman chaypi Juanwan bautiza-chikunanpaq. ¹⁴Juanñataqmí mana munaspan nirqa:

—Ñoqam qampa bautizanaykiqa kani ñchinaptinchu qamraq hamuwanki bauti-zanaypaq? —nispa.

¹⁵Chaymi Jesusñataq nirqa:

—Ama harkakuwaychu, Diospa munasqanmi tukuy ima rurananchik —nispa.

Chayñam Juan bautizarqa. ¹⁶Jesusmi bautizarachikuspan yakumanta lloqsimurqa hinaptinmihanaq pacha qonqayta kicharikuykuptin Jesus rikururqa Diospa Espiritunta paloma hina payman uraykamuchkaqta. ¹⁷Hinaptinmi hanaq pachamanta nimurqa:

—Paymi kuyasqay Churiy. Payraykum kusisqa kachkani —nispa.

Jesusta diablo tentasqanmanta*(Mr 1:12-13. Lc 4:1-13)*

4 ¹Hinaptinmi Jesusta Espiritu pusarurqa purunman diablo payta tentananpaq.

²Chaypim karqa tawa chunka punchaw, tawa chunka tuta mana mikusqa, chay-mantañam yarqarurqa. ³Hinaptinmi Jesusta tentananpaq diablo asuykuspan nirqa:

—Diospa Churin kaspaykiqa kay rumikunatayá kamachiy tantayarunapanpaq —nispa.

⁴Hinaptinmi Jesus nirqa:

—Bibliam nin: “Runaqa kawsanqa manam mikuylawanchu aswanqa Diospa llapa rimasqankunawanmi” nispas.

⁵Hinaptinmi diablo pusarurqa Jerusalen chuya llaqtaman hinas pam templo pa-hawanpi sayakachispan ⁶nirqa:

—Diospa Churin kaspaykiqa kaymantayá pawaykuy. Bibliam nin:

“Qamraykum Dios kamachinqa angelninkunata.

Paykunam hapisunki rumiman chakikita mana takarunaykipaq.”

⁷Jesusñataqmi nirqa:

—Bibliapiqa nichkantaqmi: “Amam pruebamanqa churankichu Señor Diosniki-taqa” nispas.

⁸Yapatawanmi diablo pusarurqa alto-alto orqopa puntanman hinas pam qawa-chirqa kay pachapi llapallan nacionkunata, qawachirqataqmi chay nacionkunapa sumaq kaynintapas. ⁹Hinas pam nirqa:

—Tukuy kaykunatam qosqayki qonqorakuykuspa adorawaptikiqa —nispa.

¹⁰Hinaptinmi Jesus nirqa:

—Pasaway kaymanta *Satanas, Bibliam nin: “Señor Diosllaykitam adoranki, payllatataqmi servinkipas” —nispa.

¹¹Chaymi Jesusta diablo saquerurqa, angelkuna hamuruspanmi payta yanaparqa.

Galilea lawpi Jesus willaykuy qallarisqanmanta*(Mr 1:14-15. Lc 4:14-15)*

¹²Juan carcelpi kasqanta Jesus yacharuspanmi pasakurqa Galilea lawman.

¹³Nazaret llaqtamanta lloqsiruspanñataqmi qochapa patan Capernaum llaqtapi

*yacharqa, chay llaqtaqa kachkan Zabulon hinaspa Neftaliy lawpim.¹⁴ Pasakur-
qaqa Diosmanta willakuq Isaiaspa qellqasqan cumplikunanaqpam, ¹⁵ paymi nirqa:

Jordan Mayupa waklawninpi,
lamar qochapa hichpan ñanpi,
Zabulonpapiwan Neftaliyapa allpanpim,
Dios mana reqsiq runakunapa Galilea allpanpim
kayna sucedekunqa:

¹⁶ Tutayaypi kawsaqkunam hatun achkiya rikururqa,
llumpay tutayaypi *yachaqkunamanmi achikyaykamurqa.

¹⁷ Chaymantam Jesus qallarirqa willakuya:

—Wanakuychik huchaykichikmanta, Diospa munaychakunanmi hichparamun-
ña —nispa.

Challwirukunata Jesus qayasqanmanta

(Mr 1:16-20. Lc 5:1-11)

¹⁸ Galilea qochapa patanta richkaspam Jesus rikururqa Pedrowan suticasqa
Simonta wawqen Andrestawan, paykunam challwiru kasqankurayku challwach-
karqaku atarrayawan. ¹⁹ Paykunatam Jesus nirqa:

—Qatiwaychik, challwachkaq hina runakunataña huñunaykichikpaqmi atiyta
qosqaykichik —nispa.

²⁰ Chaynata niykuptillanmi atarrayankuta saqeruspa Jesuswan pasarqaku.

²¹ Waklawniqpiñataqmí Jesus rikururqa Zebedeoopa churin Jacobota hinaspa
Juanta. Chay iskay wawqekunam taytan Zebedeopiwan botepi mallankuta alli-
chachkarqaku chaymi Jesus paykunata qayarqa. ²² Hinaptinmi chaylla botetawan
taytankuta saqeruspa Jesustaña qatikurqaku.

Achkallaña runakunata Jesus yachachisqanmanta

(Lc 6:17-19)

²³ Jesusmi purirqa lliw Galilea law llaqtakunapi, *huñunakunanku wasikunapi Diospa
munaychakusqanmanta allin noticiata willakustin hinaspa tukuy rikchaq onqoyniyoq-
kunata sanoyachistin. ²⁴ Jesusmanta Siria lawpi llapallan kaqkuna yacharuspankum
apamurqaku tukuy rikchaq onqoywan, nanaywan kaqkunata, demoniopa ñakarichisqan-
kunata, wañuy mañayoqkunata hinaspa suchukunata, paykunatam Jesus sanoyachirqa.
²⁵ Achkallaña runakunam qatirqa Galilea lawmanta, Decapolis lawmanta, Jerusalen llaq-
tamanta, Judea lawmanta chaynataq Jordan Mayupa waklawninmantapas.

Orqopi tiyaykuspa Jesus yachachisqanmanta

5 ¹Jesusmi llapa runakunata qawaykuspan rirqa orqopa waqtaman hinap-
tinmi chaypi tiyaykuptin puriqmasinkuna asuykurqa. ²Hinaptinmi Jesus
yachachiyta qallaykurqa kaynata:

³—Mayna kusisqam “Diostam necesitani” niqkunaqa, paykunapamiki Diospa
munaychakusqanqa.

⁴—Mayna kusisqam llakisqakunaqa, paykunataqariki Diosmi consuelanqa.

⁵—Mayna kusisqam llampu sonqoyoqkunaqa, paykunaqariki herenciapaqmi
kay pachata chaskinqa.

⁶—Mayna kusisqam yarqachikuchkaq hina hinaspa yakunayachikuchkaq hina Diospa munasqan ruray munaqkunaqa, paykunaqa saksaykuchkaq hinam kanqaku.

⁷—Mayna kusisqam llakipayakuqkunaqa, paykunapas llakipayasqam kanqaku.

⁸—Mayna kusisqam limpio sonqoyoqkunaqa, paykunaqariki Diostam rikunqa.

⁹—Mayna kusisqam amachakuqkunaqa, paykunaqariki Diospa churinwan sutichasqam kanqaku.

¹⁰—Mayna kusisqam Diospa munasqanman hina rurasqankumanta ñakarichisqakunaqa, paykunapamiki Diospa munaychakusqanqa.

¹¹—Mayna kusisqam kankichik ñoqarayku runakuna kamispa ñakarichisuptikichikqa hinaspa contraykichikpi llullakuspa tukuy imatapas nisuptikichikqa.

¹² Anchatayá kusikuychik, hatun premiotam chaskinkichik hanaq pachapi. Chaynatum ñakarichirqaku qamkunamanta ñawpaq kaq Diosmanta willakuqkunataspas.

Kachiwan hinaspa achkiywan tupachispa yachachisqanmanta

(Mr 9:50. Lc 14:34-35)

¹³—Qamkunaqa kay pachapi runakunapaqmi kachi hina kankichik. Kachi qamayaruspaaq ñimapaqtaq valenman? Manam imapaqpas servinñachu aswanqa wischusqa captin runakuna sarutyanallanpaqñam.

¹⁴—Qamkunaqa runakunapaqmi achkiy hina kankichik, orqopa puntanpi llaqtqa manam pakasqachu. ¹⁵ Mecherotaqa ratachina manam cajonpa ukunman churarunapaqchu, aswanqa altomanmi churana wasipi llapallan kaqkunata achkinanpaq. ¹⁶ Chaynaya qamkunapas achkichkaq mecherio hina kaychik runakunapa qayllanpi chaynapi allin rurasqaykichikta qawaspanku hanaq pachapi kaq Taytaykichikta paykunapas alabanankupaq.

Moisespa qellqasqan leymanta

¹⁷—Creeychik: Manam ñoqaqa hamurqani Moisespa qellqasqan *ley chinkachinay-paqlchu nitaq Diosmanta willakuqkunapa yachachisqankunata chinkachinay-paqlchu aswanqa cumplinaypaqmi. ¹⁸ Cheqaptapunim nikichik: Cielowan kay pacha kanankamaqa *leypaq huk letrachallanpas nitaq huk puntochallanpas manam qechusqachu kanqa lliw cumplikunankama. ¹⁹ Kay *leypi taksallan kaq kamachikuyllataspas mana kasukuqkunaqa hinaspa runamasinmanpas chayna yachachiqkunaqa wakinkunamanta mana valeqmi kanqa Diospa munaychakusqanpi. Allinta kasukuspa yachachiqkunam ichaqa Diospa munaychakusqanpi allin reqsisqa kanqa. ²⁰ Nikichikmi, sichum Diospa leynin yachachiqkunamantapas hinaspa *fariseokunamantapas aswan allinta mana ruraspaykichikqa manam yaykunkichikchu Diospa munaychakusqanman.

Ama piñakunapaq yachachisqanmanta

(Lc 12:57-59)

²¹—Uyarirqankichikmi ñawpa runakunaman kayna nisqankuta: “Amam pitapas wañuchinkichu, pipas wañuchiqa wañunapanqa juzgasqam kanqa” nispa. ²² Nikichikmi, pipas wawqenpaq piñakuqqa juzgasqam kanqa, wawqen insultaqñataqmi *cortepí juzgasqa kanqa, wawqenta mana valeq upallamanta kamiqñataqmi kachkan wiñaypaq ninawan castigasqa kananpaqñá.

²³—Chaynaqa sichum ofrendaykita apamunki templopi *altarmán hinaspaña-taq yuyariwuqaq runamasiki imamantapas piñachisqaykita, ²⁴ chayna kaptinqa

ofrendaykita altarpa ñawpaqniñpi saqeypuspayá kutirispa paywan *allinyanaka-muy hinaspáñayá qoy ofrendaykitaqa.

²⁵—Quejakuqnikiwan rispaqa ñanllapiraqyá allinyanakuruy chaynapi juezman ama entregasunaykipaq, guardiaman juez entregaykusuptikiqa carcelmanmi aparusunkiman. ²⁶Cheqaptapunim niki: Chaymantaqa manam lloqsimunkichu debekusqaykita pasaypaq paganaykikama.

Hukwan pierdekuy huchamanta

²⁷—Uyarirqankichikmi “Amam hukwanqa pierdekunkichu” niyta. ²⁸Ñoqam ichaqa nikichik: Pipas warmita munapayasan qawaqqqa sonqonpim hukwan pierdekuy huchata rurarunña.

²⁹—Chaynaqa, sichu *alleq ñawiki huchallichisuptikiqa horqoruspayá wischuruy, cuerpoypipa huknin partellan chinkaruyinimi allinqa enteron cuerpointin wiñayapaq castigoman wischusqa kanaykimantaqa. ³⁰Sichu *alleq makiki huchallichisuptikiqa qoruruspayá wischuruy, cuerpoypipa huknin partellan chinkaruyinimi allinqa enteron cuerpointin wiñayapaq castigoman wischusqa kanaykimantaqa.

Casadokunaqa ama rakinakunankumanta

(Mt 19:9. Mr 10:11-12. Lc 16:18)

³¹—Ñawpaqtam nirqakutaq: “Pipas warminmanta rakikuqqa ochun raki-kusqanmanta papelta” nispa. ³²Ñoqam ichaqa nikichik: Huk qariwan mana tupakuchkaptin warminmanta rakikuqqa chay warmin huchallikunanpaqmi saqe-run, chay wischusqa warmiwan casarakuqpas huchallikuntaqmi.

Ama juranapaq Jesuspaya yachachisqanmanta

³³—Uyarirqankichiktaqmi ñawpa runakunaman kayna nisqankutapas: “Amam yanqamantaqa jurankichu, cumplinkipunim Señorpa qayllanpi juraspa prometesqay-kitaqa” niqta. ³⁴Ñoqam ichaqa nikichik: Amam jurankichikchu imaraykupas, amam jurankichikchu hanaq pacharaykupas, hanaq pachaqa gobiernaspa Diospa tiyananmi. ³⁵Amataqmí jurankichikchu kay pacharaykupas, kay pachaqa paypa sarunamni, nitaq Jerusalenraykupas, Jerusalenqa hatu-hatun Reypa llaqtanmi. ³⁶Amataqmí jurankichu umaykiraykupas, qamqa manam huk chukchallatapas yurayachiyta nitaq yanayachiyta atiwaqchu. ³⁷Cheqap kaptinqa rimankichikqa “arí” nispam, mana cheqap kaptinñataqmí ninkichik “manam” nispa, imatapas kayna rimayman yapaptikiqa diablomantam.

Ama vengakunapaq Jesuspaya yachachisqanmanta

(Lc 6:29-30)

³⁸—Uyarirqankichiktaqmi: “Runaqa pagachun ñawinwanyá hukninpá ñawin-manta, kirunwan hukninpá kirunmanta” nispa nisqankuta. ³⁹Ñoqam ichaqa nikichik: Amayá harkakuychikchu mana allin runataqa, sichu pipas huknin uyaykipi laqyarusuptikiqa qawachiytaqyá huklawnin uyaykitapas. ⁴⁰Pipas quejakususpayki camisayki qechuya munasuptikiqa qoykuyá punchuykitapas. ⁴¹Pipas huk hora puriya carganta qepichisuptikiqa iskay hora puriyatayá aparapuy. ⁴²Ma-nakuqnikimanqa qoykuyá, amataqyá negaychu prestakusuqnikitaqa.

Enemigonchikkunata kuyanapaq Jesuspa yachachisqanmanta
(Lc 6:27-28, 32-36)

⁴³—Uyarirqankichiktaqmi: “Kuyankim amistadnikita, enemigoykitañataqmi cheqninki” nispa nisqankuta. ⁴⁴Ñoqam ichaq nikichik: Kuyaychik enemigoykichikkunata, mañapuchiktaq ñakarichisunqnikichikkunapaqpas. ⁴⁵Chaynapim qamkunaqa kankichik hanaq pachapi kaq Taytapa churinkuna, paymi intitapas qespichimun allin otaq mana allin runakunapaqpas, paytaqmi parachimun justo runakunapaqpas chaynataq mana justo runakunapaqpas. ⁴⁶Sichum kuyaqlaykichikta kuyaspaca ¿ima premiotataq chaskiwaqchik? *impuesto cobraq huchasapakunapas chaynataqa ruranmi. ⁴⁷Kuyanakuq puralla rimaykanakuspaqa ¿ima allintataq rurachkankichik? Mana judio kaqkunapas chaynataqa ruranmi. ⁴⁸Qamkunaqa hanaq pachapi kaq Taytaykichik hina alli-allin qespisqayá kaychik.

Jesusmi yachachin imaynam yanapanakunanchikmanta.

6 ¹—Amayá allintataq ruraychik runa qawanallanpaqchu, chayna kaptinqa hanaq pachapi Taytaykichikqa manam premiota qosunkichikchu. ²Wakchakunata yanapspaykiqa amayá corneta tocachkaq hinaqa willakachakuychu llapa runakunamanqa, iskay uyakunallam chaynataqa ruranku *huñunakuna wasikunapipas chaynataq callekunapipas, chaynataqa ruranku runakunapa alabasqan kanankupaqmi, cheqaptapunim nikichik: Chaywanqa ñam chaskirunkuña premionkuta. ³Limosnata optikiqa amayá pipas yachachunchu, nitaq kuyaspaykipas. ⁴Pipapas mana yachasqallanta optikiqa tukuy ima yachaq Taytaykim premiokyita qosunki lliwpa yachasqanta.

Jesusmi yachachin imaynam mañakunanchikmanta.

(Lc 11:2-4)

⁵—Diosta mañakuspakichikqa amam iskay uyakuna hinachu sayaykuropa mañakunkichik *huñunakuna wasikunapi hinaspa callepa esquinankunapi, chaynataqa ruranku runakuna qawanallanpaqmi. Cheqaptapunim nikichik: Chaywanqa ñam chaskirunkuña premionkuta. ⁶Mañakuspakichikqa cuartoykiman yaykuykuspayá punkuta wichiaykuspa mañakuy mana rikuy atina Taytaykiman hinaptinqa runapa mana rikusqan qawaq Taytaykim premiokyita qosunki.

⁷—Mañakuspakichikqa amam mana judio kaqkuna hinachu hina nisqallaykita kutiris-pa-kutirispá rimanki, paykunam piensan llumpayta rimasqankurayku Dios uyarisqanta. ⁸Amamá paykuna hinaqa kankichikchu, manaraqpas mañakuchkaptikichikmi Dios Taytaykichikqa yachanña imam necesitasqaykichikta. ⁹Qamkunaqa kaynatayá mañakuychik:

Hanaq pachapi Taytayku,
 sutiki yupaychasqa kachun,
¹⁰ munaychakusqayki hamuchun.

Munasqaykiyá rurasqa kachun kay pachapipas
 hanaq pachapi hina.

¹¹ Sapa punchaw mikunaykutayá kunan qowayku.

¹² Ñoqaykupa huchaykutayá pampachawayku,
 ñoqaykupas mana allin rurawaqniykuta
 pampachasqaykuman hina.

¹³ Amayá kachaykuwaykuchu pruebamanqa,

aswanqa librawaykuyá diablonmanta.

(Qamqa wiñayapaqmi munaychakunki, hatun atiynikimantam wiña-wiñayapaq alabasqa kanki. Amen.)

¹⁴—Huchallikusuqnikichik runakunata pampachaptikichikqa qamkunatapas hanaq pachapi kaq Taytaykichikmi pampachasunkichik. ¹⁵Runamasikichikkunta mana pampachaptikichikqa Taytaykichikpas manam pampachasunkichikchu mana allin rurasqaykichikkunamanta.

Jesusmi yachachin ayunomanta.

¹⁶—Ayunaspaykichikqa amam iskay uyakuna hinachu llaki uyantin kankichik, chaynaqa kanku runakuna ayunasqankuta yachanapaqmi. Cheqaptapunim nikichik, chaywanqa ñam chaskirunkuña premionkuta. ¹⁷Ichaqa qam ayunaspaykiqa uyaykita upakuspayá sumaqta ñaqchakuy ¹⁸chaynapi ayunasqaykita runakuna mana musyananpaq, chaynata ruraptikiqa tukuy ima yachaq Taytaykim premiokyita qosunki lliwpa yachasqanta.

Hanaq pachapi kapuqninchikmanta

(Lc 12:33-34)

¹⁹—Kay pachapiqa amayá qori-qollqetaqa huñukuychikchu, chaykunaqa puyurachikuqlam hinaspa ismuruqlam, suwapapas wasita yaykuruspa suwanallanmi. ²⁰Qori-qollqetaqa huñukuychik hanaq pachapiyá. Chaypiqa manam puyurachikunmanchu nitaq ismurunmanchu, suwapas manam yaykunqachu nitaq apakunqachu. ²¹Tukuy kapuqnichikipa kasqanpim sonqoykichikpas kanqa.

Ñawinchikqa achkiy hina kasqanmanta

(Lc 11:34-36)

²²—Ñawiqa cuerponchikpa achkiyinin hinam. Ñawiki allinta qawakuptinqa tukuy vidaykim kachkan achkiyinyoq. ²³Ñawiki mana allinta qawakuptinmi ichaqa vidaykiqa kachkan pasaypaq tutayayllapi. Achkisuqni tutayay hinalla kaptinqa imayna tutayayraq kachkan vidaykiqa!

Diostachu icha qollqetachu servinamanta

(Lc 16:13)

²⁴—Manam pipas servinmanchu iskay patrontaqa, huknintach cheqninman, huknintañataqcha kuyanman, hukninman ratakuruspachá huknintañataq desprecianman. Manam serviwaqchikchu Diostawan qollqetaqa.

Churinkunataqa Diospuni cuidawasqanchikmanta

(Lc 12:22-31)

²⁵—Chaynaqa ñoqam nikichik, amayá afanakuychikchu mikunaykichikmantaqa, tomanaykichikmantaqa hinaspa pachakunaykichikmantaqa. Mikuymantapas astawanqa valen vidaykichikmi, cuerpojichiktaqmi pachamantapas astawanqa valen.

²⁶Qawariyachik alton pawaq urpikunata. Paykunaqa manam tarpunkuchu nitaq cosechankuchu, manataqmi taqemantapas imatapas hufunkuchu. Ichaqa hanaq pachapi kaq Taytanchikmi mikuchin. iQamkunaqa urpikunamantapas aswan valeqmi kankichik! ²⁷¿Mayqannikichiktaq afanakuspapas huk kuchusta wiñaruwaqchik?

²⁸—¿Imanasqataq afanakunkichik pachaykichikmanta? Qawariyachik purun waytakunapa wiñasqanta. Manam llamkankuchu nitaq puchkankuchu. ²⁹Ichqa nikichikmi, Rey Salomonpas sumaqllawan pachakuq kachkasapas manam huknin wayta hinallapas pachakurqachu. ³⁰Yaw pisi iñiyniyoq runakuna, purun waytakunaqa kunan sayachkasapas paqarinqa hornopim kañarachikun, waytakunatapas Dios pachachichkaspanqa ¿imanachum qamkunatapas pachachisunkichik? ³¹Chaynaqa amayá afanakuychikchu: “¿Imataraq mikusun? ¿Imataraq tomasun? ¿Imawanraq pachakusun?” nispaykichikqa. ³²Dios mana adoraqkunam tukuy chaykunamantaqa afanakunku, qamkunapaqariki kachkanmi hanaq pachapi kaq Taytaykichik. Paymi yachan tukuy imapas pisipususqaykichikta. ³³Puntataqa maskaychik Diospa munaychakusqantawan paypa munasqan allin ruraytayá hinaptinqa qosunkichikmi tukuy ima pisipusuqnikichikta. ³⁴Amayá afanakuychikchu hamuq punchawmantaaqa. Qepa punchawkunaqa achka afanakuykunamatapamunqa, sapa punchawpaq sasachakuykunaqa amañayá hatunyachunchu.

Pitapas ama kaminamanta

(Lc 6:37-38, 41-42)

7 ¹—Amayá runamasikichiktaqa kamiyachikchu chaynapi Dios mana juzgasunaykichikpaq. ²Mana allin rimasqaykichikman hinam Diospas juzgasunkichik. Imaynam rurasqaykichikman hinataqmi Diospas qankunawan ruranqa. ³Wawqekipa ñawinpi qopata rikuruchkaspaaqa ¿imanasqamá manaqa rikunkichu ñawikipi kaspitaqa? ⁴Ñawikipi kaspri kachkaptinqa ¿imaynataq niwaq wawqekitaqa: “Ñawikipi qopata horqorusqayki” nispaqa? ⁵¡Allin tukuq runa! Puntataqa ñawikipi kaspitaraqyá horqokuruy chaynapi allinta qawaspa runamasikipa ñawinmanta qopata horqonaykipa.

⁶—Diospa kaqninkunataqa amam qonkichikchu allqokunaman, yanqam kuitirykuspa llipikparusunkichikman. *Perlaskunatapas amataqmi qonkichikchu kuchikunamanqa, yanqam sarutyaranman.

Mañakusqanchikqa uyarisqa kasqanmanta

(Lc 11:9-13. 6:31)

⁷—Mañakuptikichikqa Diosmi qosunkichik. Maskaychik, tarinkichikmi, qayaychik, kichasunkichikmi. ⁸Mañakuqqa chaskinmi, maskaqqta tarinmi, qayakuqqa kichaykachikunmi.

⁹—Churikichikmanqa ¿yaqachum rumita qoykuwaqchik tantata mañakusuptikichik ¹⁰otaq culebrata, challwata mañakusuptikichik? ¹¹Qamkunaqa mana allin runakuna kachkaspam churikichikmanqa allin kaqkunata qonkichik ¿chaychu mañakuqkunamanqa hanaq pachapi kaq Taytaykichik mana qosunkichikman allin kaqkunata?

¹²—Chaynaqa runamasikichik qamkunapaq allin kaqkuna rurananta munaspaqa qamkunapas paykunapaqyá allin kaqkunata ruraychik. Chaynatam Biblia kamachiwanchik.

Kichki punkumanta

(Lc 13:24)

¹³—Kichki punkuntayá yaykuychikqa, hatun punkunta hinaspa hatun ñannintaqa richkanku infiernomanmi, chaynintaqa achkallañam richkanku. ¹⁴Kichki punkunta hinaspa kichki ñannintaqa richkanku wiñay kawsaymanmi, aschallam chaynintaqa richkanku.

Sachataqa rurunpi reqsinamanta
(Lc 6:43-44)

¹⁵—Cuidakuychik “Diosmantam willakuchkani” niq llulla runakunamanta. Paykunaqa oveja hina rikchayniyoq hamuspapas sonqonkupiqa kachkan suwa atoqkuna hinam. ¹⁶Qamkunaqa sachata hinam rurunpi reqsinkichik. Manam uvastaqqa pallachwanchu itanamantapa nitaqmi higostapas pallachwanchu cardosantomantaqa. ¹⁷Allin sachaq aillintam rurun, mana allin sacham ichaqa rurun mana allinllata. ¹⁸Allin sachaq manam mana allintaqa rurunmanchu nitaqmi mana valeq sachapas rurunmanchu allin rurutaqa. ¹⁹Chusur ruruyoq mana valeq sachakunataqa yantaspam kañana. ²⁰Chaynaqa rurunpimá pitapas reqsinkichik.

Pikunam Diospa munaychakusqanman yaykunanmanta
(Lc 13:25-27)

²¹—Manam: “iSeñorlláy, Señorlláy!” nispa llapallan niwaqniykunachu Diospa munaychakusqanmanqa yaykunqa aswanqa hanaq pachapi kaq Taytaya munasqan ruraqlam. ²²Juicio punchaw chayaramuptinqa achkallañam niwanqaku: “Señorlláy, Señorlláy, ñoqaykuqa qamraykum willakurqaniku, qamraykum demoniokunata qarqorqaniku, qamraykutaqmi achka *milagrokunatapas rurarqaniku” nispa. ²³Hinaptinmi nisaq: “Manam reqsikichikchu. iQayllaymanta asuychik mana allin ruraqkuna!” nispa.

Iskay rikchaaq cimientomanta
(Mr 1:22. Lc 6:47-49)

²⁴—Nisqaykunata uyarispan ruraqqta taqra rumipa hawanpi wasichakuq allin yachayniyoq runamanmi rikchakun. ²⁵Para chayaramuptinmi lloqla huntaramurqa, nisyu wayram pukumurqa wasiman, ichaqa manam tuñirqachu taqra rumipi cimientasqa kasqanrayku. ²⁶Nisqayta uyarichkaspan mana kasukuqmi ichaqa rikchakun aqopa hawanpi wasichakuq mana umayoq runaman. ²⁷Para chayaramuptinmi lloqla huntaramurqa, nisyu wayram pukumurqa wasiman, chaymi tuñirurqa pasaypaqta.

²⁸Rimaya Jesus tukuruptinmi runakuna admiraskallaña karqaku yachachikuy-ninkunawan. ²⁹Atiywanmi yachachirqa, manam Diospa leynin yachachiqkuna hinallachu.

Leprawan onqoq runata Jesus sanoyachisqanmanta
(Mr 1:40-45. Lc 5:12-16)

8 ¹Orqopa waqtanmanta Jesus uraykamuptinmi achka runakuna qatimur-qaku. ²Hinaptinmi Jesusman asuykurqa *leprawan onqoq runa hinaspm qonqorakuykuspan nirqa:

—Señorlláy, munaspaykiqa allinyaykachillawayá —nispa.

³Hinaptinmi Jesus llapchaykuspan nirqa:

—Arí, munanim, allinyayña —nispa.

Hinaptinmi chaypunilla chay lepra onqoynin chinkarurqa. ⁴Chaymi Jesus nirqa:

—Amam pimanpas willankichu, aswanqa riyá *sacerdoteman chaynapi paywan qawachikamunaykipaq. Sanoña kasqaykita yachanankupaqmi ofrendata qonki Moisespa kamachisqanman hina —nispa.

Capitanpa sirviententa Jesus sanoyachisqanmanta
(Lc 7:1-10)

⁵Capernaum llaqtaman Jesus chayaruptinmi soldadokunapa capitannin asuykuspan kaynata ruegakurqa:

⁶—Señorlláy, sirvienteymi suchuyaruspan wasiyipi llumpayta ñakarichkan —nispa.

⁷Chaymi Jesus nirqa:

—Rispayá allinyarachimusaq —nispa.

⁸Hinaptinmi capitanñataq nirqa:

—Señorlláy, pipaman hinaraqtqa wasiymanqa yaykuykuwaq, rimariykuptillaykim sirvienteyqa allinyarunqa. ⁹Ñoqapas kamachiwaqniyunkunatam kasukuni, soldadoyku-napas kamachiptiyqa kasuwantaqmi. Hukninta: “Riy” niptinmi rin, huknintañataq: “Hamuy” niptiyimi hamun, sirvienteypas: “Kaya ruray” niptiyqa rurantaqmi.

¹⁰Chayna nisqanwan Jesus admirakuspam qatiqninkunata nirqa:

—Cheqaptapunim nikichik, *Israel runakunapipas manam kayna iñiyniyoq runata-qa tarirqanichu. ¹¹Nikichiktaqmi, achkaqmi hamunqaku tukuy hinastinmanta hinaspam Abrahanwan, Isaacwan hinasp Jacobwan mikunankupaq tiyaykunqaku Diospa munay-chakusqanpi. ¹²Hinaptinmi “Diospa munaychakusqanpaqñam kani” niqkunapas tutayapu kasqanman wischusqa kaspunku chaypi waqanqaku hinaspakirunkuta kirichichichinqaku.

¹³Capitantañataqmi Jesus nirqa:

—Kutikuya, ifisqaykiman hinayá rurasqa kachun —nispa.

Chay sirvientenmi chay horalla sanoyerurqa.

Pedropa suegranta Jesus sanoyachisqanmanta
(Mr 1:29-31. Lc 4:38-39)

¹⁴Pedropa wasinta Jesus rispanmi chaypi tariykurqa Pedropa suegran camapi calenturawan kachkaqta. ¹⁵Chaymi makinta llapchaykuptillan calentura chinkarurqa hinaptinmi hatariruspan paykunata atienderqa.

Achka onqoqkunata Jesus sanoyachisqanmanta
(Mr 1:32-34. Lc 4:40-41)

¹⁶Tutayaruptinmi Jesusman pusamurqaku demoniokunapa ñakarichisqan achka runakunata hinaptinmi rimarispallan chay demoniokunata qarqorqa, sanoyachir-qataqmi onqoqkunatapas. ¹⁷Chaynapim cumplikurqa Diosmanta willakuq Isaiaspa kayna nisqan: “Paymi nanayninchikwan ñakarirqa onqoyninchikkunatapas apaspa.”

Jesusta qatiy munaqkunamanta
(Lc 9:57-62)

¹⁸Jesusmi achkallaña runakuna muyuriqinpi kasqanta qawaykuspa, kamachirqa discipulonkunata lamar qochapa chimpanman pasanankupaq. ¹⁹Hinaptinmi Jesusman asuykuspa Diospa leynin yachachiq nirqa:

—Yachachikuq, maytaña riptikipas qatisqaykim —nispa.

²⁰Jesusñataqmi nirqa:

—Kanmi atoqkunapa uchkun, kantaqmi alton pawaq urpikunapapas *qesan, *Diosmanta Hamuq Runapaqmi ichaqa mana kapuwanchu maypim puñuykunay-pas —nispa.

²¹ Huknin puriqmasinñataqmi nirqa:

—Señorlláy, qanwanmi risaq ichaqa dejaykuwayraq taytay wañukuptin pamparamunaykama —nispa.

²² Chaymi Jesusñataq nirqa:

—Qatiwaypuni, Diospaq wañusqakunayá wañuqkunataqa pampachunku —nispa.

Wayratawan lamar ochata Jesus hawkayachisqanmanta

(Mr 4:35-41. Lc 8:22-25)

²³ Jesus boteman yaykuruptinmi discipulonkunapas qatirqaku. ²⁴ Richkaptinkum qochapi nisyu-nisyu wayrawan *olakuna hatariramuspan botetapas yaqaña taparurqa, Jesusñataqmi puñuchkarqa. ²⁵ Hinaptinmi discipulonkuna asuykuspa rikchachirqaku:

—iSeñorlláy, salvawayku, chinkaykuchkanchikñam! —nispa.

²⁶ Chaymi payñataq nirqa:

—iPisi iñiyniyoq runakuna! ¿Imanasqataq manchakunkichik? —nispa.

Hatariykuspataqmi qaqcharqa wayratawan lamar ochata hinaptinmi lliw hawkarurqa. ²⁷ Runakunañataqmi admirakurqaku:

—¿Ima runataq kayqa? Paytaqa wayrapas, lamar ochapas kasuqmi kasqa —nispa.

Demoniokunapa ñakarichisqan runakunamanta

(Mr 5:1-20. Lc 8:26-39)

²⁸ Lamar ochapa waklawnin Gadara llaqtaman Jesus chayaruptinmi pantheonmanta iskay runakuna payman hamurqa, iskayninkum karqa demoniopa ñakarichisqan manchakuypaq runakuna chaymi mana pipas chay ñannintaqa pasayta atiqkuchu. ²⁹ Paykunam qaparirqaku:

—¿Imatataq ñoqaykuwan munanki Diospa Churin Jesus? ¿Manaraq tiempopi-chu hamurqanki ñakarichiñiyku? —nispa.

³⁰ Waklawneqpim mikuchkarqa achkallaña kuchikuna. ³¹ Chaymi demoniokuna ruegakurqa Jesusta:

—Qarqowaspaykikuqa dejaykuwaykuyá wak kuchikunaman yaykunaykupaq —nispa.

³² Hinaptinmi Jesus nirqa:

—Pasaychikyá —nispan.

Chaymi demoniokunaqa runakunamanta lloqsiruspa kuchikunaman ustururqa. Chay llapallan kuchikunam waqtanta kallpasma qochamanwichiykuspa wañururqaku.

³³ Kuchi michiqkunañataqmi llaqtaman ayqekuspanku willakurqaku demoniopa ñakarichisqan runakunawan imam pasakusqanta. ³⁴ Chaymi chay llaqtapi *yachaq llapallan runakuna hamurqaku Jesusman hinaspankum ruegakurqaku llaqtankumanta huklawman pasakunanpaq.

Suchu runata Jesus sanoyachisqanmanta

(Mr 2:1-12. Lc 5:17-26)

9 ¹ Jesusmi boteman yaykuykuspan pasarqa lamar ochapa chimpanman hinaspm chayarurqa kikinpa llaqtanman. ² Chaypi kachkaptinmi wantumurqaku suchu runata chakanapi, chaymi Jesus paykunapa iñiyinta qa-waykuspa chay suchuta nirqa:

—Kallpanchakuy tayta, huchaykikunatam pampachayki —nispa.

³Diospa leynin yachachiqkunamantam wakiqniq piensarqaku: “Kay runaqa Diostam piñachichkan” nispa. ⁴Chaymi piensasqankuta Jesus yachaspan nirqa:

—¿Imanasqataq mana allinkunata piensankichik? ⁵¿Mayqan nisqaytaq facil kanman: “Huchaykikunatam pampachayki” nisqaychu icha: “Hatarispayki puriy” nisqaychu? ⁶Kunanmi yachankichik *Diosmanta Hamuq Runaqa huchakunata pampachanaypaq kay pachapi atiyniyoq kasqayta.

Chaynata niruspanmi suchuta nirqa:

—Hatarispayki puñunaykita aparikuspa wasikiman ripukuy —nispa.

⁷Hinaptinmi suchu runaqa hatarispayki wasinman ripukurqa. ⁸Chayta qawaykuspankum runakuna mancharikurqaku hinaspam Diosta alabarqaku sanoyachinanpaq runakunaman atiy qosqanmanta.

Discipulonpaq Mateota Jesus qayasqanmanta

(Mr 2:13-17. Lc 5:27-32)

⁹Chaymanta pasaspanmi Jesus rikururqa Mateo sutiyoq runata *impuesto cobranapi tiyachkaqta, paytam nirqa:

—Qatiway —nispa.

Hinaptinmi Mateo hatarispayki paywan rirqa.

¹⁰Mateopa wasinpi Jesus mikuchkaptinmi hamurqa *impuesto cobraq achka runakuna hinaspas huchasapakuna, paykunam mesapi tiyaykurqaku Jesuswan hinaspas discipulonkunawan. ¹¹Chayta *fariseokuna qawaykuspanm Jesuspa discipulonkunata tapurqaku:

—¿Imanasqamá yachachisuqnikichikqa mikuchkan *impuesto cobraqkunawanqa hinaspas huchasapakunawanqa? —nispa.

¹²Chayta uyariruspanmi Jesus nirqa:

—Sano runakunaqa manam necesitankuchu medico hampinanta ichaqa onqokunallam. ¹³Yachamuychik Bibliapi Diospa kayna nisqanta: “Animalkuna wañuchipuwanaykichikmantapas aswanqa munani kuyapayakuq kanaykichiktam” nispa. Ñoqaqa hamurqani manam justo runakuna qayaqchu aswanqa huchasapakuna qayaqmi.

Ayunomanta Jesusta tapusqanmanta

(Mr 2:18-22. Lc 5:33-39)

¹⁴Bautizaq Juanpa discipulonkuna asuykuspanm Jesusta tapurqaku:

—*Fariseokunapiwan ñoqaykuqa sapa kutim ayunaniku. ¿Imanasqataq discipuloykunkunaqa mana ayunkunku? —nispa.

¹⁵Chaymi Jesusñataq nirqa:

—¿Yaqachum casamientoman riq runakuna llakikunmanku paykunawan novio kachkaptin? Novio paykunawan kanankamaqa manam ayunanmankuchu, hamuq punchawkunapim ichaqa novio chinkaruptin ayunanqaku.

¹⁶—Mawka pachataqa manam pipas remiendanmanchu mosoq latapawanza. Chay mosoq latapaka chintiruspam mawka pachata astawan llikirunman. ¹⁷Manataqmipas manaraq poqosqa vinotaqa mawka odrekunamanqa churanmanchu. Chay vino poqoruspanmi mawka odreta toqyarachinman, hinaptinmi vinopas usunman, odrepas mana valeqñam kanman. Chaymi mana poqosqa vinotaqa mosoq odrepi churana chaynapi odre mana toqyarunarpaq nitaq vinopas usunampaq.

Jairopa churin kawsarisqanmantawan onqoq warmipa sanoyasqanmanta
(Mr 5:21-43. Lc 8:40-56)

¹⁸Jesus chaykunata nichkaptinmi judiokunapa huknin kamachikuq Jesuspa qayllanpi qonqorakuykuspan nirqa:

—Warmi churillaymi kunachallan wañukun, rispaykiyá payta hapiykapamuyway kawsarinanpaq —nispa.

¹⁹Jesusmi paywan pasarqa discipulonkunapiwan kuska. ²⁰Hinaptinmi Jesusman chunka iskayniyoq wataña flujowan onqoq warmi asuykuspan qepanmanta pachanpa patanta llapchaykurqa, ²¹paymi piensarqa “Pachallantapas llapchaykuspayqa allinya-rusaqmi” nispa. ²²Chaymi Jesus muyuriyuskuspan payta qawarqa hinaspam nirqa:

—Kallpanchakuy mamáy, iñisqaykiraykum allinyarunki —nispa.

Hinaptinmi chaylla allinyarurqa.

²³Chay kamachikuqpa wasinta Jesus chayaruptinmi qena tocaqkunapas listollaña kachkasqaku pampamunankupaq, chaynataqmí runakunapas qaparkachachkasqaku. ²⁴Chaymi Jesus nirqa:

—Lloqsiyichik kaymanta, sipasqa manam wañusqachu kachkan aswanqa puñuchkanmi —nispa.

Hinaptinmi runakuna asipayarqaku Jesusta. ²⁵Runakunata hawaman lloqsirachispanñataqmí Jesus asuykurqa sipasman, makinmanta aysariykuptinmi hatarirurqa.

²⁶Chaymi llapallan llaqtakunapi chay pasakusqanmanta lliw yacharurqaku.

Iskay ñawsakunata Jesus sanoyachisqanmanta

²⁷Chaymanta Jesus pasaptinmi iskay ñawsakuna qatirqa qayaykachakustin:

—Davidpa mirayninmanta hatun kamachikuq, llakipayariykullawayku —nispa.

²⁸Wasiman Jesus yaykuruptinmi chay ñawsakuna asuykurqa hinaptinmi Jesus tapurqa:

—¿Creenkichikchu munasqaykichik rurarunaya? —nispa.

Chaymi nirqaku:

—Arí, taytáy —nispa.

²⁹Hinaptinmi ñawinkuta Jesus llapchaykuspan nirqa:

—Iñisqaykichikman hinayá rurasqa kachun —nispa.

³⁰Chaymi qawarikuruptinku Jesus avisarqa paykunata:

—Amam pimanpas willankichikchu —nispa.

³¹Aswanqa paykuna lloqsiruspam tukuy chay llaqtakunapi willakururqaku Jesusupa rurasqanmanta.

Mana rimaq runata Jesus sanoyachisqanmanta

³²Ñawsamanta sanoyaq runakuna lloqsichkaptinñataqmí Jesusman pusaramurqaku demoniopa ñakarichisqan mana rimaq runata. ³³Demoniota Jesus qarqoruptinñataqmí chay runa rimarirurqa. Runakunañataqmí admirakurqaku:

—Kayanataqa manam haykapias rikurqanikuchu Israel nacionpiqa —nispa.

³⁴*Fariseokunañataqmí nirqaku:

—Kay runaqa demoniokunataqa qarqon demoniokuna kamachiqpa atiyninwan-mi —nispa.

Jesuspa llakipayarikusqanmanta

³⁵Jesusmi purirqa llapallam llaqtakunapi hinaspa llaqtachakunapipas *huñunaku-nanku wasikunapi Diospa munaychakusqanmanta yachachistin, allin noticiakunata willakustin chaynataq tukuy onqoqkunata hinaspa nanayniyoqkunata sanoyachistin.

³⁶Runakunata qawaykuspanmi llakipayarikurqa wischusqa, chequesqa hinaspa mana michiqniyoq ovejakuna hina kasqankumanta. ³⁷Chaymi discipulonkunata nirqa:

—Achkallañam kachkan cosechanapaqqa, cosechaqkunam ichaqa aslla.

³⁸Chaynaqa mañakuychikyá chakrayoqta cosechaqkunata kachananpaq.

Chunka iskayniyoq discipulonkunamanta

(*Mr 3:13-19. Lc 6:12-16*)

10 ¹Chaymantam Jesus qayarqa chunka iskaynintin discipulonkunata hinas-pam atiya qorqa demoniokunata qarqonankupaq chaynataq imaymana rikchaq onqoyniyoqkunatas hinaspa nanayniyoqkunatas allinyachinankupaq.

²Chay chunka iskaynintin *apostolkunaqa kaykunam: punta qayasqan Simon, paypa huknin sutinmi Pedro, wawqen Andres, Zebedeoopa churin Jacobowan Juan,

³Felipe, Bartolome, Tomas, *impuesto cobraq Mateo, Alfeopa churin Jacobo, Tadeo,

⁴*cananista partidomanta kaq Simon hinaspa Jesus traicionaç Judas Iscariote.

Willakamunankupaq discipulonkunata Jesus kachasqanmanta

(*Mr 6:7-13. Lc 9:1-6*)

⁵Kay chunka iskayniyoq discipulonkunatam Jesus kacharqa kaynata kamachispan:

—Amam rinkichikchu mana judio runakunapa llaqtanmanqa, amataqmi yay-kunkichikchu Samaria runakunapa llaqtanmanpas. ⁶Puntataqa riychik chinkasqa ovejakuna hina Israelpa miraynin runakunamanyá. ⁷Rispayá willakamuychik: “Dios-pa munaychakunanmi hichparamunña” nispa. ⁸Onqoqkunatayá allinyachimuychik, wañuqkunatayá kawsarichimuychik, *leprawan onqoqkunatayá allinyachimuychik, qarqomuychiktaqyá demoniokunatas. Qamkunaqa mana imallawanmi chaskirqan-lichik kay atiya, mana imallapaqtayá qamkunapas qomuychik.

⁹—Illaspaykichikqa amam apankichikchu imayrikuq qollqetapas ¹⁰nitaq qo-qawtatas nitaq mudakunapaq camisatas, *usutatas nitaq iskay tawnatas. Llamkasqaykichikmantaqa chaskinaykichikmi mikunaykichikta.

¹¹—Maylaw llaqtamanpas otaq llaqtachamanpas chayaspaykichikqa maskaychikyá allin runa kaqta hinaspayá chaypi samaychik lloqsinaykichikkama. ¹²Wasiman yay-kuspaqa: “Hawkalla kaychik” nispam rimaykunkichik. ¹³Wasipi kaqkuna allin runa kaptinqa, paykunapaqyá mañakuychik hawka kayta, chay wasipi runakuna mana allin kaptinqa, manam chaynachu kanqa. ¹⁴Pipas mana chaskisuptikichikqa hinaspa mana uyarisuptikichikqa chay wasimantayá otaq chay llaqtamantayá lloqsiyachik, tas-pychikyá *usutaykichikpi allpatatas. ¹⁵Cheqaptapunim nikichik, juicio punchawpiqa chay llaqtam aswan castigasqa kanqa Sodoma hinaspa Gomorra llaqtakunamantas.

Jesusrayku cheqnisqa kaymanta

¹⁶Atoqkunapa kasqanman ovejakunata kachachkaq hinam qamkunata kachachkay-chik, chaynaqa culebra hina sacreyá kaychik ichaqa paloma hina mana imanakuq.

¹⁷Cuidakuychikyá, runakunam juzgadoman entregasuspakichik maqasunkichik *huñunakuna wasikunapi. ¹⁸Noqaraykum apasunkichik gobiernaqkunaman hinaspa rey kunaman. Chaynapim paykunaman ñoqamanta willakunkichik, willakunkichik-taqmi mana judio kaq runakunamanpas. ¹⁹Autoridadkunaman apasuptikichikqa amam llakikunkichikchu imaynam otaq imam rimanaykichikmantaqa, Diosmi yachisunkichik chay ratopi imam rimanaykichiktaqa. ²⁰Manam kikillaykichikmantachu rimankichikqa, ichaqa Taytaykichikpa Espiritunmi rimachisunkichik.

²¹—Runakunam wawqenta traicionanqa wañunampaq, taytapas churintam trai- cionanqa, chaynataqmi churi-wawakunapas tayta-mamanpa contranpi hatarispwa ñañuchinqaku. ²²Noqaraykum llapallan runakuna cheqnisunkichik ichaqa kay pachapa tukupayninkama ñoqapi takyaqtam Diosqa salvanqa. ²³Huk llaqtapi cheqnisqa kaspasa huklaw llaqtamanñayá ayqe kuychik. Cheqaptapunim nikichik, *Diosmanta Hamuq Runaqa kutimusaq manaraqpas Israel llaqtakunapi puriyta tukuchkaptikichikmi.

²⁴—Manam pipas yachachiqninmanta aswan allin reqsisqaqa kanmanchu nitaq sirvientepas patronninmantaqa. ²⁵Allinmi kanman discipulopaq yachachiqnin hina kaynin, chaynataq sirvientepas patronnin hina kaynin. Kay taytaykichikta- pas Beelzebuwan sutichawachkaspankuqa aswanraqchiki qamkunataqa.

Cuerpo wañuchiqa mana manchakunamanta

(Lc 12:2-7)

²⁶—Chaynaqa amayá manchakuychikchu runakunataqa. Imapas pakasqa kaqkuna- qa qawachisqam kanqa chaynataqmi mana yachasqa kaqkunapas yachasqataq kanqa.

²⁷Qamkunaman tutayaypi hina willasqaytaqa runakunamanyá achkiypi hina willa- kuychik, upallalla nisqaytañataqyá willakuychik wasipa altosninmanta hina. ²⁸Amayá manchakuychikchu runa wañuchiqkunataqa, manam almantaqa wañuchinmankuchu, manchakuychikqa almantin cuerpontinta wiñayapaq castigoman wischuqtayá.

²⁹—¿Manachum iskay pichinchuruchakunatapas *rantikunku as qollqellapaq? Chaywanpas manam mayqanpas wañunmanchu Dios Taytaykichik mana munaptinqa. ³⁰Qamkunapaqa chukchaykichikpas llapallanmi yupasqa kachkan. ³¹Chaynaqa amayá manchakuychikchu, qamkunaqa pichinchuruchakunamantapas aswan valeqmi kankichik.

Jesuspa favorinipi rimaqkunamanta

(Lc 12:8-9)

³²—Runakunapa qayllanpi mana penqakuspa ñoqamanta willakuqtaqa ñoqapas hanaq pacha Taytaya qayllanpim willakusaq ñoqapa kasqanta. ³³Runakunapa qayllanpi negaqniytaqa ñoqapas negasaqmi hanaq pachapi kaq Taytaya qayllanpi.

Jesusqa runakuna rakinachiq hamusqanmanta

(Lc 12:51-53. 14:26-27)

³⁴—Ama creeychikchu kay pachaman hamusqaywanqa hawkalla kanaykichikta, aswanqa ñoqaraykum peleanqaku. ³⁵Hamuniqa qaripas taytanpa contranpi kananpaqmí, warmi wawapas mamanpa contranpi kananpaqmí chaynataq llumchuypas suegranca contranpi kananpaqmí. ³⁶Chaynaqariki cheqninqinqa kanqa wasinpi kaqkunallam.

³⁷—Pipas mama-taytanta ñoqamanta aswan kuyaqqa manam ñoqapaq hinachu, pipas churi-wawanta ñoqamanta aswan kuyaqqa manataqmi ñoqapaq hinachu.

³⁸Pipas ñoqarayku ñakaristin qatiwaqniyqa ñoqapaq hinam. ³⁹Pipas vidallan kuyaqqap pierderunqam, pipas ñoqarayku wañuqmi ichaq kawsanqa.

Premiokunamanta

(Mr 9:41)

⁴⁰—Pipas qamkunata chaskiqnikichikqa ñoqatam chaskiwan, pipas ñoqata chaskiwaqñataqmi kachamuwaqni Taytaya chaskin. ⁴¹Sichum pipas Diosmanta willakuqta chaskiyunka paymanta willakuq kasqanrayku hinaspaqa kikin Diosmantam chay willakuqpa chaskinan premionta chaskinqa. Sichum pipas allin runata chaskiyunka allin runa kasqanrayku hinaspaqa kikin Diosmantam chay allin runapa chaskinan premionta chaskinqa. ⁴²Qatiqniy kasqanrayku mayqan humilde iñiqniyunkunamanpas chiri yakullapas qoykuqqa premiontam chaskinqa.

Bautizaq Juanpa kachasqankunamanta

(Lc 7:18-35)

11 ¹Jesusmi chunka iskayniyoq discipulonkunaman kamachiyta tukuruspan pasarqa paykunapa llaqtankunapi yachachinanpaq hinaspa Diosmanta willakunananpaq.

²Juanñataqmi carcelpi kachkaspa Cristopa rurasqankunata yacharuspan qatiq-ninkunamanta iskayta kacharqa ³Jesusta kaynata tapumunankupaq:

—¿Qamchu kanki Diosmanta hamuq icha huktachu suyasaqku? —nispa.

⁴Chaymi Jesusñataq nirqa:

—Kutispa Juanman willamuychik qawasqaykichiktawan uyarisqaykichikta.

⁵Willamuychikyá: “Ñawsakunam qawakuchkanña, suchukunam purichkanña, *leprawan onqoqkunam sanoyachkanña, mana uyarikuqkunam uyarikuchkanña, wañusqakunam kawsarichkanña chaynataqmi wakchakunapas allin noticiata uyarichkanña” nispa. ⁶iMayna kusisqam ñoqamanta mana iskayrayaqkunaqa!

⁷Paykuna pasakuptimmi runakunaman rimapayaspan Juanmanta Jesus tapurqa:

—¿Ima qawaqtaq rirqankichik purunta? ¿Wayrapa aytinyachisqan soqosta qawaqchu?

⁸¿Pi qawaqtaq rirqankichik? ¿Allin pachawan pachasqa runata qawaqchu? Allin pachawan churakuqqa reykunapa wasillanpim kachkan. ⁹Aswanqa ¿pi qawaqtaq rirqankichik? ¿Diosmanta willakuq runa qawaqchum? Arí, payqa Diosmanta willakuqkunamantapas aswan reqsisqaraqmi. ¹⁰Diosqa Juanmantam Bibliapi willakurqaña kaynata:

“Ñoqam kachamusaq hamunaykipaq
allichapusuqniki willakuqniya” nispa.

¹¹Cheqaptapunim Bautizaq Juantaqa mana pipas igualanchu. Chaywanpas Diospa munaychakusqanpi kaq humildellapas Juanmantataqa aswan reqsisqaraqmi.

¹²—Bautizaq Juanpa hamusqanmantapunim Diospa munaychakusqanta atacachkanku, chayqa paykunapa makinpiñam kachkan. ¹³Diosmanta llapallan willakuqkunam Moisespa qellqasqankunapiwan rimarqa Juan hamunankama Diospa munaychakunamanmanta. ¹⁴Qamkuna creeyta munaptikichikqa, Juanmi chay suyasqaykichik Elias. ¹⁵Uyariwaqniyunkunaqa kasukuychikyá.

¹⁶—¿Pimantaq tupachiyman kunan tiempo runakunata? Paykunaqa rikchakun plazakunapi pukllaspa amigochankunawan qayaykachanakuq warmakunamanmi.

¹⁷Paykunam ninakunku: “Tocanikum qenata ichaq manam tusunkichikchu, takinikum aya takita ichaq manam waqankichikchu” nispa. ¹⁸Bautizaq Juanmi aslla mikuq karqa,

manataqmí vinotapas tomaqchu ichaqá paymantam ninku: "Payqa demonioyoqmí" nispa.¹⁹*Diosmanta Hamuq Runa mikuptiyñataqmí hinaspa vinota tomaptiyñataqmí niwanku: "Qamqa mikuysapa vino upyakuqmí kanki hinasapas qamqa kanki *impuesto cobraqkunapa hinaspa huchasapakunapa amistadninmi" nispa. Diospa munasqan yachaqkunam ichaqá yachayniyoq kasqaykuta qawachikuniku rurasqaykuwan.

Jesuspá ñakasqan llaqtakunamanta

(Lc 10:13-15)

²⁰Llaqtakunapi achkallaña *milagrokuna rurasqanwan runakuna mana wana-kuptinmi Jesus nirqa:

²¹—iImaynaraq kanki Corazin llaqta! iImaynaraq kanki Betsaida llaqtat! Sichum Tiro llaqtapi hinaspa Sidon llaqtapi qamkunawan rurasqayta hina milagrokunata rurayman karqa hinaptinqa unayñach sinchita llakikuspanku hu-chankumanta wanakunmanku karqa. ²²Chayraykum juicio punchawpiqa Tiropi chaynataq Sidonpi *yachaqkunamantapas aswanraq castigasqa kankichik. ²³Ca-pernaum llaqta, ćreenkichum hanaq pachaman hoqarisqa kayta? Uraykachisqam kanki uku pachakama. Sodoma llaqtapi kay milagrokuna rurasqayta ruraptyqa chay llaqtam kunankama kanman karqa. ²⁴Chayraykum juicio punchawpiqa Sodomapi chaynataq Gomorrapi yachaqkunamantapas aswanraq castigasqa kanki.

Jesusllapi tarikuq samaymanta

(Lc 10:21-22)

²⁵Chay tiempopi Jesus mañakuspanmi Taytanta nirqa:

—Hanaq pachapipas kay pachapipas munaychakuq Taytáy, kay yachaykunta-m pakaykurqanki yachayniyoqkunamantawan entiendeqkunamanta hinaspm qawaykachinki pisi yachayniyoqkunamanña chayraykum alabayki. ²⁶Arí, Taytáy, qanmi munarqanki chaynata.

²⁷—Taytaymi qoykuwarqa tukuy imakunata. Ñoqa Churitaqa manam pipas reqsiwanchu aswanqa Taytallaymi, manataqmí Taytaytaqa pipas reqsinchu aswanqa ñoqa Churillanmi, Churipa reqsichisqallantaqmí reqsin Taytataqa. ²⁸Hamuychik ñoqaman llapallan pisipas-qakuna hinaspa qepichkaq hina ñakariqkuna, ñoqam samachisqaykichik. ²⁹Llasawaqniy yugoya apaspayá ñoqamanta yachaychik, ñoqaqa kani llampu sonqo humillakuqmí, chay-nata ruraspasa tarinkichikmi samayta. ³⁰Yugoyqa facil apayllam, qeipiwas sampallataqmí.

Samana punchawpi imam rurasqankumanta

(Mr 2:23-28. Lc 6:1-5)

12 ¹Jesusmi *samana punchawpi richkarqa tarpusqa chakrapa ukunta. Disci-pulonkunañataqmí yarqarachikuspa trigopa espigan rachuyta qallaykuspa mikurqaku. ²*Fariseokunañataqmí chayta qawaykuspanku Jesusta nirqaku:

—Discipuloykikunaqa rurachkanku samana punchawpi leypa harkakusqan ru-raykunatam —nispa.

³Chaymi payñataq nirqa:

—¿Manachum leerqankichik puriqmasinkunapiwan yarqaymanta kaspa Davidpa imam rurasqanta? ⁴Davidmi Diospa wasinman yaykuruspa *sacerdotekunallapa miku-nan *Diospa tantankunata mikurqqa, mikuykachirqataqmí puriqmasinkunamanpas.

⁵Moisespa qellqasqanpiqa ćmanachum leerqankichik? Sacerdotekunam templopi samana

punchawpi llamkaspa mana samarqakuchu ichaq chaywanqa manam huchallikurqaku-chu. ⁶Ñoqam nikichik, kypiqa kachkan templomantapas aswan respetanaraqmí. ⁷Biblam nin: "Animalkuna wañuchipuwanaykichikmantapas aswanqa munani kuyapayakuq kanaykichiktam" nispa. Kayta entiendespaykichikqa manam culpawaqchikchu mana hu-chayoqkunata. ⁸Diosmanta Hamuq Runaqa munaychakunim samana punchawpipas.

Chakisqa makiyoq runata Jesus allinyarachisqanmanta

(*Mr 3:1-6. Lc 6:6-11*)

⁹Jesus chaymanta pasaspanñataqmi yaykururqa *huñunakunanku wasiman.

¹⁰Chaypim kachkarqa chakisqa makiyoq runa hinaptinmi Jesusta imallamantas pas acusanankupaq tapurqaku:

—¿Diospa leyninga permitinchu *samana punchawpi onqoq sanoyachiya? —nispa.

¹¹Chaymi Jesusñataq nirqa:

—¿Mayqannikichiktaq ovejaykichik uchkuman samana punchawpi wichiykuptinqa mana horqowaqchikchu? ¹²iRunakunaqa ancha valorniyoqmi ove-jakunamantapas! Chaynaqa leyqa permitinmi samana punchawpi allin ruraytaqa.

¹³Chaymantam chay runata nirqa:

—Haywariy makikita —nispa.

Haywariykuptillanmi makin sanoyarurqa huknin makin hina. ¹⁴Chaymi *fari-seokuna lloqsiruspanku tanteanakurqaku Jesusta wañurachinankupaq.

Jesusqa Diospa serviqnin kasqanmanta

¹⁵Jesusñataqmi chayta yachakuruspan pasakurqa chaymanta, achkallaña runakuna qatiptinmi sanoyachirqa lliw onqoqkunata. ¹⁶Paykunatam nirqa:

—Amam pimanpas willakunkichikchu pim kasqaytaqa —nispa.

¹⁷Chaynataqa nirqa Diosmanta willakuq Isaiaspá nisqan cumplikunanpaqmí. Paywanmi Dios kaynata nichirqa:

¹⁸Paymi serviqniy, paytam ñoqaqa akllakurqani, paytam kuyani, payraykum kusisqa kachkani.

Espirituywanmi paytaqa huntaykusaq, nacionkunamanmi allin arreglomanta willachisaq.

¹⁹Manam peleanqachu. Manam qaparinqachu.

Manam pipas callekunapi qayakusqantapas uyarinqachu.

²⁰Allin arreglota ruraspa munaychakunankamam, mana pakinqachu qewisqa soqosllatapas.

Manam wañuchinqachu tumpalla rupaq mecherotapas.

²¹Paypi confiakuspam suyanqaku nacionkunapas.

Jesuspa contranpi rimasqankumanta

(*Mr 3:20-30. Lc 11:14-23, 12:10*)

²²Chaymantam Jesusman aparamurqaku demonioyoq mana rimaq ñawsa runata. Jesus sanoyarachiptinmi chay runaqa qawarikuruspan rimarqa. ²³Llapa runakunañataqmi admirakuspa nirqaku:

—¿Kaychu kanman Davidpa mirayninmanta hatun kamachikuq? —nispa.

²⁴*Fariseokunañataqmi chayta uyariruspanku nirqaku:

—Kay runaqa demoniokunataqa qarqon demoniokuna kamachiq Beelzebupa atiyninwanmi —nispa.

²⁵Piensaqkunka yacharuspanmi Jesus nirqa:

—Mayqan nacionpas chaqwällapi rakinasaq kaspaga purmanqam, llaqtapas otaq familiapas rakinasaq kaspaga manataqmì takyanchu. ²⁶*Satanas kikillanta qarqokuptinqa ñimaynataq munaychakusqanqa takyanman? ²⁷Nisqaykichikpi hina Beelzebupa atiyninwan demoniokunata qarqoptiyqa ñipi atiyninwantaq qatiqnikichikqa demoniokunata qarqon? Chaynaqa paykunam juzgasunkichik. ²⁸Ñoqaqa demoniokunataqa qarqoni Dios-pa Espiritunwanmi, chaynaqa Diospa munaychakusqanqa chayaramusunkichikñam.

²⁹—Kallpasapa runapa wasinmantaqa manam pipas suwakuyta atinmanchu manaraq puntata payta chaqnaruspapa. Chayraqmi ichaqa imankunatapas wasinmanta apakunman.

³⁰—Pipas mana favorniyঁpi kaqqa contraypim kachkan, cosechapi ñoqawan mana huñuqñataqmì usuchichkan.

³¹—Chayraykum ñoqa nikichik: Diosqa pampachanqam llapallan huchalli-kuqninkunata chaynataq kamiqninkunatapas, Chuya Espirituta kamiqkunatam ichaqa mana haykapipas pampachanqachu. ³²Pipas Diosmanta Hamuq Runapa contraypi rimaqqa pampachasqam kanqa, Chuya Espiritupa contranpi rimaqmi ichaqa mana pampachasqachu kanqa kay tiempopipas nitaq hamuq tiempopipas.

Sachaqa rurunwan reqsichikusqanmanta

(Lc 6:43-45)

³³—Allin sachaq allintam rurun, mana allin sachañataqmì mana allinllata rurun, sachaq rurunpim reqsichikun. ³⁴iCulebrapa castankuna! ñImaynamá allintaqa imatapas niwaqchik mana allin runa kachkaspaykichikqa? Runaqa riman sonqonpi huntallaña kaqkunamantam. ³⁵Allin runaqa sonqonpi kaq allin kapuqpinkunamanta horqospanmi allinllata riman, mana allin runañataqmì mana allinllata riman mana allinkuna sonqonpi kasqanrayku. ³⁶Nikichikmi, juicio punchawpim llapallaykichik cuentata qonkichik tukuy mana allinkuna parlasqaykichikmanta. ³⁷Rimasqaykiman hinam Dios juzgasunki inocente kanaykipaqpas otaq culpasqa kanaykipaqpas.

Milagrota qawachinanpaq runakunapa mañakusqanmanta

(Mr 8:12. Lc 11:29-32)

³⁸Chaymantam wakin *fariseokunapiwan Diospa leynin yachachiqkuna Jesusta nirqaku:

—Yachachikuq, *milagrotay qawachiwayku chaynapi Diosmanta kasqaykita yachanaykupaq —nispa.

³⁹Chaymi Jesusñataq nirqa:

—Yaw mana kasukuq mana allin casta runakuna, qamkunaqa milagrotaraqmì mañawachkankichik. Manam qawachisqaykichikchu milagrotaqa, qawaspaqa-qawachisqaykichik Diosmanta willakuq Jonasta imam pasasqallantam. ⁴⁰Imaynam Jonas hatun challwapa wiksapi karqa kimsa punchaw kimsa tutan, chaynam *Diosmanta Hamuq Runapas kasaq allpapa ukunpi kimsa punchaw kimsa tutan. ⁴¹Ninive llaqtapi runakunam kawsarimunqaku kay runakunapiwan kuska juicio punchawpi hinas-pam kay runakunata acusanza. Paykunaqa huchankumantam wanakurqaku Jonaspa willakusqanwan, Jonasmantapas aswan allin willakuqmì kaypiqa kachkani. ⁴²Saba nacionniyoq reinapas juicio punchawpi kaypi kaq runakunapiwan kawsarimuspanmi

paykunata acusanqa. Payqa hamurqa karu-karu llaqtamantaraqmi Rey Salomonpa yachaynin uyariq. Salomonmantapas aswan yachayniyoqmi kaypiqa kachkani.

Runaman demonio kutiykusqanmanta

(Lc 11:24-26)

⁴³—Runamanta demonio lloqsiruspaqa ochqakunapim samananpaq maskastin purin, mana tarispanñataqmi ⁴⁴nin: “Lloqsimusqay runamanyá kutikusaq” nispa. Kutirispanñataqmi chay runapa sonqonta tariykun chunnichkaqta, sumaq allichasqata hinaspa sumaq pichasqata. ⁴⁵Kutirispanmi pusaramun kikinmantapas peornin qanchis demoniokunataraq chaynapi chay runaman yaykuspa *yachanankupaq. Chaymi chay runaqa rikurirun ñawpaq kasqanmantapas astawan peorña. Chaynam pasarunqa kay mana allin runakumatas.

Mamanpiwan wawqenkuna Jesusta maskasqankumanta

(Mr 3:31-35. Lc 8:19-21)

⁴⁶ Runakunata Jesus rimapayachkaptinraqmi mamanpiwan wawqenkuna chayaramurqaku hinaspm hawallapi sayaykurqaku Jesuswan parlayta munaspanku.

⁴⁷ Chaymi huk kaqnin willarqa Jesusman:

—Mamaykipiwan wawqekikunam sayachkanku hawapi qanwan parlaykuya munaspa —nispa.

⁴⁸Hinaptinmi Jesusñataq chay willaqninman nirqa:

—¿Pitaq mamayqa, pitaq wawqeykunaqa? —nispa.

⁴⁹Chaymantañataqmi discipulonkunaman makinta haywarispia nirqa:

—Paykunam mamaywan wawqe-paniykunaqa. ⁵⁰Pipas hanaq pachapi Taytaypa munasqan ruraqmi wawqeyqa, paniyqa hinaspa mamayqa —nispa.

Muhu tarpuqmanta

(Mr 4:1-9. Lc 8:4-8)

13 ¹Chay punchawmi Jesus wasimanta lloqsiruspan tiyaykurqa lamar qo-chapa patanpi. ²Achkallaña runakuna kaptinmi boteman yaykuspan tiyaykurqa, lliw runakunañataqmi qocha patallanpi karqaku. ³Chaymi Jesus achka yachachikuykunata rimarirqa kayna rikchanachiykunawan:

—Huk runam rirqa tarpuquq. ⁴Muhuta maqchiptinmi wakinwichirqa ñanman, chaytam kullkukuna hamuruspan mikururqa. ⁵Wakinñataqmi wichiyyurqa ranraman hinaptinmi chay muhu chaylla wiñaramurqa as allpallapi kasqanrayku. ⁶Ichaqa inti rupariyksamuptinmi mana sumaq sapichakusqa kasqanrayku chakirurqa. ⁷Wakin muhuñataqmi wichiyyurqa kichka-kichka ukuman hinaptinmi kichkakuna wiñaruspa muhu wiñaqta eqoyarachirqa. ⁸Wakinñataqmi allin allpaman wichiyykusqanrayku wiñaruspan rururqa, wakinmi huk muhullamanta rururqa pachakta, wakinñataq soqta chunkata, wakinñataq kimsa chunkata.

⁹—Uyariwaqniykuqnaqa kasukuychikyá.

Rikchanachiykunaqa imapaqmi kasqanmanta

(Mr 4:10-12. Lc 8:9-10)

¹⁰Hinaptinmi discipulonkuna Jesusman asuykuspa tapurqaku:

—¿Imanasqataq runakunataqa rikchanachispa yachachinki? —nispa.

¹¹Chaymi payñataq nirqa:

—Qamkunamanmi Diospa munaychakusqanmanta ñawpaq mana yachasqaykichik-kunata yachachikichik, wakin runakunamanmi ichaqa mana chaynatachu yachachini.

¹²Kapuqniyoqmanqa achkataraqmi yapasaq, aslla kapuqniyoqmantam ichaqa aslla kapuqnintapas qechurusaq. ¹³Chaymi paykunamanqa rikchanachispas rimapayani. Qawakuchkaspapas manam rikunkuchu, uyarichkaspapas manataqmi entiendenkuchu.

¹⁴Chayraykum paykunapiqa cumplikun Diosmanta willakuq Isaiaspa nisqan. Paymi nirqa:

“Uyarispapas manam entiendenkichikchu,
qawakuspapas manam cuentata qokunkichikchu.

¹⁵ Kay runakunapa sonqonqa rumiyarunmi.

Paykunaqa rikurirun sasa uyarikuqmi.

Qemchikurunkum mana rikukunankupaq.

Upa tukurunkum mana uyarinankupaq
chaynapi tukuy sonqonkuwan mana entiendenankupaq,
chaynapi mana kutirkamuwanankupaq
chaynapi mana sanoyachinapaq.”

¹⁶—Mayna kusisqam kankichik kaykuna qawaqkunaqa hinaspa uyarikunaqa.

¹⁷Cheqaptapunim nikichik, Diosmanta willakuq achka runakunam justo kaq runakunapiwan rikusqaykichikta rikuya munarqaku ichaqa manam rikurqakuchu, uyarisqaykichiktas uyariytam munarqaku ichaqa manam uyarirqakuchu.

Rikchanachisqanpa imam ninanmanta

(Mr 4:13-20. Lc 8:11-15)

¹⁸—Yachaychikyá tarpuqwan rikchanachisqaya imam ninanta: ¹⁹Diospa munaychakusqanmanta willakuya uyarichkaspan mana entiendeqqä ñanman wichiyykuq muhumanmi rikchakun, mana allin hamuruspanmi tarpusqa muhuta qechurun sonqonmanta. ²⁰Wakin runañataqmi rikchakun ranraman wichiyykuq muhuman. Diospa palabrantu uyarispam kusiqallaña chaskin. ²¹Aswanaq mana sapichasqa kasqanraykum mana unaytachu kawsan. Ñakarispa hinaspa Diospa palabranrayku cheqnisqa kasqanwan hukmanyaruspm chaylla urmarun. ²²Wakin runañataqmi rikchakun kichka-kichka ukuman wichiyykuq muhuman. Diospa palabrantu uyarichkaspanpas kay pachapi kaqkunamanta sinchita preocupakuspanmi kusikuytaps tarin llapa kapuqninkunallapi chaynapim payqa kikillanta engañakun. Tukuy kaykuna runapa sonqonman yaykuruptinmi Diospa palabranqa mana yanapanñachu. ²³Wakin runakunam ichaqa rikchakun allin allpaman wichiyykuq muhuman, paykunaqa Diospa palabrantu uyarispam entiendenku, paykunaqa rikchakun allin cosecha qespiqmanmi. Wakinmi chulla granollamanta pachak ruruq hina, wakinñataq soqta chunka ruruq hina, wakinñataq kimsa chunka ruruq hina.

Cebadillapiwan trigowan rikchanachisqanmanta

²⁴Jesusmi huk rikchanachiyawan nirqa:

—Diospa munaychakusqanqa rikchakun chakranpi allin muhu tarpuqmani.

²⁵Ichaqa puñuchkaptinkum trigo tarpusqanman enemigon chaqchuykurqa cebadillata hinaspm pasakurqa. ²⁶Trigo wiñaramuspan ruruya qallariptinmi cebadillapas rikurirurqa. ²⁷Hinaptinmi runakuna patronninman willamurqaku:

—Señorllayku, chakrapiqariki tarpuchirqanki allin muhutam ɬmaymantamá wiñaramun kay cebadillaqa? —nispa.

²⁸Chaymi payñataq nirqa:

—Enemigoymi kaytaqa rurarun —nispa.

Hinaptinmi runankunañataq tapurqaku:

—ɬMunankichu cebadilla qoraramunaykuta? —nispa.

²⁹Chaymi payñataq nirqa:

—Ama, yanqañataqmi trigontinta chutaramuwaqchik. ³⁰Kuskayá wiñachun cosecha-kama, chaypiñam llamkaqkunata kamachisaq cebadillata puntata ruturuspa wasaqata ramillan-ramillan kañanankupaq hinaspa trigotañataq taqeyman waqaychanankupaq.

Mostaza muhuwan rikchanachisqanmanta

(Mr 4:30-32. Lc 13:18-19)

³¹Jesusmi huk rikchanachiytawan nirqa:

—Diospa munaychakusqanqa rikchakun huk runapa tarpusqan mostaza muhumanmi.

³²Mostazaqa llapallan muhumantapas uchuychallam, wiñaruspam ichaqa wakin qoraku-natapas masyarunraq, monteyaruptinmi silguerokunapas kallmankunapi *quesachakun.

Onchuwan rikchanachisqanmanta

(Lc 13:20-21)

³³Jesusmi huk rikchanachiytawan nirqa:

—Diospa munaychakusqanqa rikchakun huk warmi kimsa tupu harinata cha-puruptin poqorachiq qonchumanmi.

Imanasqam Jesusqa rikchanachiykunawan rimasqanmanta

(Mr 4:33-34)

³⁴Jesusmi tukuy kaykunata runakunaman nirqa rikchanachiykunawan, mana rikchanachispaqa manam imatapas rimarqachu. ³⁵Chaynapim Diosmanta willa-kuqpa qellqasqan cumplikurqa, paymi nirqa:

Rikchanachiykunawanmi rimarisaq.

Kay pachata Dios unanchasqanmantapuni

pakasqa kaqkunatam yachachisaq.

Cebadillawan rikchanachispa yachachisqanmanta

³⁶Runakunata aviaruspanmi Jesus wasiman yaykurqa, hinaptinmi discipulon-kuna payman asuykuspa nirqaku:

—Entiendeykachiwaykuyá chakrapi wiñaruq cebadillawan rikchanachisqaykita —nispa.

³⁷Chaymi payñataq nirqa:

—Chay allin muhu tarpuqqa Diosmanta Hamuq Runam. ³⁸Chakraqa kay pacham, allin muhuñataqmi Diospa munaychakusqanpaq kaqkuna, cebadillañataqmi mana allinpaq kaqkuna. ³⁹Chay cebadilla tarpuq enemigoqa diablon, cosechaqa kay pachapa puchukay-ninmi, cosechaqkunañataqmi angelkuna. ⁴⁰Paykunapas kanqa cebadillata huñuspa ninapi kañasqanku hinam kay pachapa puchukayninpi. ⁴¹Diosmanta Hamuq Runam angelniy-kunata kachamusaq munaychakusqaymanta llapa pantachikuqkunatawan mana allin ruraqkunata huñuchispa ⁴²rupachkaq hornoman wischuchinaypaq. Chaypim waqayllawan-

ñá kirunkutapas kirichichichinqaku. ⁴³Mana huchallikuqkunam ichaq Dios Taytankupa munaychakusqanpi inti hina kancharinqaku. Uyariqaqniykunaqa kasukuychikyá.

Pakawan rikchanachisqanmanta

⁴⁴—Diospa munaychakusqanqa rikchakun chakrapi pampasqa pakamanmi. Chaytam runa tariruspa aswanraq pakapaykun, kusisqallaña pasaspanmi tukuy kapuqninta *rantikaramuspan rantirun chay chakrata.

Ancha precioyoq perlaswan rikchanachisqanmanta

⁴⁵—Diospa munaychakusqanqa rikchakun sumaq perlaskuna maskaq negociantemanmi. ⁴⁶Paymi ancha precioyoq perlasta tariruspan rirqa tukuy kapuqnin *rantikuq hinaspm rantirurqa chay perlasta.

Challwana mallawan rikchanachisqanmanta

⁴⁷—Diospa munaychakusqanqa rikchakun tukuy rikchaq challwa hapiq ma-llamanmi. ⁴⁸Mallaman challwakuna huntaruptimmi lamar qochapa patanman aysanku hinaspm tiyaykuspa akllanku challwata, allinnintam hinanku canastaman, mana valeqtañataqmí wischunku. ⁴⁹Chaynam kanqa kay pachapa puchukayninpipas, angelkuna hamuspam mana allin runakunata justo runakunamanta rakinqa. ⁵⁰Mana allin runakunataqa wischunqa rupachkaq hornomanmi. Chaypim waqayllawanña kirunkutapas kirichichichinqaku.

Uyariqninkunata Jesus tapusqanmanta

⁵¹Jesusmi tapurqa:

—¿Entiendenkichikchu kaykunata? —nispa.

Hinaptinmi paykunañataq nirqaku:

—Ari, taytay —nispa.

⁵²Chaymi Jesusñataq yapatawan nirqa:

—Diospa leynin yachachiqkunaqa Diospa munaychakusqanmantam sumaqllataña yachanku chaymi paykunaqa rikchakun tukuy kapuqninmanta mawkapas otaq mosoqpas horqomuq wasiyoqman.

Llaqtan Nazaretpi Jesusta mana chaskisqankumanta

(Mr 6:1-6. Lc 4:16-30)

⁵³Jesusmi kay rikchanachiykunata rimaruspan pasakurqa chaymanta. ⁵⁴Nazaret llaqtanman chayaruspanñataqmi yachachirqa *huñunakunanku wasipi hinaptinmi runakuna admirakuspa nirqaku:

—¿Imaynanpi yachayniyoq kaspamá kay runaqa tukuy *milagrokunataqa ruran? ⁵⁵Kayqariki carpinteropa churinmi hinaspa Mariapa wawanmi, wawqenkunañataqmi Jacobo, Josey, Simon hinaspa Judas. ⁵⁶Llapallan paninkunapas ñmanachum llaqtamasinchik? ¿Imaynanpimá tukuy kaykunataqa ruran? —nispa.

⁵⁷Chayna piñasqa kaptinkum Jesus nirqa:

—Diosmanta willakuqtaqa manam allintachu chaskinku ayllunkunapas nitaq llaqtamasinkunapas, huklaw llaqtakunapim ichaq Diospa —nispa.

⁵⁸Chaymi llaqtanpiqa as *milagrollata rurarqa, mana paypi creesqankurayku.

Bautizaq Juanta Herodes wañurachisqanmanta*(Mr 6:14-29. Lc 9:7-9)***14**

¹Chay tiempopim Rey Herodes gobier nachkaspan Jesusmanta noticiata uyarirurqa. ²Chaymi serviqninkunata nirqa:

—Payqa Bautizaq Juanmi, kawsariramuspanmi kaynaña atiy niyoqqa —nispa.

³Herodesmi ñawpaqtaraq Juanta hapi rachimuspan carcelman pusachirqa, chaypim cadenarachirqa Herodias rayku. Herodiasqa Rey Herodespa wawqen Feli-pepa warminmi karqa. ⁴Chayraykum Herodesta Juan nirqa:

—Diospa leyninman hinaqa manam allinchu paywan casarakusqaykiqa —nispa.

⁵Chaymi Herodesqa Juan wañurachiya munarqa aswanqa manchakurqam runakunata, paykunam Juantaqa Diosmanta willakuqpaq hapirqaku. ⁶Herodespa santon chayaramuptinmi Herodiaspa warmi wawan tusurqa llapallanpa qayllanpi chaymi llumpayta gustarurqa Herodesta. ⁷Chaymi juramentowan prometekurqa imapas mañakusqanta qonanpaq. ⁸Chaymi sipasñataq mamanpa umachasqan Herodesta nirqa:

—Platopi qoykuway Bautizaq Juanpa umanta —nispa.

⁹Chaymi reyqa llakikururqa ichaqa juramentasqan rayku hinaspa convidasqan-kunapas uyarisqan raykum kamachirqa qonankupaq. ¹⁰Juanpa umanta carcelpi qorumanunkupaq kamaykachiptinmi ¹¹platopi apamuspanku haywaykurqaku sipasman, payñataqmi aparurqa mamanman.

¹²Hinaptinmi Juanpa discipulonkuna riruspa cuer ponta aparqaku pampaq, chaymantam rirqaku Jesusman willaq.

Pichqa waranqapaq mikuy mirachisqanmanta*(Mr 6:30-44. Lc 9:10-17. Jn 6:1-14)*

¹³Jesusmi Juanpa wañukusqanta yacharuspan sapallan botepi pasakurqa mana runapa kasqanman. Runakunañataqmi risqanta yacharuspanku llaqtankumanta lloqsispa qatirqaku chakillawan. ¹⁴Botemanta Jesus lloqsiruspanmi chay achka-llaña runakunata qawaykuspa llakipayarikurqa hinas pam sanoyachirqa paykuna ukupi kaq onqoqkunata. ¹⁵Tutaykuchkaptinñam Jesuspa *discipulonkuna payman asuykuspa nirqaku:

—Ñam llumpay tardeña, kaypiqa manataqmi wasipas kanchu. Pasakuchunku-ñayá hichpa llaqtachakunaman rispa mikuya rantimunankupaq —nispa.

¹⁶Chaymi Jesusñataq nirqa:

—Manam rinmankuchu, qamkunayá mikuykachiy chik —nispa.

¹⁷Chaymi discipulonkunañataq nirqa:

—Pichqa tantawan iskay challwa kankasqallam kaypiqa kachkan —nispa.

¹⁸Hinaptinmi Jesusñataq nirqa:

—Apamuwaychik —nispa.

¹⁹Runakunata pastopi tiyanankupaq kamachispanmi hapi kurqa pichqan tantakunatawan iskay nin challwakunata hinas pam hanaq pachata qawarispan Diosman graciasta qorqa, tantakunata pakiyuspanmi discipulonkunaman qorqa, paykunañataqmi runakunaman aypurqa. ²⁰Llapallankum mikurqaku saksanan-kukama, chaymantam puchuq tantakunata huñurqaku chunka iskay niyoq canasta huntata. ²¹Mikuqkunam karqaku pichqa waranqa qarikuna ichaqa manam war-mikunatawan wawakunataqa yuparqakuchu.

Qocha hawanta Jesuspa purisqanmanta

(*Mr 6:45-52. Jn 6:16-21*)

²²Jesusmi discipulonkunata boteman yaykuchirqa puntaspa ochata chimpachkanankupaq, chaynapi llapa runakunata pay avianankama. ²³Aviaruspanñataqmí Jesus sapallan rirqa orqo lawman Diosta mañakunanaq. Tutayaramuptinmi Jesus sapallan kachkarqa. ²⁴Discipulonkunañataqmí botepi richkarqa karutaña, hatun olakunañataqmí boteta nisyullataña laqyarqa paykuna lawman llumpayta wayramuptin. ²⁵Hinaptinmi yaqa gallo waqaytaña Jesus paykunaman asuykurqa yaku hawanta puristin. ²⁶Discipulonkunañataqmí yaku hawanta puriqta rikuruspanku mancharisqallaña qaparirqaku:

—iWakqa manchachikum! —nispanku.

²⁷Hinaptinmi chaypunilla Jesus nirqa:

—iQarinchakuchik! Ñoqam kani, ama manchakuchikchu —nispa.

²⁸Hinaptinmi Pedroñataq nirqa:

—Señorlláy, qam kaspaykiqa kamachimuwayá yakupa hawanta qanman hamunaypaq —nispa.

²⁹Chaymi Jesus nirqa:

—Hamuy —nispa.

Chaymi Pedro uraykurqa botemanta hinaspmam puriyta qallaykurqa yaku hawanta Jesuspa ladonman rinanpaq. ³⁰Aswanqa sinchi wayrawan mancharikuruspammi chinkaykuya qallarispan qaparirqa:

—iSeñorlláy, salvaykuway! —nispa.

³¹Chaymi Pedrota makinmanta hapiruspan Jesus nirqa:

—iPisi confianzayoq runa! ¿Imanasqataq iskayrayarqanki? —nispa.

³²Paykuna boteman segaruptinmi wayra tanirurqa. ³³Chaymi botepi kaqkuna paypa ñawpaqinipi qonqarakuykuspa nirquku:

—Cheqaptapunim qamqa kasqanki Diospa Churin —nispa.

Genesaretpi onqoqkunata Jesus sanoyachisqanmanta

(*Mr 6:53-56*)

³⁴Qochata chimparuspankum chayarurqaku Genesaret lawman. ³⁵Hinaptinmi chay sitiopi llapallan runakuna Jesusta reqsirupspankum willanakururqaku llapallan muyuriqniñ llaqtakunapi chaymi payman apamurqaku llapallan onqoqkunata. ³⁶Hinaspmam ruegakurqaku pachanpa patallantapas hapiykunankupaq chaymi llapallan hapiykuqkunaqa allinyarurqaku.

Runataqa imam huchallichisqanmanta

(*Mr 7:1-23*)

15 ¹Jerusalenmanta hamuspankum Diospa leynin yachachiqkunawan *fari-seokuna Jesusman asuykuspa tapurqaku:

²—¿Imanasqataq discipuloykikunaqa ñawpa abuelonchikkunapa costumbrentaqa mana kasunkuchu? Mikunankupaqmi makinkuta mana mayllakunkuchu —nispa.

³Chaymi Jesusñataq nirqa:

—Qamkunapas ¿imanasqataq mana kasunkichikchu Diospa kamachikuyninta, ñawpaq costumbrekunalla ruranaykichikrayku? ⁴Diosmi nirqa: “Tayta-mamaykiti respetay, pipas tayta-mamanta ñakaqqqa wañunqam” nispas. ⁵Aswanqa qamkunam

ninkichik: "Huk runaqa tayta-mamanman ninmanmi 'Tayty, mamy, manam yanapaykimanchu, qamkunaman qonaytam Diosman qoykuni' nispa." ⁶Pipas chayna niqqa manaam tayta-mamanta yanapanachu, chaynata yachachispam Diospa kamachikuyninta yanqachankichik costumbrekichikkunallata ruraspaykichik. ⁷iIskay uyakuna! Allintam Diosmanta willakuq Isaias qamkunamanta kaynata qellqarqa:

⁸ "Simillanwanmi yupaychawan kay runakunaqa,
noqamanta karupim kachkan sonqonkuqa.

⁹ Paykunaqa adorawankupas yanqapaqmi,
yachachisqankupas runapa kamachisqallanmi."

¹⁰Runakunata qayaspanmi Jesus nirqa:

—Uyariwaspaykichikya kaykunata entiendeychik. ¹¹Manam imapas mikusqanchu runataqa huchallichin, runataqa huchallichin mana allinta piensaspa rimasqanmi.

¹²Chaymi discipulonkuna Jesusman asuykuspa nirqaku:

—¿Yachankichum nisqaykiwan *fariseokuna piakurusqanta? —nispa.

¹³Chaymi payataq nirqa:

—Hanaq pacha Taytaya man tarpusqan plantaqa sapinmanta pilasqam kanqa.

¹⁴Asurikuychik paykunamanta. Paykunaqa kachkan awsam hinasapas awsamasin pusaqkunam. awsapura pusanakuspaqa iskayninkum uchkuman wichiykunqaku.

¹⁵Chaymi Pedroataq nirqa:

—Entiendeykachiwayku chay rikchanachiy rimasqaykita —nispa.

¹⁶Chaymi Jesus nirqa:

—¿Qamkunapas manachum entiendenkichik? ¹⁷¿Manachu entiendenkichik runapa mikusqanqa wiksam man yankuspa chaymanta lloqsisqanta? ¹⁸Mana allin rimaymi ichaq sonqonmanta lloqsisipa huchallichin runata. ¹⁹⁻²⁰Sonqonmanta lloqsiptinmi runaqa huchallikun tukuy mana allinkunata piensaspa, wauchispa, hukwan pierdekuspa, huchapakuspa, suwakuspa, runamasinta tumpaspa hinaspa kamispa. Makita mana mayllakuspa mikuyqa manam pitapas huchallichinchu.

Tiro llaqtayoq warmipa wawanta allinyachisqanmanta

(Mr 7:24-30)

²¹Chaymanta Jesus pasakuspanmi Tiro hinaspa Sidon lawman rirqa. ²²Hinaptinmi chaypi *yachaq cananea warmi hamurqa Jesusman qayaykachakustin:

—iDavidpa miraynimanta hatun kamachikuq, kuyapayariykullaway! Wawa-llaytam demonio llumpayta akarichichkan —nispa.

²³Jesñataqmi mana imatapas nirqachu. Chaymi discipulonkuna Jesusman asuykuspa ruegarqaku:

—Qepanchiktam wak warmi hamuchkan qayaykachakustin, maakusqantay ruraykuy pasakunanpaq —nispa.

²⁴Chaymi Jesus nirqa:

—Taytayqa kachamuwan Israel casta chinkasqa ovejakunallamanmi —nispa.

²⁵Warmiñataqmi asuykuspan qonqorakuykurqa awpaqninpi:

—iTayty, yanapaykullaway! —nispa.

²⁶Jesñataqmi nirqa:

—Manam allinchu warmakunamanta tantanta qechuruspa allqokunaman wis-chuykuyqa —nispa.

²⁷Hinaptinmi chay warmiñataq nirqa:

—Arí chaynam taytáy, ichaqariki allqokunapas dueñonpa mesanmanta wichiqtaka mikunmi —nispa.

²⁸Chaymi Jesus nirqa:

—Mamáy iqamqa mayna iñiyniyoqmi kasqanki! Munasqaykiman hinayá ruras-qa kachun —nispa.

Hinaptinmi chaypunilla wawan allinyarurqa.

Achkallaña onqoqkunata Jesus sanoyachisqanmanta

²⁹Chaymanta Jesus lloqsispanmi Galilea qocha patanta pasarqa, orqoman segaruspanmi chaypi tiyaykurqa. ³⁰Payman achkallaña hamuqkunam pusamurqaku wistukunata, mana valeq brazoyoqkunata, ñawsakunata, mana rimaqkunata chaynataq wakin onqoqkunata-pas, Jesusman asuykachiptinkum sanoyachirqa. ³¹Chaymi runakuna admirakurqaku mana rimaqkuna rimaptin, mana valeq brazoyoqkuna sanoyaptin, wistukuna puriptin hinaspa ñawsakuna qawarikuptin. Chayraykum Israel nacionpa Diosninta alabarqaku.

Tawa waranqapaq mikuy mirachisqanmanta

(Mr 8:1-10)

³²Discipulonkunata qayaspanmi Jesus nirqa:

—Kay runakunamantam llakipayariyuni, ñam kimsa punchawña ñoqawan kachkanku, manam mikunkupaqqa imapas kanchu. Mana mikusqataqa manam wasinkumanqa kutichiymanchu, yanqam ñanpi desmayarunmanku —nispa.

³³Chaymi discipulonkunañataq nirqa:

—Kay achka runakunaman mikuchinanchikpaq haypaqtaqa ɬmaypitaq tarich-wan tantata wasipas mana kachkaptinqa?

³⁴Hinaptinmi Jesus paykunata tapurqa:

—Haykataq tantaykichik kachkan? —nispa.

Chaymi paykunañataq nirqaku:

—Qanchisllam as challwa kankasqapiwan —nispa.

³⁵Chaymi Jesus kamachirqa llapa runakunata pampapi tiyaykunankupaq.

³⁶Qanchisnintin tantatawan kankasqa challwakunata hapiyuskupam Diosman graciasta qorqa, chaymantam partiruspan discipulonkunaman qorqa, paykunañataqmi runakunaman aypurqa. ³⁷Llapallankum mikurqaku saksanankukama hinaptinmi puchuqtapas huñumurqaku qanchis canasta huntataraq. ³⁸Mikuqkunam karqa tawa waranqa qarikuna, manam warmikunatawan wawakunataqa yuparqakuchu. ³⁹Runakunata Jesus abyaruspanmi pasarqa Magadan lawman.

Milagrokuna Jesus rurananpaq mañakusqankumanta

(Mr 8:11-13. Lc 12:54-56)

16 ¹*Fariseokunapiwan *saduceokunam Jesusman riqaku pruebaman churayta munaspanku, paykunam Jesusta mañakurqaku hanaq pachamanta kaq *milagrota qawachinapqa. ²Chaymi payñataq nirqa:

—Tarden antaqamuptinmi qamkunaqa ninkichik: “Allin tiempom kanqa” nispa.

³Tempranon antaqaspa puyullaña kaptinñataqmi “Paranqam” ninkichik. iñskay

uyakuna! Qamkunaqa cielopi kaqkunata qawaspam imaynam tiempo kananta yachankichik, kunan tiempokunapi sucedekuqkunamantañataqmi mana cuenta qokunkichikchu. ⁴Yaw mana kasukuq mana allin casta runakuna, qamkunaqa milagrotaraqmi mañawachkankichik. Manam qawachisqaykichikchu milagrotaqa, qawaspaqa-qawachisqaykichik Diosmanta willakuq Jonasta imam pasasqallantam.

Jesus chaynata niruspanmi paykunata saqueruspa pasakurqa.

Qonchumanta

(*Mr 8:14-21*)

⁵Jesuspa discipulonkunam lamar-qochapa waklaw chimpanman chayaruspanku yuyarirurqaku tanta mana apasqankuta. ⁶Chaymi Jesus nirqa:

—*Fariseokunapa hinaspa *saduceokunapa qonchumanta cuidakuychik —nispa.

⁷Chaymi discipulonkunañataq ninakurqaku:

—Tantata mana apamuptinchikmi chaynataqa nichkan —nispa.

⁸Jesusñataqmi musyaruspan nirqa:

—Yaw pisi iñiyiyoqkuna :imanasqataq rimachkankichik: “Manam tantanchik kanchu” nispaqa? ⁹¿Manaraqchu yachankichik ni yuyankichik pichqa tantata pichqa waranqa qarikunapaq haypachisqayta? ¿Hayka canastatataq puchuqpinkunata huñurqankichik? ¹⁰¿Manataqchu yuyankichik qanchis tantata tawa waranqa runapaq mirachisqaytapas? ¿Hayka canasta huntatataq puchunta hoqarirqankichik? ¹¹“*Fari-seokunapa hinaspa *saduceokunapa qonchumanta cuidakuychik” nispaqa manam tantamantachu rimarqani. ¿Imanasqamá manaqa entienderqankichikchu? —nispa.

¹²Chayñam entienderqaku Jesusqa mana tantamanta nisqanta aswanqa *fariseokunapa hinaspa *saduceokunapa yachachikuyinmanta cuidakunankupaq nisqanta.

Jesusqa Cristopuni kasqanmanta

(*Mr 8:27-30. Lc 9:18-21*)

¹³Jesusmi Felipepa gobiernasqan Cesarea lawman chayaruspan tapurqa discipulonkunata:

—¿Diosmanta hamuq Runamantaqa pim kasqaytataq runakuna rimanku? —nispa.

¹⁴Chaymi paykunañataq nirqaku:

—Wakin runakunam nin Bautizaq Juan kasqaykita, wakinñataqmi nin Elias kasqaykita, wakinñataqmi nin Jeremias otaq Diosmanta willakuq huk kaqnin kasqaykita —nispa.

¹⁵Chaymi Jesusñataq nirqa:

—Qamkunaqa ¿pim kasqaytataq ninkichik? —nispa.

¹⁶Hinaptinmi Simon Pedroñataq nirqa:

—Qamqa kanki kawsaq Diospa Churin Cristom —nispa.

¹⁷Chaymi Jesusñataq nirqa:

—Jonaspa churin Simon, qamqa mayna kusisqam kanki, kaytaqa yachachisurkanki manam runachu aswanqa hanaq pachapi kaq Taytaymi. ¹⁸Chaymi ñoqapas niki, qamqa kanki Pedrom, kay hatun rumipa hawanpim iñiqniyunkata hatari-chisaq, paykunataqa manam wañuypa atiyninpas venceyta atinqachu. ¹⁹Ñoqam qosqayki Diospa munaychakusqanman yaykunapaq llavekunata, kay pachapi watasqaykim hanaq pachapipas watasqa kanqa, kay pachapi kacharisqaykiñataqmi hanaq pachapipas kacharisqa kanqa —nispa.

²⁰Chaynata niruspanmi discipulonkunata kamachirqa:

—Amam pimanpas Cristo kasqaytaqa willankichikchu —nispa.

Wañunanmanta Jesuspa willakusqanmanta

(Mr 8:31-9:1. Lc 9:22-27)

²¹Chay horamantapunim discipulonkunaman Jesus willakurqa Jerusalenman riptin judiokunapa kamachiqpinkuna, *sacerdote kuna jefenkuna hinaspas Diospa leynin yachachiqkuna ñakarichinanmanta. Willakurqataqmí wañurachiptinku kimsa punchawninman kawsarimunanmantapas. ²²Chaymi Pedro huklawchaman pusarupan Jesusta anyarqa:

—Diospas amayá munachunchu chaykuna pasasunaykitaq —nispa.

²³Hinaptinmi Jesusñataq muyuriyuskapan Pedrota nirqa:

—iSatanas, asuy ñawpaqniyimanta! Qamqa pantachiwaypim richkanki, piensas-qaykiqa manam Diospa piensasqan hinachu aswanqa runakunallapam —nispa.

²⁴Chaymantam discipulonkunata nirqa:

—Pipas qatiwayta munaspaga amaña kikillanpaq kawsaspayá ñakaristinpas qati-wachun. ²⁵Pipas kay pachapi vidallan cuidakuqqa wiñaypaqmí pierderunqa, pipas ñoqarayku wañiuqmí ichaq kawsanqa. ²⁶Runaqa ćimatataq horqokunman liw kay pachapi kaqkunata ganaruspan vidantañataq pierderuspaqa? Runaqa ćhaykatataq paganman vidanta salvananpaq? ²⁷Diosmanta hamuq Runam Taytaya hatunchasqan angelniyunkunapiwan kutimuspay sapakamaman rurasqankuman hina qopusaq. ²⁸Cheqatpunim nikichik, kaypi kaqmantam wakinkuna mana wañunqakuchu chay punchawpi Diosmanta Hamuq Runata munaychakunapaq hamuchkaqtä rikuwanankukama.

Jesuspa rikchaynin tikrakurusqanmanta

(Mr 9:2-13. Lc 9:28-36)

17 ¹Soqta punchaw pasaruptinmi Jesus pusarqa Pedrota, Jacobota hinaspas Jacobopa wawqen Juanta, paykunallawanmi rirqa orqoman. ²Paykuna qawachkaptinmi Jesuspa rikchaynin tikrakururqa. Uyanmi inti hina kancharirqa, pachanñataqmí achkiy hina yuraqyarurqa. ³Hinaptinmi discipulonkuna rikururqa-ku Moisestawan Eliasta Jesuswan parlachkaqta. ⁴Chaymi Pedroñataq Jesusta nirqa:

—Señor iallinpaqchá kaypiqa kachkaniku! Munaptikiqa rurarusaqkuyá kimsa ramadata, hukta qampaq, hukta Moisespaq, huktañataq Eliaspaq —nispa.

⁵Pedro rimachkaptinmi kancharichkaq puyu paykunata tapaykurqa hinaptinmi puyumanta nimurqa kaynata:

—Paymi kuyasqay Churiy, payraykum kusisqa kachkani. Payta uyariyachik —nispa.

⁶Discipulonkunañataqmí chayta uyariruspanku qonqorakuykurqaku llumpay mancharisqallaña. ⁷Hinaptinmi paykunata llapchaykuspan Jesus nirqa:

—Hatariyachik, ama manchakuychikchu —nispa.

⁸Muyuriqinkuta qawarispankuñataqmí manaña pitapas rikurqakuchu aswan-qa Jesusllatañam.

⁹Orqomanta uraykamuchkaptinkuñam Jesus paykunata kamachirqa:

—Chay qawasqaykichiktaqa amaraqmí pimanpas willankichikraqchu Diosmanta Hamuq Runa kawsarimunaykama —nispa.

¹⁰Hinaptinmi discipulonkunañataq Jesusta tapurqa:

—Diospa leynin yachachiqkunaqa ćimanasqataq ninku: “Cristomanta ñawpaq-taqa Eliasmi hamunqa” nispas?

¹¹Chaymi Jesusñataq nirqa:

—Arí, cheqaptam Eliasqa puntamunan karqa tukuy imata allichananpaq.

¹²Ichacha Eliasqa ñam hamurunña, judiokunañataqmí mana reqsirqakuchu, aswanmi payta tukuy munasqankuta rurraqaku, chaynam Diosmanta Hamuq Ruanapas paykunapa makinpi ñakarisaq —nispa.

¹³Chaymi discipulonkuna cuentata qokururqaku Jesusqa Bautizaq Juanmanta rimasqanta.

Wañuymañayoq warmata Jesus sanoyachisqanmanta

(*Mr 9:14-29. Lc 9:37-43*)

¹⁴Achka runakunapa kasqanman chayaruptinkum Jesusman asuykurqa huk runa, paymi qonqorakuykuspa nirqa:

—Señorlláy, kuyapayariykuy churillayta, wañuymaña hapiptinmi llumpa-llumpayta ñakarin, ninamanwan yakumanmi wischuykarin. ¹⁶Discipuloy-kikunaman apamuptiyimi mana sanoyachiya atirqakuchu.

¹⁷Chaymi Jesusñataq nirqa:

—Mana allin ruraqkunapa castan yaw mana creeq runakuna ñhaykapikamataq qamku-nawan kasaq? ñHaykapikamataq aguantasqaykichik? Apamuychik chay warmata —nispa.

¹⁸Chaynata niruspam qaçcharurqa demoniota hinaptinmi chaypunilla warmamanta lloqsiruptin sanoyerurqa.

¹⁹Chaymantam discipulonkuna Jesusman asuykuspa sapallankupi tapurqa:

—¿Imanasqataq ñoqaykuqa demoniota mana qarqoya atirqanikuchu? —nispa.

²⁰Chaymi Jesusñataq nirqa:

—Pisi iñiyniyoq kasqaykichikraykum. Cheqaptapunim nikichik, huk mostazapa muhn hinallapas iñiynikichik kaptinqa niwaqchikmi kay orqota: “Suchuy kaymanta waklawman” nispa, hinaptinqa pasanmanmi. Manam imapas sasaqa kanmanchu iñip-tikichikqa. (²¹Kayna rikchaq demoniotaqa ayunowan mañakuspallam qarqowaqchik.)

Wañunanmanta Jesus huktawan willakusqanmanta

(*Mr 9:30-32. Lc 9:43-45*)

²²Galileapi kachkaptinkum Jesus nirqa:

—Diosmanta Hamuq Runataqa runakunamanmi qoykuwanqaku ²³wañuchiwanankupaq, ichaqa kimsa punchawmantam kawsarimusaq —nispa.

Kay nisqanwanmi discipulonkuna sinchita llakikururqa.

Templopaq impuestomanta

²⁴Capernaum llaqtaman chayaruptinkum Pedroman asuykamurqa templopaq impuesto cobraqkuna hinaspam tapurqaku:

—¿Manachum yachachiqnikichikqa pagan templopaq impuestota? —nispa.

²⁵Chaymi Pedroñataq nirqa:

—Payqa paganmi —nispa.

Pedro wasiman yaykuruptinmi puntata parlapayaspas Jesus tapuykurqa:

—¿Imaninkitaq Simon? Kay pachapi reykunaqa ñepikunamantataq cobran impuestota? ñchurinkunamantachu icha sapaq runakunamantachu? —nispa.

²⁶Hinaptinmi Pedroñataq nirqa:

—Sapaq runakunamantam —nispa.

Jesusñataqmi nirqa:

—Chaynaqa churinkunaqa manam pagananchu.²⁷ Chaywanpas ama pitapas piñachinanchikpaqmi qochata riruspa *anzuelota wischumunki. Punta challwa hapis-qaykipa siminpim tarinki qollqeta, chaytam iskayninchikpaq pagaykamunki —nispa.

Pim punta kaq kasqanmanta

(*Mr 9:33-37. Lc 9:46-48*)

18

¹ Chay ratom discipulonkuna Jesusman asuykuspa tapurqaku:

—Diospa munaychakusqanpiqa ćpitaq aswan reqsisqa kanman? —nispa.

² Chaymi huk warmachata qayaykuspan chawpinkupi sayaykachirqa ³hinaspam paykunata nirqa:

—Warmakuna hina mana kaspaykichikqa cheqaptapunim mana yaykunkichikchu Diospa munaychakusqanman. ⁴ Chaynaqa kay warma hina humillakuqmí Diospa munaychakusqanpiqa aswan allin reqsisqa kanqa. ⁵ Pipas ñoqapa sutiypi kay warmata hina kuyakuywan chaskiqa ñoqatam chaskiwan.

Pitapas huchallichiqqa sinchi castigasqa kananmanta

(*Mr 9:42-48. Lc 17:1-2*)

⁶—Ñoqapi iñiq kay taksachakunamanta hukninta pipas huchallichiqpaqqa allinchá kanman molino rumita kunkanman wataruptinku lamar qochaman wischusqa kaynin. ⁷ iMayna llakikuyaqpami pipapas huchallichisqan runakunaqa! Kay pachapi huchallichiqkunaqa kanqapunim ichaq iimaynaraq kanqa huchaman urmachiq runaqa!

⁸—Chaynaqa makiki otaq chakiki huchallichisuptikiqa qoruruspáyá wischuruy, allinraqmí kanman huknin makillañapas otaq qoru chakillañapas wiñayapaq kawsakuyniqiqa chaynapi iskaynin makintin otaq iskaynin chakintin wiñayapaq rawrachkaq ninaman ama wischusqa kanaykipaq. ⁹ Sichu ñawiki huchallichisuptikiqa, allinnikipaqpachá horqoruwaq, allinraqmí kanman huknin ñawillañapas wiñayapaq kawsakuyniqiqa chaynapi iskay ñawintin rawrachkaq wiñay castigoman ama wischusqa kanaykipaq.

Chinkasqa ovejawan rikchanachisqanmanta

(*Lc 15:3-7*)

¹⁰—Kayna uchuychakunataqa amam hukllatapas despreciankichikchu. Hanaq pachapiqa paykuna cuidaq angelkunam tukuy tiempo Taytayaq qayllanpi kachkan. (¹¹ Diosmanta Hamuq Runaqa chinkasqakuna salvaqmi hamurqani.)

¹²—Qamkunaqa ćimaniwaqchiktaq? Pachak ovejayoq runapa huknin ovejan chullaruptinqa ćmanachum isqon chunka isqonniyoq ovejata saqeykuspan tarimunankama orqokunapi maskamunqa? ¹³ Payqariki isqon chunka isqonniyoq mana chullaruq ovejakunamantapas mastaq a kusikunqa tarisqan kaqwanmi. ¹⁴ Hanaq pachapi kaq Taytaykichikpas manam munanchu hukllapas kay uchuychakuna chinkananta.

Runamasinchik imaynam pampachanamanta

(*Lc 17:3*)

¹⁵—Runamasiki huchallikusuptikiqa sapanpiyá faltanmanta anyaykuy. Reqsikuptinqa paywanmi kaq allinyanakurunki. ¹⁶ Mana kasusuptikiqa huk testigota otaq iskayta pusay chaynapi iskay otaq kimsa testigowan asunto pruebanay-

kichikpaq. ¹⁷ Paykunatapas mana kasuptinqa huñunakusqaykichikpiyá niykuy llapallanman, paykunatapas mana kasuptinqa Diosta mana kasuqpaqñayá otaq *impuesto cobraq hina huchasapapaqñayá hapiychik.

¹⁸—Cheqaptapunim nikichik, kay pachapi watasqaykichikqa hanaq pachapipas watasqm kanqa, kay pachapi kacharisqaykichikpas hanaq pachapim kacharisqa kanqa.

¹⁹—Nikichiktaqmi, sichum kay pachapi iskayllapas huk sonqolla imatapas Diosta mañakuptikichikqa hanaq pachapi Taytaymi qamkunapaq ruranqa. ²⁰ Maypipas iskayllapas otaq kimsallapas ñoqarayku huñunakuptinqa paykunapa chawpinpim kachkani.

²¹ Hinaptinmi Pedroñataq Jesusman asuykuspan nirqa:

—Señorlláy ñhayka kutikamataq wawqey huchallikuwaptinja pampachasaq? ñqanchis kutikamachu? —nispa.

²² Chaymi Jesusñataq nirqa:

—Manam qanchiskamallachu aswanqa qanchis chunka qanchiskamam —nispa.

Mana pampachay munaq sirvientemanta

²³—Chayraykum Diospa munaychakusqanqa rikchakun sirvientekunamanta cuenta mañaq reyman. ²⁴ Cuenta mañayta qallarichkaptinmi payman pusa-murqaku achka-achka waranqa debeqnin runata. ²⁵ Mana pagayta atiptinmi patronnin kamachikurqa chay debeqnintaqa tukuy imantinta, warmintinta, churintinta *rantikamunankupaq chaynapi debesqanta paganapanqa. ²⁶ Chaymi sirvienten patronninpa ñawpaqninpi qonqorakuykuspa ruegakurqa: “Taytalláy, pacienciaykullaway, lliwtam qopullasqayki” nispa. ²⁷ Hinaptinmi patronnin llaki-payarikuspan debesqanmanta pampachaykurqa hinaspm kachaykurqa.

²⁸—Kay sirvienteñataqmi lloqsiruspan tuparurqa pachaklla debeqnin sirvientemasinwan hinaspm kunkamanta hapiruspan *seqorqa: “Qopuway debe-wasqaykita” nispa. ²⁹ Chaymi sirvientemasinqa ñawpaqninpi qonqorakuykuspan ruegakurqa: “Pacienciaykullaway, lliwtam qopullasqayki” nispa. ³⁰ Payñataqmi mana munaspan carelman hinarachirqa debesqanta qopunankama. ³¹ Kayta qawaspankum sirvientemasinkuna sincita llakikururqaku hinaspm rirqaku tukuy pasasqanmanta patronninkuman willaq. ³² Chaymi patronnin qayarachimuspan nirqa: “iMana allin runa! Ruegawaptikim pampacharqayki lliw debewasqaykita. ³³ Qampas llakipayarikuwaqchá karqa sirvientemasikimanta qanmantapas llaki-payarikusqayman hina” nispa. ³⁴ Patronnin piñakuruspanmi kamachikurqa lliw debesqanta pagapunankama castiganankupaq.

³⁵—Chaynatam rurasunkichik hanaq pachapi kaq Taytaypas tukuy sonqoykichikwan runamasikichikta mana pampachaptikichikqa.

Casado kachkaspa rakinakuymanta

(Mr 10:1-12. Lc 16:18)

19 ¹Jesusmi kaykunata niruspan Galileamanta pasakurqa Judea lawman, rirqataqmi Jordan Mayupa waklawninmanpas. ²Achkallaña runakuna qatiptinmi chaypi sanoyachirqa onqoqkunata.

³ Chaymi *fariseokuna Jesusman asuykuspa pantarachinankupaq tapurqaku:

—¿Diospa leyninpi permitinchu casado runa imamantapas tumpaykuspa warminmanta rakikuya? —nispa.

⁴ Chaymi payñataq nirqa:

—¿Manachu Bibliapi leerqankichik kay pachapa qallariyninpi qaritawan warmita unanchaqpa nisqanta? ⁵Paymi nirqa: “Qarim tayta-mamanta saquespa hukllawakunqa warminmanña chaymi iskayninku huk runa hinallaña kanqaku” nispa. ⁶Chaynaqa manam iskayñachu kanqaku aswanqa hukllañam. Chayraykum runaqa mana rakinmanchu Diospa kuskanchasqantaqa.

⁷Chaymi tapurqaku:

—Hinaptinqa čimanasqataq Moisesqa permitirqa papelta ruraykuspa qariqa warminmanta rakikunampaq? —nispa.

⁸Chaymi Jesusñataq nirqa:

—Rumi sonqo kasqaykichikraykum Moisesqa permitirqa papelta qoykuspa war-mikichikmanta rakikuytaqa, qallariyninpiqa manam chaynachu karqa. ⁹Ñoqam ichaqa nikichik, huk qariwan mana pierdekuchkaptin yanqamanta warminta wis-chuspan hukwan casarakuqqa hukwan pierdekuy huchapim kachkan —nispa.

¹⁰Hinaptinmi discipulonkuna nirqaku:

—Casado runa warminwan chayna kaptinqa manam valenchu casarakuy —nispanku.

¹¹Chaymi Jesusñataq nirqa:

—Manam llapallan runachu sapallanqa kanman aswanqa chaypaq kaqkunallam. ¹²Arí, kanmi nacesqanmantapuni chaypaq kaqkuna, wakinqa kachkan runapa capasqanmi, wakinñataqmi mana casarakunkuchu Diosta servinankuray-ku. Pipas chaynata kawsay atiqqa nisqayman hinayá rurachun —nispa.

Wawakunata Jesus bendecisqanmanta

(Mr 10:13-16. Lc 18:15-17)

¹³Jesusmanmi pusamurqaku iskay-kimsa wawakunata chaynapi paykunata hapiyquspa Diosta mañapunampaq. Discipulonkunañataqmi pusamuqkunata qa-qcharqa. ¹⁴Hinaptinmi Jesus nirqa:

—Ama harkaychikchu wawakuna ñoqaman hamunanta, kay wawakuna hina kaqkunapaqmi Diospa munaychakusqanqa —nispa.

¹⁵Chaynata niruspanmi wawakunapa hawanman makinta churaykuspan pasakurqa.

Jesuswan apu runapa parlasqanmanta

(Mr 10:17-31. Lc 18:18-30)

¹⁶Huk runam Jesusman asuykuspan tapurqa:

—Yachachikuq čima allintataq rurasaq wiñay kawsanaypaq? —nispa.

¹⁷Chaymi payñataq nirqa:

—¿Imanasqataq allin kaqmanta tapuwanki? Diosllam allinqa. Wiñay kawsayta munaspaykiqa kasukuy Diospa kamachikuyninkunata —nispa.

¹⁸Hinaptinmi chay runañataq nirqa:

—¿Mayqan kamachikuykunata? —nispa.

Hinaptinmi Jesusñataq nirqa:

—Amam pitapas wañuchinkichu, amam hukwanqa pierdekunkichu, amam suwakunkichu, amam pimantapas llullakunata rimankichu, ¹⁹tayta-mamaykita respetay, kuyankitaqmi runamasikitapas kikikita hina —nispa.

²⁰Hinaptinmi chay runañataq nirqa:

—Lliwtam kasukurqani. ¿Imaraqtaq faltawan? —nispa.

²¹Chaymi Jesus nirqa:

—Cabal runa kayta munaspaykiqa tukuy imaykita *rantikamuspa chay qollqe-ta wakchakunaman qomuy, chaynapim kapuqnikikunaqa hanaq pachapi kanqa, chaymanta kutimuspañam ñoqawan rinki —nispa.

²²Chayta uyariyuskuspanmi llakisqa kutikurqa achka kapuqniyoq kasqanrayku.

²³Hinaptinmi Jesus nirqa discipulonkunata:

—Cheqaptapunim nikichik, apuqa llumpay sasatam Diospa munaychakus-qanman yakyunqa. ²⁴Apu runa Diospa munaychakusqanman yakyunanmantaqá *camelloch yaqapas agujapa rinrinta usturunman —nispa.

²⁵Kayta uyariyuskuspankum discipulonkuna aswanraq admirakuspa tapukurqaku:

—¿Hinaptinqa pitaq salvakuytaqa atinman? —nispa.

²⁶Jesúsñataqmí paykunata qawarispan nirqa:

—Runakunaqa manam atinmanchu, Diospaqmí ichaqa tukuy imapas atinallan.

²⁷Hinaptinmi Pedroñataq nirqa:

—Taytá, ñoqaykuqa tukuy imata saqueruspam qanwan purichkaniku ¿imataq ñoqaykupaqqqa kanqa? —nispa.

²⁸Chaymi Jesúsñataq nirqa:

—Cheqaptapunim nikichik, tukuy imapas mosoqyanan tiempopi Diosmanta hamuq Runa achkirichkaq tiyanaypi tiyaykuptiyimi qatiqniykunapas tiyaykun-kichik chunka iskayniyoq hatun tiyanakunapi hinaspam juzgankichik chunka iskayniyoq Israel ayllukunata. ²⁹Pipas wasinkunata, wawqe-paninkunata otaq turi-~nañankunata, tayta-mamankunata, churi-wawankunata, chakrankunata ñoqarayku saqeqla pachak kuti mastam chaskinqa, chaskinqataqmí wiñaypaq kawsaytapas. ³⁰Ichaqa ancha reqsisqa kaqkunamantam achkaq kanqaku pisi reqsisqaña, pisi reqsisqa kaqkunamantañataqmí achkaq ancha reqsisqaña kanqaku.

Uvas chakrapi llamkaqkunawan rikchanachisqanmanta

20 ¹—Diospa munaychakusqanqa rikchakun uvas chakranpaq llamkaqkunata contrataq tutapay lloqsiq haciendayoqmanmi. ²Jornalninta paganapanqaq llamkaqkunawan tanteanakuruspam paykunata kacharqa chakrapi llamkamunankupaq. ³Chunka horapaq huk hora faltachkaptinmi plazata rispan wakin llamkaqkunatapas rikururqa sayachkaqta ⁴chaymi paykunatapas nirqa: “Qamkunapas riychikyá uvas chakraypi llamkamuq, imam kaqtam pagapusqaykichik” nispa. Chaymi pasarqaku. ⁵Hina chaynallatam rurarqa yaqa chawpi punchawta kutispanpas chaynataq las tresta kutispanpas. ⁶Tardenpas yaqa inti seqaykuytaña rispanmi plazapi tarirurqa hukkunata yanqa sayakuchkaqta hinaspam nirqa: “¿Imanasqataq qamkunaqa tukuy punchaw yanqa kaypi kachkankichik?” nispa. ⁷Chaymi paykunañataq nirqa: “Mana pipas contratawap-tinkum” nispa. Haciendayoqñataqmí nirqa: “Qamkunapas chakraytayá riychik llamkaq, imam kaqtam pagasqaykichik” nispa. ⁸Tutaykuruptinmi caporalminta chay dueñon nirqa: “Qayamuy llamkaqkunata hinaspas pagapuy cepa yaykumuqkunamanta qallarispa punta yaykumuqkunapi tukunaykikama” nispa. ⁹Chaymi yaqa inti seqaykuytaña yaykumuq-kunapas wakinwan igualta jornalninta chaskirkaku. ¹⁰Punta yaykumuqkunañataqmí piensarqaku mas chaskiya, ichaqa paykunapas huk jornallankam chaskirkaku. ¹¹Chaymi chaskirkuspanku chakrayoqta reclamarqaku: ¹²“Kay cepa yaykumuqkunaqa huk horallam llamkarqaku, ichaqa paykunamanmi pagaykunki ñoqaykuman igualta, ñoqaykuqa tukuy punchawmi rupaypi llamkarqaniku” nispa. ¹³Chaymi patronñataq hukninta nirqa: “Yaw tayta, ñoqaqa pagachkayki rimasqanchikman hinam. ¿Manachum ñoqaqa huk jornalpaq

contratarqayki? ¹⁴Chaynaqa kay pagoykita apaspayá pasakuy, ñoqaqa munani kay qepa yaykumuqkunamanpas qanman hina pagaytam. ¹⁵¿Manachum qollqeywanqa munasqayta rurakuyman? ¿Icha envidiakunkichu allin runa kasqaywan?” nispa.

¹⁶Chay rikchanachiyta tukuykuspam Jesus nirqa:

—Punta kaqkunamantam achkaq qepaqpanqaku, qepa kaqkunañataqmí puntanqaku. Achkam qayasqakunaqa kachkan, akllasqakunañataqmí aslla.

Wañunanmanta kimsa kaq kutipi Jesusupa willakusqanmanta

(Mr 10:32-34. Lc 18:31-34)

¹⁷Jerusalenman Jesus richkaspanmi chunka iskayniyoq discipulonkunata huk-lawman pusapan nirqa:

¹⁸—Jerusalen llaqtamanmi richkanchik, chaypim Diosmanta Hamuq Runa entregasqa kasaq sacerdotekunapa jefenkunamanwan Diospa leynin yachachiq-kunaman, paykunam wañunaypaq sentenciawaspanku ¹⁹mana castanchik kaq runakunaman entregawanqaku, burlakuwaspankum azotewanqaku, chaymantam cruzpi chakatawanqaku aswanqa kimsa punchawmantam kawsarimusaq —nispa.

Zebedeopa warmin mañakusqanmanta

(Mr 10:35-45)

²⁰Chaymantam Jesusman asuykurqa Zebedeopa warmin iskaynin wawan-kunapiwan hinaspam Jesusupa ñawpaqninpi qonqorakuykurqa favorninta mañakunanpaq. ²¹Jesusmi tapurqa:

—¿Imatataq munanki? —nispa.

Chaymi payñataq nirqa:

—Munaychakuspaykiqa kamachiyá kay iskaynin wawaykuna huknin *alleq lawnikipi hukninñataq *ichoq lawnikipi tiyanankupaq —nispa.

²²Chaymi Jesus nirqa:

—Manam yachankichikchu imam mañakusqaykichiktaqa. Nisqaypi hinam ñoqaqa ñakarisaq. ¿Atiwaqchikchu ñoqa hina ñakariyta? —nispa.

Hinaptinmi paykunañataq nirqa:

—Arí, atisaqkum —nispa.

²³Jesusñataqmí nirqa:

—Arí, cheqaptapunim qamkunaqa ñoqa hina ñakarinkichik, aswanqa *alleq lawniypi otaq *ichoq lawniypi tiyaykuyqa manam ñoqallamantachu, chayqa kachkan Taytaya akllasqankunapaqmi.

²⁴Kayta uyariruspankum wakin chunkantin discipulonkuna piñakururqaku chay iskaynin wawqekunapa contranpi. ²⁵Chaymi Jesus paykunata qayaykuspan nirqa:

—Yachasqaykichikpi hinapas nacionkuna gobiernaqkunam runakunapi munay-chakunku hinaspam kamachispanku kasuchikunku. ²⁶Qamkunayá ichaqa ama chaynachu kaychik, qamkunamanta pipas kamachikuya munaspaqa wakintayá servichun. ²⁷Mayqannikichikpas allin reqsisqa kayta munaspaqa, qamkuna ukupi sirvienteyá kachun. ²⁸Diosmanta Hamuq Runapas manam servichikunaypaqchu hamurqani aswanqa servinaypaqmi hinaspas achka runakunapa rantinpi wañunaypaqmi.

Iskay ñawsakunata Jesus sanoyachisqanmanta*(Mr 10:46-52. Lc 18:35-43)*

²⁹Jerico llaqtamanta lloqsimuchkaptinkum achkallaña runakuna Jesusta qatirqa. ³⁰Hinaptinmi ñanpa patanpi tiyaq iskay ñawsakuna Jesus pasasqanta uyariruspanku qayaykachakurqaku:

—Davidpa miraynimnanta hatun kamachikuq Señorllayku, llakipayariykuwaykuyá —nispa.

³¹Chaymi runakuna qaqcharqa upallanankupaq. Paykunañataqmi astawanraq qayaykachakurqaku:

—Davidpa miraynimnanta hatun kamachikuq Señorllayku, llakipayariykuwaykuyá —nispa.

³²Hinaptinmi Jesus sayaykuspa qayarqa iskayninkuta hinas pam tapurqa:

—¿Imatataq munankichik qamkunapaq ruranayta? —nispa.

³³Chaymi paykunañataq nirqa:

—Taytáy, qawarikuytam munaniku —nispa.

³⁴Hinaptinmi Jesus paykunata llakipayarisanp ñawinkuta llapchaykurqa hinaptinmi chaypunilla qawarikuruspa Jesusta qatirqaku.

Jerusalen llaqtaman Jesus yaykusqanmanta*(Mr 11:1-11. Lc 19:28-40. Jn 12:12-19)*

21 ¹Jerusalen llaqtaman hichparamuspankum chayarurqaku Olivos Moqopa hichpanpi kaq Betfage llaqtachaman. Jesusmi iskay discipulonkunata kachaspan ²nirqa:

—Riychik wak chimpa llaqtachata, wakpim tarimunkichik wawayoq watasqa asnota. Paskaramuspa aysaramuychik. ³Pipas imatapas nisuptikichikqa: “Señormi necesitachkan, chayllam kutichipamusunki” ninkichikmi.

⁴Chayqa pasakurqa Diosmanta willakuqpa qellqasqan cumplikunanpaqmi.

⁵Paymi qellqarqa kaynata:

Niychik Sion llaqtapi *yachaqkunata:

“Reynikichikqa qamkunamanmi hamuchkan,

asnopi silladam humildella hamuchkan.

Carga asnopa wawanpim hamuchkan” nispa.

⁶Hinaptinmi discipulonkuna rispanku Jesuspa kamachisqanman hina rurarqaku. ⁷Aysamurqakum asnota wawantinta chaymi pachankuwan caronaruptinku Jesus sillakuykurqa. ⁸Hinaptinmi achkallaña runakuna ñanman pachankuta mas tarqaku. Wakinñataqm Sachapa kallmankunata kuchuspa churarqaku chayninta Jesus pasananpaq. ⁹Ñawpaqnin riqwan qepan riq runakunañataqmi qaparirqaku:

—iRey Davidpa mirayninqa yupaychasqayá kachun! iSeñorpa sutiñpi hamuqqa ha tunchasqayá kachun! iHanaq pachapi kaqkunayá Diosta yupaychachunku! —nispa.

¹⁰Jesus Jerusalenman chayaruptinñataqmi llapallan chaypi kaqkuna alborotaspunku:

—¿Pitaq kayqa kanman? —nispa tapunakurqaku.

¹¹Runakunam nirqa:

—Payqariki Galilea law Nazaret llaqtamanta kaq Diosmanta willakuq Jesusmi —nispa.

Templopi rantikuqkunata Jesus qarqosqanmanta
(Mr 11:15-19. Lc 19:45-48. Jn 2:13-22)

¹²Chaymantam Jesus yaykurqa temploman hinaspm qarqorqa chaypi *rantikuqkunatawan rantiqkunata. Wikaparurqam qollqe cambiananku mesakunatapas chaynataq paloma rantikuqkunapa sillankunatapas. ¹³Hinaspm nirqa:

—Bibliapim Dios nichkan: “Temploqa Mañakuwananku Wasiwan sutichasqm kanqa.” Qamkunam ichaqa suwakunapa machayninta hinaña rurarusqankichik —nispa.

¹⁴Templopiraq kachkaptinmi Jesusman asuykamurqa ñawsakunapiwan wistukuna hinaptinmi pay sanoyachirqa. ¹⁵*Sacerdote kunapa jefenkunapiwan Diospa leynin yachachiqkunam Jesuspa rurasqan *milagrokunata rikurqaku hinaspm uyariqakutaq: “Rey Davidpa mirayninqa yupaychasqayá kachun” nispa warma-kunapa qayaykachakusqantapas chaymi piñakuruspa ¹⁶Jesusta nirqaku:

—¿Uyarichkankichu kaykunapa nisqanta? —nispa.

Hinaptinmi Jesusñataq nirqa:

—Arí, uyarichkanim. ¿Manachu Bibliapi leerqankichik: “Llapa wawakunapiwan ñuñuqraq wawakunawanmi alabaykachikunki” niqta?

¹⁷Chaymi paykunata saqueruspan Jerusalenmanta Betaniaman pasakurqa hinaspm chaypi puñupakurqa.

Mana ruruq higos sachata Jesus ñakasqanmanta
(Mr 11:12-14, 20-26)

¹⁸Tutapayta Jerusalenman Jesus kutimuchkaspam yarqarachikurqa. ¹⁹Ñanpa patanpi higos sachata rikuruspanñataqmi asuykurqa pallananaq. Ichaqa manam tarirqachu rurunta, chayqa kasqa llaqeyoqllam. Chayraykum chay higos sachata nirqa:

—iKunanmantaqa manañam haykapipas rurunkiñachu! —nispa.

Hinaptinmi sacha chakirurqa. ²⁰Kayta qawaykuspankum discipulonkuna admirakururqaku. Hinaspankum Jesusta tapurqaku:

—¿Imanasqataq kay sachaq chaypunilla chakirun? —nispa.

²¹Chaymi Jesusñataq nirqa:

—Cheqaptapunim nikichik, mana iskayrayaspa iñiyinkichik kaptinqa manam kay higos sachawan rurasqayta hinallachu rurawaqchik aswanqa kay orqotapas niwaqchikmi: “Chaymanta suchuspa lamar qochaman wischukuy” nispa, hinaptinqa chaynam kanman.

²²Confianzawan Diosta mañakuspakichikqa tukuy mañakusqaykichiktam chaskinkichik.

Jesusqa kamachikunarpaq munayniyoq kasqanmanta
(Mr 11:27-33. Lc 20:1-8)

²³Temploman yaykuruspa Jesus yachachichkaptinmi payman asuykurqa *sacerdote kunapa jefenkunapiwan judiokunapa kamachiqninkuna hinaspm tapurqaku:

—¿Ima derechoykiwantaq chaykunataqa rurachkanki? ¿Pitaq autorizasurqanki? —nispa.

²⁴Chaymi Jesusñataq nirqa:

—Ñoqapas tapusqaykichikyá, kay tapusqayta contestawaptikichikqa ñoqapas nisqaykichikmi ima derechoywanmi kaykuna rurasqaytapas. ²⁵¿Pitaq bautizananpaq Juanta kachamurqa, Dioschu icha runakunachu? —nispa.

Chaynata Jesus tapuptinmi kikinkupura tanteanakurqaku:

—Sichum “Diosmi kachamurqa” niptinchikqa “¿Imanasqataq manaqa creer-qankichikchu?” niwasunchiki. ²⁶ Manataqmí nichwanchu: “Runakunallam kachamurqa” nispaga, chaynata niptinchikqa llapa runakunachiki imanaruwasunpas, Bautizaq Juantaqa hapinku Diosmanta willakuqpaqmí —nispa.

²⁷ Chaymi Jesusta nirqaku:

—Manam yachanikuchu —nispa.

Hinaptinmi Jesusñataq nirqa:

—Manam ñoqapas nisqaykichikchu ima derechoywanmi kaykuna rurasqaytatas.

Iskay churikunawan rikchanachiyimanta

²⁸ —¿Imaninkichiktaq? Huk runapam karqa iskay churinkuna. Paymi huknin churintaq: “Churilláy, riyá uvas chakranchikpi llamkamuq” nispas. ²⁹ Hinaptinmi churinñataq nirqa: “Manam riymanchu” nispas. Ichaqa mana kasukusqanmanta wanakuspanmi ratonman llamkaq pasarqa. ³⁰ Huknin churinmanpas chay taytan asuykuspanmi hina chaynallata nirqa hinaptinmi chay churinñataq nirqa: “Arí taytáy, risaqmi” nispas. Ichaqa manam rirqachu. ³¹ ¿Mayqantaq taytanpa munasqanta rurarqa?

Hinaptinmi chay runakunañataq nirqaku:

—Punta kaqmi —nispa.

Chaymi Jesusñataq nirqa:

—Cheqaptataq *impuesto cobraqkunawan chuchumikakunaraqmi qamkunamanta puntataqa Diospa munaychakusqanman yaykuchkanku. ³² Bautizaq Juanmi hamurqa allin kawsakuymanta yachachisunaykichikpaq hinaptinmi mana creerqankichikchu, impuesto cobraqkunapiwan chuchumikakunam ichaqa creerqaku. Qamkunam ichaqa qawachkaspapas creenaykichikpaq mana wanakurqankichikchu.

Mana allin llamkaqkunawan rikchanachisqanmanta

(Mr 12:1-12. Lc 20:9-19)

³³ —Uyariyichikyá huk tupanachisqaytawan:

Huk runam chakranpi uvasta plantaruspan muyuriqninta perqarachirqa, huk pozotataqmi rurachirqa uvaspa rurunta sarunankupaq hinaspam markayoq chukllata rurachirqa chaymanta cuidanankupaq. Chaykunata rurachispam chakranta llamkaqkunaman arriendakuruspa illarurqa. ³⁴ Cosecha tiempo chayaramuptimí runankunata chay chakrayoq kacharqa arriendaqninkunamanta tupaqninta mañamunankupaq. ³⁵ Ichaqa chay arriendaqkunam hapiroqaku chay runankunata hinaspam hukninta maqaparurqaku, huknintañataqmi wañurachirqaku, huknintañataqmi rumiwan chamqaparurqaku. ³⁶ Hinaptinmi chay chakrayoqqa huktawan runankunata kacharqa, ñawpaq kachamusqanmantapas achkataraq. Ichaqa chay llamkaqkunam wakinkunata hina rurarcaku.

³⁷ —Qepatañataqmi churintaña kacharqa: “Churiytaqa respetanqakuch” nispas.

³⁸ Ichaqa chay llamkaqkunam payta rikuruspanku ninakurqaku: “Paymi herenciataqa chaskinqa, chaynaqa wañurachisunyá ñoqanchikña dueño kananchikpaq” nispas. ³⁹ Chaymi chakramanta horqoruspanku wañurachirqaku.

⁴⁰ —Chaynaqa chakrayoq kutiramuspqaqa ¿imatataq ruranqa llamkaqkunataqa?

⁴¹ Chaymi uyariqinkunañataq Jesusta nirqaku:

—Chay mana allin runakunataqa mana llakipayaspam wañurachinqa hinaspam huk llamkaqkunamanña chakranta arriendakunqa chaynapi tiempollanpi payman tupaqnin cosechata qonankupaq —nispa.

⁴²Hinaptinmi Jesus nirqa:

¿Manachum Bibliapi leerqankichik:
 “Wasi perqaqkunapa wischupakusqanku rumiqa
 cimientopi esquinan hapiq rumiñam rikurirurqa.
 Kaytaqa rurarun Señor Diosmi,
 kay qawasqanchikqa admirakuypaqmi”
 nispa nisqanta?

⁴³Chaymi nikichik, Diospa munaychakusqanmanqa manam yaykunkichikñachu, chaymanqa yaykunqaku paypa munasqanman hina kawsaqkunañam. ⁴⁴Chay ruminan wichiqmi pakipasqa kanqa. Rumipa hapisqankunañataqmi ñutusqa kanqa.

⁴⁵*Sacerdotekunapa jefenkenapiwan *fariseokunañataqmi Jesuspa rikchanachisqanta uyariruspanku musyakururqaku paykunamanta rimasqanta.

⁴⁶Hinaptinmi hapiruya munarqaku ichaqa runakunata manchakuspankum mana chaynatachu rurarqaku, runakunaqa Jesustam hapirqaku Diosmanta willakuqpaq.

Casamiento fiestawan rikchanachiymanta

22

¹Jesusmi huktawan rimarispan rikchanachiykunawan paykunata nirqa:
²—Diospa munaychakusqanqa rikchakun churinta casarachiq reymanmi.

³Paymi sirvientenkunata kacharqa convidoman qayachisqankunata pusamunankupaq, qayachimusqankunam ichaqa manam hamuya munarqakuchu. ⁴Wakin sirvientenkunatañam kachaspanmi chay convidasqankunata nichimurqa: “Mikuyqa listoñam kachkan, ñam nakarachiniña wira toroykunatapas hinaspa wira animalniykunatapas, chaynaqa hamuychikñayá casamientoman” nispa. ⁵Convidasqankunañataqmi mana kasukuspa pasakurqaku, huknin chakranman, huknininñataq negacionman. ⁶Wakinñataqmi sirvientekunata hapiruspanku maqaparuspa wañurachirqaku. ⁷Chaymi reyqa llumpaya piñakuruspan soldadonkunata kacharqa chay wañuchiqkunata wañuchimunankupaq chaynataq llaqtankutapas kañamunankupaq. ⁸Hinaspam sirvientenkunata nirqa: “Tukuy imam listoñam kachkan casamientopaq, convidasqaykunam ichaqa mana kay fiestapaq hinachu karqaku. ⁹Chaynaqa hatun esquinakunaman rispayá casamientopaq qayamuychik llapallan tarimusqaykichikta” nispa. ¹⁰Chaymi paypa sirvientenkuna rispa pusamurqaku llapallan tarisqankuta, pusamurqakumá allin runakunatapas chaynataq mana allin runakunatapas. Chaymi wasiman huntaykurqaku.

¹¹—Convidasqankunata qawaykuq rey yaykuykuspanmi chaypi rikururqa huk runata casamientopaq hina mana pachasqata. ¹²Chaymi nirqa: “Tayta ¿imanasqataq casamientopaq hina mana pachasqachu yaykumurqanki?” nispa. Hinaptinmi chay ruñañataq mana imatapas nirqachu. ¹³Chaymi reyñataq mesaman serviqkunata nirqa: “Chakinkunatawan makinkunata wataska wischumuychik tutayapa kasqanman. Chaypim waqanqaku, mana ima rurakuya atispanmi kiruntapas kirichichichinqa” nispa. ¹⁴Chaynaqa, achkam qayasqakunaqa kachkan, akllasqakunañataqmi aslla.

Impuesto paganapaq tapukuymanta*(Mr 12:13-17. Lc 20:20-26)*

¹⁵*Fariseokunam pasaspa parlaramurqaku Jesusta imapas rimasqanwan pantarachinankupaq. ¹⁶Hinaspm fariseomasinkutawan Herodespa qatiqninkunata kacharqaku Jesusta kaynata nimunankupaq:

—Yachachikuq, yachanikum qamqa cheqap rimaq kasqaykita, yachanikutaq-mi runapa rimasqantapas mana kasuspa Diospa munasqanman hina kawsakuyta cheqap yachachisqaykitapas, qamqariki manam runapa hawallantachu qawanki.

¹⁷¿Imaninkitaq, allinchu Rey Cesarman impuesto pagay icha manachu?

¹⁸Jesúsñataqmi mana allin piensasqankuta yachaspan nirqa:

—iLskay uyakuna! ¿Imanasqataq pantachiwaypi richkankichik? ¹⁹Qawachiway-chik impuesto paganaykichik qollqeta —nispa.

Hinaptinmi haywaykurqaku qollqeta. ²⁰Qawaykuspanmi Jesus tapurqa:

—¿Pipa uyantaq hinaspa pipa sutintaq kay qollqepiqa kachkan? —nispa.

²¹Chaymi paykunañataq nirqaku:

—Rey Cesarpam —nispa.

Hinaptinmi Jesusñataq nirqa:

—Rey Cesarpa kaqtaqa paymanyá qoychik, Diosmanñataq paypa kaqta —nispa.

²²Kayta uyarispankum admiraskallaña pasakurqaku.

Wañuqkunapa kawsarimunanmanta*(Mr 12:18-27. Lc 20:27-40)*

²³Chay punchawñataqmi Jesusman hamurqaku wakin *saduceokuna. Kay runaku-nam creenku: Wañuqkunaqa manam kawsarinchu, nispa. Paykunam Jesusta nirqaku:

²⁴—Yachachikuq, Moisesmi nirqa: “Casado runa mana churiyoq wañuruptinqa wawqenmi casaranqa viudata chaynapi wañukuqpa miraynin kananpaq” nispa.

²⁵Kaypim qanchis wawqentin qarikuna karqa. Mayor kaq casarakuspanmi wañuruspan warminta mana wawayoqta saquerurqa, ²⁶chaynallam pasakurqa sullka kaqwanpas, kimsa kaqwanpas qatinasnini p qanchis kutikama. ²⁷Hinaptinmi qepankuta warmipas wañururqa. ²⁸Chaynaqa wañuqkuna kawsarimuptinqa ¿may-qanpa warmintaq kanqa qanchisnintin paywan casarakuchkaptinqa? —nispa.

²⁹Chaymi Jesusñataq nirqa:

—Qamkunaqa pantaypim kachkankichik, Bibliapa nisqantapas chaynataq Diospa atiynintapas mana reqsisqaykichikrayku. ³⁰Llapa runakuna kawsarimuspankuqa manam casarakunkakuchu, manataqmi casarachinakunkakuchu, paykunaqa kanqa hanaq pachapi *angelkuna hinañam. ³¹Wañuqkunapa kawsarimunanmantaqa ¿manachu leerqankichik Diospa nisusqaykichikta? ³²Paymi nirqa: “Ñoqaqa kani Abrahampa, Isaacpa hinaspa Jacobpa Diosninmi” nispa. Chaynaqa Diosqa manam wañusqakunapa Diosninchu ichaq kawsaqkunapa Diosninmi —nispa.

³³Runakuna chayta uyariruspam admirakurqaku yachachisqanwan.

Hatunnin kamachikuymanta

(Mr 12:28-34)

³⁴*Saduceokunata Jesus upallarachiptinmi chayta qawaykuspa *fariseokuna hukllaman huñunakurqaku. ³⁵Hinaptinmi paykunawan kuska kaq leykuna ya-chaq runa pruebananpaq Jesusta tapurqa:

³⁶—Yachachikuq, Diospa kamachikuyninkunamantaqa ¿imayqantaq hatunnin kamachikuy? —nispa.

³⁷Chaymi Jesusñataq nirqa:

—“Señor Diosnikitam kuyanki tukuy sonqoykiwan, tukuy vidaykiwan hinaspa tukuy yuyayniikiwan” nispa. ³⁸Kaymi punta kaq hatun kamachikuy. ³⁹Qatiqninñataqmí nin: “Kuyankim runamasikita kikikita hina” nispa. ⁴⁰Kay iskaynin kamachikuykunapim Moisespa leyninpas chaynataq Diosmanta willakuqkunapa qellqasqanpas hukllawakun.

Cristoqa Rey Davidmantapas aswan hatun kasqanmanta

(Mr 12:35-37. Lc 20:41-44)

⁴¹*Fariseokuna huñunasqa kachkaptinraqmi paykunata Jesus tapurqa:

⁴²—¿Imaninkichiktaq Cristomanta? ¿Pipa miraynintaq? —nispa.

Chaymi paykunañataq nirqaku:

—Davidpa mirayninmi —nispa.

⁴³Hinaptinmi Jesusñataq nirqa:

—¿Imaynanpitaaq Davidqa Chuya Espiritupa yachachisqan, Cristota Señorwan suticharpa? Davidmi nirqa:

⁴⁴“Señor Diosmi Señorniyta nirqa:

‘Enemigoykikunata vencenaykamayá

‘alleqniypi tiyaykuy,

Enemigoykikunata saruchinaykamayá

alleqniypi tiyaykuy’ nispa.”

⁴⁵¿Imaynataq Cristoqa Davidpa mirayninha kanman Davidpuni “Señorniy” nispa Cristomanta rimachkaptinqa?

⁴⁶Hinaptinmi pipas mana ima contestaytapas atirqachu. Chay punchawmanta-punum penqakuruspa manaña tapurqakuchu.

Fariseokunata Jesus qaqqhasqanmanta

(Mr 12:38-40. Lc 11:37-54. 20:45-47)

23

¹Jesusmi nirqa runakunatawan discipulonkunata:

²—Diospa leynin yachachikunapiwan *fariseokunam derechoyoq kanku Moisespa leynin yachachinankupaq. ³Chaynaqa kasukuspayá ruraychik paykunapa tukuy nisqanta. Ichaqa amam rurankichikchu paykunapa imam rurasqantaqa, paykunaqa manam yachachisqankuman hinachu ruranku. ⁴Paykunaqa sasa kaqkunatam runakunaman kamachin llasaq cepita cepichichkaq hina, ichaqa manam dedo puntallankuwanpas yanapaykunkuchu. ⁵Llapa imatam ruranku runakuna qawanallanpaq. *Filacterio sutiyooq cajachakunatam hatunllatañña churakunku. Santo tukuspam capankupa cantonkunapipas hatun watukunatapas warkukurunku. ⁶Convidokunapipas hinaspa huñunakunanku wasipas ñiawpaqlapi tiyaytam munanku. ⁷Munankutaqmi plazakunapi hatun respetowan runakuna rimaykunantapas chaynataq “yachachikuq” nispa ninankutapas.

⁸—Qamkunayá ichaqa yachachikuqwanqa ama sutichachikuychikchu. Hukllam yachachiqnikichikqa kani, qamkunaqa wawqentillanmi kankichik. ⁹ Amataqyá pitapas kay pachapiqa taytawanza sutichaychikchu, hukllam Taytaykichikqa, payqariki hanaq pachapim kachkan. ¹⁰ Amataqyá maestrowanpas sutichachikuychikchu. Ñoqa Cristollam maestroykichikqa kani. ¹¹ Qamkuna ukupi aswan reqsisqaqa kanqa wakinkuna serviqmi. ¹² Pipas hatunchakuqqa humillasqam kanqa, pipas humillakuqñataqmí hatunchasqa kanqa.

¹³—iImaynaraq kankichik iskay uya *fariseokuna hinaspa Diospa leynin yachachiqkuna! Qamkunaqa Diospa munaychakusqanman yaykuqkunatam harkaypaq-harkachkankichik. Qamkunapas manam yaykunkichikchu nitaqmi munaqkunatapas yaykuchinkichikchu.

(¹⁴—iImaynaraq kankichik iskay uya fariseokuna hinaspa Diospa leynin yachachiqkuna! Qamkunaqa viudakunapa imallankunatapas qechuruspam allin runa tukusparaq una-u-nayta Diosta mañakunkichik. Chayraykum qamkunaqa llumpay castigasqaraq kankichik.)

¹⁵—iImaynaraq kankichik iskay uya *fariseokuna hinaspa Diospa leynin yachachiqkuna! Qamkunaqa tukuy hinastinpim purinkichik runakunata reli-gionnikichikman iñichinaykichikpaq. Iñirachispaykichikñataqmi tirkarunkichik qamkunamantapas aswan wiña-wiñay castigasqa kananpaqraq.

¹⁶—iImaynaraq kankichik runakunata pusaq ñawsakuna! Qamkunam ninkichik: “Templorayku juramentayqa manam imananchu. Chay templopi qorirayku juraspam ichaqa cumplinanchik” nispa. ¹⁷ iMana yuyayniyoq ñawsakuna! ¿Mayqantaq aswan valorniyod, qorichu icha Diospaq qorita sapaqchaq templochu? ¹⁸ Ninkichiktaqmi: “*Altarrayku jurayqa manam imananchu, altarpa hawanpi ofrendarayku juraspam ichaqa cumplinanchik” nispa. ¹⁹ iMana yachayniyoq ñawsakuna! ¿Mayqantaq aswan valorniyod, ofrendachu icha Diospaq ofrendata sapaqchaq altarchu? ²⁰ Pipas *altarrayku juramentaqqa manam altarlaman-tachu juramentachkan aswanqa altarpa hawanpi kaqkunamantawanmi. ²¹ Pipas templorayku juraqqa manam chayllaman-tachu jurachkan aswanqa chaypi kaq Diosmantawanmi. ²² Chaynataqmi hanaq pacharayku juraqpas jurachkan Diospa tiyananmantawan chaypi tiyaq Diosmanta.

²³—iImaynaraq kankichik iskay uya *fariseokuna hinaspa Diospa leynin yachachiqkuna! Qamkunam diezmota qonkichik yerba buenamanta, anismanta hinaspa cominomanta, aswanqa qonqarunkichikmi allin ruraya, kuyapayakuya hinaspa iñiyniyoq kayta. Kay hatun kamachikuykunataqa kasukunaykichikmi diezmo qoytatas am qonqaruspam. ²⁴ iRuhnukunata pusaq ñawsakuna! iQamkunaqa tomanaykichikman wichiyykuq chuspichatapas suysunkichikmi, *camello animaltam ichaqa enterollanta millpurunkichik!

²⁵—iImaynaraq kankichik iskay uya *fariseokuna hinaspa Diospa leynin yachachiqkuna! Qamkunaqa vasotawan platotam hawallanta mayllankichik, sonqoykichikmi ichaqa huntasqa kachkan suwakuy munaywan hinaspa mana allin ruray munaywan. ²⁶ iÑawsa fariseo! Vasotaqa ukuntaraqyá mayllay puntata chaynapi hawanpas mayllasqa kananpaq.

²⁷—iImaynaraq kankichik iskay uya *fariseokuna hinaspa Diospa leynin yachachiqkuna! Sepultura blanqueasqa hinam hawaykichikqa sumaqllaña kachkan, ukuykichikmi ichaqa wañusqakunapa tullunwan hinaspa qachakunawan huntasqa kachkan. ²⁸ Hawallaykichikpim runakunapaq allin ruraqman rikchakunkichik, sonqoykichikpim ichaqa iskay uya mana allin ruraq kankichik.

²⁹—iImaynaraq kankichik iskay uya *fariseokuna hinaspa Diospa leynin yachachiqkuna! Qamkunaqa Diosmanta willakuqkunapaqmi hatun sepulturakunata

perqapunkichik, adornankichiktaqmi allin ruraq runakunapa sepulturankunatapas
³⁰hinaspm ninkichik: “Abueloykupa tiemponpi kawsaspqa manach paykunawan kuskaqa wañuchiymankuchu karqa Diosmanta willakuqkunataqa” nispa. ³¹Chaynata nispaykichikmi reqsichikunkichik Diosmanta willakuqkunata wañuchiq runakunapa miraynin kasqaykichikta. ³²iTukupaychikyá abueloykichikkunapa qallarisqanta!

³³—iCulebrakuna! iMaqta urupa castankuna! ¿Imaynataq lluptiwaqchik infiernopi wiñaypaq castigomantaqa? ³⁴Chayraykum kachamusqaykichik Diosmanta willakuqkunata, yuyayniyoqkunata hinaspa Diospa leynin yachachiqkunata, wakintam chakataspa wañuchinkichik, wakintañataqmi huñunakunaykichik wasikunapi azotenkichik hinaspam llaqtan-llaqtan qatikachankichik. ³⁵Chaynapim qamkunaman chayasunkichik llapallan justo runakunapa yawarnin, culpasqaqa kankichik allin ruraq Abelpa wañusqanmanta Berequiaspa churin Zacarias wañusqankamam. Zacariasqa wañuchisqa karqa *altarmanta *santuarioman riqpa chawpinpim. ³⁶Cheqaptapunim nikichik, chay llapallan castigoqa kunan tiempopi kawsaq miraymanmi chayamusunkichik.

Jerusalenpi yachaqkunamanta Jesuspa waqasqanmanta

(Lc 13:34-35)

³⁷—iJerusalen, Jerusalen! iQamqa Diosmanta willakuqkunatam wañuchinki! iQanman kachamusqa runakunatam rumiwan chamqapanki! iRapran ukupi chiwchinkunata wallpa huñuykuq hinam achka kutita munarqani runaykiku-na huñuykuyta ichaqa manam munarqankichu! ³⁸Chayraykum wasikichikpas chunninqaña. ³⁹Manañam rikuwankichikñachu: “Señorpa sutinpi hamuqqa ha-tunchasqayá kachun” niwanaykichikkama.

Templo tuñichisqa kananmanta

(Mr 13:1-2. Lc 21:5-6)

24 ¹Templomanta lloqsiruspa Jesus richkaptinmi discipulonkuna asuykuspa chay templopa sumaqllaña perqankunata qawachirqaku. ²Chaymi Jesus nirqa:
 —¿Kaykunatachu qawachkankichik? Cheqaptapunim nikichik, manam chulla rumipas perqasqaqa puchunqachu, lliwmi tuñichisqa kanqa —nispa.

Jesus kutimunanaq tukuy ima pasakunanmanta

(Mr 13:3-23. Lc 21:7-24. 17:22-24)

³Olivos Moqopiña Jesus tiyachkaptinmi discipulonkuna sapanpi tapuykurqaku:
 —Niykuwaykuyá ¿haykaitaq kay nisqaykikunaqa kanqa? ¿Imaynataq yacha-saqué kutimunaykimantaqa hinaspa kay pacha puchukananmantaqa? —nispa.

⁴Hinaptinmi Jesusñataq nirqa:

—Allinta qawakuychik, yanqataq pipas pantachisunkichikman. ⁵Achkaqmi ha-munqaku ñoqapa sutiyipi: “Ñoqam kani Cristo” nispa. Chaynata rimaspankum achka runakunata pantachinqaku. ⁶Qamkunam uyarinkichik guerrakunamanta hinaspa guer-rakuna kananmanta, aswanqa amam manchakunkichikchu. Chaykunaqa sucedekunqam ichaqa kay tiempoqa manam tukunqaraqchu. ⁷Huk nacionmi peleanqa huklaw nacion-wan chaynataq huk gobiernopas huklaw gobiernowan, kanqam muchuykuna chaynataq kaypi-chaypi terremotokunapas. ⁸Lliw kaykunaqa ñakariykunapa qallariyllanraqmi.

⁹—Hinaptinmi ñakarinaykichikpaq entregasqa kaspa wañuchisqa kanki-chik, ñoqaraykum llapa runakuna cheqnisunkichik. ¹⁰Chay tiempopiqa achka

runakunam iñiyinkumanta penqakunqaku hinaspm cheqninakuspa traicionanakunqaku.¹¹ Achkallañam rikurimunqa Diosmanta willakuq tukuqkuna hinaspm pantachinqaku achkaqta.¹² Tukuy mana allin ruraqkuna llumpayta miraruptinmi achkaqpqa kuyakuyinpas chiriyarunqa.¹³ Ichaqa kay pachapa tukupayninkama ñoqapi takyaqtam Diosqa salvanqa.¹⁴ Diospa munaychakus-qanmanta kay allin noticiam willakusqa kanqa enterollan kay pachapi chaynapi llapallan nacionpi runakuna yachananpaq, chayñam kay tiempoaq tukunqa.

¹⁵—Diosmanta willakuq Danielmi qellqarqa purmachiq millakuypaq kaqmanta. Pipas kay leeqla entiendechun. Templopi chayta rikuspaykichikqa,¹⁶ Judea lawpi kaqkunaqa orqokunamanyá ayqechunku.¹⁷ Wasipa hawanpi kaqpas amañayá uraykamuchunchu imanpas horqoq.¹⁸ Chakrapi kaqpas amañayá pachan hoqariqqa kutichunchu.¹⁹ Ilmay-naraq kanqaku chay punchawkunapi wiksayoq otaq ñuñuq wawayoq warmikunaqa!²⁰ Diostayá mañakuychik ayqenaykichik punchawqa ama para tiempopi nitaq samana punchawpi kananpaq.²¹ Chay punchawkunaqa llumpa-llumpay ñakariy punchawkunam kanqa, manam chaynaqa Dios kay pachata unanchasqanmantapunipas kunankama kar-qachu, manataqmi chaynaqa kanqachu qepa punchawkunapipas.²² Sichum Dios mana asllayachinmanchu chay punchawkunata hinaptinqa, manach pipas librakunmanchu wañuymanta. Aswanqa akllasqankunaraykum asllayachinqa chay punchawkunata.

²³—Sichum pipas nisunkichik: “Qawaychik, kaypim kachkan Cristo” otaq “Wakpim kachkan Cristo” nispa hinaptinqa, amam paykunata creenkichikchu.²⁴ Rikurimunqam Cristo tukuq runakuna hinaspa Diosmanta willakuq tukuqkuna llapa runakunata engaña-nanpaq. Admirakuypaq milagrokunatapas rurasparaqmi Diospa akllasqan runakunatapas engañaypi rinqaku.²⁵ Qamkunamanqa nichkaykichik manaraq kaykuna pasakuchkap-timmi.²⁶ “Purunpim kachkasqa” nisuptikichikqa amam lloqsinkichikchu qawaq otaq “Kaypim-wakpim kachkan” niptinkuqa amam creenkichikchu.²⁷ Imaynam llipyay kancharin intipa qespimunan lawmanta intipa seqaykun lawkama, chaynam hamusaq Diosmanta Hamuq Runapas.²⁸ Maypim ayapa kasqanpim ullachukkuna huñunakunqa.

Jesucristopa imaynam kutimumanmanta

(Mr 13:24-37. Lc 21:25-33. 17:26-30, 34-36)

²⁹—Chay punchawkunapi ñakariy pasaruptillanmi inti tutayarunqa, killapas manañam achkinqachu, lucerokunam wichirimunqa, cielokunapi tukuy ima kaq-kunapas katkatatanqam.³⁰ Hinaptinmi Diosmanta Hamuq Runapa señalniy puyupi rikuriykamunqa chaymi kay pachapi llapa castakuna qaparkachaspa waqanqa-ku hinaspm rikuwanqaku puyupi tukuy atiyniywan hinaspa kanchariyiniwan hamuchkaqta.³¹ Angelniykunatam kamachisaq trompetata nisyuta tocastin akllas-qaykunata liw nacionkunamanta hinaspa tukuy hinastinmanta huñumunankupaq.

³²—Higos sachawan rikchanachisqaytayá yachaychik: kallmankuna llullulla-raq kaspa ikllimuptinmi, yachankichik poqoy hichpamusqanta.³³ Chaynaqa llapa nisqaykuna sucedekuptinmi yachankichik tukupay tiempoaq hichpallaña kasqanta.³⁴ Cheqaptapunim nikichik, tukuy kaykunaqa cumplikunqa manaraqpas kay miray runakuna chinkachkaptinmi.³⁵ Cielopi kaqkunapas chaynataq kay pacha-pas chinkanqam, nisqaykunam ichaqa mana chinkanqachu.

³⁶—Ichaqa manam pipas yachanchu ima punchawmi otaq imay horam ku-timunaytaqa, hanaq pachapi angelkunapas manam yachanchu nitaqmi Diospa Churinpas yachanichu aswanqa Taytallaymi.

³⁷—Imaynam Noeypa tiemponpi sucedekurqa chaynam sucedekunqa Diosmanta Hamuq Runa kutimuptiypas. ³⁸Chay tiempopim manaraq sinchi para chayamuchkap- tin runakuna mikurqaku, upyarqaku, casarakurqaku hinaspa casarachinakurqaku Noey buqueman yaykunankama. ³⁹Manam musyakurqakuchu sinchi para chaya- muspan llapallanta chinkarachinankama. Chaynam kanqa Diosmanta Hamuq Runa kutimuptiypas. ⁴⁰Chay tiempopim iskay runakuna kachkanqa chakrapi, hukninmi apasqa kanqa, huknininataqmí saquesqa kanqa. ⁴¹Iskay warmikunam huk marayllapi kutakuchkanqaku, hukninmi apasqa kanqa, huknininataqmí saquesqa kanqa.

⁴²—Qawan-qawanllayá kaychik, manam yachankichikchu ima punchawmi Señornikichik kutimunaytaqa. ⁴³Yachaychikyá kayta, sichum wasiyooq yachanman imay hora suwa hamunanta hinaspaqa manach puñunmanchu chaynapi wasin mana suwasqa kananpaq. ⁴⁴Chaynaqa qamkunapas listollayá kaychik, Diosmanta Hamuq Runaqa kutiramusaq mana piensasqaykichik horam.

Allin sirvientemantawan mana allin sirvientemanta

(Lc 12:41-48)

⁴⁵—Qamkunaqa allin yuyayniyoq confianza sirviente hinayá kaychik, paytam wasinpi patronnin churarqa sirvientemasinkunata imam horapi mikuchinanpaq.

⁴⁶Ancha kusisqam chay runaqa sichum patronnin kutimuspa chayna rurachkaq- ta tariykamuptinga. ⁴⁷Cheqaptapunim nikichik, patronninqa churaykunqa tukuy kapuqninkunapiña nanachikunapaqmi. ⁴⁸Ichaqa sichu mana allin sirviente kaspa ninman: “Patronniyqa unamunqaraqmi” nispa, ⁴⁹hinaspañataq sirviente- masinkunata maqyata qallarispa sinkakunawan mikuspa upyakunman. ⁵⁰Chayna runapaqa patronninmi kutiramunqa mana suyasqan punchawpi hinaspa mana yachasqan horapi. ⁵¹Hinaspm sinchita castiganqa iskay uyakunatawan kuskata, chaypiqa kanqa llumpay waqayllañam hinaspa kiru kirichichichiyllañam.

Chunka doncellakunawan Jesuspa rikchanachisqanmanta

25 ¹—Diospa munaychakusqanqa rikchakun chunka doncellakunamanmi.

Paykunam mecheronkuta aparikuspa novio taripaq lloqsirqaku. ²Pichqa don- cellakunam karqa mana umayoqkuna, wakin pichqañataqmí karqa allin yuyayniyoq warmikuna. ³Mana umayoq kaqkunam mecheronkuta apaspanku mana aparqakuchu achkikuna aceiteta. ⁴Allin yuyayniyoq warmikunañataqmí aysakuchankupi aparqaku aceiteta mecherotawan. ⁵Novio manaña chayamuptinmi llapallanta puñuy aysaykuptin puñururqaku. ⁶Hinaptinmi chawpi tutata huk kaqnin qayarikurqa: “Novioqa hamuch- kanñam, lloqsiychik taripaq” nispa. ⁷Chaymi llapallan doncellakuna hatariruspanku mecheronkuta alistarqaku. ⁸Hinaptinmi mana umayoq sipaskuna allin yuyayniyoq sipaskunata nirqaku: “Qoykuwayku aceiteta, mecheroykum wañuruchkanña” nispa. ⁹Chaymi allin yuyayniyoqkuna nirqaku: “Qamkunaman qoykuptiukuqa yanqam lla- panchikpaq pisiruniman, chaynaqa *rantikuqkunamantayá rantiramuychik” nispa. ¹⁰Rantimunankukamam novio chayaramurqa chaymi listo kaq doncellakuna paywan yaykururqaku casamientoman hinaptinmi punku wichqakururqa. ¹¹Wakin done- llakunapas chayaramuspanmi nirqaku: “iSeñor, señor, kichaykamuwayku!” nispa.

¹²Payñataqmí nirqa: “Qamkunataqa manapunim reqsikichikchu” nispa.

¹³Chay rikchanachiyta tukuruspam uyariqninkunata Jesus nirqa:

—Rikchan-rikchanllayá kaychik, manam yachankichikchu ima punchawmi otaq imay horam kutimunaytapas —nispa.

Serviqninkuman qollqeta saqeykuspan illaruq apumanta

¹⁴—Diospa munaychakusqanqa rikchakun illananpaq sirvientenkunaman qollqen saqeykuq apumanmi. ¹⁵Punta kaqmanmi qorqa pichqa wayqa qollqeta, hukninmanñataq iskay wayqa qollqeta, hukninmanñataq huk wayqallata. Sapakamaman atisqanman hina qoykuspanmi illarurqa. ¹⁶Pichqa wayqa chaskiq sirvientem chay qollqewan negociaspan ganarurqa pichqa wayqatawan. ¹⁷Chay-nataqmi iskay wayqa chaskiqpas ganarurqa iskay wayqatawan. ¹⁸Huk wayqa chaskiqñataqmi allpata toqoruspan chaypi pakarurqa patronninpap qollqenta.

¹⁹—Chay sirvientekunapa patronmin kutiramuspanñataqmi paykunamanta cuentata mañarqa. ²⁰Pichqa wayqa qollqe chaskiqmi pichqa wayqatawan apamuspa nirqa: “Señor, pichqa wayqa qollqetam qowarqanki, kay pichqa wayqatawanmi ganaramuni” nispa. ²¹Patronninmi nirqa: “Qamqa confianza allin sirvientem kasqanki, kay asllawanpas confianza kasqaykimantam achkataraq confiasqayki, chaynaqa ñoqawanyá kusikuy” nispa. ²²Iskay wayqa qollqe chaskiqpas chayamuspanmi nirqa: “Señor, iskay wayqatam qowar-qanki, kay iskay wayqatawanmi ganaramuni” nispa. ²³Patronninmi nirqa: “Qamqa confianza allin sirvientem kasqanki, kay asllawanpas confianza kasqaykimantam achkataraq confiasqayki, chaynaqa ñoqawanyá kusikuy” nispa. ²⁴Ichaqa huk wayqa qollqe chaskiqñataqmi chayamuspan nirqa: “Señor, piña runa kaspayki mana tarpusqaykita cosechakuruq chaynataq mana wayrachisqaykita huñukuruq kasqaykita yachaspaymi ²⁵manchakuspay qollqekitaqa pakarurqani allpa ukupi, kayqayá qollqekicha hina kaqla” nispa. ²⁶Chaymi patronninfataq nirqa: “Qella, mana allin sirviente, mana tarpusqay cosechaq hinas-pa mana wayrachisqay huñukuq kasqayta yachachkaspaykiqa ²⁷qollqeytam churawaq karqa *bancoman hinaptimi kutimuspay mirayniyoqta chaskikuyman karqa” nispan. ²⁸Paymi runankunata kamachirqa: “Qechuychik chay qollqeta hinaspa qoychik chunka wayqa qollqeyoqman. ²⁹Kapuqniyoqkunaqa achkataraqmi chaskinqa, mana kapuqniyoq-kunamantam ichaqa aslla kapuqninpas qechusqa kanqa. ³⁰Chay mana valeq sirvientetaqa wischuramuychik tutayappa kasqanmanyá, chaypi waqaspanmi kirunta kirichichichinchinaq.”

Lliw nacionkunata Cristo juzgananmanta

³¹—Diosmanta Hamuq Runa angelniykunawan hamuspay suma-sumaq tiyanaypi ti-yaykuptiyimi, ³²llapallan nacionkunamanta runakuna huñunakamunqa ñawpaqniyman hinaptinmi michiq rakichkaq hina rakisaq cabrakunamanta ovejakunata. ³³Ovejakunata rakisaq *alleqniy lawman, cabrakunatañataq *ichoqniy lawman. ³⁴Ñoqa Reymi alleqniypi kaqkunata nisaq: “Hamuychik Taytaypa favorecesqankuna, hinaspayá kay pacha unanchasqa kasqanmantapuni qamkunapaq alistasqa munaychakunaykichikta chaskiychik. ³⁵Yarqaymanta kaptiymi mikuykachiwarqankichik, yakumanta kaptiymi yakuta qoykuwarqankichik, forastero kaptiymi samaykachiwarqankichik. ³⁶Pachay mana kaptinmi pachaykachiwarqankichik, onqoruptiyimi yanapaykuwarqankichik, preso kaptiytaqmi watukuykuwarqankichik.” ³⁷Hinaptinmi allin ruraqkuna niwanqaku: “Señorllá ¿haykapitaq yarqaymanta qawarqaykiku hinaspa mikuykachirqaykiku? ¿Haykapitaq yakunayasqata rikuspayku yakuta qoykurqaykiku? ³⁸¿Haykapitaq puriqtarikuspayku samaykachirqaykiku? ¿Haykapitaq mana pachayoqta rikuspayku pachayka-chirqaykiku? ³⁹¿Haykapitaq onqoqta otaq carcelpi rikuspayku watukaykamurqaykiku?”

⁴⁰Hinaptinmi ñoqa Reyñataq nisaq: "Cheqaptapunipas huk kaqnin humilde wawqeyku-napaq ruraspaykichikqa ñoqapaqmi rurarqankichik" nispay.

⁴¹—*Ichoqniypi kaqkunatañataqmi nisaq: "Yaw Diospa ñakasqankuna, qamkunaqa pasawaychik diablopaqwan angelninkunapaq alistasqa wiña-wiñaypaq rupay-manyá. ⁴²Yarqaymanta kaptiyimi mana mikuykachiwarqankichikchu, yakumanta kaptiyas manam qoykuwarqankichikchu. ⁴³Forastero kaptiyas manam samayka-chiwarqankichikchu, pachay mana kaptinpas manam pachaykachiwarqankichikchu, onqoptiyas hinaspas carcelpi kaptiyas manam watukuykuwarqankichikchu" nispay. ⁴⁴Hinaptinmi paykunañataq niwanqaku: "Señor ¿haykapitaq rikurqaykiku yarqay-manta, yakunayasqata, forasterota, mana pachayoqta, onqosqata otaq carcelpi kaqta hinaspas mana yanaparqaykikuchu?" ⁴⁵Chaymi ñoqañataq nisaq: "Cheqaptapunipas kay humilde runakunata mana yanapaykuspakichikqa ñoqapaqpas manam rurar-qankichikchu" nispas. ⁴⁶Paykunaqa wiña-wiñaypaq castigomanmi rinqaku, allin ruraqkunañataqmi rinka wiña-wiñaypaq kawsakuq.

Jesusta wañurachinankupaq tanteanakusqankumanta

(Mr 14:1-2. Lc 22:1-2. Jn 11:45-53)

26 ¹Kaykunata rimaya tukuruspanmi discipulonkunata Jesus nirqa:
²—Yachasqaykichikpi hinam iskay punchawmanta *Pascua Fiesta kanqa, Diosmanta Hamuq Runaqa chakatasqam kasaq —nispas.
³Llapa *sacerdotekunapa jefenkunam judiokunapa kamachiqñinkunapiwan huñunakururqaku sacerdotekunapa jefen Caifaspá palacionpa pationpi. ⁴Chaypim ri-manakurqaku engañowan Jesusta hapiruspa wañurachinankupaq. ⁵Ichaqa nirqakum: —Fiestapiqa ama hapisunchu runakuna ama alborotanankupaq —nispas.

Miski asnaq aceitewan Jesus tallisqa kasqanmanta

(Mr 14:3-9. Jn 12:1-8)

⁶Jesusmi kachkarqa Betania llaqtachapi *lepra onqoymanta sanoyaq Simonpa wasinpi. ⁷Hinaptinmi Jesusman asuykamurqa huk warmi. Paymi niñu rumimanta puyñuchapi miski asnaq aceiteta aparamurqa, chayqa achka qollqepa chaninmi karqa hinaspam talliykurqa Jesuspa umanman mesapi tiyachkaptin. ⁸Chayta Jesususpa discipulonkuna rikuruspam piñasqallaña ninakurqaku:

—¿Imanasqataq waktaqa usuchichkan? ⁹Achka qollqeman *rantikuruspan wakchakunata yanapachwan karqa —nispas.

¹⁰Chay rimasqankuta Jesus musyaruspanmi nirqa:

—¿Imanasqataq kay warmita llakichinkichik? Payqa allintam ruraruñ ño-qapaq. ¹¹Wakcha runakunaqa qamkunawanmi haykapikamapas kanqa, ñoqam ichaqa mana tukuy tiempochu qamkunawan kasaq. ¹²Kay miski asnaq aceiteta cuerpoyma tallispanqa pampakunaypaqmi alistawachkan. ¹³Cheqaptapunim ni-kichik, maypipas kay pachapi ñoqamanta allin noticiakuna willakusqa kaptinmi kay warmipa rurasqantapas yuyarinankupaq willakunqaku.

Jesusta rantikurunarpaq Judaspa rimasqanmanta

(Mr 14:10-11. Lc 22:3-6)

¹⁴Chunka iskayniyoq discipulokunapa huknininmi karqa Judas Iscariote, paymi *sacerdotekunapa jefenkunawan parlaq rispan ¹⁵nirqa:

—¿Haykatataq qowankichikman Jesusta entregaykuptiy? —nispa.
Chaymi prometerqaku kimsa chunka qollqeta paganankupaq. ¹⁶Chay ratoman-tapunim Judas maskarqa tiempota paykunaman Jesusta entregaranapaq.

Discipulonkunawan Jesuspa cenasqanmanta

(*Mr 14:12-25. Lc 22:7-23. Jn 13:21-30. 1Co 11:23-26*)

¹⁷Mana Qonchuyoq Mikunanku Fiestapa qallariyinipim discipulonkuna Jesus-man asuykuspa nirqaku:

—¿Maypitaq alistamusaqku *Pascua mikuya cenanchikpaq? —nispa.

¹⁸Chaymi payñataq nirqa:

—Riychik llactata nisqay runaman hinaspas nimuychik: “Yachachikuqmi nin: ‘ripukunay-mi chayakamuchkanña, wasikipim *Pascua mikuya cenasaq discipuloykunawan’ nispa.”

¹⁹Chaymi discipulonkuna Jesuspa kamachisqanta hina ruraspanku pascua mi-kuya prepararqaku.

²⁰Tutaykaramuptinmi Jesus tiyaykurqa mesaman chunka iskayniyoq discipu-lonkunapiwan. ²¹Mikuchaptinkum Jesus nirqa:

—Cheqaptapunim huk kaqnichik traicionawanqa —nispa.

²²Chaymi sinchi llakisqallaña sapakama tapurqaku:

—¿Ñoqachu kani Señorlláy? —nispa.

²³Hinaptinmi Jesusñataq nirqa:

—Ñoqawan kuska makinwan medianoman tanta challpuqmi. ²⁴Diosmanta Hamuq Runataqa Bibliapa nisqanman hinam sucedewachkan ichaq a iimaynaraq kanqa traicionawaqniy runaqa, amapas payqa nacenmanchu karqa! —nispa.

²⁵Hinaptinmi traicionaqnin Judas nirqa:

—Yachachikuq ¿icha ñoqachu kani? —nispa.

Chaymi Jesusñataq nirqa:

—Arí, qanmi kanki —nispa.

²⁶Mikuchaptinkum Jesus tantata hapiyquspan Diosman graciasta qorqa hinaspam pakiyuspan discipulonkunaman aypurqa:

—Chaskispa mikuychik, kaymi cuerpo —nispa.

²⁷Vasotapas hapiyquspanmi Diosman graciasta qorqa hinaspam paykunaman haywarqa:

—Llapaykichik tomaychik. ²⁸Kaymi contrato rurasqaypa yawarniy. Chaqhus-qam kanqa achka runakunapa huchankunata pampachanaypaq. ²⁹Kunanmantaqa manañam uvaspa rurunmanta tomasaqñachu maypacham Taytaya munaycha-kusqanpiña qamkunawan mosoq vinota tomanaykama —nispa.

Jesusta Pedro negananmanta

(*Mr 14:26-31. Lc 22:31-34. Jn 13:36-38*)

³⁰Yupaychanapaq takita takiruspankum Olivos Moqoman pasakurqaku. ³¹Hi-naptinmi Jesus nirqa:

—Kunan tutam llapallaykichik penqakuwankichik, Bibliam nin: “Michiqtam wañurachisaq hinaptinmi kanchantin ovejakuna chequerunqaku” nispa. ³²Aswan-qa ñoqa kawsariramuspaymi qamkunamanta puntataraq Galilea lawman risaq.

³³Chaymi Pedro nirqa:

—Llapallanku qanmanta penqakuptinkupas ñoqaqa manam penqakusaqchu —nispa.

³⁴Chaymi Jesus nirqa:

—Cheqaptapunim niki, kunan tutam manaraqpas gallo waqachkaptin kimsa kutikama negawanki —nispa.

³⁵Pedroñataqmí nirqa:

—Qanwan kuska wañunay kaptinpas manapunim negasqaykichu —nispa. Chaynallatam llapallan discipulonkunapas nirqaku.

Getsemani huertapi Jesus mañakusqanmanta

(Mr 14:32-42. Lc 22:39-46)

³⁶Getsemani huertaman chayaruptinkum Jesus nirqa:

—Kayllapi tiyachkaychik wakman rispa mañakamunaykama —nispa.

³⁷Pedrotawan Zebedeopa iskaynin churinkunata pusarikuspanmi ancha-ancha-llataña llakirikurqa. ³⁸Chaymantam paykunata nirqa:

—Sonqoymi ancha llakisqa kachkan wañukunapaq hinaña, kaypi kaspayá rik-chaysiwaychik —nispa.

³⁹Waklawneqman pasaspanmi pampakama kurkukuykuspan Diosta mañakurqa:

—Taytáy, atina kaptinqa ñoqamantayá asurichiay kay ñakariyta, ichaqa amayá ñoqapa munasqaychu kachun aswanqa qampa munasqaykiyá —nispa.

⁴⁰Discipulonkunapa kasqanman kutispanñataqmí puñukuchkaqta tariykurqa, chaymi Pedrota nirqa:

—¿Manachum rikchaysiwayta atirqankichik huk horallapas? ⁴¹Rikchaspayá Diosta mañakuychik ama tentasqa kanaykichikpaq. Allin rurayta munaptikichik-pas cuerpoqa mana kallpayoqmi kachkan —nispa.

⁴²Kasqallan rispanmi mañakurqa kaynata:

—Taytalláy, ñakarinay mana qechuy atina kaptinqa qampa munasqaykiyá kachun —nispa.

⁴³Kutimuspanmi discipulonkunata huktawan puñuchkaqta tariykurqa, puñuya llumpay aysaykusqanmi kachkarqaku. ⁴⁴Chaymi paykunata saqeykuspan huktawan pasarqa kimsa kutipiña hina chaynallata mañakuq. ⁴⁵Chaymanta kuti-ramuspanmi discipulonkunata nirqa:

—Kunanqa puñukuspayá samakuychikña, ñam hora chayaramunña, Diosmanta Hamuq Runaqa huchasapakunapa makinman entregasqañam kasaq. ⁴⁶Hatariy-chik, hakuña. Hamuchkanñam traicionawaqniy —nispa.

Jesusta presochasqankumanta

(Mr 14:43-50. Lc 22:47-53. Jn 18:2-11)

⁴⁷Jesus chaynata rimachkaptinraqmi Judas chayaramurqa. Payqa chunka iskaynintin discipulonkunapa hukninmi karqa, paywanmi achkallaña runakuna hamurqa espadayoq hinaspa kaspi aptarisqa. Chay runakunaqa karqa *sacerdo-tekunapa hinaspa kamachiqkunapa kachamusqanmi. ⁴⁸Chay traicionaq Judasmi runakunawan kaynata yachachinakuspa hamurqa:

—Ñoqapa muchaykusqaymi kanqa, paytam hapinkichik —nispa.

⁴⁹Chaylla Jesusman asuykuspanmi:

—Yachachiqlláy iimaynataq kachkanki! —nispan muchaykurqa.

⁵⁰Chaymi Jesusñataq nirqa:

—Yaw amigo cimamantaq hamuchkanki? —nispa.

Chaymi runakuna asuykuspa Jesusta presocharurqaku.

⁵¹Hinaptinmi Jesuspa huknin puriqmasin espadanta horqoykuspan *sacerdote-kunapa jefenpa runanpa rinrinta qorururqa. ⁵²Hinaptinmi Jesus nirqa:

—Kutiykachiy espadaykita maymi kasqanman, espadawan llapa peleaqkunaqa espadawantaqmi wañunqa. ⁵³¿Manachum yachanki sichum Taytaya mañakuptiyqa wara-waranka angelkuna kachamuwananta? ⁵⁴Aswanqa chayna kaptinqa manachi-ki Bibliapa nisqankunaqa cumplikunmanchu kayna kananmantaqa —nispa.

⁵⁵Hinaspanmi chay ratopi llapa runakunata nirqa:

—¿Suwatapas hapiq hinachum hamurqankichik espadayoq hinaspa kaspiyoq presochawanaykichikpaq? Sapa punchawmi ñoqaqa qamkunawan karqani templo-pi yachachispay ichaqa manam presochawarqankichikchu. ⁵⁶Aswanqa kaykunaqa pasakun Diosmanta willakuqkunapa qellqasqan cumplikunanpaqmí —nispa.

Hinaptinmi lliw discipulonkuna Jesusta sapallanta saqueruspa ayqekurqaku.

Jesus juzgasqa kasqanmanta

(Mr 14:53-65. Lc 22:54-55, 63-71. Jn 18:12-14, 19-24)

⁵⁷Presocharuqninkunam Jesusta pusarqaku *sacerdotekekunapa jefen Caifaspa wasin-man. Chaypim huñunakurqaku Diospa leynin yachachiqkuna hinaspa kamachiqkuna.

⁵⁸Pedroñataqmi qatirqa karu qepallanta chay sacerdotekekunapa jefenpa wasinpa pa-tionkama. Chaypim guardiakunawan tiyaykurqa imam pasasqan qawananaqpá.

⁵⁹Sacerdotekekunapa jefenkunam *cortepi kaqkunapiwan Jesuspa contranpi llulla rimaykunata maskarqaku wañurachinankupaq. ⁶⁰Ichqa manam ima pruebatapas tarirqakuchu achka runakuna paypa contranpi llullakunata nichkaptinkupas. Qe-patañam hamurqa iskay llulla testigokuna, ⁶¹paykunam nirqaku:

—Kay runam nirqa: “Ñoqaqa templota tuñirachispam kimsa punchawllapi kaq-llamanta hatarirachiyman” nispa.

⁶²Hinaptinmi sacerdotekekunapa jefen sayarispan Jesusta nirqa:

—¿Manachu imallatapas rimarinki? ¿Imatataq rimachkanku qampa contrayki-piqa? —nispa.

⁶³Chaymi Jesus upallalla kaptin sacerdotekekunapa jefen nirqa:

—Kawsaq Diosraykum tapuyki. Niwayku: ¿Qamchu kanki Diospa Churin Cristo? —nispa.

⁶⁴Hinaptinmi Jesusñataq nirqa:

—Arí, qampa nisqaykiman hinam. Diosmanta Hamuq Runatam rikuwankichik atiñiyoq Diospa *alleqñinpi tiyachkaqtá hinaspa alto puyupi hamuchkaqtá —nispa.

⁶⁵Hinaptinmi sacerdotekekunapa jefen rabiawan pachanta llikipaspan nirqa:

—Kay runaqa Diostam insultachkan. ¿Imapaqñataq testigokunataqa munanchik?

Qamkunapas uyarirkichikñám payqa Dios tukusqanta. ⁶⁶¿Imaninkichiktaq? —nispa.

Chaymi paykunañataq nirqa:

—¡Wañuchun! —nispa.

⁶⁷Chaymi Jesuspa uyanman toqaspanku takarqaku, wakinñataqmi uyanpi laqe-chuspanku ⁶⁸nirqaku:

—¡Cristolláy! Musyakuy ¿pitaq maqasuchkanki? —nispa.

Jesusta Pedro negasqanmanta

(Mr 14:66-72. Lc 22:56-62. Jn 18:15-18, 25-27)

⁶⁹Hawa patiopi Pedro tiyachkaptinmi huk criada asuykuspan nirqa:

—Qampas Galilea lawmanta kaq Jesuswanmi purirqanki —nispa.

⁷⁰Pedroñataqmi llapallanpa qayllanpi negakurqa:

—Imamantachá rimapayawachkankipas —nispa.

⁷¹Pedro punkumanña richkaptinmi huk criadañataq rikuruspan nirqa chaypi kaqkunaman:

—Kay runapas Nazaret llaqtayoq Jesuswanmi purichkarqa —nispa.

⁷²Payñataqmi kaqlamanta negakurqa juramentasparaq:

—Manam reqsinichu chay runataqa —nispa.

⁷³Ratollanmanmi chaypi runakuna Pedroman asuykuspa nirqaku:

—Cheqaptapunim qampas paykunamanta kaq kanki, chayqaya rimasqaykipas suti reqsiylla —nispa.

⁷⁴Pedroñataqmi ñakaspanraq juramentarqa:

—Manam chay runataqa reqsinichu —nispa.

Rimayta tukuruptillanmi gallo waqaramurqa. ⁷⁵Chaymi Pedro yuyarirurqa:

“Manaraq gallo waqachkaptinmi kimsa kutikama negawanki” nispa Jesuspa nisqanta. Chaymi hawaman lloqsiruspan aminankama waqakurqa.

Pilatopa qayllanman Jesusta pusasqankumanta

(Mr 15:1. Lc 23:1-2. Jn 18:28-32)

27 ¹Achikyaramuptinmi *sacerdotekunapa llapallan jefenkuna judiokunapa kamachiqinkunawan tanteanakurqaku Jesusta wañurachinankupaq.

²Chaymi chaqnasqata pusaspalku prefecto Pilatoman entregaykurqaku.

Judaspa warkukurusqanmanta

³Traicionaç Judasñataqmi Jesusqa wañunapanqa sentenciasqa kasqanta qawaykuspan ñakakurqa chaymi chay kimsa chunka qollqeta kutiykachipurqa *sacerdotekunapa jefenkunaman hinaspakamachikuqkunaman. ⁴Paykunatam nirqa:

—Huchallikurunim mana huchayoq runata wañuchinaykichikpaq qamkunaman *rantikuruspay —nispa.

Chaymi paykunañataq nirqaku:

—¿Imataq qokuwanku ñoqaykutaqa? ¡Chayqa qampa asuntoykim! —nispa.

⁵Chaymi Judasñataq templopi qollqeta choqaruspan pasaspan warkukaramurqa.

⁶*Sacerdotekunapa jefenkunañataqmi qollqeta hoqarimuspanku nirqaku:

—Kay qollqetaqa manam ofrendakunamanqa hukllawachwanchu, kayqa yawarpacha chaninmi —nispa.

⁷Hinaspm tanteanakuruspanku chay qollqewan rantirurqaku manka ruraqpa allpanta forasterokunata pampanankupaq. ⁸Chaymi kay libro qellqasqa kasqan punchawkama chay allpata sutichanku Yawar Chakrawan. ⁹Chaynapim cumplikurqa Diosmanta willakuq Jeremiaspa nisqan, paymi nirqa:

—Israel runakunapa precio churasqan kimsa chunka qollqetam hapirqaku ¹⁰hinaspm chaywan rantirurqaku manka ruraqpa allpanta, chaynataqa rurarpaku Señorpa kamachiwasqanman hinam —nispa.

Jesusta Pilato tapupayasqanmanta

(Mr 15:2-5. Lc 23:3-5. Jn 13:33-38)

¹¹Pilatopa qayllanpi Jesus sayaykuptinmi tapurqa:

—¿Qamchu kanki judiokunapa Reynin? —nispa.

Chaymi Jesusñataq nirqa:

—Arí, qampa nisqaykiman hinam —nispa.

¹²*Sacerdotekunapa jefenkunapiwan kamachikuqkunam Jesusta acusarqaku chaymi Jesusñataq mana imatapas nirqachu. ¹³Chaymi Pilato nirqa:

—¿Manachu uyarinki tukuy ima contraykipi nisqankuta? —nispa.

¹⁴ Jesus mana imatapas niptinmi prefectoñataq llumpayta admirakurqa.

Jesusta wañunanaq sentenciasqankumanta

(*Mr 15:6-20. Lc 23:13-25. Jn 18:38-19:16*)

¹⁵*Pascua Fiestapim watan-watan Pilato kachariq llapa runakunapa munasqan huk presota. ¹⁶Chay tiempopim lliwpa reqsisqan Barrabas carcelpi kachkarqa.

¹⁷Llapa runakuna huñunasqa kachkaptinmi Pilato tapurqa:

—¿Mayqantataq munankichik kacharinaya? ¿Barrabastachu icha Cristowan sutichasqa Jesustachu? —nispa.

¹⁸Chaynataqa tapurqa Jesustaqa envidiallamanta entregasqankuta yachaspanmi.

¹⁹Pilato cortezi kachkaptinmi warmin willachimurqa:

—Amam imanankipaschu chay allin ruraq runataqa. Chisim mosqoyniypi llum-paysuta ñakarirqani paypa causanpi —nispa.

²⁰*Sacerdotekunapa jefenkunapiwan kamachikuqkunañataqmi yacharachirqa runakunata Barrabasta mañakunankupaq chaynapi Jesusñataq wañuchisqa kanpanaq. ²¹Prefecto Pilatom yapatawan tapurqa:

—¿Mayqannintataq kacharinaya munankichik? —nispa.

Chaymi paykunañataq nirqaku:

—Barrabasta —nispa.

²²Pilatoñataqmi tapurqa:

—Hinaptinqa ¿imatataq rurasaq Cristowan sutichasqa Jesustaqa? —nispa.

Chaymi llapallanku nirqaku:

—iChakatasqa kachun! —nispa.

²³Hinaptinmi Pilato nirqa:

—¿Ima mana allintañataq payqa rurarurqa? —nispa.

Chaymi paykunañataq aswanraq qaparirqaku:

—iChakatasqa kachun! —nispa.

²⁴Hatun chaqwata qawaykuspanmi Pilato mana ima ruraytapas atirqachu. Chaymi yakuta aparachimuspan runakuna qawachkaptin makinta mayllakururqa hinaspam nirqa:

—Manam huchayoqchu kasaq kay runapa wañusqanmantaqa, qamkunañayá imaynapas kakuychik —nispa.

²⁵Hinaptinmi llapallan runakunañataq nirqaku:

—iPaypa wañusqanmantaqa ñoqaykum huchayoq kasaqku mirayniykupiwan —nispa.

²⁶Barrabasta Pilato kachaykachispanmi Jesustañataq azoteykachişa entrey-kurqa chakatasqa kananpaq.

²⁷Prefectopa soldadonkunam Jesusta palacioman pusaruspanku llapa tropata huñururqaku. ²⁸Chaypi llatanaruspankum hinarachirqaku grosella pachawan. ²⁹Uman-manñataqmi churachirqaku kichkamanta simpasqa coronata. *Alleq makinmanñataqmi hapichirqaku soqosta hinaspam ñawpaqninpi qonqorakuspanku burlakurqaku:

—iKawsachun Judiokunapa Reynin! —nispa.

³⁰Toqasparaqmí umanpi chay soqoswan waqtarqaku. ³¹Chaynata asipayaruspankum horqorurqaku chay grosella pachata hinapankum kikinpa pachanwan churarachispanku pusarqaku chakatanankupaq.

Jesus chakatasqa kasqanmanta

(*Mr 15:21-32. Lc 23:26-43. Jn 19:17-27*)

³²Chaymanta lloqsichkaspam tuparurqaku Cirene llaqtayoq Simonwan, payta hapirospankum hombrochirqaku Jesuspa cruzninta.

³³Chaynapim chayarurqaku Golgota Moqoman. Golgotaqa uma tullu ninanmi.

³⁴Chaypim Jesusman tomachirqaku hayaqwan chaqrusqa vinota. Jesusñataqmí mallykuspan mana tomayta munarqachu.

³⁵Chakataruspankum Jesuspa pachankunatañataq soldadokuna sortearqaku mayqanninmanpas tuparunanpaq. ³⁶Hinaspm tiyaykuspanku Jesusta cuidarqaku. ³⁷Cruzpa umanpiñataqmí qellqarqaku imamantam wañuchisqankumanta, chay qellqasqankum nirqa: “JUDIOKUNAPA REYNIN JESUS” nispa.

³⁸Jesustawan kuskatam chakatarqaku iskay suwakunata, hukninta *alleq lawnini, huknintañataq *ichoq lawnini. ³⁹Chaynin pasaqqunañataqmí umankutapas aywisparaq kamirqaku:

⁴⁰—Qamqariki nirranki: “Templota tuñirachispaymi kimsa punchawllapi hatarirachisaq” nispam, chaynaqa Diospa Churin kaspaykiqa kikillayki librakuspaya cruzmanta uraykamuy —nispa.

⁴¹*Sacerdotekunapa jefenkunapas, Diospa leynin yachachiqkunapas chaynataq judiokuna kamachiqkunapas Jesustam burlurqaku kaynata:

⁴²—Wakinkunatam librarqa ichaq kikinqa manam librakuya atinchu. Israelpa Reynin kaspaga uraykamuchunyá cruzmanta, chaymi iñisunchik. ⁴³Diospim confiakurqa, Dirosyá kunan salvachun cheqapta kuyaspaga “Diospa Churinmi kani” nichkaptinqa.

⁴⁴Kamirqakutaqmi Jesuswan kuska chakatasqa suwakunapas.

Jesuspa wañukusqanmanta

(*Mr 15:33-41. Lc 23:44-49. Jn 19:28-30*)

⁴⁵Kay pacham tutayarurqa chawpi punchawmanta las treskama. ⁴⁶Yaqa las trestam Jesus qaparirqa:

—iElí, Elí! ¿Lama Sabactani? —nispa.

Kayqa: “Diosnilláy, Diosnilláy iñamanasqataq sapallaytaqa saquerullawanki?” ninanmi.

⁴⁷Chaypi wakin kaqkunañataqmí uyariruspanku nirqaku:

—Kay runaqa Diosmanta willakuq Eliastam qayakuchkan —nispanku.

⁴⁸Chaymi huknинataq kallpaykurqa esponjaman hinaspam vinagreman chall-puykuspan soqoswan Jesusman haywaspa soqochirqa. ⁴⁹Wakinñataqmí nirqa:

—Suyaychik, qawasunchik Elias hamunqachus libraqnin —nispa.

⁵⁰Huktawan Jesus qaparispaq espiritunta Taytanman qospan wañukurqa. ⁵¹Chay ratollapim templopi *santuário rakiq rakta tela altomanta urayman iskayman llikikururqa. Allpapas kuyurirurqam, qaqakunapas raqrarurqam. ⁵²Achka sepulturakuna kicharikuruptinmi Diospi iñiqunapa cuerponkuna kawsariramurqa. ⁵³Kaykunam sepulturankumanta lloqsiramurqaku Jesuspa kawsarimusqanpa qepanta hinaspam yaykurqaku Jerusalen llaqtaman, chaytaqa achka runakunam rikurqaku.

⁵⁴ Jesusta cuidaq capitanñataqmi wakin soldadokunapiwan temblorta hinaspa tukuy imakuna pasasqanta qawaykuspa mancharikurqaku hinaspm nirqaku:
—Cheqaptapunim payqa Diospa Churin kasqa —nispa.

⁵⁵ Chaypim kachkarqaku achka warmikuna karullamanta qawaspanku. Paykunam Jesusta yanapastin qatimurqaku Galilea lawmanta. ⁵⁶ Paykunawanmi kachkarqa Magdala llaqtayoq Mariapas chaynataq Jacobopapiwan Joseyapa maman Mariapas chaynataq Zebedeopa warminpas.

Jesusta pampaykusqankumanta
(*Mr 15:42-47. Lc 23:50-56. Jn 19:38-42*)

⁵⁷ Tutaykuchkaptinñam Arimatea llaqtayoq Josey sutiyoq apu runa hamurqa. Paypas karqa Jesuspa discipulonmi. ⁵⁸ Paymi rirqa Pilatomanta Jesuspa cuerpons mañaq. Hinaptinmi Pilato kamachirqa Jesuspa cuerpons qonankupaq. ⁵⁹ Chaymi Joseyqa Jesuspa cuerpons mosoq sabanaswan wankuykurqa. ⁶⁰ Hinaspm qaqapi kikinpaq toqochisqan mosoq sepulturaman churarqa, punkuntañataqmi taparqa hatun rumita tanqamuspan hinaspm ripukurqa. ⁶¹ Chaypitaqmi kachkarqa Magdala llaqtayoq Mariawan huknin Mariapas sepulturapa chimpanpi tiyaspanku.

Jesuspa cuerpons sepulturapi cuidasqankumanta

⁶² Paqarinintin samana punchaw tutaykuqtam *sacerdotekunapa jefenkunapiwan *fariseokuna Pilatoman rispanku ⁶³ nirqaku:

—Señor Prefecto, yuyachkanikum, chay llulla runaqa kawsachkasparaqmi nirqa: “Wañuspayqa kimsa punchawmantam kawsariramusaq” nispa. ⁶⁴ Chaynaqa kamachiyá kimsa punchawkama sepultura seguranankupaq, yanqañataq discipulonkuna cuerpons tuta suwaruspanku runakunaman ninmanku: “Wañusqanmantam kawsarirun” nispanku, hinaptinmi chay llullaqa ñawpaq llullakusqanmantapas aswanraq karunman.

⁶⁵ Chaymi pilatoñataq nirqa:

—Chayqayá soldadokunaqa. Rispaykichikyá yachasqaykichikman hina seguramuychik —nispa.

⁶⁶ Chaymi pasaspanku sepulturata allinta seguramurqaku, punkupa tapaqnin rumita sellaykuspankum cuidaq soldadokunata chaypi saqeykurqaku.

Jesuspa kawsarimusqanmanta
(*Mr 16:1-8. Lc 24:1-12. Jn 20:1-10*)

28 ¹ Samana punchaw pasaruptinmi domingo achikyaqman Magdala llaqtayoq Maria huknin Mariapiwan rirqaku sepultura qawaq. ² Señorpa angelin hanaq pachamanta uraykamuptinmi hatun temblor karurqa. Paymi sepulturaman asuykuspan rumita asurirachirqa hinaspm chaypa hawanpi tiyaykurqa. ³ Paypa rikchayninmi karqa llipyay hina achkirichkaq, pachanñataq riti hina yuraq-yuraq. ⁴ Soldadokuna qawaykuspankum manchakuymanta katkatatarqaku hinaspm wañusqa hinaña rikurirurqaku. ⁵ Warmikunatam ichaqa chay angel nirqa:

—Ama manchakuychikchu. Qamkunaqariki maskachkankichik chakatarusqanku Jesustam. ⁶ Manam kaypiñachu, payqariki nisqanman hinam kawsarirunña. Qawamuychik churasqanku sitiota. ⁷ Utqaymanyá nimuychik discipulonkunaman: “Jesusqa kawsarirunmi, Galileamanmi ñawpachkan, chaypim tupankichik” nispa. Chayllam ninay karqa.

⁸Chaymi warmikuna utqayman pasarqaku sepulturamanta manchakuspanku-pas hatun kusikuywan hinaspam kallparqaku Jesuspa discipulonkunaman willaq.

⁹Hinaptinmi Jesus paykunawan tuparuspan rimaykurqa. Chaymi paykunañataq asuykuspa Jesuspa chakinta abrazakuykuspa adorarqaku. ¹⁰Chaymi pay nirqa:

—Ama manchakuychikchu, wawqeykunamanyá willamuychik Galilea lawman rinankupaq, chaypiñam tupasaqku —nispa.

Soldadokunapa imam willakusqanmanta

¹¹ Warmikuna richkaptinmi wakin soldadokuna rirqaku llaqtaman hinaspam *sacerdote kunapa jefenkunaman willamurqaku tukuy ima pasasqanta. ¹²Chay jefekunañataqmi rirqaku judio kamachikuqkunawan tanteanakuq. Achka qollqeta soldadokunaman pagaruskunkum ¹³nirqaku:

—Qamkunam ninkichik: “Tuta puñuchkaptiykum, discipulonkuna hamuruspa Jesuspa cuerpona suwarusqaku” nispa. ¹⁴Sichu prefecto chayta yacharunqa hinap-tinja ñoqaykum convencechisaqku chaynapim mana sasachakunkichikchu —nispa.

¹⁵Soldadokunam qollqeta chaskiruspanku paykunapa yachachisqanta hinalla rurarpaku. Chaynatam judiokuna willakunku kunan punchawkama.

Discipulonkunaman Jesus kamachisqanmanta

(*Mr 16:14-18. Lc 24:36-49. Jn 20:19-23*)

¹⁶Chaynapim chunka hukniyoq discipulonkuna rirqaku Jesuspa kamachisqan Galilea lawpi moqoman. ¹⁷Hinaptinmi Jesusta rikuykuspanku adorarqaku, wa-kinkunañataqmi iskayrayarqaku. ¹⁸Chaymi Jesus paykunaman asuykuspan nirqa:

—Diosmi qowarqa tukuy atiya hanaq pachapipas, kay pachapipas. ¹⁹Chaynaqa llapallan nacionpi runakunaman rispayá willamuychik qatiqniykunaña kananku-pa qhinaspayá bautizamuychik Taytapa, Churipa hinasp Chuya Espiritupa sutinpi.

²⁰Yachachimuychikyá qamkunaman tukuy ima kamachisqaya kasukunankupaq. Sapa punchawmi ñoqaqa qamkunawan kasaq kay pacha puchukanankama.

JESUCRISTOMANTA MARCOSPA QELLQASQAN

Jesucristopata vidanmanta qellqaq Marcosqa Mateomantapas hinaspa Lucasmantapas aswan punta qellqaqmi karqa. Mateowan Lucaspas reqsirqakum Marcostaqa, chayraykum paypa qellqasqantaqa yacharqaku. Marcosqa wakinkunamantapas pisi rimayllapim Jesusupa vidanmanta qellqarqa.

Kay libroqa pichqa parteman rakisqam kanman:

Punta kaq partem willakun Bautizaq Juanpa willakusqanmanta (1:1-18).

Iskay kaq parteñataqmí willakun Jesus bautizasqa karuspan Diablopá pruebasqan kasqanmanta (1:9-13).

Kimsa kaq parteñataqmí willakun Galilea lawpi Jesusupa rurasqankunamanta (1:14-9:50).

Tawa kaq parteñataqmí willakun Galilea lawmanta Jerusalen llaqtaman risqanmanta (10).

Pichqa kaq parteñataqmí willakun semanallaña Jerusalen llaqtapi kachkaspan ñakarisqanmanta, cruzpi wañusqanmanta hinaspa kawsarimusqanmanta.

Marcosqa willakun Jesusupa rimasqankunamantapas mastaqa mana samaykuspa rurasqankunamantam. Willakuntaqmí Dios kaynini hatun munayniyoq kasqanmantapas, huchakuna pampachananapaq atiyniyoq kasqanmantapas, runakunaman imam yachachisqanmantapas, Diospa kamachisqankuna yachachisqanmantapas chaynataq demoniokunapi munaychakusqanmantapas. Kay libropitaqmí tarinchik Jesus kikinmanta rimaspan Diosmanta Hamuq Runawan sutichakusqanta. Diosñataqmí suticharqa “Kuyasqay Churiy” nispa. Demoniokunapas reqsispankum nirqaku “Diospa Churin” nispa. Sacerdotekunapa jefenmi juzgaspan tapurqa: “¿Cheqapchu Diospa churin kanki?” nispa. Jesusmi contestarqa: “Arí, ñoqam kani” nispa.

Bautizaq Juan purunpi willakusqanmanta

(Mt 3:1-12. Lc 3:1-9. 3:15-17. Jn 1:19-28)

1 ¹ Kunanmi qallariyninmanta willasqaykichik Diospa Churin Jesucristomanta allin noticiakunata.

²*Diosmanta willakuq Isaiasmi qellqarqa Jesusman Diospa kayna nisqanta:

Qanmanta puntatam kachasaq willakuqta.

Paymi ñanta allichanqa hamunaykipaq.

³ Paymi purunpi qaparispa rimachkan:

“Señorpa hamunan ñanta allichaychik,
purinankunata derechaychik” nispa.

⁴Juanmi runakunata purunpi bautizaspan kaynata nirqa:

—Huchaykichikmanta wanakuspayá bautizachikuychik chaynapi Dios pampachasunaykichikpaq —nispa.

⁵ Judea lawmantam Jerusalen llaqtamantawan lliw runakuna rirqaku payta uyariq hinaspm huchankuta reqsikuspanku willakurqaku chaymi Juan bautizarqa Jordan Mayupi.

⁶ Juanpa pachanmi karqa *camellopa pelonmanta rurasqa, weqaw watakunan-nataqmi karqa qaramanta. Paypa mikunanmi karqa aqarway uruchakunapiwan purun abejapa miskin. ⁷ Runakunamanmi willarpa:

—Ñoqamanta qepatam hamunqa ñoqamanta aswan atiyniyoq. Ñoqaqa kurkuykuspa *usutanpa watullantapas manam paskaq hinachu kani. ⁸ Ñoqaqa yakullawanmi bautizarqaykichik, paymi ichaq Chuya Espirituwan bautizasunkichik.

Jesuspa bautizakusqanmanta

(Mt 3:13-17. Lc 3:21-22)

⁹ Chay punchawkunapim Jesus lloqsirqa Galilea lawpi Nazaret llaqtamanta hinaptinmi Jesusta Juan bautizarqa Jordan Mayupi. ¹⁰ Yakumanta lloqsimuchkaspanmi Jesus qonqayta rikururqa hanaq pacha kicharikuchkaqta hinaspa *Diospa Espiritunta paloma hina payman uraykamuchkaqta. ¹¹ Hinaptinmi hanaq pachamanta nimurqa:

—Qanmi kanki kuyasqay Churiy, qamraykum kusisqa kachkani —nispa.

Jesus tentasqa kasqanmanta

(Mt 4:1-11. Lc 4:1-13)

¹² Chaymantam *Diospa Espiritun Jesusta purunman pulsarurqa ¹³ purun animalkunapa kasqanman, chaypim karqa tawa chunka punchaw hinaptinmi *Satanas payta tentarqa, angelkunañataqmi hamurqaku yanapaqnin.

Jesuspa willakuy qallarisqanmanta

(Mt 4:12-17. Lc 4:14-15)

¹⁴ Juanta carcelaruptinkum Jesus Galilea lawman rirqa Diospa munaychakus-qanmanta allin noticiakunata willakustin, paymi nirqa:

¹⁵ —Tiempom chayaramunña. Diospa munaychakunan tiempom hichparamunña. Huchaykichikmanta wanakuspakichikyá chaskikuychik Diospa allin noticianta —nispa.

Challwirukunata Jesus qayasqanmanta

(Mt 4:18-22. Lc 5:1-11)

¹⁶ Galilea Qochapa patanpi purichkaspanmi Jesus rikururqa Simonta wawqen Andrestawan. Paykunam challwiru kaspanku challwachkarqaku atarrayawan.

¹⁷ Chaymi paykunata nirqa:

—Qatiwaychik, challwachkaq hina runakunata huñunaykichikpaqmi atiyta qosqaykichik —nispa.

¹⁸ Niykuttillanmi atarrayankuta saqueruspa Jesuswan pasarqaku.

¹⁹ Chaymanta pasarispanñataqmi Jesus rikururqa Zebedeoqa churinkunata otaq Jacobotawan Juanta botepi mallanku allichachkaqta ²⁰ chaymi paykunatapas nirqa:

—Qatiwaychik —nispa.

Chaymi taytan Zebedeoata yanapaqninkunatawan botepi saqueruspanku Jesuswan pasarqaku.

Demonioyoq runata Jesus sanoyachisqanmanta
(Lc 4:31-37)

²¹ Capernaum llaqtaman chayaruptinkum *samana punchawpi Jesus yaykurqa *huñunakunanku wasiman hinaspam yachachirqa. ²² Runakunañataqmí Jesuspa nisqanwan admirakurqaku Diospa leynin yachachiqkunamantapas atiywanraq yachachisqanrayku. ²³ Chaypim karqa demonioyoq runa. Paymi kaynata qaparirqa:

²⁴ —Nazaret llaqtayoq Jesus ¿imatataq munanki ñoqaykuwan? ¿Ñakarichiwanaykikupaqchum hamurqanki? Ñoqaqa reqsikim pim kasqaykita, qamqa Diosmanta hamuq mana huchayoqmi kanki —nispa.

²⁵ Jesusñataqmí demoniota qaqqaspan nirqa:

—iUpallay hinaspá lloqsiy kay runamanta! —nispa.

²⁶ Chaymi runata demonio tasiparuspan qaparistin lloqsirurqa. ²⁷ Lliw runakuñañataqmí admirasqallaña ninakurqaku:

—¿Imataq kayqa? ¿Imatataq yachachiwanchik kaywanqa? iMayna atiyniyoqñamá kay runaqa demoniokunapas kasunapanqa! —nispa.

²⁸ Chayllam Jesusmanta yacharurqaku tukuy Galilea lawpi kaqkuna.

Pedropa suegranta Jesus sanoyachisqanmanta
(Mt 8:14-15. Lc 4:38-39)

²⁹ *Huñunakunanku wasimanta lloqsiruspam Jesus rirqa Jacobowan hinaspá Juanwan Simonpa hinaspá Andrespa wasinta. ³⁰ Chaypim Simonpa suegran camapi calenturawan kachkarqa hinaptinmi Jesusman willarqaku onqosqanmanta. ³¹ Chaymi Jesus asuykuspan makinmanta hatarirachirqa hinaptinmi chaylla calenturan chinkaruptin paykunata atienderqa.

Achka onqoqkunata Jesus sanoyachisqanmanta
(Mt 8:16-17. Lc 4:40-41)

³² Inti seqaykuruptinám Jesusman pusamurqaku llapa onqoqkunata demonio-pa ñakarichisqankunatawan. ³³ Llaqtapi lliw runakunañataqmí wasi punkuman huñunakaramurqaku. ³⁴ Chaymi Jesus imaymana rikchaq onqoyniyoq runakunata sanoyachirqa, wakin runakunamantam demoniokunata qarqorqa. Ichaqa manam dejarqachu demoniokuna paymanta rimananta pim kasqanta yachasqankurayku.

Galileapi willakustin Jesus purisqanmanta
(Lc 4:42-44)

³⁵ Paqarinintin punchawtam manaraq achikyamuchkaptin, llaqtamanta Jesus lloqsirqa chunniqman rispa Diosta mañakamunapanqa. ³⁶ Chaymi Simon puriqma-sinkunapiwan Jesusta maskaq rirqaku. ³⁷ Tariruspankuñataqmí nirqaku:

—Llapa runakunam maskasuchkanki —nispa.

³⁸ Chaymi Jesusñataq nirqa:

—Hakuchik hichpapi llaqtachakunaman, chaykunapipas willakamunaypaqmí hamurqani kay pachamanqa —nispa.

³⁹ Jesusmi puriq tukuy Galilea lawpi *huñunakunanku wasikunapi willakustin chaynataq demoniokunatas runakunamanta qarqostin.

Leprawan onqoq runata Jesus sanoyachisqanmanta

(Mt 8:1-4. Lc 5:12-16)

⁴⁰*Leprawan onqoq runam Jesusman asuykuspan qonqorakuykuspa nirqa:

—Munaspaykiqa allinyaykachillawayá —nispa.

⁴¹Chaymi Jesus paymanta llakipayarikuspa llapchaykurqa:

—Arí, munanim, allinyayña —nispa.

⁴²Chaynata rimaruptillanmi onqoynin chinkaruptin allinyarurqa. ⁴³Jesusña-taqmi chay runata pasakunanpaq kachkaptinña sinchita avisaspa nirqa:

⁴⁴—Amam pímanpas willankichu, Moisespa kamachikusqanman hinayá *sacer-dotewan qawachikamuy sanoña kasqaykita hinaspayá ofrendata Diosman qomuy chaymi sanoña kasqaykitapas llapallanku yachanqa —nispa.

⁴⁵Payñataqmi pasaspan willakuya gallaykurqa llapa runaman Jesuspa sano-yachisqanmanta chaymi Jesusqa maylaw llaqtamanpas mana rikuchikuspallaña yaykuq, payqa chunniqlantaña puriq. Chaywanpas tukuy hinastinmantam runakuna Jesusman hamurqaku.

Suchuta Jesus sanoyachisqanmanta

(Mt 9:1-8. Lc 5:17-26)

2 ¹Iskay kimsa punchaw purimusqanmantam Jesus kutirqa Capernaum llaqtaman.

Chaymi wasipiña kasqanta yacharuspanku ²llapa runakuna huñunakaramurqa-ku punkupas manaña yaykuy atinankukama. Jesusñataqmi Diosmanta yachachirqa.

³Chaymanmi tawa runakuna chakanapi apamurqaku suchu runata. ⁴Huntallaña kasqan-raykum Jesuspa kasqankama mana chayaya atispanku wasipa hawanmanña seqarurqaku hinasspam Jesuspa kasqan law wasipa qatanta uchkuruspanku chayninta suchuta urayka-chirqaku. ⁵Chay apamuqkunapa confiakusqankuta Jesus yacharuspanmi suchuta nirqa:

—Yaw Tayta, pampachaykim huchaykikunata —nispa.

⁶Chaypitaqmi tiyachkarqaku Diospa leynin wakin yachachiqkunapas, paykunam piensachkarqaku:

⁷—¿Imanasqataq kay runaqa chaynata riman? Diostam piñachichkan dios tukuspan, Diosllam huchayoqkunata pampachaqqqa —nispa.

⁸Jesus paykunapa piensasqankuta yachaspanmi nirqa:

—¿Imanasqataq piensankichik chaynakunata? ⁹¿Mayqan nisqaytaq facil kanman: Suchuta “Huchaykikunata pampachayki” nisqaychu icha “Hatarispayki puñunaykita hoqarispa puriy” nisqaychu? ¹⁰Kunanmi yachankichik Diosmanta Hamuq Runaqa huchakunata pampachanaypaq kay pachapi atiyniyoq kasqayta.

Chaynata niruspanmi suchuta nirqa:

¹¹—Qamtam niki, hatariy, puñunaykita hoqarispa wasikiman ripukuy —nispa.

¹²Suchum chaylla hatariruspan puñunanta hoqariruspan pasakurqa lliw runakuna qawachkaptin. Llapallan runakunam admirakuspa Diosta alabarqaku:

—Manam haykapipas kaynataqa rikurqanchikchu —nispa.

Discipulonpaq Leviyta Jesus qayasqanmanta*(Mt 9:9-13. Lc 5:27-32)*

¹³Chaymantam huktawan Jesus rirqa ochapa patanman, payman llapa runakuna asuykuptinkum yachachirqa. ¹⁴Chaymanta rispanñataqmí Jesus rikururqa Alfeopa churin Leviyta *impuesto cobranapi tiyachkaqta, Jesusmi payta nirqa: —Qatiway —nispa.

Chaymi Leviy hatarispan Jesuswan rirqa.

¹⁵Leviypa wasinpim Jesus mikuchkarqa, *impuesto cobraq runakunapas wakin huchasapa runakunapiwanmi Jesuswan hinaspa discipulonkunawan mikuchkarqa. Achkallañamá paytaqa qatiqku. ¹⁶Hinaptinmi ley yachachiq fariseokuna rikururqaku Jesusta paykunawan mikuchkaqta. Paykunam Jesuspa discipulonkunata tapurqaku: —¿Imanasqataq payqa mikuchkan *impuesto cobraqkunawanqa hinaspa huchasapa runakunawanqa? —nispa.

¹⁷Jesus chayta uyariruspanmi nirqa:

—Sano runakunaqa manam necesitanchu medico hampinanta, ichaqa onqoqkunallam. Ñoqaqa hamurqani manam justo runakuna qayaqchu aswanqa huchasapakuna qayaqmi.

Ayunomanta*(Mt 9:14-17. Lc 5:33-39)*

¹⁸Bautizaq Juanpa discipulonkuna *fariseokunapa discipulonkunawan huk punchaw ayunachkaptinkum Jesusman runakuna asuykuspanku tapurqaku: —Juanpa discipulonkunapas chaynataq fariseokunapa discipulonkunapas ayunkum. ¿Imanasqataq discipuloykikunaqa mana ayunkuchu?

¹⁹Chaymi Jesusñataq nirqa:

—¿Yaqachum casamientoman riq runakuna ayunanmanku paykunawan novio kachkaptin? Chaypi novio kanankamaqa manam ayunanmankuchu. ²⁰Hamuq punchawkunapim ichaqa novio chinkaruptin ayunanqaku.

²¹—Mawka pachataqa manam pipas siranmanchu mosoq latapanwanqa. Chay mosoq latapaqa chintiruspam mawka pachata astawan llikirunman. ²²Chaynataqmí mana pipas churanmanchu manaraq poqosqa vinotaqa mawka odrepiqa, chay vino poqoruspanqa mawka odretam togyarachinman hinaptinmi vinopas usunman, odrepas mana valeqñam kanman. Manaraq poqosqa vinotaqa mosoq odrepim churana.

Espigakunata samana punchawpi rachusqankumanta*(Mt 12:1-8. Lc 6:1-5)*

²³*Samana punchawmi Jesus richkarqa tarpusqa chakrapa ukunta, discipulonkunataqmí ristin trigo rachuyta qallaykurqaku. ²⁴*Fariseokunañataqmí Jesusta nirqaku:

—¿Imanasqataq discipuloykikunaqa rurachkanku samana punchawpi leyqa harkakusqanta?

²⁵Payñataqmí nirqa:

—¿Manachum leerqankichik puriqmasinkunapiwan yarqaymanta kaspa Davidpa imam rurasqanta? ²⁶Sacerdotekunapa jefen Abiatar kachkaptinmi David yaykurqa Diospa wasinman hinaspm chay sacerdotekunallapa mikunan Diospa tantankunata mikururqa, qoykurqataqmí puriqmasinkunamanpas.

²⁷—Manam Diosqa runataqa unancharqa samana punchawraykuchu, chay punchawtaqa Diosqa akllarqa runapa allinninpaqmi. ²⁸Chayraykum Diosmanta Hamuq Runaqa munaychakuni samana punchawpipas.

Chakisqa makiyoq runata Jesus sanoyachisqanmanta

(Mt 12:9-14. Lc 6:6-11)

3 ¹Jesusmi yapamanta yaykurqa *huñunakunanku wasiman, chaypim kachkarqa chakisqa makiyoq runa. ²*Fariseokunañataqmí wateqachkarqaku Jesusta *samana punchawpi sanoyachiptinqa chaymanta acusanankupaq. ³Jesusmi chakisqa makiyoq runata nirqa:

—Hatarispayki kay chawpipi sayay —nispa.

⁴Hinaspam runakunata tapurqa:

—¿Imatataq ley permitiwanchik *samana punchawpi rurananchikpaq?

¿Runapa allinninpaq ruraytachu icha mana allinninpaq ruraytachu? ¿Runa kawsachiytachu icha wañurachiytachu? —nispa.

Paykunañataqmí upallalla karqaku. ⁵Hinaptinmi Jesus muyuriqinpi kaqkunata qawarirqa piñakuywan. Rumi sonqo kasqankumanta llakikuspanmi, chay runata nirqa:

—Haywariy makikita —nispa.

Haywariykuptillanmi makin sanoyerurqa. ⁶Chaymi fariseokuna lloqsimuspanku Herodespa partidonkunawan tanteanakurqaku:

—¿Imaynatataq Jesusta wañurachichwanchik? —nispanku.

Achka runakuna Jesusta uyariq risqankumanta

⁷Jesusñataqmí discipulonkunapiwan qochapa patanman pasakurqa hinaptinmi achka runakuna Jesusta qatirqaku Galilea lawmanta. ⁸Jesuspa tukuy imakuna rurasqanta yacharuspankum rirraqu qawaq Judea lawmanta, Jerusalen llaqtamanta, Idumea lawmanta, Jordan Mayupa waklawninmanta. Rirraqutaqmí Tiro hinaspa Sidon llaqtakunapa muyuriqinmantapas. ⁹Achkallaña runakuna chaypi kasqan-raykum mana ñitirachikunampaq discipulonkunata Jesus kamachirqa huk boteta alistanankupaq. ¹⁰Jesus achka runata sanoyerachisqanraykum llapa onqosqa runakuna payta llapchaykunankupaq ñitinakustin asuykurqaku. ¹¹Demonioyoqkunañataqmí Jesusta rikuruspanku ñawpaqinpi qonqorakuykurqaku hinaspam qaparirqaku:

—Qamqa kanki Diospa Churinmi —nispanku.

¹²Jesusñataqmí paykunata sinchita kamachirqa:

—Amam pimanpas willankichikchu pim kasqaytaqa —nispa.

Chunka iskayniyoq discipulonkunata Jesuspa akllasqanmanta

(Mt 10:1-4. Lc 6:12-16)

¹³Jesus orqo lawman rispanmi qayarqa akllasqankunallata chaymi paykuna Jesusman asuykurqaku. ¹⁴Akllarqam chunka iskayniyoq qarikunata paywan kuska purinankupaq hinaspam Diospa munaychakusqanmanta willakamunankupaq.

¹⁵Kay akllasqankunamanmi atiya qorqa demoniokunata qarqonankupaq.

¹⁶Chay chunka iskayniyoq discipulonkunam karqa: Simon, paytam suticharqa Pedrowan, ¹⁷Zebedeopa churin Jacobowan Juan, paykunatam suticharqa Boanergeswan piñakullaña kasqankurayku. ¹⁸Wakinñataqmí karqa Andres, Felipe,

Bartolome, Mateo, Tomas, Alfeopa churin Jacobo, Tadeo, *cananista partidomanta kaq Simon ¹⁹hinaspa Judas Iscariote, paymi qepata Jesusta traicionarurqa.

Jesusta kamisqankumanta

(Mt 12:22-32. Lc 11:14-23. 12:10)

²⁰Jesusmi discipulonkunawan kutimurqa wasiman hinaptinmi huktawan achkallaña runakuna huñunakaramurqa chaymi paykunaqa manaña mikuytapas atirqakuchu. ²¹Jesuspa ayllunkunam chaypi kasqanta yacharuspanku hamurqaku pusanankupaq: “Locoyarunmi” nispa runakuna rimaptinku.

²²Diospa leynin yachachiqkunapas Jerusalen llaqtamanta hamuspankum nirqaku:

—Kay runaqa demoniokuna kamachiq Beelzebupa huntasqanmi kachkan chaymi qarqon demoniokunata —nispanku.

²³Chaymi Jesus paykunata qayaspan nirqa:

—Kikintaqa *Satanasqa manam qarqokunmanchu —nispa.

Entiendenankupaqmi rikchanachirqa:

²⁴—Sichu huk nacionpi runakuna chaqwallapi kawsaptinkuqa chayllam chay nacion tukurunman. ²⁵Manataqmri rakinakusqa familiapas takyanmanchu. ²⁶Chaynataqmri *Satanaspas kikinpa contrampi hatarispapaq manaña takyanmanchu, chayllam tukurunman.

²⁷—Kallpasapa runapa wasinmantaq manam pipas suwakuya atinmanchu manaraq payta chaqnaruspaqa. Chaqnaruspam ichaqa imankunatapas chay suwaqa apakunman.

²⁸—Cheqaptam nikichik: Diosqa pampachanqam runakunapa tukuy huchantas chaynataq kikinta kamisqankutapas. ²⁹Chuya Espiritu kamiqkunatam ichaqa mana haykapipas pampachanqachu, paykunaqa wiñaypaq huchayoqmi kanqaku.

³⁰Chaytam Jesus nirqa runakunaman “Jesusqa demonioyoqmi” nispa rimasqankurayku.

Wawqenkunam mamanpiwan Jesusta maskanku.

(Mt 12:46-50. Lc 8:19-21)

³¹Jesuspa kasqanmanmi chayarurqaku mamanwan wawqenkuna, hawallapi sayaykuspan payta qayachirqaku. ³²Jesuspa muyuriqniypi tiyaqkunam nirqaku:

—Mamaykim wawqekekunapiwan qanmanta tapukuspanku hawapi kachkan-ku —nispa.

³³Jesusmi nirqa:

—¿Pitaq mamay, pitaq wawqeykuna? —nispa.

³⁴Muyuriqniypi tiyaqkunata qawarispanmi nirqa:

—Kay runakunam mamaywan wawqe-paniykunaqa. ³⁵Pipas Diospa munasqan ruraqmi wawqeyqa, paniyqa hinaspa mamayqa.

Muhu tarpuqmanta

(Mt 13:1-9. Lc 8:4-8)

4 ¹Qochapa patanpi Jesus huktawan yachachiyta qallariptinmi llapa runa chayman huñunakururqa. Achkallaña runakuna kaptinmi, Jesus qocha ukupi boteman yaykuspan tiyaykurqa, llapa runañataqmi qocha patallanpi karqa.

²Chaymi Jesus rikchanachiykunawan achkallataña yachachirqa:

³—Uyariychik: Huk runam rirqa tarpuquq. ⁴Muhuta maqchiptinmi wakin wichirqa ñanman hinaptinmi kullkukuna mikururqa. ⁵Wakinñataqmi wichiyykurqa mana ancha

allpayoq ranraman hinaptinmi chay muhu chaylla wiñaramurqa as allpallapi kasqan-rayku. ⁶Inti rupamuptinñataqmí mana sumaq sapichakusqa kasqanrayku chakirurqa. ⁷Wakin muhuñataqmí wichiyyurqa kichka-kichka ukuman hinaptinmi kichkakuna wiñaruspa muhu wiñaqta eqoyarachirqa chaymi manaña rururqachu. ⁸Wakinñataqmí allin allpaman wichiyyurqa chaymi wiñamuspan rururqa, wakinmi huk muhullaman-ta rururqa kimsa chunkata, wakinñataq soqta chunkata, wakinñataq pachakta.

⁹—iUyariwaqniykunaqa kasukuychikyá!

Rikchanachiykunaqa imapaqmi kasqanmanta

(Mt 13:10-17. Lc 8:9-10)

¹⁰Jesus sapallanña kachkaptinmi hichpanpi kaqkuna discipulonkunapiwan Je-susta tapurqaku:

—¿Imaninantaq chay rimasqayki rikchanachiykunaqa? —nispa.

¹¹Jesusñataqmí paykunata nirqa:

—Qamkunamanmi Diospa munaychakusqanmanta ñawpaq mana yachasqay-kichikkunata yachachikichik, wakin runakunamanmi ichaqa lliwta yachachini rikchanachiykunallawan ¹²chaynapi qawakuspapas mana rikukunankupaq, uya-rispas mana entiendenankupaq, Diosman mana kutirkunkankupaq chaynataq huchankumantapas mana pampachasqa kanankupaq —nispa.

Rikchanachisqanpa imam ninanmanta

(Mt 13:18-23. Lc 8:11-15)

¹³Jesusmi nirqa:

—¿Manachu qamkunapas entiendenkichik kay rikchanachisqayta? Hinaptinqa ¿imaynamá entiendewaqchik wakintaqa? ¹⁴Chay tarpuq runaqa Diospa palabran willakuqmi. ¹⁵Wakin runakunaqa rikchakun ñanman muhu wichiqmanmi. Diospa palabranta uyariruptinkum *Satanas chaylla hamuruspan horqorun sonqonpi tarpusqa Diospa palabranta. ¹⁶Wakin runakunañataqmí rikchakun ranraman wichiyykuq mu-human, Diospa palabranta uyarispankum kusisqallaña chaskinku, ¹⁷aswanqa mana sapichasqa kasqanraykum mana unaytachu kawsanku. Ñakarispa hinaspa Diospa pa-labranrayku cheqnisqa kasqankuwan hukmanyaruspan chaylla urmarunku. ¹⁸Wakin runakunañataqmí rikchakun kichka-kichka ukuman wichiyykuq muhuman, payku-nam Diospa palabranta uyarinku, ¹⁹aswanqa kay pachapi kaqkunamanta sinchita preocupakuspam kusikuya tarinku llapa kapuqninkunallapi, engañasqa kaspankum aswan-aswanraq imakunatapas munanku. Tukuy kaykuna runapa sonqonman yayku-ruptinmi Diospa palabranta mana yanapanñachu. ²⁰Wakin runakunam ichaqa allin allpaman muhu wichiq hina, Diospa palabranta uyarispankum kasukunku hinaspm allin cosecha qoq hina kanku, wakinmi chulla granollamanta kimsa chunka ruruq hina, wakinñataqmí soqta chunka ruruq hina, wakinñataqmí pachak ruruq hina.

Ratachkaq mecherowan rikchanachisqanmanta

(Lc 8:16-18)

²¹Jesusmi paykunata nirqa:

—¿Yaqachum ratachkaq mecherota churarunmanku cajon ukuman otaq kawitu ukuman? Manam, chaytaqa alto patakmanmi churana sumaqta kanchananpaq.

²²Pakasqa kaqkunawan upallalla rimasqakunaqa qawachisqam kanqa. ²³Uyari-waqniykunaqa kasukuchikchyá.

²⁴—Uyarisqaykichikpiyá yuyaymanaychik. Runakunapaq imam rurasqaykichikman hinam Diospas aswanraq qamkunapaq ruranqa. ²⁵Kapuqniyoqmanqa aswanraqmí yapasqaq, aslla kapuqniyoqmantam ichaqa aslla kapuqnintapas qechurusaq.

Muhuwan rikchanachisqanmanta

²⁶Jesusmi nirqa:

—Diospa munaychakusqanqa kaynam: Huk runam chakrapi tarpusqanmanta ²⁷samakuq ripukun. Chaymi punchawkuna pasan. Chay tarpusqan muhuñataqmi wiñamun, tarpuqmi ichaqa mana yachanchu imaynam wiñasqanta, ²⁸chaytaqa allpam kikillanmanta wiñachimun. Ñawin puntata wiñamuspanmi hatunyaspan espigamun. ²⁹Chaymi poqoruptinñataq rutunaña, chaynataqa rurana cosecha chayaramusqanraykum.

Mostaza muhuwan rikchanachisqanmanta

(Mt 13:31-32. Lc 13:18-19)

³⁰Huktawanmi Jesus nirqa:

—¿Imawantaq tupachichwan Diospa munaychakusqanta? ¿Imaynataq chayqa kanman? ³¹Chayqa kanman allpapi tarpusqa mostaza hinam, chay muhuqariki wakin muhukunamantapas taksacharaqmi, ³²wiñaruspanmi ichaqa lliw qorukanamantapas aswan hatunraq, alton pawaq urpitukunapas chaypim llantukun.

³³Chayna rikchanachiykunawanmi runakunata Jesus yachachirqa entiendey atinankukamalla. ³⁴Mana rikchanachispaqa manamá imatapas rimarqachu, discipulonkunamanmi ichaqa entiendechirqa lliw rimasqankunata.

Sinchi wayrata Jesus tanirachisqanmanta

(Mt 8:23-27. Lc 8:22-25)

³⁵Tutaykuqtañam discipulonkunata Jesus nirqa:

—Qochatayá chimpasun waklawman —nispa.

³⁶Llapa runakunata saqeruptinkuñam discipulonkuna hina botepi kachkaqta Jesusta aparqaku, paykunawantaqmi huk botekunapas rirqa. ³⁷Sinchillataña wayramuptinmi yakupas nisyu-nisyuta hoqarikururqa chaymi botemanpas yaqaña hunturarqa. ³⁸Jesusñataqmi qepa lawpi sawnakuykuspan puñukuchkarqa. Rikchachispunkum payta nirqaku:

—Yachachikuq ¿manachu imapas qokusunki? ¡Chinkaykuchkanchikñam! —nispa.

³⁹Jesus hatarimuspanmi wayrata qaqqcharqa. Qochatañataqmi:

—Hawkayayña —nirqa.

Chaymi wayra pasaruptin tukuy imapas hawkayarurqa. ⁴⁰Jesusmi discipulonkunata nirqa:

—¿Imanasqataq kaynatañaqa mancharikunkichik? ¿Manachu Diospi confia-kunkichik? —nispa.

⁴¹Paykunañataqmi llumpay mancharisqallaña kikinkupura ninakurqaku:

—¿Pímá kay runaqa wayrapas yakupas kasunanpaqqa? —nispa.

Demoniokunapa ñakarichisqan runamanta
(Mt 8:28-34. Lc 8:26-39)

5 ¹Qochata chimparuspankum Geresa llaqtaman chayarurqaku. ²Jesus botemanta lloqsiruptinmi demoniokunapa ñakarichisqan runa payman hamurqa panteonmanta. ³Chay runaqa *yacharqa panteonpim, paytaqa manam pipas chaqnaya atiqkuchu fierro cadenakunawanpas. ⁴Achka kutipim chakintawan makinta watarqaku fierro cadenawan, ichaq imatapas hinam tipiparuq chaymi pipas mana harkayta atirqachu. ⁵Payqa panteonkunapi hinaspa orqokunapim tuta punchaw puriq qaparkachastin hinaspa rumikunawan takakustin. ⁶Jesusta karullamantaraq rikuruspanmi kallpaspa qonqorakuykurqa. ⁷⁻⁸Hinaptinmi Jesus nirqa:

—Yaw demonio ikay runamanta lloqsiy! —nispa.

Chaymi demonioñataq nirqa:

—Hanaq pachapi kaq Diospa Churin Jesus ćimatataq munanki ñoqawan? Diospa sutinpim mañakuyki, amayá ñakarichiwaychu —nispa.

⁹Jesusmi tapurqa:

—¿Imataq sutiki? —nispa.

Chaymi payñataq nirqa:

—Sutiyya legionmi achkallaña kasqaykurayku —nispa.

¹⁰Jesustam llumpayta ruegakurqa:

—Amayá llumpay karumanqa qarqoruwaykuchu —nispa.

¹¹Orqopa waqtanpim achka-achka kuchikuna mikuchkarqa. ¹²Chaymi Jesusta demoniokuna ruegakurqa:

—Kuchikunaman yaykunaykupaqyá kachaykuwayku —nispa.

¹³Jesus “arí” niykuptinmi demoniokunaqa runamanta lloqsiruspa kuchikunaman ustururqa. Chaypim kachkarqa yaqa iskay waranqa kuchikuna. Chay llapallan kuchikunam waqtanta kallpaspa qochaman wichiyyuspa heqeparurqaku.

¹⁴Hinaptinmi kuchi michiqkuna ayqekuspanku llaqtapipas hinaspa chakrakunapipas willakurqaku chay pasakusqanmanta, chaymi runakuna kallpamurqaku chay pasakusqan qawaq. ¹⁵Jesuspas qasqanman chayaramuspankum rikururqaku demoniokunapa ñawpaq ñakarichisqan runata, payqa tiyakuchkasqa pachasqañam hinaspa yuyayninman kutisqañam, chaynata qawaykuspankum mancharikururqaku. ¹⁶Rikuqkunañataqmi paykunaman willarqaku demoniopa ñakarichisqan runataqa imam pasarusqanmanta chaynataq kuchikunamantapas.

¹⁷Chay llaqtayoq runakunam Jesusta ruegarqaku llaqtankumanta pasakunapanqa.

¹⁸Jesus botepiña kachkaptinmi chay demoniopa ñawpaq ñakarichisqan runa ruegarqa:

—Qanwan rytam munani —nispa.

¹⁹Jesusñataqmi mana munaspan nirqa:

—Wasikiman rispayki ayluykikunaman willamuy llakipayasuspayki Señor Diospa imam rurasqanmanta —nispa.

²⁰Chay runam pasaspan Decapolis sutiyoq chunkantin llaqtakunapi willakurqa paytaqa imaynatam Jesus sanoyarachisqanmanta, lliw uyariqninkunañataqmi admirakurqaku.

Jairopa churin kawsarisqanmantawan onqoq warmipa sanoyasqanmanta
(Mt 9:18-26. Lc 8:40-56)

²¹Jesus botepi kutiramuspan qochapa patanpiña kachkaptinmi llapa runaku-na huñunakaramurqaku chayraykum, payqa hinallapi karqa. ²²Hinaptinmi Jairo sutiyoq runa Jesuspa kasqanman hamuspa qonkorakuykurqa, payqa karqa *huñu-nakunanku wasipi kamachikuçmi. ²³Paymá Jesusta ruegakurqa:

—Warmi churiymi wañuruchkanña, hakuchik wasiyman payta hapiykuptiki sanoyeruspan kawsananpaq —nispa.

²⁴Jairowan Jesus pasaptinmi achkallaña runakuna qatispa payta ñitirqa. ²⁵Pay-kunawanmi kachkarqa onqoq warmi, payqa yaqa chunka iskayniyoq watañam flujowan ñakarichkarqa. ²⁶Achka medicokunawanmi hampichikurqa sanoyanan-paq ichaqta tukuy imantam yanqapaq gastarqa, chaywanpas payqa ñakarispermi peorchakuchkarqa. ²⁷⁻²⁸Kay warmim Jesusmanta uyariruspan paypa qepanman asuykurqa runakunapa chawpinta, paymi piensarqa:

—Pachallantapas hapiykuspayqa sanoyerusaqmi —nispa.

Jesuspa pachanta hapiykuptinmi ²⁹flujon chaylla taniruptin sanoyerurqa.

³⁰Jesusñataqmí musyarurqa huk kaqninta atiyninwan sanoyerachisqanta chaymi qepanta qawarispa tapurqa:

—¿Pitaq pachayta llapchaykaramun? —nispa.

³¹Jesuspa discipulonkunañataqmí nirqa:

—Qawachkankitaq kaynaña runa ñitisusqaykitaa. ¿Chaychu ninkiraq: “¿Pitaq llapchaykaramuwan?” nispa?

³²Chaymi Jesus muyuriqinta qawarpa llapchaykuqninta reqsinanpaq.

³³Sanoyerusqanta yachakuruspanmi chay warmi manchakuywan katkatatastain qon-qorakuykuspan willakurqa imam pasakusqanta. ³⁴Jesusñataqmí chay warmita nirqa:

—Mamáy, iñisqaykiraykum allinyarunki, kunanqa hawkallaña pasakuy, mana-nam kay onqoywanqa ñakarinkinachu —nispa.

³⁵Jesus rimachkaptinraqmí Jairopa wasinmanta hamurqaku payman willaq:

—Churikiqa wañukunñam ćimapaqñataq yachachikuqtqa pusanki? —nispa.

³⁶Jesusñataqmí mana caso-preciotapas churaspan Jairota nirqa:

—Ama llakikuychu, confiakuy ñoqapi —nispa.

³⁷Mana pipas qatinanta munaspanmi Jesusqa pusarpa Pedrotawan Jacobo-lleta, pulsarqataqmí Jacobopa wawqen Juantapas. ³⁸Chay kamachikuq Jairopa wasinman chayaruspanmi Jesusqa rikurqa lliw runakunata waqayllawanña qa-parkachachkaqta, ³⁹yaykuspanmi paykunata nirqa:

—¿Imanasqataq kayna waqayllawanñaqa qaparkachachkankichik? Warmaqa manam wañusqachu kachkan aswanqa puñuchkanmi —nispa.

⁴⁰Chaymi asipayarqaku Jesusta. Hinaptinmi Jesusqa lliw runakunata lloq-sirachispan yaykurqa warmapa kasqanman, chaymanqa yaykurqa warmapa tayta-mamallanwanmi hinaspa chay pulsasqankunallawanmi. ⁴¹Sipaschapa ma-kinta Jesus hapiykuspanmi arameo idiomapi nirqa:

—Talita cumi —nispa. Chayqa: “Sipascha, qamtam niki iHatariy!” ninanmi.

⁴²Sipascha chaylla hatariramuspanmi puriya qallaykurqa. Payqa chunka iskay-niyoq watanpiñam karqa. Chaypi kaqkunañataqmí admirakuspanku sasa-sasata

creerqaku. ⁴³Chaymi Jesus paykunata kamachirqa ama pimanpas willakunankupaq, kamachirqataqmi sipaschaman mikuchinankupaqpas.

Llaqtan Nazaretpi Jesuspa kasqanmanta

(Mt 13:53-58. Lc 4:16-30)

6 ¹Jesus chaymanta pasakuspanmi llaqtanman kutirqa discipulonkunapiwan kuska.

²*Samana punchaw chayaramuptinmi payqa *huñunakunanku wasiman yaykuspan yachachiya qallaykurqa chaymi llapa runakuna admirakuspanku kaynata nirqaku:

—¿Kay runaqa maypitaq yacharqa kaykunataqa? ¿Imaynataq chaskirqa kay yachaytaqa? ¿Imaynataq *milagrokunataqa ruran? ³¿Manachum payqa Mariapa wawan carpintero? Kay llaqtanchikpim *yachan paypa wawqen Jacobopas, Josey-pas, Judaspas, Simonpas chaynataq paninkunapas —nispa.

Chaynata nispamá Jesuspaq piñakururqaku.

⁴Jesusñataqmi nirqa:

—Diosmanta willakuqkunataqa manam ayllunkunapas nitaq llaqtamasinkunapas allintaqa chaskinkuchu, huklaw llaqtakunapim ichaq'a allin chaskisqa —nispa.

⁵Chayraykum Jesusqa iskay-kimsa milagrokunallata ruraspan as runakunalla-ta sanoyachirqa umankuman makinta churaykuspan. ⁶Llaqtamasinkuna mana creeptinkum Jesusqa hukmanyarurqa.

Willakamunankupaq discipulonkunata kachasqanmanta

(Mt 10:5-15. Lc 9:1-6)

Hichpan llaqtakunapim Jesus yachachistin purimurqa. ⁷Chunka iskayniyoq discipulonkunata qayaykuspanmi iska-iskaymanta kacharqa, paykunamanmi atiyta qorqa demoniokunata runakunamanta qarqomunankupaq. ⁸Paykunatam kamachirqa:

—Illaspaykichikqa amayá imatapas apaychikchu ni qoqawtapas ni tantatapas ni qollqetapas, apaspaqa-apaychik tawnallatayá, ⁹hinakuychikpas *usutallawan-yá, pachakuychikpas huk muda pachallawantaqyá.

¹⁰—Wasiman yaykuspakichikqa chayllapiyá samakuychik chay llaqtamanta lloqsinaykichikkama. ¹¹May llaqtapipas mana chaskisuptikichikqa hinaspa mana uyarisuptikichikqa chaymantayá lloqsiyachik, *usutaykichikpi allpatapas taspiy-chikyá chaynapi mana kasukuq kasqankuta yachanankupaq.

¹²Chaynata niruptinmi discipulonkunaqa lloqsispanku runakunaman willamurqaku:

—Huchaykichikmanta wanakuychik —nispa.

¹³Paykunaqa demoniokunatapas runakunamantam qarqomurqaku hinaspm aceitewan untaspa onqoqkunatapas sanoyachirqaku.

Bautizaq Juanta wañuchisqankumanta

(Mt 14:1-12. Lc 9:7-9)

¹⁴Tukuy kaykunatam Rey Herodes uyarirqa Jesusmanta runakuna rimasqan-rayku. Wakin runakunam nirqaku:

—Bautizaq Juanmi kawsariramuspan kaynaña atiyniyoqqa —nispa.

¹⁵Wakinñataqmi nirqaku:

—Diosmanta willakuq Eliasmi kayqa —nispa.

Hukkunañataqmi nirqaku:

—Payqa Diosmanta willakuqmi, payqariki ñawpaq tiempopi hina Diosmanta willakuqmi.

¹⁶Herodes chayta uyariruspanmi nirqa:

—Juanmi payqa, kunkan qorochisqay runam kawsariramusqa —nispa.

¹⁷Herodesmi ñawpaqtaraq Juanta hapirachimuspan carcelman pusachirqa, chaypim cadenarachirqa Herodiasrayku. Herodiasqa karqa Rey Herodespa waw-qen Felipepa warminmi ichaqa Herodesmi paywan casarakururqa. ¹⁸Chayraykum Herodesta Juan nirqa:

—Diospa leyninman hinaqa manam allinchu wawqekipa warminwan casara-kusqaykiqa —nispa.

¹⁹Herodiasqa Juanta cheqniruspanmi wañurachiya munarqa ichaqa manam atirqachu. ²⁰Rey Herodesmi yacharqa Juanqa Diosllapaqña kaw-saq kasqanta hinaspa justo kasqanta chaymi payta manchakuspan warmin Herodiasmanta waqaycharqa mana imatapas rurarunapanqa. Juanpa nisqan-wan iskayrayachkasapas Rey Herodesqa ganaswanmi uyarirqa. ²¹Ichacha huk punchawmi Herodias munasqanta tarirurqa. Rey Herodespa santon chayaramuptinmi convidopaq qayachirqa soldadokunapa kamachiqnin-kunata hinaspa gobiernaqkunata, qayachirqataqmí Galilea lawpi allin reqsisqa runakunatapas. ²²Convidopi kachkaptinkum Herodiaspa warmi wawan yaykuruspan tusurqa, Rey Herodestawan mikuqmasinkunata chay sipaspa tususqan llumpayta gustaruptinmi Rey Herodes sipasta nirqa:

—Mañakuwaptikiqa imam munasqaykitam qosqayki —nispa.

²³Juramentaspantaqmi nirqa:

—Imam mañakuwasqaykitam qosqayki, qoykuykimanmi gobiernasqay llaqta-kunapa partentapas —nispa.

²⁴Chaymi sipasqa lloqsiramuspan mamanta tapurqa:

—Mamáy ñimatataq mañasaq? —nispa.

Mamanñataqmi nirqa:

—Bautizaq Juanpa umanta mañay —nispa.

²⁵Sipasmi chaylla reypa kasqanman yaykuspan nirqa:

—Kunachallan qoway huk platopi Bautizaq Juanpa umanta —nispa.

²⁶Chaymi Rey Herodes llumpayta llakirikururqa, convidoman qayachisqan-kunapas juramentasqanta uyarisqankuraykum manaña negaya atirqachu.

²⁷Chayllam soldadonta kamachirqa:

—Juanpa umanta aparamuy —nispa.

Chaymi soldado carcelman pasaspa Juanpa umanta qoruramuspan ²⁸aparamurqa platopi, sipasman haywaykuptinmi payñataq mamanman qoykurqa.

²⁹Chayta Juanpa discipulonkuna yacharuspankum hamurqaku paypa cuerpon-ta apaspa pampamunankupaq.

Pichqa waranqapaq mikuy mirachisqanmanta

(Mt 14:13-21. Lc 9:10-17. Jn 6:1-14)

³⁰Jesuspa kachasqankuna iska-iskay risqankumanta kutiramuspankum paywan hufunakurqaku, paykunam willarqaku tukuy ima ruramusqankuta hinaspa ya-chachimusqankuta. ³¹Jesusñataqmi nirqa:

—Hakuchik chunniqman chaypi samarimunaykichikpaq —nispa.

Manañam mikunankupaqpas tiempo karqachu hukña-hukña runakuna hamus-
ganrayku. ³²Chaymi Jesusqa discipulonkunallawan chunniqman pasakurqa huk
botepi. ³³Risqankuta rikuruspankum achka runakuna reqsirurqaku, llaqtakuna-
manta kallpaspankum paykunamantapas puntataraq chayarurqaku. ³⁴Botemanta
Jesus lloqsiruspanmi chay achkallaña runakunata qawaykuspa llakipayarikur-
qa paykunamanta mana michiqniyoq ovejakuna hina kaptinku chaymi willarqa
achka yachachikuykunata. ³⁵Yaqa inti seqaykuyañam Jesusupa discipulonkuna
asuykuspanku nirqaku:

—Ñam llumpay tardeña, Kaypiqa manam wasipas kanchu. ³⁶Ripukuchunku-
ñayá, Kaypiqa manam imapas mikunankupaq kanchu, hichpa llaqtachakunaman
hinaspachakrakunaman rispankuyá imallatapas rantichunku —nispa.

³⁷Jesusñataqmí nirqa:

—Qamkunayá mikuykachiychik —nispa.

Chaymi paykunañataq nirqa:

—¿Noqaykuchu risaqku iskay pachak jornalpa chanin qollqewan tanta rantiq
hinaspachum paykunaman mikuchisaqchu? —nispa.

³⁸Jesusñataqmí tapurqa:

—¿Haykataq tantaykichik kachkan? Maskamuychik —nispa.

Tariruspankum Jesusta nirqaku:

—Pichqa tantawan, iskay challwa kankasqallam —nispa.

³⁹Chaymi discipulonkunata Jesus kamachirqa llapa runakunata rakispanku
pastopi tiyachinankupaq. ⁴⁰Llapa runakunam tiyarqaku pachakman hinaspach
pichqa chunkaman rakinasaq. ⁴¹Hinaptinmi Jesus chay pichqa tantawan iskay
challwa kankasqata hapiykurqa hinaspam cielota qawarispan Diosman graciasta
qorqa. Tantakunata pakiykuspanmi discipulonkunaman qorqa runakunaman
aypunankupaq, aypuchirqataqmí challwakunatapas. ⁴²Llapallankum mikurqaku
saksanankukama. ⁴³Tantapa hinaspachallwapa puchuqnintam huñururqaku
chunka iskayniyoq canasta huntataraq. ⁴⁴Yuyayniyoq qarikunallata yupaptinkum
chay mikuqkunaqa karqa pichqa waranqa.

Qocha hawanta Jesusupa purisqanmanta

(Mt 14:22-27. Jn 6:16-21)

⁴⁵Chaymantam Jesusqa discipulonkunata boteman yaykuchirqa puntaspanku
ochata chimpanankupaq chaynapi llapa runakunata avianankama Betsaida llaqtaman
rinankupaq. ⁴⁶Llapa runakuna pasakuptinkuñam Jesusqa orqo lawman rirqa
Diosta mañakunampaq. ⁴⁷Tutayaramuptinmi boteqa ochapa chawpintaña richkarqa,
Jesusñataqmí qocha patallanpiraq sapallan kachkarqa. ⁴⁸Discipulonkunamatam
rikururqa ñakariyllawanña yaku qachisqankuta, paykunaqa ñakarichkarqaku con-
trankupi llumpayta wayramuptinmi. Yaqa gallo waqaytañam Jesus paykunaman
asuykurqa yaku hawanta puristin puntarunanpaq hina. ⁴⁹Discipulonkunañataqmí
yaku hawanta puriqa rikuruspanku manchachikupaq hapispanku qaparirqaku.

⁵⁰Llapallanku mancharikuptinkum Jesusñataq nirqa:

—iQarinchakuychik! Ñoqam kani, ama manchakuychikchu —nispa.

⁵¹Boteman Jesus segaruptinmi wayra tanirurqa. Discipulonkunañataqmí
admirasqallaña qawanakurqaku. ⁵²Songonku rumiyaruptimí paykunaqa mana
entienderqakuchu tantakunata mirachisqanwan Jesusupa imam yachachisqanta.

Genesaret lawpi onqoqkunata sanoyachisqanmanta
(Mt 14:34-36)

⁵³Qochata chimparspankum Genesaret lawman chayarurqaku, chaypim boteta watarqaku. ⁵⁴Botemanta chayraq lloqsichkaptinkum runakuna Jesusta reqsirurqaku. ⁵⁵Rikuqinkuna tukuy hinastinman kallpaspankum Jesuspa kas-qanman llapa onqoqkunata chakanakunapi apamurqaku. ⁵⁶Llaqtakunamanwan chakrakunaman Jesus riptionmi ñankunaman onqoqkunata apamuqku hinaspm payta ruegakurqaku pachanpa patallantapas hapiykunankupaq chaymi llapallan hapiykuqinkunaqa sanoyarurqaku.

Runataqa imam huchallichisqanmanta

7 ¹Jerusalenmanta hamuspankum *fariseokuna Diospa leynin yachachiqku-napiwan Jesusman asuykurqaku. ²Paykunam rikururqaku Jesuspa wakin discipulonkunata makinkuta mana mayllakuspa mikuchkaqtay chaymi paykunamanta rimarqaku. ³Fariseokunawan wakin *judiokunaqa ñawpaq abuelonkupa costumbrenta qatispankum mana imatapas mikunkuchu manaraq allinta makinkuta mayllakuchkas-paqa. ⁴Mercadomanta kutimuspankupas manataqmí mikunkuchu manaraq puntata mayllakuchkaspankuqa. Paykunaqa qatinkutaqmi ñawpaq wakin costumbrekunata-pas: Aywinkum vasokunata, jarrokunata, fierro mankakunata hinaspa catrekunata. ⁵Fariseokunam Diospa leynin yachachiqkunapiwan Jesusta tapurqaku:

—¿Imanasqataq discipuloykikunaqa mikunku mana makinkuta mayllakuspanku? Paykunaqa abuelonchikkunapa costumbrentam mana kasukuchkankuchu —nispa.

⁶Chaymi Jesusñataq nirqa:

—iIskay uyakuna! Allintam Diospa nisqanta ñawpaqtaraq Isaias qamkunaman-ta qellqarqa:

“Simillanwanmi yupaychawan kay runakunaqa.
 Ñoqamanta karupim kachkan sonqonkuqa.

⁷ Paykunaqa adorawankupas yanqapaqmí,
 yachachisqankupas runapa kamachisqallanmi.”

⁸—Qamkunaqa Diospa kamachikuyninkunata qonqaruspakichikmi runakuna-pa costumbrenkunaman hinalla rurankichik.

⁹—Qamkunaqa Diospa kamachikuyninkunata mana kasuspam costumbrekichik-kunallata qatinkichik. ¹⁰Moisesmi kaynata yachachirqa: “Tayta-mamaykita respetay, pipas tayta-mamanta ñakaqqwa wañunqam” nispa. ¹¹Aswanqa qamkunam ninkichik: “Huk runaqa tayta-mamanman ninmanmi: ‘Taytay, mamáy, manam yanapaykimanchu. Qamkunaman qonaytam Diosman qoykuni Corban sutiyooq regalota’ nispa.”

¹²Chaynata nispam yachachinkichik manaña tayta-mamaykichikta yanapanaykichik-pa. ¹³Ñawpaq costumbrekunata cumplinaykichikraykum Diospa kamachisqankunata yanqachankichik, chaynallatam rurankichik wakin costumbrekunatas.

¹⁴Chaymi Jesus mosoqmanta runakunata qayaykuspan kaynata yachachirqa:

—Llapallaykichik uyarispayá kaykunata entiendeychik: ¹⁵Manam imapas mikusqanchu runataqa huchallichin, runataqa huchallichin sonqonmanta lloqsi-muqmi. (¹⁶Uyariwaqniyqunaqa kasukuychikyá.)

¹⁷ Runakunamanta karunchakuruspan wasimanña Jesus yaykuruptinmi discipulonkuna tapurqa:

—¿Imaninantaq chay yachachisqaykiqa? —nispa.

¹⁸ Hinaptinmi Jesusñataq nirqa:

—¿Qamkunapas manachu entiendenkichik? ¿Manachu yachankichik runapa mikusqanqa mana huchallichisqanta? ¹⁹ Imam mikusqanqa manam runapa sonqonmanchu yaykun, chayqa wiksanman yaykuspanmi cuerponmanta lloqsin.

Chaynata nispanmi Jesusqa yachachirqa llapa mikuykuna allin kasqanta.

²⁰⁻²¹ Payqa nirqataqmi:

—Sonqonmanta lloqsiptinmi runaqa huchallikun. Tukuy mana allinkunata piensaspa, suwakuspa, runata wañuchispa, ²² hukwan pierdekuspa, runakunapa imankunatapas munapayaspa, mana allinkunata ruraspa, engañaspa, qanra vidapi purispa, envidiakuspa, kamispa, runa-tukuspa hinaspa loco hina ruraspa. ²³ Kay imaymana huchakuna runapa sonqonmanta lloqsimuqmi runataqa huchallichin.

Tiro llaqtayoq warmipa wawanta sanoyachisqanmanta

(Mt 15:21-28)

²⁴ Jesusmi llaqtanmanta lloqsiruspan Tiro lawman rirqa. Chaypi kasqanta mana pipas yachananta munaspam huk wasiman yaykururqa, chaywanpas llapa runakunaqa yacharurqakum chaypi kasqanta. ²⁵ Chaypim kachkarqa demoniopa ñakarichisqan warmi warma, paypa mamanmi Jesuspa chayaramusqanta uyariruspan chaypunilla hamurqa hinaspm Jesuspa chakinman qonqorakuykurqa. ²⁶ Chay warmiqa manam judiochu karqa aswanqa Siria hinaspa Fenicia nacionniyoq runakunapa castanmi. Chay warmim Jesusta ruegakurqa:

—Wawallaymantayá demoniota qarqoruy —nispa.

²⁷ Chaymi Jesusñataq nirqa:

—Suyaykuy, puntataqa warmakunaraqyá saksaruchun, manam allinchu warmakunamanta tantata qechuruspa allqokunaman wischuykuyqa —nispa.

²⁸ Hinaptinmi warmiñataq nirqa:

—Ari chaynam taytay, aswanqa mesapa ukunpi kaq allqokunapas mikunmi warmakunapawichichisqanta —nispa.

²⁹ Chaymi Jesusñataq nirqa:

—Allintam rimarunki, ripukuyña, demonioqa ñam wawaykimanta lloqsirunña —nispa.

³⁰ Wasinman chay warmi chayaruspanmi wawanta camapi tariykurqa sanotaña hinaspa demoniopa mana ñakarichisqantaña.

Mana uyarikuq sasa rimaq runata sanoyachisqanmanta

³¹ Tiro lawmanta lloqispam Jesus Sidon llaqtanta hinaspa Decapolis lawninta rispa Galilea qochaman chayarqa. ³² Chaypim payman aparamurqaku sasa rimaq mana uyarikuq runata hinaspm ruegakurqaku:

—Kay runamanyá makikita churaykuy sanoyerunanaq —nispa.

³³ Jesusmi chay runata sapallanta huklawman pusarurqa, dedonkunata chay runapa rinrinkunaman hinaruspanmi toqayninwan qallunman tupaykachirqa.

³⁴ Altoman qawarispanmi sonqonpi llakirikuspan nirqa:

—¡Efata! —nispa.

Chayqa “¡Kicharikuy!” ninanmi.

³⁵Chaypunillam chay runapa rinrinkuna kicharikurqaku, qallunpas paskariku-ruptinmi allintaña rimarpa. ³⁶Jesusmi chaypi kaqkunata kamachirqa:

—Kay rurasqaytaqa amam pimanpas willakunkichikchu —nispa.

Chaynata Jesus kamachichkaptinpas aswanraqmi willakurqaku. ³⁷Chaymi runakuna admirakuspanku nirqaku:

—Jesusqa tukuy allintam ruran, mana uyariqkunatam uyarichin, rimachintaq-mi mana rimaqkunatapas —nispanku.

Tawa waranqa runakunapaq mikuymanta

(Mt 15:32-39)

8 ¹Chay punchawkunapim kaqla huñunakurqaku achkallaña runakuna. Paykunapa mikunankupaq mana imapas kaptinmi Jesus discipulonkunata qayaspan kaynata nirqa:

²—Kay runakunamantam llakipayarikuni, ñam kimsa punchawña ñoqawan kachkanku, manam mikunankupaqqa imapas kanchu, ³mana mikusqata wasinkuman kutichtiyqa ripuchkaspachá hukmanyarunqaku, wakinkuqa karumantaraqmi hamurqakupas.

⁴Discipulonkunañataqmí nirqaku:

—Kay chunniqpiqa čima tantawantaq saksachichwan kaynaña runataqa? —nispa.

⁵Jesusmi paykunata tapurqa:

—¿Haykataq tantaykichik kachkan? —nispa.

Chaymi paykunañataq nirqaku:

—Qanchisllam —nispa.

⁶Jesusmi kamachirqa llapa runakunata pampapi tiyaykunankupaq, chay qanchis-nintin tantakunata hapiykuspanmi Diosman graciasta qorqa hinaspm pakiykuspan discipulonkunaman haywarqa aypunankupaq chaymi paykunañataq runakunaman aypurqaku. ⁷Paykunapaqa karqataqmí iskay-kimsa kankasqa challwachankupas chaymi Diosman graciasta qospa chaykunatapas Jesus aypuchirqa. ⁸Llapallankum mikurqaku saksanankukama hinaptinmi puchunkunatapas huñumurqaku qanchis canasta huntataraq. ⁹Mikuqkunam karqaku yaqa tawa waranqa runakuna, mikuruptinkuñam Jesus runakunata wasinkuman kutichirqa. ¹⁰Chaymantañataqmí discipulonkunawan boteman seqaruspaa Dalmanuta llaqtqa lawman pasakurqaku.

Fariseokunapa milagro mañakusqanmanta

(Mt 16:1-4. Lc 12:54-56)

¹¹*Fariseokunam hamuspanku Jesuswan atipanakuya qallaykurqaku. Prue-baman churaya munaspankum Jesusta mañarqaku cielomanta kaq *milagrota qawachinampaq. ¹²Jesusñataqmí sonqonpi llakirikuspa llapallanta nirqa:

—¿Imanasqataq kay runakunaqa mañawanku milagro qawachinayta? Cheqaptam nikichik, manam imatas rurasaqchu qawanaykichikpaqqa.

¹³Chaynata Jesus niruspanmi chay runakunata saqeruspan boteman huktawan seqarurqa hinaspm pasakurqa qochapa huklaw patanman.

Fariseokunapa qonchunmanta

(Mt 16:5-12)

¹⁴Discipulonkunam tanta apayta qonqrurqaku, botenkupiqa karqa huk tanta-llam. ¹⁵Jesusmi discipulonkunata nirqa:

—Uyariychik, *fariseokunapa hinaspa Rey Herodespa qonchunmantayá cuida-kuychik —nispa.

¹⁶Chaymi discipulonkuna ninakurqaku:

—Tantanchik mana kaptinmi nichkan chaynataqa —nispa.

¹⁷Jesúsñataqmí musyaruspan nirqa:

—¿Imanasqataq rimachkankichik: “Manam tantanchik kanchu” nispa? ¿Manaraqchu yachankichik ni entiendenkichik? ¿Sonqoykichikpas rumiyasqaraqchu kachkan? ¹⁸¿Mana rikukuqchum kankichik, mana uyariqchum kankichik? ¿Manachum yuyankichik ¹⁹chay pichqa tantata pakispa pichqa waranqa qarikunapaq haypachisqayta? ¿Hayka canastatataq puchuqninta huñurqankichik?

Chaymi paykunañataq nirqaku:

—Chunka iskayniyoq canastatam —nispa.

²⁰—Qanchis tantamanta tawa waranqa runapaq mirachiptyqa ¿hayka canasta huntatataq puchuqninta hoqarirqankichik?

Chaymi paykunañataq nirqaku:

—Qanchis canastatam —nispa.

²¹Chaymi Jesus nirqa:

—¿Chaynaqa manaraqchum entiendenkichik? Ñoqaqariki manam tantamantachu rimachkani aswanqa Rey Herodespa hinaspa *fariseokunapa yachachisqanmantam.

Ñawsata Betsaida llaqtapi Jesus sanoyachisqanmanta

²²Betsaida llaqtaman chayaruptinkum ñawsata runata Jesusman pusamurqaku, “Llapchaykuy sanoyananpaq” nispangu. ²³Chaymi ñawsata Jesus makinmanta pusarurqa llaqtapa cantonman hinaspm toqaynинwan ñawinta llusiykuspa hinaspa makinta umanman churaykuspan tapurqa:

—¿Yaqachum rikukunki? —nispa.

²⁴Ñawsataqmí qawaykacharikuspan nirqa:

—Rikuchkanim runakunata sachakunata hina, ichaqa purichkaqta —nispa.

²⁵Chaymi Jesus huktawan makinta churarqa paypa ñawinman hinaptinmi chay runaga Jesuspa nisqanman hina sumaqta qawarikururqa, sanoyaruspanmi allintaña rikurqa llapa imakunatapas. ²⁶Wasinman ripunanaq chay runata kachaspanmi Jesus nirqa:

—Ama llaqtamanqa yaykuyñachu —nispa.

Jesusqa Cristopuni kasqanmanta

(Mt 16:13-20. Lc 9:18-21)

²⁷Chaymantam Jesusqa discipulonkunapiwan rirqa Rey Felipepa gobiernasqan Cesarea llaqta lawman. Ñanpiña kachkaptinkum Jesus tapurqa discipulonkunata:

—¿Pi kasqaytataq runakunaqa ñoqamanta rimanku? —nispa.

²⁸Chaymi paykunañataq nirqaku:

—Wakin runakunam nin Bautizaq Juan kasqaykita, wakinñataqmí nin Elias kasqaykita, wakinñataqmí nin Diosmanta willakuq huk kaqnin kasqaykita —nispa.

²⁹Chaymi Jesus tapurqa paykunata:

—Qamkunaqa épim kasqaytataq ninkichik? —nispa.

Hinaptinmi Pedro nirqa:

—Qamqa Cristom kanki —nispa.

³⁰Jesusmi paykunata avisarqa ama pimanpas paymanta willakunankupaq.

Wañunanmanta Jesuspa willakusqan*(Mt 16:21-28. Lc 9:22-27)*

³¹ Chaymantam Jesus willakuya qallarirqa kaynata:

—Diosmanta Hamuq Runam llumpayta ñakarisaq. Judiokunapa kamachiq-ninkunam, *sacerdotepe jefenkunam Diospa leynin yachachiqkunapiwan cheqniwaspa wañuchiwanqaku aswanqa kimsa punchawmantam kawsarimusaq.

³² Chaykunataqa nirqa mana imatapas pakaspanmi. Chay nisqanmantam Pedro huklawchaman pusarispan Jesusta anyarqa. ³³ Jesusñataqmí discipulonkunaman muyuriyakamuspan Pedrota qaqpachapqa:

—iSatanas, Asuy ñawpaqniy manta! Piensasqaykiqa manam Diospa piensasqan hinachu aswanqa runakunallapam —nispa.

³⁴ Hinaspanmi discipulonkunatawan runakunata qayaykuspan nirqa:

—Pipas qatiwayta munaspaqa amaña kikillanpaq kawsaspayá ñakaristinpas qatiwachun. ³⁵ Pipas vidallan cuidakuqqa wiñaypaqmi pierderunqa. Pipas ñoqarayku otaq Diosmanta allin noticiarayku wañuspanqa wiñaypaqmi salvakunqa. ³⁶ Runa-qa ɬimatataq horqokunman lliw kay pachapi kaqkunata ganaruspan vidantañataq pierderuspaqa? ³⁷ Runaqa ɬhaykataqa paganman vidanta salvanañpaq? ³⁸ Kay mana kasukuq huchasapa runakunapa qayllanpi pipas ñoqamantawan rimasqay-kunamanta penqakuptinqa Diosmanta Hamuq Runapas paymantam penqakusaq. Chaynataqa rurasaq angelkunapiwan Dios Taytaya hatunchasqan kutimuspaymi.

9 ¹Cheqaptam nikichik, kaypi kaqkunamantam wakinkuna mana wañunqacha atiywan Diospa munaychakusqan hamuqta rikunankukama.

Jesuspa rikchaynin tikrakurusqanmanta*(Mt 17:1-13. Lc 9:28-36)*

² Soqta punchaw pasaruptinmi Jesus pusarqa Pedrota, Jacobota hinaspa Juanta, pay-kunallawanmi rirqa orqoman. Chaypim paykuna qawachkaptinku Jesuspa rikchaynin tikrakururqa, ³pachanmi rikurirurqa rit'i hina yuraq-yuraq kancharichkaq, manam pipas kay pachapi maynatañia taqsaspapas chayna yuraq-yuraqtaqa lloqsichinmanchu. ⁴ Payku-nam rikururqa Eliastawan Moisesta Jesuswan parlachkaqta. ⁵Pedroñataqmí Jesusta nirqa:

—iYachachikuq, allinpaqchá kaypiqa kachkaniku! Rurarusaqkuyá kimsa rama-data, hukta qampaq, hukta Moisespaq, huktañataq Eliaspaq —nispa.

⁶Ancha mancharisqa kasqankuraykum Pedro chaynata rimarurqa mana musyakustin.

⁷Chaymi puyu uraykamuspa paykunata tapaykurqa hinaptinmi puyumanta nimurqa:

—Paymi kuyasqay Churiy, payta uyariy chik —nispa.

⁸Qonqayta muyuriqinkuta qawarispañataqmí manaña pitapas rikurqakuchu aswanqa Jesusllatañam.

⁹Orqomanta uraykamuchkaptinkuñam Jesus paykunata kamachirqa:

—Chay qawasqaykichiktaqa amaraqmi pimanpas willankichikraqchu Diosmanta Hamuq Runa kawsarimunaykama —nispa.

¹⁰Chaymi paykunaqa mana pimanpas willakurqakuchu hinas pam kikinkupura-lla tapunakurqaku:

—¿Imataq wañuymanta kawsarimuyqa? —nispa.

¹¹Chaymi Jesusta tapurqaku:

—Diospa leynin yachachiqkunaqa ɿimanasqataq ninku: “Cristomanta ñawpaqtaka Eliasmi hamunqa” nispa?

¹²Hinaptinmi Jesusñataq nirqa:

—Arí Eliasmi puntamunan karqa tukuy imata allichanapaq. ɿManachum Diosmanta Hamuq Runamantaqa Biblia nin: “Ñakarispernmi pasaypaq despreciasqa kanqa” nispa? ¹³Ichaqa ñoqam nikichik, Eliasqa ñam hamurunña chaymi payta tukuy munasqankuta rurarqaku paymanta qellqasqaman hina.

Demonioyoq qari warmapa sanoyasqanmanta

(Mt 17:14-21. Lc 9:37-43)

¹⁴Wakin discipulonkunapa kasqanman chayaruspankum rikururqaku pay-kunawan achkallaña runakunata, chaypitaqmi kachkasqa Diospa leynin yachachiqkunapas Jesuspa discipulonkunawan atipanakuspanku. ¹⁵Chaypi kaq-kunañataqmi Jesusta qonqayta rikuruspanku admirasqallaña kallpaykurqaku rimaykunankupaq. ¹⁶Chaymi discipulonkunata Jesus tapurqa:

—¿Imamantataq tapunakuchkarqankichik paykunawan? —nispa.

¹⁷Huk runañataqmi nirqa:

—Yachachikuq, qanmanmi pusamurqani kay qari churiyta, paymi mana rimayta atinchu demoniopa huntasqan kaspa. ¹⁸Maypiña kaptinpas demo-niom munarispanqa pampakunaman wischun chaymi pusoqollataña aqtuspan kiruntapas kirichichichin, chaynapim payqa llumpaytaña eqoyachkan. Ñam disci-puloykikunata nirqaniña demoniota qarqonankupaq ichaqa manam atirqakuchi.

¹⁹Jesusmi nirqa:

—Mana creey atiq runakuna ɿhaykapikamataq qamkunawan kasaq? ɿHaykapi-kamataq aguantasqaykichik? Apamuychik chay warmata —nispa.

²⁰Chayman pusaramuptinkum Jesusta demonio rikuruspan chay warmata ata-quewan hapirachirqa. Chaymi warmaqa pampaman wichiykuspan katkatataspan pusoqollataña aqturqa. ²¹Jesusñataqmi chay warmapa taytanta tapurqa:

—¿Hayka watañataq churikiqa kaynata hapichikun? —nispa.

Chaymi payñataq nirqa:

—Warmacha kasqanmantaraqmi. ²²Kay demonioqa achka kutipiñam nina-manpas yakumanpas wischuykuq wañurachinanpaq. Ima ruraytapas atispaykiqa llakipayarikuspáyanapaykullawayku —nispa.

²³Jesusñataqmi nirqa:

—Creeptikiqa munasqaykitam rurasaq, creeqkunapaqqqa manam imapas sasa-chu —nispa.

²⁴Hinaptinmi chay warmapa taytanñataq qaparispan nirqa:

—iCreenim, yanapaykuway aswanraq creenaypaq! —nispa.

²⁵Runakuna aswanraq huñunakamusqanta Jesus rikuspanmi qaçcharqa chay demoniota:

—Upayachispa mana rimachiq demonio, kamachikim, kay warmamanta lloq-siy, amañayá paymanqa kutiykuyñachu —nispa.

²⁶Chaymi demonio qaparispan huktawan chay warmata ataquewan hapirachirqa hinaspam lloqsiruspan warmata wañusqata hina saquerurqa, runakunañataqmi “wañurunmi” nirqaku. ²⁷Chaymi Jesus makimanta hapiykuspa aysariruptin warmaqa sayarirurqa.

²⁸Jesus wasiman yaykuruptinmi discipulonkuna sapaqpi tapurqaku:

—¿Imanasqataq ñoqaykuqa mana atirqanikuchu chay demonio qarqoyta? —nispa.

²⁹Chaymi Jesusñataq nirqa:

—Kayna demoniotaqa Diosta mañakuspallam qarqonkichik —nispa.^a

Wañunanmanta huktawan Jesuspa willakusqan

(Mt 17:22-23. Lc 9:43-45)

³⁰Chaymanta lloqispankum Galilea lawninta pasarqaku, Jesusmi mana mu-narqachu ni pi yachanantapas. ³¹Discipulonkunallata yachachispanmi nirqa:

—Diosmanta Hamuq Runaqa traicionasqm kasaq, wañuchiaptinkum kimsa punchawmanta kawsarimusaq —nispa.

³²Discipulonkunam ichaqa mana entienderqakuchu chay nisqanta, manchakur-qakutaqmi tapuykuytatas.

Allin reqsisqa kaqmanta

(Mt 18:1-5. Lc 9:46-48)

³³Capernaum llaqtaman chayaruspanku wasipiña kachkaptinkum Jesus disci-pulonkunata tapurqa:

—¿Imamantataq atipanakurqankichik hamuptinchik? —nispa.

³⁴Paykunam ichaqa upallalla karqaku, ñanpi kikinkupura pim aswan reqsisqa kasqankumanta rimasqankurayku. ³⁵Chaymi Jesus tiyaykuspan chunka iskaynin-tin discipulonkunata qayaykuspan nirqa:

—Pipas allin reqsisqa kayta munaspaga criado hina kaspayá llapanta servichun —nispa.

³⁶Chaymi huk warmachata chawpinkuman sayaykachirqa, payta marqakuykus-pam discipulonkunata nirqa:

³⁷—Pipas sutiyipi kayna warmachata kuyakuywan chaskiykuqqa ñoqatam chaskiwan, chaskiwanqa manam ñoqallatataqchu aswanqa kachamuqni Taytaytawanmi —nispa.

Jesuspa favorinipi kaqkunamanta

(Mt 10:42. Lc 9:49-50)

³⁸Juanmi Jesusta nirqa:

—Yachachikuq, huk runatam rikuramurqaniku qampa sutikipi demoniokunata qarqochkaqta. Hinaptinmi michakamurqaniku ñoqanchikwan mana purisqanray-ku —nispa.

³⁹Jesusñataqmi nirqa:

—Ama michakuychikchu, pipas ñoqapa sutiyipi *milagrota rurachkaspaqa manam contraypiqa rimanmanchu. ⁴⁰Pipas mana contranchikpi kaspaqa favor-ninchikpim kachkan. ⁴¹Ñoqapa sutiyipi Cristopa kasqaykichikrayku pipas huk vaso yakullatas qoykususpaykichikqa cheqaptapunim premionta chaskinqa.

Huchallichiqkunamanta

(Mt 18:6-9. Lc 17:1-2)

⁴²—Ñoqapi iñiq kay taksachakunamanta hukninta pipas huchallichiqpaqqa allinchá kanman molino rumita kunkanman wataruptinku lamar qochaman wischusqa kay-

^a9:29 Ñawpaq rikurimuq griego idioma copiakunapiqa manam rimanchu ayunomanta.

nin.⁴³ Sichu makiki huchallichisunki hinaptinqa allinnikipaqcá makikita qoruruwaq, allinraqmi kanman huknин makiyoqlaña wiñaypaq kawsakuynikiqa chaynapi iskay makintin infiernoman mana yakyunaykipaq, chaypiqa ninapas mana amachay atinam kachkan. (⁴⁴Chaypiqa manamá aycha urupas nitaq ninapas wañunchu.) ⁴⁵ Sichu chakiki huchallichisunki hinaptinqa allinnikipaqcá chakikita qoruruwaq, allinraqmi kanman qoru chakillaña wiñaypaq kawsakuynikiqa chaynapi iskay chakintin, infiernoman mana wischusqa kanaykipaq. (⁴⁶Chaypiqa manamá aycha urupas nitaq ninapas wañunchu.) ⁴⁷ Sichu ñawiki huchallichisunki hinaptinqa, allinnikipaqcá horqoruwaq, allinraqmi kanman chullan ñawillaña wiñaypaq kawsakuynikiqa chaynapi iskay ñawintin infiernoman mana wischusqa kanaykipaq. ⁴⁸ Chaypiqa manamá aycha urupas nitaq ninapas wañunchu.

⁴⁹ —Lliwmi kachichasqa kanqa ninawan. ⁵⁰ Kachiqa allinmi, ichaqa chulluruspanga ¿imapaqtaq valenman? Kikikichikpuni kachichasqa hina kaychik hinasataq kawsaychik hawkalla wakinkunawan.

Casadokunaqa mana rakinakunankumanta

(Mt 19:1-12. Lc 16:18)

10 ¹ Jesusmi Capernaum llaqtamanta lloqsispan rirqa Judea lawman rir-qataqmi Jordan Mayupa waklawninmanpas. Chaypim llapa runakuna kaqla huñunakuya qallaykurqaku hinaptinmi Jesus yachachirqa hina ruranaman hina. ² Chaymi wakin *fariseokuna Jesusman asuykurqaku tapukuykunawan pantarachinankupaq, paykunam tapurqaku:

—¿Diosqa leyninpi permitinchu casado runa warminmanta rakikunanta? —nispa.

³ Payñataqmi tapurqa:

—¿Imatataq Moisesqa kamachisurqankichik? —nispa.

⁴ Paykunam contestarqa:

—Moisesqa permitirqam papelta ruraykuspa warminmanta rakikunanaq.

⁵ Jesusñataqmi nirqa:

—Chaynataqa kamachirqa rumi sonqo kaptikichikmi. ⁶ Qallariyinpi “Dios llapa imata unanchaspanqa qaritawan warmitam rurarqa. ⁷ Chayraykum qariqa taytamamanta saqesa hukllawakunqa warminmanña ⁸chaymi iskayninku huk runa hinallaña kanqaku.” Chaynaqa manam kanku iskayñachu aswanqa hukllañam.

⁹ Chayraykum runaqa mana rakinmanchu Diospa kuskanchasqantaqa —nispa.

¹⁰ Wasipiña kachkaptinkum Jesuspa discipulonkuna huktawan tapurqaku chayrimasqankumanta. ¹¹ Jesusmi paykunata nirqa:

—Warminmanta rakikuruspan huk warmiwan casarakuq runaqa huchallikumi punta kaq warminpa contranpi. ¹² Warmipas huchallikuntaqmi qosanmanta rakikuruspan huk qariwan casarakuspanqa.

Wawakunata Jesus bendecisqanmanta

(Mt 19:13-15. Lc 18:15-17)

¹³ Wawakunatam pusamurqaku Jesus llachpaykunanaq. Discipulonkunaña-taqmi qaqcharqa chay wawakuna pusamuqkunata. ¹⁴ Jesusmi harkakusqankuta rikururqa chaymi piñakuspan nirqa:

—Ama harkaychikchu wawakuna ñoqaman hamunanta, kay wawakuna hina kaq-kunapaqmi Diospa munaychakusqanqa. ¹⁵ Cheqaptam nikichik, pipas wawakuna hina Diospa munaychakusqanta mana chaskispqaq manapunim chaymanqa yaykunqachu.

¹⁶Kaynata nispanmi Jesus wawakunata marqariykurqa, paykunapa hawanman makinta churaykuspanmi paykunata bendecirqa.

Jesuswan apu joven parlasqanmanta

(Mt 19:16-30. Lc 18:18-30)

¹⁷Jesus richkaptinmi hamurqa huk runa kallpastin, paymi qonqorakuykuspan nirqa:

—Allin yachachikuq ɿimatataq rurasaq wiñay kawsanaypaq? —nispa.

¹⁸Jesusmi nirqa:

—ɿImanasqataq “allin yachachikuq” niwanki? Diosllam allinqa. ¹⁹Qamqa yachankim Diospa kamachikuyinkunata. Chay kamachikuykunam nin: “Amam hukwanqa pierdekunkichu, amam pitapas wañuchinkichu, amam suwakunkichu, amam piman-tapas llullataqa rimankichu, amam engañankichu, tayta-mamaykita respetay” nispa.

²⁰Hinaptinmi chay runañataq nirqa:

—Yachachikuq, warma kasqaymantaraqmi chaykunataqa kasukurqani —nispa.

²¹Hinaptinmi Jesus kuyakuywan qawarispan payta nirqa:

—Chaywanpas kayraqmi faltasunki, rispaykiyá *rantikaramuy tukuy kapuq-nikita, hinaspayá chay qollqeta wakchakunaman qoykariy chaynapim hanaq pachapi kapuqnikikuna kanqa, chaymanta kutimuspañam ñoqawan rinki.

²²Runam chayta uyariruspan achka kapuqniyoq kasqanrayku llumpayta huk-manyaruspan llakisqallaña pasakurqa.

²³Jesusñataqmi tuyuriqniypi runakunata qawarispan discipulonkunata nirqa:

—Mayna sasatam apu runakunaqa yaykunqa Diospa munaychakusqanmanqa —nispa.

²⁴Discipulonkunam kayta uyariruspanku admirakurqaku. Chaymi Jesus huktwan nirqa:

—Kuyasqay qarikuna imayna-mayna sasatam qori-qollqenkupi hapi-pakuq runakunaqa Diospa munaychakusqanman yaykunqaku! ²⁵Apu runa Diospa munaychakusqanman yaykunanmantaq camelloch yaqapas agujapa rinrinta usturunman —nispa.

²⁶Kayta uyariruspankum discipulokuna aswanraq admirakuspa tapunakurqaku:

—Hinaptinqa ɿpitaq salvakuytaqa atinman? —nispa.

²⁷Jesusñataqmi paykunata qawarispan nirqa:

—Runakunaqa manam atinmanchu, Diosllam atinmanqa. Diospaqa tukuy mi atinallan —nispa.

²⁸Hinaptinmi Pedroñataq nirqa:

—Ñoqaykuqa tukuy imata saqueruspam qanwan purichkaniku —nispa.

²⁹Hinaptinmi Jesusñataq nirqa:

—Cheqaptapunim nikichik, pipas ñoqarayku hinaspa Diosmanta allin noticiarayku saqenqa wasinta, wawqe-paninkunata, turi-~nañankunata otaq tayta-mamanta, warminta, churinkunata, chakrankunata ³⁰hinaspaqa chaskin-qam kay tiempopi pachak kuti masta wasikunata, wawqekunata, panikunata, turi-~nañakunata, tayta-mamakunata, churikunata hinaspa chakrakunata, chas-kinqamá cheqnisqaña kaspapas, hamuq tiempopiñataqmi wiñaypaq kawsanqa.

³¹Ichqaq ancha reqsisqa kaqkunamantam achkaq kanqaku pisi reqsisqaña, pisi reqsisqa kaqkunamantañataqmi achkaq ancha reqsisqaña kanqaku.

Jesusmi huktawan willakun wañunanmanta*(Mt 20:17-19. Lc 18:31-34)*

³²Jerusalenman riptyinkum Jesus discipulonkunapa puntanta rirqa. Chaymi admirakurqaku mana manchakuspan riptyin, paykunañataqmi mancharisqallaña qatirqaku. Chayraykum Jesus chunka iskaynintin discipulonkunata huklawman qayaykuspa imam pasananmanta willayta qallaykurqa: ³³—Jerusalen llaqtamanmi richkanchik, chaypim Diosmanta Hamuq Runa entregasqa kasaq *sacerdotekunapa jefenkunamanwan Diospa leynin yachachiqkunaman, paykunam wañunay-paq sentenciawaspanku mana castanchik kaq runakunaman entregawanqaku.

³⁴Burlakuwaspankum azotewanqaku hinaspa toqapayawanqaku chaymantam wañurachiwanqaku aswanqa kimsa punchawmantam kawsarimusaq.

Jacobowan Juanpa mañakusqankumanta*(Mt 20:20-28)*

³⁵Zebedeopa churin Jacobowan Juanmi Jesusman asuykuspanku nirqaku:

—Yachachikuq, anri niykuwayku kay mañakusqaykuta —nispa.

³⁶Chaymi Jesus tapurqa:

—¿Imatataq munankichik qamkunapaq ruranayta? —nispa.

³⁷Hinaptinmi paykunañataq nirqaku:

—Munaychakuspaykiqa tiyaykachiwaykuyá hukniykuta *alleq lawniki, hukniykutanañataq *ichoq lawniki —nispa.

³⁸Chaymi Jesusñataq nirqa:

—Manam yachankichikchu imam mañakusqaykichiktaqa. Nisqaypi hinam ñoqa ñakariqa. ¿Atiwaqchikchu ñoqa hina ñakariya? ¿Atiwaqchikchu ñoqa hina wañuya? —nispa.

³⁹Chaymi paykunañataq nirqa:

—Arí, atisaqkum —nispa.

Jesusñataqmi nirqa:

—Arí, cheqaptapunim qamkunaqa ñoqa hina ñakarinkichik hinaspa ñoqa hina wañunkichik. ⁴⁰Aswanqa *alleq lawnipyi otaq *ichoq lawnipyi tiyaykuyqa manam ñoqallamantachu, chayqa kachkan akllasqakunapaqmi —nispa.

⁴¹Wakin chunkantin discipulonkunam chayta uyariruspanku Jacobopa hinaspa Juanpa contranpi piñakururqaku. ⁴²Jesusñataqmi paykunata qayaykuspan nirqa:

—Yachasqaykichikpi hinapas nacionkuna gobiernaqkunam runakunapi munay-chakunku hinaspm kamachispanku kasuchikunku. ⁴³Qamkunayá ichaqama chaynachu kaychik, qamkunamanta pipas kamachikuyta munaspaqa wakinkunatayá servichun. ⁴⁴Qamkunamanta pipas allin reqsisqa kayta munaspaqa llapanpa sirvientenyá kachun. ⁴⁵Diosmanta Hamuq Runaqa manam servichikunaypaqchu hamurqani aswanqa servinapaqmi hinaspa achka runakunapa rantinpi wañunaypaqmi.

Ñawsa Bartimeota Jesus sanoyachisqanmanta*(Mt 20:29-34. Lc 18:35-43)*

⁴⁶Chaymantam Jerico llaqtaman chayarurqaku. Chay llaqtamanta discipulonkunawan hinaspa achka runakunawan Jesus lloqschkaptinmi ñanpa patanpi tiyachkasqa limosna mañakuq ñawsa runa. Payqa karqa Bartimeom otaq Timeopa churinmi. ⁴⁷Chay ñawsam Nazaretmanta kaq Jesuspa hamusqanta uyariruspan qayaykachakurqa:

—iDavidpa mirayninmanta hatun kamachikuq Jesus, llakipayariykullawayá! —nispa.

⁴⁸Chaymi runakuna ñawsata qaqcharqaku:

—iUpallay! —nispa.

Payñataqmi aswanraq qaparirqa:

—iDavidpa mirayninmanta hatun kamachikuq, llakipayariykullawayá! —nispa.

⁴⁹Jesusñataqmi sayakyuspan nirqa:

—Qayaramuychik —nispa.

Paykunam ñawsata qayamuspanku nirqaku:

—Kallpanchakuspakyi hatariy, qayamusuchkankim —nispa.

⁵⁰Chay ñawsañataqmi capanta wikutispan kallpaylla Jesusman asuykurqa.

⁵¹Jesusmi tapurqa:

—¿Imatataq munanki qampaq ruranayta? —nispa.

Chaymi ñawsañataq nirqa:

—Yachachikuq, qawarikuytam munani —nispa.

⁵²Chaymi Jesusñataq nirqa:

—Pasakuyña, iñynikim sanoyerachisunki —nispa.

Chaylla qawarikuruspanmi Jesuswanña rirqa.

Jerusalenman Jesuspa yaykusqanmanta

(Mt 21:1-11. Lc 19:28-40. Jn 12:12-19)

11 ¹Jerusalen llaqtaman hichparamuspankum chayarurqaku Olivos Moman. Chay lawpim kachkan Betfage llaqtachawan Betania llaqtacha. Jesusmi iskay discipulonkunata kachaspan ²nirqa:

—Riychik wak chimpa llaqtachata, chayman chayaruspakyichik tarinkichik manaraq pipapas sillakusqan watasqa malta asnota, paskaramuspayá aysaramuychik. ³Pipas: “¿Imapaqtaq paskachkankichik?” nispa tapusuuptikichikqa qamkunam ninkichik: “Señormi necesitachkan, chayllam kutichipamusunki” nispa.

⁴Paykunam pasaspanku tarirurqaku asnota ñanpa patan wasipa punkunpi watasqata hinaspam paskarqaku.

⁵Wakin chaypi kaqkunañataqmi nirqaku:

—¿Imatataq rurachkankichik? ¿Imapaqtaq paskachkankichik asnota? —nispa.

⁶Paykunañataqmi nirqaku Jesuspa nisqanman hina, chaymi manaña harkakuptinku asnota aysamurqaku. ⁷Jesusman asnota aysaramuspankum pachankuwan caronarqaku chaymi Jesusñataq sillakuykurqa. ⁸Hinaptinmi achka runakuna ñanman pachankunata mastarqaku, wakinñataqmi sachapa kallmankunata chuspanku ñanman churarqaku chayninta Jesus pasananpaq.

⁹Puntapas qepapas riqkunañataqmi Jesusmanta qayakachakurqaku:

—iYupaychasunchik! iAlabasqayá kachun Señorpa sutinpi hamuqqa! ¹⁰iHatushcasqayá kachun ñawpa abuelonchik David hina gobiernananpaq hamuqqa! iHanaq pachapi kaqkunayá Diosta yupaychachunku! —nispa.

¹¹Jesusmi Jerusalen llaqtaman chayarupan temploman yaykurqa, chaymi tardeña kaptin lliwta qawarispanna Betania llaqtachaman pasakurqa chunka iskaynintin discipulonkunapiwan.

Mana ruruq sachata Jesus ñakasqanmanta
(Mt 21:18-19)

¹²Paqarinnintinñataqmi lloqsirqaku Betaniamanta chaymi Jesus yarqarachi-kuspan ¹³karumantaraq rikururqa llaqesapallaña higos sachata. Chaymi rirqa qawaq “Ichapas ruruchkan” nispan, aswanqa manam rurusqachu mana tiempon kasqanrayku, chayqa llaqeyoqlam kasqa. ¹⁴Chay higos sachatam nirqa:

—Kunanmantaq manañam pipas ruruykitaqa mikunqañachu —nispa.
 Chay nisqantam discipulonkuna uyarirurqa.

Templopi rantikuqkunata Jesus qarqosqanmanta
(Mt 21:12-17. Lc 19:45-48. Jn 2:13-22)

¹⁵Chaymantam chayarqaku Jerusalen llaqtaman, temploman Jesus yaykurus-panmi qallaykurqa qarqoyta chaypi llapa rantikuqkunatawan *rantikuqkunata, wika parqam qollqe cambiananku mesakunatapas chaynataq paloma rantikuq-kunapa sillankunatapas. ¹⁶Manataqmi dejarqachu templopa pationpi imakuna apakachanankutapas. ¹⁷Chaypim Jesus yachachirqa:

—¿Manachum Bibliapi Dios nichkan:

“Temployqa mañakuwananku wasiwan sutichasqam kanqa.
 Llapallan runakunapa mañakamuwananku wasim kanqa” nispa?

Qamkunam ichaqa suwakunapa machayninta hinaña rurarusqankichik.

¹⁸Jesuspa nisqantam uyarirurqaku *sacerdotekunapa jefenkunawan Diospa leynin yachachiqkuna, Jesusta manchakuspankum maskarqaku imayna forma-pipas wañurachinankupaq llapa runakuna Jesuspa yachachisqanta uyarispa admirakuptinku. ¹⁹Ichaqa Jesusmi discipulonkunawan llaqtamanta pasakurqa tutayaruptinña.

Higos sachapa chakirusqanmanta
(Mt 21:20-22)

²⁰Paqarinnintin richkaspankuñataqmi chay higos sachata rikururqaku sapin-mantapuni chakisqataña. ²¹Chaymi Pedro yuyariruspan Jesusta nirqa:

—Yachachikuq qaway, qayna punchaw “amaña ruruychu” nisqayki higos sachapa chakirusqañam.

²²Chaymi Jesusñataq nirqa:

—Diospi confiakuychik. ²³Cheqaptapunim pipas sonqonpi mana iskayrayaspa kay orqota ninman: “Chaymanta suchuspa lamar-qochaman wischukuy” nispa, chay nisqan cumplikunanta creeptinqa nisqanpi hinam kanqa. ²⁴Chaymi nikichik: Diosmanta lliw mañakusqaykichikta chaskirusqaykichikpaqña creespaqa chas-kinkichikpunim. ²⁵Ichapas Diosta mañakuchkasa qonqayta yuyariwuqaçhik piwanpas piñanasqa kasqaykichikta, chayna kaptinqa tukuy sonqoykichikwanyá pampachaychik, chaynapi hanaq pachapi Dios Taytaykichikpas huchaykichikta pampachasunaykichikpaq. (²⁶Qamkuna mana pampachaptikichikqa hanaq pa-chapi kaq Dios Taytaykichikpas manam pampachasunkichikchu.)

Jesusqa kamachikunanaq munayniyoq kasqanmanta
(Mt 21:23-27. Lc 20:1-8)

27 Jerusalenman huktawan kutiramuptinkum Jesus templopi purichkarqa. Chaymi payman asuykurmaku *sacerdotekunapa jefenkuna, Diospa leynin yacha-chiqtuna hinaspa judiokunapa kamachiqninkuna. 28 Paykunam Jesusta tapurqaku: —¿Ima derechoykiwantaq chaykunataqa rurachkanki? ¿pitaaq autorizasurqanki? —nispa.

29 Chaymi Jesusñataq nirqa:

—Ñoqapas tapusqaykichikyá, kay tapusqayta contestawaptikichikqa ñoqapas nisqaykichikmi ima derechoyanmi kaykuna rurasqayta. 30 Niwaychikyá: ¿Pitaq bautizananpaq Juantaqa kachamurqa, Dioschu icha runakunachu? —nispa.

31 Chaynata Jesus tapuptinmi kikinkupura tanteanakurqaku:

—Sichum “Diosmi kachamurqa” niptinchikqa “¿Imanasqataq manaqa creerqankichikchu?” niwasunchiki. 32 Manataqmi nichwanchu “Runakunallam kachamurqa” nispaga.

Manamá contestayta atirqakuchu llapa runakunata manchakusqankurayku, manchakurqakuqa Bautizaq Juanta cheqaptapuni Diosmanta willakuq kasqanpaq runakuna hapiptinkum. 33 Chaymi Jesusta nirqaku:

—Manam yachanikuchu —nispa.

Jesusñataqmi nirqa:

—Manataqmi ñoqapas nisqaykichikchu ima derechoyanmi kaykuna rurasqaytaqa —nispa.

Mana allin llamkaqkunawan rikchanachisqanmanta
(Mt 21:33-46. Lc 20:9-19)

12 ¹Rikchanachiykunawan yachachispanmi Jesus nirqa:
 —Huk runam chakranpi uvasta plantaruspa muyuriqinta perqara-chirqa, huk pozotataqmi rurachirqa uvaspa rurunta sarunankupaq, hinaspm markayoq chukllata rurachirqa chaymanta cuidanankupaq. Chaykunata rurara-chispam chakranta llamkaqkunaman arriendakuruspa illarurqa. ²Cosecha tiempo chayaramuptinmi runanta chay dueño kacharqa arriendaqninkunamanta tupaqninta mañamunanpaq. ³Paykunañataqmi chay runata hapiruspanku maqaparurqaku hinaspm kutirichirqaku mana imayoqta. ⁴Dueñoñataqmi huknin runantaña kacharqa, paytam umanta pakiruspanku penqaypaqta rurarurqa. ⁵Huk runatawanraq kachaptinmi paytañataq wañurachirqaku. Chaywanpas huktawan-huktawanraqmi kacharqa, paykunatam wakinta maqaparurqaku, wakintañataqmi wañurachirqaku.

⁶—Chay dueñopaqa kuyasqan sapallan churillanám puchururqa, paytam kacharqa: “Churiytaqa respetanqakuch” nisp. ⁷Ichqaq llamkaqkunam payta rikuruspanku ninakurqaku: “Paymi chaskinqa herenciataqa, paytaqa wañurachisunyá ñoqanchikña dueño kananchikpaq” nisp. ⁸Chaymi wañurachispanku cuerpona chakramanta wischururqaku. ⁹Chaynaqa ñimatataq ruranqa chakrayoqqa? Payqa kutiramuspanmi llamkaqkunata wañuchipa chakranta hukkunamanña arriendakurunqa. ¹⁰iManachum Bibliapi leerqankichik:

“Wasi perqaqkunapa wischupakusqanku rumiqa
 cimientopi esquinan hapiq rumiñam rikurirurqa.

¹¹ Kaytaqa rurarun Señor Diosmi.

Kay qawasqanchikqa ñoqanchikpaqqa ima admirakuyapaqmi” nispa nisqanta.

¹²Hinaptinmi tapuqnin runakuna musyakurqaku Jesuspa rikchanachisqanqa paykunapa contranpi kasqanta chaymi hapiruya munarqaku ichaqa llapa runakunata manchakuspankum mana ima rurayta atispa pasakurqaku.

Impuesto paganamanta

(Mt 22:15-22. Lc 20:20-26)

¹³Jesusmanmi kachamurqaku wakin *fariseokunatawan Rey Herodespa wakin qatiqninkunata chaynapi Jesus imamantapas mana allinta rimaruptin acusanan-kupaq. ¹⁴Paykuna hamuspankum Jesusta nirqaku:

—Yachachikuq, yachanikum qamqa runakunata mana manchakuspayki cheqap rimasqaykita. Qamqariki manam runapa hawallantachu qawanki, cheqaptam ya-chachinki Diospa munasqanman hina kawsananchikpaq. ¿Allinchu Rey Cesarmán impuesto pagay icha manachu? ¿Pagachwanchu icha manachu? —nispa.

¹⁵Jesusmi paykunaqa iskay uya kasqankuta yachaspan nirqa:

—¿Imanasqataq pantachiwaypi richkankichik? Qollqeta apamuwaychik qawanaypaq —nispa.

¹⁶Aparamuptinkum Jesus paykunata tapurqa:

—¿Pipa uyantaq hinaspa pipa sutintaq kay qollqepiqa kachkan? —nispa.

Chaymi paykunañataq nirqa:

—Rey Cesarpam —nispa.

¹⁷Hinaptinmi Jesusñataq nirqa:

—Rey Cesarpa kaqtaqa paymanyá qoychik, Diosmanñataq paypa kaqta —nispa. Jesuspa chayna nisqanwanmi llumpayllataña admirakurqaku.

Wañuqkunapa kawsarimunanmanta

(Mt 22:23-33. Lc 20:27-40)

¹⁸Chaymantam Jesusman hamurqaku wakin *saduceokuna. Paykunaqa manam creenkuchu wañuqkunapa kawsarimunanmanta chaymi Jesusta nirqaku:

¹⁹—Yachachikuq, Moisespa qellqasqanpim niwachkanchik: “Casado runa mana wawayoqta warminta dejaruspa wañuruptinqa wawqenmi viudawan casarakunqa, hinaptinmi churinpas wañukuqpa churin hinañā kanqa chaynapi wañukuqa miraynin kananpaq” nispa. ²⁰Qanchis wawqentin qarikunam karqa. Piwi kaq casarakuspanmi wañuruspan warminta mana wawayoqta saqerurqa. ²¹Chaymantam sullkan casarakurqqa chay warmiwan, paypas mana churiyoqmi wañukurqa. Casarakurqataqmí, kimsa kaq qatiqninwanpas. ²²Chaynapim qanchisnintinpuni casarakurqaku chay warmillawan. Hinaptinmi mana mayqanninpapas churinku karqachu. ²³Chaymantam warmipas qepankuta wañururqa. Chay qanchisnintinwan casarakuchkaptinqa wañuqkuna kawsarimuptinqa ¿mayqanninpamá warminqa kanqa?

²⁴Chaymi Jesusñataq nirqa:

—Qamkunaqa pantaypim kachkankichik Bibliapa nisqantapas chaynataq Diospa atiynintapas mana reqsispaykichik. ²⁵Llapa runakuna kawsarimuspankuqa manam casarakunkakuchu manataqmi casarachinakunkakuchu, ichaqa hanaq pachapi angelkuna hinañam kanqaku. ²⁶Wañuqkuna kawsarimunanmantaqa ¿manachum leerqankichik Moisespa libronpi rupachkaq tankar kichkamanta Diospa rima-payasqanta? Paymi nirqa: “Noqaqa kani Abrahampa, Isaacpa hinaspa Jacobpa

Diosninmi” nispa. ²⁷Diosqa manam wañusqakunapa Diosninchu ichaq a kawsaqkuna napa Diosninmi. Chaynaqa qamkunaqa llumpay pantaypim kachkankichik.

Hatunnin kamachikuymanta

(Mt 22:34-40)

²⁸Jesusmanmi asuykurqa Diospa leynin yachachiq runa. Paymi uyarirqa tapuq-ninkunaman Jesuspa allin contestasqanta chaymi Jesusta tapurqa:

—Yachachikuq ¿Diospa kamachikuyninkunamantaqa mayqantaq hatunnin kamachikuy? —nispa.

²⁹Chaymi Jesusñataq nirqa:

—Tukuymanta kasukuna kamachikuyqa kaymi: “Israel runakuna, uyariyachik: Señor Diosninchikqa chullallam. ³⁰Señor Diosnikitam kuyanki tukuy sonqoykiwan, tukuy vidaykiwan, tukuy yuyaynikiwan hinaspa tukuy kallpaykiwan” nispa. ³¹Kay kaqla qatiqninñataqmi nin: “Kuyankim runamasikita kikikita hina” nispa. Kaykunam llapallan kamachikuykunamanta aswan hatun kamachikuykuna.

³²Chaymi Diospa leynin yachachiq runa Jesusta nirqa:

—Yachachikuq, allintam nirunki. Cheqaptam Diosqa chullalla, manataqmi huk Diosqa kanchu paymantaqa. ³³Allinpunim tukuy sonqonchikwan, tukuy yuyayninchikwan hinaspa tukuy kallpanchikwan Diosta kuyayqa, allintaqmi runamasinchikta kikinchikta hina kuyapas. Chay ruraymá aswan allinqa Diospaq animalkunata lliw kañanamantapas chaynataq wakin ofrecena kaqkunamantapas —nispa.

³⁴Yachaywan rimaruptimi Jesus nirqa:

—Manam llumpayñachu faltasunki Diospa munaychakusqanman yakyunaykipaq —nispa.

Tapakuyninkuwan Jesusta manawichichiya atiptinkum mayqanninkupas mañaña ima tapuytatas munarqakuchu.

Davidpa mirayninmanta kaq Cristomanta

(Mt 22:41-46. Lc 20:41-44)

³⁵Templopi Jesus yachachispanmi nirqa:

—¿Imaynanpitaq Diospa leynin yachachiqkunaqa “Cristoqa Davidpa mirayninmi” nispa ninku? ³⁶Kikin Davidmi Chuya Espiritupa sonqochasqan nirqa:

“Señor Diosmi Señorniyta nirqa:

‘Enemigoykikunata vencenaykamayá *alleqniypi tiyaykuy.

Enemigoykikunata saruchinaykamayá alleqniypi tiyaykuy’ nispa.”

³⁷¿Imaynataq Cristoqa Davidpa mirayninqa kanman Davidpuni “Señorniy” nispa Cristomanta rimachkaptinqa?

Llapa runakunañataqmi Jesusta ganasllawanña uyarirqaku.

Diospa leynin yachachiqkunapa huchanmanta

(Mt 23:1-36. Lc 11:37-54. 20:45-47)

³⁸Jesusqa yachachispanmi nirqataq:

—Amayá qatipakuychikchu Diospa leynin yachachiq runakunataqa, paykunaqa qoysu pachawan puriytam gustanku, plazakunapipas respetollawanña rimaykunankutam munanku, ³⁹huñunakunanku wasikunapipas hinaspa convidokunapipas ñawpaqllapi tiyaytam

munanku.⁴⁰ Viudakunapa imallantapas qechuruspam allin runa tukuspa una-unayta Dios-ta mañakunku, chayraykum paykunaqa wakinmantapas aswan castigasqaraq kanqaku.

Wakcha viudapa ofrenda qosqanmanta

(Lc 21:1-4)

⁴¹ Jesusmi templopi tiyachkarqa ofrendakuna churananku baulpa chimpanpi, payqa qawachkarqa runakunapa qollqe churasqantam. ⁴² Huk wakcha viuda chayaramuspanmi baulman hinaykurqa iskay qollqechata. ⁴³ Chaymi discipulon-kunata qayaykuspan Jesus nirqa:

—Cheqaptapunim nikichik, wak wakcha viudam llapa apukunapa churasqanmantapas aswan achkataqa churaykun. ⁴⁴ Apukunaqa puchuq qollqellankutam churarqa, wak viudam ichaqa wakcha kayninpi mantienekunanaqa kaqta llapallanta qoykun.

Templo tuñichisqa kananmanta

(Mt 24:1-2. Lc 21:5-6)

13

¹ Templomanta lloqsichkaptinmi huknin discipulon Jesusta nirqa:

—Yachachikuq iqaway kay hatu-hatun rumikunata, qaway hatu-hatun kay templo!

² Chaymi Jesus nirqa:

—Arí, qawapaykuychik allinta, manam chulla rumipas perqasqaqa puchunqachu, lliwmi tuñichisqa kanqa.

Jesus kutimunanpaq tukuy ima pasakunanmanta

(Mt 24:3-28. Lc 21:7-24. 17:22-24)

³ Chaymantam rirqaku Olivos Moqoman, chay moqoqa templopa waklaw chimpanpim kachkan. Jesus chaypi tiyachkaptinmi Pedro, Jacobo, Juan hinaspa Andres sapanpi tapurqaku:

—Yachachikuq willaykuwaykuyá ñhaykapitaq kay nisqaykunaqa kanqa?
¿Imaynamá yachasaqku tukuy chaykuna cumplikunantaqa?

⁵ Hinaptinmi Jesusñataq nirqa:

—Allinta qawakuychik yanqataq pipas pantachisunkichikman. ⁶ Achkaqmí hamunqaku ñoqapa sutiyipi “Ñoqam kani Cristo” nispa, chaynata rimaspankum achka runata pantachinqaku.

⁷ —Ichqa guerrakunamanta otaq guerrakuna kananmanta parlaqta uyarispaykichikqa amam manchakunkichikchu, chaykunaqa sucedekunqam ichaqa manaraqmi kay tiempoqa tukunqaraqchu. ⁸ Huk nacionmi peleanqa huklaw nacionwan, kanqataqmi kaypi-wakpi terremotokunapas chaynataq muchuykunapas, kaykunaqa ñakariyunkuna qallariyillanraqmi.

⁹ —Qamkunaqa kikikichikyá cuidakuychik, qamkunaqa juzgadokunaman entregasqm kankichik hinaspm *huñunakuna wasikunapi maqasqa kankichik. Gobiernaqunapa, reykunapa ñawpaqniñmanmi ñoqarayku pusasunkichik chaynapim paykunamanpas willankichik ñoqamanta. ¹⁰ Manaraq kay tiempo tukuchkaptinmi ñoqamanta allin noticia lliw nacionkunapi willakusqa kanqa. ¹¹ Autoridadkunaman apasuptikichikqa amam llakikunkichikchu imam rimanaykichikmantaqa, Diosmi yachachisunkichik chay ratopi imam rimanaykichiktaqa, manam kikillaykichikman-tachu rimankichikqa. Chuya Espiritum yachachisunkichik imam rimanaykichikta.

¹²—Runakunam wawqenkuta traicionanqa wañuchinanpaq, taytapas churintam traicionanqa, chaynataqmí wawa-churinkunapas tayta-mamankupa contranpi hatarispa wañuchinqaku. ¹³Ñoqaraykum llapa runakuna cheqnisunkichik, ichaqa kay pachapa tukupayninkama ñioqapi takyaqtam Diosqa salvanqa.

¹⁴—Diosmanta willakuq Danielmi qellqarqa purmachiq millakuypaq kaqmanta. Pipas kay leeqla entiendechun. Templopi chayta rikuspaykichikqa Judeapi kaqkunayá ayqeychik orqokunaman. ¹⁵Wasipa hawanpi kaqpas amañayá wasinmanqa imapas horqoq yaykuchunchu. ¹⁶Chakrapi kaqpas amaña pachan hoqariqqa kutichunchu. ¹⁷Ilmaynaraq kanqaku chay punchawkunapi wiksayoq otaq ñuñuq wawayoq warmikunaqa! ¹⁸Dios-tayá mañakuychik kaykunaqa para tiempopi ama kananpaq. ¹⁹Chay punchawkunapiqa llumpa-llumpay ñakariy kunam kanqa, chayna ñakariyqa manam karqachu Dios kay pachata unanchasqanmantapunipas, manañataqmí kanqachu haykapipas. ²⁰Sichum Dios mana asllayachinmanchu chay punchawkunata hinaptinqa, manach pipas librakunmanchu wañuymanta. Aswanqa akllasqankunarykum asllayachinqa chay punchawkunata.

²¹—Sichum pipas nisunkichik: “Qawaychik, kaypim kachkan Cristo” otaq “Wakpim kachkan Cristo” nispa, hinaptinqa amam paykunata creenkichikchku. ²²Rikurimunqam Cristo tukuq runakuna hinaspa Diosmanta willakuq tukuqkuna chaynapi admirakuypaq milagrokunata ruraspa llapa runakunata engañanankupaq, engañaypim rinqaku Diospa akllasqan runakunatapas. ²³Cuidakuychikyá, qamkunamanqa lliwtam willaykuykichikña manaraq pasakuchkaptin.

Imaynam Jesucristopa kutimunanmanta

(Mt 24:29-35, 42-44. Lc 21:25-36)

²⁴Jesusmi nirqa:

—Chay punchawkunapi ñakariy tiempo pasaruptinmi inti tutayarunqa, kilapas manañam achkinqachu, ²⁵lucerokunam wichimunqa, cielokunapi tukuy ima kaqkunapas katkatatanqam. ²⁶Chaymi llapachallan runakuna Diosmanta Hamuq Runata rikuwanqaku puyupi tukuy atiyniywan hinaspa kanchariyniywan hamuchkaqta. ²⁷Angelniykunatam kamachisaq kay pachapi kaq llapallan nacion-kunamanta may karupiña kaptinkupas akllasqaykunata huñumunankupaq.

²⁸—Higos sachawan rikchanachisqaytayá yachaychik: Kallmankuna llullu-llaraq kaspa ikllirimuptinmi yachankichik poqoy hichpamusqanta. ²⁹Chaynaqa llapa nisqaykuna sucedekuptinmi yachankichik tukupay tiempoqa hichpallaña kasqanta. ³⁰Cheqaptapunim nikichik, tukuy kaykunaqa cumplikunqa manaraq-pas kay miray runakuna chinkachkaptinmi. ³¹Cielopi kaqkunapas chaynataq kay pachapas chinkanqam, nisqaykunam ichaqa mana chinkanqachu.

³²—Ichaqa manam pipas yachanchu ima punchawmi otaq imay horam kutimunaytaqa, hanaq pachapi angelkunapas manam yachanchu nitaqmí Diospa Churinpas yachanichu aswanqa Taytallaymi.

³³—Chaynaqa qamkunayá cuidakuychik, Diosta mañakustinyá listolla suyawaychik haykapi kutimunaytapas mana yachaşqaykichikrayku. ³⁴Huk runa karuman illaruq hinam kanqa. Manaraq illaruchkaspanmi runankunata kamachin wasinmanta nanchikunapaq hinaspm sapakamaman imam rurananta qon. Punkupi cuidaqtapas kamachinmi rikchan-rikchanlla kananpaq. ³⁵Chaynayá qamkunapas wasiyoqpa imay horam kutimunanta mana yachachkaspaqa listolla kaychik. Ichapas kutiramunqa tutaykuqta otaq chawpi tutata otaq gallo waqayta otaq achikyamuqta. ³⁶Yanqañataq

qonqaymanta chayaramuspay mana suyawachkaqta tariramuykichikman. ³⁷ Qamku-naman willasqaytaqa llapallanmanmi nini, chaynaqa listollayá suawaychik.

Jesusta wañuchinankupaq rimanakusqankumanta

(Mt 26:1-5. Lc 22:1-2. Jn 11:45-53)

14 ¹ Iskay punchawllañam faltarqa *Pascua Fiestapaq, chay punchawpim mana qonchuyoq tantata mikunku. *Sacerdotekunapa jefenkunam Diospa leynin yachachiqunapiwan tantearqaku engañowan Jesusta hapiruspa wañura-chinankupaq. ² Chaymi nirqaku:

—Fiestapiqa ama hapisunchu runakuna ama alborotanankupaq —nispa.

Miski asnaq aceitewan Jesus tallisqa kasqanmanta

(Mt 26:6-13. Jn 12:1-8)

³ Jesusmi kachkarqa Betania llaqtachapi *lepra onqoymanta sanoyaq Simonpa wasinpi. Chaypi mikuchaptinkum chayaramurqa huk warmi. Paymi niño-rumi-manta puyñuchapi nardo waytamanta rurasqa miski asnaq aceiteta aparamurqa, chayqa achka qollqepa chaninmi karqa. Chay puyñuchata pakiruspanmi talliyurqqa Jesuspa umanman. ⁴ Chaypi wakin kaqkunañataqmi piñakuruspanku ninakurqa:

—¿Imanasqataq kay achka qollqepa chanin miski asnaq aceitetqa usurachin?

⁵ Wakchakunata yanapanapaqmi *rantikurunmanku karqa huk wata jornalpa cha-nin qollqepi —nispa.

Chay warmita qaqpaptinkum ⁶ Jesusñataq nirqa:

—Upallaychik. ¿Imanasqataq llakichinkichik kay warmita? Payqa allintam ruraruñ ñoqapaq. ⁷ Wakcha runakunaqa qamkunawanmi haykapikamapas kanqa, munarisqaykichik horam paykunataqa yanapawaqchik, ñoqam ichaqa mana tukuy tiempochu qamkunawan kasaq. ⁸ Kay warmiqa tukuy atisqantam ruraruñ, kay miski asnaq aceitewan talliwaspanqa pampakunay punchawpaqmi cuerpoita alistachkan. ⁹ Cheqaptapunim nikichik, kay pachapi tukuy hinastinpi Diosmanta allin noticiata willakuptinkum kay warmipa rurasqantapas yuyarinqaku.

Jesusta traicionananpaq Judaspa rimasqanmanta

(Mt 26:14-16. Lc 22:3-6)

¹⁰ Chunka iskayniyoq discipulokunapa hukniniñi karqa Judas Iscariote, paymi *sacerdotekunapa jefenkunawan parlaq rirqa paykunaman Jesusta entregananpaq.

¹¹ Paykunam Judaspa nisqanta uyariruspanku kusiqallaña qollqeta paganankupaq pro-meterqaku. Chaymantapunim Judasqa tiempota maskarqa Jesusta traicionananpaq.

Discipulonkunawan Jesuspa cenasqanmanta

(Mt 26:17-29. Lc 22:7-23. Jn 13:21-30. 1 Co 11:23-26)

¹² Punta kaq punchawpim mana qonchuyoq tantata hinaspas *pascua carnerota wañuchi spanku mikunanku fiestapi Jesusta discipulonkuna tapurqaku:

—¿Maypitaq alistamusaqku Pascua mikuya cenanchikpaq? —nispa.

¹³ Chaymi iskay discipulonta kamachirqa:

—Llaqtaman rispaykichikmi puyñupi yaku apachkaq runawan tupanki-chik, paytam qatinkichik, ¹⁴ runapa yaykusqan wasipa dueñontam ninkichik:

“Yachachikuqmí nin: ¿Mayqan cuartopitaq *pascua mikuya cenasaq discipuloy-

kunawan?” nispa. ¹⁵Chaymi qawachisunkichik hatun cuartota wasipa altosninpí ña allichasqataña, chaypim mikunanchikpaq preparamunkichik.

¹⁶Iskayninku llaqtaman chayaruskankum lliwta tarirqaku Jesuspa nisqanman hina, chaypim pascua mikuya prepararqaku.

¹⁷Tutaykamuchkaptinñam Jesus chayaramurqa chunka iskayniyoq discipulon-kunapiwan. ¹⁸Mesapiña mikuchkaptinkum Jesus nirqa:

—Cheqaptam nikichik, kaypi ñoqawan mikuqmantam huk kaqnikichik traicion-nawanqa —nispa.

¹⁹Chaymi paykuna llakikuspanku sapakama tapukurqaku:

—¿Ñoqachu? —nispanku.

²⁰Hinaptinmi Jesusñataq nirqa:

—Qamkunamanta ñoqawan kuska medianoman tanta challpuqmi. ²¹Diosmanta Hamuq Runataqa Bibliapa nisqanman hinam sucedewachkan ichaq aymaynaraq kanqa traicionawaqniy runaqa, amapas payqa nacenmanchu karqa!

²²Mikuchkaptinkum Jesus tantata hapiyuskuspan Diosman graciasta qorqa, chayta pakiyuskuspanmi paykunaman ayurqa:

—Chaskiychik. Kaymi cuerpo —nispa.

²³Vasotapas hoqarispánmi Diosman graciasta qorqa hinaspm paykunaman haywarqa vasomanta tomanankupaq hinaptinmi llapallanku vasomanta tomay-kurqaku. ²⁴Chaymi Jesus nirqa:

—Kaymi yawarniy, kay mosoq contrato cheqapyachiq yawarniytam chaqhusaq achka runakunapaq. ²⁵Cheqaptapunim nikichik, manañam uvaspa rurunmantaqa tomasaqñachu *Diospa munaychakusqanpiña mosoq vinota tomanaykama —nispa.

Jesusmi willakun Pedropo negananmanta.

(Mt 26:30-35. Lc 22:31-34. Jn 13:36-38)

²⁶Yupaychanapaq takita takiruspankum Olivos Moqoman pasakurqaku.

²⁷Chaypim Jesus nirqa:

—Llapallaykichikmi ñoqamanta penqakuwankichik, Bibliam nin: “Michiqtam wañurachisaq hinaptinmi ovejakuna chequerunqaku” nispa. ²⁸Aswanqa kawsarira-muspaymi qamkunamanta puntataraq Galilea lawman risaq —nispa.

²⁹Hinaptinmi Pedro nirqa:

—Llapallanku qanmanta penqakuptinkupas ñoqaqa manam penqakusaqchu —nispa.

³⁰Chaymi Jesus nirqa:

—Cheqaptam niki, kunan tutapunim manaraqpas gallo iskay kutita waqach-kaptin kimsa kutikama negawanki —nispa.

³¹Pedroñataqmi atipakuspan nirqa:

—Qanwan kuska wañunay kaptinpas manapunim negasqaykichu —nispa.

Chaynallatam llapallan discipulonkunapas nirqaku.

Getsemani huertapi Jesuspa mañakusqanmanta

(Mt 26:36-46. Lc 22:39-46)

³²Getsemani huertaman chayaruptinkum Jesus nirqa discipulonkunata:

—Kayllapi tiyachkaychik Taytaya mañakamunaykama —nispa.

³³Pedrotawan Jacobota hinaspa Juanta pusarikuspanmi pensamiento intus-
kan llumpa-llumpayta llakirikurqa. ³⁴Hinaspm paykunata nirqa:

—Sonqoymi ancha llakisqa kachkan wañukunaypaq hinaña, kayllapiyá kachkaychik rikchaspa —nispa.

³⁵ Waklawneqman riruspanmi qonqoranpa pampakama kumuykuspan Taytanta mañakurqa, pay munaptinqa chay ñakarinan hora ama chayamunapanpaq. ³⁶ Mañakuspanmi nirqa:

—Taytalláy, qamqa lliwtam imatapas atinki, kay ñakarinaymantayá libraykuway, ichaqa amayá ñoqapa munasqaychu kachun aswanqa qampa munasqaykiyá —nispa.

³⁷ Discipulonkunapa kasqanman kutispanmi puñuchkaqta tariykurqa, chaymi Simon Pedrota nirqa:

—Simon ¿puñuchkankichu? ¿Manachum huk horallapas rikchayta atirqanki?
³⁸ Rikchaspayá Diosta mañakuychik ama tentasqa kanaykichikpaq. Allin rurayta munaptikichikpas cuerpoqa mana kallpayoqmi kachkan —nispa.

³⁹ Jesusmi huktawan rispan mañakurqa hina kaqlata. ⁴⁰ Kutimuspanmi discipulonkunata huktawan puñuchkaqta tariykurqa. Paykunata puñuy llumpayta aysaykuptinmi penqakuspanku manaña ima niytapas atirqakuchu. ⁴¹ Kimsa kaq kutita mañakamuspanmi paykunaman kutimuspan nirqa:

—Kunanqa puñukuspayá samakuychikña. Diosmanta Hamuq Runapa horaymi chayaramunña huchasapa runakunapa makinman churasqa kanaypaq. ⁴² Hatariy-chik, hakuña, hamuchkanñam traicionawaqniy —nispa.

Jesusta presochasqankumanta

(Mt 26:47-56. Lc 22:47-53. Jn 18:2-11)

⁴³ Jesus rimachkaptinraqmi Judas chayaramurqa, payqa chunka iskayniyoq discipulonkunapa hukninmi karqa. Paywanmi hamurqaku achkallaña runakuna *espadakunata hinaspa kaspikunata aptarikuspanku. Paykunaqa hamurqaku *sacerdotekunapa, Diospa leynin yachachiqkunapa hinaspa kamachiqkunapa kachamusqanmi. ⁴⁴ Traicionaç Judasmi kaynata yachachinakuspa hamurqa:

—Ñoqapa muchaykusqaymi kanqa, paytam ama kacharispa apankichik —nispa.

⁴⁵ Judasmi chayaramuspallan Jesusman asuykuspan:

—Yachachikuq —nispa muchaykurqa.

⁴⁶ Hinaptinmi hamuq runakuna Jesusta hapiruspan presocharurqaku.

⁴⁷ Jesuswan chaypi huk kaqmi espadanta horqoruspan *sacerdotekunapa jefen-pa runanpa rinrinta qorururqa. ⁴⁸ Hinaptinmi Jesus chay runakunata nirqa:

—¿Suwatapas hapiq hinachum hamurqankichik espadayoq hinaspa kaspiyoq presochawanaykichikpaq? ⁴⁹ Sapa punchawmi ñoqaqa qamkunawan karqani templopi yachachispay ichaqa manam presochawarqankichikchu. Aswanqa kay-kunaqa pasakun Bibliapa nisqan cumplikunapanpaqmi.

⁵⁰ Hinaptinmi lliw discipulonkuna Jesusta sapallanta saqueruspa ayqekurqaku.

Huk mozopa lluptikusqanmanta

⁵¹ Huk mozom sabanasllawan wankikuykuspa Jesusta qatirqa hinaptinmi hapi-rurqaku. ⁵² Ichaqa paymi sabanasta saqueruspan qalalla lluptikurqa.

Jesusta cortepí tapupayasqankumanta
(Mt 26:57-68. Lc 22:54-55, 63-71. Jn 18:12-14, 19-24)

⁵³ Jesustum pusarurqaku *sacerdote kunapa jefenpa wasinman, chaypim huñunakururqaku *sacerdote kunapa llapa jefenkuna, judio kamachikuqkuna hinaspa Diospa leynin yachachiqkuna. ⁵⁴ Pedroñataqmí qatirqa karu qepallanta chay sacerdote kunapa jefenpa wasinpa pationkama. Chaypim guardiakunawan kuska tiyaykurqa nínapí qonikuspan.

⁵⁵ Sacerdote kunapa jefenkunam *cortepí kaqkunapiwan Jesuspa contranpi imatapas maskarqaku wañurachinankupaq ichaqa manam imatapas tarirqakuchu. ⁵⁶ Achka runakunam paypa contranpi llullakuspa rimarqaku ichaqa paykunapa rimasqanqa manam tuparqachu. ⁵⁷ Wakinkunam sayarispanku yanqamanta Jesusta acusarqaku kaynata:

⁵⁸ Paymi nirqa: “Noqam tuñirachisaq runakunapa rurasqan kay templota hinaspaymi runapa mana rurasqanta huktawan kimsa punchawllapi hatarirachisaq” nispa.

⁵⁹ Chaynata rimachkaptinkupas manam tuparqachu nisqankuqa.

⁶⁰ Hinaptinmi *sacerdote kunapa jefen chawpinkupi sayarispa Jesusta tapurqa:

—¿Manachu imallatas rimarinki? ¿Imatataq rimachkanku qampa contraykipa? —nispa.

⁶¹ Jesusmi ichaqa mana imatapas rimarispan upallalla karqa. Hinaptinmi chay jefe huktawan tapurqa:

—¿Qamchu kanki yupaychasqayku Diospa Churin Cristo? —nispa.

⁶² Chaymi Jesusñataq nirqa:

—Arí, ñoqam kani, Diosmanta Hamuq Runatam rikuwankichik atiyniyoq Diospa *alleqninpi tiyachkaqta hinaspa cielomanta puyukunawan hamuchkaqta.

⁶³ Hinaptinmi chay sacerdote kunapa jefen llumpay piñasqallaña pachankunatas pas llikispan nirqa:

—¿Imapaqñataq testigokunataqa munanchik? ⁶⁴ Qamkunapas uyarirunkichik-nam payqa Dios tukusqanta ¿ima ninkichiktaq? —nispa.

Chaymi llapallanku sentenciarqaku wañunanpaq.

⁶⁵ Hinaptinmi wakinku qallaykurqaku toqapayta, uyanta taparuspankum takaspunku nirqaku:

—Musyakuy ¿pitaq takasuchkanki? —nispa.

Guardiakunañataqmí uyanpi maqarqaku.

Jesusta Pedro negasqanmanta

(Mt 26:69-75. Lc 22:56-62. Jn 18:15-18, 25-29)

⁶⁶ Uray patiopi Pedro kachkaptinmi *sacerdote kunapa jefenpa criadan hamurqa hinaspanmi Pedrota rikururqa nínapí qonikuchkaqta. ⁶⁷ Qawarayasqanmantam nirqa:

—Qampas Nazaretmanta kaq Jesuswanmi purirqanki —nispa.

⁶⁸ Pedroñataqmí nirqa:

—Paytaqa manam reqsinichu. Imamantachá rimapayawachkankipas —nispa.

Chaynata nispan hawa punkuman lloqsiruptinmi gallo waqaramurqa. ⁶⁹ Huktwan qawarispánmi chaypi kaqkunaman chay criada nirqa:

—Kay runaqa Jesuspa puriqmasinmi —nispa.

⁷⁰ Ichaqa Pedrom huktawan negakurqa. Ratollanmanmi chaypi kaqkunapas Pedrota nirqaku:

—Cheqaptapunim qampas paykunamanta kaq kanki Galilea lawmanta kasqay-kirayku —nispa.

⁷¹Chaymi Pedro ñakaspán juramentarqa:

—Manam reqsinichu chay rimasqaykichik runataqa —nispa.

⁷²Chay ratollapi iskay kaq kutitaña gallo waqaramuptinmi Pedro yuyarirurqa: “Manaraqpas gallo iskay kutita waqachkaptinmi kimsa kutikama negawanki” nispa Jesuspa nisqanta. Chayta yuyariruspanmi waqakuya qallaykurqa.

Prefecto Pilatopa ñawpaqninpi Jesus kasqanmanta

(Mt 27:1-2, 11-14. Lc 23:1-5. Jn 18:28-38)

15 ¹Achikyaruptinmi *sacerdotekunapa jefenkuna huñunakurqa kama-chikuqkunawan, Diospa leynin yachachiqkunawan hinaspa *cortepi llapallan kaqkunawan, paykunam Jesusta aparqaku chaqnasqata prefecto Pilatomán. ²Chaymi Jesusta Pilato tapurqa:

—¿Qamchu kanki judiokunapa reynin? —nispa.

Hinaptinmi Jesusñataq nirqa:

—Arí, qampa nisqaykiman hinam —nispa.

³Sacerdotekunapa jefenkunam Jesusta tukuy imamanta acusarqaku. ⁴Chaymi Pilato huktawan tapurqa Jesusta:

—¿Manachu imallatapas rimarinki? Uyariy tukuy ima acusasusqaykita —nispa.

⁵Jesusqa mana imallatapas rimariptinmi Pilatoñataq admirakurqa.

Jesusta wañunanaqa sentenciasqankumanta

(Mt 27:15-31. Lc 23:13-25. Jn 18:38-19:16)

⁶*Pascua Fiestapim watan-watan Pilato huk presota kachariq llapa runakunapa maña-kusqanta. ⁷Carcelpim kachkarqa huk preso Barrabas sutiyooq, paymi wakin runakunapiwan chaqwata ruraspa runakunata wañurachirqa. ⁸Llapa runakuna hamuspankum Pilatota mañakurqaku costumbrenman hina huk presota kacharinanpaq. ⁹Chaymi Pilato tapurqa:

—¿Munankichikchu reynikichik kacharinayta? —nispa.

¹⁰Chaynataqa tapurqa *sacerdotekunapa jefenkuna Jesusta envidiallamanta payman entregasqankuta musyaspanmi. ¹¹Ichaqa sacerdotekunapa jefenkunam runakunata alborotachirqa Pilatomanta Barrabasta mañanankupaq yachachispunku. ¹²Chaymi runakunata Pilato tapurqa:

—Hinaptinqa ñimatataq rurasqaq “judiokunapa reynin” nisqaykichik Jesustaqa? —nispa.

¹³Paykunam huktawan qaparirqaku:

—Wañunanaqa ichakatay! —nispa.

¹⁴Chaymi Pilato nirqa:

—¿Ima mana allintañataq payqa rurarurqa? —nispa.

Ichaqa runakunam astawanraq qaparirqaku:

—iWañunanaqaq chakatay! —nispa.

¹⁵Pilatom llapa runakuna agradayta munaspan Barrabasta carcelmanta kachayka-chirqa Jesustañataqmí azoteykachispan chakataspa wañuchinankupaq entregaykurqa.

¹⁶Chaymi soldadokuna palaciopa pationman pusaruspanku llapa tropata huñururqaku. ¹⁷Morado pachawan hinachispankum umanmanñataq churuarurqaku kichkamanta simpasqa coronata. ¹⁸Hinas pam asipayaspanku nirqaku:

—Kawsachun Judiokunapa Reynin —nispa.

¹⁹ Soqoswan umanpi waqtapaspankum toqaparqaku, qonqorakuspankutaqmi adoraq tukurqaku. ²⁰ Chaynata asipayaruspankum horqorurqaku chay morado pachata hinaspankum kikinpa pachanwan churarakchispanku pusarqaku chakatanankupaq.

Jesusta chakatasqankumanta

(Mt 27:32-44. Lc 23:26-43. Jn 19:17-27)

²¹ Cirene llaqtayoq Simonmi chakramanta hamuchkarqa, payqa karqa Alejandropia hinaspa Rufopa taytanmi. Simon chayninta pasachkaptinmi soldadokuna hapisruspa Jesuspa cruzninta hombrochirqa.

²² Jesustam pusarqaku Golgota Moqoman, Golgotaqa uma tullo ninanmi. ²³ Hinaspankum qorqaku *mirra hampiwan chaqrusqa vinota, Jesusmi ichaqa mana tomarqachu. ²⁴ Chaymantam Jesusta chakatarqaku wañunanpaq. Jesuspa pachapaqñataqmi soldadokuna sortearqaku mayqanninmanpas tuparunanpaq.

²⁵ Las nuevetam Jesusta chakatarurqaku. ²⁶ Imamantam wañuchisqankutam letreropi qellqarqaku: "JUDIOKUNAPA REYNIN" niqta. ²⁷ Jesustawan kuskatam chakatarqaku iskay suwakunata, huknintam chakatarqaku *alleq lawnini, huknintañataq *ichoq lawnini. (²⁸ Chaynapim Bibliapa nisqan cumplikurqa, Bibliam nin: —Mana kasukuq runakunaman hukllawasqm karqa —nispa.)

²⁹ Chaynin pasaqkunam umankutapas aywispa kamirqaku:
—iHa! Qamqariki templotapas tuñichispam kimsa punchawllapi hatarichinki,
³⁰ chaynaqa kikillayki librakuspakyiyá uraykamuy chay cruzmanta —nispa.

³¹ *Sacerdotekunapa jefenkunapas chaynataq Diospa leynin yachachiqkunapas Jesusmanta asikuspam ninakurqaku:

—Wakinkunamat librarqa ichaqa kikinqa manam librakuya atinchu. ³² Israelpa reynin Cristo kaspacha kunanyá cruzmanta uraykamuchun. Chaynata ruraptinqa paymanmi iñisunchik —nispa.

Jesuswan kuska chakatasqa kaqkunapas paytam kamirqaku.

Jesuspa wañkusqanmanta

(Mt 27:45-56. Lc 23:44-49. Jn 19:28-30)

³³ Chawpi punchawña kachkaptinmi kay pacha tutayarurqa las treskama ³⁴ hinaptinmi chay horata Jesus qaparirqa:

—Eloí, Eloí ¿lama sabactani? Chaynata nispanqa nichkarqa: "Diosnilláy, Diosnilláy ¿imanasqataq sapallaytaqa saquerullawanki?" nispanmi.

³⁵ Chaypi wakin kaqkuna chayta uyarispankum nirqaku:

—Uyariychik Diosmanta willakuq Eliastam qayakuchkan —nispa.

³⁶ Hukninfñataqmi kallpaykurqa esponjaman hinaspm vinagreman challpuykuspan soqoswan Jesusman haywarqa, soqoykachispanmi nirqa:

—Qawasunchikyá Elias hamunqachus uraykachinanpaq —nispa.

³⁷ Hinaptinmi Jesus qaparispan wañukurqa. ³⁸ Temlopi *santuário rakinaq rakta telam altomanta urayman iskayman llikikururqa. ³⁹ Soldadokunapa capitannimmi Jesuspa chimpanpi sayachkarqa. Paymi imaynam Jesuspa wañusqanta qawaspan nirqa:

—Cheqaptapunim kay runaqa Diospa Churin kasqa —nispa.

⁴⁰ Chaypitaqmi kachkarqa wakin warmikunapas karullamanta qawaspanku. Paykunawanmi kachkarqa: Magdala llaqtayoq Maria, sullka kaq Jacobopa hinaspa maman

Maria hinaspa Salomey.⁴¹ Chay warmikunam Galilea lawpi puriptin Jesusta qatirqaku yanapastin. Chaypitaqmi kachkarqa Jerusalenman Jesuswan riq achka warmikunapas.

Jesusta pampasqankumanta

(Mt 27:57-61. Lc 23:50-56. Jn 19:38-42)

⁴² Chaykunaqa sucedekurqa *samana punchawpaq preparakunanku viernespi. Manaraq inti seqaykuchkaptinmi ⁴³ Arimatea llaqtayoq Josey kallpanchakuspan yaykurqa Pilatopa kasqanman Jesuspa cuerpona mañaq. Joseyqa karqa judiokunapa *cortenpi reqsisqa runam. Paypas suyachkarqam Diospa munaychakunanta. ⁴⁴ Pilatoñataqmi ña Jesus wañurusqanta uyariruspan admirakurqa chaymi soldadokunapa capitanninta qayspa tapurqa:

—¿Cheqaptachum wañurunña? —nispa.

⁴⁵ Jesus wañurusqantaña capitán willaykuptinmi Jesuspa cuerpona Joseyman Pilato qoykachirqa. ⁴⁶ Joseymi fino sabanasta rantiramuspan cruzmanta Jesuspa cuerpona uraykachispa chaywan wankukurqa. Qaqapi toqosqa sepulturaman churaykuspanmi hatun rumita tanqaramuspa punkunta taparurqa. ⁴⁷ Maypim pampasqankutam qawarqaku Magdala llaqtayoq Maria hinaspa Joseyapa maman Maria.

Jesuspa kawsarimusqanmanta

(Mt 28:1-10. Lc 24:1-12. Jn 20:1-10)

16 ¹*Samana punchaw pasaruptinmi Magdala llaqtayoq Maria, Jacobo-pa maman Mariawan hinaspa Salomeypiwan rantirqaku miski asnaq hampita, chaytaqa rantirqaku Jesuspa cuerpona untamunankupaqmi. ²Domingo punchawtam inti qespiramuptillan chayarurqaku sepulturaman ³kaynata ninakuspanku:

—¿Pitaq sepulturapa punkunpi rumitaqa tanqapuwasun? —nispa.

⁴Ichaqa chay sepultura tapaq hatun rumitam huklawpiña rikururqaku. ⁵Sepulturaman yaykuruspankum rikururqaku huk joventa yuraq qoysu pachayoqta *alleq lawpi tiyachkaqta, payta rikuruspankum mancharikurqaku. ⁶Ichaqa paymi nirqa:

—Ama mancharikuychikchu, qamkunaqa chakatarusqanku Nazaretmanta kaq Jesustam maskachkankichik, payqa kawsarirunñam, manam kaypiñachu. Qawaychik churasqanku sitiota. ⁷Rispaykichikyá willamuychik Pedromanwan wakin discipulonkunaman, Jesusqa ñawpachkan Galilea lawmanmi, chaypim tupankichik paypa nisusqaykichikman hina —nispa.

⁸Hinaptinmi warmikuna kallparqaku sepulturamanta manchakuymanta katkatastastin. Manam pimanpas imatapas nirqakuchu manchakusqankurayku.

Magdala llaqtayoq Mariaman Jesuspa rikurisqanmanta

(Jn 20:11-18)

(⁹Domingo punchawtam Jesus kawsariruspan Magdala llaqtayoq Mariaman puntata rikuriyurqa, ñawpaqtaraqmi Jesus paymanta qanchis demoniokunata qarqorqa. ¹⁰Maria pasaspanmi Jesuspa puriqmasinkunata tariykurqa llakimanta waqachkaqta, chaymi paykunaman willarqa Jesuspa kawsarirusqanmanta.

¹¹ Paykunam ichaqa Mariapa willakusqanta uyarichkaspakupas mana creerqakuchu.

Iskay discipulonkunaman Jesuspa rikurisqanmanta
(Lc 24:13-35)

¹²Iskay discipulonkuna chakraman richkaptinmi Jesus rikuriykurqa huk rik-chayniyoq. ¹³Paykunapas pasaspankum wakin discipulonkunaman willamurqaku Jesuswan tuparamusqankumanta, ichaqa manam paykunatapas creerqakuchu.

Ripukunallanpaqña Jesuspa kamachikusqanmanta
(Mt 28:16-20. Lc 24:36-49. Jn 20:19-23)

¹⁴Chaymantam Jesus rikuriykurqa chunka hukniyoq discipulonkunaman mesapi mikunankupaq tiyachkaptinku. Paykunatam mana creesqankumanta hinaspas rumi sonqo kasqankumanta qaqcharqa. Paykunaqariki manam creerqakuchu Jesuspa kawsarimusqan rikuqkunapa willakusqanta. ¹⁵Chaymi paykunata Jesus nirqa:

—Tukuy hinastinman rispayá llapa runakunaman kay allin noticiata willakamuy-chik. ¹⁶Pipas iñispas bautizakuqmí salvasqa kanqa, mana iñiqñataqmí castigopaq sentenciasqa kanqa. ¹⁷Ñoqapi iñiqkunam kaykunata ruranqa: Sutiyipim demonio-kunapa ñakarichisqankunata sanoyachinqaku, mana yachasqanku idiomakunatam rimangaku, ¹⁸culebrakunata hapiroptinkupas otaq imataña venenoyoqta tomaruptinkupas manam imananqachu, onqoqkunaman makinkuta churaptinkum sanoyanqaku.

Hanaq Pachaman Jesuspa ripukusqanmanta
(Lc 24:50-53)

¹⁹Señor Jesusmi chaykunata discipulonkunaman rimaruspan hanaq pachaman hoqarikururqa hinaspam Diospa *alleqninpi tiyaykurqa. ²⁰Chaymi discipulonku-na rispanku tukuy hinastinpi Jesusmanta willakurqaku. Kikin Señormi paykunata yanaparqa willakusqankuta *milagrokunawan valechispan.)

JESUCRISTOMANTA LUCASPA QELLQASQAN

Lucasqa Jesusmantaq willakun manam Israelpa mirayninkunata salvananpaq hamusqa-llanmantachu aswanya enteron kay pachapi runakunata salvananpaq hamusqanmantam.

Kay libroqa pusaq parteman rakisqam kanman:

Punta kaq partem willakun Jesuspa vidanmanta Lucaspa tapukachakusqanmanta (1:1-4).

Iskay kaq parteñataqmí willakun Bautizaq Juanpa nacesqanmanta, Jesuspa nacesqan-manta hinospa warma kasqanmanta (1:5-2:52).

Kimsa kaq parteñataqmí willakun Bautizaq Juanpa imakunam rurasqanmanta (3:1-20).

Tawa kaq parteñataqmí willakun Jesuspa bautizasqa kasqanmantawan Diablopas pruebas-kan kasqanmanta (3:21-4:13).

Pichqa kaq parteñataqmí willakun Galilea lawpi Jesuspa rimasqanmanta hinospa ruras-qankunamanta (4:14-9:50).

Soqta kaq parteñataqmí willakun Galilea lawmanta Jerusalen llaqtaman chulla kutillata-ña risqanmanta (9:51-19:27).

Qanchis kaq parteñataqmí willakun semanallaña kawsaspan ñakarisqanmantawan wa-nukusqanmanta (19:28-23:56).

Pusaq kaq parteñataqmí willakun kawsarimuspan discipulonkunaman rikurisqanmantawan hanaq pachaman kutikusqanmanta (24).

Kay libropiq sutillam Jesuspa kuyakuñin wakchakunapaq, ñakariqkunapaq hinospa desprecias-qa runakunapaq. Willakuntaqmí runakuna kusikuy tarisqarkumantapas. Kusikurqakum Jesuspa nacesqanwan, wañukuspapas kawsarimusqanwan. Kay librollapim tarikun iskay sumaqllaña rikchanachiykuna: Huknin rikchanachiymi willakun runamasinta Samaria llaqtayoq runa yanapay-kusqanmanta (10:25-37). Hukninñataqmí kachkan ripukuspapas taytanman kutikamuq churimanta (15:11-32). Kay libroqa willakuntaqmí imaynam Diosta mañakunamantapas, Chuya Espiritumanta-pas, huchakuna pampachanamantapas hinospa Jesusta yanapaq warmikunamantapas.

Libropa gallariyininmanta

1 ¹⁻³Ancha kuyasqay Teofilo, gallariyininmanta rikuq allin noticia willakuq-kunam willakurqaku ñoqayku ukupi imakunam pasakusqanmanta. Chay imam pasakusqanmantaqa achkaqñam qatinasnipi qellqaypi rirqaku. Ñoqapas gallariyininmanta sumaqta yachaykuspaymi qellqamuyki ⁴chaynapi uyarisqayki-kunaqa cheqap kasqanta astawanraq yachaykunaykipaq.

Zacariasman *Angel rikuriykusqanmanta

⁵Judea lawpi Herodes rey kachkaptinmi *sacerdote karqa Abiaspa castanman-ta Zacarias. Warmin Elisabetñataqmí karqa sacerdote Aaronpa mirayninkunanta kaq.

⁶Warmi-qarim paykunaqa Diospa qayllampi allin ruraq karqaku, Señorpa lliw kama-

chikuyninkunatam leyninkunatawan kasukuqku. ⁷Paykunaqa mana churi-wawayoqmi karqaku Elisabet mana wachakuq kasqanrayku. Yuyaqkamañam paykunaqa karqaku.

⁸Huk punchawmi sacerdotekunapa rurananman hina Zacariasman tuparurqa Templopi serviy. ⁹Sacerdotekuna sorteauruptimi Zacariasman tuparurqa Señorpa templonpi santuarioman yaykuspan incienso kañay. ¹⁰Incienso kañanankamañataq-mi hawapi runakuna Diosta mañakuchkarqaku. ¹¹Paymanmi rikuriykurqa Señorpa angelniñ incienso kañananku *altarpa *alleq lawinipi sayaykuspa. ¹²Zacariasñataq-mi mancharikuruspan mana imanakuytapas atirqachu. ¹³Chaymi angelñataq nirqa:

—Ama manchakuychu Zacarias. Mañakusqaykitam Dios uyariykun, warmiki Elisabet-mi wachakunqa qari wawata, paytam Juanwan sutichanki. ¹⁴Qamqa ancha-anchatam kusikunki. Paypa nacesqanwanqa achkaqtaqmi kusikunqaku. ¹⁵Payqa Diospa qayllanpipas reqsisqam kanqa. Amam vinotaqa nitaq ima poqosqa aqatapas mallinqachu. Nacesqanmantapunim payqa Chuya Espiritupa huntasqan kanqa. ¹⁶Israelpa mirayninkunatam achkallataña Señor Diosninkuman kutirinchina. ¹⁷Señorpa ñawpaqnintam rinka Elias hina Diospa Espiritunwan chaynataq atiyninwan ruraspa chaynapi tayta-makunata churi-wawankunawan allinyachinampaq hinospa mana kasukuqkunatapas kasukuyman churananpaq. Runakunapa sonqontam alistanqa Señorta chaskinankupaq.

¹⁸Hinaptinmi Zacariasñataq angelta tapurqa:

—¿Nisqaykikuna cheqap kasqantaqa imaynatataq yachasaq? Ñoqaykuqa llum-pay yuyaqñam kaniku —nispa.

¹⁹Chaymi angelñataq nirqa:

—Diospa qayllanpi servikuq Gabrieli mi ñoqaqa kani, paymi kachamuwarqa allin noti-ciata qanman willanaypaq. ²⁰Nisqaykunata mana creesqaykiraykum kuanmanta mana rimaq kanki churiki nacemunankama. Chay punchawpim kay nisqaykuna cumplikunqa.

²¹Runakunañataqmi extrañasqallaña hawa lawpi suyarqaku santuariomanta manaña lloqsirimuptin. ²²Unaymantaña lloqsiramuspan paykunata mana rimapa-yaptinmi musyarurqaku santuariopi revelacion chaskiramusqanmanta. Manaña rimayta atispanmi señasllawanña paykunata entiende chirqa.

²³Templopi servikuynin tukuruprinmi wasinmanña kutikurqa. ²⁴Chay punchawkuna pasaruprillanmi warmin Elisabet wiksayakuruspan manaña wasinmanta lloqsirqaqchu pichqa killakama, paymi nirqa:

²⁵—Kunanmi Señor kuyakuyinpi kaynata ruraruwan chaynapi runakuna manaña despreciawanana paq —nispa.

Jesuspa nacenamanta angelpa willakusqanmanta

²⁶Elisabet soqta killa wiksayakusqan hawañam Dios kacharqa angel Gabrielta Galilea lawpi Nazaret llaqtaman ²⁷Chaynapi Maria sutiyopq doncella sipasta watukamunana paq. Paymi Joseywan casarakunana paq rimanakusqaña karqa. Joseyqa Rey Davidpa miray-ninmanta kaqmi karqa. ²⁸Mariapa wasinman angel yaykuykuspanmi nirqa:

—Rimaykullayki Diospa favorecesqan Maria, Señormi qanwan kachkan —nispa.

²⁹Angelpa rimaykusqanta uyariykuspanmi mana imanakuytapas atispan sonqollanpi tapukurqa chay rimaykusqanmanta. ³⁰Angelñataqmi niykurqa:

—Ama manchakuychu Maria, Diospa favorecesqanmi karunki. ³¹Wihsayakus-paykim wachakunki qari wawata, paytam sutichanki Jesuswan. ³²Ancha reqsisqakuspanmi hanaq pachapi Diospa Churinwan sutichasqa kanqa. Señor Diospunim

rey kananpaq churanqa ñawpaq abuelon Davidta hina.³³ Israel naciontam wiñay-paq gobiernanqa, gobiernonqa manam tukunqachu —nispa.

³⁴Hinaptinmi Maríañataq tapurqa:

—Manaraq qariwan kachkaspayqa ¿imaynataq wawayoqqa kayman? —nispa.

³⁵Chaymi angelñataq nirqa:

—Chuya Espiritu qanman hamuptinmi hanaq pachapi Diospa atiynin puyu hina pam-paykusunki. Chayraykum Diospa sapaqchasqan naceq wawapas sutichasqa kanqa Diospa Churinwan.³⁶ Qolloq nisqanku aylluyki Elisabetpas yuyaqña kachkaspapas soqta killañam qari wawata wiksayakurun.³⁷ Diospaqqqa manam imapas sasaqa kanchu —nispa.

³⁸Maríañataqmí nirqa:

—Nisqaykipi hinayá ñoqawan rurasqa kachun. Señorpa sirvientallanmi ñoqaqa kani —nispa.

Hinaptinmi angel pasakurqa.

Elizabetta Maria watukamusqanmanta

³⁹Maríañataqmí chay punchawkunallapi chaylla rirqa Judea lawpa orqonpi kaq llaqtaman.⁴⁰ Zacariaspa wasinman yaykuykuspanmi Elizabetta rimaykurqa.

⁴¹Rimaykusqanta uyariruptillanmi Elizabetpa wiksanpi wawa kuyurirurqa. Elizabetman Chuya Espiritu huntaykuptinmi⁴² kusikuymanta qaparispa Mariata nirqa:

—Wakin warmikunamanta astawan favorecesqam qamqa kanki. Diospa favorecesqantaqmi wachakunayki wawapas.⁴³ ¿Pitaq ñoqaqa karqani Señorniyapa maman kachkaspayki watukamuwanaykipaqqqa?⁴⁴ Rimaykuwasqaykita uyariruptillaymi wiksaypi wawa kusikuymanta kuyurirurqa.⁴⁵ Creesqaykiraykum qamqa ancha kusisqa kanki. Señormi nisqankunata ruranqa —nispa.

⁴⁶Maríañataqmí nirqa:

Ukuymantam Señorta alabani.

⁴⁷Sonqoypas Salvaqniy Diosraykum anchallataña kusikuchkan,

⁴⁸kay humilde sirvientan nanachikuwasqanmanta.

Kunanmantaqqa runakunach ñoqamanta ninqa:

“Mayna kusisqam payqa” nispa,

⁴⁹chaynataqa ninqaku atiyniyoq Dios admirakuypaq kaqkunata rurapuwasqanraykum. Chuyay-chuyaymi payqa.

⁵⁰Payqa wiñayapaqmi kuyapayan respetaqninkunataqa.

⁵¹Atiyninwanmi admirakuypaq kaqkunata rurarqa.

Orgulloso runakunatam yanqaman churarurqa.

⁵²Munaychakuqkunatam gobiernasqankumanta wischururqa.

Humillakuqkunatañataqmi hatuncharqa.

⁵³Yarqaymanta kaqkunatam saksaykachirqa.

Apukunatañataqmi mana imayoqta kutirichirqa.

⁵⁴Llakipayakuyninta mana qonqaruspanmi

serviqnin Israel runakunata yanaparqa,

⁵⁵Chaynataqa rurarqa ñawpaq abuelonchik Abrahanman prometesqanman hinam hinaspa mirayninkunamanpas wiñayapaq prometesqanman hinam.

⁵⁶Mariam Elizabetwan yaqa kimsa killa karispan wasinman kutikurqa.

Bautizaq Juanpa nacesqanmanta

⁵⁷Wachakunan tiempo cumplikuruptinmi Elisabet wachakururqa qari wawanta.

⁵⁸Elisabetta Señor Dios favorecesqanta yacharuspankum vecinonkunawan ayllunkuna kusikurqaku. ⁵⁹Pusaq punchawninpi wawata *señalachispankum taytan Zacariaspa sutinwan sutichayta munarqaku. ⁶⁰Hinaptinmi chay wawapa maman nirqa:

—Juanmi sutinqa kanqa —nispa.

⁶¹Chaymi payta nirqaku:

—Aylluykikunapiqa manam pipas Juan sutiyoccoa kanchu —nispa.

⁶²Wawata sutichananpaq taytanta señaschaspa tapuptinkuñataqmí ⁶³pizar-rachata mañaykuspan qellqarqa “Juanmi sutinqa” niqta. Chaymi llapallanku admirakurqaku. ⁶⁴Chay ratollapim Zacariaspas rimariruspan Diosta alabarqa.

⁶⁵Chaykuna pasakusqanwanmi vecinonkuna llumpay mancharisqallaña karqaku. Judea law orqokunapi kaqkunapas lliwmi willanakururqaku. ⁶⁶Chaykunata llapan uyariqkunapas sonqollankupim yuyaymanarqaku:

—¿Imaraq kay wawaqa kanqa? —nispa.

Chay wawataqa Señormá favorecerqa.

Diosta Zacarias alabasqanmanta

⁶⁷Juanpa taytan Zacariasman Chuya Espiritu huntaykuptinmi rimarirqa:

⁶⁸Israelpa Diosnin Señorqa alabasqayá kachun.

Payqa hamurqa runankunata salvaykunanaqmi.

⁶⁹Atiyniyoq Salvaqniñchiktam hatarirachin serviqniñ Davidpa miraynimanta.

⁷⁰Payqa hatarirachin payllapaqña sapaqchasqankunawan ñawpaqmantaraq willachisqanpi hinam,

⁷¹payqa hatarirachin enimigonchikkunamanta salvawananchikpaqmi hinaspa llapallan cheqniqniñchikkunamantawan salvawananchikpaqmi.

⁷²Chaynataqa rurachkan ñawpa abuelonchikkunata llakipayarikuspanmi hinaspa paykunapa contrato rurasqanta yuyarispanmi.

⁷³Ñawpa abuelonchik Abrahammanmi juraspan Dios prometerqa

⁷⁴enemigonchikkunamanta libraykuwananchikpaq chaynapi mana manchakuspa payta servinanchikpaq,

⁷⁵Diosllapaqña kawsaspa, paypa

qayllanpi allinta ruraspa

sapa punchaw kawsananchikpaq.

⁷⁶Yaw wawa, qamñataqmí hanaq pachapi kaq Diosmanta willakuqwan sutichasqa kanki.

Señorpa ñawpaqaintam rinki

paypa hamunan ñanta allichanaykipaq.

⁷⁷Rinkiqa runankunaman salvasqa kanankumanta willakunaykipaqmi chaynapi huchankumanta pampachasqa kanankupaq.

⁷⁸Diosninchikmi kuyapayawaspanchik hinaspa llakipayawaspanchik hanaq pachamanta qoykuwanchik mosoq punchawpi kanchariyta

⁷⁹ chaynapi tutayaypi kaqkunatawan, sinchi tutayaypi *yachaqkunata
kanchariykunapanqaq,
chaynapitaq ñoqanchiktapas hawkallata kawsachiwananchikpaq.

⁸⁰ Juan wiñaptinmi yuyayninpas huntarqa, chunniqpim *yacharqa Israel runa-
kunaman reqsichikunankama.

Jesuspa nacesqanmanta
(Mt 1:18-25)

2 ¹Chay punchawkunapim Rey Cesar Augusto kamachikurqa llapallan llaqtakunapi
runakuna yupasqa kanankupaq. ²Kay punta kaq censoqa karqa Siria lawpi Cirenio
prefecto kachkaptinmi. ³Chayraykum sapakama rirqaku nacesqanku llaqtaman padro-
nachikunankupaq. ⁴Chaymi Davidpa castanmanta kasqanrayku Josey rirqa Galilea lawpi
Nazaret llaqtamanta Judea lawpi Belen llaqtakama. Davidqa Belen llaqtayoqmi karqa.
⁵Joseyqa rirqa padronachikunankupaqmi warmin kananpaq rimapayasqaña Mariapiwan.
Mariaqa wiksayoqñam kachkarqa. ⁶Belenpi kachkaptinkum Mariapa wachakunan pun-
chaw chayaramuptin ⁷wachakururqa piwi qari wawanta. Samakuna wasipi mana campo
kaptinñataqmi pañalkunawan maytuykuspan animalman qarana artesapi siriykachirqa.

Michiqkunaman Angelkunapa willasqanmanta

⁸Chay Belen llaqtapa hichpan purunpim karqa michiqkuna. Paykunam ove-
jankuta tuta cuidachkarqaku. ⁹Paykunamanmi qonqaymanta Señorpa angelnin
rikuriykurqa muyuriqninkuta kancharistin. Michiqkuna anchallataña manchari-
kuruptinmi ¹⁰paykunata angel nirqa:

—Ama manchakuychikchu, llapa runa kusikunaykichikpaqmi allin noticiata
apamuchkaykichik. ¹¹Salvaqnikichikmi nacerapusunkichik Davidpa llaqtanpi.
Payqariki Cristo Señormi. ¹²Sutillam qellpusqa wawachata tariykunkichik ani-
malman qarana artesapi siriykachisqata.

¹³Angel rimayta tukuruptillanmi achkallaña angelkuna hanaq pachamanta ri-
kuriykmurqa hinaspam Diosta alabaspa takirqaku:

¹⁴ ¡Diosyá hanaq pachapi alabasqa kachun!
Kay pachapipas Diospa favorecesqan runakunapaqyá hawkayay kachun.

¹⁵Angelkuna hanaq pachaman kutikuptinkum michiqkuna ninakurqa:
—Belen llaqtaman rispanchikyá yachamusunchik Señorpa imam
willachiwasqanchikmanta.
¹⁶Chaylla pasapankum tariykurqaku Mariatawan Joseyta chaynataq uywaman
qarana artesapi siriykachisqa wawatapas. ¹⁷Qawaykuspankum willakurqaku wawaman-
ta angelpa tukuy nisqanta. ¹⁸Chaymi llapa uyariqkuna admirakurqaku michiqkunapa
willakusqankuwan. ¹⁹Mariañataqmi chaykunata sonqollanpi hatallispa yuyaymanarqa.
²⁰Michiqkunam uyarisqankuman hina tukuy ima pasakusqanta yachaykuspanku hinasp-
pa qawaykuspanku kutikurqaku Diosta alabastin hinaspasqat.

Wawa Jesusta Diosman presentasqankumanta

²¹ Pusaq punchawninmanmi wawata *señalaspunku Jesuswan suticharqaku. Chay sutitaqa angelmi Mariaman willarqa manaraqpas wiksayakuchkaptin.

²² Moisespa kamachisqanman hina wachakuqkunapa limpiakunan punchawkuna cumplikuruptinmi wawata Jerusalen llaqtaman aparqaku Señorman presentanankupaq.

²³ Señorpa leyninpim nichkan: “Punta naceq llapallan qari wawaqa Señorpaq sapaqhas-qam kanqa” nispa. ²⁴ Rispankum animalta wañuchispanku Señorta adorarqaku. Paypa leyninpim iskay qoqñukuna otaq iskay mallqo palomakuna wañuchinankumanta nichkan.

²⁵ Jerusalen llaqtapim *yacharqa Simeon sutiyq runa, payqa Diosta adoraq kaspan-mi allin ruraq karqa. Payqa Israel nacion librasqa kanantam suyachkarqa. Payqa Chuya Espiritupa huntasqan runam karqa. ²⁶ Paymanmi Chuya Espiritu revelarqa Señorpa kachamusqan Cristota rikuykuspaña wañukunanaq. ²⁷ Chuya Espiritupa kallpanchasqanmi temploman rirqa. Chaymanmi Jesuspa tayta-maman wawata aparqaku leyman hina pay-paq ruranankupaq. ²⁸ Hinaptinmi wawata Simeon marqarikuykuspan Diosta alabarqa:

²⁹ Señorlláy, kunanqa hawkallayá wañukusaqña.

Serviqnikiman prometewasqaykim cumplikurunña.

³⁰ Salvaqniyku kachamusqaykitam rikuykuniña.

³¹ Paytam llapa runakunapa qayllanpi churaykunki.

³² Payqa kancharinqam mana Israel castamanta kaqkunatapas.

Payraykutaqmi hatunchasqa kanqa Israel runaykikunapas.

³³ Wawa Jesusmanta Simeonpa tukuy nisqankunata uyariykuspam tayta-maman admirasqallaña karqaku. ³⁴ Diospa bendicionninta Simeon mañakuspanmi Jesuspa maman Mariata nirqa:

—Kay wawam Israel runakunapaq kanqa wakin urmananpaq wakinñataq sayarinanpaq. Diospa munasqanta qawachiptinmi paypa contranpi rimanqaku.

³⁵ Chaynapim achkaq runapa piensasqan yachasqa kanqa. Tukuy kaykunam espada tuksisqan hina sonqoykita nanachinqa.

³⁶ Chaypitaqmi kachkarqa Aserpa mirayninmanta kaq Fanuelpa churin ancha yuyaq-nña Anapas, payqa karqa Diosmanta willakuqmi. Sipas kayninpí casarakuspanmi qanchis watalla qosanwan karqa. ³⁷ Pusaq chunka tawayoq wataña viuda kaspanmi templomanta mana lloqsiqchu, tuta punchaw Señorta servispanmi ayunaq hinaspá mañakuq. ³⁸ Anapas chay horallapi rikuriyakuspanmi Diosta alabaspan wawa Jesusmanta willakuya gallaykurqa Jerusalenpi libre kanankupaq llapallan suyaqkunaman.

Joseywan Maria Nazaret llaqtaman kutikusqankumanta

³⁹ Señorpa leyninpí kamachisqankunata cumpliruspunkum kutikurqaku Galilea lawpi Nazaret llaqtankuman. ⁴⁰ Chaypi wawa wiñaptinmi kallpanpas chaynataq yachayninpas huntarqa. Diosmi paytaqa anchallataña favorecerqa.

Warma Jesus templopi tarikusqanmanta

⁴¹ Jerusalenpi Pascua Fiestamanmi watan-watan tayta-maman riqku. ⁴² Chunka iskayniyoq watanpiña Jesus kaptinmi costumbrenkuman hina fiestaman Jerusalenta rirqaku. ⁴³ Fiesta tukuya kutichkaptinkuñam tayta-mamanpa mana yachasqanta

warma Jesusqa qeparurqa Jerusalenpi. ⁴⁴Kutiqmasinkunawan risqanta creespankum huk punchaw puriytaña rispanku tapukurqaku ayllunkunatawan reqsisqankunata.

⁴⁵Mana tarispankuñataqmi Jerusalen llaqtaman kutirirqaku chaypi maskanankupaq.

⁴⁶Kimsa punchawmantañam templopi tarirurqaku, Diospa leynin yacha-chiqkunata uyarispan hinaspa tapuspan paykunawan tiyachkaqta. ⁴⁷Llapa uyariqninkunam admirakurqaku yachasqanwan hinaspa contestasqanwan. ⁴⁸Taya-maman qawaykuspanmi admirakurqaku. Chaymi maman nirqa:

—Wawalláy ¿imanasqamá kaytaqa rurawankiku? Taytaykiwan ñoqam llakisqa-llaña maskamuchkaykiku —nispa.

⁴⁹Chaymi Jesusñataq nirqa:

—¿Imanasqataq maskawarqankichik? ¿Manachu yacharqankichik Taytaya asuntonkunapi kanaya? —nispa.

⁵⁰Chayna nisqantaqa manamá entienderqakuchu.

⁵¹Nazaretman paykunawan kutispanmi chaypi *yacharqa paykunata kasukuspan. Mamanñataqmi tukuy chaykunataqa sonqollanpi yuyaymanarqa. ⁵²Jesusñataqmi yuyay-ninipas hinaspa sayayninpipas wiñarqa Diostapas chaynataq runakunatapas agradastin.

Bautizaq Juanpa purunpi willakusqanmanta

(Mt 3:1-12. Mr 1:1-8. Jn 1:19-28)

3 ¹Rey Tiberio Cesar chunka pichqayoq wataña gobier nachkaptinmi prefec-tokuna hina karqa Judea lawpi Poncio Pilato, Galilea lawpi Herodes, Iturea hinaspa Traconite lawpi Herodespa wawqen Felipe, Abilinia lawpiñataq Lisanias. ²Anaspawan Caifasñataqmi karqa *sacerdotekunapa jefenkuna, chay punchawkunapim Zacariaspa churin Juanta purunpi kachkaptin Dios kamachirqa willakunapanqa. ³Juanmi Jordan Mayupa muyuriqninkunaman rispan runakunaman willarqa:

—Huchaykichikmanta wanakuspaya bautizachikuychik chaynapi Dios pampa-chasunaykichikpaq —nispa.

⁴Kaykunaqa sucedekurqa Diosmanta willakuq Isaiaspa qellqasqanpi hinam. Paymi qellqarqa:

Huk runam purunpi qaparispa rimachkan:

“Señorpa hamunan ñanta allichaychik.

Paypa purinanta derechaychik.

⁵Lapa wayqokunam huntachisqa kanqa.

Orqokunawan moqokunam pampayachisqa kanqa.

Qewi-qewi ñankunam derechasqa kanqa.

Ranra ñankunapas limpiasqataqmi kanqa.

⁶Lliwmi rikunqa Diosmanta hamuq salvaqinchikta.”

⁷Bautizachikunankupaq riq runakunatam Juan nirqa:

—Culebrapa miraynin kaqla runakuna ćpitaq willasurqankichik hamuq castigomanta ayqenaykichikpaq? ⁸Huchaykichikmanta wanakuspaya kichikyá qawa-chikuychik vidaykichik tikrasqa kasqanta. Amayá niyachikchu: “Ñoqaykuqa kaniku Abrahampa mirayninmi” nispasa. iDios munaspanqa kay rumikunamatapas Abrahampa miraynintaqa hatarichinmanmi! ⁹Hachaqa listoñam kachkan sachakunata sapinmanta kuchunapaq. Mana allin ruruq sachataqa kuchuspam ninaman wischuna.

¹⁰—Chaynaqa ćimatataq rurasaqku? —nispa runakuna tapuptinmi ¹¹ Juanñataq nirqa:

—Camisaykichik iskay kaptinqa huknintayá qoykuychik mana camisayoqman. Mikuynikichik kaptinpas chaynatayá rurachik —nispa.

¹²Bautizachikuy munaq *impuesto cobraqkunapas tapukurqakum:

—Yachachikuq, ñoqaykuqa ćimatataq rurasaqku? —nispa.

¹³ Juanmi nirqa:

—Leypa kamachisqallantayá cobraychik —nispa.

¹⁴Soldadokunapas tapuptinmi nirqa:

—Amayá pitapas manchachispacha nitaq yanqamanta tumpaspacha imantapas qechuychikchu. Pagasusqaykichikwanyá contentakuchik —nispa.

¹⁵Runakunam piensarqaku Bautizaq Juanqa Cristo kasqanta chaymi nirqaku:

—¿Paychuch Cristo kanman? —nispa.

¹⁶Chaymi llapallankuman Juan nirqa:

—Noqaqa yakullawanmi bautizaykichik, qepay hamuqmi ichaqa Chuya Espirituwan bautizasunkichik ninawan hina. Payqa ancha atiyniyoqmi chaymi *usutanpa watullan-tapas mana paskaq hinachu kani. ¹⁷Paymi trigo wayrachiq hina runakunata juzganqa, wayrachinan palaqa makinpiñam kachkan pajamanta trigota chuyananpaq, trigonta taqeman apaykuspanmi pajantañataq kañanqa mana amachay atina ninapi —nispa.

¹⁸Juanqa chayna palabrukunawan kallpanchaspanmá runakunaman allin noticiata willarqa. ¹⁹Rey Herodestapas qaqqharqam wawqen Felipepe warmin Herodiaswan casarakusqanmanta hinaspa tukuy mana allin rurasqankunamanta.

²⁰Herodesqa aswanraqmí mana allinta rurarqa Juanta carcelarachispá.

Jesusta Juan bautizasqanmanta

(Mt 3:13-17. Mr 1:9-11)

²¹Juan runakunata bautizachkaptinmi Jesuspas paywan bautizachikurqa. Chay rato-pi Jesus mañakuchkaptinmi hanaq pacha kicharikuykuptin ²²Chuya Espiritu sutilata paloma hina Jesuspa hawanman tiyaykurqa. Hinaptinmi hanaq pachamanta nimurqa:

—Qanmi kanki kuyasqay Churiy, qamraykum kusisqa kachkani —nispa.

Jesuspa abuelonkunamanta

(Mt 1:1-17)

²³Runakunaman yachachiyta Jesus qallaykuspanmi yaqa kimsa chunka watanpiña karqa. Joseyqa churin kasqantam creerqaku. Joseyqa Eliyqa churinmi karqa. ²⁴Eliyñataq Matatpa, Matatñataq Leviyqa, Leviyñataq Melquipa, Melquiñataq Janapa, Janañataq Joseyqa, ²⁵Joseyñataq Matatiaspá, Matatiñataq Amospá, Amosñataq Nahumpá, Nahumñataq Eslipa, Esliñataq Naqajipa. ²⁶Nagaiñataq Maatpa, Maatñataq Matatiaspá, Matatiñataq Semeipa, Semeñataq Joseyqa, Joseyñataq Judapa, ²⁷Judañataq Joanapa, Joanañataq Resapa, Resañataq Zorobabelpa, Zorobabelñataq Salatielpa, Salatielñataq Neripa, ²⁸Neriñataq Melquipa, Melquiñataq Adipa, Adiñataq Cosampa, Cosamñataq Elmadampa, Elmadamñataq Erpa, ²⁹Erñataq Josueyqa, Josueyñataq Eliezerpa, Eliezerñataq Jorimpa, Jorimñataq Matatpa, ³⁰Matatñataq Leviyqa, Leviyñataq Simeonpa, Simeonñataq Judapa, Judañataq Joseyqa, Joseyñataq Jonanpa, Jonanñataq Eliaquimpa, ³¹Eliaquimñataq Meleapa, Meleañataq Mainanpa, Mainanñataq Matatapa, Matatañataq Natarpa, ³²Natanñataq Davidpa, Davidñataq Isaipa, Isaiñataq Obedpa, Obedñataq Boozpa, Boozña-

taq Salapa, Salañataq Naasonpa,³³ Naasonñataq Aminadabpa, Aminadabñataq Arampa, Aramñataq Esrompa, Esromñataq Farespa, Faresñataq Judapa.³⁴ Judañataq Jacobpa, Jacobñataq Isaacpa, Isaacñataq Abrahampa, Abrahamñataq Tareypa, Tareyñataq Nacorpa,³⁵ Nacornñataq Serugpa, Serugñataq Ragaupa, Ragauiñataq Pelegpa, Pelegñataq Heberpa, Heberñataq Salapa,³⁶ Salañataq Cainanpa, Cainanñataq Arfaxadpa, Arfaxadñataq Sempa, Semñataq Noeypa, Noeyñataq Lamecpa,³⁷ Lamecñataq Matusalenpa, Matusalenñataq Enocpa, Enocñataq Jaredpa, Jaredñataq Mahalaleelpa, Mahalaleelñataq Cainanpa,³⁸ Cainanñataq Enospa, Enosñataq Setpa, Setñataq Adanpa, Adanñataq Diospa unanchasqan.

Jesusta Diablo tentasqanmanta

(Mt 4:1-11. Mr 1:12-13)

4 ¹Chuya Espiritupa huntasqan Jordan Mayumanta Jesus kutichkaptin-mi payta Chuya Espiritu pulsarurqa purunman. ²Chaypim tawa chunka punchawpuni diablopas tentasqan karqa, chay punchawkunapi mana imatapas mallisqanraykum yarqarachikurqa. ³Chaymi diablo nirqa:

—Diospa Churin kaspaykiqa kay rumitayá kamachiy tantayarunanaq —nispa.

⁴Hinaptinmi Jesus nirqa:

—Bibliah nin: “Runaqa kawsanqa manam mikuyllawanchu” nispa.

⁵Chaymi alto orqoman diablo pulsaruspan ratochalla qawariykachirqa kay parachipi llapallan nacionkunata. ⁶Hinaspam nirqa:

—Ñoqam qosqayki atiyta kay nacionkunata gobiernanaykipaq chaynataq sumaqllaña kaynintapas. Ñoqam chaskirqani kay atiytaqa, munasqaymantaqmi pimanpas ñoqaqa qoyman. ⁷Tukuy kaykunaqa qampam kanqa ñawpaqniypi qonqorakuptikiqa —nispa.

⁸Chaymi Jesusñataq nirqa:

—Bibliah nin: “Señor Diosllaykitam adoranki, payllatataqmí servinkipas” nispa.

⁹Jerusalenman diablo pulsaruspanñataqmí templopa hawanpi sayaykachispan nirqa:

—Diospa Churin kaspaykiqa kaymanta pawaykuy. ¹⁰Bibliah nin:

“Qamraykum Dios kamachinqa
angelninkunata waqaychaykusunaykipaq.

¹¹ Paykunam hapisunki rumiman
chakikita mana takakunaykipaq” nispa.

¹² Jesusñataqmí nirqa:

—Bibliah nin: “Amam pruebaman churankichu Señor Diosnikitaqa” nispa.

¹³ Chaykunawan tentaruspanmi diablo asurikurqa huk punchawkama.

Galilea lawpi Jesus willakusqanmanta

(Mt 4:12-17. Mr 1:14-15)

¹⁴ Chuya Espiritupa kallpanchasqan Galilea lawman Jesus kutiruptinmi lliw llaqtakunapi paymanta rimarqaku. ¹⁵*Huñunakunanku wasipi yachachiptinmi llapallanku alabaqku.

Nazaret llaqtapi Jesus yachachisqanmanta*(Mt 13:53-58. Mr 6:1-6)*

¹⁶*Yachasqan Nazaret llaqtaman Jesus kutiruspanmi *samana punchawpi costumbren-

man hina *huñunakunanku wasiman yaykuykurqa. Bibliata leenanpaq sayariykuptinmi

¹⁷Diosmanta willakuq Isaiaspa libronta qoykurqaku chaymi kichaykuspa leerqa:

¹⁸ Señor Diospa Espiritunmi ñoqapi kachkan.

Paymi aceitewan talliwaspan sapaqchawarqa.

Wakchakunaman allin noticiata willanaypaqmi sapaqchawarqa.

Presochasqa kaqkunaman willaspay libranaypaqmi kachamuwarqa.

Ñawsakunata qawarichinaypaqmi kachamuwarqa.

Ñakarichisqakunata libranaypaqmi kachamuwarqa

¹⁹ chaynapi Señor Diospa agradonpaq watamanta willakunaypaq.

²⁰Librota wichqaykuspan dirigeqman haywaykuspanñataqmi tiyaykurqa. Hu-

ñunakuqkuna qawarayaptinmi ²¹paykunata nirqa:

—Uyarisqaykichikpi hinapas kunanmi kay palabrukuna cumplikurun —nispa.

²²Sumaqllaña nisqankunata uyarispankum llapallanku admirasqallaña Jesus-

manta allinta rimaspanku ninakurqaku:

—¿Payqa manachum Joseyapa churin? —nispanku.

²³Hinaptinmi Jesusñataq nirqa:

—Nisqankupi hinapas ichapas niwankichikman: “Yaw hampiq, kikikiraq ham-

pikaramuy, Capernaum llaqtapi rurasqaykita hinayá kay llaqtapipas ruray” nispa.

²⁴—Cheqaptapunim nikichik, llaqtanpiqa manam allin chaskisqachu Diosmanta

willakuq runaqa. ²⁵Diosmanta willakuq Eliaspa punchawninkunapim mana pa-

raptin muchuy karqa kimsa wata parten. Chay watakunapi achkallaña viudakuna

Israel nacionpi kachkaptinpas, ²⁶manamá paykunamanchu Eliasqa kachasqa karqa,

payqa kachasqa karqa Sidon law Sarepta llaqtapi *yachaq viudallamanmi. ²⁷Eliseopa

tiemponpi achkallaña *leprawan onqoqkuna Israel nacionpi kachkaptinpas, manam

paykunachu sanoyachisqaqa karqaku aswanqa Siria nacionmanta kaq Naamanllam.

²⁸Chayta uyariruspankum *huñunakunanku wasipi lliw runakuna anchallataña

rabiarurqaku. ²⁹Hatariruspankum Jesusta aysarurqaku llaqtapa hawa lawninpí qaqa pa-

tankama chaymanta tanqaykunankupaq. ³⁰Payñataqmi chawpinkumanta pasakurqa.

Demonoyoq runata Jesus sanoyachisqanmanta*(Mr 1:21-28)*

³¹Galilea lawpi Capernaum llaqtaman chayaruspanmi *huñunakunanku wasipi

yachachirqa *samana punchawpi. ³²Atiywan rimasqanta uyarispankum runaku-

na admirakurqaku.

³³Huñunakunanku wasipim kachkarqa demonoyoq runa, paymi qaparispan nirqa:

³⁴—Yaw Nazaret llaqtayoq Jesus ñimatataq munanki ñoqaykuwan? Ñakari-

chiwanaykikupaqchu hamurqanki? Ñoqqaqa yachanim pim kasqaykita, qamqa

Diosmanta hamuspa mana huchayoqmí kanki.

³⁵Jesusñataqmi demoniota qaqqhaspan nirqa:

—Upallay hinaspa lloqsiy kay runamanta —nispa.

Chaymi demonioñataq runakunapa chawpinman chay runata wikutiruspan mana imanasalla lloqsirurqa. ³⁶Runakunañataqmi admirakuspanku ninakurqa:
—¿Imataq kayqa? iMunayninwan hinaspas atiyninwan kamachiptimmi demonio-kunapas lloqsin! —nispa.

³⁷Hinaptinmi Capernaumpa muyuriqnin llaqtakunapi paymanta anchallataña rimaqku.

Pedropasuegranta Jesus sanoyachisqanmanta

(Mt 8:14-15. Mr 1:29-31)

³⁸Jesusmi *huñunakunanku wasimanta lloqsispan Simonpa wasinman rirqa. Chayman yaykuykuptinmi Simonpa suegran sinchi calenturawan kachkasqa chaymi Jesusta ruegakurqaku. ³⁹Jesus asuykuspanmi calenturata qaqqcharurqa hinaptinmi calentura chinkarurqa. Chaypunilla hatariruspanmi paykunata servirqa.

Achka onqoqkunata Jesus sanoyachisqanmanta

(Mt 8:16-17. Mr 1:32-34)

⁴⁰Inti seqaykuyaña tukuy rikchaq onqoyniyoqkunata Jesusman pusaramuptinkum makinta sapakamaman churaykuspan sanoyarachirqa. ⁴¹Achkaqmantam demoniokunapas qaparillawanña lloqsrqa:

—Qamqa kanki Diospa Churinmi —nispanku.

Jesusmi ichaqa demoniokunata qaqqhaspa mana dejarqachu paymanta rimankuta, paykunaqa yacharqam payqa Cristo kasqanta.

Galilea lawpi willakustin Jesus purisqanmanta

(Mr 1:35-39)

⁴²Achikyaramuptinmi chunniqman Jesus pasakurqa hinaptinmi runakuna maskaspanku tarirurqaku. Hinallapi kananpaq harkaya munaptinkum ⁴³paykunata Jesus nirqa:

—Diospa munaychakusqanmanta allin noticiataqa wakin llaqtakunapiwas wi-llakunaymi, chaypaqmi ñoqataqa kachamuwarqa —nispa.

⁴⁴Chaymi Jesusqa judiokunapa huñunakunanan wasikunapi willakustin purirqa.

Jesus kamachiptin achkallataña challwarusqankumanta

(Mt 4:18-22. Mr 1:16-20)

5 ¹Genesaret otaq Galilea Qochapa patanpi Jesus kachkaptinmi paytapas kichki-chanankukama runakuna huñunakaramurqa Diospa palabranta uyarinankupaq. ²Jesusmi iskay botekunata qochapa patanpi rikururqa. Challwirukunam botenku-manta lloqsispa mallankuta mayllachkarqaku. ³Jesusmi Simon Pedropas botenman yaykuykuspan payta ruegakurqa uku lawman tanqariykunanaq chaymi botepi tiyay-kuspan runakunata yachachirqa. ⁴Rimaya tukuruspanñataqmi Simonta nirqa:

—Uku lawman boteta yaykuchispa mallaykichikkunawan challwamuychik —nispa.

⁵Chaymi Simonñataq nirqa:

—Señor, tukuy tutam challwarqaniku, manam chullallatapas hapirqanikuchu ichaqa nisqaykiman hinayá mallata wischumusaq —nispa.

⁶Chaynata rurasspam achkallataña hapirurqaku mallankupas tipirinankama. ⁷Chaymi paykunata yanapananpaq huknin botepi challwaqmasinkunataña qayakurqaku hinaptin-mi paykuna asuykuptinña iskaynin boteman huntachirqaku yaqaña chinkaykunankama.

⁸Chayta Simon Pedro qawaykuspanmi Jesuspa ñawpaqinipi qonqorakuykuspa nirqa:

—Señor, asurikuy, ñoqaqa huchasapa runam kallani —nispa.

⁹Payqa chaypi llapallan kaqkunapiwanmi admirasqallaña kachkarqaku challwata hapirusqankuwan. ¹⁰Admirakurqataqmí Zebedeopa churin Juanwan Jacobopas. Paykunapas karqa Simonpa challwaqmasinkunam. Chaymi Simonta Jesus nirqa:

—Ama manchakuychu, kuanmantaqa runakunatañam challwamunki —nispa.

¹¹Qochapa patanman botekunata chayarachispankum chaypi tukuy imankuta saqueruspa Jesuswan pasakurqaku.

Leprawan onqoqta Jesus sanoyachisqanmanta

(Mt 8:1-4. Mr 1:40-45)

¹²Huk llaqtapi Jesus kachkaptinmi *leprawan onqoq runa payta rikuruspan ñawpaqninpi qonqoranpa kumukuykurqa:

—Señorlláy, munaspaykiqa allinyaykachillawayá —nispan.

¹³Hinaptinmi Jesus llachpaykuspan nirqa:

—Arí, munanim, allinyayña —nispa.

Hinaptinmi chaypunilla chay lepra onqoyin chinkarurqa. ¹⁴Chaymi Jesus nirqa:

—Amam pimanpas willakunkichu, aswanqa riyá *sacerdoteman chaynapi paywan qawachikamunaykipaq. Sanoña kasqaykita yachanankupaqmi ofrendata qonki Moisespa kamachisqanman hina.

¹⁵Jesusmanta aswan-aswan rimaptinkum payta uyarinankupaq hinaspa allin-yachisqa kanankupaq achkallaña runakuna huñunakamurqaku. ¹⁶Jesusñataqmí chunniqkunaman asurikuspan chaypi Diosta mañakuq.

Suchu runata Jesus sanoyachisqanmanta

(Mt 9:1-8. Mr 2:1-12)

¹⁷Huk kutipi Jesus yachachichkaptinmi chaypi tiyachkarqaku *fariseokunawan Dios-pa leynin yachachiqkuna, paykunaqa hamururqaku Galilea lawpi hinaspa Judea lawpi llapallan llaqtachakunamantawan Jerusalenmantam, chaypim Señorpa atiynin Jesuswan karqa onqoqkunata sanoyachinanpaq. ¹⁸Suchu runata chakanapi wantumuqkunam Jesuspa kasqan wasiman chayarachimuspanku paypa ñawpaqninman apaykuya munarqaku. ¹⁹Ichaqa runakuna ñitinakuptinmi mana apaykuya atispanku wasipa hawanmanña seqarurqaku. Chayta togoruspam chakanapi uraykachirqaku Jesuspa ñawpaqninman. ²⁰Chaymi Jesus paykunapa iñiyninta qawaykuspa chay suchuta nirqa:

—Yaw tayta, huchaykikunamatam pampachayki —nispa.

²¹Diospa leynin yachachiqkunam *fariseokunapiwan piensachkarqaku: “¿Pitaq payqa, kaykunata rimaspan Diosta piñachinanpaqqa? Diosllam huchayoqkunata pampachaqqá” nispa.

²²Chayna piensasqankuta Jesus yachaspanmi nirqa:

—¿Imanasqataq piensankichik chaynakunata? ²³¿Mayqan nisqaytaq facil kanman: Suchuta “huchaykikunamatam pampachayki” nisqaychu icha: “Hataris-payki puriyña” nisqaychu? ²⁴Kunanmi yachankichik Diosmanta Hamuq Runaqa huchakunata pampachanaypaq kay pachapi atiyniyoq kasqayta.

Chaynata niruspanmi suchuta nirqa:

—Qamtam niki, hatariy, puñunaykita hoqarispayki wasikiman ripukuy —nispa.

²⁵Suchu llapankupa qayllanpi chaylla hatariruspanmi puñunanta hoqarispan Diosta alabastin ripukurqa wasinman. ²⁶Chaypi kaqkunapas admirasqallañaam Diosta alabarqaku hinaspm ancha mancharisqallaña nirqaku:

—Mana haykapipas rikusqanchikkunatam kunanqa rikuykunchik —nispanku.

Discipulonpaq Leviyta Jesus qayasqanmanta

(Mt 9:9-13. Mr 2:13-17)

²⁷Chaymanta Jesus pasakuspanmi Leviy sutiyoq *impuesto cobraqta tariykurqa cobrananpi tiyachkaqta, paytam nirqa:

—Qatiway —nispa.

²⁸Chaymi Leviy tukuy imantapas saqeruspan paywan rirqa.

²⁹Paymi Jesuspaq hatun convidota wasinpi rurarqa. Mesapim mikurqa-ku achkallaña *impuesto cobraqkuna, paykunawantaqmi mikuchkarqa wakin runakunapas. ³⁰Diospa leynin yachachiqkunam *fariseokunapiwan Jesuspa discipulonkunapa contranpi rimaspunku nirqaku:

—¿Imanasqataq qamkunaqa mikuchkankichik hinaspa upyachkankichik impuesto cobraqkunapiwan huchasapakunawanqa? —nispa.

³¹Chaymi Jesusñataq nirqa:

—Sano runakunaqa manam necesitankuchu medico hampinanta ichaqa onqoq-kunallam. ³²Ñoqaqa hamurqani manam justo runakuna qayaqchu aswanqa wanakunankupaq huchasapakuna qayaqmi —nispa.

Ayunaymanta Jesusta tapusqankumanta

(Mt 9:14-17. Mr 2:18-22)

³³Jesustam nirqaku:

—Bautizaq Juanpa chaynataq *fariseokunapa discipulonkunaqa anchallataña ayunaspam Diosta mañakunku. ¿Imanasqataq discipuloykikunaqa mikuyllapi hin-naspa upyayllapi kakuchkanku? —nispa.

³⁴Hinaptinmi Jesusñataq nirqa:

—¿Yaqachum casamiento riq runakunata ayunachiwaqchik paykunawan-raq novio kachkaptinqa? ³⁵Hamuq punchawkunapim ichaqa novio chinkaruptin ayunanqaku —nispa.

³⁶Paykunamanqa nirqataqmi kay rikchanachiytapas:

—Manam pipas mosoq pachata llikispampa mawka pachataqa remiendanmanchu. Chaynata ruraspanqa yanqapaqmi llikinman mosoq pachataqa, mawka pachaman serasqanpas manam tupanmanchu. ³⁷Manataqmi pipas churanmanchu manaraq poqosqa vinotaqa mawka odrekunapiqa, chay vino poqoruspanqa mawka odrekunamat toqyarachinman hinaptinmi vinopas usunman, odrekunapas mana valeqñam kanman. ³⁸Manaraq poqosqa vinotaqa mosoq odrekunapim churana. ³⁹Pipas poqosqa vinota mallichkaspan, mosoq vinota malliykuqqa “Poqosqa vinom aswan allinqa” ninqam.

Samana punchawpi espigakunata rachusqankumanta

(Mt 12:1-8. Mr 2:23-28)

6 ¹Jesusmi *samana punchawpi tarpusqa chakrapa ukunta richkarqa hinaptinmi discipulonkunañataq espigakunata rachuspanku makinkupi qaqqoykuspa mikurqaku. ²*Fariseokunañataqmi nirqaku:

—¿Imanasqataq qamkunaqa *samana punchawpi leypa harkakusqantaqa rurachkankichik? —nispa.

³Chaymi Jesusñataq nirqa:

—¿Manachum leerqankichik puriqmasinkunapiwan yarqaymanta kaspa Davidpa imam rurasqanta? ⁴Davidmi Diospa wasinman yaykuykuspan Diospa tantankunata horqoykamuspan mikururqa, qoykurqataqmi puriqmasinkunamanpas, chaykunaqa karqa *sacerdote kunallapa mikunamni. ⁵Diosmanta Hamuq Runaqa munaychakunim *samana punchawpipas.

Makin mana kuyuchiq runata Jesus sanoyachisqanmanta

(Mt 12:9-14. Mr 3:1-6)

⁶Huk kutipipas *samana punchawpim *huñunakunanku wasiman yakyuspa Jesus yachachichkarqa, chaypim kachkarqa *alleq makin mana kuyuchiq runa. ⁷Diospa leynin yachachiqkunam *fariseokunapiwan wateqachkarqaku *samana punchawpi pitapas Jesus sanoyerachiptinqa chaymansumllalla acusanankupaq. ⁸Chayna piensasqankuta Jesus yachaspanmi chakisqa makiyoq runata nirqa:

—Hatarispayki llapanpa chawpinpi sayay —nispa.

Llapanpa chawpinpi sayaykuptinmi ⁹chaypi kaqkunata Jesus nirqa:

—Tapusqaykichikyá: ¿Imatataq ley permitiwan chik *samana punchawpi rurananchikpaq? ¿Runapa allinninpaq ruraytachu icha mana allinninpaq ruraytachu? ¿Runa kawsachiytachu icha wañurachiytachu? —nispa.

¹⁰Chaymi muyuriqinpi runakunata qawarispan onqoqta kamachirqa:

—Makikita haywariy —nispa.

Haywariykuptillanmi makin sanoyerurqa. ¹¹Qawaqninkunañataqmi rabiaspanku Jesuspa contranpi imatapas rurakunakupaq rimanakurqaku.

Jesuspa chunka iskayniyoq apostolinkunamanta

(Mt 10:1-4. Mr 3:13-19)

¹²Chay punchawkunapim Taytanta mañakunapaq Jesus rirqa orqoman, chaypim tukuylla tuta mañakurqa. ¹³Achikyaramuptinñataqmi qatiqinkunata huñuykupsa paykunamanta chunka iskayniyoqta akllarqa. Paykunatam suticharqa *apostolwan. ¹⁴Paykunam karqa: Pedrowan sutichasqa Simon, Pedropo wawqen Andres, Jacobo, Juan, Felipe, Bartolome, ¹⁵Mateo, Tomas, Alfeopa churin Jacobo, *cananista partidomanta kaq Simon, ¹⁶Jacobopa wawqen Judas hinaspa Judas Iscariote. Kay Judasmi Jesusta traicionarqa.

Achkallaña runakunata Jesus yachachisqanmanta

(Mt 4:23-25)

¹⁷Discipulonkunawan Jesus orqomanta kutimuspanmi pampapi sayaykurqa. Chaypim achka qatiqinkuna achkallaña runakunapiwan huñunakururqaku Judea lawmanta, Jerusalen llaqtamanta hinaspa Tiro llaqtamantawan Sidon llaqtamanta, chay iskay llaqtakunaqa kachkan lamar qochapa patanpim. Hamurqakuqa Jesuspa yachachisqanta uyarinankupaqmi hinaspa onqoyninkumanta allinyanankupaqmi. ¹⁸Demoniokunapa ñakarichisqan runakunapas sanoyerqakum. ¹⁹Atiyininwan onqoqkunata sanoyerachiptinmi llapa runakunañataq llachpaykuypi karqaku.

¿Kusisqa kaqkunamantawan ñakasqa kaqkunamanta
(Mt 5:1-12)

²⁰Discipulonkunata qawarispanmi Jesus nirqa:

—Mayna kusisqam wakchakunaqa kankichik, qamkunapamiki Diospa munaychakusqanqa.

²¹—Mayna kusisqam kankichik kunan yarqaymanta kaqkunaqa, qamkunaqa saksachisqam kankichik.

—Mayna kusisqam kankichik kunan waqaqkunaqa, chaymantañam asirikunkichik.

²²—Mayna kusisqam kankichik Diosmanta Hamuq Runarayku cheqnisuptikichikqa, qamkunamanta rakikuptinkuqa hinaspa tratasuspaykichik ñakasuptikichikqa. ²³Chaynata rurasuptikichikqa kusikunkichikmá. Kusikuymantayá pawaykachaychik, hatun premiotam chaskinkichik hanaq pachapi. Ñakarichisuqnikichikkunapa abuelonkunapas chaynatam rurarqa Diosmanta willakuqkunata.

²⁴—Yaw apukuna, qamkunaqa iimaynaraq kankichik! Qamkunaqa apu kaynikichikanmi kusikurunkichikña.

²⁵—Yaw kunan saksasqa kaqkuna, qamkunaqa iimaynaraq kankichik! Yarqaymantam qamkunapas kankichik.

—Yaw kunan asikuqkuna, qamkunaqa iimaynaraq kankichik! Llakikuymantam waqankichik.

²⁶—Llapallan runakuna qamkunamanta allinllata rimaptinqa iimaynaraq kankichik! chayna alabasuqnikichikpa abuelonkunapas chayna allinllatañam rimaqku Diosmanta willakuq tukuqkunamanta.

Ama vengakunapaq Jesusupa yachachisqanmanta
(Mt 5:38-48. 7:12)

²⁷Jesusmi nirqa:

—Qamkunatam nikichik: Enemigoykichikkunata kuyaspayá allintataq ruraychik cheqnisuqnikichik runakunapaqpas. ²⁸Ñakasuqnikichik runakunapaqpas Diospa bendicionnintayá mañapuychik, mañapuychiktaqyá insultasuqnikichik runakunapaqpas. ²⁹Sichu pipas huknin uyaykipi laqyarusuptikiqa qawachiytaqyá huklawnin uyaykitapas. Pipas punchuykita qechurusuptikiqa amayá harkakuychu camisaykitapas apananta. ³⁰Mañakuqnikimanqa qoykuyá, imaykitapas apakuptinqa amañayá mañaychu. ³¹Runamasikichik qamkunapaq allin kaqkuna rurananta munaspaqa qamkunapas paykunapaqyá allin kaqkunata ruraychik.

³²—¿Ima graciataq kuyasuqnikichikkunalla kuyaynikichikqa? Huchasapakunapas chaytaqa ruranmi. ³³¿Ima graciataq favorecesuqnikichikkunallata kuyaynikichikqa? Huchasapakunapas chaytaqa ruranmi. ³⁴¿Ima graciataq imapas qosunaykichikraykulla qoynikichikqa? Huchasapakunapas chaytaqa ruranmi.

³⁵Enemigoykichikkunata kuyaspayá paykunapaq allinta ruraychik. Qoychikpas amataqyá imapas chaskirunaykichikraykullachu. Nisqayman hina ruraspaykichikqa hanaq pachapi kaq Diospa churinmi kankichik, paymantam hatun premiota chaskinkichik. Payqa kuyapayanmi mana reqsikuqninkunatas chaynataq huchasapakunatas. ³⁶Dios Taytanchik hinayá kuyapayakuq kaychik.

Pitapas ama kaminamanta

(Mt 7:1-5)

³⁷—Amayá runamasikichiktaqa kamiychikchu chaynapi Dios mana juzgasunay-kichikpaq. Amayá pitapas culpaychikchu chaynapi Dios mana culpasunaykichikpaq. Runamasikichiktaqa pampachaychikyá Diospas pampachasunaykichikpaq. ³⁸Qoy-chikyá runamasikichikman chaynapi Dios qosunaykichikpaq. Qoptikichikqa chanin tupupim ñiti-~nitirispas hinaspa taspi-taspirispas llimpachikqa kutichipusunkichik. Runakunawan imapas rurasqaykichikman hinam Diospas qamkunawan ruranqa.

³⁹Chaynata niruspanmi kay rikchanachiya nirqa:

—¿Ñawsa runaqa yaqachum ñawsamasinta pusanman? ¿Manachum iskayninku uchkuman urmaykunqaku? ⁴⁰Manam pipas yachachiqninmanta aswan allin reqsis-qaqa kanmanchu. Chaywanpas astawan yachaspanqa yachachiqnin hinam kanqa.

⁴¹—Wawqekipa ñawinpi qopata rikuruchkasperqa ¿imanasqamá manaqa ri-kunkichu ñawikipi kaspitaqa? ⁴²Ñawikipi kaspí kachkaptinqa ¿imaynataq niwaq wawqekitaqa: “Wawqéy, ñawikipi qopata horqorusqayki” nispa? ¡Allin tukuq runa! Puntataqa ñawikipi kaspitaraqyá horqokuruy chaynapi allinta qawaspa runamasikipa ñawinmanta qopata horqonaykipa.

Sachataqa rurunpi reqsinamanta

(Mt 7:17-20. 12:34-35)

⁴³—Allin sachaqa manam mana allintataqa rurunmanchu nitaqmi mana allin sa-chapas allin rurutaqa rurunmanchu. ⁴⁴Sachaqa rurunpim reqsichikun. Kichkayoq sachaqa manam higostataqa rurunmanchu, tankar kichkapas manataqmi uvastaqa rurunmanchu. ⁴⁵Allin runaqa allin sonqoyoq kaspanmi allinta riman, mana allin runañataqmi mana allin sonqoyoq kaspan mana allinta riman. Runaqa riman sonqonpi llimpariqmantam.

Iskay rikchaq cimientomanta

(Mt 7:24-27)

⁴⁶—“Señorlláy, Señorlláy” niwachkaspaykichikqa ¿imanasqataq kamachisqay-kunataqa mana rurankichikchu? ⁴⁷Ñoqaman hamuspan llapallan kasuwaqniy runakunataqa tupanachiyman ⁴⁸taqra rumita tarinankama aspispan taqrara hawanpi wasi hatarichiqmanmi, lloqla chayaramuspanpas chay wasitaqa manam tuñichinchu allin rurasqa kasqanrayku. ⁴⁹Nisqayta uyarichkaspan mana ruraq-ñataqmi rikchakun mana cimentasqa allpapa hawallanpi wasin hatarichiqman. Lloqla chayaramuspanmi chaylla wasita tuñirachirqa hinaspa purmarachirqa.

Capitanpa sirviententa Jesus sanoyachisqanmanta

(Mt 8:5-13)

7 ¹Runakunaman willayta tukuruspanmi Jesus chayarurqa Capernaum llaqtaman. ²Chaypim capitanpa ancha kuyasqan sirviente onqoruspa wañuy patanpiña kachkarqa. ³Jesusmanta rimasqankuta chay capitan uyariruspanmi judiokunapa kamachiqninkunata kacharqa chaynapi ruegakamuptinku hamuspan onqoq sirviententa sanoyaykachinanpaq. ⁴Jesusta tariruspankum anchallataña ruegakuspanku nirqaku:

—Yanapaykunaykipaq hinam payqa. ⁵Payqa nacionninchikta anchata kuyaspanmi *huñunakuna wasitapas rurachipuwarqaku —nispa.

⁶Chaymi Jesus paykunawan rirqa. Wasinman chayaykuchkaptinkuñataqmi chay capitanqa amistadninkunawan nichimurqa:

—Señorlláy, amañayá hamuyñachu, pipaman hinaraqtqa wasiymanqa yaykuykuwaq. ⁷Chayraykum kikiypunipas mana taripaykamurqaykicu. Rimariykuptillaykim sirvienteyqa allinyarunqa. ⁸Noqapas kamachiwaqpiy kunatam kasuni, soldadoykunapas kamachiptyqa kasuwantaqmi. Hukninta: “Riy” niptiymi rin, hukmintañataq: “Hamuy” niptiymi hamun, sirvienteypas: “Kayta ruray” niptiqa rurantaqmi.

⁹Chayna nisqanwan Jesus admirakuspam qatiqninkunata qawarispan nirqa:

—Israel runakunapipas manam kayna iñiyniyoq runataqa tarirqanichu —nispa.

¹⁰Chaymi Jesusman taripaqpunkuna wasiman kutirispanku sirvientetaqa sanotaña tariykurqaku.

Viudapa wawanta Jesus kawsarichisqanmanta

¹¹Chaymantam Jesus pasarqa discipulonkunawan hinaspa achkallaña runakunawan Nain sutiyoq llaqtaman. ¹²Llaqtapa punkunman chayaykuchkaptinkuñataqmi pampaq apachkasqaku viudapa sapallan qari wawanta. Llaqta runakunapas achkallañam viudawan richkasqa. ¹³Viudata Señor qawarispanmi llakirikuspa nirqa:

—Ama waqaychu —nispa.

¹⁴Chakanaman asuykuspa llachpaykuptinmi wantuqkuna sayarurqaku chaymi ayata Jesus nirqa:

—Yaw joven, qamtam niki: iHataray! —nispa.

¹⁵Chaymi tiyariruspan parlakuyaña qallaykurqa chaymi joventaqá mamanmanña qorqa. ¹⁶Llapallan chaypi kaqkunañataqmi Diosta mancharisqallaña alabaspunku nirqaku:

—Ancha reqsisqa willakuqmi ñoqanchik ukupi rikurirun. Diosmi runankunata watukaykamuwanchik —nispa.

¹⁷Jesuspa kaykuna rurasqanmantam willakurqaku enteron Judea lawpi hinaspa llapallan llaqtachakunapi.

Bautizaq Juanpa kachasqankunamanta

(Mt 11:2-19)

¹⁸Jesuspa tukuy rurasqankunata Bautizaq Juanpa discipulonkuna yacharuspanmi Juanman willarqaku. Juanñataqmi iskay discipulonkunata qayaykuspan

¹⁹Jesusta tapuchimurqa:

—¿Qamchu kanki Diosmanta Hamuq icha huktachu suyasaqku? —nispa.

²⁰Chaymi Jesuswan tuparuskunku nirqaku:

—Bautizaq Juanmi kachamuwanku: “¿Qamchu kanki Diosmanta Hamuq icha huktachu suyasaqku?” nispa.

²¹Chay ratollapim Jesus sanoyachirqa tukuy rikchaq onqoyniyoqkunata, ñakariqkunata, demonioyoqkunata hinaspa ñawsakunata. ²²Jesusmi Juanpa kachamusqankunata nirqa:

—Kutispa Juanman willamuychik qawasqaykichiktawan uyarisqaykichikta.

Willamuychikyá: “Ñawsakunam qawakuchkanña, suchukunam purichkanña, *leprawan onqoqkunam sanoyachkanña, mana uyarikuqkunam uyarikuchkankuña, wañusqakunam kawsarichkanña, wakchakunapas allin noticiatam uyarichkankuña” nispa. ²³Mayna kusisqam ñoqamanta mana iskayrayaqaqkunaqa.

²⁴Juanpa kachamusqankuna kutiriptinmi Juanmanta rimaspa runakunata Jesus tapurqa:

—¿Ima qawamuqtaq qamkunaqa rirqankichik purunta? ¿Wayrapa aytinyachis-
qan soqosta qawaqchu? ²⁵¿Pi qawaqtaq rirqankichik? ¿Allin pachawan pachasqa
runata qawaqchu? Allin pachawan churakuq fiestakunapi kakuqkunaqa reyku-
napa wasillanpim kachkan. ²⁶Aswanqa ¿Pi qawaqtaq rirqankichik? ¿Diosmanta
willakuq runa qawaqchum? Arí, payqa Diosmanta willakuqkunamantapas aswan
reqsisqaraqmi. ²⁷Diosqa Juanmantam Bibliapi willakurqaña kaynata:

“Ñoqam kachamusaq hamunaykipaq
allichapusuqniki willakuqniyta” nispa.

²⁸Cheqaptapunim Bautizaq Juantaqa mana pipas igualanchu. Chaywanpas Diospa
munaychakusqanpi kaq humildellapas Juanmantaqa aswan reqsisqaraqmi.

²⁹Llapa runakunawan *impuesto cobraqkunam Jesuspa nisqanta uyarispantu ya-
charqaku Diosqa allin ruraq kasqanta. Chayraykum Juanwan bautizachikurqaku.

³⁰*Fariseokunañataqmi Diospa leynin yachachiqkunapiwan paykunapaq Diospa imam mu-
nasqanta wischupakuspanku Juanwan mana bautizachikurqakuchu. ³¹Señorqa nirqataqmi:

—¿Pimantaq tupachiyman kunan tiempo runakunata? ¿Imawantaq rikchanachiyman?

³²Paykunaqa rikchakun plazakunapi pukllaspan qayaykachanakuq warmakunamanmi.
Paykunam ninakunku: “Tocanikum qenata ichaqa manam tusunkichikchu, takinikum
aya takita ichaqa manam waqankichikchu” nispa. ³³Bautizaq Juanmi aslla mikuq karqa,
manataqmi vinotapas tomaqchu ichaqa paymantam ninkichik: “Payqa demonioyoqmi”
nispa. ³⁴Diosmanta Hamuq Runa mikuptiyñataqmi hinaspa vinota tomaptiyñataqmi
niwankichik: “Qamqa kanki mikuysapa, vino upyakuqmi hinaspa *impuesto cobraqkuna-
pa, huchasapakunapa amistadninmi” nispa. ³⁵Diospa munasqan llapallan yachaqkunam
ichaqa yachayniyoq kasqaykuta qawachikuniku rurasqaykuwan.

Miski asnaq aceitewan Jesus untasqa kasqanmanta

³⁶Huk kaqniñ *fariseom Jesusta convidarqa wasinpi mikuykamunampaq chaymi rispan
mesapi tiyaykurqa. ³⁷Llaqtapi kaq huchasapa warmiñataqmi chay wasipi Jesus kasqan-
ta yacharuspan niñu rumi pomopi miski asnaq aceiteta apamurqa. ³⁸Jesuspa tiyasqanpi
qonqorakuykuspanmi chakinta weqenwan mayllarqa hinaspm chukchanwanñataq
chakichirqa. Chakinkunata muchaspanmi miski asnaq aceitewan untarqa. ³⁹Convidaqniñ
*fariseoñataqmi qawarispan piensachkarqa: “Diosmanta willakuq kaspanqa yachanman-
mi llachpaqniñ warmiqa huchasapa kasqanta”. ⁴⁰Chaymi Jesusñataq nirqa:

—Ninaymi kachkan Simon —nispa.

Chaymi Simonñataq nirqa:

—Niwayá yachachiqllyá —nispa.

⁴¹Hinaptinmi Jesusñataq nirqa:

—Qollqe prestaq runatam iskay runakuna debekurqa. Hukniniñ debekurqa
pichqa pachakta, hukniniñataqmi debekurqa pichqa chunkallata. ⁴²Kutichipunam-
kupaq manaña kaptinñataqmi paykunataqa pampachaykurqaña. ¿Mayqannintaq
pampachaqintaqa aswanraq kuyanqa? —nispa.

⁴³Chaymi Simonñataq nirqa:

—Tanteayniymantaqa mastaqqa kuyanman pichqa pachak qollqe debeqniñmi —nispa.
Hinaptinmi Jesusñataq nirqa:

—Allintam rimarunki —nispa.

⁴⁴ Warmita qawarispanñataqmi Simonta niykurqa:

—Qaway kay warmita. Wasikiman yaykuykamuptiymi chakiya mayllaku-naypaq yakuta mana qoykuwarqankichu, kay warmim ichaqa weqenkunawan chakiykunata mayllaykun hinaspm chukchanwanraq chakiykachinpas. ⁴⁵ Manam muchaykuwarqankichu, kay warmim ichaqa yaykuykamusqanmantapuni chakiykunata muchapayachkan. ⁴⁶ Umaymanmi aceiteta mana tallirqankichu, kay warmim ichaqa miski asnaq aceitewanraq chakiykunaman untaykun. ⁴⁷ Chaymi niki, achka-achka huchankunam pampachasqa, chayraykum payqa llumpayta kuyawanan. Pipas pisilla huchanmanta pampachasqm ichaqa pisillatataq kuyakunpas.

⁴⁸ Chaynata niruspanmi warmitañataq nirqa:

—Huchaykikunaqa pampachasqañam —nispa.

⁴⁹ Mikuqmasinkunañataqmi ninakurqaku:

—¿Pitaq kay runaqa huchakunatapas pampachananpaqqqa?

⁵⁰ Jesusñataqmi warmita nirqa:

—Iniyinkim salvarusunki, hawkña pasakuy —nispa.

Jesusta yanapaq warmikunamanta

8 ¹Jesusmi discipulonkunapiwan llaqtakunapi chaynataq llaqtachakunapipas Diospa munaychakunanmanta willakustin purirqa. ²Demoniokunamanta hinaspa onqoykunamantawan sanoyachisqan warmikunapas paywantaqmi rirqa. Paykunamantam karqa qanchis demoniokunamanta sanoyachisqan Magdala llaqtayoq Maria, ³Herodespa mayordomon Chuzapa warmin Juana hinaspa Susana, paywantaqmi rirqa achkallaña sapaq warmikunapas. Paykunam Jesustawan discipulonkunata kapuqninkuwan yanaparqaku.

Muhu tarpuqmantा

(Mt 13:1-9. Mr 4:1-9)

⁴Llaqtakunamanta achkallaña runakuna Jesuspa kasqanman huñunakuruptin-mi rikchanachispan nirqa:

⁵—Huk runam rirqa tarpuquq. Muhu maqchisqan ñianman wichiqkunamat sarutyarurqaku, chaytam kullkukuna hamuruspan mikururqa. ⁶As allpayoq rumiman wichiqñataqmi wiñaruspanpas chaki allpapi kaspan chakirurqa. ⁷Wakin muhuñataqmi wichiyyurqa kichka-kichka ukuman chaymi kichkakunawan kuska wiñamurqa, chayraykum eqoyerurqa. Wakin muhuñataqmi wichiyyurqa ⁸allin allpaman chaymi wiñamuspan sapa muhumanta pachakta rururqa.

Chaynata nispanmi qapariq hina nirqa:

—Uyarwiqaqniykunaqa kasukuychikyá —nispa.

Rikchanachiykunaqa imapaqmi kasqanmanta

(Mt 13:10-17. Mr 4:10-12)

⁹Discipulonkunam tapurqaku rikchanachisqanpa imam ninanmanta ¹⁰chaymi Jesusñataq nirqa:

—Qamkunamanmi Diospa munaychakusqanmanta ñawpaq mana yachas-qaykichikkunata yachachikichik. Wakin runakunamat ichaqa rimapayani rikchanachiykunallawan chaynapi qawakuspapas mana rikukunankupaq, uyarispapas mana entiendenankupaq —nispa.

Rikchanachisqanpa imam ninanmanta

(Mt 13:18-23. Mr 4:13-20)

¹¹—Rikchanachisqaya imam ninanqa kaymi: Muhuqa Diospa palabranmi. ¹²Ñanman wichiq muhuñataqmí rikchakun Diospa palabran uyariq runakunaman. Paykunapa sonqonmantam diablo horqorun uyarisqankuta chaynapi mana creenankupaq hinaspa mana salvakunkupaq. ¹³ As allpayoq rumiman wichiq muhuñataqmí rikchakun Diospa palabranta kusisqallaña uyarispa chaskiqkunamam, paykunaqa chay rumi hawanpi wiñaq muhu hinam mana ancha sapiyoq kachkanku. Pisi tiempollapaq creeruspankum sasachakuy punchawkuna chayaramuptinqa urmarunku. ¹⁴ Kichkakunapa kasqanman wichiq muhuñataqmí rikchakun uyariylla-uyariqkunaman, paykunaqa pasakuspankum qeqeparunku tukuy ima afanakusqankupi, qori-qollqenkupi hinaspa kay pachapi kaq kusikuykunapi, chaynapim paykunaqa mana ruruyoq planta hina kanku. ¹⁵ Allin allpaman wichiq muhuñataqmí rikchakun, cheqp sonqowan Diospa palabranta uyarispa mana qonqaq runakunaman, paykunaqa allimanta sumaq ruruq planta hinam kanku.

Ratachkaq mecherowan rikchanachisqanmanta

(Mr 4:21-25)

¹⁶—Mecherota ratachkaq runaqa manam ratarachin imawanpas pakcharunana paqchu nitaqmi kawitupa ukunman churaranunpaqchu. Chaytaqa patakmanmi churaran wasiman yaykuqkuna rikunankupaq. ¹⁷ Pakasqa kaqkunaqa qawachisqam kanqa chaynataqmí upallalla rimasqakunapas yachasqa kanqa.

¹⁸—Chaynaqa sumaqtayá uyariyichik: Kapuqniyoqmanqa aswanraqmi yapasaq, aslla kapuqniyoqmantam ichaqa piensasqallani kapuqnintapas qechurusaq.

Mamanpiwan wawqenkuna Jesusta maskasqankumanta

(Mt 12:46-50. Mr 3:31-35)

¹⁹ Jesuspa mamanmi wawqenkunapiwan maskaspanku tupaykuyta munarqaku, aswanqa manam atirqakuchu runakuna achkallaña kasqanrayku. ²⁰ Chaymi huk kaqniñña Jesusman willaykurqa:

—Mamaykim wawqekikunapiwan hawapi sayachkanku qanwan tupaykuyta munaspanku —nispa.

²¹ Hinaptinmi Jesusñataq nirqa:

—Diospa palabranta uyarispa kasukuqkunam mamaywan wawqeykunaqa —nispa.

Wayratawan lamar qochata Jesus hawkayachisqanmanta

(Mt 8:23-27. Mr 4:35-41)

²² Huk kutipi discipulonkunawan boteman yaykuykuptinkum Jesus nirqa:

—Hakuchik waklawchimpaman —nispa.

²³ Richkaptinkum Jesus puñururqa, hinaptinmi sinchi wayrawan hatun *olakuna hatariramurqa, botemanpas yaku huntapaq-huntaptinmi yaqaña chin-kaykuchkarqaku. ²⁴ Hinaptinmi Jesusman asuykuspanku rikchachirqaku:

—iSeñor, Señor, chinkaykuchkanchikñam! —nispa.

Payñataqmí sayariyuskapan wayratawan qochapa *olankunata qaqcharqa hinaptinmi hawkayarurqaña. ²⁵ Chaymantam paykunata nirqa:

—¿Maytaq iñiynikichikqa? —nispa.

Paykunañataqmi mancharisqallaña hinaspa admirasqallaña kaspangu nirqaku: —¿Pimá kay runaqa kamachiptin wayrapas yakupas kasukunanpaqqa? —nispanku.

Demoniokunapa ñakarichisqan runamanta

(Mt 8:28-34. Mr 5:1-20)

²⁶ Galilea lawmantam Geresa lawman chayarurqaku, chayqa kachkan Galilea qochapa chimpanpim. ²⁷ Botemanta Jesus lloqsiykuptinmillaqtamanta lloqsimuq demonioyoq runa paywan tuparurqa. Unayñam qalalla karqa, wasipi manaña *yachaspanmi panteonllapiña yachakuq. ²⁸ Jesusta rikuykuspanmi qaparirqa hinaspam ñawpaqninpi qonqorakuykuspan nirqa:

—Hanaq pachapi kaq Diospa Churin Jesus ćimatataq ñoqawan munanki? Ruegakuykim ama ñakarichiwanaykipaq —nispa.

²⁹ Paymanta demonio lloqsinanpaq Jesus kamachiptinmi chaynataqa qaparirqa. Paytaqa unayñam demonio munaychakurqa. Runakuna makinkunamantawan chakinkunamanta cadenaptinkupas tipiparuspanmi demoniopa kallpanchasqan chunniqman ayqekuq. ³⁰ Jesusmi payta tapurqa:

—¿Imataq sutiki? —nispa.

Hinaptinmi payñataq nirqa.

—Legionmi —nispa.

Chaynataqa nirqa achkallaña demoniokuna paypi kasqanraykum. ³¹ Paykunam Jesusta ruegakurqaku:

—Amayá uku pachamanqa wischuykuwaykuchu —nispa.

³² Hichpanku orqopa waqtanpim achka-achka kuchikuna mikuchkarqa. Chaymi demoniokunañataq Jesusta ruegakurqaku chay animalkunaman yaykurunankupaq. Jesus “ari” niykuptinmi ³³ demoniokunaqa runamanta lloqsisruspa kuchikunaman ustururqa. Chay kuchikunam waqtanta kallpaspa hinaspa qochaman wichiykuspa heqeparurqaku.

³⁴ Kuchi michiqkunañataqmi chayta rikuruspanku ayqekurqaku hinaspamllaqtapi pas hinaspa chakrakunapipas willakurqaku chay pasasqanmanta. ³⁵ Qawamunankupaq riqkunam chayarurqaku Jesuspa kasqanman hinaspam tariykurqaku sanoyeruq runata pachasqataña hinaspa yuyaynimiña Jesuspa qayllanpi tiyachkaqta, chayta qawaykuspan mancharikurqaku. ³⁶ Rikuqunam paykunaman willarqaku demoniokunapa ñakarichisqan runaqa imaynam sanoyachisqa kasqanmanta. ³⁷ Hinaptinmi Geresa lawpi kaq lliw runakunañataq manchakuspanku Jesusta ruegakurqaku paykunapa kasqanmanta pasakunanpaq. Chaymi Jesusqa boteman yaykuykuspan pasakurqa. ³⁸ Manaraq richkaptinmi chay sanoyaq runa Jesusta ruegarqa qatinanpaq ichaqa Jesusmi mana munaspan aviarurqa:

³⁹ —Aylluykikunaman kutispayá Diospa tukuy ima rurapususqaykimanta willakamuy —nispa.

Rispanmi llaqtapi lliw runakunaman willakurqa Jesuspa tukuy ima paypaq rurasqanmanta.

Jairopa churin kawsarisqanmantawan onqoq warmipa sanoyasqanmanta

(Mt 9:18-26. Mr 5:21-43)

⁴⁰ Qochapa waklawninman Jesus kutiruptinmi llapallan runakuna kusikuywan chaskiykurqaku. ⁴¹ *Huñunakunanku wasipi Jairo sutyoq kamachikuqm hamuspan Jesuspa ñawpaqninpi qonqorakuykurqa hinaspam ruegakurqa wasin-

man rinanpaq.⁴² Yaqa chunka iskayniyoq watanpi kaq sapallan warmi churinmi wañuy patanpiña kachkarqa. Riptinkum achkallaña runakuna Jesusta ñitirqa.

⁴³Chay runakuna ukupim kachkarqa chunka iskayniyoq wataña flujowan onqoq warmi, kapuqninkunata *rantikuspan medicokunawan hampichikuspapas manam sanoyarqachu. ⁴⁴Jesuspa qepanta rispanmi pachanpa patanta llapchay-kuspallan sanoyarurqa flujo onqoyninmanta.

⁴⁵Chaymi Jesus tapurqa:

—¿Pitaq llapchaykaramuwan? —nispa.

Llapallanku negakuptinñataqmi Pedro nirqa:

—Señor, runakunam tanqanakuspan ñitimusuchkanki —nispa.

⁴⁶ Hinaptinmi Jesusñataq niurqa:

—Huk kaqniñ llapchaykamuwaspan ativniywan sanovarusrusqantam musvaruni —nispa.

⁴⁷ Warmiñataqmí musyarachikusqanta yacharuspan katkatatastín Jesuspa ñaw-paqninpi qonqorakuykurqa, llapa runapa qayllanpim willakurqa imaynampim llapchaykuspallan sanovarusaqanmanta. ⁴⁸ Chaymi Jesusñataq nirqa:

—Mamáy, iñisqaykiraykum allinyarunki, hawkañayá pasakuy —nispa.

⁴⁹Jesus rimachkaptinraqmi Jairopa wasinmanta huk kaqnin hamuruspan nirqa;

—Churikiqa wañukunñam. Amañayá yachachikuqtaqa pusaychu —nispa

⁵⁰Chayta uyariruspanmi Jesusñataq nirqa:

—Ama llakikuychu, ñoqapi confiakuptikiqa churikiqa sanoyanqam —nispa.

⁵¹Jairopa wasinman chayaruspanñataqmi mana munarqachu paywan kuska yakyunanta, yaykupsaq yaykuchirqa Pedrotawan Juanllatam hinaspa Jacobotawan warmapa tayta-mamallantam. ⁵²Waňukuqmanta llapallanku qapa-qaparispa waqaptinkuñataqmi Jesus nirqa:

—Ama waqaychikchu. Warmaqa manam wañusqachu kachkan aswanqa pu-ñuchkanmi —nispa.

⁵³ Ichaqa paykunam wañusqaña kasqanta yachaspanku Jesusta asipayarqaku.

⁵⁴Chaymi Jesusñataq warmata makinmanta aysarispan nirqa:

—Warma, hatariy —nispa.

⁵⁵ Wañuqpa espiritu kutiykuptinmi chaylla sayarirurqa. Hinaptinmi chaypi kaq-kunata Jesus kamachirqa mikuya qonankupaq. ⁵⁶ Tayta-maman admirasqallaña kaptinñataqmi paykunata Jesus kamachirqa chaytaqa pimanpas ama willakunankupaq.

Willakamunankupaq discipulonkunata Jesus kachasqanmantan

(Mt 10:5-15. Mr 6:7-13)

9 ¹Chunka iskayniyoq akllasqankunata qayaykuspanmi, runakunamanta demoniokunata qarqomunankupaq hinaspa onqoqkunata sanoyachimunankupaq atiyta qoykurqa. ²Paykunatam kacharqa Diospa munaychakusqanmanta willakanmunankupaq hinaspa onqoqkunata sanoyachimunankupaq. ³Paykunatam nirqa:

—Illaspaykichikqa amam apankichikchu tawnatapas, qoqawtapas, qollqtapas nitaq mudanaykichiktapas.⁴ Wasiman yaykuspaykichikqa chayllapim samakunkichik chay llaqtamanta lloqsinaykichikkama.⁵ Maypipas mana chas-kisuptikichikqa chay llaqtanmantayá lloqsiychik, *usutaykichihipi allpatapas taspiychikyá chaypi kaqkuna mana kasukug kasqankuta yachanankupaq.

⁶ Rispankumá llapallan llaqtachakunapi Diosmanta allin noticiata willakuspan-ku ongokunkatapas sanovachirqaku.

Bautizaq Juanta Herodes wañurachisqanmanta*(Mt 14:1-12. Mr 6:14-29)*

⁷Herodes gobiernachkaspanmi Jesuspa tukuy ima rurasqanmanta yacharuspan hukmanyarurqa. Wakinmi nirqa:

—Bautizaq Juanmi kawsariramun —nispa.

⁸Wakinñataqmí nirqa:

—Eliasmi rikuriramun otaq Diosmanta huk kaqnin willakuqmi kawsariramun —nispa.

⁹Herodesñataqmí nirqa:

—Juantaqa ñoqam kunkanta qorurachirqani, chaynaqa kaykuna ruraqqä cipitaq kanman? —nispa.

Chaymi reqsiykuya munarqa.

Pichqa waranqapaq mikuy mirachisqanmanta*(Mt 14:13-21. Mr 6:30-44. Jn 6:1-14)*

¹⁰Apostolkuna kutiruspankum willakurqaku tukuy imapas ruramusqankumanta. Chaymi Jesus paykunallata pusarikuspan Betsaida llaqtaman pasakurqa. ¹¹Runakunañataqmí risqanta yacharuspanku qatirqaku. Jesusmi paykunata chaskiykuspan Diospa munaychakusqanmanta yachachirqa, sanoyachirqataqmí onqoqkunatapas.

¹²Tardeykuptinñataqmí chunka iskayniyoq discipulonkuna payman asuykuspanku nirqaku:

—Manam kaypiqa wasi kanchu. Runakunaqa pasakuchunñayá llaqtachakunamanwan muyuriqinpi chakrakunaman, chaypi samakuspa mikuya maskanankupaq —nispa.

¹³Chaymi Jesusñataq nirqa:

—Qamkunayá mikuykachiychik —nispa.

Hinaptinmi paykunañataq nirqaku:

—Pichqa tantawan iskay challwa kankasqallam kaypiqa kachkan. ¿Icha mikuya rantimuqchu risaqku kay llapa runapaq? —nispa.

¹⁴Chaypiqa yuyayniyoq qarikunallam yaqa pichqa waranqa karqaku. Jesusmi discipulonkunata kamachirqa runakunata pichqa chunkatakama tiyachinankupaq.

¹⁵Kamachisqanman hina ruraptinkum llapallanku tiyaykurqaku. ¹⁶Chaymi pichqan tantakunatawan iskaynin challwakunata Jesus hapiykuspan hanaq pachata qawarispan Diosman graciasta qorqa, tantakunata pakiykuspanmi discipulonkunaman qorqa runakunaman aypunapaq. ¹⁷Llapallankum mikurqaku saksanankukama. Chaymantam puchuqta huñurqaku chunka iskayniyoq canasta huntata.

Jesusqa Cristopuni kasqanmanta*(Mt 16:13-19. Mr 8:27-29)*

¹⁸Sapaqqi Diosta Jesus mañakuptinmi discipulonkunapas chaypi kachkarqa. Paykunatam Jesus tapurqa:

—¿Pim kasqyatataq runakunaqa ñoqamanta rimanku? —nispa.

¹⁹Chaymi paykunañataq nirqaku:

—Wakin runakunam nin Bautizaq Juan kasqaykita, wakinñataqmí nin Elias kasqaykita, wakinñataqmí nin: “Ñawpaq tiempopi willakuqmi huk kaqnin kawsariramun” nispa.

²⁰Chaymi Jesusñataq nirqa:

—Qamkunaqa čpim kasqaytataq ninkichik? —nispa.
 Hinaptinmi Pedroñataq nirqa:
 —Qamqa kanki Diosmanta hamuq Cristom —nispa.

Wañunanmanta Jesuspa willakusqan

(Mt 16:20-28. Mr 8:30-9:1)

²¹ Chayraykum paykunata avisaspa kamachirqa ama pimanpas willakunankupaq. ²² Paykunatam nirqa:
 —Diosmanta Hamuq Runataqa judiokunapa kamachiqinkunam *sacerdotekunapa jefenkunapiwan hinaspa Diospa leynin yachachiqkunapiwan ñakarichispa qepanchakuwanqaku, wañuchiwaptinkum kimsa punchawmanta kawsarimusaq —nispa.

²³ Chaymantam llapanta nirqa:
 —Pipas qatiwayta munaspaqa, amaña kikillanpaq kawsaspayá sapa punchaw ñakaristinpas qatiwachun. ²⁴ Pipas vidallan cuidakuqqa pierderunqam, pipas ñoqarayku wañuymi ichaqa salvakunqa. ²⁵ Runaqa čimatataq horqokunman lliw kay pachapi kaqkunata ganaruspan vidantañataq pierderuspaqa?

²⁶ —Diosmanta Hamuq Runa kanchariyiniwan hinaspa Taytaya chaynataq chuya angelkunapa kanchariyinwan kutimuspaymi penqakusaq ñoqamanta penqakuqkunamanta, penqakusaqtaqmi rimasqaykunamanta penqakuqkunaman-tapas. ²⁷ Nikichikmi, wakin kaypi kaqkunamantam wakinkuna mana wañunqachu Diospa munaychakusqanta rikunankukama.

Jesuspa rikchaynin tikrakurusqanmanta

(Mt 17:1-8. Mr 9:2-8)

²⁸ Chay rimarisqanmanta pusaq punchaw pasaruptinmi Jesus rirqa orqoman Diosta mañakuq, Pedrota, Juanta hinaspa Jacobota pulsarikuspan. ²⁹ Mañakuchkaptinmi uyanpa rikchaynin tikrakururqa, pachankunapas yuraqyaruspam llipipipirqa. ³⁰ Iskay runakuna rikuriykuspanmi paywan parlarqa. Paykunaqa karqa Moiseswan Elias-mi. ³¹ Achkirichkaq rikuriykuspanmi rimarqaku Jerusalenpi Jesuspa wañunanmanta. ³² Pedroñataqmí wakinkunapiwan puñuywan aysachikuchkaspankupas rikchaspqa qawarqaku Jesuspa hinaspa parlaqmasinkunapa achkiriyinta.

³³ Chay iskay runakuna pasakuchkaptinñam rimasqantapas mana musyakustin Jesusta Pedro nirqa:

—Yachachikuq iallinpaqchá kaypiqa kachkaniku! Rurarusaqkuyá kimsa rama-data, hukta qampaq, hukta Moisespaq, huktañataq Eliaspaq —nispa.

³⁴ Rimachkaptinraqmi puyu rikuriykamuspa paykunata tapaykurqa chaymi mancharikururqaku. ³⁵ Puyu ukumantañataqmí nimurqa:

—Paymi akllasqay Churiy, paytayá uyariychik —nispa.

³⁶ Upallaruptillanmi Jesusllataña qawarirqaku, sonqollankupi chay rikusqankuta hatallispankum chay punchawkunapiqa mana pimanpas willakurqakuchu.

Wañuymañayoq warmata Jesus sanoyachisqanmanta

(Mt 17:14-21. Mr 9:14-29)

³⁷ Orqomanta paqarinintinta uraykamuptinkuñataqmí achka-achka runa paykunaman taripaykurqaku. ³⁸ Paykunamanta lloqsiyuspanmi huknin runa qaparirqa:

—Yachachikuq, ruegakuykim kay sapallan churiyta qawaykunaykipaq.³⁹ Payta demonio hapiruspanmi qonqaymanta qaparkachachin, taspispanmi posoqollata-ña aqtuchin. Eqoyarachispanñam sasa-sasata kacharinpas.⁴⁰ Discipuloylikunata ruegakuptiyas manam qarqoyta atirqakuchu —nispa.

⁴¹ Chaymi Jesusñataq nirqa:

—Mana allin ruraqkunapa castan mana creeq runakuna ñhaykapikamataq qam-
kunawan kasaq kaykuna aguantanaypaq? Asuykachimuway chay churikita —nispa.

⁴² Warma asuykuchkaptinmi demonio wikaparuspan puramenteta chutaykacha-
chirqa. Demoniota Jesus qaqqharuptinmi warma sanoyerurqa, chayñam taytanman
qoykurqa. ⁴³ Chaymi Diospa hatun atiyninmanta llapallan runakuna admirakurqaku.

Wañunanmanta Jesus huktawan willakusqanmanta

(Mt 17:22-23. Mr 9:30-32)

Tukuy rurasqankunamanta llapallan runakuna admirasqallaña kachkaptinkum discipulonkunata Jesus nirqa:

⁴⁴—Allintayá uyariychik: Diosmanta Hamuq Runataqa runakunamanmi qoyku-
wanqaku —nispa.

⁴⁵ Discipulonkunam ichaqa mana entienderqakuchu pakasqa hina kasqanrayku,
manchakurqakutaqmi tapukuytapas.

Pim punta kaq kasqanmanta

(Mt 18:1-5. Mr 9:33-37)

⁴⁶ Jesuspa discipulokunam atipanakurqaku mayqanninmi aswan reqsisqa kanankumanta. ⁴⁷ Paykunapa atipanakusqanta Jesus yacharuspanñataqmí war-
machata ñawpaqninpi sayaykachispan nirqa:

⁴⁸—Kay warmachata ñoqapa sutiyipi pipas chaskiqa ñoqatam chaskiwan, pipas
ñoqata chaskiwaqniyñataqmí kachamuwaqniy Taytaya chaskin. Qamkunamanta
mayqannikichikpas aswan humillakuqmi aswan reqsisqaqa kanqa.

Jesuspa favorinipi kaqkunamanta

(Mr 9:38-40)

⁴⁹ Juanñataqmí nirqa:

—Señor, huk runatam rikuramurqaniku qampa sutikipi demoniokunata qar-
ochkaqta hinaptinmi michakamurqaniku puriqmasinchik mana kasqanrayku.

⁵⁰ Jesusñataqmí nirqa:

—Ama michakuychikchu, pipas mana contraykichikpi kaspaqa favornikichik-
pim kachkan —nispa.

Juantawan Jacobota Jesus qaqqchasqanmanta

⁵¹ Hanaq pachaman kutinan tiempoña kaptinmi valorchakuykuspa Jerusalenman Jesus pasarqa. ⁵² Ichaga ñawpachirqam willakuqkunata. Paykunam Samaria lawpi huk llaqtachaman chayaruspanku Jesusta samachinankupaq wasita maskarqaku.

⁵³ Chay llaqtachapi runakunam ichaqa mana samaykachirqakuchu Jerusalenman ris-
qanta qawarispanku. ⁵⁴ Discipulon Jacobopiwan Juanñataqmí uyariruspa nirqaku:

—Señorllayku, munaptikiqa cielomantayá ninata uraykarachimusun kay runa-
kunata ruparunarpaq —nispa.

⁵⁵ Jesusñataqmi paykunata qaqlaspan ⁵⁶ paykunawan huklaw llaqtachaman pasakurqa.

Jesus qatiy munaqkunamanta

(Mt 8:19-22)

⁵⁷ Ñanta richkaptinkum huk runa niykurqa:

—Maytaña riptikipas qatikusqaykim —nispa.

⁵⁸ Jesusñataqmi nirqa:

—Kanmi atoqkunapa uchkun, kantaqmi alton pawaq urpikunapas *qesan, Diosmanta Hamuq Runapaqmi ichaqa mana kapuwanchu maypim puñukunaypas —nispa.

⁵⁹ Huk runatapas nirqam:

—Qatiway —nispa.

Chaymi payñataq nirqa:

—Señorlláy, qanwanmi risaq ichaqa dejaykuwayraq taytay wañukuptin pamparamunaykama —nispa.

⁶⁰ Chaymi Jesusñataq nirqa:

—Diospaq wañusqakunayá wañuqkunataqa pampachunku. Qamyá ichaqa Diospa munaychakusqanmanta willakamuy —nispa.

⁶¹ Huk runapas nirqataqmi:

—Señor, ñoqapas qatisqaykim ichaqa wasiypi kaqkunamantaraqyá despedikaykamusaq —nispa.

⁶² Hinaptinmi Jesusñataq nirqa:

—Takllawan yapuchkaspan qepan qawariq runaqa manam Diospa munaychakusqanpaq hinachu.

Qanchis chunka iskayniyoq willakuqkunata Jesusupa kachasqanmanta

10 ¹ Señorqa akllaykurqataqmi qanchis chunka iskayniyoq runakunatas, paykunamatam ñawpachirqa maymi rinan llaqtakunaman hinaspa llaqtachakunaman.

² Paykunamatam nirqa:

—Achkallañam kachkan cosechanapaqqa, cosechaqkunam ichaqa aslla, chaynaqa mañakuychikyá chakrayoqta cosechaqkunata kachananpaq. ³Riychikyá atoqkunapa kasqanman, carnerokunata kachachkaq hinam qamkunata kachachkaykichik. ⁴ Amayá apaychikchu qollqetaqa, wayqataqa hinaspa mudana *usutataqa, ñanpiqa amataqmi pitapas rimaykunkichikchiku. ⁵ Chayasqaykichik wasiman yaykuspaqa: “Hawkayay kachun kay wasipi” nispam rimaykunkichikchik. ⁶ Wasipi kaqkuna allin runa kaptinqa chay rimaykusqaykichikmi takyanqa, mana chayna kaptinmi ichaqa rimaykusqaykichikpas mana takyanqachu. ⁷ Yaykusqaykichik wasillapim kankichik, imam qosusqallaykichiktam mikunkichikpas hinaspa tomankichikpas. Llamkaqqa pagontam chaskinan.

Amamá wasin-wasinqa purinkichikchu. ⁸ Chayasqaykichik llaqtapi chaskisuptikichikqa qosusqaykichiktam mikunkichik. ⁹ Chaypi onqoqkunata sanoyachispam willakunkichik: “Diospa munaychakusqanqa hichpallaykichikpiñam kachkan” nispa. ¹⁰ Chayasqaykichik llaqtapi mana chaskisuptikichikñataqmi callenta rispa ninkichik: ¹¹ “*Usutaykupi kaq kay llaqtapa allpantam contraykichikpi taspiniku. Chaywanpas yachaychikyá, Diospa munaychakusqanqa hichpallaykichikpiñam kachkan” nispa. ¹² Nikichikmi, juicio pun-chawpiqa Sodoma llaqtamantapas aswan castigasqaraqmi kanqa chay llaqtaqa.

Jesuspa ñakasqan llaqtakunamanta
(Mt 11:20-24)

¹³—iImaynaraq kanki Corazin llaqta! iImaynaraq kanki Betsaida llaqta! Sichum Tiro llaqtapi hinaspa Sidon llaqtapi qamkunawan rurasqyata hina *milagrokunata rurayman karqa hinaptinqa unayñach sinchita llakikuspanku huchankumanta wanakunmanku karqa. ¹⁴Chayraykum juicio punchawpiqa Tiropi chaynataq Sidonpi *yachaqkunamantapas aswanraq castigasqa kankichik. ¹⁵Capernaum llaqta ¿creen-kichum hanaq pachaman hoqarisqa kayta? Uraykachisqam kanki uku pachakama.

¹⁶—Qamkunata kasuq runaqa ñoqatam kasuhan. Qamkunata despreciaqqa ñoqatam despreciawan. Despreciawaqniyñataqmi kachamuwaqniyta desprecian.

Qanchis chunka iskayniyoq willakuqkunapa kutimusqanmanta

¹⁷Qanchis chunka iskayniyoq runakunam kusisqallaña kutiramuspa willakurqaku: —Señor, sutikipiqa demoniokunapas kasuwankum —nispa.

¹⁸Chaymi Señorñataq nirqa:

—Arí, *Satanastam rikurqani rayo hina cielomanta wichimuqta. ¹⁹Atiytam qoykichik culebrakunata hinaspa atoq-atoqkunata sarunaykichikpaq chaynataq enemigopa atiynin vencenaykichikpaqpas, manam imapas imanasunkichikchu.

²⁰Amayá kusikuychikqa demoniokuna kasususqaykichikmantachu aswanqa hanaq pachapi sutikichik qellqasqa kasqanmantayá.

Anchallataña Jesuspa kusikusqanmanta
(Mt 11:25-27. 13:16-17)

²¹Chay ratollapim Chuya Espiritupa yanapakuyinrinwan kusikuspan Jesus nirqa:

—Hanaq pachapipas, kay pachapipas munaychakuq Taytáy, kay yachaykuntam pakaykurqanki yachayniyoqkunamantawan entiendeqkunamanta hinaspm qawaykachinki pisi yachayniyoqkunamanña, chayraykum alabayki. Arí, Taytáy, qanmi munarqanki chaynata.

²²—Taytaymi qoykuwarqa tukuy imakunata. Ñoqa Churitaqa manam pipas reqsiwanchu aswanqa Taytallaymi. Manataqmi Taytaytaqa pipas reqsinchu aswanqa ñoqa Churillanmi, Churipa reqsichisqallantaqmi reqsin Taytataqa.

²³Discipulonkunaman asuykuspanmi paykunallaman nirqa:

—Mayna kusisqam kay qawasqaykichikta qawaqkunaqa. ²⁴Diosmanta achkaq willakuqkunam reykunapiwan rikusqaykichikta rikuya munarqaku, ichaqa manam rirkurqakuchu, uyarisqaykichiktapas uyariytam munarqaku ichaqa manam uyarirqakuchu.

Samaria lawmanta kaq runapa allin rurasqanmanta

²⁵Diospa leynin yachachiq runam Jesusta pruebananpaq sayariyquspa tapurqa: —Yachachikuq ¿imata ruraspaytaq wiñay kawsayta haypayman? —nispa.

²⁶Chaymi Jesusñataq nirqa:

—¿Ima nichkantaq leypiqa? ¿Ima niqtataq leenki? —nispa.

²⁷Hinaptinmi chay runañataq nirqa:

—“Señor Diosnikitam kuyanki tukuy sonqoykiwan, tukuy vidaykiwan, tukuy kallipay-kiwan hinaspa tukuy yuyaynikiwan, kuyankitaqmi runamasikitapas kikikita hina” nispa.

²⁸Chaymi Jesusñataq nirqa:

—Allintam nirunki, chaynatayá ruray hinaspaga wiñaypaqmi kawsanki —nispa.

²⁹Payñataqmi pim runamasin kasqanta mana reqsiq tukuspan yapatawan tapurqa:
—¿Pitaq runamasiyqa? —nispa.

³⁰Chaymi Jesusñataq nirqa:

—Huk kutipim Jerusalenmanta Jerico llaqtaman huk runa richkarqa. Paytam suwakuna saltearuspas pachallantapas llatanarurqaku, maqaparuspam wañunayachkaqtanqa saquerurqaku. ³¹Chay ñanninta huk *sacerdote richkaspanmi chay runata rikururqa aswanqa qawariyuskullanmi karullanta pasarurqa. ³²Leviy casta runapas chay sitioman chayaruspanmi qawariyuskullanmi karullanta pasarurqa. ³³Chaynintataqmi richkarqa Samaria lawmanta kaq runapas, paymi ichaq auyukuspan llakipayarikurqa. ³⁴Asuykuspanmi aceitewan hinaspas vinowan heridankunata hampiykurqa. Sillakunan animalman churkuykuspanmi samakuna wasiman aparqa hinaspam chaypi atiederqa. ³⁵Paqarinntin pasakunanzaq kaspanñataqmi onqoqta atiendeykunanzaq wasiyqman iskay jornalpa chanin qollqeta qoykurqa hinaspam ruegakurqa: “Atiendeykapullawankimá, mastapas gastaptikiqa kutimuspaymi pagapullasqayki” nispa.

³⁶Chaynata Jesus niruspanmi chay tapuqninta nirqa:

—¿Chay kimsan runamantaqa, mayqannintaq salteasqapa runamasinqa? —nispa.

³⁷Hinaptinmi Diospa leynin yachachiq runañataq nirqa:

—Salteasqa runamanta kuyapayarikuqmi —nispa.

Chaymi Jesusñataq nirqa:

—Qampas chaynatayá ruramuy —nispa.

Mariapa hinaspas Martapa wasinpi Jesus tarikusqanmanta

³⁸Richkaspankum huk llaqtachaman chayarurqaku, chay llaqtapim Marta sutiyq warmi wasinpi samaykachirqa. ³⁹Martapa ñañan Mariañataqmi Jesuspa ñawpaqchinpi tiyaykurqa rimasqanta uyarinanpaq. ⁴⁰Martañataqmi tukuy ima ruraya atipasqan kaspa Jesusman auyukuspa nirqa:

—Señor ñamanachum imapas qokusunki sapallay ruraqta ñañay qawakuwaptin?
Niyá yanapawananaq —nispa.

⁴¹Chaymi Señorñataq nirqa:

—Marta, Marta, tukuy imapa atipasqanmi muspaypi hinaña kachkanki tukuy imawan. ⁴²Hukllam ruranaykiqa kachkan, chay allin kaqtam ñañayki Mariaqa akllakuykun, chaytaqa manam pipas qechunqachu.

Imaynam Diosta mañakunamanta

(Mt 6:9-15. 7:7-11)

11 ¹Huk sitiopim Jesus mañakuchkarqa chaymi tukuykuptin huknin discipulon nirqa:

—Señor, Bautizaq Juanqa yachachirqam discipulonkunata imaynam Dios mañakuya, chaynaqa ñoqaykutapas yachaykachiwaykuyá —nispa.

²Chaymi Jesusñataq nirqa:

—Diosta mañakuspaqa kaynatam ninkichik:

“Taytayku, sutiki yupaychasqa kachun,
munaychakusqayki hamuchun.

³Sapa punchaw mikunaykutayá qowayku.

⁴ Ñoqaykupa huchaykutayá pampachawayku,
ñoqaykupas mana allin rurawaqniyutam pampachaniku.
Amayá kachaykuwaykuchu pruebamanqa.”

⁵ Jesusqa nirqataqmi:

—Huk kaqnikichikpa amistadnikichik kaptinqa manachum chawpi tutaña kaptinpas rispaykichik ruegakuwaqchik: “Vecino, ama hina kaspaykiyá kimsa tantata prestaykullaway. ⁶ Amistadniy wasiyman samakaramuptinmi mikuykachinaypaq imallaypas mana kanchu” nispa. ⁷ Hinaptin amistadnikiñataq ukumanta nimunman: “iAma churmichawaychu! Punkuqa segurasqañam, warmachaykunapas ñoqawanmi puñuchkanña. Manam hatarimuymanchu mañawasqaykita qoqnikiqa” nispa. ⁸ Chaynaqa amistadnin kasqanrayku manaña qospanpas, punkuta takapayaspan mañakusqanraykuchá hatarispan tukuy ima mañakusqanta qoykunqa. ⁹ Chaymi nikichik: Mañakuptikichikqa Diosqa qosunkichikmi. Maskaychik, tarinkichikmi, qayaychik, kichasunkichikmi. ¹⁰ Mañakuqqa chaskinmi, maskaqqa tarinmi, qayakuqqa kichaykachikunmi.

¹¹—Churikichikmanqa ćyaqachum culebrata qoykuwaqchik challwata mañakusuptikichik ¹² otaq atoq-atoqta runtuta mañakusuptikichik? ¹³ Qamkunaqa mana allin runakuna kachkaspam churikichikmanqa allin kaqkunata qonkichik ćhaychu mañakuqkunamanqa hanaq pachapi kaq Taytaykichik mana qosunkichikman Chuya Espirituta?

Jesuspa contrani rimasqankumanta

(Mt 12:22-30. Mr 3:20-27)

¹⁴ Huk kutipim Jesus huk runamanta qarqorurqa mana rimachiq demoniota, lloqsiruptionmi runañataq rimirirurqa, chayta rikuqninkunam admirasqallaña karqaku. ¹⁵ Wakinmi nirqaku:

—Kay runaqa demoniokunataqa qarqon demoniokuna kamachiq Beelzebupa atiyninwanmi —nispa.

¹⁶ Wakinñataqmi Jesusta pruebaman churayta munaspanku mañarqaku cielo-manta *milagrota qawachinanpaq. ¹⁷ Chaymi paykunapa piensasqanta yachaspan Jesus nirqa:

—Mayqan nacionpas chaqwallapi rakinasqa kaspasa purmanqam, familiapas rakinasqa kaspasa manataqmi takyanchu. ¹⁸*Satanas kikinpa contrallanpi kaptinqa ćimaynataq munaychakusqanqa takyanman? Chaynataqa nichkaykichik: Demoniokunapa jefen Beelzebupa atiyninwanmi demoniokunataqa qarqonki, nispa niwasqaykichikraykum. ¹⁹ Nisqaykichikpi hina Beelzebupa atiyninwan demoniokunata qarqoptiyqa ćpipa atiyninwantaaq qatiqnikichikqa demoniokunata qarqon? Chaynaqa paykunam juzgasunkichik. ²⁰ Ñoqaqa demoniokunataqa qarqoni Diospa atiyninwanmi, chaynaqa Diospa munaychakusqanqa chayaramusunkichikñam.

²¹—Tukuy rikchaq armayoq kallpasapa runa wasinpi imankunatapas waqaychaptinqa tukuy imanqa allin waqaychasqam kachkan. ²²Ichaqa paymanta aswanraq kallpasapa runa rikuriramuspanqa venceruspanmi armankunatapas qechurunman hinaspam imankunatapas aypukurunman.

²³—Pipas mana favorniypi kaqqa contraypim kachkan. Cosechapi ñoqawan mana huñuqñataqmi usuchichkan.

Runaman demonio kutiykusqanmanta*(Mt 12:43-45)*

²⁴—Runamanta demonio lloqsiruspaqa qochqakunapim samananpaq maskastin purin, mana tarispanñataqmi nin: “Lloqsimusqay runamanyá kutikusaq” nispa.

²⁵Kutirispanñataqmi chay runapa sonqonta tariyku sumaq allichasqata, sumaq pichasqata. ²⁶Kutirispanmi pusaramun kikinmantapas peornin qanchis demoniokunataraq chaynapi chay runaman yaykuspa *yachanankupaq. Chaymi chay runaqa rikurirun ñawpaq kasqanmantapas astawan peorña.

Cheqap kusisqa runakunamanta

²⁷Jesus chaynata rimachkaptinraqmi runakuna ukumanta huk warmi qaparimurqa: —iMayna kusisqaraq wachakusuqniki hinaspa ñuñusuqniki warmiqa! —nispa.

²⁸Chaymi Jesusñataq nirqa:

—Aswan kusisqaraqmi Diospa palabranta uyarispa kasukuqkunaqa —nispa.

Milagrota qawachinapanqa runakunapa mañakusqanmanta*(Mt 12:38-42. Mr 8:12)*

²⁹Jesuspa tuyuriqniñman runakuna qeminakamuptinmi paykunata nirqa:

—Maná allin casta runakunallam *milagro qawachinaytaqa mañakunku. Manam qawachisqaykichikchu milagrotaqa, qawaspaga-qawachisqaykichik Diosmanta willakuq Jonasta imam pasasqallantam. ³⁰Ninive llaqtapi runakunapaqmi Jonasqa señal hina karqa, chaynam Diosmanta Hamuq Runapas señal kani. ³¹*Saba nacionniyoq reinapas juicio punchawpi kaypi kaq runakunapiwan kawsarimuspanmi paykunata acusanqa. Payqa hamurqa karu-karu llaqtamantaraqmi Rey Salomonpa yachaynin uyariq. Salomonmantapas aswan mas yachayniyoqmi kaypiqa kachkani. ³²Ninive llaqtapi runakunam kawsarimunqaku kay runakunapiwan kuska juicio punchawpi hinaspmay runakunata acusanqa. Paykunaqa huchankumantam wanakurqaku Jonaspa willakusqanwan, Jonasmantapas aswan allin willakuqmi kaypiqa kachkan.

Ñawinchikqa achkiy hina kasqanmanta*(Mt 5:15. 6:22-23)*

³³—Mecherotaqa ratachina manam pakarunapaqchu nitaq cajonpa ukunman churaranapaqchu aswanqa altomanmi churana wasiman yaykuqkuna rikunankupaq. ³⁴Ñawiqa cuerponchikpa achkiynin hinam. Ñawiki allinta qawakuptinqa vidaykim kachkan achkiyniyoq. Ñawiki mana allinta qawakuptinmi ichaqa vidaykiqa kachkan pasaypaq tutayayllapi. ³⁵Qampi achkiy kaqtaqa amayá tutayaráchiychu. ³⁶Chaynaqa qampi achkiy kaptin mana imaniraq tutayayniyoq kaspaykiqa tukuy imatam sutilata rikunki imaynam mecherowan rikusqaykita hina.

Fariseokunata Jesus qaçchasqanmanta*(Mt 23:1-36. Mr 12:38-40. Lc 20:45-47)*

³⁷Rimayta Jesus tukuruptillanmi huk *fariseo runa convidarqa wasinpi mikuykunapanqa chaymi rispan mikunapanqa tiyaykurqa. ³⁸Paykunapa costumbrenman hina Jesus makinta mana mayllakuptinmi convidaqnin extrañasqallaña qawayarqa. ³⁹Chaymi Señorñataq nirqa:

—Yaw *fariseokuna, qamkunaqa vasotawan plato tam hawallanta mayllankichik, sonqoykichi kmi huntasqa kachkan suwakuy munaywan hinasp a mana allin ruray munaywan.⁴⁰ ¡Mana yachay niyoqkuna! ¿Manachum hawantawan ukuntaqa Diospuni ruraraq? ⁴¹ Kapusuqnikichikmantayá qoychik limosnata chaynapi tukuy imapas limpio kapusunaykichi kipaq.

⁴²—¡Imaynaraq kankichik *fariseokuna! Qamkunam *diezmota qonkichi kherba buenamanta, rudamanta hinasp a tukuy rikchaq yuyukunamanta. Aswanqa qonqarunkichikmi allin ruraytawan Diospa kuyapayakuynintaqa. Kaykunataqa kasukunaykichi kmi diezmo qoytapa s am a qonqaspa.

⁴³—¡Imaynaraq kankichik *fariseokuna! Qamkunaqa *huñunakuna wasipipas ñawpaqlapi tiyaytam munankichik, munankichiktaqmi plazakunapi hatun respetowan rimaykusunaykichi kipaq.

⁴⁴—¡Imaynaraq kankichik! ¡Qamkunaqa kachkankichik mana rikuriq sepulturakuna hinam! Runakunam hawanta purin ukunpi kaqkunata mana yachastin.

⁴⁵ Hinaptinmi Diospa leynin yachachi qunamanta huk kaqnin nirqa:

—Yachachikuq, chaynata rimaspaykiqa ñoqaykutapas insultawachkankikum —nispa.

⁴⁶ Chaymi Jesusñataq nirqa:

—Qamkunapas iimaynaraq kankichik Diospa leynin yachachi qunamanta! Runakunamanmi mana apay atinanku llasaq qepita churkuchkankichik, qamkunam ichaqa llachpayllapas mana llachpaykunkichikchu.

⁴⁷—¡Imaynaraq kankichik! Qamkunaqa abueloykichi kunnapa wañuchisqan willakuqkunapa sepulturakunata tam rurankichik. ⁴⁸ Yachankichikmi abueloykichi kunnapa chay rurasqunkunataqa, chay raykum paykunapa ruraqmasin kankichik. Paykunam Diosmanta willakuqkunata wañuchirqaku, qamkunañataqmi sepulturanta rurankichik.

⁴⁹—Chay raykum Diosqa yachay nipi nirqaña: “Ñoqamanta willakuqkunatawan *apostolkunata kachamuptiy mi wakinta wañuchispa wakintañataq ñakarichinkichik” nispa. ⁵⁰ Kay uyariwaqniy runakunaman tam Dios cuentata mañanqa gallariyinmantapuni llapallan willakuqkunata wañuchisqankumanta, ⁵¹ Abel wañuchisqankumanta Zacarias wañuchisqankukama. Zacariastam wañurachirqaku *altarmanta *santuarioman rinapi. Paykunapa yawarninmantamá Dios cuentata mañasunkichik.

⁵²—¡Imaynaraq kankichik Diospa leynin yachachi qunamanta! Qamkunaqa reqsin kichikmi runakunaman imam yachachinaykichi kta, qamkunam ichaqa mana yachayta munankichikchu, yachay munaqkunatañataqmi harkakunkichik.

⁵³ Chaymanta Jesus lloqsiruptinmi Diospa leynin yachachi qunawan *fariseokunapas piñakuruspanku tapupayarqaku ⁵⁴ imapas pantarachispanku chaymansumlla acusanankupaq.

Iskay uya kaymanta

12 ¹ Waranqantin-waranqantin runakuna tanqanakustin Jesuspa kasqanman huñunakaramuptinmi puntataqa discipulonkunata nirqa:

—Cuidakuychik *fariseokunapa qonchunmanta otaq iskay uya kayninkumanta.

² Imapas pakasqa kaqkunaqa qawachisqam kanqa, chaynataqmi mana yachasqa kaqkunapas yachasqataq kanqa. ³ Tutayaypi rimaspaykichi kipaq punchawpi uya risqam kanqa, wasi ukupi upallalla rimaspaykichi kñataqmi wasipa altosninmanta willakusqa kanqa.

Cuerpo wañuchiqtqa mana manchakunamanta*(Mt 10:28-31)*

⁴—Kuyasqallaykuna, amayá manchakuychikchu runa wañuchiqtqa mana manchakunamanta, almankutaqa manam imananmankuchu. ⁵Ñoqam ichaqta nikichik pim manchakunaykichikta. Manchakuychikqa wañurachispa wiñay castigoman wischuykuqtayá.

⁶—¿Manachum pichqa pichinchurruhakunatapas *rantikunku as qollqellapaq? Chaywanpas Diosqa mayqantapas manam qonqarunchu. ⁷Qamkunapaqa chukchaykichikpas llapallanmi yupasqa kachkan. Chaynaqa amayá manchakuychikchu, qamkunaqa pichinchurruhakunamantapas aswan valeqmi kankichik.

Jesuspa favorinipi rimaqkunamanta*(Mt 10:32-33. 12:32. 10:19-20)*

⁸—Uyariwaychik, runakunapa qayllanpi ñoqamanta willakuqtqa, Diosmanta Hamuq Runapas Diospa angelninkunapa qayllanpim willakusaq ñoqapa kasqanta. ⁹Runakunapa qayllanpi negaqniytaqa ñoqapas negasaqmi Diospa angelninkunapa qayllanpi.

¹⁰—Pipas Diosmanta Hamuq Runapa contraypi rimaqqa pampachasqam kanqa, Chuya Espiritupa contranpi rimaqmi ichaqta mana pampachasqachu kanqa.

¹¹—Huñunakuna wasikunaman, juzgadokunaman hinaspa autoridadkunaman pusasuptikichikqa, amam llakikunkichikchu imam otaq imaynam rimanaykichikmantataqa. ¹²Chay ratopi imam rimanaykichikmantataqa Chuya Espiritum yachachisunkichik.

Mana yuyayniyoq apu runamanta

¹³Jesustam runakuna ukumanta huk kaqnin nirqa:

—Yachachikuq, wawqeytayá niykapuway herenciata ñoqawan rakinakunampaq nispa.

¹⁴Chaymi Jesusñataq nirqa:

—Yaw runa ɿpitaq ñoqata churawarqa qamkunapa jueznikichik otaq partiqnikichik kanaypaq?

¹⁵Chaynata niruspanmi nirqataq:

—Cuidakuychikyá qollqella kuyaruymanta. Runaqa manam tukuy imayoq karunallanpaqchu kawsanan.

¹⁶—Kay rikchanachiytaq nisqaykichik: Huk apu runam chakramanta sinchillataña cosecharurqa ¹⁷chaymi tantearqa: “¿Maypiñataq churasaq kay cosechasqaytaqa?” ¹⁸Kaynatayá rurasaq, kawsaykuna waqaychanay wasita paskaruspaya aswan hatuntaña rurasaq trigoytawan tukuy imaykunata chaypiña waqaychanaypaq. ¹⁹Hinasspam kikillayta nikusaq: Achkallañam tukuy imaykunapas unay watakunampaq kapuwachkan. Kunanqa samakuspaya mikukusaq, upyakusaq hinaspa kusikusaq, nispa. ²⁰Ichaqta Diosmi payta nirqa: “Mana yuyayniyoq runa, kunan tutapunim wañurunki. Chaynaqa waqaychasqaykiqa ɿpipaqtqa kanqa?” nispa.

²¹—Chaynam pasarunqa kikillanpaq maskaq runataqa, Diospa qayllanpiqa kachkan pasaypaq mana imayoqmi.

Churinkunataqa Diospuni cuidawasqanchikmanta
(Mt 6:25-34)

22Jesusmi discipulonkunata nirqa:

—Ñoqam nikichik, amayá afanakuychikchu mikunaykichikmantaqa hinaspa pachakunaykichikmantaqa. ²³Mikuymantapas astawanqa valen vidaykichikmi cuer-poykichiktaqmí pachamantapas astawanqa valen. ²⁴Qawariychik ullachukunata. Paykunaqa manam tarpunkuchu nitaq cosechankuchu, manataqmí trojenku-pas nitaq taqencupas kantaqchu. Chaywanpas paykunataqa Diosmi mikuchin. Qamkunaqa alton pawaq urpikunamantapas aswan valeqmi kankichik. ²⁵¿May-qannikichiktaq afanakuspáqa huk kuchusta wiñaruwaqchik? ²⁶Chayllatasapas mana rurayta atichkas papas iwakin kaqkunamantaqa imapaqtaq llakikunkichik!

²⁷—Qawariychik waytakunapa wiñasqanta, manam llamkankuchu nitaq puch-kankuchu. Ichaqa nikichikmi, Rey Salomonpas sumaqlawan pachakuq kachkas papas manam huknin wayta hinallapas pachakurqachu. ²⁸Yaw pisi iñiyniyoq runakuna, purunpi waytakunaqa kunan sayachkas papas paqarinqa hornopim kañarachikun, waytakunatapas Dios pachachichkaspanqa ɿmanachum qamkunatapas pachachisunki-chik? ²⁹Qamkunaqa amayá llakikuychikchu: “Imataraq mikusun, imataraq tomasun” nispasa. Amataqyá ancha llakisqallañaqa puriychikchu. ³⁰Tukuy hinastinpi Dios mana adoraqunam tukuy chaykunamantaqa afanakun. Qamkunapaqa kachkanmi Taytay-kichik, paymi yachan tukuy imapas pisipususqaykichiktaqa. ³¹Maskaychikqa Diospa munaychakuq sántayá hinaptinqa qosunkichikmi tukuy ima pisipusuqnikichikta.

Hanaq pachapim ríquezataqa churana.

(Mt 6:19-21)

³²—Ovejaykuna, amayá manchakuychikchu, aslla kaptikichikpas Dios Taytay-kichikmi munaychakusqanta qoykusunkichik. ³³Kapuqnikichikta *rantikuspáyá mana imayoqkunaman qoychik. Chaynata ruraspaqa hanaq pachapim mana mawkayaq wayqaman mana tukuq kapuqnikichikta huntachichkankichik. Chaypiqa manam pipas asuykunchu suwananpaq, manataqmí puyupas kanchu tu-kunanpaq. ³⁴Tukuy kapuqnikichikpa kasqanpim sonqoykichikpas kanqa.

Qawan-qawanlla Jesusta suyanamanta

³⁵—Listollayá kaychik mecheryoykichiktapas ratachispa. ³⁶Casamiento manta patronnín-ku kutimumunanta suaq runakuna hinayá qamkunapas kaychik chaynapi chayaramuspan punkuta takamuptin chaylla kichanaykichikpaq. ³⁷Mayna kusisqam rikchachkaqtá patronnínpa tariyksamusqan sirvientekunaqa. Cheqaptapunim nikichik, patronninku allichakuykuspanmi paykunata mesapi tiyaykachispan kikinpuni servinqa. ³⁸Chawpi tutataña otaq achikyaqtáña patron kutimuspan suaqmin sirvientenkunata tariykuptinqa ancha kusisqam kanqaku. ³⁹Yachaychikyá kayta, sichum wasiyooq yachanman imay hora suwa hamunanta hinaspaqa manachá suwachikunmarchu. ⁴⁰Chaynaqa qamkunapas lis-tollayá kaychik. Diosmanta Hamuq Runaqa kutiramusaq mana piensasqaykichik horam.

Allin sirvientemawan mana allin sirvientemanta

(Mt 24:45-51)

41Pedrom tapukurqa:

—Señor, kay rikchanachiy nisqaykiqa ֿñoqallaykupaqchu icha llapallan runakunapaqwanchu? —nispa.

⁴²Chaymi Señorñataq nirqa:

—Qamkunaqa allin yuyayniyoq confianza mayordomo hinayá kaychik, paytam wasinpi patronnin churarqa sirvientenmasinkunata imam horapi mikuchinanpaq.

⁴³Ancha kusisqam chay runaqa sichum patronnin kutimuspa chayna rurachkaqtta tariyamuptinqa. ⁴⁴Cheqaptapunim nikichik, patronninqa churaykunqa tukuy kapuqninkunapiña nanachikunapaqmí. ⁴⁵Ichaqa sichu mana allin sirviente kaspa ninman: “Patronniyqa unamunqaraqmí” nispa hinaspañataq sirvientemasinkunata maqayta qallarispa mikukunman upyakunman hinaspa sinkakunman. ⁴⁶Chayna runapaqa patronninmi kutiramunqa mana suyasqan punchawpi hinaspa mana ya-chasqan horapi. Sinchitam castiganqa mana iñiyniyoqkunatawan kuskata.

⁴⁷—Patronninpa munasqanta yachachkaspan mana alistakuq hinaspa mana kasukuq sirvienteqa sinchi castigasqam kanqa. ⁴⁸Patronninpa munasqanta mana yachachkaspan imapipas faltakuruq sirvienteqa pisilla castigasqam kanqa. Achka chaskiqkunaqa achka mañasqam kanqaku. Achka confiasqa runamantaqa achkatataqmi mañana.

Jesusqa runakuna rakinachiq hamusqanmanta

(Mt 10:34-36)

⁴⁹—Ñoqaqa ninatam kay pachaman apamurqani, chaynaqa maynatam munayman rupachkanantaña. ⁵⁰Ñakarinayraqmi kachkan. Chaymi hukmanyasqa kachkani cumplikunankama. ⁵¹ֿCreenkichikchu hamusqaywanqa hawkalla kanay-kichikta? Ñoqaqa rakinakuytam apamurqani. ⁵²Kunanmantapunim wasipi pichqa kaqkuna rakinasaq kanqaku. Kimsam iskaypa contranpi kanqa, iskayñataqmi kimsapa contranpi. ⁵³Taytam qari churinwan contranakunqa. Mamam warmi wanwancontranakunqa chaynataqmi suegrapas llumchuyninwan contranakunqa.

Tiempokunapi pasakuqwan cuenta qokunamanta

(Mt 16:1-4. Mr 8:11-13)

⁵⁴Jesusmi runakunata nirqa:

—Intipa seqaykunan lawmanta puyu rikurimuptinmi “paramunqam” ninkichik, hinaptinmi chayman hina paramun. ⁵⁵Qechwa lawmanta wayramuptinñataqmi “rupamunqam” ninkichik, hinaptinmi chayman hina rupamun. ⁵⁶iIskay uyakuna! Cielopipas chaynataq kay pachapipas kaqkunata qawaspam imaynam tiempo kananta yachankichik, kunan tiempopi pasakusqanmantam ichaqa mana cuentata qokunkichikchu.

Manaraq juzgadoman chayachkaspa allinyanakunamanta

(Mt 5:25-26)

⁵⁷—Kikillaykichikqa ֿmanachu allin arregloman hina allichawaqchik? ⁵⁸Que-jakusuqni kiwan rispaqa ñanllapiraqyá allinyanakuruy chaynapi juezman ama entregasunaykipaq, guardiaman juez entregasuptikiqa carcelmanmi aparusunkiman.

⁵⁹Chaymantaq manam lloqsinkichu debekusqaykita pasayaqaq paganaykikama.

Huchamantaqa wanakunamanta

13

¹Chay punchawkunapim wakin runakuna Jesusman willarqaku: —Galilea lawmanta kaqkunam animalkunata wañuchichkarqaku Diospaq ofrecenankupaq hinaptinmi Pilatopa kamachisqan runakuna paykunata wañurachirqa —nispa.

²Chaymi Jesusñataq nirqa:

—¿Creenkichikchu Galilea lawpi wakin runakunamantapas astawan huchasapa kasqankurayku chayna wañuchisqa kasqankuta? ³Nikichikmi manam chaynachu. Huchaykichikmanta mana wanakuspaqa qamkunapas chaynam wañunkichik. ⁴¿Siloe llaqtachapi torrem tuñiykuspan chunka pusaqniyoq runakunata wañurachirqa? ¿Creenkichikchu Jerusalenpi runakunamantapas paykunaqa aswan huchasapa kasqankuta? ⁵Nikichikmi manam chaynachu. Huchaykichikmanta mana wanakuspaqa qamkunapas chaynam wañunkichik.

Mana ruruyoq higos sachamanta

⁶Jesusmi rikchanachispan nirqa:

—Huk runapa uvas huertanpim higos sacha karqa. Rurunta maskaptinñataqmi mana karqachu. ⁷Chaymi huerta cuidaqtan nirqa: “Kimsa watañam kay sachapa rurun maskasqay ichaqa manam kanchu. Kuchuruyña amaña kichkichakunanpaq” nispa. ⁸Hinaptinmi chay cuidaqtan nirqa: “Señor, kay watatawanraqyá dejaykuy. Muyuriqninta aspirus-paymi wanuta hinarusaq. ⁹Icharaqpas rurunman, mana chayqa kuchurachinkiñachiki.”

Onqoq warmita samana punchawpi Jesus sanoyerachisqanmanta

¹⁰*Samana punchawpim *huñunakunanku wasipi Jesus yachachichkarqa.

¹¹Chaypim kachkarqa chunka pusaqniyoq wataña onqoq warmi. Kurkunpalla puriqa demonio ruraruptinmi derecho puriytaqa mana atirqachu. ¹²Payta Jesus rikuruspanmi qayaykuspa nirqa:

—Mamáy, sanoñam kanki —nispa.

¹³Makinta hawanman churaykuptillanmi derechakuruspan Diosta alabarqa. ¹⁴*Huñunakunanku wasipi jefeñataqmi *samana punchawpi Jesus sanoyerachiptin runakunata nirqa:

—Soqta punchawmi llamkanapaq punchawkunaqa. Chay punchawkunapi hamuptikichikyá sanoyachisunkichik, ichaqa amayá samana punchawpichu —nispa.

¹⁵Hinaptinmi Señorñataq contestarqa:

—Iskay uya runakuna, qamkunapas *samana punchawpim buesnikichikta otaq asnoykichikta paskaspa yakuman pusankichik. ¹⁶Abrahampa mirayninmanta kaq kay warmitam chunka pusaqniyoq wataña *Satanas ñakarichirqa. Chaychu samana punchawña kachkaptinpas mana sanoyaykachiymán.

¹⁷Chaynata niptinmi lliw enemigonkuna penqaypi rikurirurqaku. Runakunaña-taqmi admirakuyapaq tukuy rurasqankunata qawaspanku anchallataña kusikurqaku.

Mostaza muhuwan rikchanachisqanmanta

(Mt 13:31-32. Mr 4:30-32)

¹⁸Jesusmi nirqa:

—¿Imaynataq Diospa munaychakusqanqa? ¿imawantaq tupanachiyman? ¹⁹Diospa munaychakusqanqa rikchakun huk runapa tarpusqan mostaza muhumani, montearunankama wiñaruptinmi silguerokunapas kallmankunapi *quesachakun.

Qonchuwan rikchanachisqanmanta
(Mt 13:33)

²⁰Jesusmi huk rikchanachiytawan nirqa:
—¿Imawantaq tupanachiymen Diospa munaychakusqantaqa? ²¹Rikchakunqa
huk warmi kimsa tupu harinata chapuruptin poqorachiq qonchumanmi.

Kichki punkumanta
(Mt 7:13-14, 21-23)

²²Jerusalenman Jesus rispanmi llaqtakunapi hinaspas llaqtachakunapi yacha-chirqa. ²³Chaymi huk kaqnin tapurqa:
—Señor ¿asllachum salvakunqaku? —nispa.
Chaymi payñataq nirqa:

²⁴—Achkaqmí yakyuya munanqaku aswanqa manam atinqakuchu, chaynaqa kich-ki punkun yaykuytayá procuraychik. ²⁵Punkuta wasiyoq wichqaruptinmi hawamanta takaspa: “Señor, kichaykamullawayku” ninkichik chaymi payñataq nimusunkichik: “Manam reqsikichikchu, maylawmanta kaqchá kankichikpas” nispa. ²⁶Hinaptin-mi qamkunañataq ninkichik: “Señor, qanwanmi mikurqanikupas, upyarqanikupas, plazaykupitaqmi yachachirqankipas” nispa. ²⁷Hinaptinmi payñataq nimusunkichik: “Manam reqsikichikchu, maylawmanta kaqchá kakunkichikpas, qayllaymanta asuy-chik mana allin ruraqkuna” nispa. ²⁸Hawaman qarqoramusuptikichikmi Abrahamta, Isaacta, Jacobta hinašpa willakuqkunata Diospa munaychakusqanpi qawarispa wa-qankichik. Mana ima rurayta atispam kiruykichiktapas kirichichichinkichik. ²⁹Diospa munaychakusqanpi tiyaspas mikunankupaqmi hamunqaku tukuy hinastinmanta.
³⁰Qepa kaqkunam puntanqaku, punta kaqkunañataqmi qepanqaku.

Jerusalenpi yachaqkunamanta Jesuspa waqasqanmanta
(Mt 23:37-39)

³¹*Fariseokunapas chay horallapim Jesusman chayaruspantu nirqaku:
—Herodesmi wañurachisunaykipaq munapayasuchkaniki, pasakuy kaymanta —nispa.
³²Chaymi Jesusñataq nirqa:
—Rispaykichik chay atoqta nimuychik: “Kay punchawkunapiraqmi demonio-kunata qarqospay onqoqkunata sanoyachisaq. Kay-kay punchawkunañataqmi ruranayta tukusaq.” ³³Kay punchawkunapiqa rinaypunim maymi rinayta. Dios-manta willakuqqa manam wañunmanchu Jerusalenmanta hawapiqa.

³⁴—iJerusalen, Jerusalen! iQamqa Diosmanta willakuqkunatam wañuchinki! iQan-man kachamusqa runakunatam rumiwan chamqapanki! Rapram ukupi chiwchinkunata wallpa huñuykuq hinam achka kutita munarqani runaykikuna huñuykuya ichaqa manam munarqankichik. ³⁵Chayraykum wasikichik chunninqa. Nikichikmá, manañam rikuwanki-chikñachu: “Alabasqayá kachun Señorpa sutinpi hamuqqa” nispa niwanaykichikkama.

Punkipakusqa runata Jesus sanoyachisqanmanta

14 ¹Samana punchawpim *fariseokunapa jefenpa wasinman Jesus yay-kuykurqa chaypi mikunampaq, hinaptinmi chaypi kaq *fariseokuna wateqachkarqaku. ²Punkipakusqa runa Jesusman asuykuptinmi ³Diospa leynin yachachiqkunatawan *fariseokunata tapurqa:

—¿Leyqa permitinchu *samana punchawpi sanoyachinata? —nispa.

⁴Paykuna mana imatapas rimariptinmi onqoqta sanoyerachispan pasakunan-paq kamachirqa. ⁵Hinaptinmi chaypi kaqkunata Jesus nirqa:

—Churikichikpas otaq bueyesnikichikpas uchkuman urmaykuptinqa ¿manachum chaypunilla horqoruwaqchik samana punchaw kachkaptinpas? —nispa.

⁶Manam pipas imaniytapas atirqachu.

Casarakuymanta convidasqakunamanta

⁷Puntapi asientokuna akllasqankuta qawarispanmi rikchanachispan Jesus nirqa:

⁸—Pipas casarachikuspan convidasuptikiqa amayá punta asientokunapiqa tiyaruychu. Pipas qanmanta astawan reqsisqa kaq yaykuramuptinmi ⁹convidasuqniki nisunkiman: “Anchuriy, paymi kaypiqa tiyanqa” nispa hinaptinmi qamñataq qepa lawpi penqakuywan tiyawaq. ¹⁰Convidasqa kaspaykiqa qepa lawpiyá tiyaykuy chaynapi convidasuqniki yaykuykamuspan: “Taytáy, hamuy kay ñawpaqpi tiyaykuy” nisunaykipaq. Chayna kaptinqa llapa convidasqapa qayllanpim ancha honrasqa kanki. ¹¹Pipas hatunchakuqqa humillasqam kanqa, pipas humillakuqñataqmí hatunchasqa kanqa.

¹²Nirqataqmi convidaqni *fariseo runatapas:

—Almuerzopaq otaq cenaypaq convidota ruraspaykiqa, amayá qayaykuy amistad-laykitachu otaq wawqellaykitachu otaq aylullaykitachu otaq apu vecinollaykitachu, chaynata ruraptikiqa paykunapas convidasuspaykim kutirachisunkiman. ¹³Convidota ruraspaykiqa qayaykuy wakchakunatawan suchukunatayá hinaspa wistukunatawan ñawsakunatayá. ¹⁴Chaynata ruraptikiqa allin ruraqkuna kawsarimuptinmi Diosña kuti-chipusunki mana kutichiy atiqkuna convidasqaykimanta chaymi ancha kusisqa kanki.

Convido fiestawan Jesus rikchanachisqanmanta

(Mt 22:1-10)

¹⁵Jesuspa rimasqanta paywan mikuq runa uyariruspanmi Jesusta nirqa:

—Mayna kusisqam Diospa munaychakusqanpi mikuqkunaqa —nispa.

¹⁶Hinaptinmi Jesusñataq nirqa:

—Huk runam hatun convidota ruraspan achkaqman willachimurqa. ¹⁷Mikuy hora chayaramuptinmi convidasqankunata runanwan qayachimurqa: “Hamuychikña, lliwñam alistasqa kachkan” nispa. ¹⁸Ichaqa llapallankum disculpakuya qallaykurrqaku. Punta kaqmi nirqa: “Disculpaykuway, rantisqay chakra qawaraqmi rinay kach-kan” nispa. ¹⁹Hukminñataqmi nirqa: “Disculpaykuway, pichqa pares yunta rantisqay pruebaqraqmi richkani” nispa. ²⁰Hukminñataqmi nirqa: “Chayraqmi casarakuruni, chayraykum mana riymanchu” nispa. ²¹Convidasqakunata qayamuq runa kutiruspanmi patronninman willamurqa chaymi payñataq anchallataña piñakuspan yapatawan runanta kamachirqa: “Kallpaspayki plazakunamatawan callekunamatawan pusaramuy wakchakunata, suchukunata, ñawsakunata hinaspa wistukunata” nispa. ²²Hinaptinmi runanñataq nirqa: “Señor, kamachiwasqaykiman hina ruraruptiyas campoqa kach-kanraqmi” nispa. ²³Chaymi patronminñataq nirqa: “Rispaykiyá ñankunamatawan chakrakunamatanta obligamuy wasiyman huntamunankupaq. ²⁴Yachaychikiyá, punta qayachimusqay runakunaqa manam mikunqakuchu convidoytaqa.”

Jesustaqta tanteaspa qatinamanta

²⁵Achkallaña runakuna Jesuswan riptinmi paykuna lawman tuyuriyquspan nirqa:

²⁶—Pipas qatiwaqniyqa ñoqatam kuyawanan taytanmantapas, mamanmantapas, warminmantapas mastaq a chaynataq churinkunamantapas, wawqen Kunamantapas, paninkunamantapas hinaspa kikinpa vidanmantapas mastaq a. Mana chayna kaspaga manam puriqmasiychu kanman. ²⁷Pipas ñoqarayku ñakaristin qatiwaqniyqa ñoqapaq hinam. ²⁸Pipas torre hatarichiya munaspaga qespichinankama gastanana paqmi puntataqa tanteanqa. ²⁹Mana chayqa cimientaruspallan sayaruptinmi runakunapas asipayaspan ninman: ³⁰“Kay runaqa torre hatarichiya gallaykuspallanmi mana qespichinchu” nispa. ³¹Chaynataqmi chunka waranqa soldadoyoq reypas, iskay chunka waranqa soldadoyoq reypa contrampi rinanpaqqqa sumaqtaraoq tanteanqa. ³²Mana atiq hina kaspanqa karullataraq enemigon hamuchkaptinmi comisionta kachanqa mana peleaspalla hawkayayman yaykunankupaq. ³³Chaynaqa mayqannikichikmantapas tukuy kapuqninta ñoqarayku mana saeqqa, manam discipuloyqa kanmanchu.

Kachiwan tupachispa yachachisqanmanta

(Mt 5:13. Mr 9:50)

³⁴—Kachiqa allinmi ichaqa qamyayaruspanga ɿimapaqtaq valenman? ³⁵Chakrapaqpas nitaq wanupaqpas manañam valenñachu aswanqa wischunallapaqñam. Uyariwaqniykunaqa kasukuychikyá.

Chinkaruq ovejamanta

(Mt 18:10-14)

15 ¹Jesusta uyarinankupaq *impuesto cobraq kunawan huchasapakuna asuy-kuptinmi ²fariseokunawan Diospa leynin yachachiqkuna nirqaku:

—Kay runaqa huchasapakunawan juntanakuspanmi paykunawan mikun —nispa.

³Chaymi Jesusñataq kay rikchanachiya rimarirqa:

⁴—Huk kaqnikichikpa pachak ovejanmanta huknин chinkaruptinqa ɿmanachum isqon chunka isqonniyoqta chunniqpi saqeykuspa tarimunankama maskamunqa? ⁵Tariramuspanñataqmi kusisallaña hombrorikamunqa. ⁶Wasinman chayaruspánñataqmi amistadninkunatawan vecinonkunata huñuruspan ninqa: “Kusisiwaychik chinkasqa ovejaytam tariramuni” nispa. ⁷Chaynam kanqahanaq pachaipas, isqon chunka isqonniyoq mana wanakuq justokunamantapas mastaqa kusikunqaku huchankunamanta wanakuqmantam.

Chinkarachisqa qollqemanta

⁸—Huk warmipam chunka qollqen kapurqa. Hukninta chinkarachispanqa ɿmanachum achkitapas rataykachisparaq wasinta pichaspan tarirunankama maskanqa? ⁹Tariruspanqa amistadninkunatawan vecinankunata huñuruspanmi ninqa: “Kusisiwaychik, chinkarachisqay qollqetam tariruni” nispa. ¹⁰Chaynatam Diospa angelinkunapas kusikun huchanmanta wanakuqmantaqa.

Chinkasqanmantaña rikuriramuq churimanta

¹¹Jesusmi nirqa:

—Huk runapam iskay churinkuna karqa. ¹²Sullka kaqmi taytanta nirqa: “Taytay, herencia saqewanaykitaa qoykuwayña” nispa. Chaymi taytanñataq qoykarirqa.

¹³Chay punchawkunallapim chay sulkka kaq churinqa lliw kapuqninta aparikuspan karu llaqtaman ripukurqa. Chaypim mana allin kawsayman qokuruspan kapuqninta

tukururqa.¹⁴ Mana imayoqña kachkaptinmi chay kasqan llaqtapi huk hatun muchuy karurqa. Yarqaymanta kaspanmi¹⁵ huk kaqnin wasiyoqtaña ruegakurqa imallapipas llamkachinanpaq. Wasiyoqñataqmí chakraman aviarurqa kuchikuna michimunanpaq. ¹⁶ Yarqaymanta kaspanmi kuchikunapa mikusqan algarrobotaña mikuykuya munaraq ichaqa manam pipas chayllatas qoykurqachu. ¹⁷ Huk punchawmi yuyaymanaspan piensarurqa: “Taytaypaq llamkaqkunaqa allin mikusqam kachkanku, ñoqañataqmí kaypi yarqaymantapas wañuruchkaniña. ¹⁸ Taytayman kutispayá nimusaq: ‘Taytáy, huchallikurunim Diospa contranpi hinaspa qampa contraykipi. ¹⁹ Manañam churiymi niwanaykipaq hinañachu kallani, huk kaqnin llamkapusuqníkitá hinallañayá chaskiy-kullaway’ nispay.” ²⁰ Hatarispanmá Taytanpa kasqanman kutirqa.

—Karumantaraq taytan rikuruspanmi kuyapayakuywan kallpaylla taripaykurqa hinaspm abrazaykuspa muchaykurqa. ²¹ Hinaptinmi churinñataq nirqa: “Taytáy, huchallikurunim Diospa contranpi hinaspa qampa contraykipi. Manañam ‘churiymi’ niwanaykipaq hinañachu kallani” nisp. ²² Taytanñataqmí sirvientenkunata kamachirqa: “Sumaqnin pachawan pachachiychik, dedonmanpas anillota churaspayá *usutaykachiychik. ²³ Nakaychikyá wiran torotapas kusikuymanta mikunanchikpaq. ²⁴ Kay churiyqa wañusqam karqa, kunanmi ichaqa kawsariramun, chinkarusqan-mantam rikuriramun” nisp. Chaymi kusikuylawanña fiesta ruraya qallarirqaku.

²⁵—Mayor churinñataqmí chakrapi llamkamusqanmanta wasiman chayaramuspan musicatawan tusuqkunata uyarirurqa. ²⁶ Runanta qayaykuspanmi tapurqa imaraykum chaypiqa fiesta kasqanmanta. ²⁷ Hinaptinmi runanñataq nirqa: “Wawqeki rikuriramup-tinmi taytayki wiran torota nakarachin hinaspm fiestata rurachichkan sanollata hinaspa allinllata chaskiykusqanmanta” nisp. ²⁸ Mayor wawqenñataqmí piñakuspan yaykuyta-pas mana munarqachu. Chaymi taytanña lloqsiyuskuspan ruegarqa yaykunarpaq. ²⁹ Ichaga taytantam nirqa: “Kaychika watañam tukuyipi kasukuspay serviki, ichaqa manam qoy-kuwarqankichu cabrachallatas amistadniykunawan kusirikunapaq. ³⁰ Chuchumika warmikunawan kapuqniki tukuramuq churiki kutiramuptinmi ichaqa wiran animaltaraq nakarachipunki.” ³¹ Taytanñataqmí nirqa: “Churilláy, vida pasaqlmasiyimi qamqa kanki. Qampaqmi tukuy imaypas. ³² Wañusqanmanta kawsariramuq hinaspa chinkasqanmanta rikuriramuq wawqekimantaqa kusikuspam fiestata rurananchik” nisp.

Mana confiaykuna mayordomomanta

16 ¹Jesusmi discipulonkunata nirqa:

¹Apu runapam karqa mayordomon. Paypa contranpi mana allin rimayku-nata uyarispanmi ²qayaykuspa tapurqa: “Mana allin rimaykunatam qanmanta uyarini. Cuentata qoway llamasqaykimanta, manañam mayordomoyqa kawaqñachu” nisp. ³Chaymi mayordomoñataq piensarqa: “¿Imanaykusaqtaq patronniy manañam llamka-nayta munaptinqa? Chakrapi llamkaytaqa manam atiymanchu, limosna mañakuytatas penqakunitaqmi. ⁴Mayordomo kayniymana wischuruwaptin amistadniykuna wasinpi chaskiykuwanankupaqmi tantearuni imam rurayta.” ⁵Patronnin debeqkunata qayaykuspanmi hukninta nirqa: “¿Haykataq debekunki patronniya?” nisp. ⁶Hinaptinmi chay tapusqan runañataq nirqa: “Pachak barril aceitem” nisp. Chaymi mayordomoñataq nirqa: “Kayqa contrato rurasqayki papel. Kunallan pichqa chunkallamantaña mosoq documen-tota ruraykuway” nisp. ⁷Nirqataqmí huknin debekuqintapas: “¿Haykataq patronniya debekunki?” nisp. Hinaptinmi payñataq nirqa: “Pachak tupu trigom” nisp. Chaymi pay-

tapas nirqa: "Kayqa papelniki. Pusaq chunkallamantaña documentota ruraykuway" nispa.

⁸Mana allin ruraq mayordomopa sacre kaywan rurasqantam patronnin alabarqa.

—Runamasinkunawan imapas ruraypiqa Diospa churinkunamantapas aswan sacreqa kay tiempopi kawsaq runakunam.

⁹—Chaymi nikichik: Mana allinkunapi gastanapaq qollqekichikwan amistadta ganaychik chaynapi qollqekichik manaña kaptintapas hanaq pachapi chaskisunaykichikpaq.

¹⁰—Pisillapas confiana runaqa achkapiapas confianapaqmi. Pisillatas yanqacharuq runaqa, achka confiaykusqatapas yanqacharunqam. ¹¹ Mana allinkunallapi gastana qollqepi mana confiana kaptikichikqa ɿpitaq confiasunkichikman cheqap kaqtaqa? ¹² Runapa qollqenta gastakuruptikichikqa ɿkikikichikpa kaqtaqa pitaq qosunkichikman?

¹³—Manam pipas servinmanchu iskay patrontaqa, huknintach cheqninman, huknintañataqcha kuyanman, hukninman ratakuspachá huknintañataq desprecianman. Manam serviwaqchikchu Diostawan qollqetaqa.

¹⁴ Qollqella kuyaq *fariseokuna Jesusta uyarispanku burlakuptinkum ¹⁵ paykunata nirqa:

—Qamkunaqa runa qawasunallaykichikpaqmi allin ruraq tukunkichik. Diosmi ichaqa reqsisunkichik mana allin sonqoyoq kasqaykichikta. Runakunapaq sumaqllaña rikchakusqanpas Diospaqqpa millakupaqmi.

Leymantawan Diospa munaychakusqanmanta

¹⁶—Moisespa qellqasqan *leywan Diosmanta willakuqkunapa yachachisqanqa Bautizaq Juanpa willakuy qallarisqankamallam karqa. Chaymantapunim Diospa munaychakusqanmanta willakuchkanku hinaptinmi llapallanku yaykupi atipakuchkanku.

¹⁷—Cielowan kay pachach facilita chinkarunman leypa puntochallanpas chinkarunanmantaga.

Casadokunaqa mana rakinakunankumanta

(Mt 19:1-12. Mr 10:1-12)

¹⁸—Warminmanta rakikuruspan huk warmiwan casarakuq runaqa huchallikunmi. Huchallikuntaqmi qosanpa saquesqan warmiwan casarakuq runapas.

Infiernopi tarikuq apumanta

¹⁹ Jesusmi nirqa:

—Huk apu runam grosella pachawan hinaspa linomanta fino pachakunawan churakuq hinaspam sapa punchaw ruraq admirakupaq convidota. ²⁰ Karqataqmi limosna mañakuq Lazaro sutiyoq runapas, apupa punkunpim heridasapallaña wischurayaq. ²¹ Paymi apupa mesanmanta wichi muqkunallawanpas saksaykuyta munaq. Heridankunatapas allqokunallañam asuykuspa llaqwaykuq. ²² Chayna kachkaspa limosna mañakuq runa wañukuptinmi almanta angelkuna aparurqa Abrahampa kasqanman. Aputapas wañukuptinmi pamparurqaku.

²³—Chay apu runam wañusqakunapa kasqanpi ñakarispan karumanta rikururqa Lazarota Abrahanwan kachkaqta. ²⁴ Chaymi qaparirqa: "Taytáy Abraham, kuyapayariy-kullawaspaykiyá Lazarota kachamuway dedollanpipas yakuta apamuspan qallullaytatas tuyuykachinanpaq, ñoqaqariki kay ninapim ñakarichkani" nispa. ²⁵ Abraham ñataqmi nimurqa: "Yuyariy churilláy, ñawpaq vidaykipiqa tukuy imayoqmi karqanki, Lazarom ichaqa muchuyllapi karqa. Kunanmi ichaqa hawkáña kaypi tarikuchkan, qamñataqmi chaypi ñakarichkanki. ²⁶ Manataqmi kaylawmantaqa munaspankupas qamkuna lawman-

qa pipas chimpamunmanchu nitaqmi ñoqayku lawmanpas pipas hamunmanchu uku-uku wayqo rakiwasqanchikrayku” nispa.²⁷ Chaymi apuñataq nirqa: “Chaynaqa taytáy Abraham, ruegakusqaykiyá taytaya wasinpi kaqkunaman willachimunaykipaq.²⁸ Kachkanraqmi pichqa wawqeykuna, paykunaqa amañayá kaypi ñakariqqa hamuchunchu” nispa.²⁹ Hinaptinmi Abrahamñataq nirqa: “Chaypaqmi Moisespa hinaspa Diosmanta willakuqkunapa qellqasqanta hatallinku, chaytayá kasukuchunku.”³⁰ Hinaptinmi chay apuñataq nirqa: “Taytáy Abraham, manam kasukunmankuchu. Aswanqa wañuqkunamanta pillapas kutiruptinqa wanakunqakum” nispa.³¹ Chaymi Abrahanñataq nirqa: “Moisespa hinaspa Diosmanta willakuqkunapa nisqankunata mana kasukuspankuqa manam creenmankuchu wañuqkunamanta huk kaqnin kawsarimuptinpas.”

Pitapas huchallichiqqa sinchi castigasqa kananmanta

(Mt 18:6-7, 21-22. Mr 9:42)

17 ¹Discipulonkunatam Jesus nirqa:

—Huchallichiqkunaqa kanqapunim. Ichaqa iimaynaraq kanqa huchaman urmachiq runaqa!² Ñoqapi iñiq kay taksachakunamanta hukninta pipas huchallichiqpaqqa allinchá kanman molino rumita kunkanman wataruptinku lamar qochaman wischusqa kaynin.³ Chaynaqa cuidakuychikyá.

—Runamasiki huchallikusuptikiqa faltanmantayá anyaykuy. Faltanta reqsikuptinqa pampachaykuyá.⁴ Huk punchawllapi qanchis kutita huchallikusuptikipas qanchis kutitam pampachanki huchanta reqsikuptinqa.

Iñiypa atiyninmanta

⁵Señortam *apostolninkuna mañakurqaku:

—Yanapaykuwayku astawan iñiyiniyoq kanaykupaq —nispa.

⁶Hinaptinmi Señorñataq nirqa:

—Mostazapa muhun hinallapas iñiynikichik kaptinqa niwaqchikmi kay purun higos sachata: “Sapikimanta pilakuspa lamar qochapiña sapichakuy” nispa hinaptinqa kasusunkichikmanmi.

Sirvientepa imam rurananmanta

⁷—Yapusqanmanta otaq animal michimusqanmanta sirvientekichik kutiramuptinqa ćyaqachum niwaqchik: “Mesapi tiyaykuspa mikukuy” nispa?⁸ Manam, aswanqa niwaqchikqa: “Cenayta preparapamuway, servimuaptiki mikuruptiy tomaruptiyñam qampas mikunki hinaspa tomanki” nispam.⁹ Tanteayniyimantaqa kamachisqallan rurasqanmantaqa manam patronqa runantaqa agradecekunmanchu.¹⁰ Qamkunapas tukuy kamachisusqaykichikta ruraruspayá niy-chik: “Mana imapaq valeqmi kanchik, deberllanchiktam rurarunchik” nispa.

Leprawan onqoqta Jesus sanoyachisqanmanta

¹¹Jerusalenman Jesus rispanmi, Galilea lawpa hinaspa Samaria lawpa colindanta pasarqa.¹² Chaypi huknin llaqtachaman chayaruptinmi *leprawan chunka onqoqkuna taripaykurqaku. Karullapi sayaykuspankum¹³ qayakurqaku:

—Señor Jesus, kuyapayariykullawayku —nispa.

¹⁴Paykunata Jesus qawarispanmi nirqa:

—*Sacerdote kunawan qawachikamuychik —nispa.

Richkaspankuñataqmi sanoyerurqaku. ¹⁵Chaymi paykunamanta huknin sanoyerus-qanta qawakuykuspan kutirirqa qaparillawanña Diosta alabastin. ¹⁶Jesuspa chakinman qonqoranpa kumuykuspanmi graciasta qorqa. Payqa karqa Samaria lawmanta kaqmi.

¹⁷Jesusmi nirqa:

—¿Manachum chunka onqoqta sanoyachirqaniqa? ¿Maytaq wakin isqonqa?

¹⁸¿Kay forastero runallachum kutimurqa Diosta alabananpaq?

¹⁹Chaynata niruspanmi chay runata nirqa:

—Hatarispayki pasakuy, iñiynikim sanoyerachisunki —nispa.

Diospa munaychakusqanqa haykapim chayamunanmanta

(Mt 24:23-28, 36-41)

²⁰Diospa munaychakusqanqa haykapim chayamunanmanta *fariseokuna tapup-tinmi paykunata Jesus nirqa:

—Diospa munaychakusqanqa manam suti reqsiyllachu hamunqa. ²¹Manam ninqakuchu: “Kaypim kachkan” otaq “wakpim kachkan” nispaga. Diospa munay-chakusqanqa ñam qamkuna ukupiña kachkan —nispa.

²²Chaymantañataqmi discipulonkunata nirqa:

—Hamuq punchawkunapim Diosmanta Hamuqpa kutimusqay punchawta ri-kuykuya munankichik ichaqa manam rikunkichikchu. ²³“Kaypim kachkan” otaq “Wakpim kachkan” nisuptikichikqa amam qatinkichikchu. ²⁴Imaynam llipyay tukuy hinastinman kancharin, chaynam Diosmanta Hamuq Runapa Punchawniypas kanqa. ²⁵Ichacha punctataqa anchataraqmi ñakarinay hinaspm uyariwaqniy runakunapa negasqan kanay. ²⁶Imaynam Noeypa tiemponpi sucedekurqa, chaynam sucedekunqa Diosmanta Hamuq Runa kutimuptiyas. ²⁷Noepa tiemponpim mikurqaku, upyargaku, casarakurqaku hinaspa casarachinakurqaku Noey buqueman yaykunankama chaymi paykunataqa sinchi para chayaramuspa lliwta chinkarachirqa. ²⁸Lotpa punchawni-kunapipas chaynam pasakurqa. Runakunam mikurqaku, upyargaku, *rantikurqaku, tarpurqaku, wasikunata hatarichirqaku. ²⁹Sodoma llaqtamanta Lotpa lloqsisqan punchawmi ichaqa cielomanta rupachkaq *azufre paraykamuspan llapallan runata chinkarachirqa. ³⁰Chaynam kanqa Diosmanta Hamuq Runa rikuriyksamuptiyas.

³¹—Chay punchawpiqa wasinpa hawanpi kaqpas amañayá uraykamuchunchu imanpas horqoqqa. Chakrapi kaqpas amañayá qepamanqa qawarichunchu. ³²Yu-yaychikyá Lotpa warmintaqa imam sucedesqanta. ³³Pipas vidallan cuidakuqqa pierderunqam, vidan pierderuqmi ichaqa waqaychanqa.

³⁴—Chay tutapim iskay runakuna camapi kachkanqaku, hukninmi apasqa kanqa, hukninñataq saqesqa. ³⁵Iskay warmikunam kutakuchkanqaku. Hukninmi apasqa kanqa, hukninñataq saqesqa. (³⁶Iskay runakunam chakrapi kachkanqaku, hukninmi apasqa kanqa hukninñataq saqesqa.)

³⁷Chaymi uyariqinkuna Jesusta tapurqaku:

—Señor ¿maypitaq chaykunaqa sucedekunqa? —nispa.

Hinaptinmi Jesusñataq nirqa:

—Maypim ayapa kasqanpim ullachkukuna huñunakunqa —nispa.

Juezmantawan viudamanta

18 ¹Mana pisipaspa tukuy tiempopi Diosta mañakunamantam rikchanachis-pan Jesus nirqa:

²—Huk llaqtapim karqa Diosta mana manchakuq hinaspa runakunatapas mana respetaq juez. ³Chay llaqtapi yachaq viudam payman rispa ruegakuq: “Contraypi kaq runamanta justiciaykullaway” nispa. ⁴Unayña viuda ripanyaptinmi arreglo rurayta mana munachkaspanpas, tantearikuruspa nirqa: “Diosta mana manchakuspayas hinaspa runakunata mana respetachkaspaypas ⁵hamupayawasqanraykuyá arreglotu ruraykapusaq mana chayqa, kutinyamuspanmi umaya nanachiwanman” nispa.

⁶Uyariyachikyá chay mana allin juezpa nisqanta. ⁷Chaynaqa ēmanachum Diosqa akllasqankunapa tuta punchaw qayakuyninta uyariykuspan allin arreglotu ruranqa? ⁸Nikichikmi, cheqaptapunipas payqa chayllam allin arreglotu ruranqa. Diosmanta Hamuq Runa yapatawan kay pachaman kutimuspayqa ētarimusaqraq-chuch iñiyniyoq runakunata?

Fariseowan hinaspa impuesto cobraqwan rikchanachisqanmanta

⁹Justo runakuna kasqankupaq hapikuspanku runamasinku despreciaqkunatam Jesus rikchanachispan nirqa:

¹⁰—Iskay runakunam rirqaku temploman Diosta mañakunankupaq. Huknini karqa *fariseokunamanta hukninfataq *impuesto cobraqkunamanta. ¹¹Fariseom sayaykuspan kikillanpaq kaynata mañakurqa: “Graciastam qoyki Diosnilláy. Ñoqaqa manam kani pimantapas qollqen qechuqchu nitaq mana allin ruraqchu nitaq hukwan pierdekuqchu nitaq wak impuesto cobraq runa hinachu. ¹²Ñoqaqa semanapim iskay kutita ayunani, ganasqaykunamantapas chunkamantam hukninta qomuyki” nispa. ¹³Impuesto cobraq-nataqmi karuneqpiraq sayaykuspa altotapas mana qawarispan qasqonta takakuspan nirqa: “Dioslláy, huchasapam kallani, kuyapayariykullawayá” nispa. ¹⁴Chaynaqa fariseomantapas huchanmanta pampachasqaqa wasintaqa kutikurqa impuesto cobraqmí. Pipas hatunchakuqqa humillasqam kanqa, pipas humillakuqñataqmi hatunchasqa kanqa.

Wawakunata Jesus bendecisqanmanta

(Mt 19:13-15. Mr 10:13-16)

¹⁵Wawakunatam pusamurqaku Jesus llachpaykunampaq. Discipulonkunañataqmi chayta qawaykuspa qaçcharqaku pusamuqkunata. ¹⁶Jesusñataqmi paykunata qayaykuspan nirqa:

—Ama harkaychikchu wawakuna ñoqaman hamunanta. Kay wawakuna hina kaq-kunapaqmi Diospa munaychakusqanqa. ¹⁷Cheqaptam nikichik, pipas wawakuna hina Diospa munaychakusqanta mana chaskispqaq manapunim chaymanqa yaykunqachu.

Jesuswan apu joven parlasqanmanta

(Mt 19:16-30. Mr 10:17-31)

¹⁸Allin reqsisqa huk runam Jesusta tapurqa:

—Allin yachachikuq ēimatataq rurasaq wiñay kawsanaypaq? —nispa.

¹⁹Chaymi Jesusñataq nirqa:

—Imanasqataq “allin yachachikuq” niwanki? Diosllam allinqa. ²⁰Qamqa ya-chankim Diospa kamachikuyunkunata, chay kamachikuyunkunam nin: “Amam hukwanqa pierdekunkichu, amam pitapas wañuchinkichu, amam suwakunkichu, amam pimantapas llullataqa rimankichu, tayta-mamaykita respetay” nispa.

²¹Hinaptinmi chay runañataq nirqa:

—Warma kasqaymantaraqmi chaykunataqa kasukurqani.

²²Chayta uyarispanmi Jesus nirqa:

—Chaywanpas kayraqmi faltasunki, rispaykiyá *rantikaramuy tukuy kapuq-nikita hinaspayá chay qollqeta wakchakunaman qoykariy, chaynapim hanaq-pachapi kapuqnikikuna kanqa, chaymanta kutimuspañam ñoqawan rinki.

²³ Chay runam chaynata uyariruspan llakikurqa apullaña kasqanrayku.

²⁴ Chayna ancha llakisqata Jesus qawarispermi nirqa:

—iMayna sasatam apu runakunaqa yaykunqa Diospa munaychakusqanmanqa!

²⁵ Apu runa Diospa munaychakusqanman yaykunanmantataqa, *camelloch yaqapas agujapa rinrinta usturunman —nispa.

²⁶ Uyariqninkunañataqmí tapukurqaku:

—Hinaptinqa ɿpitaq salvakuytaqa atinman? —nispa.

²⁷ Chaymi Jesusñataq nirqa:

—Runakunaqa manam atinmanchu, Diospaqmí ichaqá tukuy imapas atinallan —nispa.

²⁸ Hinaptinmi Pedroñataq nirqa:

—Ñoqaykuqa imaykutapas saqeruspam qanwan purichkaniku.

²⁹ Hinaptinmi Jesusñataq nirqa:

—Cheqaptapunim nikichik, pipas Diospa munaychakusqanrayku saqenqa wasinta, warminta, wawqe-paninkunata, turi-~nañankunata, tayta-mamanta, churinkunata ³⁰hinaspaga kay pachapim chaskinga llapa iman saquesqankunamantapas mastaraq, hamuq tiempopinataqmí wiñaypaq kawsanqa.

Wañunanmanta kimsa kaq kutipi Jesuspa willakusqanmanta

(Mt 20:17-19. Mr 10:32-34)

³¹ Chunka iskayniyoq akllasqankunata huklawman sapaqchaykuspanmi Jesus nirqa:

—Jerusalen llaqtamanmi richkanchik, chaypim Diosmanta Hamuq Runamanta willakuqkunapa tukuy ima qellqasqan cumplikunqa. ³² Mana castanchik runakunaman entregasqa kaptiyimi burlakuwanqaku, kamiwaspankum toqawanqaku. ³³ Azotewaspankum wañurachiwanqaku, ichaqá kimsa punchawmantam kawsarimusaq.

³⁴ Discipulonkunañataqmí imayrikuqtapas mana entienderqakuchu. Chay ri-masqanqa pakasqa hina kasqanraykum mana entienderqakuchu.

Huk ñawsata Jesus sanoyachisqanmanta

(Mt 20:29-34. Mr 10:46-52)

³⁵ Jerico llaqtaman Jesus hichipaykuchkaptinmi ñanpa patanpi limosnata mañakuspan ñawsata tiyachkarqa. ³⁶ Achkallaña runakuna pasasqanta uyarispermi tapukurqa imam chayqa kasqanmanta. ³⁷ Nazaretmanta kaq Jesus pasasqanta willaykuptinkum ³⁸qaparirqa:

—Davidpa mirayninmanta hatun kamachikuq Jesus, llakipayariykullawayá —nispa.

³⁹ Jesuspa ñawpaqniñ riqkunam qaqcharqaku upallananpaq, payñataqmí aswanraq qaparirqa:

—Davidpa mirayninmanta hatun kamachikuq Jesus, llakipayariykullawayá —nispa.

⁴⁰ Hinaptinmi Jesus sayaykuspa payta pusachimurqa. Hichpamuptinmi tapurqa:

⁴¹ —¿Imatataq munanki qampaq ruranayta? —nispa.

Chaymi ñawsanataq nirqa:

—Señor, qawarikuytam munani —nispa.

⁴² Chaymi Jesusñataq nirqa:

—Qawarikuy. Inyinikim sanoyarachisunki —nispa.

⁴³Chaypunilla qawarikuruspanmi Diosta alabastin Jesuswan pasakurqa. Llapa runakunapas Diostam alabarqaku admirakuyapaq rurasqankunata qawaykuspanku.

Jesusmantawan Zaquoemanta

19 ¹Jerico llaqta ukunta Jesus pasachkaptinmi ²impuesto cobraq runakunapa jefen Zaquo sutiyoq apu runa ³Jesus reqsiykuya munarqa, ichaq manam atirqachu achkallaña runakuna kasqanrayku, payqa taksalla sayayniyoqmi karqa. ⁴Kallpaylla ñawparuspanmi purun higos sachaman seqarurqa chayninta Jesus pasaptin reqsiykunapanpaq. ⁵Chay sitioman Jesus chayaruspanmi payta qawarispan sutinmanta qayaykurqa:

—Zaqueo, chaylla uraykamuy, wasikipim kunan samasaq —nispa.

⁶Utqayman uraykamuspanmi kusisqallaña wasinman pusarqa. ⁷Rikuqninkunañataqmí Jesusupa contranpi rimarqaku:

—Huchasapa runapa wasinmanmi yaykurun samakunanpaq —nispa.

⁸Zaqueoñataqmí Señorpa qayllanpi sayaykuspa nirqa:

—Señor, kapuqniykunatam partenta wakchakunaman qosaq, engañospay suwakusqaykunamanñataqmí tawa kuti mirayniyoqtaña kutichipusaq —nispa.

⁹Chaymi Jesusñataq nirqa:

—Runakunapa salvaqninmi kay wasiman chayaramuni, kay runapas Abraham pa mirayninmanta kaqmi. ¹⁰Diosmanta Hamuq Runaqa chinkasqakunata maskaspay salvaqmi hamurqani.

Serviqninkunaman qollqeta saqeykuspan illaruq apumanta

¹¹Jerusalenman Jesus hichpachkaptinmi payta uyariqkuna piensarqaku Diospa munaychakusqanqa chay-chay punchawkunallapiña karunanmanta. ¹²Chayray-kum rikchanachispay paykunaman nirqa:

—Reqsisqa ayllumanta kaq runam huklaw nacionta rirqa rey kananpaq nombramiento chaskiq. ¹³Manaraq richkaspanmi chunkantin serviqninkunata qayaykuspan sapakamaman waranqa qollqeta qoykarirqa: “Kutimunaykamam kaywan negociachkankichik” nispa. ¹⁴Illaruq runapa enemigonkunañataqmí paypa qepallanta comisionta pasachirqaku: “Manam munanikuchu chay runaqa reyniyku kananta” nispa. ¹⁵Rey kananpaq nombrasqaña llaqtanman kutiruspanmi qollqe qosqan serviqninkunata qayachirqa chaynapi sapakamapa qollqe mirachisqanta yachananpaq. ¹⁶Punta kaq hamuruspanmi nirqa: “Señor, qollqeziqa huk chunka waranqatawanmi mirarun” nispa. ¹⁷Chaymi reyñataq nirqa: “Kusallañam, allin sirviente. Pisillapas saquesqaywan confianapaq kasqaykimantam chunka llaqtapa gobiernaqni kanki” nispa. ¹⁸Chaymantañataqmí huknin hamuq nirqa: “Señor, qollqeziqa pichqa waranqatawanmi mirarun” nispa. ¹⁹Chaymi reyñataq nirqa: “Qampas pichqa llaqtatam gobiername” nispa. ²⁰Hukminñataqmí nirqa: “Señor, kayqa qollqeki. Kipuykuspaymi hinallata churapurqayki. ²¹Manchakurqaykim qollqekitaqa mana kachariq kasqaykirayku, qamqariki mana churasqaykitam apakunki, cosechakuy-kunkipas mana tarpusqaykitataqmí” nispa. ²²Chaymi reyñataq nirqa: “iMana imapaq valeq sirviente! Simillaykim condenarusunki. Qollqeyta mana kachariq kachkaptiyqa, mana churasqayta apakuq kachkaptiyqa hinaspera mana tarpusqayta cosechakuykuq kachkaptiyqa, ²³qollqeytaqariki prestaqkunamanmi qoykuwaq karqa chaynapi mirayniyoqtaña chaskikunapaq.” ²⁴Chaynata niruspanmi chaypi kaqkunata kamachirqa: “Chay runamanta qollqeta qechuspa chunka waranqa mirachiq runaman qoykuychik” nispa.

²⁵Hinaptinmi paykunañataq nirqaku: “Señor, payqa kachkan chunka waranqa qollqeyoq-

ñam” nispa.²⁶Chaymi reyñataq nirqa: “Kapuqniyoqqa astawanraqmi chaskinqa, mana kapuqniyoqkunamantam ichaq aolla kapuqninpas qechusqa kanqa.²⁷ Rey kanaypaq mana munaq enemigoykunatapas pusamuspaykichikyá qayllaypi wañuchiychik.”

Jerusalen llaqtaman Jesus yaykusqanmanta

(Mt 21:1-11. Mr 11:1-11. Jn 12:12-19)

²⁸Chay rikchanachiya tukuruspanmi paykunapa ñawpaqninta Jerusalen llaqtaman nirqa.²⁹Olivos sutiyoq moqomanmi hichpaykurqa, chay lawpim kachkan Betfage llaqtachawan Betania llaqtacha. Chaymanta iskay discipulonkunata Jesus kachaspanmi nirqa:

³⁰—Riychik wak chimpa llaqtachata, chayaruspaykichikmi tarinkichik manaraq pipapas sillakusqan wasasqa malta asnata, paskaramuspayá aysaramuychik.

³¹Pipas: “¿Imapaqtaq paskankichik asnoyta?” nispa tapusuptikichikqa qamkunam ninkichik: “Señormi necesitachkan” nispa.

³²Rispankum Jesuspa nisqanta hinalla tariykurqaku. ³³Asnoyoqkunañataqmipas kasqankuta rikuruspanku nirqaku:

—¿Imapaqtaq paskankichik asnoyta? —nispa.

³⁴Chaymi paykunañataq nirqaku:

—Señormi necesitachkan —nispa.

³⁵Jesusman asnata aysaramuspankum pachankuwan caronarqaku chaymi Jesusñataq sillakuykurqa. ³⁶Riptinmi ñanman runakuna pachankuta mastarqaku.

³⁷Olivos Moqomanta uraykuchkaptinkum llapallan qatiqinkunka kusikuymanta qaparispa Diosta alabarqaku milagrokuna rikusqankumanta. ³⁸Paykunam nirqaku:

—iAlabasqayá kachun Señorpa sutinpi hamuq Reyqa! iHawkayay kachun hanaq pachapi! iAlto-altopi kaqkunayá Diosta alabachunku! —nispa.

³⁹Wakin *fariseokunañataqmipas runakuna ukumanta lloqsiyquspanku Jesusta nirqaku:

—Yachachikuq, upallachiy kay discipuloykikunata —nispa.

⁴⁰Chaymi Jesusñataq nirqa:

—Paykuna upallaruptinqa rumikunañach qaparinman —nispa.

⁴¹Jerusalenman hichpaykuspanñataqmipas llaqtata qawarispan waqarqa, ⁴²paymi nirqa:

—iIlma allinraq kanman kay punchawnikipi hawkayaynikipaq kaqta entiendeykuptikiqa! Kunanqariki qanmanta pakasqaraqmi kachkan. ⁴³Hamuchkanmi punchawkuna, enemigoykikuna muyuriqnikipi cercota hatarichtinkum mana maynintapas lluptyita atinkichu. ⁴⁴Pampamanmi wischurusunki chaypi yachaqkunatawan, perqaykipi rumikunapas manañam kanqachu, watukamusuqnniki Diosta mana reqsikusqaykirayku.

Templopi rantikuqkunata Jesus qarqosqanmanta

(Mt 21:12-17. Mr 11:15-19. Jn 2:13-22)

⁴⁵Temploman Jesus yaykuykuspanmi, chaypi *rantikuqkunata qarqoyta qallaykurqa, paykunatam ⁴⁶nirqa:

—Bibliam nin: “Temploqa Mañakuwananku Wasiwan sutichasqam kanqa” nispa. Aswanqa qamkunaqa suwakunapa machayninta hinam rurarusqankichik.

⁴⁷Sapa punchaw Templopi Jesus yachachiptinmi *sacerdotekunapa jefenwan Diospa leynin yachachiqkuna hinaspa llaqtapi kamachikuqkuna wañurachiyipi rirqaku. ⁴⁸Ichaqa manam imanaytapas atirqakuchu payta uyarinankupaq chaypi llapallan runakuna kasqankurayku.

Jesusqa kamachikunanaq munayniyoq kasqanmanta
(Mt 21:23-27. Mr 11:27-33)

20 ¹Huk punchawmi runakunata templopi Jesus yachachispan allin noticia-
ta willachkarqa, rimaptinmi *sacerdotekunapa jefenwan Diospa leynin
yachachiqkuna hinaspa judiokunapa kamachiqninkuna chayaruspa ²tapurqaku:

—Niwayku ³ima derechoykiwantaq chaykunataqa rurachkanki? ⁴¿Pitaq autoriza-
zasurqanki? —nispanku.

³Chaymi Jesusñataq nirqa:

—Ñoqapas tapusqaykichikhyá: ⁴¿Pitaq bautizananpaq Juantaqa kachamurqa
Dioschu icha runakunachu? —nispa.

⁵Chaynata Jesus tapuptinmi kikinpura tanteanakurqaku:

—“Sichum Diosmi kachamurqa” niptinchikqa, “¿Imanasqataq manaqa creer-
qankichikchu?” niwasunchiki. ⁶Manataqmi nichwanchu “Runakunallam
kachamurqa” nispaka, chaynata niptinchikqa llapa runakunam rumiwan chamqa-
paruwachwan, Juantaqariki hapinku Diosmanta willakuqpaqmi —nispa.

⁷Chaymi Jesusta nirqaku:

—Manam yachanikuchu pipa kachamusqantapas —nispa.

⁸Hinaptinmi Jesusñataq nirqa:

—Manataqmi ñoqapas nisqaykichikchu ima derechoywanmi kaykuna rurasqay-
tapas —nispa.

Mana allin llamkaqkunawan rikchanachisqanmanta

(Mt 21:33-44. Mr 12:1-11)

⁹Jesusmi rikchanachispan runakunata nirqa:

—Huk runam chakranti uvasta plantarurqa hinaspm llamkaq runakunaman
chakranta arriendakuruspan unaypaq illarurqa. ¹⁰Uvas cosecha chayara-
muptinmi runanta kacharqa llamkaqkunamanta tupaqninta mañamunanaq.
Paykunañataqmi runanta maqaparuspanku mana imayoqta kutirichirqaku. ¹¹Ya-
patawanmi huknin runanta kacharqa, paytapas insultaspankum maqaparqaku
hinaspm mana imayoqta kutirichirqaku. ¹²Kimsa kaqpipas kacharqaraqmi huk-
nin runanta, ichaqa paytapas maqaparuspankum chakranmanta wischururqaku.

¹³—Chakrayoqmi tantearqa: “¿Imatañataq ruraykusaq? Chaynaqa, kuyasqay chu-
riytañayá kachasaq, paytaqa respetanqakuch” nispa. ¹⁴Ichaqa chay llamkaqkuna payta
rikuruspankum ninakurqaku: “Paymi chaskinqa herenciataqa, paytaqa wañurachisunyá
ñoqanchikña dueño kananchikpaq” nispa. ¹⁵Chakramanta horqoruspam wañurachirqaku.

Jesusmi paykunata tapurqa:

—Chaynaqa ¹⁶imatataq ruranqa chakrayoqqa? Payqa kutiruspanmi llamkaq-
kunata wañurachispan chakranta hukkunamanña arriendakunqa.

Jesuspa chayna nisqanta uyariruspankuñataqmi:

—Amayá Diospas chaytaqa munachunchu —nirqaku.

¹⁷Paykunata qawarispanmi Jesus tapurqa:

—¿Ima ninantaq:

“Wasi perqaqkunapa wischupakusqanku rumiqa,
cimientopi esquinan hapiq rumiñam rikurirurqa”
nispa Bibliapa nisqanqa?

¹⁸Chay rumiman wichiqkunam pakipasqa kanqaku, rumipa hapisqankunañataq-mi ñutusqa kanqaku.

Impuesto paganapaq tapukuymanta

(Mt 21:45-46, 22:15-22. Mr 12:12-17)

¹⁹Diospa leynin yachachiqkunapiwan *sacerdotekunapa jefenkunam musyakururqaku Jesuspa rikchanachisqanqa paykunapa contranpi kasqanta. Chay ratollapi presocharuya munaspapas manam atirqakuchu runakunata manchakusqankurayku. ²⁰Chaymi justo tukuq runakunataña kacharqaku imapipas pantarachimunankupaq chaynapi chayman-sumlla acusaspa prefectoman entreganankupaq. ²¹Paykunam Jesusta nirqaku:

—Yachachikuq, yachanikum qamqa imam kaqlata rimaspayki yachachis-qaykita. Pimanpas mana sayapakuspaykim cheqapllata yachachinki Diospa munasqanman hina kawsananchikpaq. ²²Niykuwaykuyá: ¿Allinhu Rey Cesarmán *impuesto pagayninchik icha manachu? —nispa.

²³Lullawan tapusqankuta musyaruspanmi Jesus nirqa:

²⁴—Qollqeta qawachiwaychik. Kay qollqepiqa ɔpipa uyanwan pipa sutintaq kachkan? —nispa.

Hinaptinmi paykunañataq nirqaku:

—Rey Cesarpam —nispa.

²⁵Chaymi Jesusñataq nirqa:

—Rey Cesarpa kaqtaqa paymanyá qoychik, Diosmanñataq paypa kaqta —nispa.

²⁶Runakunapa qayllanpi mana pantaşa allinta contestaruptimí admirasqalla-ña upallakururqaku.

Kawsarimuymantam tapunku.

(Mt 22:23-33. Mr 12:18-27)

²⁷Wañuqkunapa kawsarimuynin negaq wakin *saduceokunam Jesusman asuy-kuspan tapurqaku:

²⁸—Yachachikuq, Moisespa qellqasqanpim niwachkanchik: “Casado runa mana churiyoq wañuruptinqa, wawqenmi viudawan casarakunka hinaptinmi churinpas wañukuqpá churin hinaña kanqa chaynapi wañukuqpá miraynín kananpaq” nispa. ²⁹Huk kutipim qanchis wawqekuna karqa. Mayor kaq casarakuruspanmi mana churiyoq wañukurqa. ³⁰Chaymi viudawanqa wañukuqpá sullkanña casarakururqa, ichaqá paypas mana churiyoqmí wañukurqa. ³¹Kimsa kaq wawqenpas viudawan casarakuruspanmi mana churiyoq wañukurqa. Chaynallatam rurarqa qanchisnintin sullkankunapas, ichaqá paykunapas mana churiyoqmí wañukurqa. ³²Chaymantam viudapas wañukurqa. ³³Chaynaqa wañuqkuna kawsarimup-tinja ɔmayqanpa warmintaq kanqa qanchisnintin paywan casarakuchkaptinqa? —nispa.

³⁴Chaymi Jesusñataq nirqa:

—Kay pachapi runakunaqa casarakunkum, hinaspapas casarachinakunkum.

³⁵Hanaq pachaman chayaspa kawsarimunanpaq kaqkunaqa manañam casara-kunkuchu nitaqmi casarachinakunkupaschu. ³⁶Kawsarimuspankuqa manam wañunqakuñachu, paykunaqa angelkuna hinaña kaspam Diospa churin kanqaku.

³⁷Wañuqkunapa kawsarimunanmantaq Moisespas yachachirqam tankar kichkapi imam sucedekusqanwan. Señortam suticharqa Abrahampa Diosninwan, Isaacpa Dios-ninwan hinaspa Jacobpa Diosninwan. ³⁸Chaynaqa Diosqa manam wañusqakunapa Diosninchu ichaqá kawsaqkunapa Diosninmi, paypaqa llapallanmi kawsachkan.

³⁹Chaynata Jesus niruptinmi Diospa leynin yachachiqkunamanta wakinnin nirqa:
—Yachachikuq, allintam rimarunki —nispa.

⁴⁰Chayraykum manchakururqakuña tapukuytapas.

Cristoqa Rey Davidmantapas aswan hatun kasqanmanta

(Mt 22:41-46. Mr 12:35-37)

⁴¹Jesusmi paykunata tapurqa:

—¿Imaynanpitaq ninku Cristoqa Davidpa miraynin kasqanta? ⁴²⁻⁴³Davidmi Salmos libropi nichkan:

“Señor Diosmi Señorniya nirqa:
‘Enemigoykikunata vencenaykamayá
*alleqniypi tiyay.
Enemigoykikunata saruchinaykamayá
alleqniypi tiyaykuy’ nispa.”

⁴⁴¿Imaynataq Cristoqa Davidpa mirayninga kanman, Davidpuni “Señorniy” nispa Cristomanta rimachkaptinqa?

Diospa leynin yachachiqkunata Jesus qaqqasqanmanta

(Mt 23:1-36. Mr 12:38-40. Lc 11:37-54)

⁴⁵Llapa runakuna uyarichkaptinmi discipulonkunata Jesus nirqa:

⁴⁶—Cuidakuychik Diospa leynin yachachiqkunamanta, paykunaqa qoysu pachawan puriytam gustanku, plazakunapipas respetollawanña rimaykunatam munanku, huñunakunku wasikunapipas hinaspa convidokunapipas ñawpaqlapi tiyaytam munanku.

⁴⁷Viudakunapa imallantapas qechuruspam allin runa tukuspa una-unayta Diosta mañakunku, chayraykum paykunaqa wakinmantapas aswan castigasqaraq kanqaku.

Wakcha viudapa ofrenda qosqanmanta

(Mr 12:41-44)

21 ¹Jesusmi qawachkarqa ofrenda churananku baulman apukunapa ofrenda churasqanta. ²Qawarirqataqmí iskay qollqechakuna churaq wakcha viudataspas. ³Chaymi nirqa:

—Cheqaptapunim nikichik, wak wakcha viudam llapallan apukunapa churasqanmantapas aswan ackhataqa churaykun. ⁴Apukunaqa puchuq qollqellankutam churarqa, wak viudam ichaqa wakcha kayninipti mantienekunampaq kaqta llapallanta qoykun.

Templo tuñichisqa kananmanta

(Mt 24:1-2. Mr 13:1-2)

⁵Kuyayllapaq rumikunawan hinaspa Diosman regalasqa sumaq adornokunawan allichasqa templomanta wakinkuna rimaptinkum Jesus nirqa:

⁶—Kay qawasqaykichikkunatam hamuq punchawkunapi tuñichinqaku, manam chulla rumipas perqasqaqa puchunqachu.

Jesus kutimunanpaq tukuy ima pasakunanmanta*(Mt 24:3-28. Mr 13:3-23)*

⁷ Jesustam tapuykurqaku:

—Yachachikuq ñhaykapitaq kay nisqaykikunaqa kanqa? ¿Ima señaltaq kanqa manaraq chaykuna pasakuchkaptinqa? —nispa.

⁸ Chaymi Jesusñataq nirqa:

—Allinta qawakuychik, yanqataq pipas pantachisunkichikman. Achkaqmí hamunqaku ñoqapa sutiypi: “Ñoqam kani Cristo, ñam tiempoqa chayaramunña” nispa. Ichaqa amam paykunawanqa rinkichikchu. ⁹ Guerrakunamanta hinaspa chaqwakunamanta uyarispaykichikqa amam mancharikunkichikchu. Chaykuna-qa puntatam sucedekunan ichaqa kay tiempoqa manam tukunqaraqchu.

¹⁰ —Huk nacionmi peleanqa huklaw nacionwan chaynataq huk gobiernopas huklaw gobiernowan. ¹¹ Tukuy hinastinpim kanqa manchakuyapaq terremotokuna, muchuyku-na hinaspa onqoykuna. Cielokunapipas kanqam mancharikuyapaq hatun señalkuna.

¹² —Ichaqa manaraq chaykuna pasakuchkaptinqa presochasqa hinaspa ñakarichisqam kankichik. ^{*}Huñunakunanku wasikunaman pusasqa kaspam carcelasqa kankichik. Ñoqaraykum juzgasqa kanaykichikpaq reykunaman hinaspa gobiernaqkunaman pusasqa kankichik. ¹³ Chaykunaqa sucedesunkichik ñoqamanta wi-llakunaykichikpaqmi. ¹⁴ Amam yuyaymanankichikchu imam rimanaykichikmantqa. ¹⁵ Enemigojykichikkunata upallachinaykichikpaqmi hinaspa mana imanasunaykichik-paqmi yachaywan rimanaykichikpaq palabrukunata qosqaykichik. ¹⁶ Wakinnikichiktam tayta-mamallaykichik, wawqellaykichik, aylullaykichik hinaspa amistadllaykichik trai-cionarusunkichik chaymi wakinnikichikqa wañuchisqa kankichik. ¹⁷ Ñoqaraykum llapa runakuna cheqnisunkichik. ¹⁸ Chaywanpas umaykichikpi chullalla chukchaykichikpas manam chinkanqachu. ¹⁹ Pipas takyaqmi kawsayniyoqqa kanqa.

²⁰ —Jerusalenpa muyuriqinpi tropakunata qawarispaqa, chay llaqta purma-chinanku tiempo chayaramusqantam yachankichik. ²¹ Judea lawpi kaqkunaqa orqokunamanyá ayqechunku, Jerusalen llaqtapa chawpinpi kaqkunapas lloqsi-chunkuyá. Chakrapi kaqkunapas amañayá llaqtamanqa kutiykuchunkuchu. ²² Chay punchawkunaqa Diospa castiganan punchawkunam kanqa Bibliapi nisqankuna cumplikunanaqpaq. ²³ iMaynaraq kanqaku chay punchawkunapi wiksayoq otaq ñuñuq wawayoq warmikunaqa! Dios kay llaqtakunata castigaptinmi llakikuyllaña kanqa. ²⁴ Espadawanmi wañuchinqaku, llapallan nacionkunamanmi presochasqata pusanqaku. Mana judio kaq runakunañam Jerusalen llaqtataqa munaychakunqaku, chaynaqa kanqa mana judio runakunapa munaychakusqan tiempo tukunankamam.

Jesucristopa imaynam kutimunanmanta*(Mt 24:29-35, 42-44. Mr 13:24-37)*

²⁵ —Señalkunam kanqa intipi, killapi hinaspa lucerokunapi. Kay pachapipas nacion-nintin runakunam mana ima rurakuytapas atispunku mancharisqallaña kanqaku lamar qochapa hinaspa *olakunapa qapariyinwan. ²⁶ Runakunam wañuypa patanpi hinañ kanqaku mancharikuymanta kay pachapi tukuy imapa pasananta suyaspa, cielokunapi tukuy ima kaqkunapas katkatatanqam. ²⁷ Hinaptinmi runakuna rikuwanqaku hatun atiñiywan hinaspa kanchariñiywan puyupi hamuchkaqta. ²⁸ Chaykuna pasakuptinqa kallpanchakuspayá qawarikuychik, librasqa kanaykichikqa hichpamuchkanñam.

²⁹Chaynata niruspanmi kay rikchanachiyta nirqa:

—Qawariyachik higos sachatawan llapallan sachakunata. ³⁰Ikllirimuptinqa yachankichikñam poqoy hichpamusqanta. ³¹Chaynam nisqaykuna sucedekuptinqa yachankichik Diospa munaychakunanaq hichpamusqantaña.

³²—Cheqaptapunim nikichik, tukuy kaykunaqa cumplikunqa manaraqpas kay miray runakuna chinkachkaptinmi. ³³Cielopi kaqkunapas chaynataq kay pachapas chinkarunqam, nisqaykunam ichaq mana chinkanqachu.

³⁴—Allintayá qawakuychik, yanqañataqmi viciokunapi, machakuykunapi hinaspa kay pachapi imapas kaqkunapi afanakuchkaqta qonqayllamanta chay punchawkuna tariramusunkichikman. ³⁵Kay pachapi llapallan runakunataqa toqla hinam qonqayllamanta hapiramunqa. ³⁶Listolla kaspayá tukuy tiempopi Diosta mañakuychik tukuy kaykuna hamuqmanta lluptinaykichikpaq chaynapi Diosmanta Hamuq Runapa qayllaypi kanaykichikpaqpas.

³⁷Jesusmi punchawpiqa templopi yachachiq, tutankunañataqmi Olivos Móqoman riq chaypi samananpaq. ³⁸Sapa tempranonñataqmi runakuna riqku temploman Jesuspa yachachisqanta uyarinankupaq.

Jesusta wañurachinankupaq tanteanakusqankumanta

(Mt 26:1-5, 14-16. Mr 14:1-2, 10-11. Jn 11:45-53)

22 ¹Mana Qonchuyoq Tanta Mikunanku otaq *Pascua Fiestam hichpamuchkarqaña. ²Hinaptinmi *sacerdotekunapa jefenkunawan Diospa leynin yachachiqkuna runakunata manchakuspanku imaynam Jesus wañurachiyta maskarqaku.

³Chunka iskayniyoq discipulonkunamanta Iscariotewan sutichasqanku Judasman *Satanas yaykuruptinmi ⁴pay rirqa sacerdotekunapa jefenkunawan hinaspa templopi guardiakunawan parlaq, rirqaqa Jesusta imaynam traicionananpaq rimanakuqmi. ⁵Chaymi kusisqallaña paganankupaq prometekurqaku. ⁶Chaymi Judasñataq “allin-mi” nispan runakunapa mana yachasqallanta maskarqa haykapim entregaykuya.

Discipulonkunawan Jesus cenasqanmanta

(Mt 26:17-29. Mr 14:12-25. Jn 13:21-30. 1 Co 11:23-26)

⁷Mana Qonchuyoq Tanta Mikunanku otaq *Pascuapi Diospaq carnero wañuchinanku punchawpim ⁸Pedrotawan Juanta Jesus kacharqa pascua mikuya alistamunankupaq.

⁹Maypim mikunankupaq tapuptinkuñataqmi ¹⁰Jesus nirqa:

—Llaqtaman yaykuchkas pam puyñupi yaku apachkaq runawan tupankichik, paytam qatinkichik yaykusqan wasikama. ¹¹Wasiyoqtam ninkichik: “Yachachikuqmi nimusunki: ‘¿Mayqan cuartopitaq *Pascua mikuya cenasaq discipuloykunawan?’ nispa.” ¹²Chaymi qawachisunkichik hatun cuartota wasipa altosninpi ña allichasqataña, chaypiyá preparamuychik.

¹³Rispankumá tariykurqaku Jesuspa nisqanman hina, chaypim *Pascua mikuya prepararqaku.

¹⁴Horaña karuptinmi *apostolninkunapiwan mikunanpaq tiyaykurqa. ¹⁵Chaypim Jesus nirqa:

—Manaraq ñakarichkas paymi anchallataña munarqani qamkunawan kay pascua carnero mikuykuya. ¹⁶Nikichikmi: Manañam mikusaqchu Diospa munaychakusqanpi cumplikunankama —nispa.

¹⁷Vinoyoq vasota hapiyquspanmi Diosman graciasta qoykuspan nirqa:

—Kay vasomantayá sapakama tomaykuychik.¹⁸ Nikichikmi: Kay vinotaqa mañañam tomasaqñachu Diospa munaychakusqan chayamunankama —nispa.

¹⁹Tantatapas hapiyuskuspanmi graciasta qorqa hinaspam parteykarispan nirqa:

—Kaymi cuerpoq qamkunarayku entregasqa. Chaynatam qamkunapas rurankichik ñoqata yuyariwaspa —nispa.

²⁰Cenaruspankuñataqmi vinoyoq vasota hapiyuskuspan nirqa:

—Kay vinoqa yawarniywan rurasqa mosoq contratom. Yawarniyqa qamkunarayku chaqchusqam.

²¹Traicionawaqniy runapa makinmi ñoqapawan kuska kay mesapa hawanpi kachkan. ²²Diosmanta Hamuq Runaqa Diospa nisqanman hinam wañusaq ichaqa imaynaraq kanqa traicionawaqniy runaqa! —nispa.

²³*Apostolkunañataqmi tapunakuya gallaykurqaku:

—¿Mayqanninchiktaq chaytaqa rurachwan? —nispa.

Jesuspa discipulonkunapa atipanakusqankumanta

²⁴Discipulonkunam atipanakurqaku mayqanninkum astawan reqsisqa kanankumanta. ²⁵Hinaptinmi Jesus nirqa:

—Kay pachapi gobiernaqkunam runakunapi munaychakunku hinaptinmi munaychakusqan runakunañataq hapin allin ruraqpaq. ²⁶Qamkuna ukupiqa manam chaynachu kanqa. Qamkunamanta aswan yuyayniyoq kaqqa sullka kaq hinam kanqa, kamachikuqñataqmi servikuq hina kanqa. ²⁷ ¿Mesapi tiyaqchu icha mesaman serviqchu aswan reqsisqaqa kanman? Cheqaptapunipas mesapi tiyaqmi. Ñoqam ichaqa serviqnikichik hina qamkuna ukupi kachkani.

²⁸—Sasachakupi kaptiyas qamkunaqa ñoqawanmi karqankichik. ²⁹Munaychakunaykichikpaqmí derechota qoykichik imaynam ñoqamanpas Taytay qowasqanman hina. ³⁰Munaychakupiymi qamkunapas ñoqawan mikunkichik hinaspas tomankichik, juezkuna hina tiyaykuspam Isaelpa chunka iskayniyoq ayllunkunata juzgankichik.

Jesusta Pedro negananmanta

(Mt 26:31-35. Mr 14:27-31. Jn 13:36-38)

³¹Señormi nirqa:

—Simon, Simon, trigota hina suysusunaykichikpaqmí *Satanas mañakurun.

³²Ichaqa ñoqam Diosta mañakurqani iñiyini mana pisinanpaq. Kutirimuspakim iñiqmasikunata kallpanchanki takyanankupaq —nispa.

³³Chaymi Pedroñataq nirqa:

—Señor, ñoqaqa listom kachkani qanwan kuska carcelman rinaypaqpas chaynataq qanwan kuska wañunaypaqpas —nispa.

³⁴Hinaptinmi Jesusñataq nirqa:

—Pedro, kaytam niki: Kunanpunim manaraqpas gallo waqaramuchkaptin reqsiwasqaykita kimsa kutikama negakunki —nispa.

Ñakarinanmanta yapatawan Jesuspa nisqanmanta

³⁵Discipulonkunamatam Jesus nirqa:

—Mana qollqeyoqta, mana wayqayoqta hinaspas mana *usutayoqta allin noti-ciata willakuq kachaptiyqa cimapas pisisurqankichikchu? —nispa.

Chaymi paykunañataq nirqaku:

—Manam imapas pisiwarqakuchu —nispa.

³⁶Hinaptinmi Jesusñataq nirqa:

—Kunanyá ichaqa qollkekichikpas chaynataq wayqaykichikpas kaptinqa apaychik. Espadaykichik mana kaptinqa pachaykichikta *rantikuspayá rantiychik.

³⁷Nikichikmi, ñoqamanta Bibliapi qellqasqa kaqmi cumplikunan, chaypim nin: “Mana kasukuq runakunaman hukllawasqam karqa” nispa. Ñoqamanta qellqasqa kaqkunaqa cumplikunqam.

³⁸Chaynata Jesus niruptinmi paykunañataq nirqaku:

—Señor, kayqa iskay espada —nispa.

Jesusmi nirqa:

—Chayllapaqñam —nispa.

Getsemani huertapi Jesus mañakusqanmanta

(Mt 26:36-46. Mr 14:32-42)

³⁹Chaymanta lloqsiruspanmi hina rinan Olivos Moqoman Jesus pasakurqa, discipulonkunapas paywanmi rirqaku. ⁴⁰Chayaruspanmi discipulonkunata nirqa:

—Diosta mañakuychik ama tentasqa kanaykichikpaq —nispa.

⁴¹Hinaspam paykunapa tumpa waklawninman asuriruspan qonqorakuykuspan Diosta mañakurqa. ⁴²Chaymi Jesus nirqa:

—Taytáy, munaspaykiqa kay ñakariymantay libraykuway ichaqa amayá ñoqapa munasqaychu kachun aswanqa qampa munasqaykiyá —nispa.

(⁴³Hinaptinmi hanaq pachamanta angel rikuriykurqa kallpanchaykunapanqa.

⁴⁴Llumpay llakisqallaña kaspanmi tukuy kallpanwan Diosta mañakurqa. Chikachachaq yawar sutuq hinaraqmi sudorninpas pampaman suturqa.)

⁴⁵Mañakusqanmanta Jesus hatarispanmi discipulonkunaman asuykurqa, paykunatam tariykurqa llakimanta puñukuchkaqtá. ⁴⁶Chaymi nirqa:

—¿Imanasqataq puñukuchkankichik? Hatarispayá Diosta mañakuychik ama tentasqa kanaykichikpaq.

Jesusta presochasqankumanta

(Mt 26:47-56. Mr 14:43-50. Jn 18:2-11)

⁴⁷Jesus chaynata rimachkaptinraqmí Judas sutiyoq runapa pusasqan achkallaña runakuna rikuriyksamurqa. Judasqa chunka iskaynintin discipulonkunapa huknninmi karqa. Jesusman asuykuspa muchaykuptinmi ⁴⁸Jesusñataq nirqa:

—¿Judas, Diosmanta Hamuq Runatachum muchaykuspa traicionaruwanki? —nispa.

⁴⁹Chaykuna pasasqanta qawaspankum discipulonkuna nirqaku:

—Yachachikuq ¿peleasaqkuchu espadaykuwan? —nispa.

⁵⁰Chaymi huknin discipulon sacerdotekunapa jefenpa runanpa *alleq rinrinta qorururqa. Chaymi Jesusñataq:

⁵¹—Dejaychik —nispan chay runapa rinrinta llapchaykuspan sanoyarachirqa.

⁵²Hinaspam *sacerdotekunapa jefenkunata, templopi guardiakunapa jefenta hinaspas judiokunapa kamachiqinkunata nirqa:

—¿Suvatapas hapiq hinachum hamurqankichik espadayoq hinaspas kaspiyoq?

⁵³Sapa punchawmi ñoqqa qamkunawan karqani templopi, ichaqa manam presochawarqankichikchu. Ñam qamkunapa ruranaykichik horaña, kunanqa tutayaypi kamachikuqñam munaychakuchkan.

Jesusta Pedro negasqanmanta*(Mt 26:57-58, 69-75. Mr 14:53-54, 66-72. Jn 18:12-18, 25-27)*

⁵⁴ Jesusta presocharuspankum *sacerdote kunapa jefenpa wasinman pusarqaku. Pedroñataqmi karu qepallanta qatirqa. ⁵⁵ Patiopi ninata ratachispanku tiyay-kuptinkum, Pedropas paykunawan kuska tiyaykurqa. ⁵⁶ Ninapa achkiyninwan Pedrota tiyachkaqta huk sirvienta qawarispanmi nirqa:

—Kay runaqa Jesusupa puriqmasinmi —nispa.

⁵⁷ Chaymi Pedroñataq negakuspa nirqa:

—Manam reqsinichu —nispa.

⁵⁸ Tumpa unayneqmantam hukpas rikuruspan nirqa:

—Qampas paykunamanta kaqmi kanki —nispa.

Hinaptinmi Pedroñataq nirqa:

—Manam ñoqachu kani tayta —nispa.

⁵⁹ Huk horamanta hinañataqmi hukpas uyanpi niykurqa:

—Cheqaptapunim kay runapas Jesuswan karqa, paypas Galilea lawmanta kaqmi —nispa.

⁶⁰ Chaymi Pedroñataq nirqa:

—Imatachá rimakunkipas tayta —nispa.

Chaynata rimachkaptinraqmi gallo waqaramurqa. ⁶¹ Jesus muyuriykuspa Pedrota qawariykuptinmi Pedro yuyarirurqa Señorpa nisqanta, paymi nirqa: “Kunanpunim manaraqpas gallo waqaramuchkaptin reqsiwasqaykita kimsa kutikama negakunki” nispa. ⁶² Chaymi hawaman lloqsiruspan aminankama waqakurqa.

Jesusta burlakusqankumanta*(Mt 26:67-68. Mr 14:65)*

⁶³ Jesusta cuidaq runakunam paymanta burlakurqaku hinaspa waqtarqaku.

⁶⁴ Ñawin watasqata uyanti takaspankum nirqaku:

—Musyakuy ćpitaq maqasuchkanki? —nispa.

⁶⁵ Tukuya nispankum insultarqaku.

Jesus juzgasqa kasqanmanta*(Mt 26:59-66. Mr 14:55-64. Jn 18:19-24)*

⁶⁶ Punchawña karuptinmi judiokunapa kamachiqninkunawan *sacerdote kunapa jefenkuna hinaspa Diospa leynin yachachikunka huñunakuruspanku Jesusta pusarqaku *corteman. Chaypim payta tapurqaku:

⁶⁷ —Niwayku ćqamchu kanki Cristo? —nispa.

Chaymi Jesusñataq nirqa:

—“Arí” niptiyqa manam creewaqchikchu. ⁶⁸ Qamkunata tapuptiyqa manam contestawankichikchu. ⁶⁹ Aswanqa, Diosmanta Hamuq Runam kunanmantapuni tukuy atiyniyoq Diospa *alleqninpi tiyaykusaq.

⁷⁰ Chaymi llapallanku nirqaku:

—Chaynaqa ćDiospa Churinchu kanki? —nispa.

Hinaptinmi Jesusñataq nirqa:

—Arí ñoqam kani qamkunapa nisqaykichikpi hina —nispa.

⁷¹Chaymi paykunañataq nirqaku:

—Kayqaya kikinpuni rimarun ćimapaqñataq testigotaqa munanchik? —nispa.

Pilatopa qayllanman Jesusta putasqankumanta

(Mt 27:1-2, 11-14. Mr 15:1-5. Jn 18:28-38)

23

¹Llapallankum Jesusta Pilatoman pasachirqaku. ²Paykunam Jesusta acusaspa nirqaku:

—Kay runaqa nacionniyku runakunamat umachachkan *impuestota Rey Cesarman amaña paganaykupaq. Payqa hapikuchkan Cristo otaq Rey kasqanpaqmi —nispa.

³Chaymi Pilato tapurqa:

—¿Qamchu kanki judiokunapa reynin? —nispa.

Chaymi Jesusñataq nirqa:

—Arí, qampa nisqaykiman hinam —nispa.

⁴Hinaptinmi *sacerdote kunapa jefenkunatawan runakunata Pilato nirqa:

—Paypiqa manam imatapas tarinichu sentencianapaq hinaqa —nispa.

⁵Paykunañataqmi qaparirqaku:

—Chay runaqa Galilea lawpipas chaynataq Judea lawpipas kayman chayamunankamaraqmi runakunata yachachichkan gobiernopa contranpi —nispa.

Rey Herodespa qayllanman Jesusta putasqankumanta

⁶Galileamanta rimasqankuta uyariruspanmi Pilato tapurqa cheqapchus Jesusqa Galileamanta kasqanta. ⁷Herodespa gobiernasqanmanta kasqanta yacharuspanñataqmi Herodesman pusachirqa. Payqa Galilea lawpi gobiernaq kachkaspanpas chay punchawku-napiqa Jerusalenpim kachkarqa. ⁸Herodesmi Jesusta rikuykuspan anchallataña kusikurqa. Paymanta uyarispanmi unayña munarpa ima milagro rurasqanpas qawaykuya. ⁹Achka kutita tapupayaptinpas Jesusqa manam imatapas rimarirqachu. ¹⁰Chaypitaqmi kachkarqa *sacerdote kunapa jefenkunawan Diospa leynin yachachiqkunapas, paykunam Jesusta uyanpipuni acusachkarqaku. ¹¹Herodesmi soldadonkunapiwan Jesusta despreciarqaku, burlakuspam suma-sumaq pachawan churaykachispas Pilatoman kutirichirqa. ¹²Herodeswan Pilato cheqninakusqa kachkaspankupas chay punchawpim amistarurqaku.

Jesusta wañunanpaq sentenciasqankumanta

(Mt 27:15-26. Mr 15:6-15. Jn 18:39-19:16)

¹³Pilatom huñurachimurqa *sacerdote kunapa jefenkunata, judiokunapa kama-chiqninkunata hinaspa wakin runakunata, ¹⁴paykunamat nirqa:

—Kay runamatam pusamuwarqankichik: “Runakunamat hoqarin gobiernopa contranpi” nispaykichik. Aswanqa qayllaykichikpi tapuspaymi acusasqaykichikman hinaqa ima faltantapas mana tarinichu. ¹⁵Mana huchayoq kasqanta yachaspanmi Herodespas kutirachimuan. Qawasqaykichikpi hinapas manam imatapas rurarchachu wañunanpaq hinaqa. ¹⁶Azotechispaymi kachaykusaq —nispa.

(¹⁷*Pascua Fiestapim watan-watan Pilato huk presota kacharinan karqa.)

¹⁸Aswanqa llapallankum qaparirqaku:

—Chay Jesusta wañuchispayki Barrabasta kachaykapuwayku —nispa.

¹⁹Chay Barrabasmi gobiernopa contranpi runakunata hatarirachisqanmanta hinaspa runa wañuchisqanmanta carcelpi kachkarqa. ²⁰Jesusta kachaykuya munaspanmi paykunata Pilato rimapayarqa. ²¹Chaymi paykunañataq astawanraq qaparirqaku:

—¡Chakataruy! ¡Chakataruy! —nispa.

²²Hinaptinmi Pilatoñataq kaywanqa kimsa kutitaña nirqa:

—¿Ima mana allintañataq payqa rurarurqa? Wañunanpaq hinaqa manam ima faltantapas tarinichu. Azoterachispaymi kachaykusaq —nispa.

²³Chakatananpaq mañaspankum astawanraq qaparirqaku. Chaynapimá runakunapa mañakusqanman hina rurarqa. ²⁴Jesustamá wañunanpaq Pilato sentenciaykurqa. ²⁵Runakunapa mañakusqanku Barrabastam ichaqa kachaykachirqa. Paymá gobiernopá contranpi runakunata harachispan runatapas wañurachirqa. Jesustam ichaqa runakunaman entregaykurqa munasqankuta ruranankupaq.

Jesusta chakatasqankumanta

(Mt 27:32-44. Mr 15:21-32. Jn 19:17-27)

²⁶Chakatanankupaq Jesusta pusaspankum chakramanta kutichkaptin Cirene llaqtayoq Simonta hapirurqaku, paymanña cruzninta hombrochiptinkum Jesuspa qepanta rirqa.

²⁷Paypa qepantam rirqa achkallaña runakuna, warmikunapas achkallañam rirqaku Jesusmanta qaparillawanña waqastin. ²⁸Paykunata qawarispanmi Jesus nirqa:

—Jerusalen llaqtayoq warmikuna, amayá ñoqamantaqa waqaychikchu, waqspaqa-waqaychik kikikichikmantawan wawaykichikkunamantayá. ²⁹Hamuq punchawkunapim ningaku: “iMayna kusisqam mana wachakuqkunaqa hinospa mana wawa ñuñuq señorakunaqa!” nispa. ³⁰Runakunam orqokunata ningaku: “Tuñiykamuy” nispa, moqokunatañataqmí ningaku: “Pakaykuwayku” nispa.

³¹Kawsaq sachata kaynata ruraspankuqa ćimananganqakuraq chakisqa sachataqa?

³²Pusarqakutaqmi mana allin ruraq iskay runakunatapas Jesuswan kuskata wañuchinankupaq. ³³Uma tullu sutioyoq moqoman chayaruspankum chakatarqaku Jesusta, chakatarqakutaqmi mana allin ruraq iskaynin runakunatapas, huknintam chakatarqaku *alleq lawninpí, huknintañataqmí chakatarqaku *ichoq lawninpí. (³⁴Chakatachkaptinkum Jesus nirqa:

—Taytáy, pampachaykuy, manam yachankuchu imam rurasqankuta —nispa.)

Soldadokunañataqmí Jesuspa pachanta sorteearqaku mayqanmanpas tuparanpaq. ³⁵Llapa runakunapas sayaykuspm qawachkarqaku imam pasakusqanta, judiokunapa kamachiqninkunapas burlakuspam nirqaku:

—Wakin runakunamat librarda, chaynaqa kikinyá librakuchun Diospa akllas-
yan cheqap Cristo kasanqa —nispa.

³⁶Soldadokunapas asuykuspankum vinagreta mallichispalku burlakurqaku:

³⁷—Judiokunapa reynin kaspaykiqa, kikillaykiyá librakuy —nispanku.

³⁸Cruzninpa umanpim qellqasqa karqa: “KAYMI JUDIOKUNAPA REYNIN” niq.

³⁹Chaypi warkusqa mana allin ruraq runapas Jesustam kamirqa:

—Cristo kaspaykiqa librakuspayá ñoqaykutapas librawayku —nispa.

⁴⁰Huknininñataqmí chay kamiq runata qaçcharqa:

—¿Qampas wañunaykipaq sentenciasqa kachkaspaykichum Diosta mana manchakunki? ⁴¹Mana allin rurasqanchikmantam ñoqanchikqa kaypi ñakarichkanchik, paymi ichaqa ñakarichkan mana imamanta.

⁴²Chaynata niruspanmi Jesusta niykurqa:

—Jesus, munaychakusqaykiman chayamuspaykiqa yuyarillawankimá —nispa.

⁴³Chaymi Jesusñataq nirqa:

—Cheqaptam niki, kunanpunim ñoqawan kanki *paraisopi —nispa.

Jesusmi wañukun

(Mt 27:45-56. Mr 15:33-41. Jn 19:28-30)

⁴⁴Kay pacham tutayarurqa yaqa chawpi punchawmanta las treskama. ⁴⁵Inti tutaya-
ruptinmi templopi santuario rakiq rakta telapas llikikururqa. ⁴⁶Jesusñataqmi qaparirqa:

—Taytáy, espirituytam qomuyki —nispa.

Chaynata niruspanmi wañukurqa.

⁴⁷Soldadokunapa capitanninmi chay pasasqankunata qawaspan Diosta alabarqa:

—Cheqaptapunim kay runaqa mana huchayoq kasqa —nispa.

⁴⁸Pasasqanta qawanana paq lliw huñunakuqkunam chayta qawaspunku qas-
gonkuta takakustin asurikurqaku. ⁴⁹Jesuspa reqsinakusqankunañataqmi Galilea
lawmanta riq warmikunapiwan karullamanta qawachkarqaku.

Jesusta pampaykusqankumanta

(Mt 27:57-61. Mr 15:42-47. Jn 19:38-42)

⁵⁰⁻⁵¹Karqam judiokunapa cortenpi consejero Josey sutivoq allin justo runa.

Payqa karqa Judea lawpi kaq Arimatea llaqtayoqmi. Payqa manam hukllachu karqa
*cortepi tanteasqankuwanpas nitaq rurasqankuwanpas, paypas Diospa munaycha-
kusqantam suyachkarqa. ⁵²Paymi rirqa Pilatoman Jesuspa cuerpona mañaq.

⁵³Cruzmanta uraykachispanmi fino sabanaswan wankuykurqa hinaspam
pipapas manaraq pampakusqan qaqpapi toqosqa sepulturaman churaykurqa.

⁵⁴Chaykunaqa sucedekurqa *samana punchawpaq preparakunanku punchawpim
otaq samana punchawpaq tumpallaña faltachkaptinmi.

⁵⁵Galilea lawmanta Jesuswan riq warmikunapas sepulturantaqa rikurqakum,
rikurqakutaqmi imaynam cuerpon churasqankutapas. ⁵⁶Wasinkuman kutiruspan-
kuñataqmi olorkunatawan miski asnaq hampita prepararqaku hinaspam leyman
hina *samana punchawpi samarqaku.

Jesuspa kawsarimusqanmanta

(Mt 28:1-10. Mr 16:1-8. Jn 20:1-10)

24 ¹Chay warmikunam domingo tutapayta miski asnaq preparasqanku olor-
kunata aparikuspa sepulturaman rirqa. ²Sepultura punkupi rumitam
tarirurqaku asurichisqataña ³chaymi yaykuspanku Señor Jesuspa cuerpontaqa
manaña tarirqakuchu. ⁴Mana ima ruraytapas atichkaptinkum kancharichkaq
pachayoq iskay runakuna paykunaman rikuriykurqa. ⁵Mancharikuy manta pam-
pakama kumukuykuptinkum chay runakuna nirqa:

—¿Imanasqataq kawsakuqtaqa wañusqakuna ukupi maskachkankichik?

⁶Payqa manam kaypiñachu kachkan, aswanqa kawsarirunmi. Yuyariy chikyá,
Galilea lawpi kachkaspanraqmi nisurqankichik: ⁷“Diosmanta Hamuq Runataqa
huchasapa runakunamanmi qoykuwanqaku chakatawanankupaq, ichaqa kimsa
punchawmantam kawsarimusqa” nispa.

⁸Hinaptinmi chayraq yuyarirurqaku Jesuspa chayna nisqanta. ⁹Sepulturamanta kutirus-
pankuñataqmi willarqaku chunka hukniyoq *apostolkunamanwan wakinkunaman tukuy
chaykuna pasakusqanmanta. ¹⁰Apostolkunaman willaqkunam karqa Magdala llaqtayoq
Maria, Juana, Jacobopa maman Maria hinaspas wakin warmikuna. ¹¹Chayta uyariqpinku-
nam cuentopaq hapispanku mana creerqakuchu chay warmikunapa willakusqanta.

¹²Pedrom ichaq sepulturaman kallparqa, kumuykuspan sepulturata qawaykuptinmi sabanasllaña chaypiqa kachkasqa. Chaynata qawaykuspanmi admirasqallaña kutirirqa.

Emaus llaqtaman riqunaman Jesuspa rikuriykusqanmanta

(*Mr 16:12-13*)

¹³Jerusalenmanta iskay legua masninpi tarikuq Emaus llaqtachamanmi chay domingo punchawpi richkarqaku Jesuspa iskay puriqmasinkuna. ¹⁴Tukuy ima sucedekusqanmanta parlastinmi richkarqaku. ¹⁵Rimaspa hinaspa tapunakuspa rimachaptinkum paykunaman Jesus asuykuspan paykunawan rirqa. ¹⁶Aswanqa manam pay kasqanta reqsirqakuchu telawan hina ñawinku harkachisqa kasqanrayku.

¹⁷Jesusmi paykunata tapuykurqa:

—¿Imamantataq puristin tapunakuchkankichik? —nispa.

Chaymi llakisqallaña sayaykurqaku. ¹⁸Hinaptinmi Cleofas sutivoq runa payta nirkqa:

—Jerusalenpi llapallan runakunam yachanku kay punchawkunapi tukuy ima sucedekusqantaqa ɿhinaptinchum chaypi *yachachkaspaykipas qamlla chaytaqa mana yachanki? —nispa.

¹⁹Chaymi Jesusñataq nirkqa:

—¿Imataq pasakurqa? —nispa.

Hinaptinmi paykunañataq nirkaku:

—Rimachkanikuqa Nazaret llaqtayoq Diosmanta willakuq Jesusmantam. Payqariki Diospa qayllanpipas chaynataq runakunapa qayllanpipas atiywanmi milagrokunata ruraraq chaynataq yachachirqapas. ²⁰Ichaqa *sacerdotekunapa jefenkunam, kamachikuqunapiwan wañunampaq sentenciarurqaku hinaspm chakatarurqaku. ²¹“Payqa Israel nacionshakiki libranqa” nispaykum ñoqaykuqa suyachkarqaniku. Kunanwanqa kimsa punchawñam chaykunapa sucedekusqanqa. ²²Aswanqa admirasqataqm kachkaniku. Ñoqaykuwan kaq warmikunam sepulturanman rirqaku. ²³Paykuna kutiramuspampum willawarqaku Jesuspa cuerponataq manaña tarimusqankumanata, paykunamansi angelkuna rikuriykuspa nisqa: “Jesusqa kawsachkanmi” nispa.

²⁴Hinaptinmi ñoqaykuwan kaqkunamanta wakinkuna sepulturanman rispanku warmikunapa nisqanta hinalla tariykamurqaku, Jesuspa cuerponpas manas chaypiñachu.

²⁵Chaymi Jesus paykunata nirkqa:

—Mana yuyayniyoq runakuna, qamkunaqa Diosmanta willakuqkunapa tukuy ima nisqankutapas sasañalaña creeqmi kankichik. ²⁶¿Hanaq pachaman kutinanpaqqa manachum Cristoqa chaykunata ñakarinan karqa? —nispa.

²⁷Moisespa qellqasqan librokunamanta qallarispm Diosmanta willakuqkunapa libronkunapi tukunankama kikinmanta rimaqta entiendechirqa.

²⁸Emaus llaqtachaman chayaruptinkum karutaraq richkaq hina ñanman churakuykuptin ²⁹paykunañataq harkarqaku:

—Tardeñam, ñoqaykuwan kuskayá kaypi samakuy, tutaykamuchkanñam —nispa.

Jesusmi paykunawan samanarpaq yaykuykurqa. ³⁰Mesaman tiyakuptinkuñataqmi tantata hapiykuspan graciasta qorqa. Pakiykuspanñataqm paykunaman qoykarirqa. ³¹Hinaptinmi chay ratollapi ñawinku mosoqmanta kicharikuruptin payqa Jesus kasqanta reqsirurqaku. Payñataqm chinkarurqa qawachkaptinku.

³²Paykunañataqm admirasqallaña ninakurqa:

—¿Manachum sonqonchik ruparirqa ñanpi parlapayawaptinchik hinaspa Bibliamantapas entiendechiwaptinchik? —nispa.

³³Chay ratollapim Jerusalen llaqtaman kutirirqaku, chaypim tariyurqaku huñunasqata chunka hukniyoq discipulokunata compañaqninkunatawan. ³⁴Paykunam ninakuchkasqa:

—Cheqaptapunim Señorqa kawsarirusqa. Pedromanpas rikuriykunñam —nispa.

³⁵Hinaptinmi Emaus llaqtamanta kutiqkunapas willakurqaku imam ñanpi paisakuqmanta hinaspa mesapi tantata pakiptin reqsirusqankumanta.

Discipulonkunaman Jesuspa rikuriykusqanmanta

(Mt 28:16-20. Mr 16:14-18. Jn 20:19-23)

³⁶Chaykunamanta rimachkaptinkuraqmi chawpinkupi Jesus rikuriykuspan nirqa: —Hawkalla kaychik —nispa.

³⁷Hinaptinmi paykunañataq qonqaymanta mancharikururqaku alma kasqanta piensaspanku.

³⁸Chaymi Jesusñataq nirqa:

—¿Imanasqataq mancharisqallaña kachkankichik? ¿Imanasqataq ñoqa qaymanta iskayrayachkankichik? ³⁹Qawaychik makiykunatawan chakiykunata. Munaspaykichikqa llachpaykuwaychik ñoqapuni kasqayta yachanaykichikpaq. Almaqa mana cuerpoqoqmi, mana tulluyoqmi, ñoqam ichaqta cuerpoqoq kachkani.

⁴⁰Chaynata nispanmi clavospa yaykusqan makinkunatawan chakinkunata paykunaman qawaykachirqa. ⁴¹Kusikuymantawan admirakuymanta manaraq creeptinkum Jesus tapuykurqa:

—¿Imallaykichikpas kachkanchu kaypi mikuykunaypaq? —nispa.

⁴²Hinaptinmi kankasqa challwapa partenta qoykuptinku ⁴³paykunapa qayllanpi mikuykurqa.

⁴⁴Paykunatam nirqa:

—Kaykunaqa sucedun Moisespa qellqasqankuna, Diosmanta willakuqkunapa qellqasqankuna hinaspa Salmos libropi qellqasqa kaqkuna cumplikunanaqmi. Chaytaqa qamkunawan kachkaspayraqmi willarqaykichik.

⁴⁵Yuyayninkuta kichaykuptinmi chayraq entiendeykurqaku Bibliapa nisqanta.

⁴⁶Chaymi paykunata Jesus nirqa:

—Qellqasqaman hinamá ñoqa Cristoqa ñakarispa hinaspa wañuspa kimsa punchawninman kawsarimunay karqa ⁴⁷chaynapi Jerusalenpipas hinaspa tukuy nacionkunapipas willakuptinku runakuna wanakuspa huchankumanta pampachasqa kanankupaq. ⁴⁸Chaynaqa, kaykunamantaqa qamkunam testigo kankichik. ⁴⁹Qamkunamanmi kachamusaq Taytapa prometesqan Chuya Espirituta. Kay Jerusalen llaqtapim suyaykunkichik hanaq pachamanta hamuqpa atiynin chaskinaykichikkama.

Hanaq pachaman Jesuspa ripukusqanmanta

(Mr 16:19-20)

⁵⁰Chaynata rimaruspanmi Betaniaman paykunata pusarqa. Chaypim makinkunata hoqariykuspan paykunata bendecirqa. ⁵¹Hinaspam altoman hoqarikuspa paykunamanta chinkarurqa hanaq pachaman apasqa kaspan. ⁵²Paykunañataqmi adoraspanku sinchi kusisqallaña Jerusalenman kutirirqaku. ⁵³Tukuy tiempom templopi kaspanku Diosta alabaqku.

JESUCRISTOMANTA JUANPA QELLQASQAN

Jesuspa vidanmanta wakin willakuqkunapa unay qepantañam Juanpas kay librota qellqarqa. Kay libroqa hukmanneqmi Mateopa, Marcospa, Lucaspa qellqasqan librokunamantaqa. Kay libropi tarikuq Jesuspa wakin rurasqankunaqa chaynataq wakin rimasqankunaqa manam tarikunchu chay wakin librokunapiqa.

Kay libroqa tawa parteman rakisqam kanman:

Punta kaq partem willakun Jesucristoqa Dios kachkaspanpas runayarusqanmanta, willakuntaqmi Bautizaq Juanpa willakusqankunamantapas (1).

Iskay kaq parteñataqmi willakun Juda lawpi Jesuspa rurasqankunamanta, judiokunapa Pascua Fiestanpi chaynataq wakin hatun fiestakunapipas Jesus rikurisqanmanta (2-12).

Kimsa kaq parteñataqmi willakun semanallaña Jesus kawsaspan Jerusalenpi ñakarisqmantawan wañukusqanmanta (13-19).

Tawa kaq parteñataqmi willakun Jesus kawsariruspan Galilea lawpi discipulonkunaman rikuriyqusqanmantawan Apostol Pedrowan rimasqanmanta (20-21).

Juanqa qellqarqa manam Jesuspa rurasqallanmantachu aswanqa Jesuspa pim kasqanmantawanmi. Jesusqa wiñaypaq Diospa Simin kachkaspm runayarurqa hinaspam runakuna ukupi kawsarqa (1:1-18). Milagrokuna rurasqanmi qawachiwanchik payqa Dios kasqanta. Jesusqa pim kasqtantam reqsichikurqa yakuwan, kanchaywan hinaspam tantawan rikchanachispán. Paymi nirqa: “Ñoqam kani tanta, ñoqam kani kay pachapa kanchaynin, ñoqam kani oveja kanchapa punkun, ñoqam kani allin michiq, ñoqam kani kawsarly chaynataq kawsaypas, ñoqam kani ñan, ñoqam kani cheqap uvas sacha” nispá.

Hina kay librom willakuntaq imapaqmi qellqasqa kasqanta: “Kaykunataqa qellqarqani Jesus Diospa Churin Cristo kasqan creenaykichikpaqmi, creespaykichikñataq payrayku wiñay kawsayniyoq kanaykichikpaq” (Jn. 20:31).

Diospa Siminmanta

1 ¹Tukuy imapa qallariyninpiqa karqañam Simiqa, chay Simiqa karqa Dioswanmi, chay Simiqa Diosmi. ²Tukuy imapa qallariyninpiqa Dioswanmi karqa. ³Diosmi paynintakama unancharqa tukuy imakunatapas, mana paywan unanchaptinqa tukuy imakunapas manam kanmanchu karqa. ⁴Kawsaymi paypi karqa, chay kawsaytaqmi achkiy karqa runakunapaq. ⁵Achkiymi kanchan tutayyata, tutayyñataqmi mana atirqachu chay achkiy wañurachiyta.

⁶Juan sutiyoq runatam Dios kachamurqa. ⁷Paymi hamurqa testigo hina achkiymanta willakunarpaq chaynapi Juanpa nisqanwan runakuna iñinankupaq. ⁸Juanqa manam chay achkiychu karqa, payqa achkiymanta willakunarpaq kachamusqallam karqa. ⁹Cheqap achkiyqa llapa runakunatam achkirirqa kay pachaman hamuspa.

¹⁰Achkiymi karqa kay pachapi, paywanmi Dios kay pachata rurarqa, runakunam ichaqa mana reqsirqachu. ¹¹Simim hamurqa kikinpa kaqman, castamasinkunañataq-mi mana chaskirqachu. ¹²Payta chaskispa iñiqkunamanmi ichaqa qorqa derechonta Diospa churinñā kanankupaq. ¹³Paykunaqa manam runapa churin hinachu kanku, manataqmi nacenku-pas qaripa munasqanman hinachu aswanqa Diospa churinñam kanku.

¹⁴Chay Simim runayaruspán *yacharqa ñoqanchikwan Diospa cheqap kuyakuy-ninta qawachiwaspanchik. Qawarqanikum achkiyintapas, paymi qawachiwarqaku Taytapa sapallan Churin kasqanta. ¹⁵Juanmi paymanta willakuspan qaparirqa:

—Paymi chay “Qepaytam hamuchkan” nisqayqa, qepay hamuq kachkas papas ñoqamantaqa atiyniyoqmi manaraqpas nacechkaptiy kasqanrayku —nispa.

¹⁶Diospa churinmantam llapallanchik chaskichkanchik achka-achka favor-ninta. ¹⁷Leytaqa Diosmi qorqa Moisesmintakama, cheqap favorinñataqmi hamuwanchik Jesucristontakama. taqmi hamuwanchik Jesucristontakama.

¹⁸Manam pipas Diostaqa rikurqachu haykapipas, Taytapa sapallan Churillanmi paytaqa rikurqa. Paymi Dioswan kuska *yachaspa willawanchik Diosmanta.

Bautizaq Juanpa willakusqanmanta

(Mt 3:11-12. Mr 1:7-8. Lc 3:15-17)

¹⁹Judiokunam Jerusalenmanta kacharqa *sacerdotekunata hinaspa *Leviy casta runakunata:

—¿Pitaq kanki? —nispa Juanta tapumunankupaq. ²⁰Juanmi willakurqa cheqapta:
—Manam ñoqaqa Cristochu kani —nispa.

²¹Hinap tinmi tapurqaku:

—Chaynaqa ¿pitaq kanki icha *Diosmanta willakuq Eliaschu? —nispa.

Juanñataqmi nirqa:

—Manam ñoqaqa Eliaschu kani —nispa.

Chaymi paykunañataq nirqaku:

—Chaynaqa qamqariki kanki Moisespa nisqancha. Paymi nirqa: “Hamunqam *Diosmanta willakuq” nispa.

Chaymi Juanñataq nirqa:

—Manam paychu kani —nispa.

²²Chaymantam nirqaku:

—Chaynaqa ¿pitaq kanki? Kachamuwaqniyuman willamunaykupaqyá niway-ku, kikikiqa címanikunkitaq? —nispa.

²³Juanmi nirqa:

—Ñoqaqa kani *Diosmanta willakuq Isaiaspa nisqanpi hina: “Señorpa hamu-n nanta derechaychik” nispa purunpi qayakuqmi.

²⁴Juanta tapuqkunaqa karqa *fariseokunapa kachamusqanmi. ²⁵Mosoqmantam paykuna tapurqa:

—Mana Cristochu nitaq Eliaschu nitaq Moisespa nisqan Diosmanta willakuq-chu kachkas paykiqa címanasqamá bautizankiqa?

²⁶Hinap tinmi Juanñataq nirqa:

—Ñoqaqa bautizani yakullawanmi, qamkuna ukupi kaqtam ichaqa manaraq reqsinkichikraqchu. ²⁷Paymi chay “Qepaytam hamunqa” nisqayqa, paypataqa *usutanya watullantapas manam paskanayaq hinachu kani.

²⁸Chaykunaqa sucedekurqa Jordan Mayupa waklawnin Betania lawpim, chay-pim Juan bautizachkarqa.

Diosmanta Hamuq Runamanta

²⁹Paqarinnintintam Juan rikururqa Jesus hamuqta chaymi nirqa:

—Qawaychik, paymi *Diosmanta Hamuq Carneroqa, wañuspanmi runakunapa huchanta pampachanqa. ³⁰Paymi chay “qepaytam hamuchkan” nisqayqa. Qepay hamuq kachkasapas ñoqamantqa atiyniyoqmi manaraqpas nacechkaptiy kas-qanrayku. ³¹Manam ñoqapas reqsirqanichu pay kasqantaqa, ichaq a yakuwanmi bautizani Israel casta runakuna Jesusta reqsinankupaq —nispa.

³²Juanqa nirqataqmí:

—Ñoqam rikurqani Chuya Espiritu hanaq pachamanta paloma hina urayka-muspa Jesuspa hawanman tiyaykuqta. ³³Manamá paytaqa reqsirqanichu ichaq a yakupi bautizanaypaq kachamuwaqniymi niwarqa: “Qawankim Espiritu uray-kamuspa runapa hawanman tiyaykuqta, paymi bautizanqa Chuya Espirituwan.”

³⁴Paytaqa ñam rikurqaniña chaymi willakuni payqa Diospa Churin kasqanta.

Jesuspa punta kaq discipulonkunamanta

³⁵Bautizaq Juanmi paqarinnintinta sayachkarqa iskay discipulonkunawan.

³⁶Juanmi Jesusta richkaqta rikuruspa nirqa:

—Qawaychik, paymi *Diosmanta Hamuq Carneroqa —nispa.

³⁷Juanpa discipulonkunam chay nisqanta uyariruspanku Jesusta qatikurqaku.

³⁸Jesus qepanta qawariykuptinmi paykuna hamuchkasqa, paykunamat Jesus nirqa:

—¿Imatataq munankichik? —nispa.

Paykunañataqmí nirqa:

—Yachachikuq ¿maypitaq *yachanki? —nispa.

³⁹Chaymi Jesusñataq nirqa:

—Hakuwá qawamuychik —nispa.

Rispankum qawamurqaku Jesuspa maypim *yachasqanta. Inti waqtaykuytaraq-mi tuparqakuqa, chay horamantam paqarinnintinkama kuska karqaku.

⁴⁰Ilskayninmanta Juanpa nisqanta uyarispera Jesusta qatikuqmi karqa Andres, payqa karqa Simon Pedropa wawqenmi. ⁴¹Puntata wawqen Simonta Andres maskaramuspanmi nirqa:

—Mesiastam tariramuniku —nispa.

Mesiasqa Cristo ninanmi.

⁴²Andresmi pusarqa Simonta Jesuspa kasqanman chaymi Simonta qawaykus-pan Jesus nirqa:

—Juanpa churin Simon, kunanmantaqa Cefasñam sutiki kanqa —nispa. Chay sutiqa Pedro ninanmi.

Felipetawan Natanaelta Jesuspa qayasqanmanta

⁴³Jesusmi paqarinnintinta Galilea lawman rinanpaq kachkaspa tuparurqa Feli-pewan, paytam nirqa:

—Hakuchik —nispa.

⁴⁴Felipeqa karqa Betsaida llaqtayoqmi, llaqtamasintaqmí karqa Andreswan Pe-dropas. ⁴⁵Felipem Natanaelta maskamuspan nirqa:

—Tariramunikum huk runata, paymantam Moisespas chaynataq Diosmanta willakuqkunapas qellqarqa. Payqariki Joseypa churin Nazaret llaqtayoq Jesusmi —nispa.

⁴⁶Chaymi Natanael nirqa:

—Nazaret llaqtamantaqa ḥyaqachum ima allinpas lloqsimunman? —nispa.

Felipeñataqmí nirqa:

—Hakuwá qawamunki —nispa.

⁴⁷Jesusmi Natanaelta rikuruspan nirqa:

—Kay hamuq runaqa cheqap Israel casta runam, payqa mana engañakuqmi —nispa.

⁴⁸Natanaelñataqmí nirqa:

—¿Maypitaq reqsiwarqanki? —nispa.

Chaymi Jesusñataq nirqa:

—Manaraqpas Felipe willasuchkaptikim higos sachapa sakinpi rikurqayki —nispa.

⁴⁹Chaymi Natanael nirqa:

—Yachachikuq, qamqa kanki Diospa Churinmi, qamqa kanki Israel runakunapa reynimmi —nispa.

⁵⁰Jesusmi nirqa:

—“Higospa sakinpim rikurqayki” niptiychu creerunki? Chaymantapas aswan mas hatun ruraykunamat rikunki.

⁵¹Cheqaptapunim rikunkichik hanaq pachata kicharayaqta, Diosmanta Hamuq Runatapas Diospa angelinkunawan hanaq pachawan comunicaqtam rikuwankichik.

Cana llaqtapi casarakuymanta

2 ¹Kimsa punchaw pasaruptinmi Galilea law Cana llaqtapi karqa casamiento. Chaypim karqa Jesus chaynataq mamanpas. ²Jesustam discipulonkunatawan qayachirqaku chay casamientoman. ³Vino pisiruptinmi Jesusta maman nirqa:

—Vinom pisirun —nispa.

⁴Chaymi Jesus nirqa:

—Mamay ɔimanasqataq niwanki chaynataqa? Manaraqmí tiempoy chayamunraqchu —nispa.

⁵Chaymi serviqkunata Maria nirqa:

—Ruraychik Jesuspá imam kamachisusqaykichikta —nispa.

⁶Soqta urpukunam kachkarqa rumimanta rurasqa, chayna urpukunapim judiokuna yakuta waqaychaq *chuyanchakunankupaq. Sapa urpumanmi yaku huntaq iskay-kimsa puyňu. ⁷Chaymi serviqkunata Jesus nirqa:

—Hillpuychik yakuta kay urpukunaman —nispa.

Chaymi hillpurqaku huntanankama. ⁸Chaymi Jesus nirqa:

—Wisispá apaychik mayordomaman —nispa.

Chaymi kamachisqanman hina aparqaku. ⁹Yakumanta vinyaruqta mayordomo maliykuqspanmi mana yacharqachu ni maypi waqaychasqankutapas, serviqkunallam yacharqa chay vinoqa yakumanta kasqanta. Mayordomom noviota qayaykuspan nirqa:

¹⁰—Llapa runaqa puntataqa servinku allinnin vinotam, llumpayta tomaruptinkuňam qamyantaqa qonku. Qamñataqmí allinninta waqaychasqanki qepapaqrqaq —nispa.

¹¹Kay punta kaq *milagrotam Jesus rurarqa Galilea law Cana llaqtapi. Chaywanmi qawachikurqa atiyninta hinaptinmi discipulonkuna iñirqa payman.

¹²Chaymantam rirqa Capernaum llaqtaman mamanwan, wawqenkunawan hinaspá discipulonkunawan, chaypim *yacharqaku unayneq.

Templomanta negociantekunata Jesus qarqosqanmanta*(Mt 21:12-13. Mr 11:15-18. Lc 19:45-46)*

¹³Judiokunapa *Pascua Fiestanku hichpamuchkaptinmi Jesus rirqa Jerusalenman. ¹⁴Templopim tarirurqa bueyeskuna, ovejakuna hinaspa palomakuna *rantikuq runakunata chaynataq qollqe cambiaqkunatapas. ¹⁵Chaymi Jesus waskamanta latigota rurakuykuspa templomanta lliwta qarqorurqa ovejantinta hinaspa bueyesnintinta. Qollqe cambiaq runakunapa qollqentapas tallirurqam hinaspm mesankutapas wikaparamurqa. ¹⁶Palomakuna *rantikuqkunatañataqmi nirqa:

—iKaykunata horqowaychik kaymanta! iTaytaya wasintaqa amayá qatu wasitaqa ruraychikchu! —nispa.

¹⁷Hinaptinmi discipulonkuna yuyarirurqaku:

—Sinchitam sientini Diospa wasinmantaqa —niq qellqasqata.

¹⁸Judiokunañataqmi nirqa:

—Kaykunata rurachkaspaykiqa ima *milagrollatas qawachiwaykuyá dereochoyoq kasqaykita yachanaykupaq —nispa.

¹⁹Chaymi Jesus nirqa:

—Tuñirachiychik kay templota hinaptinmi kimsa punchawllapi hatarirachisaq —nispa.

²⁰Judiokunañataqmi nirqa:

—Kay temploqa rurasqa karqa tawa chunka soqtayoq watapim ?hinaptinchu qamqa kimsa punchawllapi hatarirachiwaq? —nispa.

²¹Templomanta rimaspanqa Jesusqa nichkarqa kikinpa cuerponmantam. ²²Jesus wañukusqanmanta kawsarimuptinmi discipulonkuna yuyarirqaku chaynakuna nisqanta hinaspm creerqaku Bibliapi chaynataq Jesuspa nisqankunapipas.

Jesusqa llapallantam reqsin

²³Jerusalenpi kaspanmi *Pascua Fiestapi rurarqa achkaq *milagrokunata chaymi achka runakuna iñirqaku Jesusman. ²⁴Ichaqa manam confiakurqachu runakunapiqa llapankuta reqsisqanrayku. ²⁵Manataqmi pitapas necesitarqachu pi runamanta ima ninantapas, kikin Jesusmi reqsirqa sapakama runapa sonqontaqa.

Nicodemowan Jesuspa rimasqanmanta

3 ¹Nicodemo sutiyoq *fariseom karqa judiokuna kamachikuq. ²Paymi tutallan Jesusman watukuq hamuspan nirqa:

—Yachachikuq, yachanikum yachachiwanaykikupaq Dios kachamususqaykita, manam pipas atinmanchu qam hina kay *milagrokuna ruraytaqa Dios paywan mana kaptinqa —nispa.

³Jesusmi nirqa:

—Cheqaptapunim niki, pipas mana mosoqmanta nacespaqa manam rikunqachu Diospa munaychakusqanta —nispa.

⁴Chaymi Nicodemo tapurqa:

—¿Imaynataq runaqa machuña kachkaspqa mosoqmantaqa nacemunman? Icha atinmanchu mamampa wiksanman kutiykuspa kasqallan nacemuya? —nispa.

⁵Jesusñataqmi nirqa:

—Cheqaptapunim niki, yakumantawan Espiritumanta pipas mana naceqqa Diospa munaychakusqanmanqa manam yaykunmanchu. ⁶Runamanta nacemuqqa hina

runallam, Espiritumanta nacemuqñataqmí espirituña.⁷ Amayá admirakuychu “Mosoqmantam nacenayki” nisqaywanqa.⁸ Wayraqa maylawmantapas wayramunmi chaymi uyarinki qaparisqanta, ichaq manam yachankichu maymanta hamusqantas pas nitaq mayman risqantapas, chaynam Espiritumanta llapallan nacemuqkunaqa.

⁹Chaymi Nicodemo mosoqmanta nirqa:

—¿Imaynataqcha chaykunaqa kanman? —nispa.

¹⁰ Jesusñataqmí nirqa:

—Qamqa kanki Israel casta runakuna yachachiqmí ñchinachkaspachum kaykunata mana yachanki?¹¹ Cheqaptapunim rimaniku yachasqaykumanta, willakunikuñataqmí rikusqaykumanta hinaptinmi qamkuna mana creenkichikchu nisqaykuta.¹² Kay pachapi kaqkunallamanta niptiymi mana creenkichikchu, chaynaqa ñimaynataq creewaqchik hanaq pachapi kaqkunamanta willaptiyqa?

¹³—Manam pipas rirqachu hanaq pachataqa, ichaq hanaq pachamanta uraykamuq Diosmanta Hamuq Runallam.¹⁴ Chunniqpim broncementa culebrata ruraspa Moises sayarichirqa, chaynam Diosmanta Hamuq Runapas chakatasqa kanqa¹⁵ chaynapi pipas payman iñiqqa wiñayapaqñā kawsananpaq.

Kay pachapi runakunata Dios kuyasqanmanta.

¹⁶—Diosqa ancha-anchatam kuyarqa runakunata, chaymi sapallan Churinta qomurqa pipas paypi iñiqqa manaña puchukaspa wiñayapaqñā kawsananpaq.

¹⁷—Diosqa kay pachamanqa kachamurqa sapallan Churintaqa manam runakunata juzgananpaqchu aswanaqa salvananpaqmi.

¹⁸—Diospa Churinpi iñiqqa manam juzgasqachu kanqa, mana iñiqmi ichaq ajuqgasqañā Diospa sapallan Churinpi mana iñisqanrayku.¹⁹ Juzgasqaqa kachkanku, kay pachaman achkiy hamuptinpas tutayaytaraq gustarusqankuraykum. Tutayaytaqa gus-tarurqaku pakasqallapi tukuy ima rurasqanku mana allinlla kasqanraykum.²⁰ Llapa mana allin ruraqkunaqa cheqninmi achkiytaqa chay mana allin rurasqankuta mana rikuchikunankupaq.²¹ Cheqapman hina ruraqkunam ichaq asuykamunku achkiyman rurasqankunaqa Diospa yanapakuyninwan rurasqa kasqanta qawachikunana-paq.

Jesusta Bautizaq Juan huktawan hatunchasqanmanta

²²—Kaykunapa qepantam discipulonkunawan Jesus rirqa Judea lawman. Chaypi unayneq kaspanmi bautizarqa.²³ Juanpas bautizarqataqmí Salim llaqtapa hichpan Enon lawpi chaypi achka yaku kasqanrayku, runakunam chayman rispa bautizachikurqaku.²⁴ Chaykunaqa pasakurqa Juanta manaraq carcelachkaptinkum.

²⁵—Juanpa discipulonkunam churanakurqaku judiokunawan *chuyanchakuy costumbremanta.²⁶ Chaymi Juanman rispa nirqaku:

—Yachachikuq, Jordan Mayupa waklawninpi chay kuska kaqmasiki runaqa bautizachkanmi, llapa runakunam payman richkan, paymantaqariki willawar-qankikuñam —nispa.

²⁷ Juanñataqmí nirqa:

—Runaqa manam chaskinmanchu imatapas Dios mana qoptinqa.²⁸ Qamkunaqa uyarirqankichikñam: “Ñoqaqa manam Cristochu kani” nisqayta. Diosmi kachamuwarqa Cristopa puntanta.²⁹ Casamientopiqqa, noviayoqqa noviollam. Noviopa amistadninñataqmí kusikun noviopa rimasqanta uyarispan, chaynam ñoqapas kunan kusikuni anchata.³⁰ Cristoqa aswan-aswan reqsisqam kanan, ñoqañataqmí aswan-aswan taksayanay.

Hanaq pachamanta Hamuqmanta

³¹Hanaq pachamanta Hamuqqa llapallanpi munaychakuqmi, kay pachamanta kaqqa kay pachapi kaqlam, rimanpas kay pachapi kaqkunallamantam. Hanaq pachamanta Hamuqmi ichaqa llapallanpi munaychakuq. ³²Willakunpas imam rikusqanmantawan imam uyarisqanmantam, ichaqa manam pipas chaskinchu paypa willakusqantaqa. ³³Pipas willakusqanta chaskiqmi ichaqa cheqappaqña hapin Diospa nisqanta. ³⁴Diospa kachamusqanqa willakun Diosllamantam, Diosmi paymanqa qon Espiritunta mana tupusqata. ³⁵Taytaqa Churinta kuyaspanmi tukuy imata qorqa payña kamachikunanpaq. ³⁶Churipi iñiqqa wiñay kawsayniyoqmi, paypi mana iñiqmi ichaqa mana wiñay kawsayniyoqchu, mana iñiqpaqqa Diospa sinchi piñakuyinimmi kachkan.

Samaria law warmiwan Jesuspa rimasqanmanta

4 ¹Jesusmi yacharurqa *fariseokunapa rimasqanta. Paykunam nirqa:
—Juanmantaqa Jesustam aswan achka runakuna qatichkan chaymi masta bautizachkan —nispa.

²Manam Jesuschu bautizarqaqa aswanqa discipulonkunam. ³Chay rimasqankuta yacharuspanmi Judea lawmanta Jesus kutikurqa Galileaman.

⁴Kutispanmi Samaria lawninta pasanan karqa. ⁵Chaymi chayarurqa Sicar su-tiyoq llaqtaman. Chaypim kachkarqa churin Joseyman qosqan Jacobpa chakran.

⁶Chaypim karqa Jacobpa pozon. Jesusmi richkaspan pisiparuspan tiyaykurqa pozopa waqtanpi yaqa chawpi punchawta.

⁷Samaria law warmi yaku horqoq hamuruptinmi Jesus nirqa:
—Yakullayki mamáy —nispan.

⁸Discipulonkunaqa manam chaypiñachu karqaku llaqtaman mikuy rantiq risqankurayku.

⁹Chay Samaria law warmim Jesusta nirqa:

—Judío kachkaspaykiqa ɿimanasqataq ñoqa samaritanataqa yakuta mañawan-ki? —nispa.

Judiokunqa manam rimanakuqkuchu Samariapi kaqkunawanqa. ¹⁰Chaymi Jesus payta nirqa:

—Sichum reqsiwaq Diospa qokuyninta chaynataq pim yaku mañakusuqnika hinaspa-qa ñoqatachá mañakuwankiman kawsachikuq yakuta hinaptinqa qoykimanmi —nispa.

¹¹Hinaptinmi chay warmiñataq nirqa:

—Señor, manataq imaykipas kanchu yaku horqonaykipaqqa, pozopas ukuraqtaq. ɿMaymantataq qowankiman chay kawsachikuq yakutaqa? ¹²Ñawpa abueloyku Jacobmi saqewarqaku kay pozotaqa. Kay pozomantam tomaq kikinpas churinkunapas chaynataq animalninkunapas. ɿIcha paymantapas aswan munayniyoqchu qamqa kanki? —nispa.

¹³Chaymi Jesusñataq nirqa:

—Pipas kay yaku tomaqqa mosoqmantam yakunayachikunqa. ¹⁴Ñoqapa yaku qos-qay tomaqmi ichaqa haykapipas mana yakunayachikunqachu. Chay yaku qosqayqa toqyaq yaku hinam rikurinqa runapa ukunpi hinasspam qonqa wiñay kawsayta —nispa.

¹⁵Chaymi warmiñataq nirqa:

—Señor, qoykuwayá chay yakuta manaña yakunayachikunayapaq, chayna kaptinqa manañach hamusaqchu yaku horqoq —nispa.

¹⁶Hinaptinmi Jesus nirqa:

—Qosaykita qayamuspayá hamuychik kuska —nispa.

¹⁷Chaymi warmiñataq nirqa:

—Manam kanchu qosayqa —nispa.

Chaymi Jesus nirqa:

—Arí, allintam ninki “Manam kanchu qosayqa” nispayki. ¹⁸Pichqañam karqa qosaykiqa, kunan kaqwanñataqmi uywanakuchkanki, arí chay nisqaykiqa cheqapmi.

¹⁹Chaynata niptinmi warmiñataq nirqa:

—Señor, Diosmanta willakuqchusmi qamqa kasqanki. ²⁰Ñawpaq abueloykum Diosta yupaycharqa kay moqopi, judiokunañataqmi ninkichik Jerusalenpim yupaychanaqa —nispa.

²¹Hinaptinmi Jesus nirqa:

—Creeway mamay, hamuq punchawpiqa Dios Taytataqa yupaychankichik manam kay moqopichu nitaq Jerusalenpichu. ²²Samaria law runakunaqa yupaychankichik mana yachastinmi, ñioqaykum ichaqa yupaychaniku reqsisqaykuta, salvakuq-qa hamun judio casta runakunamantam. ²³Ichaqa hamuchkanmi punchaw, ñam chayamuchkanña, cheqap yupaychaqkunaqa Dios Taytatam cheqap espiritupi yupaychanqaku. Paymi chaynata munan llapa yupaychaqninkuna rurananta. ²⁴Diosqa Espiritum, chaymi yupaychaqninkunapas yupaychananku cheqap espiritupi.

²⁵Chaymi warmiñataq nirqa:

—Yachanim Cristo nisqanku Mesias hamunanta, pay hamuspanmi lliwta willawanqaku —nispa.

²⁶Jesusmi nirqa:

—Kay rimapayaqnikim Mesiasqa kani —nispa.

²⁷Chaynata rimachkaptinkum discipulonkuna chayaramurqaku hinaspm admirakurqaku warmiwan rimaqta qawaykuspanku, ichaqa manam mayqan-ninkupas nirqakuchi: “¿Imatataq tapuchkanki?” nispaqa otaq “¿imanasqataq warmiwanqa rimachkanki?” nispaqa.

²⁸Warmim puyñunta saqueruspan kutirirqa llaqtaman hinaspm willarqa runakunaman:

²⁹Rispa qawamuychik, huk runam tukuy ima rurasqayta niykuwan, ichapas payqa Cristo —nispa.

³⁰Chaymi llaqtamanta runakuna rirkaku Jesuspa kasqanman. ³¹Discipulonkunañataqmi ruegarqa Jesusta:

—Mikuykuy —nispanku.

³²Jesusñataqmi nirqa:

—Ñoqapaqa kachkanñam mikunayqa qamkunapa mana yachasqaykichik —nispa.

³³Discipulonkunañataqmi tapunakurqaku:

—¿Pitaqcha aparmunman karqa mikuyta? —nispanku.

³⁴Jesusmi nirqa:

—Chaytaqa rurachkani kachamuwaqniyapa munasqanta ruraspaymi hinaspa kamacisqanta tukuspaymi. ³⁵Qamkunam ninkichik: “tawa killaraqmi faltachkan cosechapaq” nispa, ichaqa ñoqam nikichik, qawariyechik tarpusaqunata, ñam kachkan poqosqaña cosechanapaq. ³⁶Cosechapi llamkaqkunapas chaskinqañam pagonta, paykunam huñunqaku wiñay kawsaypaq cosechata chaymi kusikunqa tarpuqpas chaynataq rutuqpas. ³⁷Runakunaqa cheqaptam ninku: “Tarpuqqa hukmi, hukñataqmi cosechaq” nispa. ³⁸Ñoqam kacharqaykichik mana llamkasqaykichik kaqta cosechanaykichikpaq, hukkunamá llamkarqaqa, qamkunañataqmi paykunapa llamkasqanta tukupankichik.

³⁹Chay Samaria law runakunam achkaq iñirqaku Jesusman: “Tukuy ima rurasqaytam niykuwan” nispa chay warmi nisqanrayku. ⁴⁰Samaria law runakuna hamuspanmi Jesusta ruegarqaku paykunawan qeparinanpaq, chaymi Jesus paykunawan karqa iskay punchaw. ⁴¹Jesuspa rimasqanta uyarispankum aswan achkaraq iñirqaku. ⁴²Chay warmitam nirqaku:

—Manam qampa nisqallaykiwanñachu iñinikuqa awsanqa kikiyuñam uyariykunku hinaspam yachaniku payqa cheqaptapuni kay pachapi runakuna salvaq kasqanta.

Rey yanapaqpa churinta Jesus sanoyachisqanmanta

⁴³Jesusmi Samaria lawpi iskay punchaw karuspan Galilea lawman rirqa. ⁴⁴Jesusmi niq:

—Diosmanta willakuqtaqa kikinpa llaqtanpiqa manam allintaqa chaskinman-kuchu —nispan.

⁴⁵Galilea lawman chayaruptinkum chaypi runakuna kusikuywan chaskirqaku. Jerusalen *Pascua Fiestaman riqkunam rikumurqaku fiestapi Jesuspa tukuy imakunapas rurasqanta.

⁴⁶Jesusmi kutirqa Galilea lawpi kaq Cana llaqtaman, chay llaqtapim ñawpaqta yakuta vinoyarachirqa. Capernaum llaqtapim karqa reyta yanapaq runa, paypa churinmi onqorqa. ⁴⁷Chaymi Judea lawmanta Galileaman Jesuspa chayaramus-qanta yacharuspan rirqa churin sanoyachinanpaq ruegakuq, chay onqoqqa ñam wañunayachkarqaña. ⁴⁸Jesusmi nirqa:

—Qamkunaqa manam creewaqchikchu admirakuypaq milagrokunata mana rikuspaykichikqa —nispa.

⁴⁹Hinaptinmi reypa yanapaqninñataq nirqa:

—Hakuchikyá manaraq churillay wañuruchkaptin —nispa.

⁵⁰Jesusmi nirqa:

—Ripukuyñayá, churikiqa sanoyerunñam —nispa.

Chay runam Jesuspa nisqanta creespan ripukurqa. ⁵¹Wasinman hichpaykuch-kaptinmi sirvientenkuna taripaykamuspan nirqa:

—Churikiqa sanoyerunñam —nispa.

⁵²Chaymi tapurqa:

—¿Imay horatataq sanoyerurqa? —nispa.

Chaymi nirqaku:

—Qayna punchaw doce waqtaytam calenturan chinkarurqa —nispa.

⁵³Chaymi taytan yuyarirurqa chay horatapuni Jesuspa nisqanta, paymi nirqa: “Churikiqa sanoyerunñam” nispa. Chaymi payqa llapallan aylluntin Jesusman iñikurqa.

⁵⁴Kay iskay kaq milagrotaqa rurarqa Judeamanta Galileaman Jesus rispanmi.

Samana punchawpi onqoqta sanoyachisqanmanta

5 ¹Chaykunapa qepantam karqa judiokunapa fiestan chaymi Jesus rirqa Jerusalen-man. ²Chay llaqtapim Oveja sutiyoq punkupa hichpanpi karqa pichqa portalniyoq estanke, hebreo idiomapi chaypa sutinqa Betesdam. ³Chaypim kaqku achkaq onqoqkuna, ñawsakuna, wistukuna hinaspas suchukuna. (Paykunam suyaqku yaku kuyurinanta.)

⁴Angelmi estanqueman uraykamuspan kuyuchiq yakuta, pipas chayman puntata yay-kuqmí sanoyaq ima onqoymantapas. ⁵Chaypim kachkarqa kimsa chunka pusaqniyoq wataña onqoq runa. ⁶Unay wataña onqosqanta yachaspanmi Jesus nirqa:

—¿Munankichu sanoyayta? —nispa.

⁷Onqoqmi nirqa:

—Señor, manam piyniyapas kanchu qocha kuyuriptin yakuman wischuykuqniy. Yaykuy mana atinaykamam hukkuna puntata yaykurunku —nispa.

⁸Chaymi Jesus nirqa:

—Hatariy, camaykita hoqarispa puriy —nispa.

⁹Chaynata niykuptinmi runa sanoyerurqa hinasspam camanta hoqariruspan purirqa. Chay punchawmi karqa samana punchaw. ¹⁰Chaymi wakin judiokuna chay sanoyeruq runata nirqa:

—Kunanqa samana punchawmi, camaykitaq manam apawaqchu —nispanku.

¹¹Chaymi sanoyeruq runañataq nirqa:

—Sanoyerachiqniymi niwarqa: “Camaykita hoqarispa puriy” nispa.

¹²Chaymi paykuna nirqa:

—¿Pitaq nisurqanki: “Camaykita hoqarispa puriy” nispa?

¹³Chay sanoyeruqqa manam yacharqachu pim sanoyerachisqantapas. Jesusqa chinkarurqam chaypi achkallaña runa kaptin. ¹⁴Jesusmi tumpa unaymanta chay runata tarirurqa templopi hinasspam nirqa:

—Sanoyeruchkaspaykiqa amañayá mastaq a huchallikuyñachu, yanqañataq imapas aswanraq hamusunkiman —nispa.

¹⁵Hinaptinmi chay runaqa chay judiokunaman willamurqa:

—Jesusmi kasqa sanoyerachiqniqa —nispa.

¹⁶Chaymi paykuna Jesusta perseguirqaku *samana punchawpi chaykuna rurasqanmanta. ¹⁷Chaymi Jesus nirqa:

—Taytayqa kunankamam llamkachkan llamkachkanitaqmi ñoqapas —nispa.

¹⁸Judiokunaqa wañurachiytaqa munarqaku manam *samana punchawpi imapas rurasqallanmantachu, aswanqa “Diosqa Taytaymi” nispa Dioswan igualakusqanraykum.

Diospa Churinqa munayniyoq kasqanmanta

¹⁹Jesusmi nirqa:

—Cheqaptapunim nikichik, Churiqa ima ruraytapas sapallanqa manam atinmanchu, ruraspaqa ruran Taytapa rurasqanta qawaspallanmi, Taytapa tukuy rurasqantam Churipas ruran pay hina. ²⁰Dios Taytaqa kuyanmi Churita hinasspam qawachin tukuy ima rurasqanta, ichaq qamkuna admirakunaykichikpaqmí aswan hatun kaqkunataraq qawachinqa. ²¹Dios Taytam wañuqkunata kawsarichin, chaynam Churipas kawsarichin munasqankunata. ²²Taytaqa manam pitapas juzganchu, payqa Churinmanmi tukuy atiyta qoykurqa juzganapaq ²³chaynapi Taytata yupaychasqankuta hina Churitapas llapallanku yupaychanankupaq. Churita pipas mana yupaychaqqqa manam yupaychanchu kachamuqnin Taytatapas.

²⁴—Cheqaptapunim nikichik, pipas nisqaykunata uyariqqa hinaspa kachamuwaq-niypi iñiqqa wiñay kawsayniyoqñam kachkan. Payqa manam castigasqachu kanqa, aswanqa wañuymantam kawsaymanña pasarun. ²⁵Cheqaptapunim nikichik, hamukanmi punchaw, ñam chayamuchkanña, wañuqkunam uyarinqa Diospa Churinpa qayasqanta, uyariqpinkunaqa kawsanqam. ²⁶Dios Taytaqa kikinpi vidayoqmi, Churimanpas qoykurqam kikinpi vidayoq kananpaq. ²⁷Runakunata juzganapaqmi atiyatas qoykurqa Diosmanta Hamuq kasqanrayku. ²⁸Kay nisqaymantaqa amayá admirakuychikchu, huk punchawmi Diospa Churinpa qayasqanta uyarispanku llapallan

wañuqkuna kawsarimunqaku.²⁹ Allin ruraqkunaqa wiñay kawsanankupaqmi kawsari-munqaku, mana allin ruraqkunañataqmi kawsarimunqaku castigasqa kanankupaq.

Jesusqa munayniyoq kasqanmanta testigokuna

³⁰—Kikillayqa manam imatapas ruraymanchu. Ñoqaqa uyarisqayman hinam justicia-wan juzgani. Ñoqaqa rurani manam kikiyapa munasqaytachu aswanqa kachamuwaqniyapa munasqantam.³¹ Kikillaymanta willakuptiyqa manachá cheqapchu kanman.³² Hukmi ñoqamantaqa willakun, paypa willakusqanqa cheqapmi.³³ Qamkunam Juanta tapuchimir-qankichik, chaymi payqa cheqapta willakurqa.³⁴ Ñoqaqa pruebataqa manam maskanichu runakunamantaqa, kaykunataqa nikichik qamkuna salvakunaykichikpaqmi.³⁵ Juanqa karqa lampara hina rataspa achkiqmi, chaymi munarqankichik chay achkiywan as tiem-pollapas kusikuyta.³⁶ Ñoqapa testigoqya Juanpa nisqanmantapas aswan confiakunaraqmi. Taytaya kamachiwasqantam ñoqaqa rurani, chay rurasqaykunam ñoqamanta willa-kun testigo hina, chay rurasqaykunawantaqmi yachanku Taytapa kachamuwasqantapas.³⁷ Kachamuwaqniy Dios Taytam ñoqamanta willakun. Qamkunataqa manam haykipas uyarirqankichikchu Taytapa rimasqantaqa, manataqmi rikurqankichikchu rikchaynintapas.³⁸ Sonqoykichikpiqa manam paypa palabranpas kanchu ñoqapi mana iñisqaykichikrayku, ñoqataqariki paymi kachamuwarqa.³⁹ Wiñay kawsay tariyta munaspaqa Bibliayatá allinta estudiaychik. Bibliaqa ñoqamantam willakun testigo hina.⁴⁰ Wiñay kawsayniyoq kanayki-chikpaq qayachkaptiyas manam ñoqamanqa hamuya munankichikchu.

⁴¹—Runakunapa alabawasqantaqa manam chaskinchu.⁴² Qamkunataqa reqsiki-chikmi chaymi yachani Dios mana kuyasqaykichikta.⁴³ Ñoqaqa hamurqani Taytaya sutinpim hinaptinmi mana chaskiwankichikchu, huk hamunman kikinpa sutillanpi hinaptinmi ichaqa chaskiwaqchik.⁴⁴ Kikikichikpuralla alabanakuchkaspasa hinas-pa Diospa alabasunaykichikta mana maskachkaspasa ¿imaynataq iñiyya atiwaqchik?⁴⁵ Qamkunataqa amayá piensaychikchu Taytapa qayllanpi acusanaymantaqa, Moises-mi acusasunkichikqa payman hapipakusqaykichikrayku.⁴⁶ Moisespa nisqankunata creechkaspasa ñoqapipas creewaqchikchá, Moisesqa ñoqamantam qellqarqa.⁴⁷ Moi-sespa qellqasqanpi mana creespasa ¿imaynataq creewaqchik ñoqapa nisqaykunataqa?

Pichqa waranqa runakunaman mikuchisqanmanta

(Mt 14:13-21. Mr 6:30-44. Lc 9:10-17)

6 ¹Chaymantam Jesus rirqa Galilea Qochapa waklawninman, chay qochapa huknin sutinmi karqa Tiberias. ²Jesustam qatirqaku achkallaña runakuna onqoqkuna sanoyachisqanta qawaspanku. ³Jesusmi moqoman seqaruspa tiyaykur-qa discipulonkunawan. ⁴Ñam hichpamuchkarqaña judiokunapa *Pascua Fiestan.

⁵Jesusmi achkallaña runakuna payman hamusqanta qawarispan Felipeta nirqa:

—¿Maypitaq rantichwan mikuyta kaynaña runapaqqqa? —nispa.

⁶Chaynataqa nirqa “Imaninqach Felipe” nispallanmi, Jesusqa ñam yacharqaña imam rurayta. ⁷Chaymi Felipeñataq Jesusta nirqa:

—Iskay pachak jornalpa chanin tantapas manach haypanmanchu sapakama asninkallaña mikuptinkupas —nispa.

⁸Simon Pedropa wawqen Andresmi karqa huknin discipulon. Paymi nirqa:

⁹—Kaypi kaq warmapam kachkan cebadamanta pichqa tantan, kapuch-kantaqmi kankasqa iskay challwapas. Chaywanpas chaychallaqa manachá haypanmanchu kaynaña achka runamanqa.

¹⁰Jesusmi nirqa:

—Tiyachichik llapa runakunata —nispa.

Chay sitiopim karqa sumaqllaña pastokuna, chaypi tiyaqkunam karqa yaqa pichqa waranqa qarikuna. ¹¹Jesusmi tantata hapiykuspan graciasta qorqa hinapam tiyaqkunaman munasqankuman hina aypuchirqa tantatawan challwata.

¹²Saksaruptinkum nirqa discipulonkunata:

—Hoqariyachik puchuqkunata ama usunanaq —nispa.

¹³Chaymi huñurqaku chunka iskayniyoq canasta huntata pichqa cebada tantamaña puchuqta. ¹⁴Jesuspa *milagro rurasqanta qawaykuspankum llapa runakuna nirqa:

—Payqa cheqappunim kay pachaman hamuq Diosmanta willakuq —nispa.

¹⁵Jesusñataqmí musyarurqa rey kananapaq hapiruspa churaruy munasqankuta chaymi sapallan kutikurqa orqoman.

Qochapa hawanpi Jesus purisqanmanta

(Mt 14:22-27. Mr 6:45-52)

¹⁶Inti seqaykuruptinñam Jesuspa discipulonkuna uraykamurqaku qochaman.

¹⁷Boteman yaykuruspankum qochata pasaya qallarirqaku Capernaum llaqtaman chayanankupaq, tutaña kaptinpas Jesusqa manaraqmi kutimurqaraqchu orqomanta.

¹⁸Sinchita wayramuptinmi qochapa olan hoqarikaramurqa. ¹⁹Yaqa huk leguatañam botenkupi richkarqaku qachispantu, Jesustam rikururqaku yaku hawanta boteman hichpamuchkaqta chaymi mancharikurqaku. ²⁰Jesusñataqmí nirqa:

—Ñoqam kani, ama manchakuychikchu —nispa.

²¹Chaymi paykuna kusikuywan seqachirqaku boteman hinaspm chaylla chayarurqaku maymi risqankuman.

Jesusta runakuna maskasqanmanta

²²Paqarinntintam qochapa waklawninpi kaqkuna cuentata qokururqaku chulla botellaña chaypiqa kasqanta, paykunaqa yacharqam Jesusqa discipulonkunawan botepi mana chimpasqanta. ²³Chaymanmi Tiberias llaqtamanta botekuna chayarurqa, chaypim qayna punchaw Jesus graciasta qospa tantata runakunaman mikuchirqa.

²⁴Runakunam Jesusta mana tarirqakuchu nitaq discipulonkunatapas, chaymi Jesussta maskamunankupaq botekunaman yaykuspa rirqaku Capernaum llaqtaman.

Kawsay qokuq tantamanta

²⁵Runakuna chimparuspankum qochapa patanpi Jesusta tarirurqaku hinaspm nirqaku: —Yachachikuq ñhaykapitaq hamurqanki kaymanqa? —nispa.

²⁶Chaymi Jesusñataq nirqa:

—Cheqaptapunim nikichik, qamkunaqa maskawachkankichik saksanayki-chikkama mikurusqaykichikraykum, manam entiendenkichikchu milagrokuna rurasqaytaqa. ²⁷Amayá llamkaychikchu tukuruqlla mikuypaqqa, qamkunaqa llamkaychik wiñay kawsay qokuq mikuypaqyá. Chay mikuytaqa Diosmanta Hamuq Runam qosqaykichik, ñoqatam Dios Tayta chaypaq apruebawarqa —nispa.

²⁸Runakunam nirqaku:

—¿Imatataq rurasaqku Diospa munasqanta ruranaykupaqq? —nispa.

²⁹Chaymi Jesus nirqa:

—Diospa munasqan rurayqa paypa kachamusqanpi iñiymi —nispa.

³⁰Hinaptinmi nirqaku:

—¿Ima milagrotataq qowanki chayta qawaspayku qanman iñinaykupaq?
¿Imatataq ruranki? ³¹Ñawpaq abueloykuqa chunniqpim mikurqaku Diospa apachimusqan mikuyta. Biblam nin: “Diosmi cielomanta mikuyta qomurqa” nispa.

³²Chaymi Jesusñataq nirqa:

—Cheqaptapunim nikichik, manam Moiseschu qosurqankichik chay mikuytaqa, Taytaymi cheqap mikuytaqa qosuchkankichik hanaq pachamanta. ³³Diospa tantanqa hanaq pachamanta uraykamuspam kawsachin kay pachapi runakunata —nispa.

³⁴Hinaptinmi chay runakunañataq nirqaku:

—Señor, tukuy tiempoyá qowayku chay tantataqa —nispa.

³⁵Chaymi Jesusñataq nirqa:

—Ñoqam kani runakunaman kawsay qoq tanta, pipas ñoqaman hamuqqa manapunim yarqachikunqachu, pipas ñoqapi iñiqqa manataqmi haykapipas yakuñayachikunqachu. ³⁶Ichaqa nisqaypi hinam rikuwachkaspaykichikpas mana iñiwankichikchu. ³⁷Taytapa qowasqanqa llapallanmi hamunqa ñoqaman, ñoqaman hamuqtaqa manam hawamanqa wischusaqchu. ³⁸Hanaq pachamantaqa hamurqani manam munasqallayta ruranaypaqchu aswanqa kachamuwaqniypa munasqanta ruranaypaqmi. ³⁹Kachamuwaqniypa munasqanqa kaymi: Paypa qowasqantaqa mayqanintapas manam chinkachisaqchu aswanqa kawsarichimusaqmi tukupay punchawpi. ⁴⁰Taytapa munasqanqa kaymi: Diospa Churinta rikuspa payman iñiqqa wiñay kawsayniyoqñam, chayna iñiqtacha ñoqam kawsarichimusaq tukupay punchawpi —nispa.

⁴¹“Ñoqam kani hanaq pachamanta uraykamuq tanta” nispa Jesuspá nisqamantam paypa contranpi judiokuna rimanakurqaku:

⁴²—Payqa Joseyapa churinmi, tayta-mamantaqa reqsinchikmi, chaynaqa payqa cimaynanpimá nichkan “hanaq pachamantam uraykamurqani” nispaqa?

⁴³Chaymi Jesus nirqa:

—Amañayá wachachachaychikchu. ⁴⁴Manam pipas hamunmanchu ñoqamanqa kachamuwaqniy Taytay ñoqaman mana pusamuptinqa, chay hamuqtaqa ñoqam kawsarichisaq tukupay punchawpi. ⁴⁵Diosmanta willakuqkunapa qellqasqan libropim nichkan: “Diosmi yachachin llapallanta” nispa. Chaynaqa Taytata llapallan uyariqkunaqa hinaspa paymanta yachaqkunaqa hamunqa ñoqamanmi.

⁴⁶—Chaywanqa manam nichkani: “Taytatum huk kaqnin rikurun” nispachu. Diosmanta hamuqlam rikurqani Taytataqa. ⁴⁷Cheqaptapunim nikichik, ñoqaman iñiq runaqa wiñay kawsayniyoqñam. ⁴⁸Ñoqam kani kawsay qokuq tanta. ⁴⁹Abueloykichikkunam chunniqpim mikurqa Diospa apachimusqan mikuyta ichaqa wañukurqakum. ⁵⁰Ñoqaja rimachkani hanaq pachamanta hamuq tantamantam, pipas chay tanta mikuqqa manam wañunqachu. ⁵¹Ñoqapunim kani hanaq pachamanta hamuq kawsay qokuq tantaqa, pipas chay tanta mikuqqa wiñaypaqmi kawsanqa. Chay tanta qosqayqa kikiypa cuerpoymi. Chaytaqa qosaq runakuna kawsanapaqmi.

⁵²Chaynata Jesus niptinmi judiokuna atipanakuspa ninakurqaku:

—¿Imaynataq payqa kikinpa cuerpointaqa mikuchiwachwan? —nispa.

⁵³Jesusmi nirqa:

—Cheqaptapunim nikichik, Diosmanta Hamuq Runapa cuerpoyma mana mikuspaykichikqa chaynataq yawarniytapas mana tomaspaykichikqa manapunim kawsankichikchu.

⁵⁴Pipas cuerpoyma mikuqqa chaynataq yawarniy tomaqqa wiñaypaqmi kawsanqa, kawsarichimusaqtaqmi tukupay punchawpipas. ⁵⁵Cuerpoyma cheqap mikuyimi, yawarniyipas

cheqap tomanam.⁵⁶ Cuerpoy mikuqqa hinaspa yawarniy tomaqqqa hukllam kanqa ñoqawan.⁵⁷ Kachamuwaqniy Taytaqa kawsachkanmi, chaynam ñoqapas payrayku kawsani, ñoqapa cuerpoy mikuqpas ñoqaraykum kawsanqa.⁵⁸ Chaymá hanaq pachamanta hamuq tantamanta rimasqayqa, manam abueloykichikkunapa mikusqan tanta hinachu. Payku-naqa wañukurqakum, pipas kay tanta mikuqkunam ichaqa kawsanqaku wiñaypaq.

⁵⁹ Kaykunataqa rimarirqa Capernaum llaqtapi kaq *huñunakunanku wasipi yachachispanmi.

Wiñay kawsaymanta

⁶⁰ Kuska puriqmasinkunañataqmi achkaq nirqaku:

—Kaykuna rimasqanqa sasam. ¿Pitaq kaytaqa chaskinman? —nispa.

⁶¹ Yanqakuna wachachachasqankuta Jesus musyaruspanmi paykunata tapurqa:

—¿Kay nisqaykunawanchu hukmanyarunkichik?⁶² Aswanqa ɔimaniwankichikya

Diosmanta Hamuq Runata ñawpaq kasqayman kutiqa rikuwaspaykichikqa?⁶³ Espirituqa kawsay qokuqmi, aychaman hina kawsaymi ichaqa mana valenchu imapaqpas.

Kay rimapayasqaykunaqa espiritumanta cheqap kasqanraykum kawsayta qokun.

⁶⁴ Qamkunamantam ichaqa kachkanraq achkaq mana iñiy munaqkuna —nispa.

Jesusqa ñawpaqmantaraqmi yacharqa pikunam payman mana iñinantanta chay-nataq pim traicionantanapas.⁶⁵ Chaymi nirqa:

—Qamkunaman nisqaypi hinapas, manam pipas hamunmanchu ñoqamanqa Dios Tayta atiya mana qoptinqa.

⁶⁶ Chaymantapacham Jesuswan puriqkuna achkaq karunchakururqaku hinaspam paywanqa manaña purirkakuchu.⁶⁷ Hinaptinmi chunka iskayniyoq discipulonkunata Jesus nirqa:

—¿Qamkunapas pasakuytachu munankichik? —nispa.

⁶⁸ Hinaptinmi Simon Pedroñataq nirqa:

—Señor ɔimantaq riymanku? Qampa rimasqaykiqa wiñay kawsay qokuqmi.

⁶⁹ Ñoqaykuqa ñam creenikuña hinaspam yachaniku Diosmanta Hamuqqa mana huchayoq kasqaykita —nispa.

⁷⁰ Chaymi Jesusñataq nirqa:

—¿Manachum ñoqaqa chunka iskayniyoqta akllakurqaykichik? Chaywanpas huk kaqnikichikmi kachkan contraypi kaq diablo.

⁷¹ Chaynataqa nirqa Simon Iscariotepa churin Judasmantam. Paymi traicionan karqa chunka iskayniyoq discipulokunapa huknin kachkaspapas.

Jesuspa wawqenkuna mana creesqanmanta

7 ¹ Chaykunapa qepantam Jesus purirqa Galilea lawpi, manañam Judea lawpi kaytaqa munarqachu kamachikuq judiokuna wañurachiyta munasqanrayku.

² Judiokunapa Ramada Fiestan hichpamuptinmi ³wawqenkuna nirqa:

—Riyá Judea lawman puriqmasikikuna rurasqaykikunata qawanankupaq.

⁴ Manam pipas pakasqallapiqa imatapas ruranchu runakunapa reqsisqan kayta munaspaqa, kaykunata rurachkaspasa llapa runapa rikusqantayá ruray —nispa.

⁵ Chaynataqa nirqaku Jesuspi mana creespunkum. ⁶ Chaymi Jesus nirqa:

—Ñoqapa tiempoya manaraqmi chayamunraqchu, qamkunapaqmi ichaqa ima tiempopas allinlla.⁷ Qamkunataqa runakunapas manam cheqnisunkichikchu, ñoqatam

ichaqa cheqniwanku tukuy rurasqanku mana allin kasqanta willasqayrayku.⁸ Qamku-nallayá fiestamanqa riychik, manaraqmi ñoqapa tiempoyqa chayamunraqchu —nispa.

⁹Chaynata nispanmi hina Galilea lawlapi qeparurqa.

Ramada Fiestapi kasqanmanta

¹⁰Wawqenkuna fiestaman pasaptinñam Jesuspas chayman rirqa pakakuspallan, manam pimanpas ancha rikurirqachu.¹¹ Judiokunam fiestapi maskaspanku nirqaku: —¿Maypitaqcha kachkan chay runaqa? —nispa.

¹²Jesusmantam runakuna anchata rimarqa. Wakinninmi nirqa:

—Allin runam payqa —nispa.

Wakinñataqmi nirqa:

—Manam payqa allinchu, runakunatam engañañ —nispa.

¹³Ichaqa manam pipas rimarqakuchu libretaqa kamachikuq judiokunata manchakusqankurayku.

¹⁴Fiesta chawpiña kachkaptinmi temploman yaykuspan Jesus yachachiyta qallarirqa.¹⁵ Judiokunam admirakuspa nirqaku:

—¿Imaynataq kay runaqa tukuy imata yachan mana estudiachkaspaqa? —nispa.

¹⁶Chaymi Jesus nirqa:

—Kay yachachisqayqa manam ñoqallapachu aswanqa kachamuwaqniyam.

¹⁷Pipas paypa munasqan ruray munaqqqa yachanqam kay yachachisqayqa Dios-manta kasqanta hinaspera kikillaymanta mana rimasqayta.¹⁸ Pipas kikillanmanta rimasqqa maskan kikin alabasqa kayllatam, aswanqa pipas kachamuqninta alabas-paqa payqa cheqaptam rimachkan, manamá llullakunchu.

¹⁹—¿Manachu leytaqa Moises qosurqankichik? Chaytaqa manam mayqannikichik-pas cumplinkichikchu. Chaynaqa ćimanasqamá wañuchiwaypiqa kachkankichik?

²⁰Chaymi runakunañataq nirqa:

—Qamqa demonioyoqmi kanki. ¿Pitaq wañuchiyyta munasuchkanki? —nispa.

²¹Jesusñataqmi nirqa:

—Huk ruraytam rurarqani *samana punchawpi hinaptinmi llapallaykichik admirashallaña kachkankichik.²²Moisesmi qosurqankichik kamachikuuya qari kaynikichikta *señalachikunaykichikpaq. Kaykunaqa karqa ñawpaq abueloykichikmantaraqmi, manam Moisesllamantachu chaymi samana punchawpipas tuparamuptinqa wawata señalankichikpuni.²³Moisespa kamachikuyninta cumplinaykichikraykum *samana punchawpipas qamkunaqa señalankichik. Chaynaqa ćimanasqamá piñakunkichik *sa-mana punchawpi huk runata sumaqta sanoyakachiptyqa?²⁴Amayá juzgaychikchu qawarispallaqa, juzgaychikqa allin arregloman hinayá.

Jesusmi riman maymantam hamusqanmanta

²⁵Jerusalenpi *yachaq runakunam nirqa:

—Payqa wañuchinankupaq maskaspanku runam.²⁶Waqaya kunanqa libreña rimach-kan, manañam pipas imatapas ninchu. Segurochá kamachikuqkunaqa yacharunkuña Cristo kasqanta.²⁷Ñoqanchikmi ichaqa yachanchik maylaw runam kasqantapas, Cristo hamuptinmi ichaqa maymanta hamusqantapas mana yachasunchikchu.

²⁸Jesusmi templopi yachachichkaspan qayarikuq hina nirqa:

—Ñoqataqa reqsiwankichikmi maylawmantam kasqaytapas, ñoqqaq manam kikillaymantachu hamurqani, ñoqataqa hukmi kachamuwan. Payqa cheqapmi,

qamkunaqa manam reqsinkichikchu.²⁹ Ñoqam ichaqa reqsini paypa kasqanmanta hamuspay. Paymi ñoqataqa kachamuwarqa.

³⁰Chaynakunata niptinmi presocharuya munarqaku ichaqa manam pipas hapiyta atirqachu manaraq tiempon chayamusqanrayku. ³¹Achkaq runakunam payman iñirqaku hinaspm nirqaku:

—Cristo hamuspanpas manachá kayna achkallaña milagrokunataqa ruranman-chu —nispa.

Jesusta presochay munasqankumanta

³²Fariseokunam runakunapa rimasqanta yacharuspanku sacerdotekunapa jefenkunapiwan tanteanakurqaku hinaspm guardiakunata kacharqaku Jesusta presochamunankupaq. ³³Jesusñataqmí nirqa:

—Pisi tiempollañam kasaq qamkunawan, ñam kutikusaqña kachamuwaqniy-man. ³⁴Maskaspapas manam tariwankichikchu, ñoqapa kasqaymanqa manam chayayta atiwaqchikchu —nispa.

³⁵Hinaptinmi judiokuna kikinkupura tapunakurqaku:

—Mana tariy atinapaqqa ñmaytaya kay runaqa rinqa? ¿Icha griegokunapa kasqanpi chequesqa judiokunamanchu rinqa griegokuna yachachiq? ³⁶¿Imanich-kantaq: “Maskaspapas manam tariwankichikchu, ñoqapa kasqaymanqa manam chayayta atiwaqchikchu” nispaga?

Kawsachikuq yakumanta

³⁷Fiestapa tukunan punchawmi karqa hatun punchaw. Chaypim Jesus sayay-kuspa qayarikuq hina nirqa:

—Pipas yakunayachikuqqa ñoqaman hamuspayá tomachun. ³⁸Biblam nin: “Iniqpa sonqonmantam pawanqa kawsay qokuq yaku” nispas.

³⁹Jesusqa nichkarqa Chuya Espirituta llapa iniqkuna chaskinanmantam. Jesus hanaq pachaman manaraq kutisqanraykum Espirituqa manaraq hamurqaraqchu.

Jesusrayku runakuna rakinakusqankumanta

⁴⁰Wakin runakunam Jesusspa rimasqanta uyarispunku nirqaku:

—Cheqaptapunim kay runaqa Moisespa nisqan Diosmanta willakuq —nispa.

⁴¹Wakinñataqmí nirqaku:

—Payqa Cristom —nispa.

Wakinñataqmí nirqa:

—¿Imaynataqsi Galilea lawmantaqa hamunman Cristoqa? ⁴²¿Manachu Biblia-qa nichkan: “Davidpa mirayninmantam Belen llaqtapi nacenqa Cristoqa” nispas?

⁴³Jesusraykum runakuna rakinakurqaku. ⁴⁴Wakinñataqmí Jesusta presochayta munarqaku ichaqa manam pipas hapiyta atirqachu.

Kamachikuqkunapa mana creesqanmanta

⁴⁵Guardiakunam kutirqaku *fariseokunapa hinaspa sacerdotekunapa jefenpa kasqanman, chaymi paykunata tapurqaku:

—¿Imanasqataq manaqa pusamurqankichikchu? —nispa.

⁴⁶Chaymi guardiakunañataq nirqa:

—Manam pipas pay hinaqa rimarqachu —nispa.

⁴⁷Fariseokunañataqmi nirqaku:

—¿Qamkunapas engañarachikunkichikñachu? ⁴⁸¿Iñirqachu payman huk kaq-nin kamachikuqlapas otaq huk kaqnin fariseollapas? ⁴⁹Kay runakunaqa Diospa leyninta mana yachaspam ñakasqa kachkanku —nispa.

⁵⁰Nicodemom karqa *fariseokunapi huk kaqnin kamachikuq, paymi ñawpaqta Jesusman tutallan rirqa. Paymi nirqa:

⁵¹—Leyninchikman hinaqa manam culpachwanchu runataqa puntata imam nisqanta manaraq uyarchkaspaqa nitaq imam rurasqanta manaraq yachachkaspaqa —nispa.

⁵²Chaymi paykunañataq nirqaku:

—¿Qampas Galileapi kaqchu kanki? Bibliapi maskaspayá yachay, Galilea law-mantaqa manam haykipas karqachu Diosmanta willakuqqa.

Pierdekuq warmimanta

⁵³Wasinkuman runakuna sapakama ripukutinmi

8 ¹Jesus rirqa Olivos moqoman. ²Tutapaytañataqmi temploman kutimurqa. ³Diospa leynin yachachiqkunam fariseokunapiwan tarirurqaku warmita hukwan pierde-kuchkaqta chaymi llapa runapa chawpinman apaykuspanku ⁴Jesusta nirqaku:

—Yachachikuq, kay warmitam tariramuniku hukwan pierdekuchkaqta. ⁵Moisepsa qellqasqan Diospa leyninqa kamachikun kayna warmikunataqa rumiwan chamqapanapaqmi. ¿Qamqa imaninkitaq?

⁶Chaynataqa nirqaku Jesusta pantarachispas chaykunawan acusanankupaqmi. Jesusñataqmi kurkuykuspan allpapi qellqarqa dedonwan. ⁷Ichqaq tapupayaptin-kum Jesus sayariyuskuspa nirqa:

—Mayqannikichikpas mana huchayoq kaqyá puntata chamqaychik kay warmita.

⁸Chaynata niruspanmi kasqallan kurkuykuspan qellqarqa allpapi. ⁹Jesuspa nisqanta uyarispankum chulla-chullallamanta asurikurqaku machukunamanta qallaykuspa, chaymi Jesusllaña warmiwan separurqa. ¹⁰Jesusmi sayariyuskuspan warmita nirqa:

—¿Maytaq acusaqnikikunaqa? ¿Manachum pipas condenasunki? —nispa.

¹¹Warmiñataqmi nirqa:

—Manam mayqanninpas Señor —nispa.

Jesusñataqmi nirqa:

—Ñoqapas manam sentenciaykichu, ripukuspayá amaña huchallikuyñachu —nispa.

Jesusqa runakunapa achkiyin kasqanmanta

¹²Huktawanmi runakunata Jesus nirqa:

—Ñoqam kani runakunapa achkiyin, pipas qatiwaqniyqa manam tutayaypi-chu purinqa, payqa kanqa kawsay qokuq achkiyoqmi —nispa.

¹³Chaymi *fariseokuna nirqa:

—Qamqa favornillaykipim rimachkanki, chayqa manam cheqapchu —nispa.

¹⁴Jesusñataqmi nirqa:

—Favornillaypi rimaptiyas rimasqayqa cheqapmi, ñoqaqa yachanim maymantam hamusqaytapas chaynataq maymanmi risqaytapas, qamkunam ichqaq mana yachankichikchu maymantam hamusqaytapas nitaq maymanmi risqaytapas. ¹⁵Qamkunaqa juzgankichik runakuna hinallam. Ñoqaqa manam pitapas juzganichu. ¹⁶Juzgaptiyqa cheqapcha kanman. Ñoqaqa manam sapallaychu kachkani aswanqa kachamuwaqniy

Taytaypiwanmi.¹⁷ Leynikichikpim nichkan “Iskay testigopa nisqanmi creenaqa” nispa.

¹⁸Kikiymi kani huknin testigo, kachamuwaqniy Taytayñataqmí huknin kaq testigo:

¹⁹Hinaptinmi *fariseokuna nirqaku:

—¿Maypitaq kachkan taytaykiqa? —nispa.

Chaymi Jesusñataq nirqa:

—Qamkunaqa manam reqsiwankichikchu nitaqmi Taytaytapas reqsinkichikchu, ñoqata reqsiwaspaykichikqa Taytaytapas reqsiwaqchikmi —nispa.

²⁰Templopi yachachispanmi chaynataqa nirqa ofrenda chaskinankupa waqtapi, manam pipas presochayta atirqachu manaraq tiempon chayamusqanrayku.

“Ñoqapa risqaytaqa manam riwaqchikchu” nispa Jesuspa nisqanmanta

²¹Huktawanmi Jesus nirqa:

—Ñoqa pasakuptiymi qamkuna maskawankichik hinaspm huchaykichikpi wañunkichik. Ñoqapa kasqaymanqa qamkunaqa manam chayayta atiwaqchikchu —nispa.

²²Judiokunañataqmí nirqaku:

—¿Kikillanchu wañurachikunqa? ¿Chaychu nin: “Ñoqapa kasqaymanqa qamkunaqa manam chayayta atiwaqchikchu” nispa?

²³Jesusmi nirqa:

—Qamkunaqa kankichik kay pachallamantam, ñoqañataqmí kani hanaq pa-chamanta. Qamkunaqa kankichik kay pachapi kaqmi, ñoqam ichaqa mana kay pachapi kaqchu kani.²⁴ Chaymi nirqaykichik “Huchaykichikpim wañunkichik” nispa. Pim kasqayta mana creespaykichikqa huchaykichikpim wañunkichik.

²⁵Hinaptinmi tapurqaku:

—Chaynaqa ¿pitaq qamqa kanki? —nispa.

Jesusñataqmí nirqa:

—Ñam nirqaykichikña puntamantaraq.²⁶ Achkam qamkunamanta ninay kachkan juzganaypaq. Kachamuwaqniyqa cheqapmi chaymi paymanta uyarisqayta runakunaman willani —nispa.

²⁷Paykunaqa manam entiendeyta atirqakuchu Taytanmanta nisqantaqa.

²⁸Chaymi Jesus nirqa:

—Diosmanta Hamuq Runata chakataruwaspaykichikñam yachankichik pim kasqayta. Tukuy imatapas manam kikillaymantachu rurani, Taytaya yachachiwasqallantam ñoqaqa willaykichik.²⁹ Kachamuwaqniyqa ñoqawanmi kachkan, Taytaqa manam sappalloytachu saqueruwan chaymi ñoqaqa paypa agradonpaq tukuy tiempo rurani —nispa.

³⁰Jesus chaynata niptinmi achkaq iñirqaku payman.

Cheqap librasqakunamanta

³¹Jesusmi nirqa iñiqnin judiokunata:

—Sichu qamkuna seguinkichik nisqaykunata hinaspaqa cheqap discipuloykunam kankichik.³² Yachankichikmi cheqap kaqmanta, chay cheqapmi libreyachisunkichik —nispa.

³³Judiokunañataqmí nirqa:

—Ñoqaykuqa Abrahampa castanmi kaniku, manam haykapipas nitaq mayqan-nyikupas sirvienteqa karqanikuchu. ¿Imaynanpitaq qamqa ninki: “Chay cheqapmi libreyachisunkichik” nispaqa?

³⁴Jesusñataqmí nirqa:

—Cheqaptapunim nikichik, huchakuna ruraqqa huchapa sirvientenmi.³⁵ Sirvienteqa manam kanmanchu wasi familiaqa, churim ichaqa wasi familia.³⁶ Qamkunata Diospa Churin libreta kachariptiyqa cheqaptapunim libre kankichik.³⁷ Arí, Abrahampa castanmi kankichik, ichaqa wañurachiwaytam munankichik nisqaykunata mana chaskisqaykichikrayku.³⁸ Ñoqaqa rimani Taytaya kasqanpi rikusqaykunata, qamkunapas rurankichikqa taytaykichikpa nisusqaykichiktam —nispa.

³⁹ Haymi paykunañataq nirqa:

—Taytaykuqa Abrahamllam —nispa.

Jesuñataqmi nirqa:

—Abrahampa miraynin kaspaga paypa rurasqankunatachá rurawaqchik.

⁴⁰ Wañurachiwaytam munachkankichik Diosmanta cheqap kaqta uyarispay qamkunaman willasqayrayku. Abrahamqa manam chaynatachu rurarqa.⁴¹ Qamkunaqa rurankichik taytaykichikpa rurasqallantam —nispa.

Hinaptinmi paykunañataq nirqa:

—Ñoqaykuqa manam churyapakuychu kaniku, ñoqaykupa taytaykuqa Diosllam —nispa.

⁴² Jesusñataqmi nirqa:

—Dios kanman taytaykichik hinaptinqa kuyawankichikmanchá. Diosmanta hamuspaymi kaypi kachkani. Ñoqaqa manam kikillaymantachu hamurqani aswanqa Taytam kachamuwarqa.⁴³ ¿Imanasqamá manaqa entiendenkichikchu rimasqaykunataqa?

Manam atinkichikchu rimasqay kasukuya.⁴⁴ Qamkunapa taytaykichikqa diablon chaymi paypa munasqallanta rurankichik. Qallariyinmantapuni runa wañuchiqmi chay diaboloqa, payqa llullalla rimaqmi mana cheqappi kasqanrayku. Llullakuspanqa kikinmantam willakuchkan llulla kasqanrayku hinaspa llullakuqkunapa taytan kasqanrayku.

⁴⁵ Ñoqam ichaqa cheqapta nikichik aswanqa manam creenkichikchu.⁴⁶ ¿Mayqanniki-chiktaq huchayoq kasqayta pruebawankichikman? Cheqapta nichkaptiyqa ¿imanasqamá manaqa creewankichikchu?⁴⁷ Diospaq kaqkunaqa uyarinmi Diospa nisqankunata, qamkunam ichaqa mana uyarinkichikchu Diosmanta mana kasqaykichikrayku.

Abrahanmantapas ñawpaqmantaraq Jesucristoqa kasqanmanta

⁴⁸ Judiokunam Jesusta nirqa:

—Razontam nikiku “qamqa samaria law” runa kasqaykimanta hinaspa demoniyoq kasqaykimanta —nispa.

⁴⁹ Jesusmi nirqa:

—Ñoqapiqa manam kanchu demonioqa, ñoqaqa hatunchani Taytaytam, qamkunam ichaqa penqayman churawankichik.⁵⁰ Manam munanichu alabawanaykichiktaqa, Diosmi ichaqa munan alabawanaykichikta, paymi tukuy imataqa juzganqa.⁵¹ Cheqaptapunim nikichik, pipas nisqaykunata kasuspaqa manapunim wañunqachu —nispa.

⁵² Judiokunañataqmi nirqa:

—Kunanmi ichaqa yachaniku demonioyoq kasqaykita. Abrahampas chaynataq Diosmanta willakuqkunapas wañurqam, qamñataqmi ninki: “Ñoqapa nisqaykuna kasukuqqa manapunim wañunqachu” nispa.⁵³ ¿Icha qamqa mastachu kawsanki abuelonchik Abrahanmantapas? Payqa ñam wañukunña, wañukunñataqmi Diosmanta willakuqkunapas. ¿Pi kasqaykipaqtaq qamqa creekunki? —nispa.

⁵⁴ Jesusmi nirqa:

—Kikillaypa alabakusqayqa manam valenchu. Alabawaqniyqa Taytaymi, paytam qamkuna ninkichik “Diosniyukum” nispa.⁵⁵ Paytaqa manam reqsinkichikchu. Ñoqam

ichaqa reqsini. “Manam reqsinichu” nispayqa qamkuna hinachá llullakuyman. Ñoqqa reqsinim, chayraykum ñoqqa kasukuni paypa nisqankunata. ⁵⁶ Abueloykichik Abrahamqa kusikurqam hamunay tiempota qawaspan. Rikuykuspmá kusikurqa.

⁵⁷ Judiokunañataqmi nirqa:

—Manaraqtaq pichqa chunka watayoqpasraqchu kankiqa hinaspaqa ćimaynataq Abrahamtaqa rikuwaq karqa? —nispa.

⁵⁸ Hinaptinmi Jesusñataq nirqa:

—Cheqaptapunim nikichik, manaraqpas Abraham kachkaptinqa ñam karqanina —nispa.

⁵⁹ Chaynata niptinmi rumiwan choqaparuya munarqaku, Jesusñataqmi pakakuruspa templomanta lloqsikaramurqa.

Ñawsa runata Jesus sanoyachisqanmanta

9 ¹ Richkaspanmi Jesus rikururqa nacekusqanmantapuni ñawsa runata. ² Hinaptinmi discipulonkuna tapurqa:

—Yachachikuq ćimanasqataq wak runaqa nacerqa ñawsa? ćTayta-mamanpa huchanmantachu icha kikinpa huchanmantachu? —nispa.

³ Jesusñataqmi nirqa:

—Manam kikinpa huchanmantachu nitaq tayta-mamanpa huchanmantachu, kayqa karqa Diospa rurasqankuna qawanankupaqmi. ⁴ Punchawraq kachkaptinqa llamkanaymi kachamuwaqniyapa rurasqankunapi, tutayaramuptinmi ichaqa manaña atiymanñachu llamkayta. ⁵ Kay pachapiraq kanaykamaqa runakunatam achkisaq.

⁶ Chaynata nispanmi allpaman toqaykuspan mituta rurarurqa hinaspm ñawsapa ñawinman llusiykuspan ⁷ nirqa:

—Rispayki mayllakaramuy Siloe estanquepi —nispa.

Siloeqa “kachasqa” ninanmi.

Chay runam rispan mayllakaramurqa hinaspm kutimurqa qawakustinña. ⁸ Veginonkunawan limosnero kasqan rikuqkunam nirqaku:

—ćKayqa tiyaykuspa limosna mañakuqchús? —nispa.

⁹ Chaymi wakinñataq nirqaku:

—Arí, paypunim —nispa.

Wakinñataqmi nirqaku:

—Manam paychu, rikchayllam-rikchakun —nispanku.

Hinaptinmi Kikinña nirqa:

—Arí, ñoqam kani —nispa.

¹⁰ Hinaptinmi tapurqaku:

—ćImaynamá qawarikururqankiqa? —nispa.

¹¹ Payñataqmi willakurqa:

—Jesus sutiyoq runam mituta ruraykuspan ñawiyman llusiykuwarqa hinaspm niwarqa: “Siloe *estanqueman rispayki mayllakaramuy” nispan. Rispaymi mayllakaramurqani hinaspm qawarikururqani —nispa.

¹² Chaymi Paykunañataq nirqaku:

—ćMaypitaq kachkan chay runaqa? —nispa.

Hinaptinmi chay runañataq nirqa:

—Manam yachanichu —nispa.

Qawarikuruq runata tapupayasqankumanta

¹³Chay qawarikuq runatam *fariseokunaman pusarqaku. ¹⁴Paytaqa Jesusmi sanoyerachirqa *samana punchawpi mituta ruraykuspan. ¹⁵Fariseokunam tapurqa chay runata ñawska kachkaspaq imaynam sanoyerarusqanmanta. Paymi willakurqa: —Mituta ruraykuspan ñawiyman llusiykuwarqa hinaptinmi mayllakuruspay qawarikururqani —nispa.

¹⁶Wakinnin *fariseokunañataqmi nirqa:

—Chay sanoyerachisuqniki runaqa manam Diosmantachu samana punchawpi mana samasqanrayku —nispa.

Wakinninñataqmi nirqaku:

—Huchasapa runaqa ćimaynataq ruranman milagrokunataqa? —nispanku.

Chaynapim runakuna kikinkupura mana acuerdochu karqaku. ¹⁷Mosoqmantam tapurqaku chay ñawpaq kaq ñawsata:

—Qamqa ćimaninkitaq ñawiki qawarichisuqniki runamantaqa? —nispa.

Hinaptinmi payñataq nirqa:

—Payqa Diosmanta willakuqmi —nispa.

¹⁸*Judiokunañataqmi mana creerqachu ñawska kaspan kunanñataq qawarikurusqanta chaymi qayachimurqaku tayta-mamanta ¹⁹hinaspam tapurqaku:

—¿Kay runapa tayta-mamanchum kankichik, paychum nacesqanmantapuni ñawska nisqaykichik? ¿Imaynataq kunanqa qawakuchkanña? —nispa.

²⁰Paykunañataqmi nirqaku:

—Arí, ñoqaykum tayta-maman kaniku, yachanikum ñawska nacesqantaqa. ²¹Ichaqa manam yachanikuchi imaynam qawarikusqantapas chaynataq pim ñawin sanoyerachisqantapas. Tapuychik payta, yuyayniyoqñam, kikinmi willakunqa —nispa.

²²Tayta-mamanqa chaynataqa nirqa *judiokunata manchakuspankum. Chay judiokunaqa ñam tanteanakururqakuña pipas: “Jesusqa Cristom” niptinqa *hununakuna wasimanta wischurunankupaq. ²³Chayraykum tayta-mamanqa nirqa: “Tapuychik payta, yuyayniyoqñam payqa” nispa.

²⁴*Judiokunam mosoqmanta qayachimurqa ñawska kaqta hinaspam nirqaku:

—Cheqapta rimaspa Diosta alabay, ñoqaykuqa yachanikum chay runaqa huchasapa kasqanta —nispa.

²⁵Payñataqmi nirqa:

—Ñoqaqa manam yachanichu huchasapa kasqantaqa, yachakunim ichaqa ñawpaqtaqa ñawska kachkaspaypas kunan qawakusqayta —nispa.

²⁶Chaymi mosoqmanta tapurqaku:

—¿Imanaykusurqankitaq? ¿Imatataq ruraykusurqanki ñawiki qawarikurunapanqa? —nispa.

²⁷Payñataqmi nirqa:

—Ñam nirqaykichikña, ichaqa manam uyariwankichikchu. ¿Imapaqñataq munankichik yapatawan ninaytaqa? Seguroch qamkunapas puriqmasinña kaya munankichik —nispa.

²⁸Chaynata niptinmi insultaspanku nirqaku:

—Chay runataqa qanmi qatichkanki, ñoqaykuqa qatiniku Moisestam. ²⁹Ñoqaykuqa yachanikum Diosqa Moiseswan rimasqanta. Jesusmantam ichaqa mana yachanikuchi maymantam kasqantapas.

³⁰Chay runañataqmi nirqa:

—iAdmirakuypaqmi kayqa! Maylawmantam kasqanta mana yachachkaptiki-chikpas ñoqallaytam qawariyakachiwan.³¹ Yachasqanchikman hinapas Diosqa manam huchasapakunataqa uyarinchu aswanqa yupaychaqninkunallatam hinaspá paypa munasqan ruraqkunallatam.³² Kunankamam manaraq uyarikurqachu nacesqanmantapuni ñawsata pipas qawarichisqanmantaqa.³³ Sichu chay runa Diosmanta mana hamuspaqa manachá kaykunataqa ruranmanchu —nispa.

³⁴Chaymi *judiokunañataq nirqaku:

—Qamqa nacerqankipas huchapa huntasqanmi ɬinachkaspachu yachachiway-kutaraq munanki? —nispa.

Chaynata niruspankum qarqorurqaku *huñunakunanku wasimanta.

Qawakuq ñawsakunamanta

³⁵Jesusmi yacharurqa chay runata *huñunakunanku wasimanta wischurusqankuta, paywan tupaykuspanmi nirqa:

—¿Creenkichu Diosmanta Hamuq Runapi? —nispa.

³⁶Chay runam nirqa:

—Señorlláy ɬpitaq payqa payman iñikunaypaq? —nispa.

³⁷Chaymi Jesusñataq nirqa:

—Ñam rikuykunkiña, ñoqam kani qanwanmi rimachkani —nispa.

³⁸Chaymi chay runa nirqa:

—Ininim Señor —nispa.

Chaynata niykuspanmi qonqorakuykuspa adorarpa.

³⁹Jesusñataqmi nirqa:

—Ñoqaqa kay pachamanqa hamurqani allin arreglo ruraqmi hinaspá ñawsakunapa ñawin kichaykuqmí chaynapi wakinkunañataq qawakuchkaspankupas mana rikukunankupaq —nispa.

⁴⁰Wakinnin *fariseokunañataqmi chayna nisqanta uyariruspanku nirqaku:

—Chaynaqa ñoqaykupas ñawsachiki kaniku —nispa.

⁴¹Hinaptinmi Jesusñataq nirqa:

—Ñawsa kaspaykichikqa mana huchayoqchá kawaqchik, ichaqa: “Qawakunikum” nisqaykichikraykum huchayoq kankichik —nispa.

Allin michiqwan tupachisqanmanta

10 ¹—Cheqaptapunim nikichik, pipas ovejapa corralninman mana punkunta yaykuspa huklawnin yaykuqqa suwam hinaspá salteaqmi. ²Punkun yaykuqmí ichaqa ovejakunapa michiqnin. ³Punku cuidaqpas kichanmi yaykunampaq chaynataqmi ovejakunapas uyarintaq sutiñmantakama qayaptin, chayñam qarqon corralninmanta. ⁴Ovejakunata kanchanmanta qarqospanmi puntanta rin, ovejakunañataqmi qayasqanta uyarispán qatin. ⁵Mana reqsisqantaqa ovejakunaqa manam qatinchu, ayqekunmi chayna runamantaqa voznipta mana reqsisqanrayku.

⁶Chay rikchanachiya niptinpas paykunaqa manam entienderqakuchu.

Allin michiqqa Jesuslla kasqanmanta

⁷Jesusmi huktawan nirqa:

—Cheqaptapunim nikichik, ñoqam kani ovejakunapa yaykunan punku. ⁸Ñoqamanta ñawpaq hamuqkunaqa karqa suwakunam hinaspá salteaqkunam chaymi ovejakunaqa

mana kasurqachu. ⁹Ñoqam punku kani, chayninta yaykuqqa salvakunqam. Payqa oveja hinam yaykunqapas hinaspa lloqsimunqapas hinaspa pastotapas tarinqa.

¹⁰—Suwaqa yaykun suwakuruspa wañurachinallanpaqm̄i hinaspa purmachinanpaqm̄i. Ñoqam ichaqa hamurqani kawsanaykichikpaq hinaspa kawsaywan huntasqa kanaykichikpaq. ¹¹Ñoqaqa kani allin michiqmi. Allin michiqqa vidantam qon ovejankunaratayku. ¹²Pagollapaq michiqmi ichaqa atoq hamuptinpas ovejakunata saqueruspan ayqekun, manamá payqa dueñochu nitaqmi ovejakunapas paypachu. Chaymi ovejakunatapas atoq hapiruspan cheqechin. ¹³Pagollapaq michipakusqanraykum ayqekun mana imapas qokuptin.

¹⁴⁻¹⁵—Ñoqaqa kani allin michiqmi. Taytayaq reqsowanmi, ñoqapas Taytaytaqa reqsinim, reqsinitaqmi ovejaykunatapas hinaptinmi paykunapas reqsiwan. Chaymi vidayta qoni paykunaratayku. ¹⁶Kachkantaqmi sapaq ovejaykunapas kay corralpi mana kaqkuna. Paykunatapas pusamuptiyi vozniyta uyarinqaku, chaynapim kanqa chulla kanchallaña hinaspa chulla michiqlaña.

¹⁷—Vidaytam qoni kaq kawsarimunaypaq, chaymi Taytay kuyawan. ¹⁸Manam pipas vidaytaqa qechuwanmanchu, kikiymi qosaq vidaytaqa. Makillaypim kachkan qonaypaqpas chaynataq kawsarimunaypaqpas. Chaynatam kamachiwarqa Taytay.

¹⁹Chay nisqanta uyariruspankum *judiokuna mana acuerdochu karqaku.

²⁰Achkaqm̄i nirqaku:

—¿Imapaqm̄i uyarinkichik? Payqa demonioyoq locom —nispa.

²¹Wakinninñataqmi nirqaku:

—Demoniopa huntasqanqa manam chayna sumaqllatañaqa rimanmanchu. Demonioqa manam ñawsataqa qawarichinmanchu —nispa.

Jesusta Judiokuna qepanchakusqankumanta

²²Jerusalen llaqtapim para tiempopi Templo Dedicacion Fiesta karqa. ²³Jesusmi purichkarqa Salomonpa Portalnini. ²⁴Chaymi *judiokuna muyuykuspa nirqaku:

—¿Haykapikamataq iskayrayachiwankiku? Qam Cristo kaspaykiqa clarotayá willawayku —nispa.

²⁵Jesusñataqmi nirqa:

—Ñam nirqaykichikña ichaqa manam creerqankichikchu, tukuy imatam rurani Taytaya atiy qowasqanwan, chaykunam ñoqamanta willakun. ²⁶Qamkunaqa manam ovejaykunachu kankichik chaymi mana creenkichikchu. ²⁷Ovejaykunaqa vozniytam uyarin, ñoqapas paykunataqa reqsinim, chaymi paykunaqa qatiwanku. ²⁸Ñoqam paykunaman qoni wiñay kawsayta chaymi paykunaqa haykapipas mana chinkanqachu, manataqmi pipas qechuwanqachu makiymantaka. ²⁹Tukuy ima qoqniy Taytayaq llapanmantapas atiinyoqmi chaymi mana pipas atinmanchu Taytaya makinmanta qechuyaqa. ³⁰Taytaywanqa hukllam kaniku.

³¹*Judiokunañataqmi huktawan hatarirqaku rumiwan chamqanankupaq.

³²Chaymi Jesus nirqa:

—Achkatam rurraqani allin ruraykunata Taytaya atiy qowasqanwan, chaynaga ¿mayqanninmantataq rumiwan chamqawayta munankichik? —nispa.

³³Judiokunañataqmi nirqa:

—Chamqapaytaqa munaykiku manam allin rurasqaykimantachu aswanqa rimaspayki Diosta piñachisqaykimantam chaynataq runa kachkaspayki Dios tukusqaykimantam —nispa.

³⁴ Jesusñataqmi nirqa:

—Qamkunapa leynikichikpim qellqasqa kachkan: “Ñoqam nirqaykichik qamkunaqa dioskuna kasqaykichikta” nispas niq. ³⁵ Manam negachwanchu Bibliapa nisqantaqa. Diosqa suticharqa dioskunawanqa willakusqankuna chaskiqkuntam. ³⁶ Taytam sapaqchawaspan ñoqata kachamuwarqa kay pachaman, chaynaqa čimanasqamá ninkichik: “Diostam insultan” nispasa “Diospa churinmi kani” nisqayraykuqa? ³⁷ Taytapa ruranankunata mana ruraptiyqa amayá creewaychikchu. ³⁸ Ichaqa paypa rurananta ruraptiyqa manaña ñoqapi creespaykichikpas rurasqaykunapiyá creeychik, chaynapim yachankichik Taytawanqa huklla kasqayta.

³⁹ Huktawanmi Jesusta presochayta munarqaku ichaqa paykunamantam lluptirurqa.

⁴⁰ Jesusmi kasqallan kutikurqa Jordan Mayupa waklawninman, chaypim ñawpaqta Juan bautizarqa, chaypi Jesus kaptinmi ⁴¹ qawanankupaq achkallaña runakuna rirqaku. Chayman rispankum ninakurqaku:

—Juanqa manam ima *milagrotapas rurarqachu, Jesusmanta nisqanmi ichaqa cheqap —nispa.

⁴² Chaymi Jesuspi achkaq iñirqaku chay lugarpi.

Lazaropa wañukusqanmanta

11 ¹ Betania llaqtayoq Lazaro sutivoq runam onqochkarqa, payqa *yacharqa panin Mariawanmi hinaspa panin Martawanmi. ² Onqoq Lazaropa panin Mariam huk kutipi miski asnaq aceitewan untaykurqa Señor Jesuspa chakinman hinasspam chukchanwan chakichirqa. ³ Lazaropa paninkunam kacharqa Señor Jesusman willachiq:

—Señorlláy, amistadniki Lazarom onqochkan —nispa.

⁴ Jesusñataqmi chayta uyariruspan nirqa:

—Chay onqoyqa manam wañuchinqachu aswanqa Dios hatunchanapaqmi, kay onqoywanqa Diospa Churinmi hatunchasqa kanqa.

⁵ Jesusqa sinchitam kuyarqa Lazarota, kuyarqataqmi Martatapas chaynataq ñañantapas. ⁶ Chaymi “Lazaropa onqosqanmanta” uyariykuspan qeparurqa iskay punchawtawanraaq. ⁷ Chaymantañam nirqa discipulonkunata:

—Hakuchik kutisun Judea lawman —nispa.

⁸ Discipulonkunañataqmi nirqaku:

—Yachachikuq, qayninpallataq chay judiokunaqa rumiwan wañuchiyya munasurqanki čhaychu kutiytaraq munachkanki —nispa.

⁹ Jesusñataqmi nirqa:

—¿Punchawqa manachu chunka iskaynin horayoq? Pipas punchawpi purispaga manam mitkanchu kay pachapi achkiywan qawakusqanrayku. ¹⁰ Tuta puriqmi ichaqa mitkan tutayapi kasqanrayku.

¹¹ Chaymantam Jesus nirqa:

—Amistadninchik Lazaroqa puñuchkanmi, hakuchikyá rikchachimunaypaq —nispa.

¹² Discipulonkunañataqmi nirqa:

—Señorllayku, puñuruspaqa sanoyanqachá —nispanku.

¹³ Jesusqa nirqa chaynataqa “Lazaroqa wañukunñam” ninantam, discipulonkunañataqmi piensarqaku “Puñusqanmantachiki nichkan” nispanku. ¹⁴ Chaymi Jesus clarotaña nirqa:

—Lazaroqa wañukunñam. ¹⁵ Qamkunaraykum kusikuni mana chaypi kasqaymanta, chaynapi aswan mastaraq creenaykichikpaq. Hakuchikyá payman —nispa.

¹⁶ Chaymi mellizowan sutichasqanku Tomas discipulomasinkunata nirqa:

—Rispayá ñoqanchikpas yachachikuqwan wañumusunchik —nispan.

Kawsay qokuqqa Jesuslla kasqanmanta

¹⁷ Jesusmi chayaruspan Lazarota tarirurqa sepulturapi tawa punchaw pampas-qataña. ¹⁸ Betania llaqtaqa karqa kimsa *kilometro hinallam Jerusalenmanta.

¹⁹ Chaymi achkaq judiokuna rirqa Martapatawan Mariapata consuelaq turinkumanta llakisqa kaptinku. ²⁰ Martam Jesuspa hamusqanta yacharuspan tariparqa, Mariañataqmí kachkarqa wasipi. ²¹ Martam nirqa Jesusta:

—Señorlláy, qam kaypi kaptikiqa turillayqa manachá wañunmanchu karqa.

²² Aswanqa yachanim, Diosqa qosunkim tukuy ima mañakusqaykitaqa —nispa.

²³ Chaymi Jesus nirqa:

—Turikiqa kawsarimunqam —nispa.

²⁴ Martañataqmí nirqa:

—Arí, wañuqkunapa kawsarimunan tukupay punchawpi kawsarimunantaqa yachanim —nispa.

²⁵ Jesusñataqmí nirqa:

—Ñoqam kani kawsarichiqpas chaynataq kawsay qokuqpas. Pipas ñoqaman iñiqqa wañuspapas kawsarimunqam. ²⁶ Pipas kawsachkasullanraq ñoqaman iñiqqa manam wiñayapaqchu wañunqa. ¿Creenkichu kayta Marta? —nispa.

²⁷ Chaymi Martañataq nirqa:

—Arí Señorlláy, ñoqaqa creenim, qamqa kanki kay pachaman hamuq Diospa Churin Cristom —nispa.

Lazaropa sepulturanpi Jesuspa waqasqanmanta

²⁸ Chaynata nispanmi Marta rirqa ñañan Maria qayaq, paytam upallallamanta nirqa:

—Yachachikuqqa kaypiñam kachkan, qayasuchkankim —nispa.

²⁹ Chaynata Marta niykuptinmi Maria chaylla hatarispa rirqa Jesuspa kasqanman.

³⁰ Jesusqa manaraqmí llaqtamanqa chayarqaraqchu, payqa kachkarqa Martawan tupaykusqan sitiollapiraqmi. ³¹ Consuelaqnin judiokunañataqmí Maria chaylla hatariruspan lloqsiramuptin qatimurqaku: “Sepulturatachiki richkan waqaq” nispanku.

³² Mariañataqmí Jesuspa kasqanman chayaruspan qonqorakuykurqa hinaspam nirqa:

—Señorlláy, kaypi kaptikiqa turillayqa manachá wañunmanchu karqa —nispa.

³³ Jesusñataqmí Mariapa waqasqantawan kuska hamuq judiokunapa waqasqanta qawaykuspan sonqonpi sinchita llakirikurqa. ³⁴ Chaymi tapurqa:

—¿Maypitáq pamparamunkichik? —nispa.

Paykunañataqmí nirqaku:

—Señor, hakuchikyá qawaykamunki —nispa.

³⁵ Chaymi Jesus waqarqa.

³⁶ Judiokunañataqmí ninakurqaku:

—Qawaychik maynatam kuyasqa —nispanku.

³⁷ Wakiqniñataqmí nirqaku:

—Payqa ñawsatapas qawarichirqam ñamanachum sanoyarachinman karqa chay-napi Lazaroqa mana wañukunampaq? —nispa.

Lazaropa kawsarimusqanmanta

³⁸Jesusñataqmí sinchi llakisqa asuykurqa sepulturaman, chayqa karqa machaymi, punkunñataqmí karqa hatun rumiwan tapasqa. ³⁹Jesusmi nirqa:

—Horqoychik chay rumita —nispa.

Hinaptinmi wañukuqpa panin Martañataq nirqa:

—Señorlláy, ñachá asnارichkanña, tawa punchawñam wañukusqanqa —nispa.

⁴⁰Jesusñataqmí nirqa:

—¿Manachu nirqayki: “Creespaykiqa rikunkim Diospa atiyninta” nispay?

⁴¹Rumita horqoruptinkum Jesus hanaq pachata qawarispan nirqa:

—Taytáy, graciastam qoyki uyariykuwasqaykimanta. ⁴²Qamqa siemprem uyariwanki, chaymi kaykunata nichkayki tuyuriqniypi kaq runakuna kachamuwasqaykita creenankupaq.

⁴³Chaynata nispanmi nisyunneqta qayarqa:

—iLazaro, lloqsimuy! —nispa.

⁴⁴Wañuqñataqmí lloqsimurqa makin-chakin wasasqa hinaspa uyanpas telawan wankusqa. Hinaptinmi Jesus nirqa:

—Purinapaq paskaychik —nispa.

Jesuspa contranpi rimanakusqankumanta

(Mt 26:1-5. Mr 14:1-2. Lc 22:1-2)

⁴⁵Mariawan riq achkaq judiokunañataqmí Lazaro kawsarirachisqanta qawaykuspanku Jesusman iñikuykurqaku. ⁴⁶Wakiqinñataqmí *fariseokunaman willamurqaku Jesuspa rurasqanta. ⁴⁷Hinaptinmi *sacerdotekekunapa jefenkuna *cortepi huñunakurqa fariseokunawan hinaspm nirqaku:

—¿Imatataq rurasun? Kay runaqa achkatañam *milagrokunata ruraru.

⁴⁸Mana harkaptinchikqa lliw runach payman iñirunqaku, hinaptinchá romanokuna hamuruspa purmarachinqaku templonchiktawan nacionninchikta.

⁴⁹Caifas sutyoqmi karqa *sacerdotekekunapa jefen chay watapi, chaymi pay nirqa:

⁵⁰—Qamkunaqa manam imatas yachankichikchu nitaqmi cuentata qokunkichikchu. Aswan allinqa kanman huk runalla nacionninchikpa rantinpi wañuyninmi, enteron nacion puchukarunanmantaqa —nispa.

⁵¹Caifasqa chaykunataqa nirqa manam kikillanmantachu, chay watapi sacerdotekekunapa jefen kasqanraykum Dios revelarqa, chaymi nirqa: “Jesusqa wañunanmi judiokunapa nacionninpá rantinpi” nispan. ⁵²Jesusqa wañunan karqa manam paykunapa rantillanpichu aswanqa Diospa chequesqa churinkunata hukllaman huñunpaqwanmi. ⁵³Chay punchawmantam judio autoridadkuna tanteanakurqaku Jesus wañurachinankupaq.

⁵⁴Chaymi Jesusqa purirqa pakakuspallaña judiokunapa qayllanpiqa. Judeamanta lloqsispanmi rirqa chunniqpa hichpan Efrain sutyoq llaqtaman, chaypim *yacharqa discipulonkunawan.

⁵⁵Judiokunapa *Pascua Fiestanmi ña hichpamuchkarqaña, chaymi llapa runakuna enteron llaqtamanta rirqaku Jerusalenman Diosta adoranankupaq *chuyanchakuq. ⁵⁶Jesustam maskarqaku, temploman chayaruspm ninakurqaku:

—¿Imaninkichiktaq? ¿Hamunqachu fiestaman icha manachu? —nispa.

⁵⁷*Fariseokunapiwan *sacerdotekunapa jefenkunañataqmi kamachirqaku:
—Pipas yachanqa Jesuspa maypim kasqanta hinaspaqa willakamuchunyá pre-sochamunaykupaq —nispa.

Jesuspa chakinman aceite talliq warmimanta

(Mt 26:6-13. Mr 14:3-9)

12 ¹*Pascua Fiestapaq soqta punchawllaña faltachkaptinmi Jesus rirqa Lazaropa *yachasqan Betania llaqtachaman. Paytam Jesus kawsarichirqa wañusqamantaña. ²Jesuspaq convidota ruraptinkum Marta servirqa, Lazaroñataqmi mesapi tiyachkarqa Jesuswan. ³Mariañataqmi apamurqa sinchi precioyoq miski asnaq yaqa huk botella aceiteta. Chayqa rurasqa karqa nardo sutiyoq sachamantam, chaywanmi Jesuspa chakinman untaykurqa hinas pam chukchanwan chakichirqa. Chaymi wasi huntata miskillataña asnari rirqa. ⁴Discipulonkunamanta traicionaqnin kaq Judas Iscariotem nirqa:

⁵—Huk wata jornalpa chanin kay miski asnaq aceitetaqa rantikuruchwanchiki karqa, hinas pachiki chay qollqetaqa wakchakunaman qoykuchwan karqa —nispa.

⁶Judasqa nirqa chaynataqa manam wakchakunata kuyaspachu aswanqa suwa kaspanmi, paymi qollqeta waqaycharqa, chaymi payqa horqokuq qollqe waqaychasqanmanta.

⁷Chaymi Jesus nirqa:

—Ama harkakuychu, kaytaqa waqaycharqa pampakunay punchawpaqmi.

⁸Wakchakunaqa qamkunawanmi haykapkamapas kanqa, ñoqam ichaqa mana tukuy tiempochu qamkunawan kasaq.

Lazarota wañurachiy munasqankumanta

⁹Achkaq judiokunam yacharurqaku Betaniapi Jesus kasqanta hinas pam rirqa ku Jesustawan wañusqanmanta kawsarimuq Lazarota qawamunankupaq. ¹⁰⁻¹¹Lazarota rikuramuspankum achkaq judiokuna jefenkumanta karunchakururqaku hinas pam iñirqaku Jesusman.

Chaymi *sacerdotekunapa jefenkunañataq rimanakurqaku Lazarotawanña wañurachinankupaq.

Jerusalenman Jesuspa yaykusqanmanta

(Mt 21:1-11. Mr 11:1-11. Lc 19:28-40)

¹²Paqarinintintam *Pascua Fiestaman achkaq riqkuna yacharurqaku Jerusalenman Jesuspa risqanta. ¹³Paykunam kuchurqaku palmerapa kallmankunata hinas pam rirqa ku Jesus chaskiq kaynata qaparispanku:

—¡Yupaychasunchik! ¡Alabasqayá kachun Señorpa sutinpi hamuq Israel castakunapa Reyninqa! —nispa.

¹⁴Jesusmi asnochata tariramuspa sillakaramurqa Bibliapa nisqan cumplikunanaq:

¹⁵Sion llaqtapi yachaqkuna,
ama manchakuychikchu.
Reynikichikmi hamuchkan.
Asnopi silladam hamuchkan.

¹⁶Discipulonkunaqa manaraqmi entienderqakuchu chaykunataqa. Jesus hanaq pachaman kutikuptinñam yuyarirqaku chaykunaqa ñawpaqmantaraq qellqasqaña kasqanta, yuyarirqakutaqmi Jesuspaq chaykuna rurasqankutapas.

¹⁷Lazarota Jesus kawsarichisqanta rikuqunam willakurqaku sepulturamanta qayaykuspa kawsarirachisqanta. ¹⁸Chayraykum runakuna tariparqa Jesusman chay *milagro rurasqanta yachaspanku. ¹⁹*Fariseokunañataqmi ninakurqaku:

—Manam ima ruraytapas atichwanchu, qawaychik llapa runakunam payta qatichkanku —nispa.

Jesusta Grecia nacionniyoq runakuna maskasqankumanta

²⁰Fiestapi adoranankupaq riqkunam karqa wakiqnin Grecia nacionmanta kaqkuna. ²¹Paykunam asuyukurqaku Felipeman, Felipeqa *yacharqa Galilea law Betsaida llaqtapim. Paytam ruegakurqaku:

—Señor, reqsiykuytam munaniku Jesusta —nispa.

²²Felipeñataqmi rirqa Andresman willaq, iskayninkum rirqaku Jesusman willaq. ²³Jesusmi nirqa:

—Ñam tiempoña Diosmanta Hamuq Runaqa hatunchasqa kananpaq. ²⁴Cheqatapunim nikichik, allpaman huk trigo wichispa mana wañuspanqa hina kaqllam kanqa, wañuspanmi ichaqa achkallataña rurunqa. ²⁵Pipas vidallan kuyaqqqa wiñaypaqmi pierdenqa, pipas kay pachapi vidan cheqniqñataqmi wiñay kawsanpaq waqaychasqa kanqa. ²⁶Pipas serviwayta munaspaqa qatiwachunyá, payqa ñoqapa kasqaypim kanqa, serviwaqniytaqa Taytaymi ancha reqsisqata ruranqa.

Wañunanmanta Jesuspa willakusqanmanta

²⁷Kunanmi hukmanyasqa kachkani. Chaynaqa ñimanisaqtaq? ¿Icha: “Taytay, salvaykuway kunan rato imapas sucedewanamanta” nispachu nisaq? Ñoqaqariki kaynata kunan ñakarinaypaqmi hamurqani. ²⁸Chaynaqa Taytay, sutikitayá hatunchayña.

Hinaptinmi hanaq pachamanta qayakamurqa:

—Ñam hatuncharuniña, chaywanpas huktawanraqmí hatunchasaq —nispa.

²⁹Chaypi kaq runakunañataqmi uyarispanku nirqaku:

—Rayom toqyaramun —nispa.

Wakiqninñataqmi nirqaku:

—Angelmi rimapayaykamun —nispa.

³⁰Jesusñataqmi nirqa:

—Kay qayakuytaqa uyarinkichik manam ñoqaraykuchu aswanqa qamkunaraykum.

³¹Kunanmi kay pachapi kaqkuna juzgasqa kanqa, qarqosqataqmi kanqa kay pachapi kamachiqkuq diablopas. ³²Chakatawaptinkum llapallanta pusamusaq kikiyman.

³³Kaynata nispanmi entiendechirqa imaynam wañukunanmanta. ³⁴Runakunañataqmi nirqa:

—Leypiqa uyarirqaniku: “Cristoqa wiñaypaqmi kawsanqa” niqtam. ¿Imaynataq qamqa ninki: “Diosmanta Hamuq Runaqa cheqaptapunim chakatasqa wañunqa” nispaykiqa? ¿Pitaq chay Diosmanta Hamuq Runaqa?

³⁵Chaymi Jesusñataq nirqa:

—Pisi punchawllañam kasaq qamkunata achkinaypaq. Achkiyiyá puriychik qamkunawanraq kachkaptiyqa chaynapi tutayay mana vencerusunaykichikpaq. Pipas

tutayaypi puriqqa manam yachakunchu mayman risqantapas.³⁶ Qamkunawanraq achkiy kachkaptinqa achkiymanyá iñiyachik, chaynapi achkiypi kanaykichikpaq.

Kaykunata niruspanmi Jesus paykunamanta pakakururqa.

Jesusman mana iñiq judiokunamanta

³⁷ Jesus achkallaña *milagrokunata rurachkaptinpas manam paypi iñirqakuchu.

³⁸ Chaynapim cumplikurqa Diosmanta willakuq Isaiaspa nisqan. Paymi nirqa:

Señorlláy, willakusqaykutaqa creerqa ćpitaqsi?

Señorqa revelarqa atiynintaqa ćpimantaqsi?

³⁹ Manamá pipas creehta atirqachu. Isaiasqa qellqarqataqmi:

⁴⁰ Runakunatam Dios ñawsayarachirqa.

Paykunapa sonqontam rumiyachirqa
chaynapi mana rikukunankupaq,
chaynapi mana entiendenankupaq,
chaynapi mana kutirikamuwanankupaq,
chaynapi mana sanoyachinayaq.

⁴¹ Isaiasqa nirqa chaynataqa Jesuspa kanchariyninta rikuspanmi chaymi rimarqa paymanta.

⁴² Chaywanpas achkaq kamachikuq judiokunam iñirqaku Jesusman. *Fariseo-kunaraykum mana libretachu willakuqku chaynapi *huñunakunanku wasimanta mana wischusqa kanankupaq.⁴³ Chay kamachikuq judiokunaqa munarqa runaku-napa alabanantam Diospa alabananmantapas.

Jesuspa rimasqanman hina runakuna juzgasqa kananmanta

⁴⁴ Jesusmi qayakuq hina nirqa:

—Pipas ñoqaman iñiqqa manam ñoqallamanchu iñin aswanqa kachamuwaqniy Tay-taymanwanmi.⁴⁵ Ñoqa rikuwaqniyqa kachamuwaqniytapas rikunmi.⁴⁶ Ñoqaqa achkiy hinam hamurqani kay pachamañqa, pipas ñoqapi iñiqqa manañam tutayaypiñachu kanqa.⁴⁷ Pipas nisqaykunata uyarispán mana kasukuqtaqa manam ñoqachu condensasaq, ñoqaqa hamurqani manam runakunata condenaqchu aswanqa salvaqmi.⁴⁸ Pipas despreciawasan nisqaykunata mana kasukuqpaqa ñam kanña juzgaqnin, ñoqapa nisqaykunam paytaqa tukupay punchawpi juzganqa.⁴⁹ Ñoqaqa manam kikillaymantachu rimani, kachamuwaqniy Taytaymi kamachiwarqa imam rimarinaytaqa chaynataq imam yachachinaytaqa.⁵⁰ Ñoqaqa yachanim, Taytaypa kamachikuyninga wiñayapaq kawsay qokuqmi, ñoqapa nisqaykunaqa Taytaypa kamachiwasqanman hinam.

Discipulonkunapa chakinta Jesus mayllasqanmanta

13 ¹*Pascua Fiestapa ñawpaqintaraqmi Jesusqa yacharqaña kay pachamanta Taytanpa kasqanman kutinanta. Kay pachapi kaqmasinku-namanmi hatu-hatun kuyakuyninta qawachirqa.

² Jesusmi discipulonkunawan cenachkarqa, diabloqa Simon Iscariotepa churin Judastam umacharurqaña Jesusta traicionanapaq.³ Jesusqa yacharqam tukuy imatapas Taytan payman qoykusqanta, yacharqataqmi paymanta hamuspa payman

kasqallan kutinantapas.⁴ Jesusmi cenasqanmanta hatariykuspan hawa pachanta horqokuykurqa hinaspam pañowan weqawninta watakuykurqa.⁵ Lavatoriopi yaku-ta churaykuspanmi discipulonkunapa chakinta mayllarqa hinaspam weqawninpi pañowan chakichirqa.⁶ Simon Pedrota mayllanarpaq kaptinñataqmi pay nirqa:

—Señorlláy ¿qamraqchu ñoqapa chakiya mayllawankiman? —nispa.

⁷ Jesusñataqmi nirqa:

—Kunanqa manaraqmi entiendenkichi kay rurasqaykunataqa, qepatañam chaytaqa entiendenki —nispa.

⁸ Chaymi Pedro nirqa:

—Chakiytaqa manapunim haykapipas mayllawaqchu —nispa.

Jesusñataqmi nirqa:

—Mana mayllaptiyqa manam ñoqapaña-chu kanki —nispa.

⁹ Chaymi Simon Pedroñataq nirqa:

—Amayá chakillaytaña-chu mayllawayqa, mayllaykuwayá makiykunatapas chaynataq umaytapas —nispa.

¹⁰ Jesusñataqmi nirqa:

—Bañakuruspaqa manam necesitankichikñachu mayllanataqa, aswanqa chakillay-kichiktañam, qamkunaqa limpioñam kachkankichik, ichaqa manam llapaykichikchu.

¹¹ Jesusqa yacharqam pim traicionananta chaymi nirqa: “Manam llapaykichik-chu kankichik limpioqa” nispa.

¹² Discipulonkunapa chakinta mayllaruspanmi hawa pachanta churakuykuspa kasqallan tiyaykurqa mesaman hinaspam nirqa:

—¿Entiendenkichikchu qamkunawan kay rurasqayta?¹³ Qamkunam niwankichik: “Señorlláy, Yachachikuq” nispa, chaytaqa allintam ninkichik, arí chaynamá kani.¹⁴ Ñoqam Señornikichik hinaspay yachachiqnikichik kachkaspay chakikichikta mayllani, qamku-napas chaynayá chakikichikta mayllanakuychik.¹⁵ Ejemplotam qamkunaman qoykichik qamkunawan rurasqayta hina qamkunapas ruranaykichikpaq.¹⁶ Cheqaptapunim nikichik, sirvienteqa manam maschu patronniñmantaqa, manataqmi comision riqpas maschu kachaqniñmantaqa.¹⁷ Kaykunata entienderuspa ruraspaykichikqa kusisqam kankichik.

¹⁸—Manam llapallaykichikmantachu ñoqaqa rimachkani, reqsinim pikunam akllasqaytaqa. Bibliapa: “Mikuqmasillaypas contrallaypim pawatyarqa” nisqan-mi cumplikun.¹⁹ Manaraq imapas sucedekuchkaptinmi kunan nichkaykichik, ña sucedekuruptinmi ichaqa creenkichik rimapayasuqnikichikqa pim kasqayta.

²⁰ Cheqaptapunim nikichik, ñoqapa kachasqayta pipas chaskiqa ñoqatapunim chaskiwan, ñoqa chaskiwaqniñataqmi kachamuwaqniy Taytaya chaskin.

Judas traicionananmanta Jesuspa willakusqanmanta

(Mt 26:20-25. Mr 14:17-21. Lc 22:21-23)

²¹ Kaykunata nispanmi Jesus hukmanyarurqa hinaspam nirqa:

—Cheqaptapunim qamkunamanta huknikichik traicionawanqa —nispa.

²² Discipulonkunañataqmi qawanakurqa:

—Mayqanninchikmantaraq nichkan —nispa.

²³ Huknin discipulonmi karqa Jesuspa llumpay kuyasqan, paymi waqtanpi kachkar-qa.²⁴ Paytam Simon Pedro señascharqa pimantas Jesus chayna nisqan tapunanaqa.

²⁵ Jesuspa waqtanpi kaqñataqmi Jesus lawman aswanraq waqtapaykuspa tapurqa:

—Señorlláy ¿pitaaq chay traicionasuqniqiqa? —nispa.

²⁶Chaymi Jesusñataq nirqa:

—Chay runaqa tantata mikuyman challpuykuspa qosqaymi —nispa.

Tantata challpuykuspanmi qoykurqa Simon Iscariotepa churin Judasman.

²⁷Chayta mikuykuptillanmi Judasman *Satanas yaykururqa. Chaymi Jesus nirqa:

—Chay ruranaykita utqayman ruray —nispa.

²⁸Mesapi mikuqkunaqa manam mayqanninpas entienderqachu Judasman nisqantaqa.

²⁹Qollqeta Judas waqaychasqanraykum wakiqmin piensarqa Jesusqa: “Rantipakaramuy fiestapaq imapas necesitasqanchikta” otaq: “Qomuy imallatapas wakchakunaman” nispa nisqanta. ³⁰Chay tantata mikuruspa Judas lloqsiruptinqa tutañam karqa.

Mosoq kamachikuymanta

³¹Judas lloqsiramuptinmi Jesus nirqa:

—Kunanmi hatunchasqa kani Diosmanta Hamuq Runaqa, ñoqapitaqmi Diospas hatunchakun. ³²Diosmi hatunchakun ñoqapi, hatunchawanqataqmí kikinpipas, payqa chayllam hatunchawanqa. ³³Churillaykuna, manam unayñachu kasaq qamkunawanqa chaymi maskawankichik. Wakin judiokunaman nisqayta hinallam nikichik qamkunatapas. Ñoqapa kasqaymanqa qamkunaqa manam chayayta atiwaqchikchu. ³⁴Mosoq kamachikuytam qoykichik, kuyanakuychikyá. Imaynam ñoqa kuyaykichik chaynayá qamkunapas kuyanakuychik. ³⁵Kuyanakuptikichikqa llapallan runakunam yachanqa discipuloykuna kasqaykichikta.

Jesusmi willakun Pedropa negananmanta

(Mt 26:31-35. Mr 14:27-31. Lc 22:31-34)

³⁶Simon Pedrom nirqa:

—Señorlláy ¿maytataq rinkiqa? —nispa.

Jesusñataqmí nirqa:

—Ñoqapa risqaytaqa manam kunanqa qatiwankimanchu, qatiwankiqa qepa tiempokunapiñam —nispa.

³⁷Chaymi Pedroñataq nirqa:

—Señorlláy ¿imanaqsataq kunanqa mana qatikimanchu? Vidaytapas qosaqmí qamraykuqa —nispa.

³⁸Jesusñataqmí nirqa:

—¿Vidaykitachu qonki ñoqapaq? Cheqaptapunim niki, manaraqpas gallo wachkaptinmi kimsa kutikama negawanki.

Jesusqa Taytaman chayanapaq ñanmi.

14 ¹—Qamkunaqa amayá hukmanyaychikchu. Diospiyá confiakuychik, confia kuychiktaqyá ñoqapipas. ²Taytapa kasqanpiqa achkam kachkan lugarkuna *yachakunapaq, mana chayna kaptinqa manam rimariyllapas-rimariymanchu. Chaynaqa risaqmi qamkunapaq lugar allichamuq. ³Allicharamuspaymi kutimu-saq qamkuna pusanaypaq chaynapi maymi kasqaypi qamkunapas kanaykichikpaq.

⁴Qamkunaqa yachankichikmi mayman risqaytapas, reqsinkichiktaqmí ñantapas.

⁵Tomasmi nirqa:

—Señorlláy, manam yachanikuchu mayman risqaykitapas chaynaqa ¿imaynataq reqsisaqku ñantaqa? —nispa.

⁶Jesusñataqmí nirqa:

—Ñoqam kani ñan, cheqap kaqpas chaynataq kawsay qokuqpas. Taytaymanqa manam pipas chayanmanchu mana ñoqawanqa.⁷ Reqsipaykichikqa Taytayapas reqsinkichikmá, kunanmi reqsiyunkichik hinaspa rikuykunkichik —nispa.

⁸Felipeñataqmi nirqa:

—Señorlláy, Taytatayá qawaykachiwayku, hinaptinqa chayllapaqñam kaniku.

⁹Jesúsñataqmi nirqa:

—Felipe, unayñam qamkunawanqa kachkani. ¿Manaraqchu reqsiwanki?

Ñoqata rikuqniyqa Taytatas rikuykunñam. ¿Imanasqamá niwanki “Taytata rikuykachiwayku” nispaqa?¹⁰ ¿Manachu creenki Taytawana huklla kasqayta? Imatapas nikichikqa manam kikillaymantachu, ñoqawan kaq Taytam kikinpa ruranantaqa ruran. ¹¹Creechikyá, ñoqqa kani hukllam Taytawana, mana chayqa rurasqayraykuyá creechik. ¹²Cheqaptapunim nikichik, ñoqapi iñiqqa ruranqam ñoqapa rurasqaykunata, payqa ñoqapa rurasqaymantapas mastaraqmi ruranqa, chaynataqa ruranqa Taytamanña risqayraykum. ¹³Imatapas sutiypi mañakuptikichikqa rurasaqmi chaynapi Taytata Churin alabanaypaq. ¹⁴Imatapas sutiypi mañakuptikichikqa rurasaqmi.

Chuya Espirituta kachamunanpaq prometekusqanmanta

¹⁵—Kuyawaspaykichikqa kasukuychikyá kamachikuuniykunata. ¹⁶Mañakusaq-mi Taytata hinaptinmi kachamusunkichik huk Kallpanchaqnikichikta. Paymi kanqa qamkunawan tukuy tiempo. ¹⁷Cheqap Espiritutataqa kay pachapi kaqkunaqa manam chaskinmanchu, paykunaqa manam rikunkuchu nitaqmi reqsinkuchu. Qamkunam ichaqa reqsinkichik qamkunawan kasqanrayku, payqa qamkunapim kanqa. ¹⁸Manam sapallaykichiktachu saqerusqaykichik, kutimusaqmi qamkunaman. ¹⁹Asllatawan-qa runakunaqa manañam rikuwanqañachu, qamkunam ichaqa rikuwankichik, qamkunaqa kawsasqayraykum kawsankichik. ²⁰Chay punchawpim yachankichik Taytawana huklla kasqayta, yachankichiktaqmí qamkunapas ñoqawan huklla kasqaykichikta. ²¹Kamachikuuniykunata yachaspa kasukuq runaqa kuyawanmi, Taytaypas kuyanqam chayna kuyaqniytaqa. Ñoqapas kuyaspaymi reqsichikusaq paywan.

²²Chaymi Judas (mana Iscariote kaqchu) nirqa:

—Señorlláy ¿imanasqataq ñoqaykumanqa reqsichikunki aswanqa mana wakin runakunamanchu? —nispa.

²³Chaymi Jesúsñataq nirqa:

—Kuyawaqniyqa kasukunmi nisqaykunata, paytaqa kuyanqam Taytaypas, Taytawana hamuspaymi *yachasaqku kuyawaqniywan. ²⁴Mana kuyaqniyqa manam kasukunchu nisqaykunata. Qamkunaman nisqayqa manam ñoqapachu aswanqa kachamuwaqniy Taytaypam.

²⁵—Kaykunataqa nikichik qamkunawan kaspayraqmi. ²⁶Taytam Chuya Espiritu-ta ñoqapa sutiypi kachamunqa qamkunata kallpanchasunaykichikpaq, paymi tukuy imata yachachisuspaykichik yuyarichisunkichik qamkunaman tukuy ima nisqayta.

²⁷—Ñoqaraykum hawkalla kankichik, kay hawkayay qosqayqa manam runaku-napa qosqan hinachu. Amayá hukmanyaychikchu nitaq manchakuychikpaschu.

²⁸Ñam uyarirqankichikñá: “Riruspaymi kasqallan kutimusaq” nisqayta. Che-qapta kuyawaspaykichikqa kusisqam kawaqchik Taytaman risqaywanqa, payqa ñoqamantaqa aswan atiyniyoqmi. ²⁹Kaykunataqa nikichik manaraq imapas sucede-kuchkaptinmi, sucedekuruptinqa creenkichikmi.

³⁰—Manañam unayñachu rimasaq qamkunawanqa, ñam hamuchkanña kay pachapi kamachikuq diablo. Payqa manam imaniraqlatas munaychakunchu ñoqamantaqa. ³¹ Aswanqa hinamá chayna kanan, chaymi runakuna yachanqa Tayta kuyawasqanta, yachanqakutaqmi ñoqaqa paypa kamachiwasqanta rurasqaytapas.

Uvas plantamantawan kallmanmanta

15 Hatariychikyá, hakuchik kaymanta.

¹—Ñoqam kani cheqap uvas planta, Taytayñataqmi llamkaq. ² Mana ruruptinqa paymi kuchun ñoqapi kaq kallmakanata, ruruq kallmatañataqmi raw-mapaykun aswanraq rurunanpaq. ³ Qamkunaqa rawmasqa hinañam kankichik rimapayasqaykunawan. ⁴ Ñoqapiyá takyaychik ñoqañataq qamkunapi. Kallmaqa kikillanmantataq manam rurunmanchu mana yuranpi kaspacha, qamkunapas mantaqmi ruruwaqchikchu mana ñoqapi takyaspapaq.

⁵—Ñoqam kani uvas planta, qamkunañataqmi kankichik kallmaykuna. Ñoqapi takyaqqqa achkatam rurunqa. Ñoqamanta sapaqchakuruspam ichaqa mana imatapas rurawaqchikchu. ⁶ Pipas ñoqapi mana takyaqqqa qorusqa kallma hinam wischusqa kanqa, chakiruspanmi rupananpaq ninaman wischusqa kanqa.

⁷—Ñoqapi takyaspaykichikqa chaynataq yachachisqaykunatapas mana qonqaspaykichikqa mañakuychikyá tukuy ima munasqaykichikta hinaptinqa qosunkichikmi. ⁸ Taytaqa hatunchasqam achkata ruruptikichikqa, chaynapim qamkunaqa cheqap discipuloykuna kankichik. ⁹ Imaynam Tayta ñoqata kuyawan chaynam ñoqapas qamkunata kuyaykichik, kuyakuyuniyipiá takyaychik. ¹⁰ Taytapa kamachikuyninkunata kasukuspaymi takyachkani paypa kuyakuyinipi, chaynayá qamkunapas kamachikuyniyikunata kasukuspa kuyakuyuniypi takyaychik.

¹¹—Kaykunataqa nikichik ñoqawan kusikunaykichikpaqmí, chaynapi cheqap kusikuñiyoq kanaykichikpaq. ¹² Kaymi kamachikuyniy: “Kuyanakuychikyá qamkunatapas kuyasqayman hina.” ¹³ Hatu-hatun kuyakuñiyoqqa amistadninkunapa rantinpi wanuqmi. ¹⁴ Qamkunaqa kankichik amistadnuykunam kamachisqayta rurasqaykichikqa. ¹⁵ Manam sirvientepaqñachu hapikichik, sirvienteqa manam yachanchu patronninpa rurasqankunata. Qamkunaqa amistadnuyñam kankichik chaymi Taytapa niwasqankunata yachachirqaykichik. ¹⁶ Manam qamkunachu ñoqataqa akllawarqankichik, ñoqam qamkunataqa akllarqaykichik hinaspm churarqaykichik achkata rurunaykichikpaq chaynapi rurusqaykichik takyananpaq. Chaynaqa Taytam qosunkichik ñoqapa sutiyipi llapa ima mañakusqaykichikta. ¹⁷ Kaykunatamá kamachikichik qamkuna kuyanakunaykichikpaq.

Jesustawan iñiqninkunata runakunapa cheqnisqanmanta

¹⁸—Runakuna cheqnisuptikichikqa yuyariychikyá qamkunamantapas puntataqa ñoqata cheqniwasqankuta. ¹⁹ Kay pachapaq kaptikichikqa runakunachá kuyasunkichikman kikinta hina, aswanqa ñoqam akllakurqaykichik kay pachamanta chaymi runakunaqa cheqnisunkichik manaña kay pachapaq kasqaykichikrayku. ²⁰ Yuyariychikyá nisqaykunata. Sirvienteqa manam aswan munayñiyoqchu patronninmantataqa. Ñoqatam perseguiwarqaku, chaynaqa qamkunatapas perseguisunkichikmi, nisqaykunata kasukuspankuqa qamkunapa nisqaykichiktapas kasukunqakum. ²¹ Ñoqaraykum chaynataqa rurasunkichik kachamuwaqniya mana reqsisqankurayku.

²²—Sichu mana hamuymanchu karqa nitaq willaymanchu karqa hinaptinqa mana huchayoqchá kanmanku karqa, kunanmi ichaqa manaña imapas ninan-

ku kanchu huchankumanta.²³ Ñoqata cheqninqiykunaqa Taytatapas cheqninmi. ²⁴ Mana huchayoqqa kanmanku karqa paykuna ukupi mana pipapas rurasqanta mana ruraptichá, chay rurasqaykunata rikuchkaspancupas cheqniwankuraqmí, cheqninkutaqmí Taytaytapas. ²⁵ Kaykunaqa sucedekuchkan leypi: “Yanqamantam cheqniwarqaku” niq qellqasqa cumplikunanaqmí.

²⁶—Kallpanchasuqnikichik cheqap Espiritutam kachamusaq Taytaya partenmanta, payqa rimanqa ñoqamantam. ²⁷ Qamkunapas ñoqamantam willakunkichik, qamkunaqariki ñawpaqmantapunim ñoqawan karqankichik.

16 ¹—Tukuy kaykunatam nikichik mana hukmanyanyakichikpaq. ² Qarqomusunkichikmi *huñunakuna wasimanta, pipas wañuchisuqnikichikmi ninqa: “Kaykunata ruraspayqa Diostam servichkani” nispan. ³ Kaykunataqa ruranqaku Taytatawan ñoqata mana reqsiwasqankuraykum. ⁴ Kaykunataqa nikichik chay tiempokuna chayamuptin kay nisqaykunata yuyarinaykichikpaqmi.

Espiritupa rurasqanmanta

—Ñawpaqmantaraq qamkunawan kasqayraykum kaykunataqa manaraq nirqaykichikchu. ⁵ Kunanmi ichaqa richkaniña kachamuwaqniywan kuska kamunayaqp. Ichaqa manam mayqannikichikpas tapuwankichikchu: “¿Maytataq richkanki?” nispaqa. ⁶ Kaykuna nisqaywanmi sinchi llakisqa kachkankichik. ⁷ Cheqaptam nikichik, allinpunim ñoqapa rinayqa, mana riptyqa manach hamunmanchu qamkuna Kallpanchasuqnikichik, rispaymi ichaqa kachamusqaykichik. ⁸ Pay hamuspanmi runakunata convencechinga huchayoq kasqankumanta, Diospa munasqanman hina kawsanankumanta hinaspa juicio punchawmanta. ⁹ Ñoqapi mana creesqankuraykum huchayoq kanku. ¹⁰ Cuentatam qokunqaku Diospa munasqanman hina kawsanankumanta. Ñoqaqa richkani Taytapa kasqanmanmi, qamkunapas manañiam rikuwankichikchu. ¹¹ Cuentatam qokunqaku juicio punchawmanta, kay pachapi kamachikuqqa ñam juzgasqaña.

¹²—Achkaraqmí ninay kachkan qamkunaman ichaqa manaraqmi entiende-waqchikchu. ¹³ Cheqap Espiritu hamuspanñam yachachisunkichik tukuy imapas cheqap kaqkunataqa, payqa manam kikillanmantachu rimanqa aswanqa llapa imapas uyarisqanmantam hinaspm willasunkichik qepa tiempokunapi sucedekunamanta. ¹⁴ Payqa ñoqatam alabawanqa, ñoqamanta chaskispam willasunkichik qamkunaman. ¹⁵ Taytapa kaqninkunaqa ñoqapam chaymi nirqaykichik: Espirituqa ñoqamanta chaskispam willasunkichik qamkunaman, nispa.

Llakikupas kusikuymanña tikrakunanmanta

¹⁶—Asllamantam mana rikuwankichikñachu hinaspm asllatawanraq rikuwankichik.

¹⁷ Chaynata niptinmi wakin discipulonkuna tapunakurqaku:

—¿Imanichkantaq: “Asllamantam mana rikuwankichikñachu hinaspm asllatawanraq rikuwankichik, ñoqaqa richkaniñam Taytapa kasqanman” nispaqa?

¹⁸ ¿Imaninanmá chay asllamantaqa? Manam nisqantaqa entiendenchikchu.

¹⁹ Jesusmi musyarurqa tapukuy munasqankuta hinaspm nirqa:

—Nirqaykichikmi qamkunata: “Asllamantam mana rikuwankichikñachu hinaspm asllatawanraq rikuwankichik” nispa. ²⁰ Cheqaptapunim nikichik, qamkunam waqaspa llakikunkichik hinaptinmi runakunañataq kusikunqaku. Ichaqa llakisqallaña kachkaspapas kusikunkichikmi. ²¹ Warmipa wachakunan tiempo chayaramuptinmi payqa tarikun llakisqallaña, wawan naceramuptinñataqmí

qonqarun llakinkunata, kay pachapi wawan nacerusqanraykum payqa kusikun.
²²Chaynamá qamkunapas kunan llakisqa kachkankichik, ñoqa kutimuptiyimi ichaqa kusisqa kankichik, chay kusikuyaqa manam pipas qechusunkichikchu.

²³—Chay punchawpiqa manañam imamantapas tapuwankichikchu. Cheqaptapunim nikichik, sutypi mañakuptikichikqa taytaqa qosunkichikmi.

²⁴Kunankamam sutiyipiqa manaraq mañakurqankichikchu. Mañakuychikyá hinaspacha chaskinkichikmi chaynapi cheqap kusikuyniyoq kanaykichikpaq.

Kay pachapi mana allinkunata Jesuspa vencesqanmanta

²⁵—Kaykunatam nikichik rikchanachiykunawan, hamuq punchawpiqa manañam rikchanachiykunawanñachu rimapayasqaykichik, aswanqa sutilatañam rimapayasqaykichik Taytaymanta. ²⁶Chay punchawmi Taytata mañakunkichik ñoqapa sutypi, manam ñoqañachu Taytataqa ruegapusqaykichik. ²⁷Taytayqa kuyasunkichikmi ñoqata kuyawasqaykichikrayku, qamkunaqariki creerqankichikmi Diosmanta hamusqayta. ²⁸Taytapa kasqanmantam hamurqani kay pachaman, kunanñataqmi kay pachata saqespay kutisaq Taytayman.

²⁹Discipulonkunañataqmi nirqa:

—Kunanqa sutilatañam rimachkanki, manam rikchanachiykunawanñachu.

³⁰Kunanqa yachanikuñam tukuy ima yachaq kasqaykita, manañam pipas tapusunkiñachu, chayraykum creeniku Diosmanta hamusqaykita —nispa.

³¹Jesusñataqmi nirqa:

—¿Ñachu kunanqa creerunkichikña? ³²Ñam hora chayaramunña, sapakam chequerunkichik hinaspm sapallaytaña saqeruwankichik. Ichaqa manam sapallaychu kachkani, Taytaymi ñoqawanqa kachkan. ³³Kaykunatam nikichik yanapasqayrayku hawkalla kanaykichikpaq. Kay pachapiqa ñakarinkichikmi ichaqa kallpanchakuychikyá, kay pachapi mana allinkunataqa venceruniñam.

Discipulokunapaq Jesuspa mañakusqanmanta

17 ¹Chaykunata niruspanmi Jesus hanaq pachata qawarispan nirqa:

—Taytáy, ñam hora chayaramunña. Churikitaqa hatunchawayñayá chaynapi qamtapas kay Churiki hatunchanaypaq. ²Churikimanmi qowarqanki llapallan runapi munaychakunaypaq chaynapi qowasqayki llapallan runakunaman wiñay kawsay qonaypaq. ³Chay wiñay kawsayniyoqqa kanku sapallan cheqap Dios kasqaykita reqsiqkunam hinaspa kachamusqayki Jesucristota reqsiqkunam.

⁴—Ñoqam hatuncharqayki kay pachapi, ñoqaqa tukuruniñam ruranaypaq kamachiwasqaykita. ⁵Taytáy, kunanyá hatunchaway ñawpaqnikipi, chayna hatunchasqmá karqani manaraqpas kay pacha kachkaptin.

⁶—Kay pachamanta qowasqayki runakunamanqa ñam willaniña pim kasqaykita. Paykunaqa qampam karqa chaymi qowarqanki, paykunaqa palabraykitam kasukunku. ⁷Kunanqa yachankuñam tukuy ima qowasqaykiqa qampa kasqanta. ⁸Ñam willaruniña qowasqayki palabraykitaa chaymi chaskiykurqaku, paykunaqa yachankuñam qamanta cheqaptapuni hamusqayta hinaspm creenku qampuni kachamuwasqaykita.

⁹—Paykunapaqmi ruegakuykiqa, manam kay pachapi wakin runakunapaqwanchu, ruegakuykiqa qowasqallaykipaqmi, paykunaqa qampamá. ¹⁰Tukuy ima kapuqniyqa qampam, qampa kaqñataqmi ñoqapa, tukuy chaykunapim ñoqaqa hatunchasqa kani.

¹¹—Manañam kay pachapiñachu kasaq, paykunam ichaqa kay pachapiraq kanqaku, ñoqam ichaqa hamuchkaniña qanwan kuska kanaypaq. Chuya Taytáy, atiynikiwanyá waqaychaykuy qowasqaykikunata chaynapi ñoqanchik hina huklla kanankupaq. ¹²Kay pachapiraq kaspayqa atiynikiwanmi nanachikurqani qowasqaykikunata, waqaycharqanimá, manam mayqanninpas chinkarqachu ichaqa ña chinkananpaq kaqlam chaynapi Bibliapa nisqan cumplikunanaq.

¹³—Kunanqa hamuchkaniñam qampa kasqaykiman. Kay pachapiraqmi nichkani kaykunataqa ñoqapa kusikuñiywan huntasqa kanankupaq. ¹⁴Ñoqaqa ñam palabraykita willaruniña chaymi paykunaqa wakin runakunapa cheqnisqan kachkanku manaña kay pachallapaq kasqankurayku, ñoqapas manamá kay pachallapaqchu kani. ¹⁵Mañakuykiqa manam kay pachamanta horqonaykipaqchu aswanqa diablomanta waqaychanaykipaqmi. ¹⁶Ñoqaqa manam kay pachallapaqchu kani chaynataqmi paykunapas mana kay pachallapaqtacha. ¹⁷Kikikipaqyá chuyanchay cheqapwan, palabraykiqariki cheqapmi. ¹⁸Imaynam ñoqata kachamuwarqanki kay pachapi kaq runakunaman chaynataqmi paykunatas kachani kay pachapi kaq runakunaman. ¹⁹Paykunarykum kikiypuni chuyanchakuni chaynapi paykunapas cheqap palabraykiwan chuyanchakunakupaq.

²⁰—Manataqmi ñoqaqa mañakuyki paykunallapaqchu aswanqa paykuna ñoqamanta willakuptin iñiqkunapaqwanmi. ²¹Taytáy, mañakuchkaykiqa paykuna huklla kanankupaqmi, imaynam qanwan huklla kasqanchikpi hinayá paykunapas huklla ñoqanchikwan kachunku chaynapi qampa kachamuwasqaykita runakuna creenanaq. ²²Hatunchawasqaykiman hinam ñoqapas paykunata hatuncharqani, chaynapi qanwan huklla kasqanchikpi hina paykunapas huklla kanankupaq. ²³Ñoqam kachkani paykunapi, qamñataqmi kachkanki ñoqapi chaynapi paykunaqa chullallaña kanankupaq, hinaptinmi runakuna yachanqaku qampuni kachamuwasqaykita, yachanqakutaaqmi kuyawasqaykipi hina paykuna kuyasqaykitapas.

²⁴—Taytáy, qanmi qowarqanki paykunata chaymi munani paykunapas ñoqapa kasqaypi ñoqawan kanankuta chaynapi hatunchawasqaykita qawanankupaq. Manaraqpas kay pacha unanchasqa kachkaptinmi qamqa kuyawarqanki. ²⁵Chuya Taytáy, kay pachapi kaq runakunaqa manam reqsisunkichu, ñoqam ichaqa reqsiki, qowasqayki runakunapas yachantaqmi qam kachamuwasqaykitaqa. ²⁶Yachachirqanim pim kasqaykita, chaywanpas hinallaraqmi yachachisaq chaynapi kuyawasqaykiman hina paykunapas kuyanakunankupaq chaynataq ñoqapas paykunapi kanaypaq.

Jesusta presochasqankumanta

(Mt 26:47-56. Mr 14:43-50. Lc 22:47-53)

18

¹Chaykunata niruspanmi Jesus lloqsirqa discipulonkunawan Cedron Wayqopa waklawninman rinankupaq. Chaypi kaq huertamanmi Jesus yaykurqa discipulonkunapiwan. ²Traicionaqpín Judaspas sumaqtam reqsirqa chay sitiotaqa, chaypiqa achka kutipim Jesus huñunakurqa discipulonkunawan. ³Chaymanmi Judas chayaramurqa soldadokunawan hinaspa *sacerdote kunapa jefenkunapa hinaspa *fariseokunapa kachasqan guardiakunawan. Paykunam rirqaku farolniyoq, mecheroyoq hinaspa armanyoy. ⁴Jesusqa yacharqañam tukuy ima sucedenanta chaymi asuykuspa tapurqa:

—¿Pitataq maskachkankichik? —nispa.

⁵Paykunañataqmi nirqa:

—Nazaretmanta kaq Jesustam —nispa.

Jesusñataqmi nirqa:

—Ñoqam kani —nispa.

Traicionaqnin Judaspas paykunawanmi kachkarqa. ⁶“Ñoqam kani” nispa Jesus niptinmi runakuna qepaman suchuriruspanku pampaman wichiyyurqaku. ⁷Jesus susmi mosoqmanta tapurqa:

—¿Pitataq maskachkankichik? —nispa.

Paykunañataqmi nirqa:

—Nazaretmanta kaq Jesustam —nispanku.

⁸Jesusñataqmi nirqa:

—Ñam nikichikña “Ñoqam kani” nispa. Ñoqata maskawaspaykichikqa paykunataqa dejaychikyá pasakunankupaq —nispa.

⁹Chaynapim cumplikurqa Jesuspa ñawpaq rimarisqan, paymi nirqa: “Taytapa qowasqankunataqa waqaycharqanim, manam mayqanninpas chinkarqachu” nispa. ¹⁰Simon Pedroñataqmi espadayoq kasqanrayku chayta horqoykuspa Malco sutiyoq runapa *alleq rinrinta qorururqa. Payqa karqa *sacerdotekekunapa jefenpa runanmi. ¹¹Jesusñataqmi Pedrota nirqa:

—Espadaykita kutiykachiy vainanman. ¿Taytaya ñakarinaypaq qowasqantaqa manachu chaskiyman? —nispa.

Anaspa wasinman Jesus pusasqa kasqanmanta

(Mt 26:57-58. Mr 14:53-54. Lc 22:54)

¹²Soldadokunam jefenkupiwan hinaspa judiokunamanta kaq guardiakunapiwan Jesusta hapispanku watarurqaku. ¹³Hinasspam puntata pusarqaku Anaspa wasinman. Anasqa karqa Caifaspa suegronmi. Chay watapim Caifasqa karqa *sacerdotekekunapa jefen. ¹⁴Manachum Caifasqa puntataraq judiokunata nirqa: “Aswan allinqa kanman huk runalla nacionninchikpa rantinpi wañuyninmi” nispa.

Jesusta Pedro negasqanmanta

(Mt 26:69-70. Mr 14:66-68. Lc 22:55-57)

¹⁵Simon Pedroñataqmi huknin discipulomasinwan qatirqaku Jesusta, chay discipulomasinqa karqa *sacerdotekekunapa jefenpa reqsisqanmi, chaymi Jesuswan kuska yaykururqaku chay jefepa pationman. ¹⁶Pedroñataqmi qeparurqa hawa law punkupa waqtallanpi chaymi sacerdotekekunapa jefenpa reqsisqan discipulo lloqsiramuspan punku cuidaqa ruegakuspa Pedrota pusaykurqa. ¹⁷Punku cuidaqñataqmi Pedrota nirqa:

—Qamqariki kachkanki kay runapa huknin discipulonmi —nispa.

Pedroñataqmi nirqa:

—Manam ñoqachu kani —nispa.

¹⁸Chirimuptinmi criadokunawan guardiakuna ninata sansarachispalku sayaspa qonikuchkarqaku, chaypim Pedropas paykunawan qonikuchkarqa.

Jesusta sacerdotekekunapa jefen tapusqanmanta

(Mt 26:59-66. Mr 14:55-64. Lc 22:66-71)

¹⁹*Sacerdotekekunapa jefenmi tapurqa Jesusta pikunam discipulonkuna kasqanmanta chaynataq imakunam yachachisqanmanta. ²⁰Jesusmi nirqa:

—Ñoqaqa libretam rimarqani llapa runakunamanqa. Tukuy tiempom yacha-chirqani *huñunakuna wasikunapipas chaynataq llapa judiokunapa huñunakunan templopipas, manam pakasqapichu imatapas ñoqaqa rimarqani.

²¹ ¿Imanasqataq ñoqataqa tapuwanki? Tapuyqa uyariqniykunatayá, paykunayá nichun imamantam rimasqaytapas. Paykunaqa yachanmi imam rimasqaytapas.

²² Chaynata niptinmi chaypi sayaq huknin guardia Jesusta laqyarurqa uyanpi hinaspm nirqa:

—¿Chaynatachu ninayki *sacerdotekunapa jefenta? —nispa.

²³ Chaymi Jesusñataq nirqa:

—Mana allinta rimaruptiyqa willakuyá mana allin rimasqaymanta. Ichaqa nisay allin kaptinqa ¿imanasqamá maqwankiqa? —nispa.

²⁴ Anasmi watasqata Jesusta pusachirqa *sacerdotekunapa jefen Caifasman.

Jesusta Pedro huktawan negasqanmanta

(Mt 26:71-75. Mr 14:69-72. Lc 22:58-62)

²⁵ Pedroqa hinallam sayaspa ninapi qonikuchkarqa hinaptinmi nirqaku:

—Qamqariki kanki kay runapa huknin discipulonmi —nispa.

Pedroñataqmí negakuspan nirqa:

—Manam ñoqachu kani —nispa.

²⁶ Chaymantam *sacerdotekunapa jefenpa sirvienten tapurqa, chay sirvienteqa karqa Pedrowan rinrin kuchurachikuq runapa ayllunmi, paymá nirqa:

—¿Manachu rikurqayki huertapi Jesuswan kuska kaqta? —nispa.

²⁷ Chaymi huktawan Pedro negakurqa hinaptinmi chaylla gallo waqaramurqa.

Pilatopa qayllanpi Jesus kasqanmanta

(Mt 27:1-2, 11-14. Mr 15:1-5. Lc 23:1-5)

²⁸ Caifaspa wasinmantam Jesusta pusarqaku prefectopa palacionman. Ña achikyaramuptinmi judiokunaqa manaña yaykurqakuchu palacioman. Chayman yaykuspaqa manañam *Pascua carnero mikuya atinmankuchu karqa. ²⁹ Chaymi Pilato hawaman lloqsimuspa paykunata nirqa:

—¿Imamantataq kay runata acusankichik? —nispa.

³⁰ Paykunañataqmí nirqaku:

—Allin runa kaptinqa manachá entregaykikumanchu —nispa.

³¹ Hinaptinmi Pilatoñataq nirqa:

—Pusaspaykichikyá juzgamuychik leynikichikman hina —nispa.

Judiokunañataqmí nirqaku:

—Qamkunapa leynikichikman hinaqa manam pitapas wañuchiymankuchu —nispa.

³² Chaynapim imaynam cruzpi wañunanmanta Jesuspa nisqan cumplikurqa.

³³ Pilatom palacioman kutirispan Jesusta tapurqa:

—¿Qamchu kanki judiokunapa reynin? —nispa.

³⁴ Chaymi Jesusñataq nirqa:

—¿Chaynataqa niwanki kikillaykimantachu icha hukchu nisurqanki ñoqaman-ta? —nispa.

³⁵ Pilatoñataqmí nirqa:

—¿Judiochu ñoqaqa kani? Llaqtamasikikunawan *sacerdotekunapa jefenmi qamtaqa entregawarqa, chaynaqa cimatamá rurarunki? —nispa.

³⁶ Hinaptinmi Jesusñataq nirqa:

—Munaychakuuniyqa manam kay pachamantachu, kay pachallamanta kap-tinqa qatiwaqniykunachá peleanmanku judiokunapa jefenkunaman mana entregasqa kanaypaq. Munaychakuuniyqa manamá kay pachamantachu.

³⁷Hinaptinmi Pilato nirqa:

—Chaynaqa ¿reychu kanki? —nispa.

Chaymi Jesusñataq nirqa:

—Qanmi nichkanki rey kasqaytaqa. Chaypaqmí ñoqqa nacerqani, chaypaqtaqmi hamurqani kay pachamanpas chaynapi cheqapmanta rimanaypaq. Cheqap kasukuqkunaqa uyarinmi nisqaykunata.

³⁸Pilatom nirqa:

—¿Imataq chay cheqapqa? —nispa.

Wañunapanqa Jesus sentenciasqa kasqanmanta

(Mt 27:15-31. Mr 15:6-20. Lc 23:13-25)

Chaynata tapuruspanmi Pilatoqa huktawan lloqsimurqa hinaspam judiokunaman nirqa:

—Kay runapiqa manam imatapas tarinichu sentencianaypaq hinaqa. ³⁹Qamku-napa costumbrekichikman hinam *Pascua Fiestapi ñoqa kacharini huk presota. ¿Chaynaqa judiokunapa reynin kacharinaytachu munankichik? —nispa.

⁴⁰Chaynata niptinmi llapallanku qaparirqaku:

—iAma paytaqa kachariychu, Barrabasta kachariyqa! —nispa.

Barrabasqa karqa suwa runam.

19 ¹Chaynata niptinkum Pilato azotechirqa Jesusta. ²Soldadokunañataqmi kichkamanta coronata simpaspanku Jesuspa umanman churarqaku, hinachirqakutaqmi reypa hawa pachanwanpas. ³Asuykuspankum nirqaku:

—iKawsachun Judiokunapa reynin!

Chaynata nispankum uyanpi laqechurchurqaku.

⁴Pilatom mosoqmanta lloqsimuspan nirqa:

—Jesustam horqomuchkani, yachaychikyá, paypiqa manam imatapas tarinichu sentencianaypaq hinaqa —nispa.

⁵Jesusmi lloqsimurqa hawaman kichkamanta coronayoq hinaspá reypa pachan-wan churakusqa. Chaymi Pilato nirqa:

—iKayqayá kay runaqa! —nispa.

⁶*Sacerdote kunapa jefenkunañataqmi guardiakunapiwan Jesusta rikuykuspan-ku qaparirqaku:

—iChakataruy, chakataruy! —nispa.

Pilatoñataqmi nirqa:

—iQamkunayá chakatamuychik! Paypiqa manam imatapas tarinichu sentencia-naypaq hinaqa —nispa.

⁷Judiokunañataqmi nirqa:

—Kanmi ñoqaykupa leyniyku, chayman hinaqa wañunanmi yachakun “Diospa Churinmi kani” nisqanrayku.

⁸Chay nisqankuta uyariruspanmi Pilatoqa astawanraq mancharikururqa. ⁹Pa-lacioman kutichispanmi Jesusta tapurqa:

—¿Maymantamá qamqa kanki? —nispa.

Jesusñataqmi mana imatapas nirqachu. ¹⁰Chaymi Pilato nirqa:

—¿Manachu contestawanki? ¿Manachum yachanki qamtaqa kacharinapaq otaq chakatanaypaqpas atiyniyoq kasqayta? —nispa.

¹¹Jesuñataqmí nirqa:

—Dios atiya mana qosuptikiqa manam imanawankimanchu. Chaynaqa qampa makikiman ñoqata churamuqmi qanmantapas aswan huchayoqqa —nispa.

¹²Chayta uyariruspanmi Pilatoqa astawan kachaykuya munarqa chaymi judiokunañataq astawanraq qaparkacharqaku:

—Payta kachaykuspaqa manam Rey Cesarpa amistadninchu kanki. Pipas rey paq hapikuqqa Cesarpa enemigonmi —nispa.

¹³Chaynata niptinkum hawaman Jesusta pusachimuspan sentencianan cortepi Pilato tiyaykurqa. Chay sitiopa sutinmi karqa Loza Pampa, hebreopiñataq Gabata. ¹⁴*Pascua Fies-tapaq huk punchawillaña faltachkaptinmi yaqa chawpi punchawta judiokunata Pilato nirqa:

—Kayqayá reynikichikqa —nispa.

¹⁵Paykunañataqmí qaparkacharqaku:

—iWañuchun, wañuchun! iChakatay! —nispa.

Pilatoñataqmí nirqa:

—¿Reynikichiktachu chakatarusaq? —nispa.

*Sacerdotekunapa jefenkunañataqmí nirqa:

—Rey Cesarllam reyniykuqa, manam hukqa kanchu —nispa.

¹⁶Hinaptinmi Jesusta paykunaman Pilato entregaykurqa chakatanankupaq, chaymi Jesusta pasachirqaku.

Jesusta chakatasqankumanta

(Mt 27:32-44. Mr 15:21-32. Lc 23:26-43)

¹⁷Jesusmi lloqsirqa cruzninta hombrokuykuspa Uma Tullu Pataman, hebreopi sutinñataqmí Golgota. ¹⁸Chaypim chakatarqaku Jesusta, paypa kaylaw-waklaw waqtanpiñataqmí chakatarqaku iskay runata. ¹⁹Pilatom cruzpa umanpi qellqachirqa JUDIOKUNAPA REYNIN NAZARETMANTA KAQ JESUS niqta. ²⁰Chay letrerotam achkaq judiokuna leerqaku. Jesus chakatasqanku lugarqa karqa llaqtapa hichpallanpim. Chay letrerotaqa qellqachirqa kimsa idiomapim, hebreopi, latinpi hinaspa griegopi. ²¹Chaymi *sacerdotekunapa jefenkuna Pilatota nirqaku:

—Ama qellqaychu “judiokunapa Reyninmi” niqtaqa. Qellqaspaqa-qellqay: “Ju-diokunapa Reyninmi kani” niqtayá.

²²Pilatoñataqmí nirqa:

—ñam qellqasqaña kachkan —nispa.

²³Jesusta chakataruspankum soldadokuna paypa pachanta tawaman rakinakururqaku. Jesuspacha karqataqmí ukunakunan pachanpas mana sirasqa kunkanmanta urayninman awasqa. ²⁴Chaymi soldadokuna ninakurqaku:

—Ama llikispalla suertearusunchik mayqanninchikpaqpas kananpaq —nispa. Chaynapim cumplikurqa Bibliapi kayna niq:

Pachallaykunamat rakinakurqaku.

Pachallaypaqmiki suertetaraq choqarqaku.

Chaynatamá rurarqaku soldadokuna.

²⁵Cruzpa hichpanpim kachkarqa Jesuspa maman, kachkarqataqmí mamanpa ñañañapas, Cleofaspa warmin Mariapas chaynataq Magdala llaqtayoq Mariapas.

²⁶Jesusmi mamantawan kuyasqan discipulonta rikuruspan mamanta nirqa:

—Mamáy, chayqayá wawayki —nispa.

²⁷Discipulontañataqmí nirqa:

—Chayqayá mamayki —nispa.

Chay horamantam Jesuspa mamantaqa discipulonña wasinman pusarqa.

Jesuspa wañukusqanmanta

(Mt 27:45-56. Mr 15:33-41. Lc 23:44-49)

²⁸Kaykuna pasakuptinqa Jesusqa yacharqañam tukuy imapa cumplikusqanta, chaymi Bibliapi nisqan cumplikunanaq nirqa:

—Yakunayaruwanmi —nispa.

²⁹Chaypim kachkarqa puyñupi vinagre, chaymi kaspipa puntanpi esponjata chapuykuspa Jesusman haywarqaku. ³⁰Chaymi Jesusñataq vinagreta malliykuspan nirqa:

—iTukusqañam! —nispa.

Hinaspm umanta kumuykachispá espiritunta Taytanman qoykuspa wañukurqa.

Jesuspa waqtanta soldado tuksirusqanmanta

³¹*Pascua Fiestapaq huk punchawllaña faltaptinmi preparakusqankurayku judiokuna mana munarqakuchu *samana punchawpi cruzpi wañusqakuna hinalla kananta, chay samana punchawqa karqa hatun punchawmi. Chaymi Pilatota mañakurqaku chakatasqakunapa piernan pakichimunanaq hinaspa cuerponkuta uraykachimunanaq. ³²Soldadokuna rispanmi pakirqaku hukninpata chaynataq iskay kaqpátapas. ³³Jesusman asuykuspa qawaykuptinkuñataqmí payqa wañurusqaña, chaymi paypa piernantaqa manaña pakirqakuchu.

³⁴Huknín soldadom ichaqá Jesuspa waqtanta tuksirurqa lanzawan chaymi pawaramurqa yawarwan yaku. ³⁵Tukuy chaykunata rikuqqá ñoqa Juanmi kani, chayraykum willakuni, ñoqaqa yachanim cheqap nisqayta chaynapi qamkunapas creenaykichikpaq. ³⁶Kaykunaqa sucedekurqa Bibliapi: “Manam pakisqachu karqa tullunqa” niq cumplikunanaqmi.

³⁷Huk partepipas nichkantaqmí:

“Paykunaqa tuksirusqankutam rikunqaku” nispa.

Jesusta pampasqankumanta

³⁸Kaykunapa qepantam Arimatea llaqtapi kaq Josey ruegakurqa Pilatota Jesuspa cuerponsa qonanpaq. Joseyqa pakasqallapi Jesuspa qatiqinmi karqa, chaynaqa karqa judiokunata manchakusqanraykum. Pilato mana harkakuptinmi Joseyqa aparqa Jesuspa cuerponsa. ³⁹Jesusman puntata tutallan watukuq Nicodemopas rirqam yaqa pachak libra mirrawan *aloes chaqrusqata aparikuspan. ⁴⁰Joseywan Nicodemom chay miski asnaqwan fino sabanasta chapurqaku hinaspm Jesuspa cuerponsa wankururqaku, chaynataqa rrarqaku judiokunapa pampakunankuman hinam. ⁴¹Jesusta chakatasqanku sitiopim karqa huerta, chaypim karqa mosoq sepultura manaraq pipapas pampakuspan. ⁴²Chaypim Jesuspa cuerponsa pamparurqaku hichpa kasqanrayku, ñam qallarichkarqaña *Pascua Fiestapaq judiokunapa preparakuyin.

Jesuspa kawsarimusqanmanta*(Mt 28:1-10. Mr 16:1-8. Lc 24:1-12)*

20 ¹Domingo punchawtam Magdala llaqtayoq Maria rirqa sepulturata mana runa rikuy tutapaytaraq, paymi rikururqa sepultura tapasqanku rumiqa suchurachisqa kasqanta. ²Chaymi kallparqa Simon Pedropa kasqanmanwan Jesuspa kuyasqan discipulonpa kasqanman, paykunatam nirqa:

—Señortam aparusqaku sepulturanmanta, manam yachanikuchu mayman churasqankutapas —nispa.

³Pedrom huknin discipulopowan rirqaku sepultura qawaq. ⁴Iskayninkum rirqaku kallpaylla, Pedromantapas apurawtaraq huknin kaq kallpaspanmi puntata chayarurqa sepulturaman. ⁵Kurkuykuspa qawaykuptinmi sabanaskunaqa churasqa kachkasqa, ichaqa manam yaykurqachu. ⁶Simon Pedroñataqmi qepataña chayaramuspan yaykururqa sepulturaman, paypas rikuykurqam sabanaskuna churarayaqta. ⁷Rikurqataqmi Jesuspa umanman watasqanku telatas, chayqa sapaq lawpiñam patarasqa kachkasqa, chayna sapaq lawpitaqmi kachkasqa sabanaspas. ⁸Sepulturaman punta chayaq discipulopas yaykururqam, chaymi tukuy chaykunata qawaykuspan creerqa. ⁹Manaraqmi entienderqakuchu Jesuspa kawsarimunanmanta Bibliapa nisqantaqa. ¹⁰Hinaptinmi chay discipulokunaqa kutikurqaku maymi kasqankuman.

Magdala llaqtayoq Mariaman Jesuspa rikuriyqusqanmanta*(Mr 16:9-11)*

¹¹Mariañataqmi waqastin qeparurqa sepulturapa waqtanpi. Waqaspanmi kurkuykuspa qawaykurqa sepulturapa ukunta. ¹²Chaypim rikururqa yuraq pachayoq iskay angelkunata. Paykunam tiyachkasqa Jesuspa cuerponpa kasqanpi, huknini kachkasqa sawnan lawpi huknинñataq chakin lawpi.

¹³Mariatam tapurqaku:

—Señora ¿Imanasqataq waqachkanki? —nispa.

Payñataqmi nirqa:

—Señorniytam aparusqaku chaymi mana yachanichu mayman churasqankutapas —nispa.

¹⁴Chaynata nispanmi muyuriykuspan rikururqa Jesusta chaypi sayachkaqta. Mariaqa manam yacharqachu Jesus kasqanta.

¹⁵Jesusmi tapurqa:

—Señora ¿imanasqataq waqachkanki? ¿Pitataq maskachkanki? —nispan.

Mariañataqmi piensarqa huerta cuidaq kasqanta chaymi nirqa:

—Señor, qam aparuspakiqa willaykuwayá maypim churaramusqaykita chaynapi apakaramunaypaq —nispa.

¹⁶Jesusñataqmi nirqa:

—iMaria! —nispa.

Payñataqmi muyuriykuspan *hebreo idiomapi nirqa:

—iRaboni! —nispa.

Chayqa “yachachikuq” ninanmi.

¹⁷Jesusmi nirqa:

—Amaraq hapiwaychu, manaraqmi Taytaymanqa riniraqchu. willamuyá waw-qeykunaman, richkanim Taytaypata, qamkunapapas Taytaykichikpata, ñoqapa Diosniyman, qamkunapapas Diosnikichikman.

¹⁸Chaymi Magdala llaqtayoq Maria Señor rikusqanmanta willamurqa discipulonkunaman, willamurqataqmí kikin Señorpa imakunam kunasqantapas.

Discipulonkunaman Jesuspa rikurisqanmanta

(Mt 28:16-20. Mr 16:14-18. Lc 24:36-49)

¹⁹Hina chay punchawllam domingo tutaykuqta discipulonkuna huñunakururqaku punkuta wichqakuykuspa, chaynataqa rurarkaku judiokunata manchakusqankuray-kum. Jesusmi yaykuruspa discipulonkunapa chawpinpi sayaykuspa nirqa:

—Hawkallayá kaychik —nispa.

²⁰Chaynata niykuspanmi qawachikurqa makinkunatawan waqtanta, paykuna-ñataqmí Señorta qawaykuspanku kusikurqaku. ²¹Huktawanmi Jesus nirqa:

—Hawkallayá kaychik, imaynam Taytay kachamuwarqa, chaynam qamkunatas-pas kachaykichik —nispa.

²²Chaynata niykuspanmi paykunaman pukuykurqa:

—Chaskiyachik Chuya Espirituta. ²³Huchakuna pampachasqaykichikqa ñam pampachasqaña, mana pampachasqaykichikñataqmí hina kaqla kachkan —nispa.

Tomasman Jesuspa rikuriyqusqanmanta

²⁴Tomasmi chunka iskayniyoqmanta huknin karqa mellizowan suticasqa. Jesus hamuptinqa payqa manam chaypichu karqa. ²⁵Wakinnin discipulonkunam willarqa:

—Rikuykunikum Señorta —nispa.

Tomasñataqmí nirqa:

—Mana rikusaqchu makinpi clavospa yaykusqanta hinaspataq dedoya mana hinasaqchu clavospa yaykusqanman chaynataq makiywan mana llapchasaqchu waqtanpi tuksisqata, hinaspaq manam creesaqchu —nispa.

²⁶Pusaq punchawmantam discipulonkuna mosoqmanta huñunakururqaku wasipi, Tomaspas paykunawan kuskam kachkarqa. Punku wichqarayachkaptinmi Jesus yaykuykamurqa, paykunapa chawpinpi sayaykuspam nirqa:

—Hawkallayá kaychik —nispa.

²⁷Hinaspm Tomasta nirqa:

—Dedoykita hinay kayman hinaspas qaway makiyta, makikita haywarimuspayá hinay waqtayman. Amaña iskayrayaspayá creey —nispa.

²⁸Tomasñataqmí nirqa:

—iSeñorlláy, Dioslláy! —nispa.

²⁹Jesusmi nirqa:

—Tomas, rikuykuwaspaykiñam creerunki imayna kusisqam kanqa mana riku-wachkaspan creeqkunaqa!

Kay libroqa imapaqmi qellqasqa kasqanmanta

³⁰Jesusqa achkaq *milagrokunataraqmi rurarka discipulonkunapa qawasqanta. Chaykunaqa manam qellqasqachu kachkan kay libropiqa. ³¹Kaykunataqa qellqarqani Jesusqa Diospa Churin Cristo kasqan creenaykichikpaqmí, creespay-kichikñataq payrayku wiñay kawsayniyoq kanaykichikpaq.

Qanchis discipulonkunaman Jesuspa rikurisqanmanta

21

¹Kaykunapa qepantam Jesus huktawan rikurirqa discipulonkunaman Tiberias Qochapa patanpi, kaynatamá rikurirqa: ²Simon Pedrowanmi kachkarqa mellizowan sutichasqa Tomas, Galilea law Cana llaqtayoq Natanael, Zebedeopa churinkuna hinaspa iskay discipulonkuna. ³Simon Pedrom nirqa:

—Risaqyá challwakuq —nispa.

Chaymi wakinninpas nirqa:

—Hakuchik ñoqaykupiwan —nispa.

Botepi rispankum chay tutaq mana imaniraqtapas challwarqakuchu. ⁴Achik-yamuqtam Jesus qochapa patanpi sayachkarqa, discipulonkunañataqmi mana yacharqakuchu Jesus kasqanta. ⁵Jesusmi nirqa:

—Qarikuna ćmanachu challwa hapisqaykichik kan? —nispa.

Paykunañataqmi nirqaku:

—Manam kanchu —nispanku.

⁶Chaymi Jesus nirqa:

—Botepe *alleqnin lawman mallaykichikta wischuychik hinaspaqa hapinkichikmi. Nisqanta hina ruraspankum manaña malla chutaytapas atirqakuñachu achka-llaña challwa kasqanrayku. ⁷Jesuspa kuyasqan discipulonñataqmi Pedrota nirqa:
—Payqa Señormi —nispa.

Simon Pedroñataqmi Señor kasqanta yacharuspan mana pachayoq kasqanrayku huknin pachanta hinakuykuspan yakuman pawakaykamurqa. ⁸Wakignin discipulonkunañataqmi botewan yakupa patanman chayamurqaku challwata mallapi aysamuspanku, yakupa patanmanqa karqa yaqa huk cuadrallañam. ⁹Qochapa patanman chayaramuspankum tarirurqaku nina sansata, chaypa hawanpiñataq challwatawan tantata. ¹⁰Jesusmi nirqa:

—Challwa hapimusqaykichikta apamuychik —nispa.

¹¹Simon Pedrom boteman yaykuspa qochapa patanman mallata chutamurqa hunta challwayoqta, chaymi karqa pachak pichqa chunkan kimsayoq hatun challwakuna, achkallaña challwa kachkasapas manam mallataqa llikirurqachu. ¹²Jesusmi nirqa:
—Hamuychik mikusunchik —nispa.

Manataqmi mayqan discipulonpas atirqachu: “¿Qamqa pitaq kanki?” niyta. Yacharqakum payqa Señorpuni kasqanta. ¹³Jesusmi asuykuspa qoykarirqa tantatawan challwata.

¹⁴Kaywanqa kimsakamañam Jesusqa discipulonkunaman rikurirqa wañusqanmanta kawsarimuspan.

Simon Pedrowan Jesuspa rimasqanmanta

¹⁵Mikuruptinkuñam Simon Pedrota Jesus tapurqa:

—Juanpa churin Simon ćpaykunamanta mastachu kuyawanki? —nispa.

Pedroñataqmi nirqa:

—Arí Señor, qanmi yachanki kuyasqayta —nispa.

Chaymi Jesus nirqa:

—Chaynaqa ovejachaykunatayá michiy —nispa.

¹⁶Huktawanmi tapurqa:

—Juanpa churin Simon ćkuyawankichu? —nispa.

Pedroñataqmi nirqa:

- Arí Señor, qanmi yachanki kuyasqayta —nispa.
 Chaymi Jesus nirqa:
 —Chaynaqa ovejaykunatayá nanachikuy —nispa.
¹⁷Kimsakamaña tapuspanmi nirqa:
 —Juanpa churin Simon Ʉkuyawankichum? —nispa.
 Pedroñataqmi llakikururqa kimsa kutikamaña “Kuyawankichu” nispa tapuptin, chaymi nirqa:
 —Señor, qamqa tukuy imatam yachanki, yachankim kuyasqaytapas.
 Chaymi Jesus nirqa:
 —Chaynaqa ovejaykunatayá michiy. ¹⁸Cheqaptapunim niki, mozoraq kaspaykiqa we-qawnikita watakuykuspm riq kanki munasqaykiman, yuyaqñā kaptikim ichaq hukñā watasunki rikraykita hoqariptiki hinaspam pusasunki mana riy munasqaykikunaman.
¹⁹Chaynata nispanmi Jesus entiendechirqa cruzpi wañuspa Pedroqa Diosta alabanamanta, paytam nirqa:
 —Qatiway —nispa.

Jesusupa kuyasqan discipulonmanta

- ²⁰Pedrom qepanta qawarispan rikururqa Jesusupa kuyasqan discipulon qati-muchkaqta. Paymi *Pascuapi cenaptinku waqtanpi kaspa tapurqa: “Señorlláy Ʉmayqantaq traicionasunki?” nispa.
²¹Payta rikuruspanmi Jesusta Pedro tapurqa:
 —Señor, paytaqa Ʉimataq sucedenqa? —nispa.
²²Chaymi Jesusñataq nirqa:
 —Munaptiyqa payqa kawsanmanmi kutimunaykamapas Ʉimataq qamtaqa qokusunki? Qatiway —nispa.
²³Chaymi iñiqkuna ukupi noticia karqa: “Chay discipuloqa manas wañunqachu” nispaku. Jesusqa nichkarqa manam mana wañunanmantachu, payqa nirqa: “Munaptiyqa payqa kawsanmanmi kutimunaykamapas Ʉimataq qamtaqa qokusunki?” nispam.
²⁴Chay discipulopunim kaykunata willakuchkan hinaspam qellqachkan. Chay-mi yachanchik tukuy nisqanqa cheqap kasqanta.
²⁵Achkallañam kachkan Jesusupa tukuy ima rurasqankunaqa, sichu sapa-kamamanta qellqaptinkuqa piensasqayman hinaqa manachá kay pachapas haypanmanchu llapa libro churanapaq.

APOSTOLKUNAPA RURASQAN

HECHOS

Kay libroqa Lucaspa qellqasqanmi karqa. Kay libropa qallariyninqa Lucaspa qellqasqan evangeliopa qatiqnillanmi. Kay libropim tarinchik Jesuspi punta iñiqliqunaqa Chuya Espiritupa yanapasqan kaspanku iñiyninkumanta hukkunamanpas willakusqankumanta. Chaytam rurarqaku Jerusalenmanta qallarispa huklaw nacionkunaman.

Kay libroqa kimsa parteman rakisqam kanman:

Punta kaq partem willakun Jesucristopa hanaq pachaman hoqarikusqanmanta hinaspa Jerusalenpi punta iñiqliqunaqa vidanmanta (1:1-8:3).

Iskay kaq parteñataqmí willakun Palestina lawpi qallarispa huklaw nacionkunaman Evangeliopa mirasqanmanta (8:4-12:25).

Kimsa kaq parteñataqmí willakun Apostol Pablopia viajasqankunamanta (13-28): Punta viajeman lloqsisqanmanta (13:1-14:28), Jerusalenpi Apostol Pablo ancianokunawan huñunasqanmanta (15:1-35), iskay kutipi viajeman lloqsisqanmanta (15:36-18:22), kimsa kutipi viajeman risqanmanta (18:23-21:16) chaynataq Cesarea llaqtapi hinaspa Roma llaqtapi Pablo preso kasqanmanta (21:17-28:31).

Chuya Espirituta kachamunanpaq Jesuspa prometesqanmanta

1 ¹⁻²Teofilo, punta kaq libroypim qellqamurqayki qallarisqanmantapuni hanaq pachaman ripukunankama Jesuspa tukuy ima rurasqanmantawan yachachisqanmanta. Manaraq ripukuchkaspm akllasqan apostolninkunata Chuya Espiritupa atiyninwan kamachirqa imam ruranankumanta. ³Jesusmi kawsarimuspan tawa chunka punchawpuni rikurirqa *apostolninkunaman hinaspm Diospa munaychakusqanmanta yachachirqa. Achka-achka kutipi sutillata rikurisqanraykum apostolkuna yacharqaku cheqaptapuni Jesuspa kawsarimusqanta.

⁴Lliw apostolninkunawan kachkasparaqmi paykunata Jesus nirqa:

—Jerusalen llaqtamantaqa amaraqyá lloqsiyachikraqchu, uyariwasqaykichikman hinayá suyaychik Taytaya promesan cumplikunanta. ⁵Cheqaptam Juanqa yakuwan bautizarqa, aswanqa kay-kay punchawmi Chuya Espirituwan Dios bautizasunkichik.

Hanaq pachaman Jesuspa ripukusqanmanta

⁶Huñunasqa kachkaptinkum apostolninkuna Jesusta tapurqaku:

—Señorllayku ćkunananpunichu libranki Israel nacionta ñawpaq hina kananpaq? —nispa.

⁷Paymi nirqa:

—Manam yachanaykichikchu imay tiempom otaq ima punchawmi kaykuna kanantataqa, Dios Taytallam chay tiempotaqa akllanman. ⁸Ichaqa Chuya Espiritu

qamkunaman hamuptinmi atiyta chaskinkichik. Chaymi ñoqamanta willakunkichik Jerusalen llaqtapi, lliw Judea lawpi, Samaria lawpi hinaspa kay pachapa cantonkama.

⁹Kaykunata niruptinñataqmi *apostolninkuna qawachkaptin Jesusta Dios hoqarirurqa hanaq pachaman. Puyu ukuman Jesus chinkaykuptinmi apostolninkunaqa manaña rikurqachu. ¹⁰Cieloman hoqarikusqanta qawachkaptinkuñataqmi paykunapa hichpanpi yuraq pachayoq iskay runakuna rikurirurqa, ¹¹paykunam nirqa:

—Galileamanta kaq qarikuna ñimanasqataq cielota qawachkankichik? Jesusmi chawpikichikmanta hanaq pachaman hoqarikuchkan, waknallam qawachkaptikichik kutimunqa.

Judaspa rantinpi Matiestaña akllasqankumanta

¹²*Apostolkunam Olivos Moqomanta kutirqaku Jerusalen llaqtaman, chay moqoqa Jerusalenpa hichpallanpi kasqanraykum yaqa huk *kilometro puriylla. ¹³Llaqtaman chayaramuspankum samasqanku wasipa altosninman seqarqaku. Paykunam karqaku: Pedro, Jacobo, Juan, Andres, Felipe, Tomas, Bartolome, Mateo, Alfeopa churin Jacobo, *cananista partidomanta Simon hinaspa Jacobopa churin Judas. ¹⁴Paykunam llapanku huñunakuqku huk sonqolla Diosta mañakunankupaq. Chaypitaqmi kachkarqa Jesuspa wawqenkunapas, Jesuspa maman Mariapas chaynataq wakin warmikunapas.

¹⁵Huk punchaw yaqa pachak iskay chunkan iñiqkuna huñunasqa kachkaptinmi Pedro sayariyuskupaq nirqa:

¹⁶—Wawqellaykuna, Chuya Espiritu yanapaptinmi Davidqa Judasmanta qellqaraña. Chay Judasmi soldadokunata pusaspan Jesusta presocharachirqa. ¹⁷Judaspas ñoqayku hina servikuqmi karqa. ¹⁸Mana allin rurasqanmanta qollqe chaskisqanwanmi chakrata rantirurqa. Chaypi umanpa wichiykuptinmi wiksan llikiruptin llapa chunchulninpas taqtakururqa. ¹⁹Jerusalenpi *yachaq runakuna chayta yacharuspañataqmi chay chakrata suticharqaku Aceldamawan, paykunapa rimayninpíqa “Yawar Chakra” ninanmi. ²⁰Judasmantam Salmos libropi kaynata nin:

Wasinpas chunniruchunyá paypaqa.

Amataqyá pipas *yachachunchu chaypiqa, nispa.

Chaypitaqmi nichkantaq:

Oficionmanpas huk runañayá yaykuchun, nispa.

²¹—Kaypim ñoqanchikwan kachkan Jesucristowan puriqmasiyku. ²²Paykunam Juanpa bautizay qallarisqanmantapuni ñoqaykuwan karqaku Jesus hanaq pachaman ripukunankama. Chaymi paykunamanta akllananchik huk kaqninta Jesucristopa kawsarimusqanmanta ñoqaykuwan kuska willakunanaqaq.

²³Pedro chaynata rimaruptinmi akllarqaku iskay runata. Huknинmi karqa Josey Barsabas, paypa huknin sutinmi karqa Justo, huknинñataqmi karqa Matias.

²⁴Akllaruptinkum chaypi kaqkuna mañakurqaku kaynata:

—Señorllayku, qamllam yachanki lliw runapa sonqonta. Reqsiykachiwaykuyá mayqanpas kay iskaynинmanta akllasqaykita ²⁵chaynapi Judaspa truequenpi ñoqaykuwan *apostol kananpaq. Judasqa apostol kayninta despreciaspanmi paypaq citasqa castigomanña ripukun.

²⁶Suerteaptinkum Matiasman suerte tuparurqa. Chaymi chunka hukniyoq *apostolkunaman yapasqa karqa.

Chuya Espiritupa hamusqanmanta

2 ¹*Pentecostes Fiesta chayaramuptinmi Jesucristoman lliw iñiqkuna huk wasillapi huñunasqa kachkarqaku. ²Qonqayllamantam cielomanta qapariyallawanña wayra hina hamuqta uyarirurqaku chaymi tiyasqanku wasitapas qapariyninwan huntarykurqa. ³Hinaptinmi sapakamapaq nina hina lenguachkaq umankupa hawanpi rikuriramurqa. ⁴Llapallankuman Chuya Espiritu huntaykuptinmi mana yachasqanku idiomakunapi rimaya qallaykurqaku Chuya Espiritupa rimachisqanman hina.

⁵Jerusalen llaqtapim kachkarqaku karumanta hamuq judio runakuna, paykunam lliw nacionkunamanta chayamurqaku Diosta yupaychanankupaq. ⁶Chay wayra hina qapariqa uyariruspankum lliw runakuna huñunakaramurqaku chay lugerman hinaspm sapakama rimayninkuta uyariruspanku mana ima niytapas atirqakuchu. ⁷Chaymi admirakuspanku nirqaku:

—¿Kay rimaqkunaqa manachum lliwchanku Galilea law runakuna? ⁸¿Imaynanpimá sapakamapa rimayninchikpiqa rimaqta uyarinchik? ⁹Kaypiqa kachkanchik achka nacionkunamantam: Partiamanta, Mediامanta, Elanmanta, Mesopotamiamanta, Ju-deamanta, Capadociamanta, Pontomanta, Asiamanta, ¹⁰Frigiamanta, Panfiliamanta, Egiptomanta, Cirenepa waklawnin Africamanta. Kachkanchiktaqmi kaypi *yachaq Roma llaqtayoq runakunapas. Wakinmi nacesqankumanta judio kanku, wakinñataqmi judiokunapa religionninman tirkakuqkuna. ¹¹Kachkankutaqmi Cretamanta hinaspa Arabia lawmanta kaqkunapas. Kaynaña kachkaptinchikpas sapakamapa idiomanchikpim Diospa admirakupaq rurasqankunamanta uyarichkanchik.

¹²Llumpayta admirakuspankum ninakurqaku:

—¿Imaninantaq kayqa? —nispa.

¹³Wakinñataqmi asipayarqaku:

—Sinkam kachkanku —nispa.

Pedropa puntallaraq willakusqanmanta

¹⁴Pedrom chunka hukniyoq *apostolkunawan sayariykuspan qayakuq hina kaynata nirqa:

—Jerusalenpi *yachaqkuna chaynataq llapallan judiomasillaykuna, sumaqtayá uyariwaychik kay nisqayta yachanaykichikpaq. ¹⁵Noqaykuqa manam qamkunapa nisqaykichikman hina sinkachu kaniku. Manaraqpas chunka horataqa manam pipas sinkaqa kanmanchu. ¹⁶Aswanqa kay uyarisqaykichikmantaqa ñam Diosmanta willakuq Joel qellqarqaña kaynata:

¹⁷“Diosmi nin:

‘Tukupay tiempokunapim chaqchurimuq hina
lliw runakunaman kachamusaq Espirituya.
Chaymi qari churikichikpas,
warmi churikichikpas willakunqaku
paykunaman nisqayta.
Qamkunamanta kaq mozokunapas

revelasqaykunatam rikunkaku.

Qamkunamanta kaq yuyaqkunapas

mosqoy qosqaykunatam mosqonqaku.

¹⁸ Chay punchawkunapim Espirituya kachamusaq.

Qarimanpas warmimanpas lliw serviwaqniyukunamanmi kachamusaq.

Paykunaman nisqaya willakunankupaqmi kachamusaq.

¹⁹ Cielopipas admirakuyapaq kaqkunatam rurasaq.

Qawachisqaykichikmi kay pachapipas yawartawan ninata

chaynataq suyullaña hoqarikuq qosniyta.

²⁰ Manaraq Señorpa suma-sumaq punchawnin

chayamuchkaptinqa intipas tuta hinam yanayarunqa.

killapas yawar hinam pukayarunqa.

²¹ Ichaqa, Señorlláy, nispa mañakuwaqniytam ñoqaqa salvaykusaq.' "

²²—Israelpa mirayninmasillaykuna, uyariwaychikyá. Nazaretmanta kaq Jesus-tam cheqaptapuni Dios apruebarqa. Admirakuyapaq *milagrokunata atiyninwan rurasqanraykum chaytaqa yachankichik. ²³Diosqa ñawpaqmantaraq yachasqan-man hinam hinaspa munasqanman hinam Jesusta qamkunapa makikichikman churaykurqa. Paytam qamkuna presocharurqankichik hinaspm chakataruspa wañurachirqankichik mana allin runakunapa makinwan. ²⁴Aswanqa wiñayapaq-qa manam wañusqaqa kananchu karqa, chayraykum Dios Tayta kawsarichimurqa wañuymanta libraruspan. ²⁵Ñawpaqtam David Jesusmanta rimaspan nirqa:

"Siempre yuyachkani Señorniytaqa.

*Alleqniy lawnillaypim kachkan payqa.

Manam hukmanyasaqchu ñoqallayqa.

²⁶ Sonqoywanmi kusikullachkani.

Simiywanmi kusikullachkani.

Confiakuspam cuerpo samayunka.

²⁷ Cuerpoqatariki manapunim

sepulturapiqa saqenkichu.

Sapaqchasqaykipa cuerpointaqa

manataqmi ismurachinkichu.

²⁸ Ñoqataqa reqsiykachiwankim

imaynatam sumaq kawsakuya.

Qayllaykipim kusikuylawanña

tukuy sonqollayta huntaykunki."

²⁹—Wawqellaykuna, clarotam willaykichik: Ñawpaq abuelonchik David wañuruspan-mi pampasqa karqa, kunankamapas sepulturanqa hinallam kaypi kachkan. ³⁰Davidqa Diosmanta willakuqmi karqa, chaymi paymañ juramentaspan Dios prometekusqan-rayku yacharqa paypa miraynimanta Cristo hamunanta hinaspa David hina *Israel nacion gobiernananta. ³¹Chaynapim Davidqa qawachkanmanpas hina ñawpaqmanta-raqa rimarqaña Jesucristopara kawsarimunanmanta. Paymi nirqa: "Sepulturapiqa manam Diosqa saqenmanchu karqa nitaqmi cuerpon ismunantapas dejanmanchu karqa" nispa.

³²Diosmi kawsarichimurqa kikin Jesusta, cheqaptapunim kaykunataqa llapallayku

rikurqaniku. ³³Chaynapim Jesusta Dios hoqarirqa ladonman, Diosmi prometekusqaman hina Chuya Espirituta Jesusman qorqa. Hinaptinmi Jesuspas chaqchurimuq hina Chuya Espirituta kachamurqa, chaytam qawachkankichik hinaspa uyarichkankichik.

³⁴⁻³⁵Manam Davidchu cieloman hoqarisqaqa karqa, chaywanpas paymi nirqa:

“Señor Diosmi Señorniyta nirqa:

‘Enemigoykikunata vencenaykamayá

*alleqniypi tiyaykuy.

Enemigoykikunata saruchinaykamayá

alleqniypi tiyaykuy’ nispa.”

³⁶—Israelpa llapallan mirayninkuna, yachaychikyá, qamkunapa chakatarusqay-chik Jesustam Israel nacionpi Cristo hinaspa Señor kananpaq Dios churaykun.

³⁷Kaykunata uyariruspankuñataqmi sonqonkupi llumpayta llakikuruspanku tapurqaku Pedrotawan wakin *apostolkunata:

—Wawqekuna címatataq rurallasaqku? —nispa.

³⁸Chaymi Pedroñataq nirqa:

—Huchaykichikmanta wanakuspakichik Jesucristopa sutinpi bautizachikuychik Dios pampachasunaykichikpaq, chaynapim Chuya Espiritutapas qosunkichik. ³⁹Kay promesaqa qamkunapaqwan miraynikichikkunapaqmi chaynataq karupi lliw kaq-kunapaqwan Señor Diosninchikpa munasqanman hina lliw qayasqakunapaqmi.

⁴⁰Pedrom runakunata anchata rimapayaspan nirqa:

—Librakuychik kay huchallikuq runakunamanata —nispa.

⁴¹Pedropa nisqanta llapa kasukuqkunam bautizachikurqaku. Iñiqkunamanmi chay punchaw yapakurqaku yaqa kimsa waranqa runakuna. ⁴²Chaymi paykuna *apostolkunapa yachachikuyninta chaskispanku huk sonqolla kaqku. Huñunakuy-ninkipiñataqmi Diosta mañakuqku hinaspm tantata partinakuqku.

Punta kaq iñiqkunapa kawsasqanmanta

⁴³*Apostolkunam Diospa atiyninta qawachispa admirakuypaq *milagrokunata rrarqaku chaymi lliw runakuna admirasqallaña karqaku. ⁴⁴Jesucristoman llapallan iñikuqkunam huk sonqolla karqaku, ima kapuqninkupas llapallanpaqmi karqa. ⁴⁵Chakrankutawan imapas kapuqninkutam *rantikuqku hinaspm qollqenkuta rakinakuqku necesitasqankuman hina. ⁴⁶Sapa punchawmi templopi huk sonqolla huñunakuqku, wasin-wasin huñunakuspam tantata partinakuqku hinaspm hatun kusikuywan allin sonqolla kuska mikuqku. ⁴⁷Diosta yupaychaspam lliw runakunapa allin qawasqan karqaku. Señorñataqmi sapa punchaw paykunaman yaparqa salvasqa kaqkunata.

Suchu runapa sanoyasqanmanta

3 ¹Huk punchawmi tardeykuq las tresta Dios mañakuy horata, Pedrowan Juan temploman rirqaku. ²Chaymanmi sapa punchaw runakuna apaqku nacesqanmantapuni suchu runata. Sumaqwan sutichasqanku punkupi payta churaykuptinkum yaykuq runakunamanta limosnata mañakuq. ³Pedrotawan Juanta temploman yaykuchkaqtta chay suchu rikuruspanmi: “Limosnallayki” nispa mañakurqa. ⁴Chaymi paykuna suchuta qawarayarqaku hinaptinmi Pedro nirqa:

—Qawawayku —nispa.

⁵Suchuñataqmi paykunata qawarayarqa imallapas qoykunankuta suyaspan.

⁶Pedroñataqmi nirqa:

—Manam kanchu qoriy whole nitaq qollqeypas, aswanqa kapuqlaytam qoyki: Nazaretmanta kaq Jesucristopa sutinpiyá puriy.

⁷Chaynata nispa *alleq makinmanta hapikuspa aysariruptillanmi chakinkuna hinaspas chaki moqonkuna kallpanchakururqa. ⁸Hinaptinmi chay runaqa hukta pawarispalla qallaykurqa puriyta. Paykunawanmi temploman yakyurqa puristin, pawaykachastin hinaspas Diosta alabastin. ⁹Chaymi lliw runakuna puriqtaná hinaspas Dios alabaqtaná rikuspanku ¹⁰reqsirurqaku imaynam chay runaqa Sumaqwan sutichasqanku templopa punkunpi tiyaykuspan limosna mañakuq kasqanta. Limosnerota puriqtaná rikuruspakum mana ima niytapas atispanku admirakurqaku.

Salomon sutiyoq hatun portalpi Pedropas rimasqanmanta

¹¹Chay sanoyaruq suchu runam Pedrotawan Juanta mana kacharispa qatikachara. Hinaptinmi lliw runakuna admirakuspanku paykunaman huñunakururqaku Salomonpa Portalnini. ¹²Pedroñataqmi hamusqankuta qawarispan nirqa:

—Israelpa mirayninmasillaykuna ¿imanasaqataq admirakuchkankichik? ¿Imanasqataq ñoqaykutaa qawarayawachkankiku? Manam kikillaykumantachu otaq Dios serviq kaspaykuchu kay runataqa purirachiniku. ¹³Aswanqa ñawpaq abuelonchik Abrahampa, Isaacpa hinaspas Jacobpa yupaychasqan kikin Diosmi hatuncharqa seriqnin Jesusta. Paytam autoridadkunaman qoykunkichik, prefecto Pilato librayta munaptinpas harkakurqankichikmi. ¹⁴Jesusqa mana huchayoq justo kachkaptinpas Pilato libraykunantam harkakurqankichik hinaspam mañakurqankichik runa wanuchiqtaraq carcelmanta kacharinanpaq. ¹⁵Chaynapim wañuchirqankichik kawsay qokuq Jesusta. Aswanqa Dios Taytam kawsarichimurqa chaymi Jesus kawsarimusqan rikusqaykumanta testigo kaniku. ¹⁶Paypa sutinpim kay rikusqaykichik hinaspas reqsisqaykichik suchu runa kallpanchakurun. Paypa sutinpim hinaspas paymanta chaskisqan confianzawanmi kay runaqa pasaypaqta sanoyarun kunan qawasqaykichikpi hinapas.

¹⁷—Wawqeykuna, ñoqaaq sumaqtam yachani, qamkunaqa Jesus pim kasqanta mana yachastinmi wañurachirqankichik autoridadninchikkunapiwan kuska. ¹⁸Chaynapimá Dios cumplichirqa ñawpaqmantaraq llapallan willakuqninkunapa nisqanman hina, paykunawanmi willachirqa Cristopa imaynam ñakarinanmanta. ¹⁹Chaynaqa huchaykichikmanta wanakuspayá Diosman kutirikuychik chaynapi tukuy huchaykichikta chinkachiptin hamuq punchawpi Señor hawkayapi samarichisunaykichikpaq. ²⁰Chaynataqa ruranqa Jesucristota kachamuspanmi. Payqariki ñawpaqmantaraqmi qamkunapaq akllasqa karqa. ²¹Jesucristoqa hanaq pachapiraqmi qepamunqa tukuy imakunatapas ñawpaqi hina Dios allichanan tiempokama, kaytaqa nirqañam ñawpaq tiempopisapaqchasqan willakuqninkunawan. ²²Abuelonchikkunamanmi Moisespas nirqa kaynata:

—Señor Diosninchikmi castanchikmanta ñoqata hina rikurichipuskichik huk willakuqta. Chaynaqa kasukuychikyá chay willakuqpa lliw nisusqaykichikta. ²³Pipas mana kasukuqtaqa Diosmi runankunamanta pasaypaqta chinkachinqa —nispa.

²⁴—Diosmanta willakuqkunapas Samuelmanta qallaykuspa qatinasni pi rimarqaku kay punchawkunapi imam pasakunanmanta. ²⁵Qamkunaqa kankichik Diosmanta willakuqkunapa castanmi, qamkunapaqmi Dios contratota rurarqa ñawpaq abuelonchikkunawan, Abrahamtam nirqa: “Kay pachapi llapallan ayllukunam miraynikirayku bendecisqa

kanqa” nispa.²⁶ Serviqninta Dios kawsarichimuspanmi puntataqa qamkunaman kachamurqa bendecisunaykichikpaq chaynapi sapakama huchaykichikmanta wanakunaykichikpaq.

Pedrowan Juan autoridadkunapa qayllanpi kasqanmanta

4 ¹Pedrowan Juan runakunaman willachkaptinraqmi *sacerdotekuna hamurqa templopi cuidaq guardiakunapa jefenwan hinaspa *saduceokunawan.

²Paykunam llumpay piñasqa kachkarqaku Pedropo hinaspa Juanpa yachachis-
qanwan. Paykunam yachachichkarqa:

—Jesucristom kawsarimurqa, chaynam kawsarimunqa lliw wañuqunapas —nispa.

³Pedrotawan Juanta hapispankum tutaykuqña kaptin calabozollamanraq
wichqarurqaku paqarinintinkama. ⁴Chaywanpas achkaq uyariqkunam iñikurqa-
ku, qarikunallam karqa yaqa pichqa waranqa.

⁵Paqarinintinñataqmí Jerusalen llaqtapi huñunakururqaku judiokunapa jefen-
kuna, kamachikuqkuna, Diospa leynin yachachiqkuna. ⁶Chaypitaqmi kachkarqa
Anaspas, payqa karqa *sacerdotekunapa jefenmi, kachkarqataqmí Caifaspas,
Juanpas, Alejandropas chaynataq lliw sacerdotekunapa jefenkunapa ayllunkuna-
pas. ⁷Pedrotawan Juanta chay kasqankuman pusarachimuspankum tapurqaku:

—¿Pi autorizasuptikichiktaq hinaspa pipa sutinpitaq kaykunata rurankichik? —nispa.

⁸Chaymi Pedroñataq Chuya Espiritupa huntaykusqan nirqa:

—Runakunapa jefenkuna hinaspa lliw kamachikuqkuna: ⁹Qamkunam tapuwach-
kankiku onqoq runata allin rurasqaykumanta hinaspa imaynam sanoyerusqanmanta.

¹⁰Chaynaqa yachaychikyá, yachachuntaqyá Israel casta llapallan runakunapas, Nazare-
manta kaq Jesucristopa sutinpim kay runaqa allinyarun hinaspm sanoña ladoykichikpi
sayachkan. Chay kikin Jesustam qamkuna chakatarurqankichik: aswanqa Diosmi
wañusqanmanta kawsarirachimurqa. ¹¹Qamkunam wasi perqaqkuna hina wischup-
kurqankichik huk rumita, Jesusmi chay rumiqa. Paymi kunanqa wasipa cimientonpi
esquinan hapiq rumiña rikurirun. ¹²Jesusmanta hukqa manam pipas salvanmanchu, kay
pachapiqa manataqmí pipas kanchu runakunata salvaqqqa aswanqa Jesusllam.

¹³Pedrowan Juan mana manchakuspa rimaptinmi llapa autoridadkuna uyarispanku
admirakurqaku, paykunaqa yacharqam Pedrowan Juanqa mana ancha educacionniyoq
kasqankuta, chayraqmi musyarurqaku paykunaqa Jesuspa puriqmasinkuna kasqanku-
ta. ¹⁴Paykunawantaqmi sayachkarqa suchumanta sanoyaq runapas chaymi paykunapa
contraniqa mana ima niytapas atirqakuchu. ¹⁵Chaymi Pedrotawan Juanta *corteman-
ta lloqsirachirqaku kikinkupurallapi rimanakunankupaq. ¹⁶Paykunam ninakurqaku:

—¿Imatataq rurasun kay runakunawanqa? Jerusalen llaqtapi llapallan runaku-
nam yachanku kay suchu runa sanoyerachisqankutaqa. Manam kaytaqa negayta
atichwanchu. ¹⁷Wakin runakuna amaña yachanankupaqmi manchachisunchik
kunanmantaqqa amaña pimanpas Jesucristopa sutinpi rimanankupaq —nispa.

¹⁸Hinaspm Pedrotawan Juanta huktawan qayaspanku, Jesucristopa sutinpi
amaña willakunankupaq hinaspa amaña yachachinankupaq avisarqaku. ¹⁹Ichaqa
Pedrowan Juanmi nirqaku:

—Kikichikpuni tanteaspa niwayku: ¿Diospaq allinchu kanman payta mana
kasukuspa qamkunataña kasukuyniyu? ²⁰Ñoqaykuqa manam upallaymankuchu
rikusqaykumantawan uyarispaykumanta willakuytaqa —nispa.

²¹Chaykuna pasakusqanmanta llapa runakuna Diosta yupaychasqankuraykum Juan-tawan Pedrota autoridadkuna mana imayna castigaya atispanku amenazaykuspalla kachaykurqaku. ²²Chay sanoyaq suchu runaqa karqa tawa chunka mas watayoqñam.

Kallpanchananpaq Diosta mañakusqankumanta

²³Pedrowan Juanmi libreña karuspanku rirrqaku wakin iñiqmasinkunapaman hinaspm llapa *sacerdotekunapa jefenkunapa hinaspa judio kamachiqkunapa tukuy ima nisqanta willakurqaku. ²⁴Chayta uyariyuskpam llapallanku huk sonqolla Diosta mañakuspa nirqaku:

—Señorniyku, qanmi unancharqanki hanaq pachata, kay pachata, lamar ochata chaynataq chaykunapi tukuy imakunatapas. ²⁵Qanmi Chuya Espirituykiwan serviqni abueloyku Davidta nirqanki:

“¿Imanasqataq nacionkunaqa piñakuywanqa hatarinku?

¿Imanasqataq runakunapas yanqakunata tantearunku?

²⁶Kay pachapiqariki reykunapas hukllatam hoqarikurunku.

Kamachikuqkunapas Señorpa contranpim rimanakurunku.

Aceitewan tallispa nombrasqanpa contranpim rimanakurunku.”

²⁷—Cheqaptapunim kay llaqtapi Rey Herodeswan Poncio Pilato hukllawakururqa huklaw nacionmanta hamuq runakunawan hinaspa Israel casta runakunawan qampa sa-paqchakusqayki serviqni ki Jesuspa contranpi. ²⁸Chaynataqa rurarqaku ñawpaqmantaraq munasqayki cumplikunanaqmi. ²⁹Taytayku kunanqa qawayá imaynam amenazawas-qankuta, hinaspayá serviqnikikunata kallpanchawayku mana manchakuspa qanmanta rimanaykupaq. ³⁰Qawachiyá atiynikita llapa onqoqkunata sanoyachispayki hinaspa admirakuypaq *milagrokunata sapaqchakusqayki serviqni ki Jesuspa sutinpi ruraspayki.

³¹Chaynata mañakuruptinkum chay huñunakusqanku wasi katkatatarurqa hinaptinmi Chuya Espiritu lliwman huntaykurqa. Chaymi manaña manchakuspanku willakurqaku Diospa palabranta.

Ima kapuqninkupas lliwchankupaq kasqanmanta

³²Lliw iñiqkunam huk sonqolla kaspanku huk runa hinalla piensaqku, manam pipas “ñoqallapam” niqchu ima kapuqninkutapas, aswanqa lliwchankupaqmi karqa tukuy imankupas. ³³*Apostolkunam aswan atiywanraq willakurqaku Jesucristopha kawsarimusqanmanta chaymi llapallankuta llumpayta Dios favorecerqa. ³⁴Paykuna ukupiqa manam pipas pisichikuqchu. Kapuqniyoqkunam chakrankuta chaynataq wasinkuta *rantikuspanku qollqeta *apostolkunaman apamuqku, ³⁵paykunañataqmi sapakamaman necesitasqankuman hina qoqku. ³⁶Chaynatam Joseypas rurarqa. Payqa Leviyapa castanmanta Chipre lawpi nacekuqmi karqa. Paytataqmi apostolkuna suticharqaku Bernabeywan, chay sutiqa “sonqo tiyachiq” ninanmi. ³⁷Paymi *rantikururqa chakranta, hinaspanmi chay qollqeta *apostolkunaman qorqa.

Ananiaspa hinaspa Safirapa huchallikusqanmanta

5 ¹Ananias sutiyoq runam warmin Safirapiwan *rantikururqaku chakrankuta.

²Paykunam wakin qollqeta rakikuykurqaku, Ananiasmi *apostolkunaman

aparqa wakillanta llapanta hina. Warminpas sumaqtam yacharqa kay engaño rurasqankutaca. ³Hinaptinmi Pedro nirqa:

—Ananias ɿimanasqamá *Satanasqa tanqaypaq-tanqaykusurqanki chakramanta pagasusqayki wakin qollqeta rakikuykuspayki Chuya Espirituña llullakunaykipaqqa? ⁴¿Manachum chakraykiqa qampa karqa? Ña *rantikuruptikiqa ɿmanachum qampa karqa chay qollqeqa? Diostam llullakurunkiqa, manam runakunatachu —nispa.

⁵Kayta uyariruspanmi Ananias qonqayta pampaman wichiykuspa wañururqa. Chaymi llapallan yachaqkuna anchallataña mancharikurqaku. ⁶Hinaptinmi cuerpona wankuykuspanku jovenkuna wantururqaku pampamunankupaq.

⁷Yaqa kimsa hora pasaruptinmi Ananiaspa warminpas hamurqa kay pasakus-qanmanta mana imatapas yachastin. ⁸Chaymi Pedro tapurqa:

—¿Chay precio nisqaykichikpichum *rantikurqankichik chakraykichikta? —nispa.

Hinaptinmi Safira nirqa:

—Arí, chay preciopim —nispa.

⁹Pedroñataqmí nirqa:

—¿Imanasqamá tanteanakururqankichik Señorpa Espiritunta pruebanay-kichikpaqqa? Waqaya yaykumuchkankuña qosayki pampamuq runakuna, kuananñataqmi qamta apasunki —nispa.

¹⁰Niruptillanmi Pedropia ñawpaqninman Safira wichiykuspan wañururqa. Chaymi jovenkuna yaykuruspanku wañusqataña tariykuspanku aparqaku qospana waqtanpi pampamunankupaq. ¹¹Chaymi llapa iñiqkunawan lliw chayta llapallan yachaqkuna llumpayta mancharikurqaku.

Milagrokuna rurasqankumanta

¹²Llapa iñiqkunam huk sonqolla huñunakuqku templopi kaq Salomonpa Portal-ninpi, *apostolkunam Diospa atiyninwan admirakuyapaq *milagrokunata runakunapi ruraqku. ¹³Wakin runa paykunaman asuykuyta manchakuptinpas runakunapa hatunchasqanmi karqaku. ¹⁴Achka runakunam qaripas-warmipas Señor Jesucristo-man iñikuspanku sapa punchaw miraaku. ¹⁵Onqoqkunamat qatakunapi chaynataq chakanakunapi callekunaman horqomuqku: “Ichapas Pedro llantuykuspallanpas sanoyerarachinman” nispanku. ¹⁶Chaynallataqmí huklaw llaqtakunamatapas hamuq-ku achka runakuna Jerusalenman onqoqnninkuta hinaspa demoniopa ñakarichisqan runakunata apamuspanku chaymi llapallanku sanoyaqku.

Pedrotawan Juanta presocharusqankumanta

¹⁷*Sacerdotekunapa jefenkunam qatiqniñ *saduceokunamanta kaqkunapiwan llumpayta envidiakurqaku. ¹⁸Hinaspam *apostolkunata hapiruspanku calabozoman hinarurqaku. ¹⁹Ichaqa chay tutam Señorpa angelin hamuspan punkuta kicharurqa. Paykunata horqoruspanmi nirqa:

²⁰—Temploman rispaykichikyá runakunaman willakamuychik kay mosoq vidas-manta tukuy kay yachachikuykunata —nispa.

²¹Chaymi achikyaruptillan temploman rispanku yachachirqaku.

*Sacerdotekunapa jefenkunañataqmi paywan kaqkunapiwan *cortezi huñu-nakunankupaq qayachirqaku Israel casta runakunapi lliw kamachikuqkunata. Hinaspankum kacharqaku *apostolkunata calabozomanta pusamunankupaq.

²²Guardiakuna calabozoman chayaruspañataqmi apostolkunataqa manaña tari-murqakuchu chaymi kutirispanku willakurqaku:

²³—Calabozotam tariramuniku hina wichqasqata, punkupi guardiakunapas hinallam cuidachkan, kichaykuptiykuñataqmi ukupiqa manaña pipas kasqachu —nispa.

²⁴Templopi cuidaq guardiakunapa jefenwan *sacerdotekunapa jefen chayta uyariruspankum tapunakurqaku:

—¿Imaraqchá pasakunqapas? —nispanku.

²⁵Chay ratollam huk runa hamuspan nirqa:

—Chay calabozopi wichqasqaykichik runakunaqa templopim yachachichkan-ku —nispa.

²⁶Hinaptinmi guardiakuna jefenkupiwan rirqaku hinaspam runakuna rumiwan choqaparunankuta manchakuspanku mana imanaspalla pusamurqaku. ²⁷Chay autoridadkunapa kasqanman pusaramuptinkum *sacerdotekunapa jefen nirqa:

²⁸—Ñam kamachirqaykikuña Jesumantaqa ama yachachinaykichikpaq. Ichaqa Jerusalenpi lliw runakunata yacharachispam ñoqaykuta culpawankiku chay Je-suspa wañusqanmanta.

²⁹Hinaptinmi wakin *apostolkunapiwan Pedro nirqa:

—Runakunamanta puntataqa Diostam kasukuna. ³⁰Qamkunam Jesusta cha-kataruspaykichik wañurachirqankichik ichaqa abuelonchikkunapa Diosninmi kawsarirachimurqa. ³¹Paytam Dios hatunchaska hoqarirun *alleq lawninman munay-chakunanpaq hinaspasalvaqninchik kananpaq chaynapi Israel castamasinchikkuna huchankumanta wanakuspa pampachasqa kanankupaq. ³²Kaykunamantaqa ñoqaykum testigo kaniku, testigotaqmi kasukuqninkunaman Diospa qosqan Chuya Espiritupas.

³³Autoridadkunañataqmi kaykunata uyariruspanku llumpayta piñakururqaku hinaspam wañurachinankupaq rimanakurqaku. ³⁴Hina chay autoridadkunawan-mi kachkarqa huk *fariseo Gamaliel sutiyooq. Paymi karqa Diospa leyninmanta yachachiq maestro. Paytam llapa runakuna llumpayta respetaqku. Paymi sayaris-pan kamachirqa *apostolkuna huklawman lloqsiyunkunankupaq. ³⁵Hinaspam llapa autoridadkunata nirqa:

—Israelpa miraynin masiykuna, allinta piensaychik imam kay runakunawan ruranaykichikta. ³⁶Ñawpaq punchawkunapim Teudas hatarirurqa allin hatun reqsisqapaq hapikuspan. Paytam qatirqaku yaqa tawa pachak runakuna ichaqa wañurachiptinkum qatiqninkunapas lliw chequerurqaku, chaynapim yanqapaq karqa. ³⁷Chaynallataqmi Galilea lawmanta kaq Judaspas censo punchawkunapi llapa runakunata hatarirachirqa ichaqa paytapas wañurachirqakum hinaptin-mi qatiqninkunapas tukuy hinastinman chequerurqaku. ³⁸Chaymi nikichik, ama imanaychikchu kay runakunataqa, paykunataqa hawkallatayá dejaychik. Sichu ya-chachisqanku otaq imam rurasqanku runakunallamanta kaptinqa chinkarunqam. ³⁹Diosmanta kaptinmi ichaqa imayna puchukarachiytapas mana atiwaqchikchu. Cuidakuychik, yanqañataq Diospa contranpi peleachkawaqchik —nispa.

⁴⁰Chaymi lliwchanku paypa nisqanta kasuspanku *apostolkunata qayaykuspa azoterqaku. Jesuspa sutiñmanta amaña rimanankupaq kamachispallam kachay-kurqaku. ⁴¹Chaymi *cortemanta apostolkuna lloqsrirkaku llumpay kusisqallaña Jesucristopa sutiñmanta penqakuykunata ñakarinankupaq Diospa permetisqan-kurayku. ⁴²Mana samaykuspankum sapa punchaw templopi hinaspas wasikunapi yachachiqku hinaspas Jesucristomanta willakuqku.

Diaconopaq qanchis runakunata akllasqankumanta

6

¹Chay punchawkunapim Cristoman iñikuqkuna aswan-aswan mirarqaku.

Chaymi *griego rimaq iñiqkuna quejakurqaku *hebreo rimaq iñiqkunamanta:

—Sapa punchaw mikuyta aypuptinkum ñoqaykumanta kaq viudakunata mana allintachu atiendenku —nispanku.

²Chaymi chunka iskaynintin *apostolkuna llapallan iñiqkunata huñuruspanku nirqaku:

—Sichum Diospa palabran yachachiyya dejarusaqku mikuyta servinaykupaq hinaptinqa manam allinchu kanman. ³Chaynaqa wawqe-panillaykuna, qamkunamantayá akllaychik qanchis runakunata Chuya Espiritupa huntasqan yachayniyoqkunata, mikuy aypukuytaqa paykunapa makinmanñam churasaqku. ⁴Ñoqaykuñataqmi Dios-ta chaylla-chaylla mañakuspa palabranta yachachisaqku —nispa.

⁵Chaymi llapa huñunasqakuna “allinmi” nispanku akllarqaku Estebanta. Paymi karqa Chuya Espiritupa huntasqan llumpay iñiyiyoq. Akllarqakutaqmi Felipeta, Procorota, Nicanorta, Timonta, Parmenasta hinaspa Nicolasta. Nicolasqa karqa judiokunapa religion-ninman tikrakuq Antioquia llaqtayoqmi. ⁶Paykunatam *apostolkunaman pusamurqaku, apostolkunam paykunapa hawanman makinkuta churaykuspanku Diosta mañakurqaku.

⁷Chaymi Diospa palabranta aswan-aswan willakuptinku llapa iñiqkuna aswan-aswan mirarqa Jerusalen llaqtapi. Achkañam *sacerdotekunapas Jesusman iñikuykurqaku.

Estebanta presocharusqankumanta

⁸Estebanmi Diospa ancha favorecesqan kaspa chaynataq Diospa atiyninwan hun-tarisqa kaspan runakunapi admirakuypaq *milagrokunata ruraq. ⁹Jerusalenpim karqa Librasqakunapa *Huñunakunanku Wasi. Chaypim huñunakuqku Cirenemanta, Alejandriamanta, Ciliciamanta hinaspa Asiamanta kaq judiokuna. Huk punchawmi paykunamanta wakinkuna Estebanwan atipanakurqaku. ¹⁰Paykunaqa manam Esteban upallachiyta atirqakuchu allin yachaywan hinaspa Chuya Espiritupa yanapakuñinwan rimasqanrayku. ¹¹Chaymi pagarurqaku huk runakunaman Estebanmanta llullakuspanku: “Ñoqaykum kay runata uyarirqaniku Moisespa hinaspa Diospa contranpi mana allin rimaqta” nispa rimanankupaq. ¹²Chaynapim llapa runakunawan judiokunapa kamachiqinta chaynataq Diospa leynin yachachiqkunata hatarirachirqaku Esteban-pa contranpi. Qonqayta pawaykuspankum Estebanta hapiruspa *corteman aysarqaku.

¹³Chay pusasqanku llulla runakunam Estebanpa contranpi kaynata nirqaku:

—Kay runam mana upallaspa mana allin palabrakunata riman Diospaq sapaqchasqa wasimantawan Diospa leyninmanta. ¹⁴Paymi nirqa: “Nazaretmanta kaq Jesusmi templo-ta tuñichispan Moisespa kamachiwasqanchik costumbrenchikkunata cambianqa” nispa.

¹⁵Hinaptinmi chay *cortepi llapallan tiyaqkuna Estebanta qawarispanku angel-pa uyan hina uyayoqta rikururqaku.

Estebanpa willakusqanmanta

7

¹*Sacerdotekunapa jefenmi Estebanta tapurqa:

—¿Chaynatachu rimarqanki? —nispa.

²Chaymi Estebanñataq nirqa:

—Wawqellaykuna, taytakuna, uyariykuwaychik. Ñoqanchikpa kancharichkaq Dios-ninchikmi abuelonchik Abrahanman Mesopotamia lawpi rikuriykurqa manaraq Haran

llaqtaman ripukuchkaptin.³ Paytam nirqa: "Llaqtaykimanta hinaspa aylluukimanta lloqsiy qawachinay allpaman" nispa.⁴ Chaymi Diospa nisqanman hina Abraham Caldea lawmanta ripukuspan Haran llaqtapi *yacharqa. Chaypi taytan wañukuptinmi payta Dios pusamurqa kay kasqanchik allpaman.⁵ Diosqa manam ima herenciatapas kaypiqa qorqachu, ichaqa manaraq churiyoq kachkaptinpas Diosmi prometekurqa tukuy kay allpataqa paymanwan mirayninkunaman qonanpaq.⁶ Paytam nirqa: "Miraynikunam runapa llaqtanpi forastero hina *yachanqaku, ñakaristinmi sirviente kanqaku tawa pachak watapuni" nispa.⁷ Diosqa nirqataqmi: "Aswanqa servichikuqninku runakunamat castigasaq hinaptinmi miraynikuna chay nacionmanta lloqsimuspanku kaypi yupaychawanqaku" nispa.⁸ Diosmi contratota rurarqa Abrahanwan hinaspa kamachirqa qari kayninkupi *señalasqa kanankupaq. Chaymi churin Isaac naceruptin pusaq punchawiniñman Abraham señalarqa: Isaacpas señalarqam churin Jacobta, chaynatataqmi Jacobpas rurarqa chunka iskaynintin churinkunata. Kay chunka iskaynintinmi Israel nacionpa ayllunkunapa abuelonkuna karqa.

⁹—Jacobpa churinkunam wawqenku Joseymanta envidiakuspanku *rantiku-rurqaku Egipto nacionman apanankupaq. Ichaqa Diosmi Joseyta yanapaspan ¹⁰ librarqa llapa ñakarinyinkunamanta. Dios favoreceptioninmi Joseyqa allin ya-chayniyoq karqa chaymi Rey Faraonpas allinta qawaspan Joseyta akllarqa Egipto nacionpi hinaspa kikin reypa wasinpi kamachikuq kananpaq.

¹¹—Llumpay yarqaymi karqa Egipto nacionpipas chaynataq Canaan lawpipas. Hinaptinmi abuelonchikkuna mana imatapas tarirqakuchu mikunankupaq.¹² Ichaqa Egipto nacionpi trigo kasqanta Jacob yacharuspanmi churinkunata chayman punta viajepi kacharqa.¹³ Iskay kaq kutiyninkupiñam Joseyqa wawqenkunaman reqsiykachikurqa chaymi Egipto nacionpa reyninpas yacharurqa pipa castanmi Joseyqa kasqanta.¹⁴ Chaynapim Joseyqa taytan Jacobta llapa aylluntinta Egipto nacionman qayachirqa, paykunaqa karqa qanchis chunka pichqayoq runakunam.¹⁵ Chaynapimá Jacobqa Egipto nacionman ripukurqa hinaspm chaypi wañukurqa, hina chaypitaqmi paypa churinkunapas wañukurqa.¹⁶ Chaymantanam paykunapa tullunkunata aparqaku Siquem llaqtaman chaypi pampankupaq. Chay sepulturatam Abrahan rantirqa qollqewan Hamorpa churinkunamanta.

¹⁷—Abrahanman Diospa prometesqan cumplikuruchkaptinñam Israelpa llapa mirayninkuna llumpa-llumpayta mirarurqa Egipto nacionpi.¹⁸ Chaymantam Egipto nacionpiqa munaychakurqa Joseyta mana reqsiq reyña.¹⁹ Paymi engañaspa llumpayta ñakarichirqa abuelonchikkunata, llullu wawakuna wañunankupaqmi wischunankupaq obligarqaku.²⁰ Chay tiempopim Moisespas nacerqa. Paymi karqa Diospa kuyasqan suma-sumaq wawa chaymi tayta-maman kimsa killa wasinkupi uywarqaku.²¹ Tayta-mamanku wischuruptinmi Egipto nacion reypa warmi churin tarikuspan wawanta hina uywakurqa.²² Chaynapim Egliptopi tukuy yachachirqaku chaymi Moisesqa hatun reqsisqa runa karqa rimayninpipas chaynataq rurayninpipas.

²³—Moises tawa chunka watayoq karuspanñataqmi Israelpa mirayninmasinkunaman watukuq rirqa.²⁴ Chaypim Egipto runata rikururqa Israelpa castan runata maqachkaqta. Payta harkaspanmi maqaqniñ Egipto runata vengakuspa wañurachirqa.²⁵ Paymi piensarqa: "Castaykunaqa luegoch cuentata qokunkaku paykunataqa ñoqantakama Dios librananta" nispa, aswanqa paykunaqa manam entienderqakuchu.²⁶ Paqarinintintaña-taqmi Moises tarirurqa paypa castan iskay runakuna peleachkaqta, mana peleanankuta munaspanmi nirqa: "Qamkunaqa wawqentinmi kankichik címanasqataq qamkunaqa maqanakuchkankichik?" nispa.²⁷ Hinaptinmi chay castamasin maqaq runa Moisesta tanqarispa nirqa: "¿Pitaq qamtaqa churasurqanki ñoqaykupa jefeyku hinaspa juezniyu

kanaykipaq.²⁸ ¿Qayna punchaw wañuchisqayki Egipto runata hinachu ñoqatapas wañurachiwayta munanki?" nispa.²⁹ Kayta uyariruspanmi Moises ayqekuspa ripukurqa Madian lawman. Runapa llaqtanpi forastero *yachachkaptinmi iskay churinkuna nacerqa.

³⁰—Tawa chunka wata pasaruptinñam Sinai chunniq orqopi angelta rikururqa rupachkaq tankar kichkapi.³¹ Moisesñataqmi chayta rikuruspan admirakurqa hinaspam sumaqta qawaykuya munaspan asuykuspan uyarirqa Diospa kayna nisqanta:³² "Ñoqaqa kani abueloyki Abrahampa, Isaacpa hinasp Jacobpa Diosninmi" nispa. Chaymi Moises mancharikuywan katkatataya qallaykuspan ni qawariytapas atirqachu.³³ Chaymi Señor Dios nirqa: "Usutaykita horqokuy, sarusqayki allpaqa ñoqapaq sapaqchasqa allpam.³⁴ Qawachkanipunim Egipto nacionpi runaykunapa ñakarisqanta, uyarichkanitaqmi waqasqankutapas. Chaymi uraykamuni paykunata libranaypaq. Riyá, ñoqam kachasqayki Egipto nacionman" nispa.

³⁵—Chaymi: "¿Pitaq qamtaqa churasurqanki ñoqaykupa jefeyku hinasp juezniyu kanaykipaq?" nispa despreciasqanku Moisesta tankar-kichkapi rikuriq angelinta-kama Dios kamachirqa paykunapa libraqnin hinasp jefen kananpaq.³⁶ Chaynapimá Moisesqa Egipto nacionmanta libramurqa llapa abuelonchikkunata, Diospa atiyninta qawachispam admirakuypaq *milagrokunata rurarqa Egipto nacionpi, Puka Lamar Qochapi chaynataq chunniqpipas tawa chunka watapuni.³⁷ Chay kikin Moisestaqmi Isaelpa miraynin masinchikkunatas nisqa: "Diosmi castanchikmanta ñoqata hina rikurichipusunkichik huk willakuqta" nispa.³⁸ Chay Moisesmá karqa huñunasqa llapa abuelonchikkunawan chunniqpi, paytaqmi karqa Sinai Orqopi rimapayaqnin angelwanpas. Paytaqmi kawsananchikpaq palabrakunatas chaskipuwarqanchik.

³⁹—Ichaqa chay abuelonchikkunam payta mana kasukuya munarqakuchu hinaspam qepanchakuruspanku Egipto nacionman kutikuya munaspa⁴⁰ Aaronta nirqaku: "Rurapuwayku taytachakunata Dios hina pusawananchikpaq. Egipto nacionmanta horqomuwaqninchik chay Moisestaqa imach pasarun manam yachanchikchu" nispa.⁴¹ Chaymi rurarurqaku qorimanta malta torota hinaspam animalkunata wañuchispa chay taytachaman ofrecerqaku, makinkupa rurarusqanwanmá kusikurqaku.

⁴² Chaynapim Diospas paykunata qepanchakuruspa saquerurqa lucerokunataña adoranckupaq, Diosmanta willakuqkunapa qellqasqan libropim kaynata nichkan:

"Yaw Israel castakuna,
chunniqpi tawa chunka wata kaspaykichikqa
animalkunatawan wakin ofrendakunataqa
manam ofrecewarqankichikchu.

⁴³ Aswanqa chay Moloc taytachaykichikpa karpantam aparqankichik.
Renfan taytaykichikpa lucerontam aparcankichik.
Chay taytachakunamat adoranaykichikpaq rurarkankichik.
Chayraykum Babilonia llaqtapa waklawninman qarqosaykichik."

⁴⁴—Chay chunniqpim ñawpa abuelonchikkuna huk karpapi waqaychaqku Diospa kamachikuyninkunata. Chay karpataqa rurarqaku Moisesman Diospa qawachisqanpi hinam chaynataq kamachisqanpi hinam.⁴⁵ Abuelonchikkunam chaskirqaku chay karpata herenciata hina. Chay karpata apamuspankum Josueywan hamurqaku kay allpanchikman huk casta runakunata allpanmanta qarqoruspanku. Diosmi chay runakunata qarqochirqa kay allpata abuelonchikkunaman qonanpaq. Karpallapimá

Diosninchiktaqa adoraqku Rey Davidpa tiempontkama.⁴⁶ Davidta Dios favoreceptioninmi David templo rurayta munarqa abuelon Jacobpa Diosninpqa.⁴⁷ Ichaqa Davidpa churin Salomonmi templota rurarqa.⁴⁸ Hanaq pachapi Diosqa manam runakunapa rurasqan templokunapichu *yachan. Diosmanta willakuqpas Señorpa nisqantam kaynata nirqa:

⁴⁹ “Hanaq pachaqa gobiernaspa tiyanaymi.

Kay pachaqa ñoqapa sarunaymi.

¿Imayna wasitataq rurapuwankichikman?

¿Maypitaq sarunay sitiota rurapuwankichikman?

⁵⁰ ¿Manachum atiywan rurarqani tukuy kay llapa imakunataqa?”

⁵¹ Estebanmi nirqataq:

—Qamkunaqa rumi sonqo runakunam kankichik. Dios mana reqsiq runapa hinam rinrikichikpas, sonqoykichikpas kachkan. Qamkunaqa Chuya Espiritupa contrallanpi kaspam, ñawpa abueloykichikkuna hinapuni kachkankichik.⁵² ¿Diosmanta willakuqkunataqa manachum ñawpaq abueloykichikkuna llapallanta ñakarichirqaku? Diospa justo Churin hamunanmanta willakuqkunatapas wañuchirqum. Chay justotam traicionaspaykichik wañurachinkichik.⁵³ Qamkunamanmi angelninkunawan Dios qosurqankichik leyninta ichaqa manam kasukunkichikchu.

Esteban wañuchisqankumanta

⁵⁴ Judio autoridadkuna kayta uyariruspankum llumpay rabiawan Estebanpa contranpi kachupakurqaku.⁵⁵ Estebanñataqmí Chuya Espiritupa huntasqan, cie-lota qawarispa rikururqa Diospa kanchayninta, rikururqataqmí Jesucristotapas Diospa *alleq lawninpí sayachkaqta.⁵⁶ Chaymi Esteban nirqa:

—¡Qawaychik! Kikin hanaq pachatam rikuchkani, Diospa alleq lawninpim Diosmanta Hamuq Runa sayachkan —nispa.

⁵⁷ Chaymi paykuna mana uyariyta munaspanku rinrinkuta tapakururqaku hinaspm qaparispanku lliw waykarurqaku.⁵⁸ Hinaspmllaqtapa cantonman aysaruspanku rumiwan choqaparurqaku. Esteban acusaq runakunam choqapanankukama pachankuta cuidachirqaku Saulo sutiyoq jovenwan.⁵⁹ Rumiwan choqapachkaptinkum Esteban mañakurqa:

—Señor Jesus almaytayá chaskiykuy —nispa.

⁶⁰ Hinaspanmi qonqorakuykuspan qaparirqa:

—Señorlláy, amayá castigaychu kay hucha rurasqankumantaqa —nispa.

Hinaspm wañukurqa.

Iñiqkunata Saulo ñakarichisqanmanta

8 ¹ Chaymi Saulo allinpaq hapirqa Esteban wañuchisqankuta. Hina chay punchawllapim llapa iñiqkunata ñakarichinankupaq qatikachayta qalaykurqaku. Chaymi llapallan iñiqkuna chequerurqaku Judea lawman hinaspa Samaria lawman. *Apostolkunallañam Jerusalenpiqa qeparurqaku.² Hinaptinmi Dios yupaychaq wakin runakuna pamparurqaku Estebanta, paymantam llum-payta waqarqaku.³ Sauloñataqmí iñiqkunata chinkachinanpaq qatikacharqa wasin-wasin hinaspm qaritapas warmitapas carcelman apaq.

Samaria llaqtapi willakusqankumanta

⁴Aswanqa Jerusalenmanta cheqechisqakunam mayman rispankupas Jesucristo-manta allin noticiakunata willakuqku. ⁵Chaynapim Felipepas rirqa Samaria llaqtaman hinaspm Jesucristomanta willakurqa. ⁶Chaymi llapa runakuna huñunakuspanku Felipepa nisqanta huk sonqolla uyarirqaku, rikurqakutaqmi *milagrokuna Felipepa rurasqantapas. ⁷Demoniopa ñakarichisqan runakunatapas sanyachirqam, chay demoniokunam runakunata qaparichistin lloqsiq. Sanyoaqtaqmi suchukunapas hinaspa wistukunapas. ⁸Chayraykum chay llaqtapi runakunaqa llumpay kusisqa karqaku.

⁹Samaria llaqtapim kachkarqa Simon sutiyoq brujo runa, paymi chay llaqtapi llapa runakunata admirachiq: “Ñoqaqa ancha yachayniyoq runam kani” nispa.

¹⁰Paytam taksapas-hatunpas kasukuqku hinaspm paymanta niqku:

—Kay runapiqa Diospa ancha atiyninmi kachkan —nispanku.

¹¹Paytamá kasukuqku brujerianwan unaysuña admirachiptin. ¹²Aswanqa Diospa munaychakusqanmanta hinaspa runakunata salvaq Jesucristopa sutiñmanta Felipe rimaqta uyarispankum qaripas-warmipas iñikuspanku Felipewan bautizachikurqaku. ¹³Chaymi Simonpas Jesucristoman iñikuspan bautizachikurqa hinaspm Felipewanña purirqa. Diospa atiyninwan *milagrokunata Felipepa rurasqanta qawaspanñataqmi admirakurqa.

¹⁴Samaria llaqtapi runakuna Diospa palabran chaskisqankuta yacharuspan-kuñataqmi Jerusalenpi *apostolkuna kacharqaku Pedrotawan Juanta. ¹⁵Samaria llaqtaman chayaruspankum Diosta mañakurqaku Samariapi iñiqkuna Chuya Espiritu chaskinankupaq. ¹⁶Jesupsa sutillanpiraq paykuna bautizachikuptinkum Chuya Espirituqa manaraq mayqanmanpas hamurqaraqchu. ¹⁷Chaymi Pedrowan Juan iñiqkunaman makinkuta churaykuptinku chaskirqaku Chuya Espiritu.

¹⁸Iñiqkunaman *apostolkuna makinkuta churaptinmi paykunaman Chuya Espiritu qomusqa karqa, chaytam Simon rikurqa chaymi apostolkunaman qollqeta qawachispan ¹⁹nirqa:

—Qoykuwaychik chay atiyta chaynapi pimanpas makiyta churaykuptiy Chuya Espiritu chaskinankupaq —nispa.

²⁰Chaymi Pedroñataq nirqa:

—iQollqekiwán kuskayá chinkay Diospa qosqanta qollqewan rantiruy piensas-qaykimanta! ²¹Kay atiyqa manam qampaqchu, sonqoykipi munasqaykunkunaqa manam Diospaq hinachu. ²²Wanakuy chay llumpay mana allin ruray munasqaykimanta hinaspa Diosta mañakuy, ichapas chaynapi sonqoykipi chay piensasqaykita pampachasunkiman. ²³Yachanim qamqa envidiosollaña kasqaykita hinaspa mana allin ruraykunawanpas watasqa kasqaykita.

²⁴Hinaptinmi Simonñataq nirqa:

—Señortayá mañapullawaychik nisqaykichikman hina imapas ama pasawanana-paq —nispa.

²⁵Jesucristomanta willaruspam Diospa palabranta *apostolkuna yachachirqa-ku hinaspm kutirqaku Jerusalenman Samaria llaqtachakunapi Cristomanta allin noticiakunata willakustin.

Etiopia nacionniyoq runawan Felipe tupasqanmanta

²⁶Chaymantam Felipeta Diospa angelin kaynata kamachirqa:

—Kaymanta riy surlawman Jerusalenmanta Gaza llaqtaman riq ñanninta —nispa.

Chayqa chunniq ñanmi.²⁷ Felipe rispanmi ñanpi tuparurqa Etiopia nacionpi kamachikuq runawan. Payqa karqa Etiopia nacionpi Candace sutiyoq reinapa qollqen waqaychaqmi. Paymi Jerusalenpi Dios adoraq risqanmanta kutichkarqa.²⁸ Payqa caballopa aysasqan carretapim richkarqa llaqtan lawman Diosmanta willakuq Isaiaspa qellqasqan librota leestin.²⁹ Chaymi Felipeta Chuja Espiritu nirqa:

—Wak carretata haypaspayki asuykuy —nispa.

³⁰ Chaymi Felipe kallpaspan, Isaiaspa qellqasqan libro leesqanta uyarispan tapurqa:

—¿Entiendenkichu chay leesqaykipa imam nisqanta? —nispa.

³¹ Kamachikuqñataqmí nirqa:

—¿Imaynataq entiendeyman mana pipas yachaykachiwaptinqa? —nispan.

Chaymi Felipeta ruegarqa seqaspan waqtanpi tiyananpaq.

³² Chay libropi leesqanmi kayna karqa:

Nakanankupaq ovejata hina pusaptinkum mana rimarirqachu.

Imaynam carnero kanman millwan rutuqninpa qayllanpi upallalla,
chaynam paypas karqa ñakarichiqinkunkuna qayllanpi upallalla.

³³ Humillaykachispunkum mana allin arreglotachu rurapurqaku.

¿Pitaq willakunman mirayninmanta wañurachichkaptinkuqa?

³⁴ Hinaptinmi chay kamachikuq tapurqa Felipeta:

—Niykuway ćipimantataq kay willakuqqa rimachkan, kikinmantachu icha pimantataq? —nispa.

³⁵ Chaymi leesqankumanta qallaykuspan Jesusmanta allin noticiakunata Felipe willarqa. ³⁶ Chaymi yakupa kasqanman chayaruptinku chay kamachikuq nirqa:

—Kayqaya kaypi kasqa yaku ćimaraqtaq faltawan bautizawanaykipaq? —nispa.

(³⁷ Chaymi Felipeñataq nirqa:

—Tukuy sonqoykiwan iñiptikiqa allinmi —nispa.

Hinaptinmi chay kamachikuqñataq nirqa:

—Creenim Jesucristoqa Diospa Churin kasqanta.)

³⁸ Chaynata niruspanmi carretata sayachinanpaq kamachirqa. Chaymi iskayninku uraykurqaku yakuman hinaptinmi Felipe bautizarqa. ³⁹ Yakumanta seqaruptinkuñataqmí Señorpa Espiritu Felipeta huklawman aparurqa. Hinaptinmi chay kamachikuqqa manaña rikurqachu Felipeta, ichaq kusisqallañam pasakurqa. ⁴⁰ Felipeñataqmi Azoto sutiyoq llaqtachapiña rikurirurqa hinaspanmi llaqtan-llaqtan rirqa Jesusmanta allin noticiakunata willakustin Cesarea llaqtaman chayanankama.

Saulopa iñikusqanmanta

(Hch 22:6-16. 26:12-18)

9 ¹ Sauloñataqmí Jesucristoman iñiqkunata wañuchinanpaq amenazarqa. Chayraykum *sacerdote kunapa jefenman pasarqa. ² Oficiokunatam mañakurqa Damasco llaqtapi *huñunakunanku wasikunapi kamachikuqkunapaq chaynapi Jesucristo qatiqkunata warmitapas-qaritapas presota Jerusalen llaqtaman pusumanpaq. ³ Damasco llaqtaman chayaykuchkaptinñam qonqayllamanta huk llipyay hina payta kanchaykurqa. ⁴ Chaymi Saulo pampaman wichiyykuspan uyarirqa:

—Saulo, Saulo ćimanasqataq ñakarichiwanaykipaq qatikachawanki? —niqta.

⁵ Chaymi Saulo tapurqa:

—¿Pitaq kanki Señor? —nispa.

Hinaptinmi nimurqa:

—Ñoqaqa qatikachawasqayki Jesusmi kani. ⁶Hatarispayki Damasco llaqtaman yaykuy, chaypim imam ruranaykita nisunki —nispa.

⁷Saulowan riqkunam chay rimamusqanta uyarirqaku, ichaqa manam pitapas rikurqakuchu. Chaymi admiraspallaña karqaku. ⁸Sauloñataqmi pampamanta hatarispan manaña imatapas rikurqachu ñawsayarusqanrayku. Chaymi makin-manta aysaspanku Damascoman pusaykurqaku. ⁹Chaynapim kimsa punchaw karqa mana rikukuq, manam imatapas mikurqachu nitaq tomaraqachu.

¹⁰Chay Damasco llaqtapim *yacharqa Jesucristopi iñiq Ananias sutiyoq runa. Paymanmi Señor rikuriykuspan nirqa:

—Ananias —nispa.

Chaymi pay nirqa:

—¿Imata Señor? —nispa.

¹¹Chaymi Señor nirqa:

—Hatarispayki riy Derecha sutiyoq calleman, hinaspayki Judaspa wasinpi Tarso llaqtayoq Saulota maskamuy. Paymi Diosta mañakuspan ¹²revelacionninpí rikusurqanki paypa kasqanman yaykuchkaqtá chaynapi paypa hawanman maki-kita churaptiki huktawan qawarikunanaq.

¹³Chaymi Ananiasñataq nirqa:

—Señorlláy, achkaq runakunam willawarqaku chay runamantaqa, payqa Jerusalen llaqtapim qanman iñiqkunata ñakarichirqa. ¹⁴Kunanñataqmi *sacerdotekunapa jefenpa kamachisqan hamurun qampa sutikipi mañakuqkunata presochananpaq.

¹⁵Chaymi Señorñataq Ananiasta nirqa:

—Pasaypuni, chay runataqa akllarqani huklaw nacionkunapi runakunaman, rey kunaman hinaspa Israelpa mirayninkunaman ñoqamanta willakunanaqmi.

¹⁶Ñoqam payman yachachisaq ñoqarayku llumpay ñakarinanta.

¹⁷Chaymi Ananias pasarqa Saulopa kasqan wasiman hinas pam yaykuruspan Saulopa hawanman makinta churaykuspan nirqa:

—Wawqey Saulo, chay hamusqayki ñanpi rikurisuqniki Señor Jesusmi kachamuwar-qa qamta qawarichinayaq hinaspa Chuya Espiritupa huntasqan kanaykipaq —nispa.

¹⁸Hinaptinmi chaypunilla paypa ñawinmanta wicherurqa escama hina, hinaptinmi qawakurqaña. Chaymi Saulo hatarispan bautizachikurqa. ¹⁹Mikuywan kallpancha-kuykuspanmi chay punchawkuna qeparqa Damasco llaqtapi iñiqkunawan.

Damasco llaqtapi Saulo willakusqanmanta

²⁰Saulom willakurqa *huñunakunanku wasikunapi: murallanta (Hch 9:25)

—Jesucristoqa Diospa Churinmi —nispa.

²¹Lliw uyariqkunañataqmi admirakuspanku kaynata ninakurqaku:

—¿Manachu kay runaqa Jerusalen llaqtapi purirqa Jesucristopha sutinpi maña-kuqkunata ñakarichistin? ¿Manachum kikinpuni kaymanpas hamurqa iñiqkunata presocharuspan *sacerdotekunapa jefenkunaman apananpaq? —nispa.

²²Ichaqa Saulom aswan-aswan kallpanchakuspan Jesusqa cheqaptapuni prome-tesqa Cristo kasqanta willakurqa chaynapi Damascopi *yachaq judiokunapas ima piensaytatas mana atinankukama.

Saulopa lluptikusqanmanta

²³Achka punchaw pasaruptinmi judiokuna yacharachinakurqaku Saulota wañurachinankupaq. ²⁴Ichaqa Saulom chayta yacharurqa. Chaymi paykuna tuta-punchaw chay llaqtapa punkunkunapi suyaqku wañurachinankupaq. ²⁵Aswanqa iñiqkunam hatun canastapi Saulota tutallan uraykarachirqaku chay llaqtapa muyuriqniq perqanta

Jerusalen llaqtapi Saulo tarikusqanmanta

²⁶Saulo Jerusalenman chayarusanpmi iñiqkunawan huñunakuyta munarqa, ichaqa paykunam manchakurqaku Jesucristoman iñisqanta mana creespanku. ²⁷Aswanqa Bernabeymi Saulota pusarqa *apostolkunaman hinaspm willarqa Jesucristota ñanpi Saulo rikumusqanmanta hinaspa paytapas Señor rimapayasqanmanta chaynataq Damasco llaqtapi mana manchakuspua Jesucristopa sutinpi rimasqanmantapas.

²⁸Chaymi Sauloqa Jerusalenpiña apostolkunawan puriq. ²⁹Mana manchakuspam rimaq Señorpa sutinpi, atipanakuqtaqmí *griego rimaq judiokunawanpas, aswanqa paykunam wañurachiypi riqku. ³⁰Jesucristoman iñikuqkuna chayta musyarusanpkum Saulota pusarurqaku Cesareaman hinaspm Tarso llaqtaman aviarurqaku.

³¹Chaymi iñiqkunaqa tukuy Judea lawpipas, Galilea lawpipas hinaspa Samaria lawpipas hawkaña karqaku. Iñiyinkupim wiñaqku hinaspm Señorta manchakuspanku kawsaqku, Chuya Espiritupa kallpanchasqan kaspankum aswan-aswan miraqli.

Eneaspa sanoyasqanmanta

³²*Apostol Pedrom llapa iñiqkunata watukuspan Lida llaqtapi iñikuqkunamanpas chayarurqa. ³³Chaypim tarirqa Eneas sutivoq runata, paymi suchuyaruspan pusaq wataña camapi kachkarqa. ³⁴Hinaptinmi Pedro nirqa:

—Eneas, Jesucristom sanoyerachisunki, hatarispayki camaykita allichay —nispa.

Chay ratollam Eneas hatarirurqa. ³⁵Lida llaqtapi hinaspa Saron llaqtapi lliw *yachaqkunam payta rikururqaku hinaspankum Señor Jesucristomanña iñikurqaku.

Dorcaspa kawsarirusqanmanta

³⁶Chay Jope llaqtachapim *yacharqa Jesucristopí iñikuq Tabita sutivoq warmi, paypa sutinmi griego rimaypi karqa Dorcas. Paymi achka allinkunata ruraq hinaspm wakchakunata yanapaq. ³⁷Chay punchawkunapi onqoruspanmi wañukurqa chaymi cuerpointa bañaruspanku wasipa altosnini chutaykurqaku. ³⁸Lida llaqtam hichpalla karqa chay Jope llaqtamanta chaymi iñiqkuna chaypi Pedro kasqanta yacharuspanku iskay runakunawan nichimurqaku:

—Kunanpuni pasamuy Jope llaqtaman —nispa.

³⁹Chaynata Pedroman willaykuptinkum pasarqa paykunawan. Chayaruptinñataqmí Pedrota pusaykurqaku wañuqpa kasqan cuartoman. Pedroman llapa viudakuna asuykuspm waqastin qawachirqaku Dorcaspa rurasqan camisakunatawan walikunata.

⁴⁰Pedroñataqmí chaypi lliw kaqkunata lloqsirachispán qonqoranpa Diosta mañakurqa hinaspanmi chay wañusqa warmita qawarispan nirqa:

—Tabita, hatariy —nispa.

Chaymi Tabita qawarikurqa, hinaspanmi Pedrota rikuruspan tiyarirurqa.

⁴¹Chaymi Pedro makimanta hapiyquspan sayarichirqa. Iñiqkunatawan viudakunata qayaspanmi kawsachkaqtaña paykunaman qawachirqa. ⁴²Chaytam Jope

llaqtapi llapa runakuna yacharurqaku, chaymi Señorman achkallaña iñikurqaku.

⁴³Chay llaqtapim Pedro qeparqa achka punchaw suela ruraq Simonpa wasinpi.

Corneliopia wasinman Pedro risqanmanta

10

¹Cesarea llaqtapim *yacharqa Cornelio. Paymi karqa Italiano sutiyoq tropakunapi capitán. ²Corneliom wasinpi llapallan kaqkunapiwan Diosta manchakuspa serviqku, wakcha judiokunatam achka qollqewan yanapaq hinaspanmi tukuy tiempo Diosta mañakuq. ³Huk punchawmi yaqa las tresta mañakuchkaptin Dios payman rikuriykachirqa huk angelta:

—iCornelio! —nispa.

⁴Chaymi Cornelio llumpay mancharisqa qawarayaspan tapurqa:

—¿Imata Señor? —nispa.

Hinaptinmi chay angel nirqa:

—Mañakusqaykitawan wakchakuna yanapasqaykitam Dios chaskiykun.

⁵Kunanyá runakunata Jope llaqtaman kachay Simonwan sutichasqa Pedrota pu-samunankupaq. ⁶Payqa samapakuchkan suela ruraq Simonpa wasinpim, chayqa kachkan lamar qochapa patanpim —nispa.

⁷Chay rimapayaqnin angel chinkaruptillanmi Cornelio qayarqa iskay runankunatawan Dios serviq soldadonta ⁸hinasspam chay angelpa lliw nisqanta paykunaman willaspan kacharqa Jope llaqtaman.

⁹Paqarinintin Cornelio runankuna Jope llaqtapa hichpallantaña richkaptinkum yaqa chawpi punchawta Pedro seqarqa wasipa altonman Diosta mañakunanpaq. ¹⁰Llumpayta yarqarachikuspanmi mikuyta munarqa. Ichqa mikuyta yanupunankukamam revelacionta chaskirqa. ¹¹Paymi rikurqa hanaq pachamanta tawan puntanmanta warkusqa lliklla hina uraykamuqta. ¹²Chay llikllapim karqa tawa chakiyoq animalkuna, culebra hina qasqonpa puriqkuna hinaspa alton pawaq animalkuna. ¹³Hinaptinmi Pedro uyarirqa:

—Hatariy Pedro, wañuchispa mikuy —niqta.

¹⁴Chaymi Pedroñataq nirqa:

—Manapunim mikuymanchu Señor. iÑoqaqa haykapipas manam mikurqanichu mana mikuna kaqkunataqa! —nispa.

¹⁵Chaymi payta huktawan nimurqa:

—“Mikunapaqmí” nispa Diospa nisqankunataqa amayá niychu: “Manapunim mikuymanchu” nispaqa.

¹⁶Chaynallam pasakurqa kimsakama hinaptinmi chaykunaqa hanaq pachaman kaqla hoqarikururqa. ¹⁷“Imaninantaq kayqa” nispa Pedro piensachkaptinraqmi, Cornelio kachamusqankuna chayamuchkarqakuña. Paykunam Simonpa wasinmanta tapukuspanku punkupiña sayachkarqaku. ¹⁸Hinasspam qayakurqaku:

—¿Kaypichu Pedrowan sutichasqa Simon samakuchkan? —nispanku.

¹⁹Diospa revelasqanmanta Pedro piensachkaptinraqmi Chuya Espiritu payta nirqa:

—Qawariy, kimsa runakunam maskasuchkanki. ²⁰Uraykuspayki paykunawan riya ama iskayrayaspayki, ñoqam paykunataqa kachamurqani —nispa.

²¹Chaymi Cornelio runankunaman uraykuspan Pedro nirqa:

—Ñoqam kani qamkunapa maskasqaykichik. ¿Imamantaq hamurqankichik? —nispa.

²²Hinaptinmi paykunañataq nirqaku:

—Ñoqaykutaqa Capitan Cornelio kachamuwanku. Payqa Diosta mancha-kuq justo runam, paytaqa llapa judiokunapas allin runa kasqanpaqmi reqsinku. Diospa angelinmi payta kamachirqa wasinman qayachisuspayki qampa nisqay-kikunata uyarinanpaq —nispa.

²³Hinaptinmi Pedro chay wasiman paykunata yaykuykachispan samachirqa. Paqarintin punchawñataqmí Pedro paykunawan pasarqa, riysirqataqmí Jope llaqtapi *yachaq wakin iñiqkunapas.

²⁴Paqarinnintintañam chayarurqaku Cesarea llaqtaman. Chaypim Cornelio ayllunkunatawan kuyasqan amistadninkunata huñuruspan Pedrote suyachkasqa.

²⁵Corneliopa wasinman Pedro yakyuchkaptinmi Cornelioñataq chaskispan Pedro-pa ñawpaqninman qonqorakuykurqa adorananaq. ²⁶Ichaqa Pedrom sayarichirqa:

—Sayariy, ñoqapas qam hina runallam kani —nispa.

²⁷Paywan parlastin yakyuspanñataqmí wasi ukupi tariykurqa achka huñunasqa runakunata. ²⁸Chaymi Pedro nirqa:

—Yachasqaykichik hinam judiokunaqa mana judio kaqkunawanqa mana juntanakuymankuchu, manataqmí wasinmanpas yaykuymankuchu leyniyku harkawasqankurayku. Ichaqa Diosmi yachachiwarqa amaña pitapas “Chayqa huchasapa millakuypaq runam” nispay cheqninaypaq. ²⁹Chayraykum qayara-chimuwaplikichik chaypunilla pasamurqani mana iskayrayaspay. Yachaytam munani cimanasqataq qayachimuwarqanki? —nispa.

³⁰Chaymi Cornelioñataq nirqa:

—Tawa punchawñam kunan hina las tresta kay wasiyipi Diosta mañakuchkaptiy rikuriykuwarqa suma-sumaq kanchachkaq pachayoq runa. ³¹Hinaspm niwarqa: “Cornelio, mañakusqaykikunatawan wakchakuna yanapasqaykitam Dios chaskiy-kun. ³²Kunanyá runakunata Jope llaqtaman kachay, Pedrowan sutichasqa Simonta pusamunankupaq. Payqa samapakuchkan suela ruraq Simonpa wasinpim, chayqa kachkan lamar qochapa patanpim” nisp. ³³Hinaptinmi chaypunilla kachamurqani maskamusunaykipaq. Allinpaqmí hamurunkiqa. Diospa qawasqanmi kaypi lliwchay-ku huñunasqa kachkaniku, uyariytam munaniku Señorpa tukuy kamachisusqaykita.

Corneliopa wasinpi Pedropa willakusqanmanta

³⁴Hinaptinmi Pedro kaynata rimayta qallaykurqa:

—Kunanmi chayraq entiendeni, Diosqa manam pimanpas sayapakunchu, ³⁵payqa chaskinmi lliw nacionkunapi payta kuyaspa manchakuywan allin ruraq runakunataqa.

³⁶Diosmi Israelpa mirayninkunaman allin noticiata willachirqa Jesucristollawan imay-nam Dioswan allinyanakunanchikpaq, Jesucristoqa llapallanchikpa Señorninchikmi.

³⁷Qamkunaqa yachankichikñam bautizasqanmanta Juan yacharachiptin Galilea law-manta qallaykuspan lliw Judea lawpipas tukuy ima pasakusqanta. ³⁸Diosmi huntarqa Nazaretmanta kaq Jesucristoman Chuya Espiritupa atiyninwan hinaptinmi pay purirqa allinkunata rurastin chaynataq *Satanaspa llapa ñakarichisqan runakunata sanoyachis-tin, tukuy chaykunataqa rurarqa Dios paywan kasqanraykum. ³⁹Judea lawpi hinaspas Jerusalen llaqtapi Jesucristopa imam rurasqanmantaqa ñoqaykum testigo kaniku. Paytam wañurachirqaku cruzpi chakataruspanku. ⁴⁰Ichaqa Diosmi payta kawsarichirqa kimsa punchaw wañusqanmanta hinaspm rikuriykachiwarqaku ñoqaykuman. ⁴¹Manam llapa runamanchu rikurirqaqa aswanqa ñoqallaykumanmi chaynapi Jesusmanta willakunay-kupaq ñawpaqmantaraq Diospa akllasqan kasqaykurayku. Kawsariramuptinmi Jesuswan

kuska mikurqaniku.⁴² Paymi kamachiwarqaku llapa runakunaman paymanta willakunaykupaq, Jesucristotam Dios churarun wañuqkunatapas hinaspa kawsaqkunatapas juzgananaqpaq.⁴³ Diosmanta willakuqkunapas Jesusmantam kaynata nirqaku: "Payman llapallan iñiqtaqa huchanmantam Dios pampachanqa" nispangu.

Maná judío kaqkunapas Chuya Espíritu chaskisqankumanta

⁴⁴ Chaynata Pedro rimachkaptinraqmi Chuya Espíritu hamurqa lliw uyariqninkunaman. ⁴⁵ Hinaptinmi Pedrowan riq iñiq judiokuna llumpayta admirakurqaku Pedropa uyariqninkunaman mana judío kachkaptinkupas Chuya Espirituta Dios qomusqanwan.⁴⁶ Paykunatam uyarirqaku mana yachasqanku idiomakunapi rimaqta hinaspa Dios yupaychaqta. ⁴⁷ Hinaptinmi Pedro nirqa:

—Ñoqanchik hina paykunapas Chuya Espíritu chaskichkaptinkuqa ɔyaquachum pipas harkakunman bautizasqa kanankuta —nispaga.

⁴⁸ Pedrom kamachirqa Jesucristopa sutinpi bautizakunankupaq. Chaymantam Pedrota ruegarqaku iskay-kimsa punchawllapas paykunawan karinanapaq.

Jerusalenpi kaq iñiqkunaman Pedropa willasqanmanta

11 ¹ Judeapi kaq iñiqkunam *apostolkunapiwan yacharurqaku mana judío kaq runakunapas Diospa palabran chaskisqankuta. ² Jerusalenman Pedro kutiramuptinñataqmi iñiq judiokuna paywan atipanakuspanku ³nirqaku:

—¿Imanasqataq qamqa rirrqanki mana *señalasqa runakunapaman hinaspa paykunawanpas mikumurqanki? —nispaga.

⁴ Chaymi Pedro qallariyinmanta imaynam pasakusqanta willakuspan nirqa:

⁵ —Jope llaqtapim Diosta mañakuchkarqani, chaymi revelacionta chaskispay rikurqanihanaq pachamanta tawan puntanmanta warkusqa hatun lliklla hina ñoqapa kasqaykama uraykamuqta. ⁶ Chaypa ukunta sumaqta qawaykuspaymi rikurqani tawa chakiyoq animalkunata, purun animalkunata, culebra hina qasqonpa puriçkunata hinaspa alton pawaq animalkunata. ⁷ Hinaspaymi uyarirqani: "Hatarí Pedro, wañuchispa mikuy" niqta. ⁸ Chaymi ñoqañataq nirqani: Manapunim mikuymanchu Señor iñoqaqa haykapipas manam mikurqanichu mana mikuna kaqkunataq!" nispaga. ⁹ Chaymi huktawan rimapayamuwarqa: "Mikunapaqmi" nispaga Diospa nisqankunataqa amayá niychu: 'Manapunim mikuymanchu' nispaga." ¹⁰ Chaynallam pasakurqa kimsakama, hinaptinmi chaykunaqa hanaq pachaman kaqla hoqarikururqa. ¹¹ Chay ratollapim kimsa runakuna chayaramurqa chay samakusqay wasiman Cesarea llaqtaman pusawananaqpaq. ¹² Chaymi Chuya Espíritu kamachiwarqa: "Paykunawan riy ama iskayrayaspayki" nispaga. Ñoqawantaqmi rirrqaku kay soqta iñiqmasinchikkunapas, lliwmi yaykurqaniku chay runapa wasinman. ¹³ Chay runam willawarqaku wasinpi sayachkaq angel rikuriyuskupan kayna nisqanta: "Kunanyá runakunata Jope llaqtaman kachay Pedrowan sutichasqa Simonta pusamunankupaq. ¹⁴ Paymi nisunki imaynam qampas hinaspa aylluylukunapas salvasqa kanaykichikmanta" nispaga.

¹⁵ Paykunata rimapayachkaptiyraqmi ñoqanchikman ñawpaqta hamusqanpi hina Chuya Espíritu paykunamanpas uraykamurqa. ¹⁶ Chaymi yuyarirurqani Señorninchik Jesucristopa nisqanta, paymi nirqa: "Cheqaptam Juanqa bautizarqa yakuwan, qamkunatañataqmi Dios bautizasunkichik Chuya Espírituwan" nispaga. ¹⁷ Señor Jesucristopi iñiqkunaman ñoqanchikman hina Espíritunta Dios qoptinqa ɔpitaaq ñoqqaq karqani Diosta harkakunaypaq?

¹⁸ Chaynata Jerusalenpi kaq iñiqkuna uyariruspankum manaña Pedropa contrapichu karqaku hinaspm Diosta yupaycharqaku:

—Chaynaqa mana judio runakunamanpas Diosmi wanakuytaña qoykun wiñay-paq kawsanankupaq —nispa.

Antioquia llaqtapi iñiqkunamanta

¹⁹ Estebanta wañurachispankum wakin iñiqkunatapas ñakarichinankupaq qatikacharqaku, wakiqninmi ayqekurqaku Fenicia lawkama, wakinñataq Antioquia llaqtaman. Chaykunapim judio runakunallaman Jesucristomanta willakurqaku. ²⁰ Ichaqa Chipre lawmantawan chaynataq Cirene llaqtamantam wakin iñiqkuna chayarurqaku Antioquia llaqtaman, paykunam Señor Jesusmanta allin noticiata willakurqaku mana judio kaq runakunaman. ²¹ Diosmi atiyninwan paykunata yanaparqa chaymi achka runakuna Jesucristoman ifikurqaku.

²² Jerusalen llaqtapi iñiqkuna kaykunata yacharuspankum Bernabeyta kacharqaku Antioquia llaqtakama. ²³ Chayaruspanmi chay llaqtapi iñiqkunapaq Diospa favorinta qawaykuspan llumpayta kusikurqa. Hinaspanmi paykunata kallpancharqa huk sonqolla qaqa hina sayaspanku Señorta qatinankupaq. ²⁴ Bernabeyqa Chuya Espiritupa huntasqan kaspanmi Diosman hapipakuq allin runa karqa. Chaynapim achka runakuna yapakurqa Señorman iñispanku. ²⁵ Chaymantam Bernabey pasarqa Tarso llaqtaman Saulo maskaq, tariruspanñataqmí pusrqa Antioquiaman. ²⁶ Chaypim huk watapuni iñiqkunawan karqaku achka runakunata yachachispanku. Chay Antioquia llaqtapim Jesucristoman iñiqkunata “cristianowan” sutichayta qallaykurqaku.

²⁷ Chay punchawkunapim Diosmanta wakin willakuqkuna Jerusalenmanta rir-qaku Antioquiaman. ²⁸ Hukninpá sutinmi karqa Agabo. Paymi sayarispan Chuya Espiritupa yanapakuyninwan iñiqkunata nirqa:

—Tukuy kay pachapim hatun yarqay kanqa —nispa.

Chaymá cheqaptapuni pasakurqa Claudio sutivoq reypa tiempopim. ²⁹ Hinaptinmi Antioquiapi iñiqkuna rimanakurqaku Judeapi iñiqkunaman atisqankuman hina yanapakuy apachinankupaq. ³⁰ Chaynapim Bernabeywan hinaspa Saulowan apachirqaku yanapakuyninkuta Judeapi iñiqkunapa *ancianonkunaman.

Jacobota wañuchisqankumantawan Pedrota carcelasqankumanta

12 ¹ Chay tiempopim wakin iñiqkuna ñakarichiyta Rey Herodes qallaykurqa. ² Juanpa wawqen Jacobotapas espadawan wañuchinankupaqmi kamachirqa. ³ Judiokunapa gustonpaq kasqanta qawaspanmi Pedrotapas presocharurqa. Chayqa pasakurqa Mana Qonchuyoq Tanta Mikunanku Fiesta punchawpim. ⁴ Pedrota presocharuspanmi carcelman hinachirqa hinaspmá tawaman rakisqa chunka soqtayoq soldadokunawan cuidachirqa. ⁵ Pascua Fiesta pasaruptinäm Pedrota juzgananpaq runakunapa qayllanman horqomuya munarqa. ⁶ Pedrota carcelpi cuidachiptinmi llapa iñiqkunañataq paypaq tukuy sonqonkuwan Diosta mañakurqaku.

Pedrota Dios librasqanmanta

⁶ Herodesmi nirqa:

—Paqarinmi Pedrota horqosaq llapa runakunaman —nispa.

Chay tutam Pedro puñuchkarqa iskay soldadokunapa chawpinpi iskay cadenawan watasqa, wakin soldadokunañataqmí punkupi kachkarqaku carcelta cuidaspanku. ⁷ Hinaptinmi qonqayllamanta Señorpa angelniñ chaypi rikurirurqa chay carcelta kanchayninwan hundaykuspa. Chay angelmi Pedrota waqtanpi laqyaykuspan rikcharichirqa hinaspanmi nirqa:

—Utqayman hatariy —nispa.

Hinaptinmi Pedropo makinmanta cadenakuna wicherurqa.⁸ Angelmi nirqa:

—Weqawnikita sumaqta watakuspakyi *usutaykiwan hinakuy —nispa.

Chaynata Pedro ruraruptinmi angel nirqa:

—Capakuspakyi qatiway —nispa.

⁹ Lloqsiruspanmi angelpa qepanta rirqa, ichaqa manam yacharqachu angelpa rurasqanqa cheqap kasqanta chaymi piensarqa revelacionlla kasqanta.¹⁰ Ichaqa iskay punkupi kaq soldadokunapa ñawpaqninta pasaruspankum calleman lloqsiq fierro punkuman chayarurqaku hinaptinmi chay punku kikillanmanta kichakuy-kurqa. Lloqsiruspanku huk calletaña puriruptinkum qonqayta angel sapallanta saquerurqa.¹¹ Chayraq musyakuruspanmi Pedro nirqa:

—Kunanmi ichaqa cheqappuni kasqanta yacharuni. Señormi kachamuwarqa angelninta Herodesmanta hinaspa llapa judiokunapa mana allin piensasqanmanta librawananpaq.

¹² Chaynata piensastimmi Pedro pasarqa Juan Marcospa maman Mariapa wasinta. Chay wasipim achka runakuna huñunakuspanku Diosta mañakuchkarqaku.¹³ Hawa punkuta Pedro takaykuptinmi Rode sutiyoq sipascha rirqa qawamunanaq.¹⁴ Ichaqa Pedropo rimas-qanta reqsiruspanmi kusikuylawanña mana punkutapas kichaspan kallparqa ukuman:

—Pedrom punkupi kachkan —nispan.

¹⁵ Chaymi sipaschata nirqaku:

—Icha locayarunki —nispa.

Payñataqmí nirqa:

—Pedropunim —nispa.

Paykunañataqmí aswanraq nirqaku:

—Manam payqa kanmanchu, angelinchá —nispanku.

¹⁶ Pedroñataqmí punkuta takay-takachkarqa hinaptinmi kichaykuptinku pay kasqanta rikuykuspanku llumpayta admirakurqaku.¹⁷ Chaymi makinwan upallanankupaq señaschaspan paykunaman willarqa imaynatam carcelmanta Señor horqoramusqanmanta. Nirqataqmí:

—Willaychik Jacobomanwan ifiqmasinchikkunaman —nispa.

Chaymanta lloqsiruspanmi huklawman pasakurqa.

¹⁸ Achikyaruptinñataqmí soldadokuna llumpay chaqwapi karqaku imaynanpim Pedropo chinkarusqanta mana yachaspanku.¹⁹ Pedrota Herodes maskachimuptinmi mana tarimurqakuchu chaymi soldadokunata tapupaykuspan kamachirqa paykunataña wañuchinankupaq. Chaypa qepantañam Herodes ripukurqa Judeamanta Cesarea llaqtapi yachananpaq.

Herodespa wañusqanmanta

²⁰ Tiro llaqtapi kaq hinaspa Sidón llaqtapi kaq runakunam Herodespa llaqtanmanta kaw-saykunata chaskiqku, ichaqa Herodesmi paykunawan piñakuruspa manaña apachirqachu kawsaykunata chaymi paykuna tanteanakururqaku Herodeswan rimanankupaq. Chayray-kum amistadta rurarurqaku Rey Herodespa confianza serviqnin Blastowan chaynapi paypa yanapakuyninwan Herodeswan kaqla allinyanakunankupaq.²¹ Chaymi Herodes paykunta citarurqa huk punchaw rimanakunankupaq. Chay punchaw chayaramuptimmi rey kanan pachawan suma-sumaqta pachakururqa hinaspm sumaq tiyananpi tiyaykuspan llapa runakunaman rimarqa.²² Hinaptinmi chay runakuna qaparispanku nirqaku:

—iKayqa Diosmi, manam runachu! —nispa.

²³Dios hina adorachikuspanmi mana nirqachu Diosta adoranankupaq. Hinap-tinmi Herodesta Diospa angelnin chay ratolla onqorachirqa, chaymi urukunapa mikusqan wañurqa.

²⁴Diospa palabranmi ichaqa tukuy hinastinpi willakuptinku mirarqa.

²⁵Bernabeywan Sauloñataqmi yanapakuyinkuta tukuruspanku Jerusalenmant-a kutikurqaku Marcoswan sutichasqa Juanta pusarikuspanku.

Bernabeywan Saulo willakuq lloqsisqankumanta

13 ¹Antioquiapi iñiqkunawanmi kachkarqa Diosmanta willakuqkunawan yachachiqkuna. Paykunam karqa Bernabey, Simon Negro, Cirenemanta kaq Lucio, Manaen hinaspa Saulo. Manaenqa karqa Galilea lawpi munaychakuq Herodeswan warma kaspa kuska uywasqam. ²Huk punchaw ayunaspanku Señor-ta adorachkaptinkum Chuya Espiritu nirqa:

—Bernabeytawan Saulota rakiwayachik, paykunataqa qayarqani kamachis-qayta ruranankupaqmi —nispa.

³Ayunaruspankum Diosta mañakurqaku hinas pam makinkuta paykunapa han-wanman churaykuspanku aviarurqaku.

Chipre lawpi apostolkunapa willakusqanmanta

⁴Chuya Espiritupa kachasqanmi Bernabeywan Saulo chayarurqaku Seleuciaman, chaymantañataqmi buquepi rirqaku Chipre islamán. ⁵Chay islápá patan Salamina sutiyooq llaqtaman chayaruspánkum Diospa palabranmanta willakurqaku judiokunapa ⁶*huñunakunanku wasikunapi. Paykunawantaqmi Juanpas rirqa yanapananpaq.

⁶Chay enteron islanta puriruspankum chayarurqaku Pafos llaqtaman. Chaypim tar-urqaku Barjesus sutiyooq judiokunamanta kaq brujota. Paymi llullakuspan nirqa:

—Diosmanta willakuqmi kani —nispa.

⁷Chay brujom yanapaq allin yachayniyoq prefecto Sergio Pablota. Chay pre-fecto Diospa palabranta uyariyta munaspan qayachimurqa Bernabeytawan Saulota. ⁸Ichaqa Elimaswan sutichasqa chay brujom paykunapa contranpi karqa prefecto Sergio ama iñinanpaq. ⁹Aswanqa Pablowan sutichasqanku Saulom Chuya Espiritupa huntasqan chay brujota qawarayaruspan nirqa:

¹⁰—iImaymana llullapa hinaspa tukuy mana allinta ruraspa allin kaqkunapa contranpi sayariq Supaypa churin runa! ¿Imanasqataq mana samasca Señorpa cheqap ñanninkunapi kay munaqkunata pantachichkanki? ¹¹Kunanmi Señor castigasunki, ñaw-sayaruspakim unay punchawkuna intipa kanchayninpas mana rikuq kanki —nispa.

Chayllapunim tutayaq qosnipi hina rikurirurqa, mana rikukuyta atispanmi tam-pikachaspan maskarqa pipas makinmanta pusarikunapqa. ¹²Kaykunata prefecto rikuspanmi Señormanta Pablopia yachachisqanta uyarispan admirakuywan iñikurqa.

Pablowan Bernabey Pisidia law Antioquia llaqtapi willakusqankumanta

¹³Pablom riqmasinkunapiwan Pafosmanta buquepi lloqsirkaku Panfilia lawpi Perge llaqtaman. Juanñataqmi paykunamanta rakikuruspan Jerusalenmant-a kutikurqaku. ¹⁴Chay-mantam Pablowan Bernabey Pergemanta rirqaku Pisidia lawpi Antioquia llaqtaman. Chaypim *samana punchawpi judiokunapa huñunakunanan wasiman yaykuspanku tiyay-kurqaku. ¹⁵Diospa leynintawan Diosmanta willakuqkunapa qellqasqanta leeruspánkum chay huñunakusqankupi kamachikuqkuna Pablotawan Bernabeyta nichirqaku:

—Wawqeykuna, imallapas willarikunaykichik kaptinqa kunanyá willarikuy-chik —nispa.

¹⁶Chaymi Pablo sayarispan makinwan upallanankupaq señaschaspan nirqa:

—Israelpa mirayninkuna chaynataq Diosta kuyaspaykichik manchakuqkuna, uyariyichik, ¹⁷Israel runakunapa Diosninchikmi ñawpaq abuelonchikkunata akllarqa hin-spanmi achka-achkaman mirachirqa runapa llaqtan Egipto nacionpi *yachaptinkuraq, chay llaqtapi ñakarisqankumantam atiyninwan horqomurqa. ¹⁸Tawa chunka watapu-nitaqmi mana kasukuchkaptinkupas chunniqpi paykunata Dios yanaparqa. ¹⁹Canaan allpapi qanchis nacionkunata chinkachispam chay allpata ñawpaq abuelonchikkunaman qorqa. ²⁰Yaqa tawa pachak pichqa chunkan watapunim juezkunawan gobiernachirqa Diosmanta willakuq Samuelpa tiemponkama. ²¹Abuelonchikkuna reyta mañakuptin-kum Dios qorqa Saulta paykunata tawa chunka wata gobiernanampaq, payqa Benjaminpa castan Cispa churinmi karqa. ²²Payta rey kayninmanta wischuruspanñataqmi akllarqa Davidtaña abuelonchikkunapa reynin kananpaq, paymantam Dios nirqa: “Reqsinim Isaipa churin Davidta, payqa agradoypaqmi, paymi ruranqa tukuy ima ñoqapa munas-qayta” nispa. ²³Kikin Davidpa mirayninkuntam nacemurqa Jesus. Paytam Dios Tayta kachamurqa Israelpa llapallan mirayninkunata salvananpaq ñawpaq abuelonchikkunaman nisqanpi hina. ²⁴Manaraq Jesus yachachiyta qallaykuchkaptinmi Juan willakurqa: “Israelpa llapa mirayninkuna, huchaykichikmanta wanakuspa bautizakuychik” nispa. ²⁵Wañukunarpaq hichpallaña kachkaptinmi nirqa: “Manam ñoqaqa kani qamkunapa piensasqaykichikchu, aswanqa ñoqamanta qepatam hamunqa huk hatun kamachikuq, paypatataq *usutallantapas manam paskanaypaq hinachu kani” nispa.

²⁶—Abrahampa mirayninkunatasallaykuna hinaspa Diosta kuyaspa manchakuq-kuna, kay allin willakuykunatam Dios apamuwarqanchik salvakunanchikpaq.

²⁷Jerusalenpi *yachaqkunam llapa jefenkunapiwan Jesus pim kasqanta mana yachastin wañunanpaq sentenciarurqaku, chaynapim Diosmanta willakuqkunapa nisqankunata cumplirqaku. Sapa *samana punchawpi leechkaspunkupas manam entienderqakuchu. ²⁸Wañunanpaq hina mana huchayoqa tarichkaspunkupas Pi-latotam mañakurqaku Jesusta wañuchinanpaq. ²⁹Bibliapi tukuy nisqanman hina cumplikuruptinmi cruzmanta uraykachispam pamparqaku. ³⁰Ichaqa Diosmi kawsari-chimurqa. ³¹Chaymi achka punchaw rikurirqa Galileamanta Jerusalenman ñawpaq riqmasinkunaman. Paykunam Jesusmanta *willakunku Israelpa mirayninkunaman.

³²—Chaynapim ñoqaykupas qamkunaman willachkaykiku Diospa ñawpaq abuelonchikkunaman allinninchikpaq prometesqanmanta. ³³Ñoqanchik payku-napa mirayninkaptinchikmi prometewasqanchikman hina Dios kawsarirachimun Jesusta iskay kaq Salmopi kayna nisqanpi hinapas:

“Churiymi qamqa kapuwanki,
kunan punchawmantapunimriki
ñoqaqa kani Taytallayki.”

³⁴—Jesuspa cuerpon mana ismurunanpaq kawsarimunanmantam Dios kay-nata nirqa: “Qamkunamanmi qosqaykichik Davidman prometekusqay ancha allinkunata” nispa. ³⁵Huk Salmopipas nichkanmi kaynata: “Sapaqchasqaykipa cuerponqa manataqmi ismurachinkichu” nispa.

³⁶—Cheqaptam Davidqa Diospa munasqanman hina wiñaymasinkunata yanaparqa, abuelonkuna hina wañuruptinñataqmi cuerpon ismururqa. ³⁷Diospa

kawsarichisqan Jesuspa cuerponmi ichaqa mana ismurqachu.³⁸ Yachaychikyá wawqeykuna, Jesucristoman iñiptillaykichikmi huchaykichiktaqa Dios pampachan.³⁹ Jesucristoman llapallan iñiqkunatam manaña huchayoqpaq Dios chaskin Moisepsa lliw kamachikuyninkunata mana cumpliyya atiptinkupas.⁴⁰ Cuidakuychikyá Diosmanta willakuqkunapa nisqan ama sucedesunaykichikpaq, paykunam nirqa:

⁴¹ “Uyariyichik Diospa nisqanmanta asikuqkuna.

Admirakuspayá chinkaychik.

Tiempoykichikpim admirakuyapaqtá rurasaq.

Willasuptikichikpas mana creenatam rurasaq.”

⁴² Chaynata rimaruspanmi Pabloqa riqmasinkunapiwan lloqsirqaku, chaymi payta ruegakurqaku:

—Huknin *samana punchawtawan yapamanta kaykunamanta willaykuwayku —nispa.

⁴³ Chay huñunakuyininku tukuruptinmi achka judio runakunapiwan Dios adoraq runakuna qatirqaku Pablotawan Bernabeyta hinaptinmi paykuna yachachiqku Diospa favorecesqanmanta ama karunchakunankupaq.

⁴⁴ Huknin *samana punchawpim huñunakurqaku llaqtapi yaqa lliw runakuna Diospa palabranta uyarinankupaq.⁴⁵ Achka-achka runata judiokuna rikuruspankuñataqmi envidiakuspanku Pabloqa yachachisqanpa contranpiña rimarqaku.

⁴⁶ Chaymi Pablowan Bernabey mana manchakuspa nirqaku:

—Diospa palabrantaqa qamkunamanmi puntataqa willanayku karqa. Ichaga mana chaskiyta munaptikichikqa hinaspa wiñay kawsaytapas mana chaskinaykichikpaq hina piensaptikichikqa mana judio runakunamanñam willakamusaqku.

⁴⁷ Señorqa kaynatam kamachiwarqaku:

“Achkiyya hinaraqmi churaruysi nacionkunapaq.

Chaynapi tukuy hinastinpi kaqkunaman

salvaq kasqaymanta willakunaykipaq” nispa.

⁴⁸ Mana judio kaq runakunañataqmi kusikurqaku chaykunata uyarispanku, Señor-tam palabranmanta alabarqaku chaymi wiñay kawsanankupaq lliw akllasqa kaqkuna iñikurqaku Jesucristoman.⁴⁹ Chaynapim Señorpa palabran mirarqa tukuy chay lugarkunapi.⁵⁰ Ichaga wakin judiokunam Dios adoraq reqsisqa warmikunatawan autoridadkunata umachaspanku Pabloqa hinaspa Bernabeyta contranpi hatarirachirqaku hinaspm llaqtanku lawmanta qarqorurqaku.⁵¹ Chaymi Pablowan Bernabey *usutankupi allpatapas taspirqaku chay runakunaña huchankuwan cuentallikunankupaq. Hinaspunkum pasakurqaku Iconio llaqtaman.⁵² Paykuna pasakuptimpas Antioquia llaqtapi iñiqkunaqa Chuya Espiritupa huntasqanmi kusisqallaña qeparqaku.

Pablowan Bernabey Iconio llaqtapi rimasqankumanta

14 ¹Iconio llaqtapim Pablowan Bernabey yaykurqaku judiokunapa *huñunakunaku wasiman, chaymi paykuna sumaqllataña willaykuptinku achka judiokuna Jesucristoman iñikurqa, iñikurqataqmi mana judio kaqkunapas.² Ichaga mana iñiqjudiokunam mana judio kaq runakunata umacharuspalku hatarirachirqaku iñiqkunapa contranpi.³ Chaymi Pablowan Bernabey chay llaqtapi unay quedarqaku. Señorman

hapipakusqankuraykum mana manchakuspa Diospa kuyakuyninmanta willakuqku. Señorñataqmi creenankupaq hina rurarqa paymanta willakusqankuta, admirakuypaq *milagrokunata ruranankupaqmi paykunaman atiya qorqa.⁴ Chay llaqtapi runakunam iskayman rakinakururqaku, wakinmi judiokunapa favorinpi karqa wakinninñataq *apostolkunapa favorinipi.⁵ Mana judio kaqkunam judiokunawan hinaspa autoridadkunawan rimanakururqaku Pablotawan Bernabeyta maqaparunankupaq hinaspa rumikunawan choqaparunankupaq.⁶ Ichaga Pablowan Bernabeymi yacharuspanku ayqekurqaku Licaonia lawpi Listra hinaspa Derbe llaqtakunaman hinaspa muyuriqninpi llaqtachakunamanwan.⁷ Tukuy chaykunapipas Jesucristomantam allin noticiata willakurqaku.

Listra llaqtapi Pablotá rumiwan choqaparusqankumanta

⁸ Listra llaqtapim nacesqanmantapuni mana puriy atiq runa karqa. Chaypim tiyachkarqa suchu kasqanrayku.⁹ Rimasqanta chay runa uyarihkaptinmi Pablo musyarurqa sanoyananapaq iñiyniyoq kasqanta.¹⁰ Chaymi Pablo qapariq hina nirqa: —iHatarispa sayay! —nispa.

Hinaptinmi chay runa hukta pawarispa puriyta qallaykurqa.¹¹ Pablopá rurasqanta llapa runakuna rikuruspankum, Licaonia idiomankupi qayaykachakurqaku:
—iDioskunam runayaruspa ñoqanchikman uraykaramun! —nispa.

¹² Paykunam Bernabeyta diosninku Jupiterwan suticharqaku, Pablotáñataq-mi willakusqanrayku suticharqaku diosninku Mercuriowan.¹³ Chay llaqtaman yaykuykunapim Jupiterpa templon kachkarqa hinaptinmi Jupiterpa sacerdoten apamurqa torokunatawan waytakunata llaqtapa punkunman. Paymi llapa runakunapiwan torokunata wañuchispunku Bernabeytawan Pablotá adoraya munarqaku.¹⁴ Chaymi *apostol Bernabeywan apostol Pablo chayta uyariuspánku pachankuta llikiparqaku hinaspm llapa runakunaman taqrurkuruspanku qaparirqaku:

¹⁵ —iRunamasillaykuna! ¿Imatataq kaytaqa rurachkankichik? Ñoqaykuqa qamkuna hina runallam kaniku, hamurqanikuqa cheqap kawsaq Diosmanta willakuqmi, chaynapi kay mana valeqkunamanta wanakuspaykichik payllataña qatinaykichikpaq. Paymi unancharqa kay pachata, cielokunata lamar-qochata chaynataq chaykunapi tukuy ima kaqkunatapas.¹⁶ Nawpaq tiempokunapim llapa runakunata kachaykurqa munasqankupi purikunankupaq.¹⁷ Chaywanpas payqa reqsichikurqam runakunapaq imapas allinta ruraspan. Paymi parachimun poqoy tiempokunapipas allinta ruruchispa, paytaqmí mikunanchikpaqpas chani-chaninta qowanchik chaynapi kusisqa kawsananchikpaq.

¹⁸ Chaynata nispankum ñaka-~nakayta harkakurqaku torota mana wañuchipunankupaq.

¹⁹ Antioquia llaqtamantawan chaynataq Iconio llaqtamanta judiokuna chayaruspankum llapa runakunata umacharurqaku, Pablotá rumiwan choqaparuspankum “wañurunñam” nispanku llaqtapa cantonman aysarurqaku.²⁰ Aswanqa iñiqmasinkuna Pablopá muyuriqninpi huñunakuruptinkum hatarispan huktawan yaykurqa chay llaqtaman. Paqarinntintinñataqmi Bernabeywan pasarga Derbe llaqtaman.

²¹ Derbe llaqtapi Jesucristomanta allin noticiata willakuspánkum achkallataña iñichirqaku. Chaymantam kutirqaku Listra, Iconio hinaspa Antioquia llaqtakunaman.²² Chaykunapim iñikuqkunata imam creesqankupi qaja hina sayanankupaq kallpancharqaku:

—Diospa munaychakusqanman yaykunapaqqa achka sasachakuytam ñakarina —nispa.

²³Llapa iñiqkunamantam akllarqaku *ancianokunata huñunakuyninkupi kamachiku-nanpaq. Ayunowan Diosta mañakuspankum iñisqanku Señorpa makinman churarqaku.

Siria law Antioquiaman Pablowan Bernabeypa kutisqanmanta

²⁴Pisidia lawninta pasaspankum chayarqaku Panfilia lawman. ²⁵Perge llaqtapi Diospa palabranta willakuspankum rirqaku Atalia llaqtaman. ²⁶Chaypi buqueman sequeruspan-kum pasarqaku Antioquiaman. Chay llaqtamantam Diospa favorninta mañakuspa iñiqkuna ñawpaqta paykunata kacharqa willakuq rinankupaq. Hinaptinmi chay willakamusqanku-manta kutiramurqaku. ²⁷Chay llaqtaman chayaruspankum llapa iñiqkunata huñururqaku hinaspm paykunaman willarqaku Diospa tukuy ima ruramusqanmanta hinaspa mana judio kaq runakunamanpas imayna formapim iñikunankupaq Señorpa willachimusqan-manta. ²⁸Chaypim Pablowan Bernabey iñiqkunawan unay tiempo *yacharqaku.

Jerusalen llaqtapi huñunakusqankumanta

15 ¹Chay punchawkunapim wakin runakuna Judeamanta Antioquiaman ris-panku yachachiyta qallaykurqaku llapa mana judio kaq iñiqkunata:
—Salvasqa kanaykichikpaqqa Moisespa kamachikusqanman hinam *señalasqa kanaykichik —nispa.

²Chaymi Pablowan Bernabey paykunawan llumpayta atipanakurqaku. Hinaptinmi iñiqkuna akllarqa Pablotawan Bernabeyta Jerusalenman rispa *apos-tolkunawan hinaspa *ancianokunawan chay asuntomanta rimamunankupaq, akllarqakutapmi paykunamanta wakin iñiqkunatapas.

³Antioquia llaqtapi kaq iñiqkunapa kachasqanmá Jerusalen llaqtaman rirqaku, ristinmi pasarqaku Fenicia lawninta hinaspa Samaria lawninta, chay lawkunapim willakurqaku mana judio kaq runakunapas Diosmanña iñikusqankuta. Hinaptin-mi iñiqkunañataq llumpayta kusikuqku.

⁴Pablowan Bernabey Jerusalenman chayaruptinkum llapallan iñiqkuna, *apos-tolkuna hinaspa *ancianokuna allinta chaskirqaku, chaymi Pablowan Bernabeyqa paykunamanpas willarqaku paykunawan tukuy imata Diospa ruramusqanmanta.

⁵Ichaqa Jesucristoman iñiq wakin *fariseokunam sayarispanku nirqaku:

—Mana judio kaq iñiqkunapas *señalasqam kananku hinaspm yachachina Moisespa kamachikuyinkunata kasukunankupaq —nispa.

⁶Chaymi huñunakurqaku *apostolkuna, iñiqkuna hinaspa *ancianokuna chay asuntomanta rimanankupaq. ⁷Llumpayta atipanakuptinkum Pedro sayarispan nirqa:

—Wawqeykuna, yachasqaykichikpi hinam qamkunamanta Dios akllawarqa Jesucristomanta allin noticiata mana *judio kaqkunamanpas willakunaypaq chay-napi paykunapas iñikunankupaq. ⁸Llapa runakunapa sonqon reqsiq Diosninchikmi paykunamanpas Chuya Espirituta qorqa ñoqanchikman hina, chaynapim qawachi-warqanchik paykunatapas chaskisqanta. ⁹Diosqa manam ñoqanchikmanpas nitaq paykunamanpas sayapakunchu aswanqa payman hapipakuptinkum sonqonkuta chuyanchaykun. ¹⁰¿Imanasqamá Diostaqa piñachichkankichik? Iñiqkunamanmi llasaq cepita churkuchkankichik ñoqanchikpapas hinaspa abuelonchikkunapas mana apay atisqanchikta. ¹¹Yachasqanchikman hinaqariki Señor Jesus favorece-waptillanchikmi Diosqa salvawanchik ñoqanchiktapas chaynataq paykunatapas.

¹²Chaynata Pedro rimaruptinmi lliw upallaruspankum Bernabeytawan Pablotauyarirqaku, paykunam willakurqaku Diospa qosqan atiywan mana judio kaqku-

napipas admirakuypaq *milagrokuna ruramusqankumanta.¹³ Paykuna willakuya tukuruptinñataqmí Jacobo nirqa:

—Wawqeykuna, uyariykuwaychik.¹⁴ Simon Pedrom willaruwanchik mana judio kaqkunatapas Dios watukuykusqanta chaynapi paykunamantapas runankunata akllaykunanpaq.¹⁵ Chaykunaqa tupanpunim Diosmanta willakuqkunapa qellqasqanwan. Biblam nin:

¹⁶ “Kaykuna pasaruptin kutimuspaymi
Davidpa castanta huktawan sayarichisaq.
Wasi tuñiruptin perqaq hinam huktawan rurasaq

¹⁷ chaynapi wakin runakunapas
hinaspá sutiywan sutichasqa mana judio kaqkunapas
ñoqa Señorta maskawanankupaq.

¹⁸ Ñoqa Diosmi ñawpaqmantapuni reqsichini kay rurasqaykunata.”

¹⁹ —Ñoqapa piensasqayman hinaqa Diosman iñikuq mana judio kaqkunataqa amañaý iskayrayachichikchu.²⁰ Paykunamanqa qellqasunchik kaynatayá: “Amam mikunkichikchu taytacha-mamachakunaman ofrecesqa aychataqa, amam huchapakunkichikchu, amam mikunkichikchu yawartaqa nitaq yawarpa pasasqan aychatapas” nispa.²¹ Ñawpaq tiempokunamantaraqmí lliw llaqtakunapi Moisespa leynintaqa yachinku sapa *samana punchawpi judiokuna *huñunakunanku wasikunapi leespantu.

Mana judio kaqkunaman cartasqankumanta

²² Chaynata Jacobo rimaruptinmi *apostolkunawan *ancianokuna hinaspa lliw iñiqkuna “allinmi” nispa paykunamanta akllarqaku Barsabaswan sutichasqan-ku Judasta hinaspa Silasta chaynapi Pablowan hinaspa Bernabeywan kuskata Antioquia llaqtaman kachanankupaq. Judas Barsabaswan Silasqa iñiqkunapi diri-gentekunam karqaku.²³ Paykunawanmi apachirqaku kayna niq cartata:

*Apostolkunam iñiqmasinchik *ancianokunapiwan rimaykamuykiku Antioquia llaqtapi kaq, Siria lawpi kaq hinaspa Cilicia lawpi kaq mana judio kaq wawqepanikunata.²⁴ Yachanikum ñoqaykuwan kaqkunamanta wakin runakuna mana kamachichkaptiyku qamkunaman hamusqanta. Paykunam yachachikuyinkuwan pantachisuspaykichik iskayrayachisurqankichik: “*Señalachikuychik hinaspa Moisespa kamachikusqankunata kasukuychik” nispanku.²⁵ Chaymi lliwchayku tanteanakuruspayku akllarqaniku runakunata chaynapi kuyasqanchik Bernabeywan hinaspa Pablowan qamkunaman hamunampaq.²⁶ Paykunaqariki wañuytapas mana manchakuspam Señorninchik Jesucristota servinku.²⁷ Kachamusqayku Judaswan Silasmi qamkunaman qellqamusqaykuta willasunkichik.²⁸ Chuya Espiritupa yanapakuyninwanmi piensaruniku sasa kamachikuykunataqa qamkunaman ama qonaykupaq, kamachimuyniyuqa kaykunallatam:²⁹ Amam mikunkichikchu taytacha-mamachakunaman ofrecesqa aychataqa, amam mikunkichikchu yawartaqa nitaq yawarpa pasasqan aychatapas, amataqmí huchapakunkichikchu. Allinpunim kaykunata kasukuptikichikqa. Qamkunañayá allinlla.

³⁰ Chay riqkunam despedikuspanku Antioquia llaqtaman pasarqaku. Chay-pim llapa iñiqkunata huñuruspanku cartata qorqaku.³¹ Iñiqkuna leeruspankum

sonqonku tiyaykuptin llumpayta kusikurqaku.³² Hinaptinmi Judaswan Silas Dios-manta willakuq kasqankurayku sumaqllataña rimaspa iñiqkunata kallpancharqaku chaynapi qaqa hina sayanankupaq.³³ Chaypi unay punchawkuna karuptinkum: "Qamkunañayá allinlla" nispa iñiqkuna aviarqaku chaynapi Jerusalenmanta kachamuqkunaman kutikunankupaq.³⁴ Silasmi ichaqa quedakurqa.³⁵ Pablowan Bernabeypas Antioquia llaqtapim quedakurqaku hinaspm wakinkunapiwan Dios-pa palabranta yachachispunku Jesucristomanta allin noticiata willakurqaku.

Iskay kaq kutipi Pablopia viajasqanmanta

³⁶ Llumpay unaymantam Bernabeyta Pablo nirqa:

—Huktawanyá kutisus Jesucristomanta willakusqanchik llaqtakunaman chay-napi llapa iñiqkunapa imaynam kasqanta qawaykamunanchikpaq.

³⁷ Chaymi Bernabey munarqa Marcoswan sutichasqa Juanta pusanankupaq.

³⁸ Pabloñataqmi mana munarqachu Juanqa punta viajenkupi Panfilia lawmanta kutikuspa paykunawan mana risqanrayku.³⁹ Llumpayta piñanakuspam iskayman rakinakururqaku, Bernabeymi Marcosta pusarikuspan buquepi pasarqa Chipre lawman.⁴⁰ Pabloñataqmi compañaqniñpaq Silasta akllaykurqa, chaynapim Señor-pa favorninta iñiqkuna mañaykapuptin pasakurqaku.

⁴¹ Llapa iñiqkunata kallpanchastinmi rirqaku Siria lawninta hinaspa Cilicia lawninta.

Pablotawan Silasta Timoteopa compañasqanmanta

16 ¹ Pablopian Silasmi Derbe llaqtaman hinaspa Listra llaqtaman chayarus-panku Jesuspi iñikuq Timoteowan tuparurqaku. Paypa mamanmi karqa Jesucristopí iñikuq judia, taytanñataqmi karqa Grecia lawmanta kaq.² Iconio llaqtapi hinaspa Listra llaqtapi iñiqkunam Timoteomanta allinta rimaqku.³ Pablom purisi-nanta munaspan Timoteota *señalarachirqa judiokunata hina chaynapi purisqanku llaqtakunapi llapa judiokunata mana hukmanyachinanpaq. Llapa judiokunaqa ya-charqam Timoteopa taytanqa Grecia lawmanta kasqanta.⁴*Ancianokunamantawan *apostolkunamanta Jerusalen llaqtapi chaskimusqanku kamachikuytam purisqanku llaqtakunapi llapa iñiqkunaman qorqaku.⁵ Chaynapim iñiqkuna aswan-aswan kallpan-chakurqaku, sapa punchawtaqmi wakinkunapas iñikuspanku paykunaman yapakurqa.

Macedonia law runapa Pabloman rikurisqanmanta

⁶ Frigia lawninta hinaspa Galacia lawninta pasaruptinkum Chuya Espiritu harkarurqa Asia lawpiqa ama willakunankupaq.⁷ Misia lawpa cantonman chayaruspa Bitinia lawman riya munaptinkuñataqmi Jesuspa Espiritun harkarurqa.⁸ Chaymi Misia lawpa waqtallanta pasaspanku chayarurqaku Troas llaqtaman.⁹ Chaypi Pablo tuta puñuchkaptinmi Dios revelaspan qawachirqa Macedonia law runata. Paymi sayaykuspan Pablotia ruegarqa:

—Macedonia lawman hamuspayá yanapaykuwayku —nispa.

¹⁰ Pablo chayta rikuruptinmi, chaypunilla alistakuya qallaykurqaniku Macedonia lawman pasanaykupaq, ñoqaykuqa cheqaptapunim yacharqaniku Jesucristomanta allin noticiata willakamunaykupaq Diospa qayawasqankuta.

Pablotawan Silasta Filipes llaqtapi carcelarusqankumanta

¹¹ Troas llaqtamantam buquepi pasarqaniku derecholla Samotracia islakama, paqa-rinnintinñataqmi chayarurqaniku Neapolis llaqtaman.¹² Chaymantañataqmi rirqaniku

Roma llaqtayoq runakunapa Filipos llaqtanman. Chay Filipos llaqtaqa Macedonia lawpi wakin llaqtakunamantapas aswan reqsisqam karqa. Chaypim ñoqayku unarqaniku.

¹³*Samana punchawpim lloqsirqaniku llaqtamanta hinaspam rirqaniku Diosta mañakunanku mayupa patanman. Chaypi tiyaykuspakum huñunakamuq warmikunaman Jesusmanta willarqaniku. ¹⁴Chaypim uyarchikarqa Tiatira llaqtayoq Lidia sutiyoq warmi, paymi achka preciopa chanin morado telakunata *rantikuq. Dios adoraqlaña kaspanmi uyarchikarqa hinaptinmi paypa sonqonta Señor kichaykurqa Pablopia nisqanta kasukanpanqa. ¹⁵Paymi wasinpi kaqkunapiwan bautizakuspanku ruegawarqaku kaynata:

—Cheqaptapuni Señorman iñikusqayta yachaspaykichikqa wasiyipiá samaka-muychik —nispa.

Llumpayta ruegawaptinkum wasinpi samakurqaniku.

¹⁶Huk punchawmi Dios mañakuna sitioman richkaspayku tuparurqaniku adivinaq espirituyoq sipaswan. Payqa adivinaspanmi patronninkunkata anchallataña ganchiq. ¹⁷Chay sipasmi Pablotawan ñoqaykuta qatikachawaspanku qayaykachakurqa:

—Kay runakunaqa hanaq pachapi Diostam servinku, paykunaqa willasuchkan-kichik imaynam salvakunaykichikmantam —nispa.

¹⁸Chaynatam rimaq achka punchawña hinaptinmi Pablo piñasqa muyuriyuspan sipaspi kaq espiritu qaqcharqa:

—Jesucristopa sutingpim kamachiki, paymanta lloqsiy —nispa.

Hinaptinmi chaypunilla espiritu sipasmanta lloqsirurqa.

¹⁹Sipaspa patronninkunañataqmi chay adivinaq espiritu paymanta chinkaruptin manaña paywan qollqe gananankupaq imapas kaptin Pablotawan Silasta hapiruspanku aysarqaku autoridadkunapa kanan plazaman. ²⁰Juezkunapa makinman churas pam nirqaku:

—Kay judio runakunam llaqtanchikpi chaqwakunata rurachkanku. ²¹Paykunaqa yachachichkan paykunapa costumbrenkutam. Ñoqanchikqa Roma llaqtayoqmi kanchik, manam kaykunataqa chaskichwanchu —nispa.

²²Chaymi llapa runakuna paykunapa contranpi hatarirurqaku, juezkunam Pablopia hinaspia Silaspa pachankunata llikichispakaspiqunawan maqachirqaku.

²³Llumpayta maqaruspakum carcelarurqaku hinaspam carcelero kamarachir-qaku allinta cuidananpaq. ²⁴Chay carcelero kasukuspanmi Pablotawan Silasta carcelpa kuchunkama pusaruspa cepowan paykunapa chakinkunata hapirochirqa.

²⁵Pablowan Silasñataqmi yaqa chawpi tutataña Diosta mañakuspanku paypaq takichkarqaku. Chaytam wakin presokunapas uyarchikarqaku. ²⁶Hinaptinmi qonqayllamanta hatun temblor hamuruptin carcel wasipas cimientonmanta chaspirikurqa, qonqayta llapa punkukuna kichakuruptinmi lliw presokunapa cadenankunapas paskakururqa. ²⁷Carcelero rikchariruspanñataqmi llapa punukunata kicharayachkaqa rikuruspan piensarqa presokunaqa lluptirusqanta chaymi espadanta horqorqa wañuchikunapaq. ²⁸Chaymi Pablo qaparispan nirqa:

—iAma imanakuychu, kaypim lliwchayku kachkaniku! —nispa.

²⁹Hinaptinmi chay carceleroqa achkita mañakuspan kallpaylla yaykuruspa katkatastin Pablopia hinaspia Silaspa ñawpaqninpi qonqorakuykurqa. ³⁰Paykunata hawaman pusaruspanmi tapurqa:

—Taytakuna ñimatataq rurasaq salvasqa kanaypaq? —nispa.

³¹Hinaptinmi nirqaku:

—Señor Jesucristoman iñiy chaymi salvasqa kanki wasikipi kaqkunapiwan —nispa.

³²Chaymi paymanwan wasinpi llapallan kaqkunaman Jesucristomanta willarqaku. ³³Tutallaraq kachkaptinmi chay horallapi carcelero mayllarqa Pablopia hinaspa Silspa heridankunata hinaspm chaypunilla bautizakurqa wasinpi llapallan kaqkunapiwan. ³⁴Chaymantam wasinman pusapan convidarqa mikuya, Diosman iñikusqankumantam wasinpi llapallan kaqkunapiwan llumpayta kusikurqaku.

³⁵Paqarinintintam carceleroman juezkuna kacharqa guardiakunata chay presokuna kacharinanpaq. ³⁶Hinaptinmi Pablota chay carcelero nirqa:

—Ordentam chaskiruni juezkunamanta qamkuna kacharinapaq. Chaynaqa hawkallayá pasakuychik —nispa.

³⁷Hinaptinmi Pabloñataq chay willakuq hamuq guardiakunata nirqa:

—Ñoqaykutam *Roma llaqtaman perteneceq kachkaptiykupas mana justiciata rurawachkaspunku llapa runapa qayllanpi maqawarqaku hinaspa carcelawarqaku. ¿Kunanñataqchu pakasqallata horqoruanmanku? iManam kaynaqa kanmanchu! Paykunapuni hamuchun horqowaqniyku —nispa.

³⁸Chaymi guardiakuna kutispunku juezkunaman willarqaku Pablopia nisqanta hinaptinmi mancharikurqaku Roma llaqtaman pertenecesqankuta yacharuspunku. ³⁹Chaymi carcelman rispanku Pablotawan Silasta perdonta mañakurqaku. Carcelmanta paykunata horqoruspankuñataqmi ruegakurqaku chay llaqtamanta pasakunankupaq. ⁴⁰Hinaptinmi Pablown Silas carcelmanta lloqsiruspanku rirqa-ku Lidiapa wasinman chaymi llapa iñiqkunata kallpanchaspanku pasakurqaku.

Tesalonica llaqtapi chaqwamanta

17 ¹Pablown Silasmi Anfipolis hinaspa Apolonia llaqtanta pasarqaku, hinaspankum chayarurqaku Tesalonica llaqtaman, chaypim karqa jidiokunapa *huñunakunanku wasi. ²Chaymanmi Pablo costumbrenman hina sapa *samana punchaw riq, kimsa semanapunim chaypi kaq judiokunawan atipanakurqaku. ³Bibliapi kaqta qawachispanmi yachachirqa Cristopa ñakarinamantawan wañuruspan kawsarimunananmanta. Kaynatam paykunaman nirqa:

—Kay qamkunaman willasqay Jesusqa salvawaqinchik Cristopunim —nispa.

⁴Hinaptinmi wakin judiokuna iñikuspanku Pablomanwan Silasman hukllawakurqaku. Diosta yupaychaq Grecia law runakunapas achkallañam iñikurqaku, iñikurqataqm allin reqsisqa achka warmikunapas. ⁵Mana iñiq judiokunañataqmi envidiakuspanku huñururqaku peleayllapi puriç runakunata hinaspm chay llaqtapi hatun chaqwata rurarqaku, Jasonpa wasinman yaykuruspankum Pablotawan Silasta maskarqaku llapa runakunaman entreganankupaq. ⁶Mana chaypi tarispunkuñataqmi Jasontawan wakin iñiqmasinkunata autoridadkunaman aysarqaku kaynata qayaykachakusti:

—Kay runakunaqa llapa llaqtakunatam chaqwanku hinaspm kaymanpas hamurunkuraq. ⁷Paykunatam kay Jasonpas wasinpiraq samarachin. Llapallankum Roma reyninchikpa kamachikuyninkunapa contranpi rimachkanku: “Huk reymi kachkan Jesus sutiyoq” nispanku.

⁸Autoridadkunam chaypi huñunakuq runakunapiwan chayta uyariruspanku aswanraq alborotarqaku. ⁹Hinaptinmi Jasonmantawan wakin iñiqmasinkunamanta qollqeta chaskiruspankuña kachaykurqaku.

Pablowan Silas Berea llaqtapi kasqankumanta

¹⁰Hinaptinmi iñiqmasinkuna chay tutalla Pablotawan Silasta Berea llaqtaman ayqe-chirqaku. Berea llaqtaman chayaruskankum judiokunapa *huñunakunanku wasiman yaykuykurqa. ¹¹Chay Berea llaqtapi kaq judiokunam Tesalonicapi kaqkunamantapas allin educadokuna karqaku. Paykunam gustollawanña Diospa palabranta uyarispanku sapa punchaw Biblia estudiarsqaku: “Cheqapchu kay runakunapa willawasqanchik” nispanku. ¹²Chaynapim paykunamanta kaqkuna achkallaña iñikurqaku, iñikurqataqmí Grecia lawmanta kaq achkallaña runakunapas chaynataq decente warmikunapas. ¹³Ichaqa Tesalonica llaqtapi kaq *judiokunam yacharurqaku Berea llaqtapis Diospa palabranta Pablo willakusqanta chaymi pasaspanku llapa runakunata umachaspa alborotachirqaku. ¹⁴Hinaptinmi iñiqkuna chaypunilla Pablota lamar qochapa patanman ayqe-chirqaku, Silaswan Timoteom ichaqa hina Berea llaqtallapi qeparurqaku. ¹⁵Pablowan riqkunam pusarqaku Atenas llaqtaman chaymi paykuna kutiptinku Pablo kunarqa:

—Silaswan Timoteo utqayllaman pasamuchunku —nispa.

Atenas llaqtapi Pablo kasqanmanta

¹⁶Atenas llaqtapi taytacha-mamachakunata huntallataña Pablo qawaspanmi sonqon nanarisqallaña Silastawan Timoteota suyarqa. ¹⁷Chaymi *huñunakunanku wasiman rispa judiokunawan hinaspa Dios adoraq wakin runakunawan rimaq. Sapa punchawtaqmí plazakunapipas haykam tupasqanwan parlaq. ¹⁸Epicuriokunapa yachachisqan chaynataq estoicokunapa yachachisqan qatiqkunam Pablowan atipanakurqaku. Wakinkunam ninakurqaku:

—¿Imataraq kay rimaysapa runaqa niwachwan? —nispa.

Wakinñataqmi ninakurqaku:

—Huk dioskunamantachusmi kay runaqa willakuchkan —nispa.

Chaynakunamat rimarqaku Jesusmanta allin noticiata willakuspa kawsarimuymant Pablo yachachiptin. ¹⁹Chaymi Pablota pusarurqaku huñunakunanku Areopago sutiyoq sitioman. Hinaspankum nirqaku:

—Yaqachum willawankikuman mosoq yachachisqaykikunata. ²⁰Qamqa niwankiku mana haykapipas yachasqaykutam, yachaytam munaniku tukuy chaykunamanta —nispa.

²¹Atenas llaqtayoq runakunapas chaynataq chaypi kaq forastero runakunapas mosoq yachaykunata uyarispankum rimayllapi ocupakuqku.

²²Pablom Areopago sutiyoq huñunakunankupa chawpinpi sayaykuspa nirqa:

—Atenas llaqtayoq taytakuna, qawasqayman hinaqa dioskuna serviqllañam qamkunaqa kasqankichik. ²³Dioskuna adoranaykichikpi purispaymi tarirurqani perqasqa *altarpi kayna qellqasqata “Maná Reqsísqa Diospa Altarnin” niqta. Chay mana reqsistin adorasqaykichik Diosmantayá willaykusqaykichik.

²⁴—Chay mana reqsisqaykichik Diosmi unancharqa kay pachatawan tukuy ima kaqkunata, paymi hanaq pachapapas hinaspa kay pachapapas dueñon. Payqa *yachanpas manam runakunapa rurasqan wasipichu. ²⁵Manataqmi payqa runamantaqa imatapas necesitanchu, payqa lliwchanchikta kawsachiwaspanchikmi samaytapas hinaspa llapa imakunatapas qowanchik.

²⁶—Huk runallamantam mirachirqa tukuy hinastinpi kaq runakunata chaynapi enteron kay pachapi *yachanankupaq, paymi señalarqa haykapim otaq maypim *yachanakupaqpas ²⁷chaynapi llapchaykachakuq hina maskaspanku Diosta tarinankupaq.

Payqa manam karupichu ñoqanchikmantaqa kachkan.²⁸ Cheqaptaqa paypa yanapakuy-ninwanmi kawsanchikpas, purinchikpas hinaspa kachkanchikpas. Chaymi takikuna ruraq llaqtamasikichikpas qellqarqa: "Diospa ayllunmi kanchik" nispa.²⁹ Diospa ayllun kachkaspaqa Diosmantaqa amayá piensasunchu taytacha-mamachakunamanta hinaqa, chaykunaqa runapa piensasqanman hinallam rurasqa kachkan qorimanta, qollqemanta hinaspa rumimanta.³⁰ Nawpaq tiempokunapim runakunawan Dios pacienciakurqa mana yachastin huchallikusqankumanta, kunanmi ichaqlla llapallan runakunata enteron kay pachapi kamachin huchankumanta wanakunankupaqña.³¹ Diosmi akllarun huk runata, paymi akllasqan punchawpi allin arregloman hina kay pachata juzganqa. Chayta llapa runakuna creenankupaqmi chay akllasqan Jesusta Dios kawsarichimurqa.

³² Kawsarimuy manta rimaptinmi wakin uyariqkuna asipayarqaku, wakinñataqmí nirqaku:

—Yapañayá chaykunamantaqa willawankiku —nispa.

³³ Chaymi Pablo paykunapa chawpinmanta pasakurqa.³⁴ Aswanqa wakin runakunam payta qatispanku iñikurqaku. Huknini karqa Dionisio sutiyoq, payqa karqa Areopago sutiyoq huñunakunankupi autoridadmi, iñikurqataqmi Damaris sutiyoq warmipas chaynataq sapaq runakunapas.

Corinto llaqtapi Pablo kasqanmanta

18

¹ Atenas llaqtamanta Pablo lloqsispanmi pasarqa Corinto llaqtaman.

² Chaypim tuparqa Aquila sutiyoq judio runawan, paymi Ponto law llaqtayoq karqa. Paymi warmin Priscilawan chayraq Italia lawmanta chayaramurqaku, Rey Claudio: "Llapa judio runakuna Roma llaqtamanta lloqsisichunku" nispa kamachikuptin. Pablom paykuna watukuq rirqa.³ Aquila hina karpakuna ruraypi llamkaq kaspanmi paykunawanña llamkananpaq quedarqa.⁴ Sapa *samana punchawmi judiokunapa *huñunakunanku wasiman riq, hinapanmi yachachiq judio runakunatawan mana judio runakunata Jesucristoman iñichiyyta munaspan.

⁵ Silaswan Timoteo Macedoniamanta chayaramuptinkum Pabloqa mana samaykuspa Diospa palabranmanta willakurqa, judiokunatam yachachirqa Jesusqa suyasqanku Cristopuni kasqanta.⁶ Ichaqa chay judiokunam Pabllopa contranpi churakuruspanku imaymanata nirqaku, hinaptinmi Pablo pachanta chaspispan nirqa:

—Wiñaypaq wañuyman wichispaqa qamkunañam huchayoq kankichik, manam ñoqachu. Kunanmantaqa mana judio runakunamanñam willakuq risaq —nispa.

⁷ Chay judiokunapa *huñunakunana wasimanta lloqsisruspanmi pasakurqa Ticio Justo sutiyoq runapa wasinman. Payqa karqa Diosta adoraq runam. Paypa wasinqa kachkarqa chay huñunakunankupa hichpallanpim.⁸ Crispo sutiyoq runapas wasinpi llapallan kaqkunapiwanmi Jesucristoman iñikurqaku. Payqa karqa judiokunapa huñunakunana wasipi kamachikuqmi. Corinto llaqtapi wakin *yachaqkunapas Pablota uyarispankum iñikuspa bautizakurqaku.⁹ Huk tutam Pablo puñuchkaptin Señor rikuriykuspan nirqa:

—Ama manchakuspayá willakuy ama upallaykuspa.¹⁰ Ñoqam qanwan kachkani, manam pipas imanasunkichu. Ama upallaspayá ñoqamanta willakuy, kay llaqtapiqa achkallañam kachkan akllasqaykuna —nispa.

¹¹ Chaymi Pablo chay Corinto llaqtapi *yacharqa wata parten paykunaman Diospa palabrantza yachachispan.

¹² Grecia lawpi prefecto Galion kachkaptinmi judiokuna huñunakururqaku Pabllopa contranpi, juzgadoman Pablota aparuspankum¹³ nirqaku:

—Kay runam llapa runakunata creechichkan leyninchikpa contranpiña Diosta adoranankupaq —nispa.

¹⁴Pablo rimarinanpaqña kachkaptinmi judiokunata Galion nirqa:

—Judiokuna, sichum kay queja kanman imapas mana allin ruraymanta otaq pipa contranpi sayariymantapas hinaptinqa mana piñakuspachá uyarikichikman. ¹⁵Aswanqa rimasqallaykichikmanta, sutikunamanta hinaspa leynikichikkunallamanta quejaykichik kaptinqa, qamkunayá imaynatapas alli-chakuchik, chaykuna juzgayaqa manam munanichu —nispa.

¹⁶Hinaspanmi juzgadonmanta judiokunata hawaman qarqorachirqa. ¹⁷Chaypi llapa runakunam huñunakuyninkupi kamachikuq judio Sostenesta hapiruspanku maqaparurqaku hina gobernadorpa ñawpaqniñi. Gobernador Galiontaqa manam imapas qokurqachu.

Antioquia llaqtaman Pablopa kutisqanmanta

¹⁸Corinto llaqtapi Pablo unaruspanmi llapa iñiqkunamanta despedikuspa pasarqa lamar qochapa patanpi Cencrea llaqtaman. Chaypim Iliw chukchanta rutururqa Diosman promesa rurasqanta cumplinanpaq. Chaymantam Priscilawan hinaspa Aquilawan kuska buquepi pasarqaku Siria lawman. ¹⁹Efeso llaqtaman chayaruptinkum Aquilatawan Priscilata chaypi saquerurqa, sapallanñam pasarqa judiokunapa *huñunakunan wasiman hinasspam chaypi paykunawan parlarqaku. ²⁰Chaymi paykuna Pablota ruegarqaku chaypi unay tardananpaq ichaqa paymi mana munaspan ²¹paykunamanta despedikurqa:

—Dios munaptinqa huktawanmi kutimusaq watukuqnikichik —nispa.

Buqueman seqaruspanmi Efeso llaqtamanta pasakurqa. ²²Cesarea llaqtaman Pablo chayruspanmi iñiqkunapa huñunakunankuman rirqa paykunata saludaykunampaq hinaspanmi pasarqa Antioquia llaqtaman. ²³Chaypi tardarispanmi huktawan pasarqa Galacia lawkunapipas hinaspa Frigia lawkunapipas llapa iñiqkunata kallpanchastin.

Efeso llaqtapi Apolospa willakusqanmanta

²⁴Chay punchawkunapim Efeso llaqtaman chayarurqa Alejandria llaqtayoq Apolos sutiyooq judio. Payqa karqa Diospa palabran allin yachaqmi hinaspa allin willakuqmi. ²⁵Señormanta yachachisqa kachkasapas bautizaq Juanpa yachachisqan bautismollamantam yachaq hinasspam kusikuyllawanña Jesusmanta haykam yachasqanta willakuq. ²⁶Paymi judiokunapa *huñunakunan wasikunapi confianzawan rimaya qallaykurqa. Chayta Priscilawan Aquila uyariruspankum wasinkuman pusarqaku hinasspam Jesuswan Diospa rurasqanmanta aswan allintaraq yachachirqaku. ²⁷Grecia lawman Apolos pasayta munaptinmi chay Efeso llaqtapi wawqe-panikuna kallpanchaspas Greciapi kaq iñiqkunaman qellqarqaku chaynapi Apolos chayaptin allinllata chaskinankupaq. Chay llaqtaman Apolos chayruspanmi llumpayta yanaparqa Diospa favorecesqan iñiqkunata. ²⁸Atiyllawanña llapa runakunapa qayllanpi rimaspanmi judiokunata pantaypi kasqankuta qawachiq. Bibliapi qawachispantaqmi convencechirqa Jesusqa suyasqanku Cristo kasqanta.

Pablo Efeso llaqtapi kasqanmanta

19 ¹Corinto llaqtapi Apolos kachkaptinmi orqonta rispan Pablo chayarurqa Efeso llaqtaman. Chaypim wakin iñiqkunawan tuparuspan ²paykunata tapurqa:

—¿Iníkuspaykichikqa chaskirkankichikchu Chuya Espirituta? —nispa.

Paykunañataqmi nirqaku:

—Manam uyariyllapas-uyarirqanikuchu Chuya Espiritumantaqa —nispa.

³Pabloñataqmi huktawan tapurqa:

—¿Hinaptinja ima bautismotamá chaskirkankichik? —nispa.

Paykunañataqmi nirqaku:

—Juanpa bautismontam —nispa.

⁴Chaymi Pabloñataq nirqa:

—Juanqa runakunataqa bautizarqa huchankumanta wanakuptinkum, payqa willakurqa qepan hamuqman iñikunankupaqmi. Juanpa qepan hamuqqa karqa Jesusmi.

⁵Iñiqkuna chayta uyariruspankum bautizakurqaku Señor Jesuspa sutinpi. ⁶Haywankuman Pablo makinta churaykuptinñataqmi paykunaman huntaykurqa Chuya Espiritu hinaptinmi mana yachasqanku idiomakunapi rimaspa Diosmanta willakurqaku. ⁷Chay bautizakuqkunaqa karqaku yaqa chunka iskayniyoq runakunam.

⁸Kimsa killapunim Pablo riq judiokunapa *huñunakunanku wasiman hinaspm Diospa munaychakusqanmanta willakuq mana manchakuspa hinaspa convencechispa. ⁹Wakin runakunam ichaq sonqonkuta rumiyaykachispas mana iñiyta munarqakuchu, aswanraqmi paykunaqa Cristomanta allin noticiapa contranpi tukuy imaymanata nirqaku llapa runakunaman. Chaymi Pablo paykunamanta sapaqcharuspan llapa iñiqkunata rakirurqa Tiranno sutiyoq runapa escuelanman, chaypiñam sapa punchaw paykunata yachachirqa. ¹⁰Iskay watapuni chaypi yachachiptinmi Asia lawpi llapallan *yachaqkunapas judiokunapas chaynataq mana judiokunapas Señormanta uyarirqaku. ¹¹Diospa atiyninwanmi Pablo ruraq runapa mana rikusqan *milagrokunata. ¹²Pablopaañuelontapas otaq pachantapas onqoqkunaman apaptinkum allinyaqku, lloqsitaqmi demoniokunapas.

¹³Chaypitaqmi kachkarqaku llaqtan-llaqtan purispa demoniokunata qarqoq judiokunapas. Paykunam Señor Jesuspa sutinta rimarispa qarqoyta munarqaku:

—Pablopaa willakusqan Jesuspa sutinpim kamachiki, lloqsiy kay runamanta —nispa.

¹⁴Judio *sacerdotekunapa jefen Escevapa qanchis churinkunam chaynataqa ru-raqku. ¹⁵Chaymi demonioñataq paykunata nirqa:

—Reqsinim Jesustaqqa, yachanitaqmi Pabloqa pim kasqantapas ¿qamkunaqa pimá kankichik? —nispa.

¹⁶Hinaptinmi demonioyoq runa pawaykuspan paykunata llumpa-llumpayta maqaparurqa chaymi paykunaqa yawarniñas suturichkaq qalallaña ayqekurqaku chay wasimanta.

¹⁷Efeso llaqtapi lliw *yachaqkunañataqmi judiopas hinaspa mana judiopas chaykunata yacharuspa mancharikururqaku hinaspm Señor Jesuspa sutinmanta allinta rimaqku.

¹⁸Chaymi achka iñiqkunapas huñunakuspanku willanakuqku ñawpaq mana allin rurasqankumanta. ¹⁹Brujokunapas libronkuta apamuspankum llapallanpa ñawpaqninpi kañarqaku, chay kañasqanku llapa librokunapa precionmi hayparqa pichqa chunka waranqa jornalpa chaninman. ²⁰Chaymi aswan atiywanraq Diospa palabranta tukuy hinastinpi willakurqaku.

²¹Chaymantam Pablo Jerusalenman riyta munarqa Macedonia lawpi hinaspa Grecia lawpi kaqkunata watukustin, paymi nirqa:

—Jerusalenman chayaruspayaqqa risaqpunim Roma llaqta reqsiq —nispa.

²²Yanapaqnin Timoteotawan Erastota Macedonia lawman kachaspanmi payñataq Asia lawpi unarirqa.

Efeso llaqtapi chaqwamanta

²³Chay punchawkunapim llumpay chaqwa karqa Cristomanta allin noticia-rayku. ²⁴Chaytaqa qallaykachirqa Demetrio sutiyoq runam. Paymi qollqemanta

ruraq mamachanku Dianapa capillachankunata chaymi paywan llamkaqkuna achkata ganakuqku.²⁵ Demetriom llamkaqmasinkunata hinaspa chayna oficioyoq runakunata huñuruspan nirqa:

—Taytakuna, yachasqaykichikpi hinam kay oficionchikwanqa allinta gana-kunchik.²⁶ Ichaqa qamkunam rikuchkankichik hinaspa uyarichkankichik chay Pablo runapa rimasqanta, paymi nichkan: “Runapa rurasqanqa manam Dioschu” nispa. Chaynataqa pantachichkan manam kay Efeso llaqtallanchikpichu, payqa pantachichkanmi lliw Asia lawpi *yachaq achka runakunatapas.²⁷ Kaywanqa negocionchikmi pierderunman hinaptinmi ancha reqsisqa mamacha Dianapas despreciasqa kanman, chaynataqmi templonpas ancha yanqachasqa kanman, Asia lawpi llapallan yachaqunapiwan mundontin runakunam Dianataqa yupaychanku.

²⁸ Chayta runakuna uyariruspankum llumpayta piñakururqaku hinaspmayaykachakurqaku:

—iEfeso llaqtapi kaq mamachanchik Dianaqa hatunmi! —nispanku.

²⁹ Efeso llaqtapi runakuna hatun chaqwapi rikuriruspankum hapisurqaku Pablopia puriqmasin Gayotawan Aristarcota, paykunaqa karqaku Macedonia lawmanta kaqkunam, paykunatamá aysarqaku llaqtapa huñunakunan sitioman.

³⁰ Hinaptinmi Pablo chayman yaykuya munarqa llapa runakunata rimapayananpaq ichaqa iñiqkunam harkakururqa.³¹ Asia lawpi kaq wakin autoridadkunapas Pablopia amistadnin kaspankum payman runakunata kacharqaku:

—Ama chaykunaman chapukuychu —nispa.

³² Chay llapa runakunapa huñunakusqankupim hatun chaqwata ruraspanku payaykachakurqaku wakin hukta, wakinñataq hukta, yaqa llapallankum mana yacharqakuchu imapaqmi huñunakusqankutapas.³³ Judio runakunañataqmi llapa runapa chawpinmanta Alejandrota tanqarqaku ñawpaqman. Alejandroñataqmi paykunata defiendenapaq makinwan señascharqa upallanankupaq.

³⁴ Ichaqa judio kasqanta Alejandrota reqsiruspankum lliwchanku yaqa iskay hora qaparkacharqaku:

—iEfeso llaqtapi kaq mamachanchik Dianaqa hatunmi! —nispa.

³⁵ Hinaptinmi chay llaqtapa secretarion chay llapa runakunata upallarachispan nirqa:

—Llaqtamasiykuna, lliw runakunam yachan kay Efeso llaqtapi hatun mama Dianapa templon nanachikusqanchiktaqa, yachankutaqmi cielomanta uraykamuq imagennin nanachikusqanchiktapas.³⁶ Manam pipas kaykunataqa neganchu, chaynaqa hawkayaychik. Ama imatapas ruraychikchu mana sumaqta tantearispapaq.³⁷ Kay pusamusqaykichik runakunaqa mamachanchik Dianapa wasinmantaqa manam imatapas suwakurqakuchu nitaqmi paytaqa insultarqaku-chu.³⁸ Sichum Demetrio llamkaqmasinkunapiwan pitapas quejakuya munaptinqa kachkanmi juzgadowan prefecto, chaypiyá sapakama quejankuta allichachunku.³⁹ Imamantapas rimayta munaptikichikqa leyman hinayá hatun huñunakuyipi sumaqta allichasun.⁴⁰ Mana chayqa kay huñunakusqanchikmanta mana imatapas niya atiptinchikmi llapa autoridadkuna acusawachwanchik runakuna hatarichisqanchikmanta.

⁴¹ Kaykunata niruspanmi llapa runakunata kamachirqa wasinkuman kutinankupaq.

Macedonia lawman chaynataq Grecia lawman Pablo risqanmanta

20

¹Chay chaqwa tukuruptinmi iñiqkunata Pablo huñuruspan allinta kallpancharqa hinaspm despedikuspan lloqsirqa Macedonia lawman.

²Risqan lliw llaqtakunapi iñiqkunata kallpanchaspanmi Grecia lawman rirqa.

³Chaypi kimsa killallaña karuspanmi Siria lawman buquepi rinan karqa, ichaq a yacharurqam judiokuna paypa contranpi yachachinakusqankuta. Chaymi Macedonia lawninta kutikunanpaqña piensarurqa. ⁴Hinaptinmi payta compañarqaku Berea llaqtayoq Pirrospa churin Sopater, Tesalonica llaqtayoq Aristarcowan Segundo, Derbe llaqtayoq Gayo, Timoteo hinaspa Asia lawmanta Trofimopiwani Tiquico. ⁵Paykunam puntaruspanku Troas llaqtapiña suyawarqaku. ⁶Mana Qonchuyoq Tanta Fiesta punchawkuna pasaruptinñam Filipos llaqtamanta lloqsirqaniku buquepi, pichqa punchawmantañam paykunata hayparqaniku Troas llaqtapi hinaspaykum qanchis punchawraq chaypi quedaraniku.

Troas llaqtapi iñiqkunata Pablo watukusqanmanta

⁷Semanapa qallariyin domingo punchawtam llapa iñiqkuna huñunakurqa-ku tantata partinakunankupaq hinaptinmi Pablo yachachirqa. Paqarinntillan pasakunan kaptinmi yaqa chawpi tutakama rimarqa. ⁸Wasipa altosnin cuartopim huñunasqa kachkarqaniku achka mecherokunawan achkikuspayku. ⁹Ventanapim tiyachkarqa huk joven Eutico sutiyoq. Pablo tutakama rimaptinmi chay jovenqa puñutyachkarqa, puñuruspanmi wichiyyurqa iskay kaq altosmanta chaymi hoqarirqaku wañusqataña. ¹⁰Hinaptinmi Pablo bajaruspan chay jovenpa hawanman chutakuykuspan abrazaykurqa hinaspm llapa iñiqkunata nirqa:

—Ama manchakuychikchu, kawsachkanmi —nispa.

¹¹Kaqla seqaruspamni tantata pakiykuspan mikurqa, achikyanankama rimaruspanmi pasakurqa. ¹²Llapa iñiqkunañataqmi joventa kawsachkaqtaña ku-sisqallaña pusarikurqaku.

Troas llaqtamanta Miletu llaqtakama Pablo risqanmanta

¹³Ñoqaykum buquepi puntaruspayku rirqaniku Ason llaqtaman chaypi Pablota hoqarinaykupaq. Paymi chakiwan rirqa rimanakusqaykuman hina. ¹⁴Paywanmi tuparurqaniku Ason llaqtapi, buqueman seqaramuptinmi pasarqaniku Mitilene llaqtaman. ¹⁵Chaymanta buquepi lloqispaykuñataqmi paqarinntintin pasarqaniku Quio islara chimpanman. Paqarinntintinñataqmi chimparqaniku Samos islaman, paqarinntintinñataqmi chayrquaniku Miletu llaqtaman. ¹⁶Chaynataqa rurarqaniku Efesoman Pablo mana rihta munaptinmi chaynapi Asia lawpi mana tardanaykupaq. Jerusalen llaqtamanmi utqayman rirqa atispacha chaypi *Pentecostes punchawpi kananpaq.

Efeso llaqtapi ancianokunawan rimasqanmanta

¹⁷Miletu llaqtapi Pablo kachkaspanmi Efesopi iñiqkunapa *ancianonkunata qayachirqa. ¹⁸Paykuna hamuruptinmi Pablo nirqa:

—Qamkunam yachankichik kay Asia lawman hamusqaymantapuni imaynam qamkunawan kawsasqayta. ¹⁹Judiokuna imakunataña rurawayta munaptinkupas humillakuspaymi waqastimpas hinaspa ñakaristimpas Señorninchikta servirqani.

²⁰Chaywanpas allinnikichikpaq Diospa palabran willakuytaqa manam amirqanichu,

ñoqaqa yachachirqaykichikmi llapa runakunapa qayllanipas chaynataq wasiki-chikpipas. ²¹Judio runakunatapas chaynataq mana judio runakunatapas nirqaním: “Diospa ñawpaqninpi huchaykichikmanta wanakuspa Señorninchik Jesusman iñikuy-chik” nispa. ²²Kunanmi Jerusalen llaqtaman richkani Chuya Espiritupa kamachisqan, manam yachanichu wakpi imam suyawasqantaqa. ²³Sapa llaqtakuna risqaypim Chuya Espiritu niwan: “Presochasuptikim ñakarinki” nispa. ²⁴Ichaqa vidaypas ñoqapaqqa manam llumpaytaqa valenchu. Kallpaq hinam Señor Jesucristopa kama-chiwasqantaqa cumplisaqpuni, willakusaqmi Diospa favorninmanta allin noticiataqa.

²⁵—Qamkunaqa manañam huktawanqa rikuwankichikñachu, qamkunaman-qa Diospa munaychakuñinmantam yachachirqaykichikña. ²⁶Chaymi kunan qamkunaman nikichik, manam huchayoqchu kani llapallan runakuna castigasqa kanaykichikmantaqqa. ²⁷Mana imatapas pakaspaymi Diospa munasqanta willarqay-kichik. ²⁸Chaynaqa kikikichikpuniyá cuidakuychik, oveja michiq hinayá cuidaychik llapallan iñiqkunatapas. Chuya Espiritum qamkunata akllasurqankichik Diosninchik Jesucristopa yawarninwan rantisqan iñiqkunata cuidanaykichikpaq. ²⁹Ñoqa pasa-kuptyimi pantachikuqkuna hamunqa, paykunam iñiqkuna tukuruya munanqaku imaynam yarqasqa atoqkuna ovejakunata mikuruspan tukuruq hina. ³⁰Qamkuna ukumantam wakinkuna hatarinqa llullakunata yachachispanku chaynapi iñiqkuna qatinankuta munaspunku. ³¹Chaynaqa cuidakuychikyá, amayá qonqaychikchu wa-qaykuspay tuta punchaw kimsa watantin sapakama yachachisqaytaqa.

³²—Wawqellaykuna, kunanqa Diospa makinmanñam churaykichik, kasukuychikyá paypa favorecewasqanchikmanta palabrukunata chaynapi kallpanchasunaykichikpaq hinaspa lliw akllasqankunawan kuska herenciatapas chaskinaykichikpaq. ³³Ñoqaqa manam munapayarqanichu pipa qollqentapas, pipa qorintapas nitaq pipa pachantapas. ³⁴Aswanqa yachasqaykichikpi hinam makiywan llamkaspay imatapas rantiq kani ñoqa-paqa chaynataq puriqmasiyku-napaqpas. ³⁵Qamkunatapas yachachirqaykichikmi ñoqa hina llamkaspa wakchakunata yanapanaykichikpaq, yuyariychikyá Señor Jesucristopa nisqanta, paymi nirqa: “Ima chaskiqmantapas aswan kusisqaqa imapas qoqmi” nispa.

³⁶Chaykunata Pablo rimaruspanmi qonqorakuykuspan paykunawan kuska Diosta mañakurqa. ³⁷Anchata waqaspankum Pablota abrazaykuspa mu-chaykurqaku. ³⁸Llumpay llakisqallañam karqaku: “Manañam huktawanqa rikuwankichikñachu” nisqanrayku chaymi buquepa kasqankama compaÑarqaku.

Jerusalen llaqtaman Pablo risqanmanta

21 ¹Iñiqkunamanta rakikuykuspakum buquepi derecholla pasakurqaniku Cos sutiyoq islamán. Paqarinnintinñataqmí Rodas islamán chayaspayku Patara llaqtaman rirqaniku. ²Chay llaqtapiñataqmí tarirurqaniku Feniciaman lloqsíq bu-queta. Chay buqueman yaykuspakum pasarqaniku. ³Chipre islapa *alleq lawnintam rirqaniku Siria lawman. Tiro llaqtaman chayaruspam buquepi cargakuna bajachina kaptin sayarqaniku. ⁴Chay llaqtapi iñiqkunata tariruspakum qanchis punchaw pay-kunapapi samakurqaniku. Paykunam Pablota Chuya Espiritupa yachachisqan nirqaku:

—Ama riychu Jerusalen llaqtamanqa —nispa.

⁵Ichaqa chay punchawkuna pasaruptinmi lloqsirqaniku, hinaptinmi lliwchan iñiq-kuna warmipas qaripas warmakunapiwan aviawarqaku llaqtapa cantonkama, lamar qochapa patanpim qonqorakuspakum Diosta mañakurqaniku. ⁶“Qamkunañayá allin-lla” ninakuspam buquepi pasakurqaniku. Paykunañataqmí wasinkuman kutikurqaku.

⁷Tiro llaqtamantam buquepi rirqaniku Tolemaida llaqtakamalla. Iñiqkunata watukuspaykum paykunapapi huk punchaw samarqaniku. ⁸Paqarinnintinñataqmi rirqaniku Cesarea llaqtakama. Chaypim watukurqaniku Jesucristomanta allin noticia willakuq Felipeta, payqa karqa Jerusalenpi ñawpaqtaraq akllasqanku qanchis diaconokunapa huknинmi. Paypa wasinpimá samakurqaniku. ⁹Paypam karqa tawa doncella churinkuna. Paykunam Diosmanta willakuq. ¹⁰Felipepa wasinpi unayneqña kachkaptiykum Judeamanta chayaramurqa Diosmanta willakuq Agabo. ¹¹Paymi watukuwaskanpanku Pablopacha chumpinta hapiyuspa chakintawan makinkunata watakuspan nirqa:

—Chuya Espiritum nin: “Jerusalenpi judiokunam kay chumpipa dueñonta watanqaku kaynata hinaspm mana judio kaqkunaman entregarqaku” nispa.

¹²Chayta uyarispaykum Cesareapi iñiqkunapiwan Pablotrauegarqaniku amaña Jerusalen llaqtaman rinanpaq. ¹³Chaymi Pabloñataq nirqa:

—¿Imanasqataq waqaspaykichik llakichiwankichik? Manam wataruwana llankupaqchu listoqa kachkani, ñoqaqa listom kachkani Señor Jesucristorayku Jerusalenpi wañunaypaqpas —nispa.

¹⁴Mana imayna harkayta atispaykum upallakurqanikuña:

—Señorpa munasqanya rurasqa kachun —nispa.

¹⁵Chay punchawkunapa qepantam alistikuruspakyu pasakurqaniku Jerusalen llaqtaman. ¹⁶Riysiwarqakutaqmi Cesareamanta wakin iñiqkunapas, paykunam pusawarqaku Chipre law Mnasonpa wasinman, payqa unay wataña iñiqmi karqa. Paypa wasinpimá samakurqaniku.

Jacobota Pablo watukusqanmanta

¹⁷Jerusalenman chayaruptiykum kusikuylawanña llapa iñiqkuna chaskiwarqaku. ¹⁸Parqarinnintinñataqmi ñoqaykuwan kuska Pablo rirqa Jacobo watukuq, chaypim kachkasqaku llapallan *ancianokunapas. ¹⁹Pablom paykunata rimaykuspan willakuytay qallaykurqa imaynam paypa purimusqanwan mana judio kaqkunapi Diospa tukuy imakunapas ruramusqanmanta. ²⁰Uyariruspankum paykuna Diosta alabarqaku hinaspm Pablotrauegarqaku:

—Allinmi wawqey. Yachasqaykipi hinam achka waranqa judiokuna Jesucristoman iñikurunku, llapallankum munanku Moisespa leynin kasukunata. ²¹Paykunamanmi wakin runakuna qanmanta willarunku, huklaw nacionpi judio runakunatas yachachinki Moisespa leyninta amaña kasukuspa amaña churinkutapas *señalanankupaq hinaspa costumbrenchikkunaman hina amaña kawsanankupaq. ²²¿Imatataq ruraykusunchik? Paykunaqa yacharunqakupunim kaypi kasqaykita. ²³Chaynaqa kaynatayá ruray: Kaypim ñoqanchikwan kachkan tawa runakuna Diosman prometekusqankuta cumplinankupaq. ²⁴Paykunawan kuska temploman rispaykiyá costumbrenchikman hina chuyanchakamuychik, paykunapa gastonta pagaspayá chukchankuta rutuchimuy. Chaynata ruraptikiqa lliwmi yachanqaku qanmanta tukuy ima rimasqankuqa mana cheqap kasqanta, paykunaqa yachanqam *Moisespa leynin kasukusqaykita. ²⁵Ichaqa mana judio kaq iñiqkunamanqa, ñam cartata apaqankichikña, chaypim nirqanchik: “Amam mikunkichikchu taytacha-mamachakunaman ofrecesqa aychataqa, amam mikunkichikchu yawartaqqa nitaq yawarpa pasasqan aychatapas, amataqmi huchapakunkichikchu” nispa.

Templopi Pablotá presochasqankumanta

²⁶Pablom chay tawantin runakunata pusarikuspan paqarinnintin punchaw *chuyanchakurqaku hinaspam temploman yaykurqa haykapim chuyanchakusqanku tukusqan willakuq chaynapi ofrendankuta sapakama Diosman ofrecenankupaq.

²⁷Qanchis punchaw tukuykuchkaptinñam Asia lawmanta kaq wakin judiokuna Pablotá templopi rikururqaku hinaspam llapa runakunata hatarirachirqaku paypa contranpi. Hapiruspankuñataqmi ²⁸qayaykachakurqaku:

—iIsraelpa mirayin runakuna yanapawayku! Kay runam tukuy hinastinpi purispan Israel runakunapa contranpi, *Moisespa leyninpa contranpi hinaspam templopa contranpi yachachin. Kunanpas templomanmi mana judio kaq runakunata pusaykurun, chaynapim huchallikurun kay templopi mana ruranata ruraspa.

²⁹Chaynataqa nirqaku Efeso llaqtayoq Trofimowan Jerusalen llaqtapi rikurusqankuraykum, Payqa manam judiochu karqa. Payta temploman Pablo pusarusqantam piensarqaku.

³⁰Llaqtapi llapa runakuna chayta uyariruspankum huntallaña kallpamurqaku. Pablotá hapiruspankum templomanta hawaman aysarqaku hinaspam templopa punkunta apurawllamanña wichqarurqaku. ³¹Wañurachinankupaq kachkaptinkuñam Roma llaqtayoq soldadokunapa jefenman willaykamurqaku:

—Jerusalenpi lliw runakunam chaqwata rurachkanku —nispa.

³²Paymi capitanninkunatawan soldadokunata pusarikuspa kallpaylla chayarurqaku hinaptinmi payta soldadokunatawan rikuruspanku chay llapa runakuna Pablotá maqachkaspanku sayarurqaku. ³³Soldadokunapa jefen asuykuspanmi Pablotá presocharurqa hinaspam kamachirqa iskay cadenawan watanankupaq hinaspam paykunata tapurqa:

—¿Pitaq kay runa? ¿Imatataq rurarun? —nispa.

³⁴Llapa runakunañataqmi qaparirqaku wakin hukta, wakinñataq hukta, hinaptinmi bulla rurasqankurayku chay jefeqa mana allintachu entienderqa chaymi kamachirqa cuartelman Pablotá pusanankupaq. ³⁵Ichaqa llapa runakuna ñitnakuptinmi cuartelpa gradasninman chayaruptinku Pablotaqá soldadokunaña wanturqa. ³⁶Llapa runakunañataqmi qepankuta qatispa qaparirqaku:

—iWañuchun! —nispa.

Pablopá defiendekusqanmanta

³⁷Pablotá cuartelman apaykuchkaptinkuñam soldadokunapa jefenta Pablo tapurqa:
—¿Imallatas rimariymanchu? —nispa.

Chaymi payñataq nirqa:

—iQamqa yachasqankim *griego rimayta! ³⁸Chaynaqa ɬmanachu qamqa Egipto runa kanki? Qayninpakunallaqa ɬmanachum runa wañuchiqkunata hatarichis-payki tawa waranqatapuni chunniqman pusarqani? —nispa.

³⁹Hinaptinmi Pabloñataq nirqa:

—Ñoqaqa Tarso llaqtapi nacekuq judiom kani, llaqtayqa allin reqsisqa Cilicia lawmi. Ama hina kaspayá permitiykuway llapa runakunata rimapayaykunaypaq —nispa.

⁴⁰Chay jefe “allinmi” niykuptinmi gradaspi Pablo sayaykuspa makinwan runakunata señaschaspa upallachirqa. Upallaruptinkuñam *hebreo rimayninkupi paykunaman Pablo nirqa:

22 ¹—Taytakuna, wawqellaykuna, uyariykullawaychik defiendekunapaq rimarisqayta —nispa.

²Chaymi *hebreo rimayninkupi rimaqta uyarirupanku aswanraq upallarurqaku. Chaymi Pablo nirqa:

³Ñoqaqa Cilicia law Tarso llaqtapi nacekuq judiom kani. Ichaga kay Jerusalenpim educakurqani, yachachiqniyapas karqa Gamalielmi, paymi allinta yachachiwarqa ñawpaq abuelonchikkunapa leyninta. Diosninchiktam tukuy son-qoywan servini qamkunapas kunan servisqaykichikman hina.

⁴Chayraykum Jesucristopí iñiqkunata ñakarichirqani wañunankukama, warmitapas-qaritapas presochaspaymi apachirqani carcelman. ⁵Tukuy chaykunataqa sumaqtam yachanku sacerdotekunapa jefenpas chaynataq llapallan kamachiqkunapas. Paykunam oficiokunata qowarqaku Damasco llaqtapi judiomasinchikkunapaq. Chaynapim rirqani iñiqkunata kay Jerusalen llaqtaman presota apamuspay castigachinapaq.

Pablon willakun Jesucristoman iñisqanmanta

(Hch 9:1-19. 26:12-18)

⁶—Damasco llaqtaman chayakuchkaptiyñam yaqa chawpi punchawta cielomanta qonqayta llumpay achkiy kanchaykuwarqa. ⁷Chaymi pampaman wichiykuspay uyarirqani “Saulo, Saulo ¿imanasqataq qatikachawanki?” niqta. ⁸Chaymi tapurqani: “¿Pitaq kanki Señor?” nispa. Hinaptinmi nimuwarqa: “Ñoqaqa qatikachawasqayki Nazaretmanta kaq Jesusmi kani” nispa. ⁹Riqmasiykunapas rikurqam chay achkiytaqa ichaga manam entienderqakuchu chay rimapayawaqniyapa nisqantaqa. ¹⁰Hinaptinmi tapurqani: “¿Imatataq rurasaq Señor?” nispa. Payñataqmi niwarqa: “Hatarispayki Damasco llaqtaman yakyuy, chaypim imam ruranaykita nisunki” nispa. ¹¹Chay sinchi achkiy ñawsayarachiwaptinmi riqmasiykuna makiymana pusawaspanku Damasco llaqtaman chayachiwarqaku.

¹²—Chaypim *yacharqa Ananias sutiyoq runa. Payqa karqa *Moisespa leynin kasukuqmi. Chayraykum Damascopi *yachaq lliw judiokunapas payta respetaqku. ¹³Paymi qawaqniy hamuspa niwarqa: “Wawqey Saulo, mosoqmanta qawarikuy” nispa. Chay ratollapi qawarikurupaymi Ananiasta rikururqani. ¹⁴Chaymi pay niwarqa: “Abuelonchikkunapa Diosninmi akllasurqanki paypa munasqanta yachanaykipa hinaspa justo kaq Jesusta rikurupayki kikinpa vozintia uyarinaykipa. ¹⁵Jesumantam tukuy hinastinpi llapallan runakunaman willakunki rikusqaykimantawan uyarisqaykimanta. ¹⁶Kunanqa ¿imataraqtak suyachkanki? Hatarispayá bautizakuy, Señorta qayakuspayá huchaykikunata mayllay.”

Mana judio kaq runakunaman Pablopisqanmanta

¹⁷—Jerusalen llaqtaman kutiramuspayñataqmi Diosta mañakuq rirqani temploman, chaypim revelacionta chaskirkani. ¹⁸Señorta rikurupitiyi pay niwarqa: “Kay runakunaqa manam creenqachu ñoqamanta rimasqaykitaqa, chaynaqa utqaymanyá lloqsiy kay Jerusalen llaqtamanta” nispa. ¹⁹Hinaptinmi ñoqañataq nirqani: “Señor, paykunaqa yachankum lliw iñiqnikunapa contranpi rurasqaykunataqa, *huñunakuna wasiku-naman rispaymi qanman iñiqkunata carcelaspay maqaq kani.” ²⁰Qanmanta willakuq Estebanta wañuchiqtinkupas kikiypuni chaypi kaspaymi: “Allintam rurachkankichik” nispay wañuchiqkunapa pachanta cuidarqani. ²¹Chaynata niptiyimi Señorñataq niwarqa: “Qamtaqa karu llaqtapi mana judio kaqkunaman rinaykipa qmi kachasqayki” nispa.

Cuartelman Pablopaya yakyusqanmanta

²²Pablopaya chayna nisqankamalla uyariruspankum qaparirqaku:

—iChay runaqa wañuchunyá! iAmañayá kawsachunchu! —nispa.

²³Chaynata qayaykachakuspankum pachankutapas wischuspanku allpakanata altoman chaqchurqaku. ²⁴Chayraykum soldadokunapa jefen kamachirqa:

—Pablota cuartel ukuman apaspaykichik tapuychik: “Uimanasqataq kay llapa runakuna chaynataña qaparinku qampa contraykipi?” nispa. Mana rimaya munaptinqa azoteychik.

²⁵Ichqaq azotenankupaq watasqaña kachkaptinmi hichpanpi kaq capitanta Pablo nirqa:

—¿Kanchu derechoykichik justiciata mana rurachkaspa Roma llaqtaman perteneceq runata azotenaykichikpaq? nispa.

²⁶Capitan chayta uyariruspanmi jefenman willaq rirqa:

—¿Imatataq ruranki? Kay runaqa Roma llaqtaman perteneceqmi kasqa —nispa.

²⁷Hinaptinmi soldadokunapa jefenñataq asuykuspan Pablota tapurqa:

—Niykuway ¿Romaman perteneceqchum kanki? —nispa.

Hinaptinmi Pabloñataq nirqa:

—Arí —nispan.

²⁸Chaymi soldadokunapa jefenñataq nirqa:

—Noqaqa achka qollqewanmi rantirqani Roma llaqtaman pertenecenaypaq —nispa.

Chaymi Pabloñataq nirqa:

—Noqaqa nacesqaymantapunim perteneceni —nispa.

²⁹Chaynata niruptinmi Pablota azotenankupaq kaq soldadokunapas chaylla ladonmanta suchurikurqaku. Soldadokunapa jefenpas Roma llaqtaman Pablopaya pertenecesqanta yacharuspanmi mancharikururqa watarachisqanmantapas.

Judiokunapa cortepi Pablopaya defiendekusqanmanta

³⁰Soldadokunapa jefenmi cheqaptapuni yachayta munarpa imamantam judiokunapa Pablo acusasqankuta. Chaymi paqarinintin punchaw watachisqan cadenakunata kachaykachirqa hinaspam judio *sacerdotekunapa jefenkunatawan *cortemanta lliw kaqkunata huñuchirqa. Pablota pusapanmi paykunapa qayllanpi sayachirqa.

23 ¹*Cortepi llapa autoridadkunata allinta qawaykuspanmi Pablo nirqa:

—Wawqellaykuna, kunankamam sonqoy hawkalla karqa Diospa qayllanpi —nispa.

²Hinaptinmi llapa *sacerdotekunapa jefen Ananiasñataq, Pablopaya ladonpi kaqkunata kamachirqa siminpi laqechunanaq. ³Pabloñataqmi nirqa:

—iYaw qara uya! Diosmi qamtapas laqechusunki, Leyman hina juzgawanaykipaq mi chaypiqa tiyachkanki, leyta mana kasukuspaykim laqechuchiwankiraq —nispa.

⁴Chaypi kaqkunataqmi Pablota nirqaku:

—¿Chaynatachu insultanki Diospa akllasqan *sacerdotekunapa jefenta? —nispa.

⁵Pabloñataqmi nirqa:

—Wawqellaykuna, manam ñoqaqa yacharqanichu sacerdotekunapa jefen kasqantaqa, Bibliapim nichkan: “Amam llaqtaykipi autoridadtaqa ñakankichu” nispa.

⁶Chaypi wakin autoridadkunam *saduceo partidomanta karqa, wakinñataqmi *fariseo kaqkunamanta. Chayta Pablo yacharuspanmi qaparirqa:

—Wawqeykuna, ñoqaqa kani castaykuna hina fariseom. Wañuqkunata Dios kawsachiniantam confianzawan suyani. Chay yachachisqaymantam juzgawachkankichik.

⁷Chaynata rimaruptinmi *fariseokuna llapa *saduceokunawan atipanakuya qallaykuspa iskayman rakinakururqaku. ⁸*Saduceokunam yachachinku: “Wañuqkunaqa manam kawsarinchu manataqmí angelkunapas nitaq espiritukunapas kanchu” nispa. *Fariseokunam ichaqa chaykunapi creenku. ⁹Nisyuneqta lliw rimaptinkum fariseokunamanta Diospa leynin yachachikuqkuna sayarispanku atipanakurqaku:

—Manam kay runapiqa ima mana allintapas tarinikuchu, ichapas cheqapta paytaqa angelpas otaq allin espiritupas rimapayarqa —nispa.

¹⁰Llumpa-llumpayta atipanakuptinkum soldadokunapa jefen mancharikurqa:

—Pablotaqa tisaparunqakupaschá —nispa.

Chaymi soldadokunata kamachirqa:

—Yaykuspaykichik imaynatapas Pablota horqomuspakichik cuartelman pusaychik —nispa.

¹¹Chay tutam Pablo Señorninchik rikuriykuspan nirqa:

—Kallpanchakuy Pablo, kay Jerusalen llaqtapi ñoqamanta willakusqaykita hinam Roma llaqtapipas willakunayki —nispa.

Pablota wañuchinankupaq yachachinakusqankumanta

¹²Paqarinnintinñataqmí wakin judiokuna juramentaspanku yachachinakurqa-ku Pablota wañurachinankupaq, paykunam ninakurqaku:

—Pablota wañurachinanchikkamam ama mikusunchu nitaq imatapas tomasunchu —nispa.

¹³Chay juramentaqunam tawa chunka masnin karqaku. ¹⁴*Sacerdotekunapa jefenkunapatawan judio kamachikuqkunapata rispankum nimurqaku:

—Juramentarunikum, manam imatapas mikusaqkuchu Pablota wañurachinaykuma, ¹⁵qamkunayá *cortepí wakin autoridadkunapiwan mañamuychik Roma llaqtayoq soldadokunapa jefenmanta chaynapi paqarinpuni qamkunaman Pablota pusamunanpaq, pusarachimunkichikqa: “Paymantam aswan allintaraq yachaykuya munaniku” nispa-llam. Ñoqaykum listolla suyasaqku manaraq chayamuchkaptin wañurachinaykupaq.

¹⁶Ichaqa chay rimanakusqankutam Pablopá paninpa wawan uyarirurqa chaymi cuartelman rispan Pablo Señorninchik Roma llaqtayoq. ¹⁷Chaymi huknín capitanta Pablo payaykuspan nirqa:

—Kay joventa pusay jefekiman uyarimusqanta willananpaq —nispa.

¹⁸Jefenman chay joventa pusaruspanmi chay capitán nirqa:

—Presonchik Pablo qayaykuwaspan ruegakuwarqa kay joventa qanman pusanmunaypaq chaynapi imam uyarimusqanta willasunaykipa.

¹⁹Chaynata willaykuptinmi Pablopá sobrinonta chay capitánpa jefen makin-manta hapiyquspa huklawchaman pusaspa tapurqa:

—¿Imatataq willawanki? —nispa.

²⁰Hinaptinmi chay jovenñataq nirqa:

—Wakin judiokunam yachachinakunku Pablota mañasunaykipa, paykunam nisunki: “Paqarinyá Pablota *corteman pusay, paymanta aswan allintaraq yachaytam munaniku” nispa. ²¹Ichaqa amam chay llullakusqankutaqa creenku, tawa chunka masnin runakunam pakakuspa suyachkanku. Paykunam Diospa qayllanpi kaynata juramentarunku: “Amam imatapas mikusunchu nitaq tomasunchu Pablota wañurachinanchikkama” nispa. Listollañamá suyachkanku aceptaykuptiki wañurachinankupaq.

²²Chaynata soldadokunapa jefen uyariruspam joventa aviarurqa:

—Ñoqaman niwasqaykitaqa amam pimanpas willankichu —nispa.

Prefecto Felixpaman Pablota pusasqankumanta

²³Soldadokunapa jefenmi iskay capitanninkunata qayaykuspan kamachirqa:

—Alistaychik iskay pachak chakillawan riq soldadokunatawan qanchis chunka sillada soldadokunata, alistaychiktaqyá lanzawan peleaq iskay pachak soldadokunatapas chay-napi tutaña Cesarea llaqtaman rinankupaq.²⁴Alistaychiktaqyá caballokunatapas Pablo sillakunanpaq chaynapi sanollata prefecto Felixman chayachinaykichikpaq —nispa.

²⁵Paykunawanmi apachirqa kayna niq cartata:

²⁶Noqa Claudio Lisiás mi saludamuyki, ancha reqsisqa prefecto Felix.²⁷Judio runakunam pusachimusqay runata presocharuspanku wañurachiya munarqaku. Ichaqa Roma llaqtaman pertenecesqanta yacharuspaymi soldadokunawan rispay payta salvaramurqani.²⁸Hinaspaymi imamantam acusasqankuta yachayta munaspay pusarqani judiokunapa *cortenman.²⁹Chaypim yachamurqani leyninkupa contranpi rurarusqanmanta acusasqankuta. Ichaqa manam ima delitonpas kanchu wañunananpaq hinaqa nitaq carcelpi kananpaq hinaqa.³⁰Chaywampas judiokuna wañurachinankupaq rimanakusqanta yacharuspaymi qanman pusachimuyki. Chaynallataqmi acusaqinkunatapas kamachirqani qampa qayllaykipiña payta acusanankupaq.

³¹Soldadokunam jefenkupa kamachisqanman hina Pablota tutallan pusarqaku Antipatris llaqtakama.³²Achikyaramuptinmi sillada soldadokuna seguirqaku Pablowan, wakin soldadokunañataqmi kutikamurqaku cuartelman.³³Cesarea llaqtaman chayaruspankum carta apasqankuta Prefecto Felixman qoykurqaku hinaspam entregaykurqakutaaq Pablötapas.³⁴Chay cartata prefecto leeruspanmi Pablota tapur-qa maylaw llaqtayoqmi kasqanmanta. “Cilicia lawmi kani” niptinñataqmi³⁵nirqa:

—Acusaqnikikuna hamuptinñam quejaykita uyarisqayki —nispa.

Hinaspam soldadokunata kamachirqa Herodespa palacionpi Pablota cuidanankupaq.

Felixpa ñawpaqninpi Pablopa defiendekusqanmanta

24 ¹Pichqa punchawmantam *sacerdotekunapa jefen Ananias chayaramur-qa Tertulo sutivoq abogadontin hinaspas wakin kamachikuqkunapiwan. Pablota acusanankupaqmi prefecto Filixpaman presentakurqaku.²Chaymi Pablo-ta pusaykaramuptinku abogado Tertulo acusayta qallaykurqa kaynata:

—Señor prefecto Felix, yachaywan gobiernasqaykiraykum kay nacionpi imakunapas allin kachkan hinaptinmi hawkalla kawsakuniku.³Ancha reqsisqa prefecto Felix, tukuy imapas allin rurasqaykimantam llaqtaykupi llapallan runakuna ancha-ancha-ta agradecekyukiku.⁴Ichaqa ama hina kaspaykiyá ratolla uyariykullawayku.⁵Kay Pabloqa peste onqoy hinam. Tukuy hinastinpim judiokunata rakinan, payqa nazareno partidopa cabecillanmi.⁶Tempoykutapas despreciaptinmi hapirospayku (leyniy-kuman hina juzgaya munarqaniku).⁷Aswanqa comandante Lisiás mi hamuruspan Pablota qechuruwarqaku.⁸Paymi niwarqaku hamuspa Pablota acusanaykupaq.) Munaspaykiqa kikikipuniyá tapuy acusasqaykuqa cheqap kasqanta yachanaykipaq.

⁹Chaynata Tertulo rimaruptinmi chaypi kaq judiokunapas:

—Arí, tukuy kaykunaqa cheqappunim —nirqaku.

¹⁰Hinaptinmi rimananpaq Pablota prefecto Felix señascharqa. Chaymi Pablo nirqa:

—Qanmi kay nacionpi unay wataña juez kachkanki, chaymi ancha kusikuywan kunan defiendekusaq.¹¹ Yaqa chunka iskayniyoq punchawllaraqmi Diosta adoranaypaq Jerusalen llaqtaman chayrqani. Munaspaykiqa chayna kasqantam yachaykuwaq.¹² Templopiqa, *huñunakunayku wasipiqa hinaspa callekunapiqa manam piwanpas atipanakurqanichu nitaqmi chaqwataapas hatarichirqanichu. Manamá chayna rurachkaqtachu ñoqataqa rikuwarqaku.¹³ Acusawasqankumantaqa paykunaqa manam pruebasunkimanchu.¹⁴ Ichaqa manam negakunichu, abueloykunapa Diosnintam adorani mosoq yachachikuyman hina, chaytam paykuna ninku: "Rakinachiq partido" nispa. Ichaqa ñoqapas creenim Moisespa hinaspa Diosmanta willakuqkunapa lliw qellqasqantaqa.¹⁵ Ñoqapas paykuna hinam confianzawan suyachkani allin runakunatawan mana allin runakunata hamuq punchawpi Dios kawsarichimunanta.¹⁶ Chayraykum Diospa qayllanpipas hinaspa runakunapa qayllanpipas concienciaypa mana acusasqan kawsakuya munani.

¹⁷—Unay watakunamantañam Jerusalen llaqtaman kutirqani wakcha judiokunapaq yanapakuy qollqeta apaspay chaynataq Diosmanpas ofrendaykunata qonaypaq.¹⁸ Chayta rurachkaptiymi Asia lawmanta hamuq judiokuna, templopi rikuruwarqaku. Chay ratopiqa costumbreykuman hinam *chuyanchakusqa kachkarqani, ichaqa manam chaqwata ruraspaychu nitaq achka runakunawanchu.¹⁹ Sichu contraypi imapas kaptinqa Asia lawmanta hamuq chay judiokunachiki kayman hamuspa acusawanmanku.²⁰ Mana chayqa kaypi kaqkunayá nichunku: *Cortepi kaspay imapas mana allin rurasqaymanta.²¹ Ruraspayqa-rurarqani kayllatam, paykunapa qayllanpi kachkaspaymi qaparirqani: "Wañukunata Dios kawsarichinanmanta yachachisqayraykum juzgawachkankichik" nispa.

²²Pablopia nisqanta prefecto Felix uyariruspanmi Jesucristomanta yachachikuya allinta yachasqanrayku nirqa:

—Soldadokunapa jefen Lisiás hamuptinñam kay asuntomanta allinta yachasaq —nispa. Chaynata rimaruspanmi chay huñunakuya tukururqa.²³ Capitannintam kamachirqa:

—Cuidaychik Pablota, amam harkakunkichikchu pipas watukamuspan yanapanataqa —nispan.

²⁴ Unayneqmantañam prefecto Felixqa judia warmin Drusilapiwan palacionman rispa Pablota qayachimurqa Jesucristoman iñikuymanta willanarpaq.²⁵ Runapa allin ruranañmanta, tentacionkuna aguantaymanta hinaspa llapallan runakunaqa Diospa juzgasqan kananmanta Pablo rimaruptinmi prefecto mancharikuspan nirqa:

—Pasakuyña, ichapas yapapiña qayachimusqayki —nispa.

²⁶ Kachaykunarpaq qollqe qonanta munaspanmi achka kutita qayachimuq paywan parlanarpaq.²⁷ Iskay wataña pasaruptinmi Felix lloqsikurqa prefecto kasqanmanta hinaptinmi Porcio Festoña yaykurqa paypa rantinpi. Felixmi judiokunawan kuyachikuya munaspan Pablota hina presollata saquerurqa.

Prefecto Festopa ñawpaqninpi Pablopia defiendekusqanmanta

25 ¹Prefecto Festo Cesarea llaqtaman gobiernananarpaq chayaramuspanmi kimsa punchawllamanta Jerusalen llaqtaman rirqa.² Chaypim *sacerdotekuna napa jefenkuna wakin reqsisqa judiokunapiwan Pablota acusaspanku³ mañakurqaku:

—Ama hina kaspaykiyá Pablota pusarachimuy kay Jerusalen llaqtaman —nispa.

Chaynataqa mañakurqaku Pablota pusamuchkaptinku ñanpi wañurachinankupaqmi.⁴ Ichaqa Festom paykunata nirqa:

—Pabloqa Cesarea llaqtapiraqmi preso kachkan. Prontom wakman risaq.

⁵Chaynaqa qamkunamantayá autoridadkuna ñoqawan richun hinaspayá imapas mana allin rurasqanmanta chay runata acusamuchunku —nispa.

⁶Yaqa chunka punchaw Jerusalen llaqtapi karuspanmi prefecto Festo kutikurqa Cesarea llaqtaman. Chaymi paqarinnintillan juzgananpi tiyaykuspan Pablota pusa-chimurqa. ⁷Pablo yaykuptinmi Jerusalen llaqtamanta riq judiokunapas asuykurqaku hinaspm tukuy imamanta acusarqaku, ichaqa rimasqanku cheqap kasqantaqa manam pruebayta atirqakuchu. ⁸Hinaptinmi defiendekuspan Pablo nirqa:

—Judiokunapa leyinpa contranpiqa manam imatapas rurarqanichu nitaq temploykupa contranpipas nitaq Rey Cesarpa contranpipas —nispa.

⁹Ichqa Prefecto Festom judiokunata favoreceyta munaspan Pablota tapurqa:

—¿Munankichum Jerusalenman riyta wakpiña juzgamunaypaq? —nispa.

¹⁰Pabloñataqmi nirqa:

—Rey Cesarpa kamachikusqanman hinaqa kay cortepim justiciawanayki.

Yachasqaykipi hinapas judiokunataqa manam imanarqanichu. ¹¹Sichum wañunaypaq hina ima mana allintapas ruraptiyqa wañuchiwaychikyá. Acusawasqanku mana cheqap kaptinqa manam pipapas derechon kanchu judiokunaman entregawanapaqqa. Chaynaqa kikin Rey Cesarña juzgawananpaqmi mañakuni.

¹²Festoñataqmi consejeronkunawan parlaruspan Pablota nirqa:

—Rey Cesarña juzgasunaykipaqpmi mañakurunki. Chaynaqa paymanmi rinki —nispa.

Pablota Rey Agripapa qayllanman pusasqankumanta

¹³Chay punchawkunapim Rey Agripa warmin Berenicepiwan rirqa Cesarea llaqtaman prefecto Festo watukuq. ¹⁴Chaymi achka punchawkuna quedaruptinku Rey Agripaman Pablomanta willaspa prefecto Festo nirqa:

—Kaypim prefecto Felixpa saqesqan preso kachkan. ¹⁵Jerusalenpi kachkaptiymi judio *sacerdotekekunapa jefenkuna wakin kamachikuqkunapiwan mañawarqaku juzgaspay payta wañuchinaypaq. ¹⁶Chaymi ñoqañataq nirqani: “Roma llaqtayoq autoridadkuna-qa manam pitapas wañuchiymankuchu acusaqpinkunkuna qayllanpi acusasqankumanta imatapas mana defiendekuchkaptinqa” nispay. ¹⁷Acusaqpinkunkuna hamuruptinmi paqarinnintinpunilla juzganaypi tiyaykuspay Pablota pusachimurqani. ¹⁸Chay acusaqkunkuna chaypiña kaptinkum piensarqani llumpay delitokunamanta acusanankuta ichaqa tukuy imamanta acusaruptinkum mana imatapas tarirqanichu. ¹⁹Diospi creesqankumanta rimaspallankum paypa contranpi karqaku. Rimarqakutaqmi Jesus sutiyoq wañuq runamantapas. Pabloñataqmi: “Payqa kawsachkanmi” nin. ²⁰Chay asuntomanta imayna rurayta mana atispaymi Pablota tapurqani: “¿Munankichu Jerusalen llaqtapiña qamta juzgamunaypaq?” nisp. ²¹Pablom ichaqa mañakururqa kikin Rey Cesarña juzgananpaq chaymi kamachirqani payman pusachinaykama hinalla preso kananpaq.

²²Hinaptinmi Rey Agripañataq Festota nirqa:

—Ñoqapas munaymanmi chay runa uyariykuya —nispa.

Festoñataqmi nirqa:

—Paqarinmi uyarinki —nispa.

²³Paqarinnintinñataqmi Rey Agripawan Berenice allichapakusqallaña corteman chayarurqaku. Soldadokunapa jefenkunapiwan chay llaqtapi allin reqsisqa runakunam compañarqaku. Festo kamachikuptinmi Pablota pusaykurqaku. ²⁴Chaymi Festo nirqa:

—Rey Agripa hinaspa kaypi ñoqaykuwan huñunasqa señorkuna, kaypim qawach-kanchik kay runata. Achka judiokunam Jerusalen llaqtapipas chaynataq kay llaqtapipas paypa contranpi quejakuwarqaku hinaspm qayaykachakurqaku “wañuchunpuni” nispa.²⁵ Ñoqapa piensasqayman hinaqa manachusmi imatapas payqa rurarqachu wañunapanqa hinaqa. Aswanqa kikinpunim mañakurqa Rey Cesarña juzganapanqa chaymi paymanña pusachisaq.²⁶ Ichaqa kay runapa contranpi Rey Cesarmar qellqanaypaq mana imapas kaptinmi qamkunaman pusachimuni, tukuymanta llalliqa qanman ancha reqsisqa Rey Agripa. Tapupaptikim yachasaq imam qellqanaytapas.²⁷ Manachusmi allinchu kan-man imatapas contranpi mana qellqanaypaq kachkaptin preso pusachiyniyqa.

Rey Agripapa ñawpaqninpi Pablo defiendekusqanmanta

26 ¹Chaymi Agripa nirqa Pablota:

—Rimarikuy defiendekunaykipa —nispa.

Hinaptinmi Pablo makinwan señaschaspa rimarirqa:

²—Rey Agrípa, llaqa judiokuna tukuy acusawasqanmanta qampa qayllaykipi defiendekunaypaq kaspaymi kusikuni. ³Qamqa yachankim judiokunapa llapallan costumbrentapas chaynataq atipanakusqankutapas, chayraykum aswanraq kusikuni, qamtam mañakuyki pacienciawan uyariyuwanaykipa.

Pablopia ñawpa vidanmanta

⁴—Lliw judiokunam yachanku imaynam warma kasqaymantaraq llaqtaypipas hinaspa Jerusalen llaqtapipas kawsasqaytaqa. ⁵Munaspakuqa willakunmankum ñoqaqa unanayña *fariseo kasqayta. Yachasqaykichikpi hinam wakin judiokunamantapas fariseokunaqa leykunata allinta kasukunku. ⁶Kunanñataqmi “wañuymantaqa kawsarimusumni” nispa confiakusqayrayku juzgasqa kachkani, chay kawsarimuy-mantaqa Diosmi ñawpaq abuelonchikkunaman prometekurqa. ⁷Chay promesapa cumplikunantam ñoqayku chunka iskayniyoq ayllukunapas confianzawan suyach-kaniku. Tukuy sonqoykuwanmi Diosta tuta punchaw yupaychaniku. Chay promesapi confianzawan suyasqayraykum reylláy, judiokuna acusawan. ⁸¿Imanasqmá qamku-naqa mana creeytá atinkichikchu wañuqkunata Dios kawsarichimusqantaqa?

Iñiqkunata Pablo ñakarichisqanmanta

⁹—Ñawpaqtaqa ñoqapas piensa qmi kani Nazaretmanta kaq Jesuspa contranpi tukuy ima rurayta. ¹⁰Chaynatamá rurarqani Jerusalen llaqtapipas. Sacerdotekunapa jefenkuna autorizawaptinmi achka iñiqkunata carcelarqani. Wañuptinkupas “Allinmi” niqmi kani. ¹¹Jesucristota neganankupaqmi ñakarichirqani. Chay-natamá rurarqani llaqa *huñunakuna wasikunapipas, paykunapaq llumpayta piñakuspaymi ñakarichinaypaq huklaw llaqtakunapipas maskamurqani.

Pablopia iñikusqanmanta

(Hch 9:1-19. 22:6-16)

¹²—Iñiqkunata ñakarichinaypaqmi rirqani Damasco llaqtaman, *sacerdotekunam autorizawarqa chayman rinaypaq. ¹³Chawpi punchawta richkaspayñataqmi reylláy, intimantapas aswan kancharichkaq achkiytaraq rikururqani. Hinaptinmi chay achkiy riqmasiykunatawan kanchariykuwarqa. ¹⁴Lliwchayku pampaman wichiykuptiykuñataqmi uyarirqani *hebreo rimayniyku kyna niqta: “Saulo, Saulo ¿imana sqataq qatikachawanki? Puata

bueyes haytachkaq hinam kikillayki nanachikuchkanki” nispa.¹⁵ Chaymi nirqani: “¿Pitaq kanki Señor?” nispay. Hinaptinmi Señorñataq niwarqa: “Ñoqaqa qatikachawasqayki Jesus mi kani.¹⁶ ¡Sayariy! Sirvientey kaspa kunan rikuwasqaykimantawan qepa punchawkunapi rikuchinaymanta willakunaykipaqui qanman rikuriykuyki.¹⁷ Ñoqam waqaychasqayki judiokunamantapas chaynataq mana judio runakunamantapas, paykunamanmi kuan kachayki¹⁸ ñawinkuta kichamunaykipaq chaynapi tutayypi hina huchapi manaña purispanku achkiypiña kawsanankupaq hinapa *Satanaspa munasqanta amaña ruraspa Diostaña kasukunankupaq. Ñoqaman iñiptinkum huchankuta Dios pampachanqa, chaynapim paykunapas Diospa akllasqankunawan kuska herenciata chaskinqaku.”

Pablopas kasukusqanmanta

¹⁹—Reynilláy Agripa, chaynata Jesus niwaptinmi cielomanta uyarisqayta kasukurqani,²⁰ puntatam willakurqani Damasco llaqtapi, hinaspañataq Jerusalen llaqtapi, willakurqanitaqmi lliw Judea lawpi kaqkunamampas chaynataq mana judio kaqkunamampas. Paykunamatamá nirqani: “Huchaykichikmanta wanakuspaykichik Diosman kutirukuychik hinaspa imatapas allintaña ruraychik wanakusqaykichikta qawanankupaq” nispay.²¹ Kaynata willakusqayraykum judiokuna templopi hapiruwaspanku wañurachiwayta munarqaku.²² Aswanqa Dios yanapawaptinmi kunankamapas hatunmanpas taksamanpas willakuchkaniraq hina kaqlata. Manam ñoqaqa huktachu rimachkani aswanqa Diosmanta willakuqkunapa hinaspa Moisespa nisqallantam. Ñawpaqtaraqmí paykuna nirqaku:²³ “Cristom ñakarispera wañunqa, wañuqkunamantam puntata kawsarimunqa hinaspm allin noticiata willakunqa castanchikkunamanwan mana castanchik kaqkunamampas” nispa.

Rey Agripata Pablo iñichiyy munasqanmanta

²⁴Pablo defiendekuspa chaykunata rimaptinmi Festo qaparirqa:

—iLocoyarunkim Pablo! Llumpay yachaynikim locoyarachisunki —nispa.

²⁵Pabloñataqmi nirqa:

—Ancha-ancha reqsisqa Festo, manam locoyarunichu, yuyaywanmi cheqapllata rimachkani.²⁶ Rey Agripaqa yachanpunim tukuy kaykunataqa chaymi paypa ñawpaqninpi clarota rimani. Sumaqtamá yachachkan tukuy chaykunataqa, chaykunaqa manamá pakasqallapichu pasakurqa.²⁷ Reynilláy Agripa ¿creenkichum Diosmanta willakuqkunapa nisqanta? Arí, qamqa creenkipunim.

²⁸Agripañataqmi nirqa:

—Asllamantam yaqalla Cristoman iñirachiwanki —nispa.

²⁹Hinaptinmi Pablo nirqa:

—Asllamanta otaq achkamanta kaspapas Diosyá munachun ama qamlachu aswanqa kaypi lliw uyariqniykunapas Cristoman ñoqa hina iñinaykichikpaq, ichaqa ama cadenasqachu —nispa.

³⁰Chayta Pablo rimaruptinmi Rey Agripa sayarirurqa, sayarirurqataqmi prefecto Festopas, Berenicepas hinaspa chaypi lliw tiyaqkunapas.³¹ Huklawman asuriruspankuñataqmi ninakurqaku:

—Kay runaqa wañunapanqa hinaqa manam imatapas rurasqachu, manataqmi presopas kanmanchu —nispa.

³²Agripam Festota nirqa:

—Rey Cesar juzgananpaq Pablopuni mana mañakuptinqa kachaykuchwanmi karqa —nispa.

Pablota Roma llaqtaman pusachisqanmanta

27 ¹Buquepi Italia lawman pusachiwanankupaq rimanakuruptinkum Pablota wakin presokunatawan entregarqaku Augusto sutiyoc tropakunapi Capitan Julioman. ²Adramitio llaqtamanta buque Asia lawpi llaqtakunaman pasananaq kaptinmi chay buquepi rirqaniku. Ñoqaykuwantaqmi rirqa Macedonia lawpi Tesalonica llaqtayoq Aristarcopas. ³Paqarinnintinñataqmi Sidon llaqtaman chayarqaniku. Hinaptinmi Pablota kuyapayasan reqsisqankuna watukunanpaq Capitan Julio mana harkakurqachu chaynapi payta yanapaykunankupaq. ⁴Sidon llaqtamanta pasaspaykum Chipre islapa *alleq lawninta rirqaniku contraykupi wayramusqanrayku. ⁵Lamar qochatam pasarqaniku Cilicia lawpa hinaspa Panfilia lawpachimpanta hinaspm chayarqaniku Licia lawpi Mira llaqtaman.

⁶Chaypim soldadokunapa capitannin tarirurqa Alejandria llaqtamanta hamuspa Italia lawman riq buqueta. Chaymanmi pusaykuwarqaku Italiakama apawanankupaq. ⁷Allillamtam rirqaniku achka punchawpi hinaspaykum sa-sallataña chayarqaniku Gnido islapa chimpanman. Contraykupi wayramuptinmi Creta isla wayramanta harkawaptinku pasarqaniku Salmon lawpa chimpanman. ⁸Ñakariyllawanña chay islapa waqtanta rispaykum Buquepa Sumaq Sayanan sutiyoc sitioman chayarqaniku. Chaypa chimpanpim Lasea llaqta kachkan.

⁹Unaruptiykuñataqmi para tiempo chayamuchkarqaña, llumpay sasañam karqa lamar qochanta rinapaq chaymi Pablo nirqa:

¹⁰—Riqmasillaykuna, kay viajenchikqa llumpay sasallañam kanqa, buquepas cargantinmi chinkakuykunqa hinaptinmi ñoqanchikpas wañuypa patanpiña ka-sunchik —nispa.

¹¹Soldadokunapa capitanninñataqmi Pablopia nisqanta mana uyarispan buque manejaqpa hinaspa dueñonpa nisqanta kasukurqa. ¹²Para tiempopi buque chaypi samananpaq mana allin kaptinmi yaqa lliwchanku tanteanakurqaku chay sitio-manta lloqisipa buquepa sayanan Feniceman chayaypi rinankupaq. Chay Fenice llaqtaqa qawachkan Africa lawtawan Grecia lawtam, chaypimá para tiempopi samayta munarqaku.

Lamar qochapi llumpay wayra hatariramusqanmanta

¹³*Ichoq lawmanta sumaqllataña wayrarimuptinmi rinaykupaq allin hinaña karqa. Lloq sisipaykum Creta islapa waqtallanta rirqaniku. ¹⁴Aswanqa manapas unaymantam *alleq lawmanta Noreste sutiyoc viento sinchita wayramuspan ¹⁵buqueta apayta qallaykurqa, wayrapa contranpi mana riyta atispam hinataña apachikurqaniku. ¹⁶Clauda sutiyoc taksa islapa qepanta pasaruptiykuqa manañam llumpaytachu wayramurqa hinaptinmi buque-pa aysasqan botechata ñakariyllawanña churkurqaniku. ¹⁷Seguranankupaqmi buqueta waskakunawan muyuchirqaku. Aswanqa Sirte sutiyoc yakupa huñusqan aqoman mana chocarunaykupaqmi buquepa telanta paskarqaku wayrawan apachikunaykupaqña. ¹⁸Pa-qarinnintinñataqmi llumpayraq wayra kaptin buquepa carganta yakuman wischurqaku. ¹⁹Kimsa punchawmantañataqmi kikiyuña buquepa llapa imankunata yakuman wis-churqaniku. ²⁰Achka punchawña intitapas nitaq lucerokunatapas mana rikuspam hinaspa wayra-para hinalla apawaptinkum imaraykupas librakuytaqa manañapiensarqanikuchu.

²¹ Buquepi llamkaqkuna achka punchawña mana mikuptinmi chawpinkupi saykuspan Pablo nirqa:

—Riqmasillaykuna, nisqaypi hinapas Creta islamantaqa amam lloqsimuch-wanchu karqa. Mana kasukuspa lloqsimusqaykichikraykum llapa imakunatapas pierdechkankichik. ²² Aswanqa ama hukmanyaspayá kallpanchakuychik, manam hukllapas wañunkichikchu, buquem ichaqa pakipakurunqa. ²³ Chisi tutam rikuriykuwarqa servisqay Diospa angelnin. ²⁴ Paymi niwarqa: “Ama manchakuychu Pablo, chayankipunim Rey Cesarpa ñawpaqninman, qamraykum lliw qanwan riqkunata wañunankumanta Dios salvanqa” nispa. ²⁵ Chaynaqa riqmasillaykuna, kallpanchakuychikyá, ñoqaqa Diospim confiakuni, cheqaptapunim kawsasunchik angelpa nisqanman hina. ²⁶ Chaywanpas islamanni wischusqa kasunchik —nispa.

²⁷ Iskay semanañam wayrapa apakachasqan kachkarqaniku Adria sutyoq lamar qochapi hinaptinmi chawpi tutata buquepi llamkaqkuna musyarurqaku allpaman chayaykuchkasqaykutaña. ²⁸ Yakupa hondo kayninta tupuptinkum iskay chunka brazada kasqa, tumpa waklawpi tupuptinkuñataqmí kasqa chunka pichqayoqllaña. ²⁹ Hinaptinmi raqchi rumikunaman chocaruya manchakuspanku buquepa qepa lawnintmanta tawa llasaq wasatasqa fierrokunata wischurqaku buqueta takyachinanpaq hinaspan-kum manchakuyllawanña suyarqaku achikyananta. ³⁰ Buquepi llamkaqkunañataqmí rimanakururqaku chay buquemanta ayqekunankupaq hinaspankum taksa botechata uraykachiyta qallaykurqaku, chaytaqa rurarqaku buquepa punta lawninta llasaq fierrokunata bajachiq tukuspallam. ³¹ Ichaqa capitanmanwan soldadokunamanmi Pablo nirqa:

—Kay buquepi llamkaqkuna ayqekuptinqa manam salvakuya atiwaqchikchu —nispa.

³² Chaynata willaykuptinmi chay botechapa waskankunata soldadokuna kuchuruspa yakuman wichiykachirrqaku.

³³ Achikyamuchkaptinñam Pablo lliwchankuta kallpanchaspan imallatapas mikuykunankupaq nirqa:

—Yaqa iskay semanañam mana puñusqa hinaspa mana mikusqa kachkankichik. ³⁴ Ruegakuykichikmi, imallatapas mikuykuchikpunim kawsanaykichikpaq, manam pipapas huk chukchallanpas pierdenqachu —nispa.

³⁵ Chaynata niruspanmi Pablo tantata hapiyuspan lliwpa ñawpaqninpi Diosman graciasta qorqa hinaspanmi partiyuspan mikuytaya qallaykurqa. ³⁶ Chaymi kallpanchakuspanku lliwchanku mikurqaku. ³⁷ Chay buquepiqa karqaniku iskay pachak qanchis chunkan soqtayoq runakunam. ³⁸ Saksanankukama mikuruspan-kuñataqmí buqueta sampayachinankupaq trigota yakuman wischurqaku.

Buquepa chinkaykusqanmanta

³⁹ Achikyaruptinñataqmí buquepi llamkaqkuna mana reqsirkakuchu maylaw allpapi kasqaykutapas aswanqa rikururqakum qocha hina yaykuqpa patanpi aqollaña pampata hinaspm rimanakurqaku atispankuqa chayman buqueta chayachinankupaq. ⁴⁰ Buque takyachiq llasaq fierropa waskankunata kuchuruspankum hina yaku ukupiña saqe-rurqaku. Paskarqakutaqmi buquepa timonnin wasatasqanku waskakunatapas. Wayrapa apanan buquepa ñawpaqninpi telata altoman hoqariykuptinkum buqueqa qochapa patan aqollaña pampaman riya qallaykurqa. ⁴¹ Aswanqa iskay lawmanta yakukunapa tupanakusqanman chayaruptiykum buqueqa aqopiña umanpa plantakururqa, chaynapim manaña kuyurirqachu. Buquepa qepa lawninta yaku nisyullataña laqyamuptinmi chitqakuytaña qallaykurqa. ⁴² Soldadokunañataqmí presokuna wañurachiyta munarqaku

chaynapi mayqanninkupas nadeawan mana lluptikunankupaq.⁴³ Aswanqa soldadokunapa capitannimmi Pablota salvayta munaspan harkakurqa ama pitapas wañuchinankupaq hinaspam kamachirqa nadeay yachaqkuna puntata yakuman pawaykuspanku patanman chayanankupaq⁴⁴ chaynapi wakinñataq tablakunapi otaq buquepa imankunamanpas hapipakuspa lloqsinankupaq. Chaynapim lliwchanku allinlla patanman chayarurqaku.

Malta sutyoq islapi Pablopas kasqanmanta

28 ¹Lliwchayku salvakuruspaykuñam yacharurqaniku chay islapi sutinga Malta kasqanta. ²Chay islapi yachaqkunam kuyauyllawanña atiendewarqaku, paraspa chirimuptinmi ninata ratachispa niwarqaku:

—Qonikuychikyá lliwchaykichik —nispa.

³Pabloñataqmi chaki yantata hoqariyuskupan ninaman hinaykuchkarqa, hinaptinmi venenoyoq culebra ninamanta ayqeckaspán Pablopas makinta kachururqa. ⁴Chay islapi *yachaqkunañataqmi Pablopas makinpi culebra warkurayaqtarikuspanku ninakurqaku:

—Kay runaqa cheqaptapunich runa wañuchiq, hinaptinchá lamar qochamanta librakuruptinpas justicia ruraq mamacha mana kawsananta munanchu —nispanku.

⁵Pabloñataqmi chay culebrata ninaman taspiykurqa, venenonpas paytaqa manam imanarqachu. ⁶Lliwchankum suyachkarqaku:

—Punkipakurunqach otaqchá qonqayta wañusqa wichiykunqa —nispanku.

Unayneqmanta manaña imapas pasaptinmi piensarurqaku Pabloqa huk kaqnin diosninku kasqanta.

⁷Chay islapi kamachikuqmi karqa Publio sutyoq, paypa chakrankunam ñoqaykupa hichpallaykupi karqa. Chaymi samaykachiwaspanku kimsa punchawpuni atiendeykuwarqaku. ⁸Publiopa taytanmi camapi kachkarqa calenturawan hinaspas evacionwan. Payta Pablo watukuspanmi Diosta mañapurqa, paypa umanman makinta churaykuptinmi sanoyurqa. ⁹Chay islapi *yachaq wakin onqoqkunapas chayta yacharuspankum Pabloman hamurqaku hinaspam sanoyarurqaku. ¹⁰Paykunam llumpayta agradecekuwaspanku regalokunata qowarqaku. Huk buquepiña lloqsiptiykum tukuy pisipuwaqniykuta qowarqaku.

Roma llaqtaman Pablopas chayasqanmanta

¹¹Chay islapi kimsa killa karuspakum Alejandria llaqtamanta hamuq buquepiña lloqsrqaniku, chay islapi samachkarqa para tiempo pasanankama. Chay buquepa umanpim kachkarqa Mellizo sutyoq taytachanku. ¹²Buquepa sayanan Siracusa llaqtaman chayaruspaykum kimsa punchaw quedarrqaniku. ¹³Chaymantam rirqaniku lamar qochappa patanneqllanta Regio llaqtaman chayanaykukama. Paqarinñintinñataqmi qepayku lawmanta wayramuptin iskay punchawpi chayrqrqaniku Puteoli llaqtaman. ¹⁴Chaypim tarirqrqaniku wakin iñiqmasinchikkunata, paykunam ruegawarqaku paykunawan huk semana kanaykupaq. Chayñam ñanninta lloqsrqaniku Roma llaqtaman. ¹⁵Chayanaykutam yachasqakuña Romapi iñiqkuna hinaspam taripamuwasqaku Apio sutyoq plazakama, wakinñataqmi taripamuwarqaku Tres Tabernas sutyoq sitiokama. Paykunata Pablo rikuykuspanmi Diosman graciasta qospan aswanraq kallpanchakurqa. ¹⁶Roma llaqtaman chayaruptiykum Pablota dejaykurqaku soldadopa cuidasqan sapaq wasipi *yachananpaq.

Roma llaqtapi Pablopas willakusqanmanta

¹⁷Chayasqaykumanta kimsa punchawninmanmi Romapi reqsisqa judiokunata Pablo qayachimurqa, huñunakuruptinkuñataqmi nirqa:

—Wawqeykuna, ñoqaqa manam imatapas rurarqanichu castanchikpa contrapiqa otaq ñawpa abuelonchikkunapa costumbrenkunapa contranpiqa, chaywanpas castanchikkunam Jerusalen llaqtapi presota entregawarqaku Roma llaqtayoq autoridadkunaman. ¹⁸Chaymi paykuna tapuwaspalku wañuchiwanankupaq hina mana imatapas tarispalku kachaykuya munawarqaku. ¹⁹Aswanqa castanchikkuna chayta mana munaptinkuñataqmí kikin Rey Cesar juzgawanana paqña mañakurqani. Chaywanpas manapunim castanchikkunataqa imamantapas acusanichu. ²⁰Chaymi qayachimurqaykichik qamkunawan rimanaypaq. Israel castanchikpa suyasqan Cristo hamurusqanmanta willasqayraykum kay cadenawan watasqa kachkani.

²¹ Hinaptinmi paykunañataq nirqaku:

—Qanmantaqa manam ima cartatapas Judea lawmantaqa apachimuwarqakuchu, manataqmí mayqan llaqtamasinchikkuna hamuqpas qampa contraykipiqa imatapas niwarqakuchu. ²²Chaywanpas piensasqayki uyariytam munaniku, ñoqaykupas yachanikum iñiqunapa contranpiqa tukuy hinastinpi rimasqankuta —nispa.

²³Chaymi rimanankupaq huk punchawtaña akllaruptinku Pablopá sama-kusqanman achka runakuna hamurqaku, hinaptinmi madrugawmantapacha tardeykuqkama Diospa munaychakusqanmanta paykunaman willarqa. Moisespa hinaspa Diosmanta willakuqkunapa qellqasqanta qawachispanmi Jesusmanta convencechiyta munarqa. ²⁴Hinaptinmi wakinqa Pablopá nisqanwan conven-cekurqaku, wakinñataqmí mana creerqakuchu. ²⁵Mana huk sonqolla kaspa asurikuptinkum Pablo nirqa:

—Allintapunim abuelonchikkunaman Chuya Espiritu nirqa, Diosmanta willakuq Isaiaswanmi kaynata rimachirqa:

²⁶ “Wak runakunaman nimuy:

‘Uyarispapas manam entiendenkichikchu.

Qawakuspapas manam cuentata qokunkichikchu.

²⁷ Kay runakunapa sonqonqa rumiyarunmi.

Paykunaqa rikurirun sasa uyarikuqmi.

Qemchikurunkum mana rikukunankupaq.

Upa tukurunkum mana uyarinankupaq,

chaynapi tukuy sonqonkuwan mana entiendenankupaq,

chaynapi mana kutirkamuwanankupaq,

chaynapi mana sanoyachinaypaq.” ”

²⁸Chaynata Pablo rimaruspanmi nirqa:

—Yachaychikyá, kunanmantaqa mana judío runakunamanpas willasaqñam Diospa salvacionnínmanta, paykunaqa allintam uyarinqaku —nispa.

(²⁹Pablo kaynata niruptinmi judiokuna pasakurqaku kikinkupura llumpayta atipanakustin.)

³⁰Pablom chay arriendasqan wasipi iskay watapuni *yacharqa hinasqam lliw watukuqninkunata chaskirqa. ³¹Mana manchakuspanmi Diospa munaychakusqanmanta willakuq, pipapas mana harkakusqanmi yachachiq Señor Jesucristomanta.

ROMAMAN APOSTOL PABLOPA CARTASQAN

Roma llaqtapi kaq iñiqkunaman kay cartanta Apostol Pablo qellqaspanqa manaraqmí chay llaqtamanqa chayarqaraqchu. Chaywanpas ñam piensarurqaña España nacionman rispan Roma llaqtaman chayayta.

Kay cartaqa kimsa parteman rakisqam kanman:

Punta kaq partem willakun cartapa qallariyninpi yachachikuykunamanta (1:1-17).

Iskay kaq parteñataqmi willakun Jesucristoman iñinapaq yachachikuykunamanta (1:18-11:36).

Kimsa kaq parteñataqmi willakun iñiqkunapa vidanqa Diospa kuyakuyininwan huntasqa kasqanmanta (12-16).

Cartapa qallariyninmanta

1 ¹Ñoqa Pablotam Dios qayaykuwaspan akllawarqa *apostolnin kaspay Jesu-cristomanta allin noticiakunata willakunapaq. Chaynapimá serviqnin kani.

²Kay allin noticiakunatam ñawpaqmantaraq Dios prometekurqa willakuqninkunawan, chaykunaqa Bibliapi qellqasqam kachkan. ³Kay prometekusqanqa karqa Diospa Churin Jesucristomantam. Runa kaynippiqa payqa karqa Rey Davidpa miray-ninmantam. ⁴Chuyanchaq Espirituman hinam Diospa Churin kasqanta atiywan Dios reqsichirqa, reqsichirqa Señorninchik Jesucristota kawsarichispanmi. ⁵Dios favorece-waptinmi Jesucristo akllawarqa *apostolnin kanayapaq chaynapi llapallan nacionkunapi runakuna iñispunku payllataña kasukunankupaq chaynapi Jesucristopa sutin yupay-chasqa kananpaq. ⁶Chaynamá qamkunapas Jesucristopaq qayasqaña kachkankichik.

⁷Chaymi Roma llaqtapi Diospa kuyasqankunaman cartamuykichik payllapaqña kawsanaykichikpaq qayasqa kaptikichik. Dios Taytanchiktawan Señorninchik Jesucristotam mañakuchkani favorecesunaykichikpaq hinaspa hawkalla kawsanaykichikpaq.

Roma llaqtapi kaqkunata watukuy munasqanmanta

⁸Imamantapas puntataqa Tukuy hinastinpi iñisqaykichikmanta allin willakusqankuta yachaspaymi Jesucristopa sutinpi Diosman graciasta qoni llapaykichikmanta. ⁹Diosmi yachan mana qonqaspay qamkunapaq mañakusqayta. Tukuy sonqoywanmi Diosta servini Churinmanta allin noticiakunata willakuspayaq. ¹⁰Mañakuchkanitaqmi Dios munaptinqa imaynapas qamkunata watukaykamunayapaq. ¹¹Llumpaytam qamkunawan tupaykuya munachkani Chuya Espiritupa qokuyninta qamkunaman qoykunayapaq chaynapi aswan qaqa hina sayanayki-chikpaq ¹²hinaspa iñisqanchikwan kallpanchanakunanchikpaq.

¹³Wawqe-panillaykuna yachaychikyá, achka kutipim chayman riyta munar-qani ichaqa kunankamam harkasqaraq kachkani. Riytaqa munachkani wakin

llaqtakunapi hina chaypipas iñiqkunata mirachinaypaqmi.¹⁴ Willanaypunim educadokunamanpas chaynataq mana educasqakunamanpas, yachayniyoqkunamanpas chaynataq mana yachayniyoqkunamanpas.¹⁵ Chayraykum Roma llaqtaykichikpipas llumpayta munachkani Jesucristomanta allin noticiakuna willaykuya.

Allin noticiaqa atiyniyoqmi

¹⁶ Manam penqakunichu Jesucristomanta allin noticia willakuytaqa. Chay willakuywanmi Dios atiyninwan salvan llapallan iñiqkunata, puntataqa salvan judiokunamat, salvantaqmi mana judio kaqkunatapas.¹⁷ Kay willakuywanmi Dios reqsichiwanchik mana huchayoq hina imaynam paypa chaskisqan kananchikta, chayqa iñikuptillanchikmi hinaspa Diospi confiakuptillanchikmi. Kaynatam Biblia nin:

—Allin ruraq runaqa iñisqanraykum kawsanqa —nispa.

Runapa huchallikusqanmanta

¹⁸ Diosmi imaynam piñakusqanta hanaq pachamanta qawachimun pay mana adoraqkunapaqwan mana allinta kawsaqkunapaq. Paykunam mana allinta kawsaspanku cheqap kaqkuna reqsinata harkakunku.¹⁹ Yachankum paykunaqa imaynam Dios reqsiyta kikin Diospuni reqsichikusqanrayku.²⁰ Diosqa sapallammi, wiñaypaq kawsaq kaspanmi llumpay atiyniyoq. Chayna kasqantam tukuy unanchasqankunawan reqsichikun kay pachapa qallarisqanmantapuni. Chaynapimá sutilata reqsinchik mana rikuyta atichkas papas. Chaynaqa pipas manam ninmanchu:

—Diosmantaqa manam imatas yacharqanichu —nispaqa.

²¹ Diostaqa reqsichkaspankupas merecesqanman hinaqa manam yupaycharqakuchu, manataqmi agradecekurqakuchu. Aswanqa yanqa pensamientowan intuchikuspankum tutayaypi hina mana entiendey atiqña rikurirunku.²² Yachaysapa tukuspankupas mana umayoqmi rikurirunku.²³ Wiñay kawsaq hatu-hatun Dios yupaychaytam tikrarunku hinas pam wañuq runaman rikchakuqtatña yupaychanku, yupaychankutaqmi alton paqa qunaman rikchakuqtapas, anilmunkaman rikchakuqtapas chaynataq culebra hina qasqonpa puriqlunkaman rikchakuqtapas.

²⁴ Chayraykum Diospas manaña harkakurqachu mana allin munasqankupi purinankuta chaymi qanrakuspanku hatun penqaya kikinkupura ruranakunku.²⁵ Diospa cheqap yachachikuyninkunatam llulla kaqkunamanña tikrarunku hinas pam unanchaqnin Diosta qonqaruspanku unanchasqankunallataña yupaychaspa servirqaku. iKikin Diosllatam wiñaypaqqa yupaychananchik! Amén.

²⁶ Chay rurasqankuraykum Dios kachaykun munasqankuman hina hatun penqayman. Chaynapimá warmikunapas qariwan manaña kaspa mana ruranakunataña ruranku.²⁷ Chaynallataqmi qarikunapas warmiwan manaña kaspa kalintapi purichkaq animal hina qaripuraña munapayanakunku hinas pam penqaypaq mana ruranakunata kikinkupura ruranakunku, chaynapim kikinkupa cuerponpi castigota chaskispanku ñakarinku mana allin rurasqankumanta.

²⁸ Dios reqsiyta manaña munaptinkum mana valeq pensamiento kuman hinaspa mana ruranakunamanña kachaykurqa.²⁹ Chaymi tukuy huchataña ruranku, pay-

kunaqa kachkan qollqellata kuyaqkunañam, pasaypaq pierdekuqkunañam, hukpa imankunapas munapayaqkunañam, runa wañuchiqkunañam, liryanakuqkunañam, engañanakuqkunañam, mana allin piensaqkunañam, cuento qepikunañam,
³⁰ runamasinpa contranpi rimaqkunañam, Diostapas cheqniqkunañam, runa tukuqkunañam, alabakuqkunañam, orgullosoqkunañam, mana allin rurayllapi piensaqkunañam hinaspas tayta-mamankutapas mana kasukuqkunañam.
³¹ Allin kaqkunatam mana entiendenkuchu, nisqankutam mana cumplinkuchu, mana kuyakuq kaspankum pitapas mana llakipayankuchu.
³² Diospa kamachisqanman hinam kayna ruraqkunaqa wañuy merecesqankuta yachakuchkaspankupas chay-kunata ruranku hinaspataqmi wakin ruraqkunatas “allinmi” ninku.

Diospa imaynam juzgawananchikmanta

2 ¹Manam imananchu pim kasqaykipas. Sichum wakinkunata penqachkanki mapas rurasqanmanta hinaspaga kikikitam sentenciakuchkanki qampas paykuna hina huchallikusqaykirayku, chaynaqa manam imayna librakunay-ki kanchu. ²Yachasqanchikpi hinam mana allin ruraqkunataqa Dios juzganqa cheqapwan. ³Wakinkunata huchallikusqanmanta penqaspaykiqa qampas payku-na hinataqmí rurachkanki. Hinaspaga čpiensankichum Diospa juzgasqanmanta lluptiyta? ⁴¿Icha despreciachkankichu Diospa hatu-hatu kuyakuyintawan pacientanta? ¿Icha manataqchu yachanki paypa kuyakuynillan wanakuyman pu-sasusqaykita? ⁵Rumi-sonqo kaspaykim wanakuyta mana munankichu, chaynapim kikillaykipuni piñakuyninta huñukuchkanki juicio punchawpi castigasqa kanay-kiqa. Chay punchawpim Dios rikuykachikunqa imam kaqman hina juzgananaqa. ⁶Diosmi sapakamaman mapas rurasqanchikman hina pagawasunchik. ⁷kayna ruraqkunatam Diosqa wiña-wiñaypaq kawsachinqa: pacientiawan allin ruraqkunata, hanaq pachapi sumaqlaña kaqkuna munaqkunata hinaspas Diospa allinmi ninanta munaspanku wiñay kawsay suyaqkunata. ⁸Aswanqa piñakuywanmi castiganqa kikillanpaq munaqkunatawan cheqap kaqkunata mana kasukuspa mana allinllapi puriqkunataqa. ⁹Judio mana judiopas llapallanmi mana allin ruraqkunaqa ñakarispa llakipa intusqallan kanqaku, aswanraqmá judiokunata-qa. ¹⁰Llapallan allin ruraqkunamanmi ichaq, puntata judiokunaman chaynataq mana judiokunamanpas Dios qonqa allin reqsisqa kaytawan sumaqlaña kawsakuya hinaspam hawkallata kawsachinqa.

¹¹Diosqa manam pimanpas sayanmanchu. ¹²Moisespa kamachikusqan leyman hinam castigasqa kanqaku chay leyta yachachkaspanku huchallikuqkunaqa. Leyta mana yachaspanku huchallikuqkunapas castigasqam kanqaku, aswanqa manam chay leyman hinachu. ¹³¿Mayqantataq mana huchayoqpaqña Dios chas-kinqa? Manam kamachikuyninkuna uyariqlatachu aswanqa kasukuqkunatam. ¹⁴Diospa kamachikuyninkunata mana yachachkaspancupas wakin mana judio kaqkunam allinta ruranku concienciankupa nisqanta kasukuspanku. Kikillanku-pimiki leyqa kachkan. ¹⁵Mapas rurasqankuwanmi qawachikunku sonqonkupiqa Diospa leynin qellqasqa kasqanta. Conciencian willaptintaqmi huchayoq otaq mana huchayoq kasqantapas pensamiento qawachin. ¹⁶Chayman hinam son-qollankupi piensasqankuman hina Diospas Jesucristowan juzgachinqa juicio punchawpi llapa runakunapa sonqonpi pakasqa kaqta. Chaykunaqa kanqa willa-kusqay allin noticiaman hinam.

Judiokunata Dios juzgananmanta

¹⁷Qamqa: “Judiom kani” nispaykim Moisespa leyninman hapipakunki hinaspataqmi Diosnikimantapas alabakunki. ¹⁸Yachankim Diospa munasqantaqa, leypa yachachisqan kaspaykim imapas allin kaqta “Kayqa allinmi” nispas chaskinki.

¹⁹Qanmi piensanki:

—Huchankuwan ñawsa hina kaqkunatawan tutayaypi hina purikunatam allinta pusachkani. ²⁰Mana yachaqkunatawan warmakunatapas allintam yachachichkani —nispas.

Chaynataqa piensanki Diospa leyninpi cheqap kaqkunata yachasqaykiraykum.

²¹Chaynaqa wakin kunata yachachichkaspaykiqa  imana sqam  manaqa kasukunkichu yachachisqaykitaqa? “Amam suwakunkichu” nichkaspaykiqa amachiki suwakuwaqchu.

²²“Warmiki kachkaptinqa amam hukwanqa kakunkichu” nichkaspaykiqa, amachiki chaytaqa rurawaqchu. Taytacha-mamachakunata cheqnichkaspaykiqa, amachiki chaykunapa templonmantaqa imatapas suwakuwaqchu. ²³Alabakunkim kamachikuykunamanta aswanqa Diostam qepanchakuchkanki chay kamachikuy-ninkunata mana kasukuspayki. ²⁴Allintam Bibliaqa nin:

—Qamkunarykum Diosta kaminku payta mana adoraqkuna —nispas.

²⁵Moisespa lliw *kamachikuy ninkunata kasukuptikiqa allinpunim qari kaynikipi *señalachikusqayki. Hukllatapas mana kasuspam ichaqa yanqapaq señalachikurqan-kipas. ²⁶Pipas mana señalachikuchkaspan kamachikuykunata kasukuqqqa  manachum señalasqakuna hina  Diospa chaskisqan rikurirun? ²⁷Chaymi cuerponpi mana señalachikuchkaspan kamachikuykuna kasukuqqqa, qam judiota juzgasunki kamachikuykunata yachachkaspa hinapa señalasqa kachkaspa mana kasukusqaykirayku. ²⁸Hinaptinqa  pitaq cheqap judioqa? Manam hawa sonqolla judio kaqchu.  Mayqantaq cheqap señalakuyqa? Manam cuerpollanpi señalachikuqchu. ²⁹Aswanqa Diospa agrandonpaq cheqap judioqa tukuy sonqonwan kaqmi, payqariki sonqonpi señalasqa hinam kachkan. Kamachikuykunatapas manam hawa sonqollachu kasukun, aswanqa tukuy sonqonwanmi. Chayna kawsaqtaqa manam runachu alaban aswanqa Diosmi.

3 ¹Hinaptinqa  imapaqtqa valen judio kayqa? otaq  imapaqtqa allin *se n-lachikuyqa? ²Ar , allinpunim. Puntataqa judiokunamanmi Dios palabranta confiawarqaku. ³Aswanqa wakin kunata mana confianza kaptinpas Diosqa confiakunapaqmi. ⁴Ar , payqa confiakunapaqmi. Llapachallan runakuna llulla kaptinpas Diosqa cumplinpunim. Bibliaq nin:

Runakuna juzgasuspaykiqa mana chikanpas huchayoqtam tarisunki.

Tukuy nisqayki cheqap kasqantam rimanqaku.

⁵Huchasapa kasqanchikmi reqsichi wanchik Dios allin juzgaq kasqanta hinaptinqa  imanisuntaq? Dios castigawaspanchikqa  allintachu juzgawachkanchik? Rimachkaniqa wakin runakuna hinam. ⁶Ar , Diosqa allintapunim juzgan. Mana chayna kaspaqa  imaynatam  llapallan runakunataqa juzganman?

⁷Sichum  oqa llullakuspa Diospa cheqap kaqninkunata reqsichi yman chaynapi Dios hatunchasqa kanapaq hinaptinqa  imana sqataq llullakusqaymantaq Dios juzgaspa huchasapapaq hapiwan? ⁸Mana huchasapapaq hapiwaptinqa llapallanch  ninmanku:

—Mana allintayá rurasunchik Dios allin kasqan reqsichikunampaq —nispa.
“Chaynataqa Pablom yachachichkan” nispam wakinkuna yanqapuni ñoqamanta rimanku. Chayna hukmankuna yachachiqkunataqa Diosmi justiciata ruraspas castiganqa.

Lliw runakuna huchayoq kasqanchikmanta

⁹Chaynaqa judiokunataqa ćwakinkunamanta mastachu Dios favorecewanchik? iManapunim! Ña qawachisqayman hinam judiokunapas hinaspa mana judio kaq-kunapas huchapa intusqallan kachkanchik.

¹⁰Bibliam nin:

Manam pipas allintaqa ruranñachu.
Chullalapas manamriki ruranñachu.

¹¹ Manam pipas entiendeqqa kanchu.
Diosta maskaqqqa manam kanchu.

¹² Llapallankum pantay ñanta pasakunku.
Lliwmi mana valeqña rikurirunku.
Manam pipas allintaqa ruranñachu.
Chullalapas manamriki ruranñachu.

¹³ Asnaq sepultura hinam rimasqankupas.
Llullakuspam paykunaqa rimachkankupas.
Siminkumantapas lloqsin culebrapa venenon hinam.

¹⁴ Qacha simiwanmi pitañapas ñakaykarin llumpaysuta.
¹⁵ Inocente runakunata wañuchiqmi apurawman rinku.

¹⁶ Mayman rispapas dañaspam purmachinku.
¹⁷ Manam yachankuchu hawkalla kawsayta.

¹⁸ Manam payqa haykapipas yuyarinchu Dios respetaytaqa.

¹⁹ Yachasqanchikpi hinam judiokunaman Dios kamachikuyninkunata qorqa, chaynaqa kasukuytam debenku. Chaynapim llapallan runakunapas mana ima niytapas atispanku huchayoq kasqankuta reqsikunqaku Dios juzgaptin. ²⁰Kamachikuykunata huchayoq kasqanchiktam reqsichiwanchik. Kamachikuykunalla kasukuq runaqa hina huchayoqlam karqa Diospa qayllanpiqa.

Iñispalla salvasqa kasqanchikmanta

²¹ Kunanqariki Bibliapi willawasqanchikman hinam Dios reqsichiwanchik mana huchayoqpaqña chaskiwasqanchikta. Chayqa manataqmi kamachikuykunawanchu.

²² Jesucristoman iñikuptillanchikmi llapallan runakunataqa Dios mana huchayoqpaqña chaskiwasqanchik. Manam imananchu pim kasqanchikpas. ²³Llapallanchik huchallikuruspam Diospa suma-sumaq qayllanmanta karunchakurunchik. ²⁴Diosmi ichaqa mana imallapaq favorecewaspanchik mana huchayoqpaqña chaskiwasqanchik Cristo Jesus wañuspan librawaptillanchik. ²⁵Diosmi piñakuyninta amachananpaj Jesucristota churrqa wañuspa yawarnin chaqhusqanwan salvawananchikpaq, chaytaqa haypanchik iñispallam. Chaynatamá Dios qawachiwarqanchik justo kasqanta. Manaraq Jesucristo wañuchkaptinqa pacienciakuspam huchankumanta runakunata mana castigarqachu.

²⁶ Kunanmi ichaqa huchanchikkunata pampachawaspanchik Jesusllaman iñikuqkunata mana huchayoqpaqña Dios chaskiwasqanchik. Chaynapim justo kasqanta yachanchik.

²⁷Hinaptinja ćyaqachum imamantapas runaqa alabakunman? iManam! ćImanasqa? Kamachikuykunata kasukuspaqa alabakuqkum. Iñispalla salvakuspam ichaqa manaña imamanta alabakunapas kanchu. ²⁸Chaynapimá runakunataqa iñiptillanku mana huchayoqpaqña Dios chaskin. Chayqa manamá kamachikuykuna kasukusqankuraykuchu.

²⁹Diosqa ćjudiokunapa Diosmllanchu? ćManachu mana judio kaqkunapapas Dios-nin? Arí, paykunapapas Diosnini. ³⁰Diosqa chullallam. Chaymi pitapas iñikuptillan mana huchayoqpaqña chaskin *señalasqa judio kaptin otaq mana señalasqa mana judio kaptinpas. ³¹Chaynaqa iñispallanchik salvakuspqa ćmana valeqpaqñachu kamachikuykunata hapinchik? iManapunim! Aswanqa valorninta reqispam allinpaq hapinchik.

Abrahampa confiakusqanmanta

4 ¹Imatataq tarirurqa ñawpaq abuelonchik Abrahamqa? ²Imapas rurasqallanwan Abrahamta Dios chaskiptinja alabakunmarchá karqa, ichaqa manach Diospa qayllanpichu. ³Bibliapas paymantaga kaynatam nin:

—Diosman iñispallam Abrahamqa mana huchayoqpaqña chaskisqa karqa —nispa.

⁴Llamkaqqqa pagontam chaskin, manam regalota hinachu aswanqa llamkasqanmantam. ⁵Pipas mana allin kaqta mana rurachkaspan Diosman iñikuptinja mana huchayoqpaqñam chaskin. Iñiptillankum huchasapakunatas Diosqa chaskin mana huchayoqpaqña. ⁶Imatapas mana rurachkaptillanmi mana huchayoqpaqña Diosqa chaskin, runapa kusikusqanmantam ⁷Davidpas nirqa:

iMayna kusisqam mana kasukusqanmanta

Diospa pampachaykusqan runaqa!

iMayna kusisqam huchallankunapas

Diospa pakaykullasqan runaqa!

⁸ iMayna kusisqam mana huchallikuqpaqña

Señorpa hapisqan runaqa!

⁹Hinaptinja ćchayna kusisqaqa kanku *señalasqa judiokunallachu icha wakin mana señalasqakunapiwanchu? Ñam nirqaniña Abrahampas iñisqanraykulla mana huchayoqpaqña Diospa chaskisqan kasqanta. ¹⁰ ćHaykaptaq chayqa karqa? Abrahamtaqa chaskirqa ćjudio hina *señalachikuptinchu icha ñawpaqtaraqchu? Payqa chaskisqa karqa manaraq señalachikuchkaspanmi. ¹¹ Chaymantanám Abrahamqa señalachikurqa iñisqanrayku mana huchayoqpaqña Diospa chaskisqan kasqanta qawachikunapaq. Chaynapimá Abrahamqa rikurirun mana señalachikuq llapallan iñikuqkunapapas taytan. Chayna iñikuptillankum paykunatas mana huchayoqpaqña Diosqa chaskin. ¹²Arí, Abrahamqa *señalasqa judiokunapapas taytanmá, ichaqa pay hina iñiqkunallapam. Chaymi churinkuna hina iñiqkunaqa qatichkanku Abrahampa manaraq señalasqa kaspa iñisqanta.

Diospa promesantaqa iñikuspalla chaskisqanchikmanta

¹³Diosqa Abrahanmanmi mirayninkunamanwan prometirqa kay pachata herenciata hina chaskinankupaq. Ichqa kay promesataqa qorqa manam kamachikuykunata kasukuptinchu, aswanqa iñikuptillanmi mana huchayoqpaqña chaskirqa. ¹⁴Kamachikuykunata kasukuqkunalla herenciata chaskiptinja yanqapaqñach kanman iñikuyqa, hinaptinja Diospa promesapas manach va-

lenmanñachu. ¹⁵Kamachikuykunaqa castigollatam apamun mana kasukuptinku. Manach pipas huchayoqchu kanman kamachikuykuna mana kaptinqa.

¹⁶Chaymi iñiptillan promesatapas Diosqa Abrahanman qorqa regalota hina chaynapi llapallan mirayninkunapaqpas cheqaptapuni chay promesa kananpaq. Kaytaqa nichkani, manam kamachikuykuna kasukuqkunallapaq chay promesa kasqantachu, aswanqa Abraham hina llapallan iñiqkunapaqpas kasqantam. Chaynapim Abraham-qa rikurirun llapallanchikpa taytanchik hinaña. ¹⁷Bibliapipas Diosmi kaynata nin:

—Miraynikikunatam achka nacionman tikrasaq —nispa.

Chaypi confiakuspam Abraham suyarqa. Diosqa wañuqkunatapas kawsarichin-
mi hinaspam riman imapas manaraq kaqkunamanta ña kachkanmanñapas hina.

¹⁸“Churiyqa manam kanmanñachu” nichkaspapas Abrahamqa Diospa prome-
tesqanpi confiakuspam churin kananta suyarqa. Chaynapim Diospa nisqanman
hina Abraham achkallaña runakunapa abuelon karqa. Diosqa kaynatum nirqa:

—Wakna mana yupay atinam kanqa miraynikikuna —nispa.

¹⁹Abrahamqa yaqa pachak watayoqña kachkaspam mana churiyoq wañusqa
hinaña karqa, chaynataqmi warmin Sarapas qolloqtaq karqa. Chayna kasqanku-
ta yachachkaspapas Abrahanmi confiakurqa mana hukmanyaruspa. ²⁰Manapunim
iskayrayarqachu, Diospa prometekusqanpi confiakuspam aswantaraq kallpanchakus-
pa Diosta yupaycharqa. ²¹Chikantapas manam hukmanyarqachu hinaspam nikurqa:

—Diosqa llumpay atiyniyoqmi chaymi prometekusqantaqa cumplinqa —nispa.

²²Chaymi Abrahamqa mana huchayoqpaqña chaskisqa karqa.

²³Chaynata Bibliapi nisqanman hinaqa manam Abrahamlatachu Diosqa
chaskirqa ²⁴aswanqa ñoqanchiktawanmi. Señorninchik Jesus kawsarichi Dios-
man iñikupillanchikmi pay mana huchayoqpaqña chaskiwanchik. ²⁵Diospa
munasqanman hinataqmi Jesuspas huchanchikkunaryku wañupuwaspanchik
kawsarimurqa chaynapi mana huchayoq hina Diospa chaskisqan kananchikpaq.

Dioswanqa allinyanakusqaña kasqanchikmanta

5 ¹Iñisqallanchikraykumá Dios mana huchayoqpaqña chaskiwaptinchik Señornin-
chik Jesucristopa rurasqanwan Dioswanqa allinña kachkanchik. ²Jesucristoraykum
Diospa favorninta haypaspa takyachkanchik. Hinaspataqmi kusikuchkanchik Diosman rik-
chakuq kancharichkaq suma-sumaq kananchikpaq confianzawan suyaspa. ³Chayraykum
ñakariykunawanpas kusikunchik chaykunawan Dios pacienciakuya yachachiwaptinchik.
⁴Pacienciakuptinchikñataqmi Dios allinpaq hapiwanchik, chayna kaspañataqmi confia-
kuspa suyanchik. ⁵Diospi confiakuspanchikqa manataqmi hukmanyarunchikchu. Diosqa
sonqonchikmanmi kuyakuyinwan huntaykurqa Chuya Espirituta qowaspanchik.

⁶Salvakuya mana atichkaptinchikmi Diospa munasqan tiempo chayamuptin hucha-
sapakunapaq Cristo wañupuwarqanchik. ⁷Sasatachá tarichwan pitapas runamasinpa
rantinpi wañuqtaqa chay runamasin mana huchayoqña kachkaptinpas. Allin sonqo runa-
paqqa yaqachusmi huk kaqnin kallpanchakunman paypa rantiñpi wañunapqa. ⁸Ichacha
Diosmi kuyawasqanchikta qawachiwarpqanchik huchasaparaq kachkaptinchikpas Cristo
wañupuwasqanchikwan. ⁹Cristom yawarninta chaqchuspa wañurqa mana huchayoqpaq-
ña Dios chaskiwananchikpaq. Chaymi Cristo salvawasun castigasqa kananchikmanta.
¹⁰Diospa contranpi kachkaptinchikpas wañuspam Churin Jesus *allinyanaykachiwar-
qanchik. Chaynaqa Dioswan allinyanakusqaña kachkaptinchikqa Cristo kawsachkaspqa

astawanraqmi salvaykuwasun.¹¹ Manataqmi chayllachu, aswanqa Diospim kusikusun-chik Señorninchik Jesucristo paywan *allinyaykachiwasqanchikmanta.

Adanmantawan Cristomanta

¹²Huk runallawan kay pachapi huchallikuy qallariruptinmi chayrayku wañuypas rikurirurqa chaymi lliw runakuna huchallikuspanchik wañunchik.¹³ Manaraq Moiseswan Dios kamachikuykunata qochkaptinqa ñam runakunaqa huchallikurqakuña ichaqa manam reqsikurqakuchu huchankuta.¹⁴ Chaywanpas Adanmantam Moiseskama llapallanku huchallikuspa wañurqaku mana kasukuq Adan hina mana huchallikuchkas-pankupas. Adanpa rurasqantay comparasun Cristopa rurasqanwan.

¹⁵ Diospa qowasqanchikqa manam Adanpa huchallikusqan hinachu. Huk runa hucha-llikuruptillanmi llapallanña wañurqaku aswanqa sapallan Jesucristopa rurasqanwanmi Dios llumpa-llumpayta favorecewaspanchik salvaykuwanchik.¹⁶ Adanpa huchallikus-qanqa manam Diospa qowasqanchik hinachu. Adan huk kutillata huchallikuruptinmi llapallan runakuna castigopaqña karqanchik. Aswanqa achka kutipi huchallikuchkap-tinchikpas Diosmi mana imaraykulla mana huchayoqpaqña chaskiwanchik.¹⁷ Huk runa huchallikusqallanmantam llapallan runakunapi wañuy munaychakurqa. Chaynaqa sapallan Jesucristopa rurasqanwanqa mayna razonwanraqmi Diospa chaskisqankunaqa vidankupi munaychakunqa. Paykunaqariki Diospa llumpa-llumpay favorecesqan kaqku-nam hinaspa payllapaqña kanankupaq chaskisqakunam

¹⁸ Chaynaqa, imaynam huk runapa chullalla huchallikusqanwan lliw runakuna castigopaqña karqanchik, chaynapunim Jesucristopa chullalla allin rurasqa-llanwantaq Diosqa mayqan runatapas mana huchayoqpaqña chaskin wiñay kawsananaq.¹⁹ Chaynamá chullalla runapa mana kasukusqanwan achkalla-ña runakuna huchasapa rikurirurqaku, chullalla runapa kasukusqanwantaqmi achkallaña runakunaqa mana huchayoqña rikurinqaku.

²⁰ Huchanchikkuna achkallaña kasqan reqsichiwananchikpaqmi Diosqa kamachi-kuykunata qorqa. Chaymi aswanraq huchanchikkunata reqsikuspa aswan allintaraq yachanchik Diospa favorecewasqanchikta.²¹ Runakunapi munaychakuspanmi hucha-qa wañuyman aparqa, chaynallataqmi Diospa favorniñas munaychakun runakunaqa wiñaypaqña kawsanankupaq. Chaytaqa tarinchik Señorninchik Jesucristopa rurasqallan-wanmi mana huchayoqpaqña Dios chaskiwaptillanchik.

Ama huchallikuqña kananchikmanta

6 ¹¿Imanisuntaq?
² ¿Aswanraqchum huchallikusunchik aswan-aswanraq Dios favorecewananchik-paq?² iManapunim! Wañukuq hinañam huchanchikkunataqa saquerunchik, hinachkaspaaq ñimaynamá huchallikusparaqqqa kawsasun?³ Kaytaqa yachankichikpunim: Bautizakur-qanchikqa Cristo Jesuswan hukllaña kananchikpaqmi, chaynapim bautizakuykuspa ñoqanchik paywan kuska wañurqanchik.⁴ Bautizakuspanchikmá ñawpaq mana allin vidanchikta pamparqanchik Cristopa pampakusqanta hina chaymi paywan wañusqa hina karqanchik. Imaynam Dios Tayta hatu-hatuñ atiyninwan Cristota kawsarichirqa, chaynam ñoqanchiktapas kawsarichiwarqanchik allin vidapiña purinanchikpaq.

⁵ Cristo hina wañuspanchikmi payman hukllawakurqanchik hinaptinqa paypa kaw-sarimusqanta hinam ñoqanchikpas kawsarisunchik.⁶ Kaytapas yachanchikmi: Ñawpa vidanchikqa Cristowan kuskam chakatasqa karqa hucha sonqonchikta Dios chinka-

chinanpaq chaynapi huchallikuya patronta hina amaña kasukunanchikpaq. ⁷Pipas wañukuspaqa huchapa kamachikusqanmantam librakurunña. ⁸Cristowan kuska wañuspaqa paywan kuskataq kawsananchikpaqmi confiakuchkanchik. ⁹Yachanchikmi kaytapas: Cristo kawsarimuspanqa huktawanqa manañam wañunmanñachu. Manapunim paypiqa wañuyqa munaychakunmanñachu. ¹⁰Cristoqa huk kutillatam huchanchikkunamanta wañurqa kawsariramuspanñataqmí Diosllapaqña kawsachkan. ¹¹Chaynaqa amaña huchallikunaykichikpaqyá wañusqa hinaña kaychik. Señorninchik Cristo Jesusman hapipakuspayá Diosllapaqña kawsasqaykichikpaq hapikuychik.

¹²Cuerpo kichikqa tukuruqlam, chaynaqa amayá kasuychikchu mana allinlla ruray munasqantaqa chaynapi cuerpo kichikpi hucha amaña munaychakunapqa. ¹³Amayá qokuychikchu mana allinta ruraspa huchallikuymanqa, aswanqa Diosmanyá qokuychik wañusqamanta kawsarimuq hina chaynapi imatapas allinta ruranaykichikpaq. ¹⁴iAmayá qamkunapiqa huchaqa munaychakuchunchu! Manam kamachikuykunaman hinañachu kawsachkankichik aswanqa Diospa favorninman hinañam.

Servipakuqwan rikchanachiymanta

¹⁵Hinaptinqa kamachikuykunaman hina manaña kawsaspa Diospa favorninpíña kawsaspaqa chuchallikusunchu? iManapunim! ¹⁶Yachasqaykichik hinam huk runa sirviente kananpaq patronninman entregakuspaqa kasukunan. Chaynam qamkunapas imatapas kasukuspaykichikqa chaypa sirvienten kankichik. Huchallikuptikim chay servisqayki patron wañuyman apasuchkanki. Patronta hina Diosta kasukuspaykim ichaqa allin ñanpi purichkanki. ¹⁷Ichaga iDiosmanyá gracias kachun! Ñawpaqtaqa huchallikuspa mana allinta servichkaspaykichikpas cheqap yachachikuyinkunta chaskispam tukuy sonqoykichikwanña kasukuchkankichik. ¹⁸Chaymi huchapa munaychakusqanmanta librakuruspaykichikqa imatapas allinta ruranaykichikpaqña entregakurqankichik. ¹⁹Runapa vidanwan rikchanachispam yachachichkaykichik, mana chayqa manach entiendewaqchikchu. Imaynam ñawpaqta qanrakuspa mana allinlapi purinaykichikpaq cuerpo kichikta entregarqankichik, chaynayá kunanpas cuerpo kichikta entregaychik allintaña ruraspa Diosllapaqña kawsanaykichikpaq.

²⁰Qamkunapi hucharaq munaychakuptinqa librem karqankichik allin ruraykuna ruraymanta. ²¹Huchapa munaychakusqan vidaykichikqa manam allinnikichikpaqchu karqa. Chayqa wañuyllamanmi apakun. Kunanqa chay vidaykichikmantam penqakuchkankichik. ²²Huchamanta librakuruspam Diospa sirvientenña rikurirkichik. Diosllapaqña kawsaspaqa wiñayapaqñam kawsachkankichik. ²³Huchallikuya pagonqa wañuymi. Diospa qowasqanchikmi ichaga Señorninchik Cristo Jesuswan kuska wiñayapaq kawsakuy.

Casada warmiwan rikchanachiymanta

7 ¹Wawqe-panillarykuna, qamkunaqa allintam kamachikuykunamanta yachankichik, yachasqaykichikman hinaqa huk runaqa kawsanankamallam kamachikuykunataqa kasukun. ²Huk casada warmipas qosan kawsaptinqa leypa kamachikuyinman hinam payta mana saqenmanchu. Qosan wañukuptinmi ichaqa chay leytqa manaña kasunanchu. ³Qosan kawsachkaptinraq huk runawan tupakuruspaqa huchallikuchkanmi. Qosan wañukuptinmi ichaqa chay casada kasqan leymanta libreña rikurirun, hukwan yapakuspapas manañam huchallikunchu.

⁴Chaynamá wawqe-panillarykuna, Cristopa cuerponpi wañusqa hinaña kachkaspaqa leytqa manañam kasunanchikchu. Hukpa makinmanñam pasarunchik

Diospa kawsarichisqan Cristopaña kananchikpaq hinaspa Diosllataña servinanchikpaq.⁵ Runapa munasqallanman hina kawsaspacha kamachikuykunata yachaspam huchallikuya aswanraq munarcanchik. Chaynapim wañuyllapaq karqanchik.

⁶Kunanmi ichaqa libreña kachkanchik munaychakuwaqinchik kamachikuykunamanta wañusqa hinaña kaspanchik. Mosoqña kaspanchikmi Diosta servisun Chuya Espirituman hina, manam ñawpaq qellqasqa kamachikuykunaman hinañachu.

Munaychakuwaqinchik huchamanta

⁷Hinaptinqa ¿imanisuntaq? ¿Huchachum leyqa? iManapunim! Ley mana kaptinqa manachá yachaymanchu karqa imam huchallikuy kasqanta. Manachá yachaymanchu karqa runapa imanpas munapayayqa hucha kasqanta: “Amam munapayankichu” nispa ley mana niptinqa.⁸ Huchallikuyumi kamachikuykuna kasqanrayku millay munapayaykunata sonqoypi hatarirachin. Kamachikuykuna mana kaptinqa huchaqa wañusqa hinam karqa.⁹ Nawpaqtqa kawsrqani manam leyman hinachu. Kamachikuykuna rikuriramuptinmi ichaqa hucha kawsarirurqa chaymi huchayoq kasqayta yachakuruspay wañuypaqña kasqayta yacharqani.¹⁰ Chaynamá allin kawsanaypaq pusawaqniy kamachikuyqa wañuymen pusawasqanta musyakuruni.¹¹ Huchallikuyumi kamachikuy kasqanrayku engañawarqa hinaspm wañuymen apawarqa.

¹²Chaywanpas leyqa Diospa qosqan kaspam allinpuni. Sapa kamachikuyqa Diosmanta kasqanraykum allinpuni kasukunanchikpaq.¹³ Hinaptinqa ¿chyna allin kamachikuychum wañuymen aparuwani? iManapunim! Huchallikuyumi chay allin kaqwanraq wañuymen aparuwani hinaptinmi imam hucha kasqanta yacharuni. Chaynapim kamachikuykunaqa yachachiwanchik huchallikuyqa llum-pay mana allin kasqanta.

¹⁴Yachasqanchik hinam kamachikuykunaqa Diosmanta. Ñoqam ichaqa runalla kaspay lliw runakuna hina huchapa munaychakusqan kani.¹⁵ Kikiypunim mana entiendekunichu. Ilmachá kay pasawanpas! Imapas allin kaqtam rurayta munani ichaqa manam atinichu. Cheqnisqay mana ruray munasqaytaraqmi rurani.¹⁶ Mana munasqayta ruraspaymi nini: “Kamachikuykunaqa allinmi” nispay.¹⁷ Chaynaqa manam ñoqañachu mana allintaqa rurani aswanqa ñoqapi kaq hucham rurachiwan.¹⁸ Allin rurayta munaspaypas manam atinichu chaymi yachani allin rurayqa sonqoypi mana kasqanta.¹⁹ Allintaqa manam ruranichu munaspaypas aswanqa mana munachkaspaypas mana allinllatam rurani.²⁰ Chaynaqa mana munasqayta ruraspayqa, manam ñoqachu rurani aswanqa ñoqapi kaq hucham rurachiwan.

²¹ Chaynaqa allin rurayta munaptiyas mana allinllamá ñoqapi kachkan.²² Diospa leyninmantam kusikuni sonqymantapuni.²³ Ichäqa musyakunitaqmi allin munasqaypa contranpi imapas peleasqanta, arí, chayqa presocharuwaspan huchaman pusawaqniymi.

²⁴ iImapiñataq rikukuni! Kay wañuymen apaqniy aychaymantaqa cipitaq libraykuwanqa?²⁵ Diosllanchikmi Señorninchik Jesucristowan libraykuwan. iPaymanyá gracias kachun! Kikillaymantaqa kaynam kani: Diospa kamachikuyninkunamat kasukuyta munani ichaqa runa kaspaymi huchata servini.

Chuya Espirituman hina imaynam kawsananchikmanta

8 ¹Kunanqa Cristo Jesusman hukllawakuqkunataqa Diosqa manam condenanchu.² Jesucristorayku kawsachiwaqniy Espiritu kamachiwaspam libraykuwan huchallikuspay wañunaypaq kamachikuymanta.³ Diosmi rurarun Moisespa kamachikuyninkunapa mana

ruray atisqanta. Kamachikuykunata kasukuspaqa manam imayna salvakuya atirqanchikchu aychallapiraq kasqanchikrayku. Diosmi ichaqa Churinta kachamurqa huchanchikrayku wañunanpaq. Cristom runayarqa huchasapa kachkaptinchikpas ñoqanchik hina kananpaq chaymi Jesusp'a cuerponpi Dios castigarqa huchata.⁴ Chaynatam rurarqa kamachikuykunaman hinaña kawsananchikpaq. Manañam kawsachkanchikqa aychanchikman hinallañachu aswanqa Espiritupa munasqanman hinañam.

⁵ Arí, aychaman hina kawsaqkunaqa aychaman hinalla imamantapas piensanku. Chuya Espirituman hina kawsaqkunam ichaqa paypa munasqanman hina imatapas piensanku. ⁶ Aychaman hinalla piensaqqunaqa wañunqakum. Chuya Espirituman hina piensaqqunam ichaqa hawkalla kawsakunqaku. ⁷ Aychaman hina piensaqq'a Diospa enemigonmi. Paykunaqa manam Diospa leynin kasukuya munankuchu nitaq atinkuchu. ⁸ Chaynamá aychaman hinalla kawsaqkunaqa Dios agradaya mana atinkuchu.

⁹ Qamkunam ichaqa Diospa Espiritun qamkunapi kasqanrayku aychapa munasqanta qepanchakusa Chuya Espirituman hinaña kawsachkankichik. Cristopa kachamusqan Chuya Espiritu huk runapi mana kaptinqa, payqa manam Cristopachu. ¹⁰ Sonqoykichikpi Cristo kaptinqa cuerpo'ykichikqa hucharaykum wañusqa hina kachkan, espiritu'ykichikmi ichaqa kawsachkan Dios allinpaqña chaskisup-tikichik. ¹¹ Diosmi Jesucristota kawsarichimurqa. Paypa Espiritun qamkunapi kawsaptinqa wañuq cuerpo'ykichiktam Dios kawsarichinqa hina chay Espiritunwan.

¹² Chaynamá wawqe-panillaykuna, deberninchikqa manam aychaman hinalla kawayaych'u. ¹³ Aychaman hinalla kawsaspaykichikqa wañunkichikpunim, Chuya Espiritupa yanapakuyuinwanqa mana allin rurasqaykichikta chinkachispam kawsankichikpuni.

¹⁴ Diospa Espiritunpa pusasqankunaqa llapallanmi Diospa churin. ¹⁵ Chuya Espiritutaqa chaskirkankichik manam sirvientekuna hina manchakuqlaña kanaykichikpaqchu aswanqa Diospa churinña kanaykichikpaqmi chaymi Diosta ninchik: "Taytalláy" nispa. ¹⁶ Hina Chuya Espiritutaqm'i sonqonchikpi willawaspanchik Diospa churinña kasqanchikta yachachiwanchik. ¹⁷ Churinña rikurirusqanchik-raykum prometekusqan herenciata Diosqa Jesucristomanwan kuska qowasunchik. Cristo hina ñakarispaqa paywan kuskataqmi hatunchasqa kasunchik.

Mayna sumaqmi kananchikmanta

¹⁸ Yachasqayman hinaqa, kuanan ñakarisqanchiktaqa manam imawanpas tupachich-wanchu Diospa sumaqlaña kaynin qawachiwananchikmanqa. ¹⁹ Diospa tukuy ima unanchasqankunapas sinchillataña munaspankum suyachkanku churinkunata Dios reqsichinanta. ²⁰ Lliw unanchasqakunapas mana valeqñiam rikurirurqa, chaynaqa karqa manam kikillanmantachu, Diosmi chaynapaq munarpa confianzawan suyanankupaq.

²¹ Lliw imapas unanchasqakunaqa tukuruqlam, ichaqa suyachkanmi Dios librananta. Churinkunata Dios hatunchaspan libraptinmi tukuy imapas paykunawan kuska libra-kunqa. ²² Yachasqanchikpi hinam kunankama Diospa tukuy ima unanchasqankuna ñakarichkan waqachkaq hina hinasp'a wachakuywan ñakarichkaq warmi hina. ²³ Aswanqa ñoqanchikpas chaynatam ñakarichkanchik. Ich'a ñam chaskirunchikña Chuya Espirituta. Kunanqa waqaspam suyachkanchik Diospa churichakuykuwananchik pun-chawta, chay punchawpim cuerponchikta libraykunqa. ²⁴ Confianzawan suyaptinchikmi Dios salvawanchik. Confiakuspaqa suyachkanchik mana rikusqanchikta chaskinanchik-paqui. Chaynaqa cimapaqmá suyachwan makinchikpiña suyasqanchik kachkaptinqa?

²⁵ Suyasqanchikta manaraq qawachkaspaqa pacienciakuspam confianzawan suyananchik.

²⁶Pisi confianzayoq kaptinchikmi Chuya Espiritu yanapawanchik. Manam imayna mañakuytapas yachanchikchu, ichaqa Chuya Espiritum Diosta mañapu-wanchik runapa mana atinan rimaykunawan. ²⁷Llapa runakunapa sonqon reqsiq Diosmi yachanpuni Chuya Espiritupa imam nisqanta. Payqa Diospa munasqan-man hinam llapallan iñiqkunapaq mañapun.

Manam pipas Diosmantaqa rakiwachwanchu

²⁸Munasqanman hinam Diosqa qayaykuwarqanchik. Chaymi yachanchik imaña pasawaptinchikpas kuyaqninkunataqa Dios yanapawasqanchikta. ²⁹Diosqa ñawpaqmantapuni reqsiwaspanchikmi ñawpaqmantaraq tantearqa Churin Cristo hina kananchikta chaynapi Cristo llapallanchikpa piwi wawqenchik kananpaq. ³⁰Ñawpaqmantaraq tan-teaspantaqmi qayaykuwarqanchik. Qayaykuwaspanchikñataqmi mana huchayoqpaqña chaskiykuwanchik chaynata chaskiykuwaspanchikñataqmi hatunchawarqanchik.

³¹Chaynaqa ćima nisunchiktaq? Dios allinninchikpi kaptinqa ćpitaq imanawachwanpas? ³²Llapallanchikpa rantinchikpi Churin wañupuwananchiktapas Diosqa manam harkakurqachu, aswanraqmi paytaqa wañunananpaq entregaykurqa. Hinaspaka ćmanachum paymanwan kuska tukuy imakunatapas qowasunchik? ³³Dios mana huchayoqpaqña chaskiywaspanchik akllaykuwachkaptinchikqa ćpitaq imatapas niwaspanchik contranchikpi sayarinman? ³⁴Manam pipas condenawachwanchu. Cristom wañupuwarqanchik hinaspam Diospa *alleq lawninpí tiyachkan chaypim ño-qanchikpaq mañapuwachkanchik. ³⁵Manam pipas Cristopa kuyawasqanchikmantaqa rakiwachwanchu. Makinpim kachkanchik ñakarisppapas, llakipa intusqanña kaspapas, ñakarichinapaq qatikachasqanña kaspapas, mana pachayoqña kaspapas, wañuy patan-piña kaspapas chaynataq wañukuspapas. ³⁶Bibliapipas kayna qellqasqam kachkan:

Diosnilláy, tukuy punchawmi
qamrayku wañuya patanpi kachkaniku.
Wañuchinankupaq apasqanku
ovejakunata hinam qawawanku.

³⁷Aswanqa Cristo kuyawaspanchik yanapawaptinchikmi lliw sasachakuykunata pasaqpapnäa vencerunchik. ³⁸Chayraykum yachani: Wañuptinchikpas, kawsaptinchikpas manam imapas Diospa kuyakuyninmantaqa rakiwachwanchu nitaq angelkunapas nitaq munaychakuqkunapas nitaq kunan kaqpas nitaq hamuq kaqpas nitaq mana rikusqanchik atiyniyoqkunapas. ³⁹Puyupa altonkunapi kaqkunapas, uku-ukupi kaqkunapas chaynataq Diospa tukuy ima unanchasqankunapas manam rakiwachwanchu paypa kuyawasqanchikmantaqa. Chaytam reqsichiwarqanchik Señorninchik Jesucristowan.

Diospa akllasqankunamanta

9 ¹Mana llullakuspaymi cheqaptapuni Cristopa qayllanpi kayta nisqaykichik. Chuya Espiritu ñoqawan kaptinmi concienciaywan nisqaykichik. ²Sonqoypas nanarisqam llumpa-llumpay llakisqa kachkani ³castaykuna imaynam kasqanta qawaspay. Cristoman-tapas rakikuruymanmi condenasqa kanaypaq sichu chay rurasqaywan judiomasiykuna lliw salvakuptinkuqa. ⁴Paykunaqa Diospa churichakuykusqan Israelpa mirayninkunam. Diosmi hatu-hatun sumaq kayninta paykunaman qawachirqa hinaspam contratokunata paykunawan rurarqa. Kamachikuyninkunata qospanmi imaynam yupaychanankupaq

yachachirqa promesankunata qospan.⁵ Paykunaqa ñawpa abueloykupa mirayninmi, castaykumantataqmi Cristopas runa kayninman hinaqa nacemurqa. Payqa tukuy imapi munaychakuq Diosmi hinaspacha iwiña-wiñaypaqyá yupaychasqa kachun! Amén.

⁶ Ama piensaychikchu Diospa promesankuna mana cumplikusqantaqa. Manam Israelpa llapallan mirayninkunachu Diospa akllasqankunaqa kachkan.⁷ Manataq-mi Abrahampa llapallan mirayninkunachu Diospa churinqa. Chaymi Dios nirqa:
—Cheqap castaykikunawan sutichasqaqa kanqa Isaacllamtam —nispa.

⁸ Chaynaqa manam imananchu pipa miraynin kaypas Diospa churin kanapaqqa. Aswanqa Diospa promesanman hina naceqkunallam Abrahampa cheqap miray-ninkuna hinaqa kanku.⁹ Kaynatamá Abrahamman Dios prometerqa:

—Watamanmi Kunan hinatapuni kutimusaq hinaptinmi warmiki Sarapas wa-wayoqña kanqa —nispa.

¹⁰ Chaynataqmi abuelonchik Isaacpa warmin Rebecapas paypata wiksayakurqa mellizota.¹¹ Chaymi paykuna manaraq nacespa allinta otaq mana allintapas ru-rachkaptinku¹² Rebecata Dios nirqa:

—Puntata nacemuqmi sullkanta servinqa —nispa.

¹³ Bibliam nin:

—Jacbtam kuyarqani Esautañataqmi cheqnirqani —nispa.

Chaynapimá Diosqa runakunapa imam rurasqantapas mana qawaspan munas-qanman hina akllaykun.

¹⁴ ¿Imanisuntaq kaykunamanta? ¿Diosqa mana allintachum rurachkan? iManapunim!¹⁵ Moisesmanpas kaynatam nirqa:

—Kuyapayasaqmi kuyapayay munasqayta hinaspam llakipayasaqtaq llakipayay munasqayta —nispa.

¹⁶ Chaynaqa runakunataqa Diosqa kuyapayaspallam akllan, manam munaptillanku-chu nitaq kalpanchakuptillankuchu.¹⁷ Bibliapipas Diosmi Rey Faraonta nirqa kaynata:

—Qamtaqa hatarichirqayki qamnintakama atiyniyta runakunaman qawachi-nayaqmi chaynapi sutiy lliw kay pachapi willakusqa kananpaq —nispa.

¹⁸ Chaynamá Diosqa munarispaqa pitapas kuyapayarir. Chaynataqmi munaris-paqa pipa sonqontapas rumiyaykachin.

¹⁹ Chayna kaptinqa niwankichá:

—Tukuy ima rurasqanchikkuna Diospa munasqallan kaptinqa ¿imanasqataq huchasapapaq hapiwanchik? —nispa.

²⁰ Ichaqa ¿ipimá qamqa kanki Dioswan churanakunaykipaqq? Yaqachum llin-kamanta rurasqa maka ruraqninta ninman:

—¿Imanasqataq kaynata ruraruwanki? —nispa.

²¹ Maka ruraqqqa imam munasqantam ruran llinkamantaqa. Munarispaqa kuyayllapaq mankatam ruranman, hina chay llinkallamtam ruranmantaq llutapu mankatapas.

²² Chaynaqa Dioswanqa manam churanakunachu. Payqa reqsichiyttam munarpa piñakuyninta hinaspqa atiyninta. Chaywanpas ñutupanapaq maka hina casti-gopaqña kachkaptinpas pacienciaykuspam aguantachkanraq.²³ Chaynataqmi kuyayllapaq mankamanta hina ñoqanchikmantapas kuyapayarikurqa llumpay hatun sumaqlaña kayninta reqsichikunarpaq. Ñawpaqmantapunim prepara-wachkanchik payman rikchakuqña sumaqlaña kananchikpaq.²⁴ Chaynatamá Dios qayaykuwarqanchik wakininchikta judiokunamanta wakininchiktañataq mana judio kaqkunamanta.²⁵ Oseaspas Diospa nisqantam kaynata qellqarqa:

Mana runaykunañachu kankichik
 nisqaykunatam kunanqa:
 “Runaykunañam kankichik” nisaq.
 Ñawpaq mana kuyasqaykunatam
 “Kuyasqaykunañam kankichik” nisaq.

- ²⁶ Hina chaypitaqmi nichkan:
 Maypim nisurqankichik:
 “Qamkunaqa manam runaykunachu kankichik” nispa.
 Chaypim nisunkichik:
 “Qamkunaqa kawsachkaq Diospa churinñam kankichik” nispa.

²⁷ Isaiaspas Isaelpa miraynin judiokunamantam nirqa:

Lamar qochapi aqo hinaña kaspapas
 Isaelpa castankunaqa salvakunqa wakillanmi.

- ²⁸ Señorqa prontom nisqanta cumplinqapuni
 kay pachapi llapallan kaqkunawan, nispa.

- ²⁹ Ñawpaqtaraqmi Isaias nirqa:
 Llapallan Kamachiq Señor Dios
 mana saqeykuwaptinchikqa
 otaq ñoqanchikmanta as mirayllatas
 mana puchuykachiptinqa
 kunallanmi Sodoma llaqta hina
 kachkachwanchik karqa.
 Chaynallataqmi Gomorra llaqtamanña
 rikchakuchwanchik karqa.

Judiokunapa mana kasukusqanmanta

³⁰ Chaynamá mana judio kaqkunapas iñisqankurayku mana huchayoq hinaña
 Diospa chaskisqan rikurirunku ñawpaqtaka mana maskachkaspancupas. ³¹ Judiokunam
 ichaq kamachikuykunata kasukuya munarqaku mana huchayoq hina
 Diospa chaskisqan kanankupaq, aswanqa manam atirqakuchu. ³² ¿Imanasqamá
 manaqa atirqakuchu? Paykunaqa Diosman mana confiakuspankum agradaya
 munarqaku rurasqallankuwan. Mana confiakuya munaspankum rumipi hayta-
 kuchkaq hina urmaykurqaku. ³³ Bibliapipas nichkanmi kaynata:

Ñoqam Sion Moqopi churani
 mitkana rumita.
 Ñoqam Sion Moqopi churani
 urmachikuq hatun rumita.
 Manam hukmanyanyqachu
 pipas chay rumipi confiakuqqa.

10 ¹Wawqe-panillaykuna, tukuy sonqoywanmi Diosninchikta mañakuchkan ni judiokuna salvakunankupaq. ²Reqsisqayman hinam paykunaqa tukuy sonqowan Dios serviya munanku, aswanqa manam imaynam agradayta yachankuchu. ³Manataqmá yachankuchu imaynanpim runataqa mana huchayoqpaqña Dios chaskisqantapas hinaspm kikinkupa rurasqankunallawan Diospa chaskisqan kayta munarqaku, chaynapim Diospa munasqanta mana kasukurqakuchu. ⁴Cristo hamuspanmi kamachikuykunaman hapiqpusqanchikta chinkarachirqa chaynapi payman llapallan hapiqakuqkunaqa mana huchayoqpaqña Diospa chaskisqan kananchikpaq.

⁵Kamachikuykunata kasukuspa mana huchayoqpaq Diospa chaskisqan kananchikmantaqa Moisespas ñam nirqaña kaynata:

—Pipas lliw kamachikuykunata cumpliqqa chayraykum kawsanqa —nispa.

⁶Aswanqa iñikuspallanchik, mana huchayoqpaqña Diospa chaskisqan kananchikmantaqa kaynatam nin:

—Ama piensaychu sonqoykipi: “¿Pitaq hanaq pachaman rinqa Cristota uraykachimunanpaq?” nispa. ⁷Amataq niychu: “¿Pitaq uku-uku pozoman rinqa Cristota wañusqakunamanta kawsarichimunanpaq?” nispapas. ⁸Moisesmi nin:

—Diospa palabranqa cumplinaykipaqmi kachkan hichpallaykipiña, simillaykipiña hinaspa sonqollaykipiña —nispa.

Chaytamá willakuniku: “Jesucristoman iñikuychik” nispa. ⁹Jesusqa Señor kasqanta willakuspakyiqa chaynataq payta Dios kawsarichimusqanta tukuy sonqoykiwan creespakyiqa salvasqam kanki. ¹⁰Sonqonchikwan creeptinchikmi mana huchayoqpaqña Dios chaskiwanchik hinaspm Jesucristomanta willakuptinchik salvawanchik.

¹¹Bibliam nin:

—Manam hukmanyaqachu pipas paypi confiakuqqa —nispa.

¹²Chaynaqa judiokunaqa mana judio kaqkunawan iguallam kanku. Señorninchikqa lliwchanchikpaqmi chullalla. Payqa chanininpim qowanchik llapallan mañakuqkunaman. ¹³Chaynaqa: “Señorlláy” nispa mañakuqtam payqa salvaykunqa. ¹⁴¿Imaynatamá mañakunqaku payman mana iñichkaspakuqa? ¿Imaynataqmá iñinqaku paymanta mana uyarichkaspakuqa? ¿Imaynataq uyarinqaku pipas paykunaman mana willachkaptinqa? ¹⁵¿Imaynataqaq willakunqaku mana pipas kachachkaptinqa? Bibliam nin:

—Ilma sumaqmi allin noticia willakuqkunapa chayamusqanqa! —nispa.

¹⁶Aswanqa manam llapallankuchu allin noticiataqa kasukunku. Isaiasmi nirqa:

—Señorlláy, willakusqaykutaqa ɿpitaq creerqa? —nispa.

¹⁷Chaynaqa Jesucristomantam willakunapuni chayta uyarispanku iñikunankupaq.

¹⁸Aswanqa tapukunim: ¿Manachu llapallanku uyarirqaku? iPaykunaqa uyarirkupunim! Bibliam nin:

Voznillanmi lliw mundopha
hawankama mastakurun.
Palabranmi kay pachapa
cantonkama chayaykurun.

¹⁹Nikunitaqmi: ¿Manachum judiokunaqa yacharqaku? Ñawpaqmantaraqmi Moiseswan Dios kaynata rimachirqa:

Mana valeq huklaw runakunawanmi sientirachisqaykichik.

Mana umayoq runakunawanmi piñarachisqaykichik.

²⁰Isaiaspas mana manchakuspanmi Diospa nisqanta nirqa kaynata:

Mana maskaqniykunam ñoqata tariwarqa.

Mana imapas mañakuqniykunam asuykamuwarqa.

²¹Isaiasqa Israelpa mirayninkunamantapas kaynatum nirqa:

—Tukuy punchawmi makiyta haywarayarqani mana kasukuq kutipawaqniy runakunaman —nispa.

Judiokunaqa wakillan salvakunankumanta

11 ¹Chaynaqa ¿Israelpa castantaqa Diosqa cheqnipakurunchu? iManapunim! Ñoqapas kani Israelpa castanmi Abrahampa miraynin Benjaminpa ayllunmanta kaq. ²Diosqa manam qepanchakunqachu ñawpaqmantapuni akllasqan runankunataqa. Yachasqaykichikman hinam Bibliapi willawanchik imaynam Diosta Elias mañakuspan Israelpa contranpi rimasqanta, paymi nirqa:

³—Señorlláy, qanmanta willakuqkunatam wañurachinku hinaspm tuñirachinkutaaq altarnikitapas chaymi sapallayña qeparuni aswanqa ñoqatas wañurachiwaytam munachkanku —nispa.

⁴Chaymi Diosñataq nirqa:

—Qanchis waranqa runakunatam puchuchikurqani, paykunaqa manam qonqorakurqakuchu Baal sutiyoq taytachamanqa —nispa.

⁵Kunanpas kachkanraqmi favorecespan Diospa akllasqan wakin judiokuna.

⁶Chaynaqa favorecewaspallanchikmi imapas rurasqanchikta mana qawaspa Diosqa akllaykuwanchik. Mana chayqa favorecewasqanchikqa manachá favorñachu kanman.

⁷Chaynam Israelpa mirayninkunaqa munasqankuta mana hayparqakuchu. Diospa akllasqankunam ichaqa paypa chaskisqanña rikurirunku. Wakinpa son-ponñataqmi rumi hina rikurirun ⁸Bibliapa nisqanman hina:

—Diosmi sonqonkuta ruraru mana sientiqa chaynapi qawakuchkasapas mana rikukunankupaq hinaspa uyarichkasapas mana entiendenankupaq. Chaynamá kunankamapas kachkanku —nispa.

⁹Davidpas kaynatum nirqa:

Convido rurasqankupas trampa hinayá rikuriruchun.

Convido rurasqankupas toqla hinayá rikuriruchun.

Urmaykunankupaqyá chaynaqa rikuriruchun.

Castigachikunankupaqyá chaynaqa rikuriruchun.

¹⁰Paykunapa ñawintayá tutayarachiy.

Tukuy tiempoyá wasankutapas kurkurayachiy.

Mana judio kaqkunapas imaynanpim salvakusqanmanta

¹¹Chaynaqa ¿urmaykuspankuqa pasaypaqñachu judiokunaqa Diosmanta karunchakurun? iManapunim! Aswanqa paykuna mana kasukuptinkupas mana judio kaqkunam kunanqa salvakunmankuña, chaynapi judiokunapas envidiakuspanku aswan-aswan maskanankupaq. ¹²Chaynaqa judiokunapa pantayman wichiylkusqanku llapa runaku-

napa allinninpaq kachkaptinqa hinaspa pierderusqanku mana judiokunapa allinninpaq kachkaptinqa imayna allinraq kanman huntallaña judiokuna Diosman kutirkuptinkuqa!

¹³ Ichaqa mana judio kaqkuna, kaytam nikichik: Diosqa akllaykuwarqa *apostol-

nin kaspay qamkunaman willakunaypaqmi chaymi tukuy sonqoywan rurachkani

¹⁴ chayta qawaykuspanku wakin castaykunapas qamkunamanta envidiakuspanku salvakunankupaq. ¹⁵ Judiokunata Dios qepanchakuruptinmi llapallan runakuna

Dioswan *allinyanakurunku. Chaynaqa imayna allinraq kanqa judiokunata Dios chaskiyuptinqa! iWañuymanta kawsarimuchkaq hinachá kanqaku! ¹⁶ Judiokunamantayá nisqaykichik kaynata tupachispay: Huk kaqnin tantakuspan puntata

Diospaq rakipuptinqa, llapallan tantam Diospaña rikurirun. Chaynataqmi sachapa sapinpas Diosman qosqa kaptinqa kallmankunapas paypaña rikurirun.

¹⁷ Allin aceitunas sachapa kallmanta kuchuruspa huk purun aceitunas sachapa kallmanwanña injertachkaq hinam, wakin judiokuna Diosmanta karunchakurup-

tin qamkunaña taqrusqa karunkichik. Chaymi allin aceitunas sachapa sapinwan alimentasqa hinaña kachkankichik. ¹⁸ Chaynaqa judiokuna kuchusqa kallmakuna

hina kaptinkupas amayá qamkunaqa alabakuychikchu. Qamkunaqa kallmakuna hinallam kankichik, manam kallmakunachu sapinkunataqa alimentan aswanqa

sapinkunam llapallan kallmankunataqa kawsachin.

¹⁹ Icha alabakuchkanki:

—Kuchusqaqa karqaku ñoqayku injertasqa kanaykupaqmi —nispa.

²⁰ Arí, rakisqm karqaku mana iñisqankurayku, chaymi iñispallaykichik qam-

kunaña paykunapa sitionpi kachkankichik. Chaynaqa Diospa qayllanpiqa amayá hatun tukuychikchu aswanqa manchakuychikyá. ²¹ Chay sachapa kallmankunatas

kuchuchkaq hinam judiokunata Dios wischururqa, chaynam qamkunatas wischu-

ruskichikman. ²² Qawachkankichikmi Diosninchik allin kasqantaqa chaynataq castigakuq kasqantapas. Mana kasukuqkunatam castigarqa qamkunamantañataqmi

kuyapayarikurqa kuyakuyllanman hapipakuptikichik. Mana chayqa wakinkuna hinachá wischusqa kawaqchik. ²³ Chaymantañataqmi judiokuna iñikuptinkuqa huktawan

injertachkaq hina sitionman Dios paykunata kutiykachinqa. Diosqa atiyniyoqmi huktawan kutiykachinapqa. ²⁴ Mana judio kaptikichikmi purun aceitunas sachamanta

kuchusurqankichik allin sachamanña injertachkaq hina taqrusunaykichikpaq, chaynatam rurarqa mana taqrunapaq hina kachkaptikichikpas. Chay allin aceitunas

sachapa kikin kallmanpuni kachkaspaqa judiokunaqa aswan facultam kutiykunqaku.

Haykapim llapallan judiokunaqa salvakunankumanta

²⁵ Wawqe-panillaykuna, kunankama manaraq pipapas yachasqan yachanaykichiktam munani chaynapi ama yachaq tukuq kanaykichikpaq. Wakin judiokunam sonqonkuta rumiyarachinku ichaqa kaynam kanqaku huntallaña mana judio kaqkuna yaykunankuma. ²⁶ Chay pasakuptinñam llapallan judiokunaqa salvakunqa. Bibliam nin kaynata:

Sion llaqtamantam hamunqa libraqnikichik

hinaspm Jacobpa mirayninkunata cambianqa mana rurasqankumanta.

²⁷ Chaynapim contratoya cumplisaq huchankuta qechuspay.

²⁸ Judiokunaqa Cristomanta allin noticiakunata mana chaskispankum Diospa enemigon kachkanku qamkunaña yaykunaykichikpaq. Chaywanpas Diosqa pay-

kunataqa kuyanraqmi abuelonkumantaraq akllasqan kasqanrayku. ²⁹Chaynamá qowasqanchiktaqa hinaspa qayaykuwasqanchiktaqa Diosqa mana qechuwanchikchu. ³⁰Ñawpaqtacha manam kasurqankichikchu Diosta, kunanmi ichaq judiokuna Diosta manaña kasukuptinku qamkunamantaña Dios kuyapayarikun. ³¹Chay-nallataqmi kunanpas judiokunaqa Diosta mana kasunkuchu qamkunata Dios kuyapayasunaykichikpaq hinaptin paykunapas Diospa kuyapayakuyninta haypankupaq. ³²Llapallanchik mana kasukusqanchikraykum hina huchallapi Dios presocharuwarqanchik chaynapi llapallanchikmanta Dios kuyapayarikunapaq.

³³iMayna allinmi Diosninchikqa! iPayqa tukuy yachayniyoq kaspanmi tukuy imata reqsin! iPitaq yachanman imam munasqantawan imam ruranantaqa!

³⁴Chaynaqa: ¿Pitaq yachanman Señorpa imam piensasqanta?

¿Pitaq atinman pay consejaya?

³⁵¿Pitaq Diosmanqa imallantapas qoykunman
chay qosqanta kutichipunapaq?

³⁶Paymantam tukuy ima kachkan. Paymi tukuy imata unancharqa. Payllapaq-taqmi llapallan imakunapas. Payllayá yupaychasqa kachun wiña-wiñayapaq. Amén.

Diosllapaqña kawsananchikmanta

12

¹Chaynaqa wawqe-panillaykuna, Diosninchikpa kuyapayakuyninraykum ruegakuykichik, cuerpojykichiktaqa Diosmanyá qoychik kawsachkaq ofrendata hina hinaspayá payllapaqña kawsaychik agradowan chaskisunaykichikpaq. Kaynatam sonqoykichikmantapuni Diostaqa yupaychanaykichik. ²Amayá runaku-napa imaynam kunan tiempopi kawsasqallantaqa qatipakuychikchu aswanqa imam piensasqaykichiktayá allinmanña tikraychik chaynapi vidaykichik aswanraq mosqyanapaq. Chaynata kawsaspam yachankichik Diospa munasqanta, imam allin rurayta, imam agradonapaq kasqanta hinaspa imam allinpuni kasqanta.

³Yachachinayapaq Dios favoreceykuwaptinmi llapallaykichikman nimuykichik: Amayá pipas piensachunchu kikillanmanta hatun tukuspaqa. Aswanqa allinta yuyaymanaspayá sapakama imaynam kasqaykichikta reqsikuychik Diospa qosusqaykichik iñiyinkichikman hina. ⁴Cuerponchikwanyá tupachisunchik: Huklla cuerponchik kachkaptintas achkallaña partenkunaqa hinaspm sapakama servikun imapas ruranapaq. ⁵Chaynataqmi ñoqanchikpas achkallaña kachkas-papas Cristoman hukllawakuspachikqa chullallaña kachkanchik, huk cuerpopa partenkuna hina kachkaspapas llapanchikmi hukllaña kachkanchik.

⁶Diosmi atiyta qoykuwanchik imapas ruray atinanchikpaq. Chaytam qoykuwanchik favorecewasqanchikman hina. Chaynaqa sichum Dios paymanta willakuq kananchikpaq favorecewarqanchik hinaptinqa chaskisqanchik iñiyinchikman hinayá willakusun. ⁷Sichu yanapakuqllaña sonqota qoykuwaptinchikqa yanapakusunyá. Allin yachachikuq kayta qoykuwaptinchikqa yachachisunyá. ⁸Pipas wakinkunata rimayapaspan kallpanchay yachaqqqa, chaytayá rurachun. Imankunapas wakinkunaman rakiykuqqa tukuy sonqonwanyá qoykuchun. Pipas imaynam kamachikuya yachaspaqa allintayá kamachichun, pimantapas llakipayarikuqqa kusikuywanyá yanapaykuchun.

Iñiqkunapa imam rurananmanta

⁹Cheqaptapuniyá kuyanakuychikqa. Mana allin kaqkunata cheqnipakuspayá imapas allin kaqkunata ruraychik. ¹⁰Wawqe-panintin hinayá lliwchaykichik sumaqllataña kuyanakuychik. Respetanakuspayá wakinnekichikta imapipas aswan allinpaq hapiychik.

¹¹Kallpanchakuychikyá, amayá qellaqa kaychikchu, tukuy sonqoykichikwanyá Señorninchikta serviychik.

¹²Confianzawan suyasqaykichikmantayá kusikuspa kawsaychik, ñakarispqa yachaychiktaq pacienciakuya. Tukuy tiempoyá Diosta mañakuychik.

¹³Diosman iñiqkunatapas imam necesitasqanpiyá yanapaykuychik. Wasikichikpi samakuy munaqtapas allintayá chaskiykuychik.

¹⁴Amayá ñakaychikchu ñakarichisuqnikichikkunataqa, aswanqa Diospa bendicionintayá mañapuychik.

¹⁵Kusikuqkunawan kusikuychik, waqaqkunawan waqaychik.

¹⁶Huk sonqollayá kawsaychik. Ama imamantapas hatunchakuspayá humillakuspa kawsakuychik, amataq llumpay yachayniyoqpaqpas hapikuychikchu.

¹⁷Runakuna mana allinta rurasuptikichikqa amayá chaynatachu kutichichik. Runakunapa qayllanpiqa allin kaq ruraytayá munaychik. ¹⁸Atisqaykichikman hinayá imatapas ruraychik llapallanwan hawkalla kawsanaykichikpaq. ¹⁹Kuyasqay wawqe-panillaykuna, amayá pitapas vengakuychikchu aswanqa Señorpa makim-man churaychik pay castigananpaq. Paymi Bibliapi nin:

Mana allin ruraqkunataqa kikiypunim castigasaq.

Mana allin rurasqanman hinam pagapusaq.

²⁰Nichkantaqmi:

Enemigoysi yarqaymanta kaptinqa mikuykachiy.

Yakunayaptinqa yakuta qoykuy.

Kaynata ruraptikiqa

enemigoysipa uyanmi penqakuymanta pukayanqa.

²¹Amayá mana allinwanqa vencechikuychikchu aswanqa mana allintayá vencechik allin kaqkunata ruraspa.

Autoridadkuna kasukunamanta

13 ¹Lliwchaykichikyá kasukuychik autoridadnikichikta. Manam atiyniyoqchu kanmanku Dios mana churaptinqa. Kunan kaq autoridadkunapas kachkan Diospa churasqanmi. ²Chaynaqa autoridadkunapa contranpi pipas sayariqqa Diospa kamachikusqanpa contranpim kachkan, chayna sayariqkunaqa castigasqam kanqa.

³Allinta ruraqkunaqa manam manchakunchu kamachikuqkunataqa, mana allinta ruraqkunam ichaqa manchakunku. Autoridadkunata mana manchakuya munaspaykiqa allinta kawsakuy, chaynapim autoridadkunapas alabasunki. ⁴Paykunaqa Diosta servinanpaq churasqam kachkanku qamkunapa allinnikichikpaq. Mana allinta kaw-sspaqa manchakunaykim. Manam autoridadkunaqa yanqapaqchu atiyniyoq kanku aswanqa castiganankupaqmi. Diosqa paykunataqa churarqa mana allin ruraqkunta castigananpaqmi. ⁵Chaynaqariki autoridadkunataqa kasukunanchikmi, manam

castigota manchakuspallachu aswanqa sonqonchikpi deberninchikta yachakuspam.
 6 Chayraykum qamkunaqa impuestotapas pagankichik. Autoridadkunaqa sapa pun-chawmi llamkachkanku rurasqankuwan Diosta servispanku.

7 Pimanpas qopunaykichik kaptinqa qoychikyá. Impuestota otaq predios-ta qonaykichik kaptinqa qoychikyá. Pipas respetana kaptinqa respetaychikyá, hatunchanapaq kaptinqa hatunchaychikyá. 8 Ama pitapas debekuchikchu, debespaqa-debenakuychik kuyakuyllata. Pipas runamasinta kuyaqq'a kamachi-kuykunatam cumplirunña. 9 Kaynatam wakin kamachikuykunapas niwanchik:

—Amam hukwanqa pierdekunkichu, amam pitapas wañuchinkichu, amam su-wakunkichu, amam munapayankichu —nispa.

Aswanqa kaykunapiwan wakin kamachikuykunaqa hukllawakun: “Kuyankim runa-masikita kikikita hina” niq kamachikuypim. 10 Pipas kuyakuqq'a runamasintaqa manam imananchu. Chaynaqa kuyanakuspam kamachikuykunata allinta cumplinchik.

11 Hinaptinqa yachachkankichikmi ima tiempopim kawsasqanchikta. Ñam rikcha-rinaykichik horaña. Cristoman iñisqanchik punchawmantam ña hichpamuchkanña cuerponchik salvaykuwananchikpaq punchaw. 12 Mana allin tiempom pasachkanña tuta hina hinaptinmi achkiramunqaña. Chaymi mana allin rurasqanchikkunataqa sa-qenanchikña tutayaypi mana purichkaq hina. Armasqa soldado hinayá kanchaywan pachasqa purisun. 13 Chaynaqa allintayá kawsasunchik punchawpi allinta purichkaq hina, kawsasunqa amayá allin mikukuyllapichu, sinkakuyllapichu, hukwan-huk-wan tupakuyllapichu, liryanakuyllapichu nitaq evidianakuyllapichu. 14 Aswanqa imaynam soldado armawan churakuchkaq hinayá Señorninchik Jesucristowan de-fiendechikuychik, paytayá kasukuychik aychapa munasqallanta ama ruraspa.

Wawqe-panintinqa ama penqanakunamanta

14 1 Pipas pisi iñiyniyoq kaptinqa ama imamantapas atipanakuspayá allinlla-ta chaskiykuychik. 2 Wakinmi ninku:

—Llapallan mikukunaqa allinmi —nispa.

Wakinñataqmí pisi iñiyniyoq kaspangu aychataqa mana mikunkuchu. 3 Chay-naqa tukuy imapas mikuqq'a amayá penqachunchu wakinkunata, aychata mana mikuqpas amataqyá juzgachunchu tukuy ima mikuqtaqa. Chay runatapas Diosqa chaskinmi. 4 ¿Pitaq qamqa kanki hukpa sirviententa juzganaykipaqqa? Señor-ninchikmi sirvientenkunataqa juzganqa allin otaq mana allin kasqanmantapas. Paymi sirvientenkunataqa atiyninwan allinta sayachinqa.

5 Wakinkunañataqmí ninku:

—Kay-wak punchawmi aswan allinqa —nispa.

Wakinñataqmí lliw punchawkunata igualpaq hapinku. Chaynata piensaspan-kuqa sapakamayá sonqonkupa nisqanman hina rurachunku. 6 Pipas huk kaq punchawpi samaspaqa Señorta yupaychananpaqmí samachkan chaynataqmí tukuy imakunapas mikuqq'a chaynata rurachkan Señorta yupaychaspa, chay mikuymantam Diosman graciasta qon. Aychata mana mikuqpas chaynataqa ru-rachkan Señorta yupaychaspanmi, paypas Diosmanmi graciasta qon.

7 Manam mayqanllanchikpas kawsachkanchikqa kikillanchikpaqchu, nitaqmi wañukuspanchikpas wañukusunqa kikillanchikpaqchu. 8 Kawsaspanchikqa Señornin-chikpaqmí kawsachkanchik, wañukuspanchikqa Señorninchikpaqtaqmí wañukusun.

Chaynaqa wañuspapas kawsaspapas Señorninchikpam kanchik. ⁹Cristoqa wañurus-pam kawsarimurqa wañuqkunapipas kawsaqkunapipas munaychakunapaq.

¹⁰Ichaqa ćimanasqmá qamqa wawqekitaqa juzgachkanki hinaspataq penqach-kanki? Lliwchanchikmi Diospa qayllanman rikurisunchik juzgawananchikpaq.

¹¹Chaynatam Bibliapipas Señorninchik niwanchik:

Kikiyrayku juraspam nini:

Qayllaypim qonqorakunqaku llapallan runakunaqa.

Llapallankum ñoqata yupaychawanqaku paykunaqa.

¹²Chaynaqa sapakamam Diosninchikman cuentata qosunchik.

Wawqe-panikunata ama huchaman urmachinamanta

¹³Chaynaqa amañayá kikinchikpuraqa juzganakusunchu aswanqa munaychik wawqe-panikichik ama hukmanyantayá nítaq huchamanpas urmaykunantayá.

¹⁴Señor Jesuswan huklla kaspaymi yachanipuni ima mikuypas mana huchallichiwash-qanchikta aswanqa pipas chay mikuy huchallichisqanta piensaptinqa, arí, paypaqqa hucham. ¹⁵Ichaqa sichum ímapas mikusqaykiwan wawqekita hukmanyachinki hinaspqa manañam kuyachkankiñachu. Amayá munaychu ímapas mikusqaykirayku pipas huchaman wichiykunantaqa. Paypaqpas Cristom wañupurqa. ¹⁶Chaynaqa cuidakuy-chikyá chay allin rurasqaykimanta ama rimanankupaq. ¹⁷Diospa munaychakusqanpi kawsakuyqa manam mikukuylachu nítaq upyauyllachu aswanqa Chuya Espiritupa yanapakuyñinwan allinta ruraspa hawkalla kusisa kawsakuyumi. ¹⁸Kaynatapuni pipas Cristota serviqqa Diospa agradonpaq kaptinmi runakunapas allinpaq hapinku.

¹⁹Chaynaqa hawkalla kawsakuytayá munasun chaynapi iñiqmasinchikkunawan aswan wiñachinakunanchikpaq. ²⁰Amayá Diospa rurasqantaqa chinkachiychik-chu iñiqmasikikunapa hukmanpaq qawasqanta mikuspallaykiqa. Yachanchikñam llapallan mikuykunaqa allin kasqanta ichaqa manam allinchu kanman ímapas mikurusqaykiwan wakinkunata huchaman wichiykachiyñikiqa. ²¹Allinmi kanman aychata mana mikuspayki vinotapas mana tomayñikiqa. Amayá imatas ruraychu chaywan iñiqmasikita ama wichiykachinaykipaq. ²²Kaykunamanta piensasqaykitaa sonqollaykipi waqaychaspayá Diosllaman willay. Kusisqam pipas ímapas rurasqanmanta sonqon “allinmi” niptinqa. ²³Pipas iskayrayastin mikuqmi ichaqa huchallikuchkan mana allinpaq hapichkaspan mikusqanrayku. Chaynaqa mana allinpaq hapichkaspanchik ímapas ruraruuya hucham.

Runamasinchikpa allinninpaq kawsanamanta

15 ¹Iñiyinchikpi mana iskayrayaqkunam pisi iñiyniyoqkunata iskayrayas-qankupi yanapananchik. Chaynaqa amayá kikillanchiktachu agradakusun.

²Sapakamayá runamasinchikta agradasun paypa allinninpaq ruraspa chaynapi iñis-panpi wiñananapaq. ³Manam Cristopunipas kikillantachu agradakurqa, Bibliam nin:

—Diosnilláy, kamiqnikikunapa kamikuñinmi ñoqaman wichiyyuwarqa —nispa.

⁴Bibliapi ímapas qellqasqa kaqkunaqa yachananchikpaqmí kachkan. Chaynapi pacienciakuspa hinaspa kallpanchakusqa, confianzallawanña suyananchikpaq. ⁵Pa-cienciachiwaspanchik sonqonchik tiyaykachiq Diosyá yanapaykusunkichik imaynam Jesucristopa yachachisqanman hina huk sonqolla kanaykichikpaq ⁶chaynapi huk similla Señorninchik Jesucristopa Taytan Diosninchikta llapallaykichik yupaychanaykichikpaq.

Allin noticiaqa mana judiokunapaqpas kasqanmanta

⁷Chaynaqa Diosninchik yupaychasqa kananpaqyá llapallaykichik allinllata chaskinakuychik imaynam Cristopas ñioqanchikta chaskiykuwasqanchikman hina. ⁸Kaywanqa nichkaykichik Cristoqa judiokunata servinanpaq hamusqantam, hamurqaqa Diosqa confia-kunapaq kasqanta yachachinanaqpami. Payqariki hamurqa ñawpaq abueloykuman Diospa promesan qosqanta cumplinanpaqmi. ⁹Chaynataqmí Cristoqa hamurqa Diosninchik kuya-payarikullaña kasqanmanta mana judio kaqkunapas yupaychanankupaq, Bibliam nin:

Chayraykumriki nacionkunapipas qamtaña yupaychallasqayki.
Chayraykumriki sutikimantapas qanmanña takipullasqayki.

¹⁰Bibliaqa nichkantaqmi:

Nacionkuna, Diospa runankunawanyá
kusikuychik llumpayta.

¹¹Huklawpipas nichkantaqmi:

Nacionkuna, llapallaykichik Señorta alabaychik.
Runakuna, llapallaykichik Señorta yupaychaychik.

¹²Isaiaspas kaynatam nirqa:

Sachapa sapin ikllimuq hinam
Isaipa miraynin rikurimunqa.
Nacionkunata gobiernananpaqmi payqa hamunqa.
Chaymi paykunaqa paypi confiakuspa suyanqa.

¹³Confianzawan kawsachiqninchik Diosninchikyá qamkunata kusikuylawan-ña huntaykususpakichik hawkayachisunkichik payman iñiptikichik, chaynapi Chuya Espiritupa yanapakuyinwan aswan-aswan confiakuspa suyanaykichikpaq.

¹⁴Wawqe-panillaykuna, ñoqaqa yachanim qamkunaqa allin runakuna kasqaykichikmanta, qamkunaqariki tukuy allin kaqkunata yachaspam allin consejokunata qonakunkichik. ¹⁵Kay cartapim ichaqqa mana imatapas pakaspay qellqamuchkaykichik tukuy kaykunata mana qonqarunaykichikpaq. Chaynataqa nichkaykichik servinaypaq Dios favorecewaptinmi. ¹⁶Jesucristotaqa Servichkani mana judio kaqkunaman Diosmanta allin noticiakunata willakuspaymi, chaynapi paykunata Chuya Espiritu *chuyanchaptin allin ofrendata hina Dios chaskinanpaq.

¹⁷Jesucristoraykullam ñoqaqa hatunchakuyman Diosta servispay. ¹⁸Chaynaqa Cristopa imam rurasqallanmantam ñoqaqa rimaya munani. Paymi atiyninta qowarqa willakuptiy hinaspa ruraptiy mana judio kaqkunapas payta kasukunankupaq. ¹⁹Pay-punimá señalkunata hinaspa *milagrokunata rurachiwarqa. Tukuy kaykunaqa Chuya Espiritupa atiynillanwanmi. Chaynatamá Cristomanta allin noticiakunata tukuy hinastinman rispay willakurqani, willakurqaniqa Jerusalenmanta Ilirico lawkamam. ²⁰Chaynamá Cristomanta manaraq yachasqanku llaqtakunapi allin noticiakunata

willakurqani sinchillataña munaspay. Chaynataqa rurarqani hukpa qallarisqanman mana chapukunapaqmi. ²¹Chaynataqa rurachkani Bibliapa kayna nisqanman hinam:

Paymanta mana yachaqkunam rikunqaku.
Haykapipas mana uyariqkunam entiendenqaku.

Roma llaqtaman Pablo riy munasqanmanta

²²Chayraykum qamkuna watukuykuya achka kutipi munachkaspaypas mana atimurqanichu. ²³Kunanmi ichaq kaykunapi manaña imapas ruranay kaptin ñawpaq watakunamantaraq qamkunawan tupaykuy munasqayman hina ²⁴pasadallapas watukaykamuya piensachkani España lawman rispay. Munachkaniqa qamkunawan kusirukuptiy chay illasqaypi yanapaykuwanaykichiktam. ²⁵Kunanmi ichaq Jerusalentaraq richkani wakpi iñiqmasinchikkunaman yanapakuya apaspay. ²⁶Kay yanapakuytam kusisqallaña huñuykunku Macedoniapi hinaspa Greciapi *yachaq wawqe-paninchikkuna chaynapi Jerusalenpi wakcha iñiqmasinchikkunaman apachiwanankupaq. ²⁷Chaytam allinpaq hapirqaku. Chaytaqariki ruranankupunim, paykunaqa debekuq hinam kachkanku judiokunapa yanapakuyninwan Diosta reqsiykusqankumanta. Paykunapas iñiqmasinchik judiokunatam wakchayayninpi yanapananku imapas kapuqninkuwan. ²⁸Chaynaqa kay yanapakuyta paykunaman aparuspayñam España lawman rispay pasadallapas watukaykamusqaykichik. ²⁹Seguollaña chayman hamuptiyqa Cristo llumpaysuta bendecisunkichik.

³⁰Wawqe-panillaykuna, Señorninchik Jesucristoman iñisqanchikraykum hinaspa Chuya Espiritu kuyanachiwasqanchikraykum ruegakamuykichik ñoqapaq tukuy sonqowan Diosta mañaysiwanaykichikpaq. ³¹Diostayá mañapuwaychik Judea lawpi kaq mana iñiqkunapa makimanta libraykuwananpaq, mañakuychiktaqyá Jerusalenpi kaq iñiqmasinchikkunapas kay yanapakuya allinlla chaskiykunankupaq, ³²chaynapi Dios munaptinqa kusisqallaña qamkunata qawaykuptiy allinta samaykachiwanaykichikpaq. ³³Hawkalla waqaychawaqningchik Diosninchikyá llapallaykichikwan kachun. Amén.

Saludokuna apachikusqanmanta

16 ¹Kunanñataqmi recomiendamuykichik paninchik Febeta, payqa Cencrea llaqtapi kaq iñiqmasinchikkuna serviqmi. ²Allinllatayá Señorninchikpa sutinpi payta chaskiykuchik imaynam iñiwpura chaskinakuykuchkaq hina. Paytaqa yanapaykuychiktaqyá imam necesitasqanpipas, payqa achkaqtam yana-parqa, yanapawarqataqmi ñoqataspas.

³Saludaykapuwaychik Cristo Jesuspaq llamkaqmasiy Priscilatawan qosan Aquilata. ⁴Paykunaqa wañuytatas manam manchakurqakuchu viday salvaykunankupaq. Chaynaqa llumpaytam agradecekuni, agradecekuntaqmi mana judio kaq llapallan iñiqmasinchikkunapas. ⁵Saludaykapuwaychiktaqyá paykunapa wasinpi huñunakuq iñiqmasinchikkunatas chaynataq Asia lawpi puntallataraq Cristoman iñikuq kuyasqay Epenetotapas. ⁶Rimaykuychikyá llumpay yanapsuqnikichik Mariatas ⁷chaynataq judiomasiy Andronicotawan Juniastapas, paykunaqa iñikurqaku ñoqamanta puntataraqmi hinasspam ñoqawan kuskataq preso karqaku. Paykunaqariki *apostolkunawan kuska allin reqsisqam kanku.

⁸Saludaykapuwaychiktaqyá Señorninchikman iñiqmasinchik kuyasqay Ampliastapas, ⁹Cristopaq llamkaqmasinchik Urbanotapas, kuyasqay Estaquistapas ¹⁰chaynataq Cristopaq aprobadasqan Apelestapas. Saludaykapuwaychiktaqyá Aristobulopa wasinpi lliw kaqku-

natapas,¹¹ judiomasiy Herodiontapas chaynataq Narcisopa wasinpi Señorninchikman iñikuqunatapas.¹² Saludaykapuwachiktaqyá Trifenatawan Trifosatapas. Paykunaqa Señorninchikpaq llamkaqmasikichikmi. Saludaykuychiktaqyá kuyasqanchik paninchik Persidatapas. Paypas llumpaytam llamkarqa Señorninchikpaq.¹³ Señorninchikpa akllas-qan allin reqsisqa Rufotapas mamantawanyá saludaykapuwachik. Payqa ñoqapapas mamay hinam karqa.¹⁴ Saludaykuychiktaqyá Asincritotapas, Flegontetapas, Hermastapas, Patrobastapas, Hermestapas hinaspa paykunawan kaq wawqe-paninchikkunatapas.¹⁵ Saludaykapuwachiktaqyá Filologotawan Juliapatas hinaspa Nereotapas panintinta chaynataq Olimpastapas paykunawan kaq llapallan iñiqmasinchikkunatawan.

¹⁶ Llapallaykichihiyá abrazanakuykuspa rimaykanakuychik. Saludaykamusunkichiktaqmi tukuy hinastinpi Jesucristopa sutinpi huñunakuqkunapas.

¹⁷ Wawqe-panillaykuna, ruegakamuykichikmi yachasqaykichikpa contranpi kaqkunamanta cuidakunaykichikpaq. Paykunaqa iñiqkunata rakinachispankum pantachikuyllata rurachisunkichik. Chaynaqa paykunawanqa amayá juntanakuychikchu.¹⁸ Paykunaqa manam Señorninchik Jesucristotachu servinku aswanqa munasqallankumantam afanakunku. Sumaqllataña rimaspankum manaraq ancha yachaqkunata engañanku.¹⁹ Qamkunamantam ichaqa llapallankupa yachasqaman hina kasukuqña kaptikichik kusikuchkani hinaspm munachkani imatapas allinta ruray yachaq kaspaykichik manaña huchallikunaykichikpaq.²⁰*Satanastaqa hawkalla waqaychawaqninchik Diosninchikmi chaylla sarupanqa qayllaykichikpi vencesqa kananpaq. Qamkunataqa Señorninchik Jesucristoyá favorecesunkichik.

²¹ Kaymantam saludaykamusunkichik llamkaqmasiy Timoteo hinaspa judiomasiy Luciowan Jasonpas hinaspa Sosipaterpas.

²² Kay carta qellqamuq ñoqa Terciopas Señorninchikpa sutinpim saludaykamuykichik.

²³ Saludaykamusunkichiktaqmi wasinpi samakusqay Gayopas. Paypa wasinpim huñunakunku kaypi iñiqmasinchikkunaqa. Saludaykamusunkichiktaqmi llaqtapa qollqen waqaychaq Erastopas hinaspa wawqenchik Cuartopas.

²⁴ Llapallaykichihiytá Señorninchik Jesucristo favorecesunkichik.

Tukuykunanpaq Diosta Pablo yupaychasqanmanta

²⁵ Jesucristomanta allin noticiakuna willakusqayman hinayá Diosninchik qaqlata hina sayachisunkichik. Chayraqmi Jesucristowan reqsiykachirqa ñaw-paqmantapuni pakasqa kaqta. iPayllatayá yupaychasun!²⁶ Kunanqa Diosmanta willakuqkunapa qellqasqanwanmi llapallan nacionkunaman qawachisqaña kachkan. Chaymi wiña-wiñayapaq kawsaq Dios kamachiptin llapallan nacionkunapipas allin noticiata yachankuña iñikuspa kasukunankupaq.

²⁷ ¡Jesucristoman hapipakuspayá tukuy yachaq sapallan Diosninchikta wiña-wiñayapaq yupaychasun! Amén.

CORINTOMAN APOSTOL PABLOPA PUNTA KAQ CARTASQAN

Corinto llaqtaqa karqa Grecia lawpi kaq hatun llaqtam. Achka nacionkunamanta kaq runakunam chay llaqtapiqa yachaqku. Corinto llaqtaqa karqa chay tiempopi anchallaña reqsisqa llaqtam. Chaywanpas chaypi yachaq runakunam llumpayllataña huchallikurqa, chayraykum chaypi kaq iñiqkunaqa kichkichasqa hina karqaku. Chay Corinto llaqtapipas Apostol Pabloqa inichirqam Jesucristoman, ichaqta tiempopa risqanman hinam chay iglesia-pi rikurirurqa hatun sasachakykuna, chayraykum iskay kutikama paykunaman cartarqa.

Kay punta kaq cartaqa qanchis parteman rakisqam kanman:

Punta kaq partem willakun rimaykusqanmantawan Diosman gracias qosqanmanta (1:1-9).

Iskay kaq parteñataqmí willakun paykuna ukupi rakinakuykuna kasqanrayku qaqqhas-qanmanta (1:10-4:21).

Kimsa kaq parteñataqmí willakun madrastallanwan huchallikuq runata wischunankupaq kamachisqanmanta, willakuntaqmí mana iñiq juezkunapi quejanakusqankumantapas chay-nataq casarakuspa kawsanankupaq consejokunamantapas (5-7).

Tawa kaq parteñataqmí willakun taytacha-mamachakuna adoraymanta (8:1-11:1).

Pichqa kaq parteñataqmí willakun iñiqkunapa huñunakuyinmanta hinaspa imaynam Santa Cena ruranankumanta (11:2-14:40).

Soqta kaq parteñataqmí willakun Jesucristopa kawsarisqanmanta hinaspa pantaypi hina kaptinku suma-sumaq yachachisqanmanta (15).

Qanchis kaq parteñataqmí willakun Judea lawpi iñiqkunapaq ofrenda huñunankumanta, may-lawkunamanmi Apostol Pablo rinanmanta hinaspa wawqe-panikunapaq kunasqanmanta (16).

Chunka kimsayoq raki'im yachachin iñiqkunapa kuyanakuyinqa imaynam kananmanta, chay rakiqa taki hinam kanman.

Cartapa qallariyinmanta

1 ¹Ñoqa Pablotam Dios qayaykuwarqa munayninman hina Jesucristopa *apostolnin kanaypaq. Ñoqam Sostenes iñiqmasinchikpiwan ²kay cartata qellqamuykichik Corinto llaqtapi iñiqkunaman, qamkunaqariki kankichik Cristo Jesuspi Diospa akllasqankunam. Diosmi qayasurqankichik Señor Jesucristo adoraqkunawan kuska akllasqakuna hina kawsanaykichikpaq. Jesusmi paykunapapas ñoqanchikpapas Señorninchikqa. ³Señor Jesucristotawan Dios Taytanchiktam mañakuchkani favorecesunaykichikpaq hinaspa hawkalla kawsanaykichikpaq.

Cristorayku bendecisqa kaymanta

⁴Graciastam qoni Diosman tukuy tiempo qamkunata Jesucristorayku Dios favorecesus-yaykichikmanta. ⁵Cristo-wan huklla kasqaykichikraykum Dios yanapasurqankichik allinta rimanaykichikpaq hinaspa allinta yachanaykichikpaq. ⁶Cristomanta willakusqaykutam

qamkuna allin portakuyunikichikwan willakunkichik.⁷ Chaynapiqa manam pisisunkichik-chu Diospa imapas qosusqaykichik Señor Jesucristo rikurimunanta suyachkaptikichikqa.⁸ Paymi takyachisunkichik tukupay tiempokama Señorninchik Jesucristo kutimuptin mana pipas imamantapas acusasunaykichikpaq.⁹ Diosqa cumplinmi prometesqanta, payqa qaya-surqankichik Churin Señorninchik Jesucristowan huklla kanaykichikpaqmi.

Iñiqpura rakinakurusqankumanta

¹⁰ Wawqe-panikuna, ruegakuykichikmi Señorninchik Jesucristopa sutinpi hukllata piensaspa ama rakinasaq kanaykichikpaq. Qamkunaqa kaychik huk sonqollayá hinaspas huk piensamientoyoqllayá.¹¹ Wawqe-panikuna, Cloepa familiarmi niwan qamkuna ukupi liryanakuy kasqanmanta.¹² Kaywanmi nimuy-kichik sapakamapa ninakusqaykichikta, qamkunam ninkichik:

—Ñoqaqa kani Pablopam. Ñoqaqa kani Apolospam. Ñoqaqa kani Pedropam. Ñoqañataqmi kani Cristopa —nispa.

¹³ ¿Cristoqa rakinasqachu kachkan? ¿Pablochu qamkunarayku chakatasqa karqa? ¿Icha Pablopa sutinpichum bautizasqa karqankichik?¹⁴ Gracias kachun Diosman qamkunataqa mana bautizasqaymanta, ñoqaqa bautizarqani Crispotawan Gayollatam.¹⁵ Chaynaqa manam pipas ninmanchu sutiyipi bautizasqaytaqa.¹⁶ Arí, bautizarqani-taqmi Estefanaspa familiarntapas ichaqa manam yuyanichu hukkuna bautizasqaytaqa.¹⁷ Cristoqa kachamuwarqa manam bautizanaypaqchu aswanqa salvakunaykichikpaq allin noticiata willanaypaqmi, ichaqa manam hatun yachayniywanchu willakuni chaynapi Cristopa chakatachikusqan mana yanqachasqa kananpaq.

Cristollapi Diospa atiyninwan yachayninqa kasqanmanta

¹⁸ Cristopa cruzpi wañusqanmanta willakuyqa mana serviqmanmi rikchakun chinkasqa-kunapaqqa, salvakupaq kaqkunapaqmi ichaqa kay willakuyqa atiyniyoq.¹⁹ Bibliam nin:

Yachaysapakunapa yachaynintam chinkachisaq.
Yuyayniyoqkunapa yuyaynintam qepanchakusaq.

²⁰ ¿Kunanqa imapaqtqa servin yachaysapa runapas, Diospa leynin yachachiqpas chaynataq kay pachapi rimaysapas? Diosmi kay pachapi yachaykunataqa yan-qacharun.²¹ Kay pachapi runakunaqa kikinkupa yachayninwanmi Diosta mana reqsirqakuchu hinaptinmi Dios hatun yachayniyoq kaspa iñiqkunata salvayta munarpa Cristomanta allin noticiata willachispan, chaynatamatá rurarqa kay pachapi runakunapaqqa kay allin noticia mana valeqman rikchakuchkaptinpas.

²² Judiokunam munan *milagrokuna qawayllata, *griegokunañataqmi maskan yachayllata.²³ Ñoqanchikmi ichaqa willakunchik chakatasqa Cristomanta. Judiokunapaqmi ichaqa kay willakuyqa penqaypaq hina, mana judio kaqkunapaqñataqmi mana valeqman rikchakun.²⁴ Diospa qayasqankunapaqñataqmi judio kaptinpas chaynataq griego kaptinpas Cristollapi kachkan Diospa tukuy atiyninpas chaynataq tukuy yachay-ninpas.²⁵ Diospa imapas yachachisqanqa runakuna mana valeqpaq hapichkaptinpas runakunapa tukuy yachachisqanmantaga aswan mas yuyaywan yachachisqam kach-kan. Chaynataqmi Diospa imapas rurasqanqa runakunapaq facilla rikchakapuptinpas paykunapa rurasqanmantaga aswan mas atiywan rurasqa kachkan.²⁶ Wawqe-panikuna, yachanaykichikmi Diospa qayasusqaykichikta, Diosmá qayawarqanchik kay pachapi

yachayniyoqkuna hina asllaraq kachkaptinchikpas, asllaraq kamachikuqkuna kachkaptinchikpas chaynataq asllaraq allin reqsisqa runakuna kachkaptinchikpas.²⁷ Aswanqa Diosmi akllarqa kay pachapi mana yachayniyoqkunata chaynapi yachayniyoqkunata penqachinanpaq. Diosqa akllarqa kay pachapi mana atiyniyoqkunatam chaynapi atiyniyoqkunata penqachinanpaq.²⁸ Diosqa akllarqa kay pachapi wakchakunatam, despreciasqakunatam hinaspas mana imapaqpas serviqkunatam chaynapi hatunchaqkunata usuchinanpaq.²⁹ Chaynaqa manam pipas Diospa qayllanpiqa alabakunmanchu.³⁰ Ichaqa qamkunataqa Diospunim hukllawasurqankichik Cristo Jesuswan, paytam churarpa yachayninchik hina kananpaq, payrayku mana huchayoq kananchikpaq, paypa chuyanchasqan kananchikpaq hinaspas paypa librasqan kananchikpaq.³¹ Bibliam nin:

—Pipas alabakuya munaspaqa Señormantayá alabakuchun —nispa.

Chakatasqa Cristomanta Pablopá willakusqanmanta

2 ¹Wawqe-panikuna, Diospa revelawasqanta ñoqa willakuq hamuspayqa willarqaykichik manam sumaqllaña rimaywanchu nitaq hatun yachaywanchu.² Qamkunawan kaspayqa manam munarqanichu imamantapas yachaytaqa aswanqa chakatasqa Jesucristollamantam.³ Qamkunamanmi hamurqani mana kallpayoq, manchakuymanta katkatatastin.⁴ Diosmanta willakuspayqa manam runakunapa yachayninman hinachu nitaq sumaq rimayman hinachu iñichiyya munarqani. Aswanqa iñichirqaykichik Chuya Espiritupa atiyninwanmi.⁵ Qamkuna iñispaykichikqa Diospa atiylanwanmi iñinkichik, manam runakunapa yachayninwanchu.

Diosqa Espiritunwan reqsichikusqanmanta

⁶Yachaymantaga rimaniku cabal iñiyninkupi allin takyaq runakunallawanmi, kay yachayqa manam kay pachamantachu nitaq kay pachapi kamachikuqkunamantachu, paykunaqa tukuruqlam.⁷ Rimanikuqa Diospa revelasqan yachaymantam otaq pakasqa kaqmantam, chaytam manaraqpas kay pacha unanchasqa kachkaptin Dios tantearqa kanchariq hina kananchikpaq.⁸ Manam mayqan kay pachapi kamachikuqkunapas kaytaqa yacharqachu, yachaspankuqa manam hanaq pachapi munaychakuqa chakatanmankuchu karqa.⁹ Bibliam nin:

Diosmi kuyaqninkunapaq alistarqa
mana pipapas rikusqanta,
mana pipapas uyarisqanta,
mana pipapas piensasqanta.

¹⁰Tukuy chaykunatam Dios reqsichiwarqanchik Espiritunwan. Espirituqa tukuy chaykunata yachaspanmi reqsintaq Diospa sonqonpi kaqkunatapas.

¹¹ Runapa piensasqankunataqa yachan kikin runapa espiritullanmi, chaynataqmí Diospa piensasqankunatapas yachan kikin Diospa Espiritullantaq.¹² Ñoqanchikpas chaskirqanchikqa manam kay pachapi kaq espiritutachu aswanqa Diospa Espirituntam chaynapi Diospa kuyakuyininman hina qowasqanchikta yachananchikpaq.¹³ Ñoqaykuqa rimaniku kaykunamantaqa Diospa Espiritunpa yachachiwasqankuman hinam, manam runapa yachachiwasqankuman hinachu, yachachinikupas Espiritumanta kaqkunatam Espiritupa yachachisqan rimaykunawan.

¹⁴ Mana iñiq runaqa manam chaskinmanchu Diospa Espiritunmanta kaqkunata-
qa, paypaqa rikchakapun yanqapaqmi, manataqmi entiendoenmanchu Espirituman
hina entiendena kasqanrayku. ¹⁵ Espiritupa yanapasqan runam ichaq ajuqman
tukuy imatapas, paytam ichaq mana pipas juzganmanchu. ¹⁶ ¿Pitaq yachanman
Señorpa piensasqanta? ¿Pitaq atinman pay consejaya? Ñoqanchikqa Cristopa
piensasqanman hinam piensanchik.

Pablopia llamkaqmasinkunkamanta

3 ¹Chaywanpas wawqe-panikuna, qamkunamanqa rimariyman karqa manam
Chuya Espiritupa yachachisqan runakunaman hinachu aswanqa aychapa munas-
qallanpi kaqkunaman hinam otaq Cristoman chayraq iñiqkunaman hinam. ²Ñuñuq
wawaman leche tomachichkaq hinam yachachirqaykichik facil kaqkunallata, qam-
kunaqa manaraqmi mikuytaqa atirqankichikchu, kunapas manaraqmá mikuytaqa
atiwaqchikraqchu. ³Qamkunaqa aychallapiraq kaspam evidianakunkichik hinaspa
liryankunkichik. Chaykunata ruraspaqa ̄manachum aychaman hinallaraq hinaspa
runakunapa rurasqanman hinallaraq kawsachkankichik? ⁴Qamkunam ninkichik:

—Ñoqqa kani Pablopam —nispa.

Wakinñataqmi ninku:

—Ñoqqa kani Apolospam —nispa.

Chaynakunata nispaga ̄manachu mana iñiqkuna hinallaraq kachkankichik?

⁵ ¿Aswanqa pitaq Apolosqa? ¿Pitaq ñoqqa kani? Ñoqaykuqa Dios serviqlam kaniku,
ñoqaykuwantaqmi Señormanpas iñirqankichik, ñoqaykuqa rurarqaniku Señorpa sapaka-
maman qowasqankuman hinam. ⁶Ñoqam tarpuchkaq hina Cristomanta allin noticiata
willakurqani, Apolosñataqmi *parqoq hina karqa, Diosñataqmi wiñachisurqankichik.

⁷ Chaynapiqa tarpuqpas, parqoqpas manam imapaschu aswanqa Diosllam plantakuna-
taqa wiñachin. ⁸Tarpuqwan parqoqqa iguallam kaniku ichaq llamaqmasqaykumantaqa
Diosmi pagapuwanqaku sapakamaman. ⁹Ñoqaykuqa kaniku Diospa llamkaqmasinmi,
qamkunañataqmi kankichik Diospa llamasqan chakra hina hinaspa Diospa wasi rura-
chisqan hina. ¹⁰Ñoqqa kani maestro albañil hinam, Diosmi yachachiwarqa cimientota
churanypaq, hukñataqmi chaypa hawanman hatarichichkan, chay hatarichiqkunaqa
sapakamam cuidadowan ruranaku. ¹¹ Manam pipas huk cimiento churaytaqa atinman-
chu ña cimiento churasqa kachkaptinqa, chay cimientoqariki kikin Jesucristom. ¹²Kay
cimientopa hawanpiqa rurachwanmi qoriwanpas, qollqewanpas, alhaja rumiwanpas,
tablawanpas, pajawanpas chaynataq soqoswanpas. ¹³Sapakamapa llamasqanmi jui-
cio punchawpi reqsisqa kanqa, reqsichisqqa kanqa ninawanmi, chaypim sapakamapa
rurasqan pruebasqa kanqa imaynam kasqan yachanapaq. ¹⁴Pipapas rurasqan kañasqa
kachkaspan mana ruparachikuptinqa pagontam chaskinqa. ¹⁵Sichu rurasqan ruparachi-
kuptinqa lliwtam pierderunqa ichaq ninamanta ayqechkaq hinam kikinqa salvakunqa.

¹⁶ ¿Manachum yachankichik Diospa templon kasqaykichikta chaynataq Diospa Espiritun-
pas qamkunapi *yachasqanta? ¹⁷Pipas Diospa templon tuñichiqtaqa paymi chinkarachinqa,
Diospa templonqa payllapaqña sapaqchasqam, chay temploqariki qamkunam kankichik.

¹⁸ Amayá kikillaykichikqa engañakuychikchu. Pipas kay pachapi yachayman hi-
nalla yachayniyoqqa mana yachaq hinam kanan cheqap yachayniyoq kananpaq.

¹⁹ Kay pachapi yachaykunaqa Diospaqqa mana serviqlmi. Bibliam nin:

—Diosmi trampawan hapichkaq hina yachaysapakunata hapin sacre kachkap-
tinkupas —nispa.

²⁰Huklawpipas nichkanmi:

Señorqa yachanmi yachaysapakunapa piensasqanta.

Yachanmi chaykunaqa mana valeqla kasqanta.

²¹Chaynaqa manam pipas alabakunanchu runakunata qatispanqa, llapallan kaqkunaqa qamkunapam. ²²Pablopas, Apolospas, Pedropas, kay pachapas, kaw-saypas, wañupas, kunanpas, hamuqpas, llapallanmi qamkunapa. ²³Qamkunaqa kankichik Cristopam, Cristoñataqmí Diospa.

Apostolkunapa llamkasqan

4 ¹Noqaykutaqa Cristopa yanapaqninta hinallayá qawawachunku. Noqaykuqa kaniku mayordomo hina Diospa kunankama pakasqan yachachiqllam. ²Allin mayordomoqa patronpa kamachisqantam cumplin. ³Noqataqa manam imapas qokuwanchu ñoqamanta imayna piensasqaykichikqa nitaq juezpa imayna piensasqanpas. Nitaqmi kikiypas juzgakunichu. ⁴Concienciay limpio kaptinpas manam mana huchayoqchu kani, ñoqataqa Señormi juzgawanqa. ⁵Chaynaqa qamkunapas amayá juzgaychikchu manaraq tiempo chayamuchkaptinqa, suyaychikqa Señor hamuspan tutayaypi pakasqakunata achkiyman horqomunantayá. Paymi qawachinqa runakunapa sonqonpa munasqankunata, chayraqmi Dios alabanqa sapakamata.

⁶Wawqe-panikuna, kaykunatam nimuykichik allinnikichikpaq ñoqatawan Apostola ejemplopoq churaspay chaynapi Bibliapi qellqasqaman hinalla yachachinaykichikpaq hinaspa mana mayqannikichikpas hukninta despreciaspa huknintañataq alabanaykichikpaq. ⁷Chaynaqa  pitaq wakinmanta aswan allinta rurasurqanki? Imapas qampi kaqtaqa Diosmi qosurqanki. Pay qosuchkaptikiqa  imanasqataq alabakunki mana chaskiq hina?

⁸Qamkunapaqa kapususqankichikñachusmi tukuy munasqaykichikqa, qamkunaqa apuñachusmi kasqankichik, mana yanapachkaptillaykum rey hinaña rikurirusqankichik. iAmalaya reyña kawaqchik ñoqaykupas qamkunawan kuska reyña kanaykupaq! ⁹Noqayku *apostolkunataqa cepapichusmi Diosqa dejaruwanku hinaptinmi wañupaq sentenciasqa hinaña kachkaniku. Runakunapas hinaspa angelkunapapas qawanakunani am kay pachapi churasqa kachkaniku. ¹⁰Noqaykutaqa upapaqmi hapiwanku Cristorayku, qamkunam ichaqa Cristopi yachaysapa kankichik. Noqaykutaqa hapiwanku mana kallpayoqpaqmí, qamkunam ichaqa kallpasapa kankichik. Runakunam qamkunta respetasunkichik, ñoqaykutañataqmí despreciawanku. ¹¹Kunankamam yarqaymanta, yakumanta, mana pachayoq hinaspa runakunapa maqasqan ñakarirqaniku, wasiykupas manam kanchu. ¹²Pisipanikum sinchita llamaspa, runakunam insultawanku, hinaptinpas Diostam ma apuniku, ñakarichiwaptinkupas aguantanikum. ¹³Mana allintam ñoqaykumanta rimanku, ñoqaykum ichaqa sumaqllata rimapayaniku, kunankamam kay pachapi qachata hina qawawanku, llapa runapa wischupakusqan hinam rikuriruniku.

¹⁴Manam kaykunataqa qellqamuykichik penqachinaypaqchu aswanqa kuyasqay churiykunaman hina consejanaypaqmi. ¹⁵Cristomanta chunka waranqa a yachachiqnikichik kaptinpas manam achkachu taytaykichikqa, Cristo Jesusmanta allin noticiata willaspa payman i isqaykichikraykum ñoqqaq taytaykichik hina kani.

¹⁶Chaymi ruegakuykichik ejemplo qosqayta qatinaykichikpaq.

¹⁷Chayraykum kachamuchkaykichik Se orman i isqanpi allin takyaq Timoteota, payqariki churiy hinam, paymi yuyarichisunkichik imaynam Cristopi kawsasqayta hinaspa imaynam tukuy hinastinpi i iqkunata watukuspay yachachisqayta. ¹⁸Wa-

kinnikichikmi alabakurqankichik manañapas qamkunaman chayaramuymanchu hina. ¹⁹Chaywanpas chayllam hamurusaq qawaykuqnikichik Señor munaptinqa hinaspam yachasaq chay alabakuqkunapa imam ruray atisqankuta, manam rimas-qallankutachu. ²⁰Diospa munaychakusqanqa manam rimayllachu aswanqa Diospa atiyninmi. ²¹¿Imatataq munankichik qamkunaman rispa ruranaya? ¿Castiganaytachu icha kuyakuywan hinaspas llampu sonqowan qawaykunaytachu?

Pablon juzgan huchallikuqkunata

5 ¹Yachanim huk kaqnikichik madrastallanwan kakusqanta, chay hatun huchataqa Diospi mana iñiqpas manam ruranmanchu. ²Chaywanpas penqakuywan kanayk-chikpas kachkaptinmi alabakunkichikraq. Chayna ruraq runataqa wischunaykichikmi qamkuna ukumanta. ³Manaña qamkunawan kaspaypas espirituqa qamkunawanmi kachkani hinaspam chaypipas kayman hina juzgaruniña chay hucha ruraqtá. ⁴Huñu-nakuychikyá Señor Jesucristopa sutinpi hinaptinqa ñoqapas qamkunawanmi kasaq espiritu, qamkunawantaqmi kanqa Señorninchik Jesucristopa atiyninpas. ⁵Chaynaqa chay huchallikuq runaqa *Satanaspa makinman churasqam kanqa cuerponta wañuchi-npanpaq chaynapi Señor Jesus kutimuptinñataq espiritu salvasqa kananpaq.

⁶Chaynaqa manam alabakunaykichikchu. ¿Manachu yachankichik aslla qonchupas achka masa poqochisqanta? ⁷Wischuchikyá chay ñawpaq qonchuta mana huchall-chisunaykichikpaq chaynapi *Pascua Fiestapi mikuna mana qonchuyoq tanta hina kanaykichikpaq. Chay mana qonchuyoq tanta mosoq masamanta rurasqa hinam qamkunaqa kankichik. Kikin Cristom chakatasqa wañurqa ñoqanchikrayku, payqari-ki Pascuapi ñoqanchikpaq wañuchisqa *carnero hinam. ⁸Chaynaqa *Pascua Fiestapi mana qonchuyoq tantatayá mikusun, chay mana qonchuyoq tantaqariki tukuy sonqowan rurasqanchikmi hinaspas cheqap rimasqanchikmi. Amayá huchallikusunchu nitaq mana allintapas rurasunchu fiestapi ñawpaq qonchuyoq tantata rurachkaq hinaqa.

⁹Ñawpaq cartaypim nimurqaykichik huchapakuq runakunawanqa ama juntaku-naykichikpaq. ¹⁰Kaywanqa nichkaykichik manam kay pachapi llapallan huchapakuq runakunamanta pasaypaq rakikurunaykichiktachu nitaq qollqella kuyaqkunamanta rakikurunaykichiktachu nitaq suwakunamanta rakikurunaykichiktachu nitaq taytacha-mamacha adoraqkunamanta rakikurunaykichiktachu, chayna kaptinqariki kay pachamantaqa lloqsikuruchwanñach. ¹¹Nirqaykichikqa “Wawqem kani” otaq “Panim kani” nispa huchapakuqkunawan, qollqella kuyaqkunawan, taytacha-mamacha adoraqkunawan, cuento qepikunawan, sinkakuqkunawan hinaspas suwakunawan mana hukllawanakunay-kichikpaqmi. Chaykunawanqa amam kuskapas mikunkichikchu. ¹²Manam ñoqaqa mana iñiokunataqa juzgaymanchu, qamkunam ichaqa iñiokunata juzganaykichik. ¹³Diosmi juz-ganqa mana iñiokunataqa. Qamkuna ukupi kaq chay mana allin runataqa wischuchikyá.

Quejanakuymanta

6 ¹Qamkuna ukupi pipas iñiqmasinpa contranpi quejakuya munaptinqa ñimanasqataq riwaqchik Diospi mana iñiq autoridadkunamanraq Diospi iñiokuna arreglasunay-kichikpaq kachkaptinqa? ²¿Icha manachu yachankichik Diospi iñiokunata juzgananchikta? Kay pachapi kaqkunatapas juzganaykichik kachkaptinqa ¿manachu atiwaqchik taksa asuntokuna arreglayta? ³¿Manachu yachankichik angelkunatapas juzgananchikta? ¿Chaychu kay pachapi taksa kaqkunata mana arreglayta atiwaqchik? ⁴Kay pachapi kaqkunallamanta quejanakuspaqa ñimanasqataq rinkichik Diospi mana iñiq auto-

ridadkunamanqa? ⁵Kaytaqa nikichik penqakunaykichikpaqmí: ¿Manachu qamkuna ukupi pipas yachayniyoq kan wawqentin quejanakuptin arreglananpaq? ⁶¿Allinchu kanman huk wawqe hukninpa contranpi mana iñiq autoridadkunaman quejakuyñin?

⁷Cheqaptapas kikikichikpura quejanakuyníkichikqa penqaypaqmí ¿ima-nasqataq mana aguantaykunkichikchu mana allinta rurarusuptikichikqa otaq engañarusuptikichikqa? ⁸Qamkunaraqmi wawqe kichiktaqa mana allinkunata runankichik hinaspam engañankichik.

⁹¿Manachu yachankichik Diospa munaychakusqanmanqa mana allin ruraqkuna-qa mana yaykunanta? Amayá pantaychikchu, Diospa munaychakusqanmanqa manam yaykunqachu huchapakuypí puriqkunapas, taytacha-mamacha adoraqkunapas, casado kachkaspa hukwan kakukunapas nitaq qarimasinwan kaqkunapas ¹⁰nitaq suwakunapas, qollqella kuyaqkunapas, sinkakuqkunapas, cuento qepikunapas nitaq engañakuqkunapas. ¹¹Chaynamá karqankichik qamkunapas, ichaqa Diosmi mayllaykusurqankichik, kikillanpaqñam sapaqchasurqankichik, Señor Jesuspa sutinpim hinaspá Diosninchikpa Espiritunpa yanapakuyninwanmi mana huchayoqpaqña chaskisqa kachkankichik.

Cuerponchikqa Diosllapaqña kasqanmanta

¹²Ruraymanmi tukuy ima munasqaytaqa, ichaqa manam lliwchu allin. Tukuy munasqaytam rurayman ichaqa manam dejakunaychu chay munasqaykuna munaychakuwananta. ¹³Mikuyqa wiksapaqmi, wiksañataqmi mikuyaqa. Chay-kunataqa Diosmi tukunqa. Cuerpoqa manam huchapakuypí purinapaqchu. Cuerpoqa Señorpaqmi, Señorñataqmi cuerpopaq. ¹⁴Imaynam Dios kawsarichirqa Señorta chaynallataqmi ñoqanchiktapas kawsarichiwasunchik atiyninwan.

¹⁵¿Manachu yachankichik cuerpoqkichikqa Cristopa cuerponpa parten kasqan-ta? ¿Cristopa cuerponpa partentachu hukllawayman chuchumikapa cuerponpa partenman? ¡Manapunim! ¹⁶¿Icha manachu yachankichik huk runa chuchumika-wan karuspaqa huk cuerpollaña kasqankuta? Diosmi nin:

—Iskayninkum kanqa huk runa hinallaña —nispa.

¹⁷Pipas Señorman hukllawakuspanqa espiritupim hukllaña paywan kachkan.

¹⁸Amamá huchapunkichikchu, runapa huk rikchaq hucha rurasqanqa manam cuerponpa contranpichu, huchapakuqmi ichaqa kikinpa cuerponpa contranpi huchallikun. ¹⁹¿Manachu yachankichik cuerpoqkichikqa Chuya Espi-ritupa templon kasqanta, paytaqa Diosmi qosurqankichik qamkunapi kananpaq. Qamkunaqa manam kikikichikpañachu kankichik. ²⁰Diosmi rantiwarqanchik preciowan, chaynaqa cuerpoqkichikwanpas Diostayá alabaychik.

Casarakuymanta consejokuna

7 ¹Qellqamuwasqaykichiktam contestamuykichik, allinmi kanman runapa mana casarakuyñinqa. ²Ichaqa mana huchapakunapaqmi sapakama warmiyoq-qosayoq kanan. ³Qosaqa debernintam cumplinan warminwan chaynataqmi warmipas deberninta cumplinan qosanwan. ⁴Warmipa cuerponqa manam kikin-pañachu aswanqa qosanpañam, qosapa cuerponpas manataqmi kikinpañachu aswanqa warminpañam. ⁵Warmikichikwan otaq qosaykichikwan kaytaqa amayá neganakuychikchu, negspaqa-neganakuychik iskaynikichik Diosta mañakunayki-chikpaq huk-iskay punchaw tanteanakuspallayá, chaymantaqa kaqlayá kakuychik, yanqañataq mana aguantayta atiptikichik *Satanas huchallichisunkichikman.

⁶Kaykunataqa nikichik consejaspaymi, manam kamachispaychu. ⁷Ñoqaqa munaymanmi llapallankupas ñoqa hina kanankuta, ichaqa Diosmi sapakamaman atiyta qon, wakinmanmi qon casado kananpaq, wakinmanñataq soltero kananpaq.

⁸Solterokunapaqwan viudakunapaqmi ichaqa allin kanman mana casarakuspa ñoqa hina kayninku. ⁹Mana aguantaya atispayá ichaqa casarakuchunku, casarakuyumi allinqa huknin-huknin munapayaymantaqa.

¹⁰Casado kaqkunatam ichaqa kamachini, warmiqa amayá qosanmantaqa rakikuchunchu. Kay kamachikuyqa manam ñoqapachu aswanqa Señorpam. ¹¹Rakikuruspanqa amataqyá hukwanqa casarakuchunchu, manachayqa qosanwanyá amistachun. Qosanpas amataqyá dejachunchu warmintaqa.

¹²Wakinkunatam ichaqa ñoqa nini, manam Señorchu, huk kaq wawqepa warmin kanqa Diospi mana iñiq ichaqa hawka *yachakunqa paywan hinaptinqa amayá rakikuchunchu.

¹³Chaynataq huk kaq warmipa qosan kanqa Diospi mana iñiq, ichaqa hawka yachakunqa paywan hinaptinqa amayá rakikuchunchu. ¹⁴Diospi mana iñiq qosaqa Diospaq sapaq-chasqam Diospi iñiq warminrayku, chaynataqmi Diospi mana iñiq warmipas Diospaq sapaqchasqa Diospi iñiq qosanrayku. Mana chayna kaptinqa wawa-churikichikmi kanman Diospi mana iñiqunapa churinkuna hina, paykunaqa kachkan Diospaq sapaqchasqañam. ¹⁵Diospi mana iñiq qari otaq warmi rakikuyta munaspasaq rakikuchunyá, chaynapiqa wawqepas panipas libreñam. Diosqa qayawarqanchik hawkayaymanmi. ¹⁶Mana rakikus-paqa yaqapasmi qosaykita salvawaq, qosapas yaqapasmi warmikita salvawaq.

¹⁷Imayna kaspapas sapakamam kawsanan Señorpa qosanman hina hinaspas Diospa sapakamata qayasqanman hina, chaynatamá kamachini llapa iñiqunapa huñunakuy-ninpi. ¹⁸Pitapas judio hina *señalasqata Dios qayaptinqa hina señalasqayá kachun, mana señalasqata qayaptinqa amataqyá señalachikuchunchu. ¹⁹Manam imananchu señalasqa otaq mana señalasqa kayinchikpas, allinqa Diospa kamachikuyinkuna kasukuyin-chikmi. ²⁰Dios qayaptin imaynam kasqankuman hinallayá sapakama kachun. ²¹Sirviente kachkaspallaraq qayasqa kaptikiqa manam imananchu, librakuya atispapaq librakuyá.

²²Sirviente kachkaptin Señor qayaptinqa libreñam Señorta servinanpaq, chaynataqmi libre kachkaptin Señor qayaptinqa Cristopa serviqninña. ²³Diosmi rantisurqankichik pre-ciowan, chaynaqa amayá runapa sirvientenqa kaychikchu. ²⁴Chaynaqa wawqe-panikuna, imaynam qayasqa kasqaykichiikman hinayá Diosta sapakama qatiychik.

²⁵Doncellakunamantaqa manam kanchu Señorpa kamachikuyin ichaqa consejoytam qoni Señorpa kuyapayawasanman hina confianza kasqanrayku. ²⁶Ñoqamantaqa allinmi pipas solterolla kanman mana allin tiempokunapi kasqanchikrayku. ²⁷Casado kaspapaq amayá rakikuychu warmikimanta. Sapallayki kaspapaq amataqyá warmita maskaychu. ²⁸Chaywanpas casarakuspakyiqa manam huchallikuchkankichu, doncella casara-kuspanpas manataqmi huchallikuchkanchu, casarakuqkunam ichaqa kawsayninkupi sasachakuypi kanqaku. Ñoqaqa munaymanmi mana sasachakuyniyoq kanaykichiikta.

²⁹Wawqe-panikuna, kaytam niytam munaykichiik, manañam tiempo kanñachu chaymi kunganmantaqa casadokunapas kawsanan mana warmiyoqpas kanman hi-naña. ³⁰Llakisqa kaqkunapas mana llakiyoq hinam kananku, kusisqa kaqkunapas mana kusikuyniyoq hinam kananku chaynataqmi rantiqkunapas mana kapuqniyoq hinam kananku. ³¹Kay pachapi allin kaqkunawan servichikuqkunapas allin kaqkuna-wan mana servichikuq hinam kananku, kay pacha qawasqanchikqa tukurunqam.

³²Munaymanmi mana afanniyoq kanaykichiikta. Soltero kaqkunaqa ocupakun Señorpa kaqninkunallapim payta agradananaqpaq. ³³Casado qarikunañataqmi ocupakunku

kay pachapi kaqkunamanta chaynapi warminta agradananaq. ³⁴Casada warmiqa manam doncella warmi hinachu, *doncella warmiqa Señorpa kaqninkunapim ocupakun cuerponpiwan espirituñpi Diospaq sapaqchasqa kananpaq. Casada warmiñataqmí ocupakun kay pachapi kaqkunamanta chaynapi qosanta agradananaq.

³⁵Kaytaqa nikichik allinnikichikpaqmi, manam harkakuspaychu aswanqa allinta kawsaspa mana hukpi afanakuspa Señorta servinaykichikpaqmi.

³⁶Ichapas *doncella churinmanta pipas piensanman:

—Harkakusqayraykum payayarunman —nispa.

Chaynata piensaspan casarachiya munaptinqa allinmi, casarachichunyá, manam chayqa huchachu. ³⁷Ichaqqa sichu pipas mana obligasqa kachkaspa, libre kasqanman hina munanman warmi churinqa doncellalla kananta hinaspaqa allintam ruran. ³⁸Chaynaqa casarachispaqa allintam ruran, mana casarachispanñataqmí aswan allintaraq ruran.

³⁹Casada warmiqa manam rakikunmanchu qosanmanta pay kawsakuchkaptinqa, qosan wañukuptinmi ichaqqa libreña piwanpas munasqanwan casarakunanaq, ichaqqa Señorpi iñiqwan. ⁴⁰Ichaqqa tanteasqayman hinaqa mana casarakuspanmi aswan kusikuñiyoqqa kanman. Creenim Diospa Espirituñqa ñoqapipas kasqanta.

Taytacha-mamachakunaman ofrecesqa mikuykunamanta

8 ¹Taytacha-mamachakunaman ofrecesqa aychamantaqa llapallanchikmi yachanchik, ichaqqa chay yachasqanchikmantam alabakunchik. Kuyanakuspanchikmi ichaqqa wiñachinakunchik. ²Pipas creekun imam yachasqanta hinaspanqa manaraqmi imatapas yachanchu imaynam yachananta hinaqa. ³Dios kuyaq runaqa Diospa reqsisqanmi.

⁴Chaynaqa taytacha-mamachakunaman ofrecesqa mikuymantaqa yachanchikmi, kay pachapi taytacha-mamachakunaqa manam Dioschu, chullallam Diosqa.

⁵Hanaq pachapipas, kay pachapipas “dios” nisqankuqa kachkanmi, achkallaña dioskuna hinaspa señorkuna kachkaptinpas ⁶ñoqanchikpaqa chullallam Dios-ninchikqa, payqariki Dios Taytam. Paymi rurarqa tukuy imata, ñoqanchikpas paypaqmi kanchik. Chullallam Señorqa, payqariki Jesucristom, paywanmi tukuy imapas unanchasqa karqa, paywantaqmi ñoqanchikpas unanchasqa kanchik.

⁷Ichaqqa manam liiwhu chaytaqa yachanku. Chaymi taytacha-mamachakunanta ñawpaq adoraqkunaqa mikunku chaykunata adorachkaq hina, chaynapim mana sumaqta yachasqankurayku conciencian acusan. ⁸Manam mikusqanchikraykuchu Diosqa chaskiwanchik, manam allinqa kasun mikusqanchikwanchu nitaq mana mikusqanchikwanchu. ⁹Ichaqqa cuidakuychik, yanqataq libre kaynikichik huchallichinman mana ancha yachayniyoq kaqkunata. ¹⁰Sichu chaykunata yachachkaspa mikunki taytacha-mamachakunapa kasqanpi hinaptinñataq conciencianpi iskayrayaq wawqe chay rurasqaykiwan kallpanchakuspa mikurunman chay taytacha-mamachakunaman ofrecesqata. ¹¹Chaynapim iñiyinpi mana sumaq takyaq wawqekiqa urmarunman yachachkaspa rurasqaykirayku. Cristoqariki paypaqmi wañurqa. ¹²Conciencianpi iskayrayaq wawqekunata hukmanyachispaqa paypa contranpi huchallikuspam kikin Cristopa contranpipas huchallikuchkankichik. ¹³Chaynaqa, mikusqaywan wawqey huchallikunan kaptinqa manamá mikusaqchu aychata chaynapi mana huchallichinayaq.

Apostolpa derechonmanta

9 ¹Ñoqaqha ¿manachum *apostol kani? ¿Manachum libre kani? ¿Manachum Señorninchik Jesustaqa rikurqani? ¿Manachum qamkunapas Señorman iñichisqay

kankichik? ²Apostolpaq wakinkuna mana chaskiwaptinpas qamkunaqa reqsiwankichikmi, qamkunata Señorman iñichisqaymi *sello hina sutilla kachkan apostol kasqaymanta.

³Contraypi rimaqkunatam kaynata nini: ⁴Mikunaytawan tomanaytaqa chaskiyamanmi. ⁵Iñiq warmiwan casarakuspayqa kuskam puriymanku wakin *apostolkuna hina, chaynatam ruran Señorpa wawqen Kunapas chaynataq Pedropas. ⁶¿Icha ñoqawan Bernabeyllachu llamkanayku? ⁷¿Pitaq soldado kanman kikinmanta gasta-kuspan? ¿Pitaq uvasta tarpuspa mana rurunta mikunmanchu? ¿Pitaq animalkunata uywachkaspan mana lechenta tomanmanchu? ⁸⁻⁹Yanqataq kaykuna nisqayta cree-waqchik runapa nisqanta hinalla, Moisespa qellqasqan leyipas kaynatam nin:

—Eapi trillaq bueyestaqa amam senqapankichu —nispa.

Diosqa kaytaqa nirqa manam animalkunamanta llakikuspallachu ¹⁰aswanqa ñoqanchikpaq ejemplo kananpaqm. Imaynam chakrapi yapukuqpas, trillakuqpas llamkan pagonta chaskinanpaq, chaynam kay leyqa qellqasqa karqa allinninchikpaq. ¹¹Chaymi ñoqaykupas tarpuchkaq hina espiritumanta kaqkunata willachkaspaykuqa qamkunamanta cosechachkaq hina chaskinayku pagoykuta. ¹²Hukkunapas qamkunamanta pagonta chaskichkaptinqa ñoqaykuqa manachu chaskiymanku?

Ichqaq manam chay derechoykutqa chaskirqanikuchu aswanqa ñakarirqanikum mantienekunaykupaq chaynapi Cristomanta allin noticia willasqayku mana despreciasqa kananpaq. ¹³Qamkunaqa yachankichikmi Diospa templonpi llamkaqkunata ofrendakunamanta mikusqankuta. Templopi animal wañuchiqkunapas animal wañuchisqankupa partentam mikunku. ¹⁴Chaynataqmi Señorpas kama-chirqa allin noticia willakuqkunata willakusqankuwan mantienekunankupaq. ¹⁵Ichqaq manam chay derechoytaqa mañarqaykichikchu nitaqmi qellqamuchkaykichikpas imapas qowanaykichikraykuchu. Wañukuymi aswan allinqa kanman imapas qowanaykichikmantaqa. Qowaptikichikqa manafach alabakuymanñachu.

¹⁶Ñoqapaqa manam alabakunaypaqchu Cristomanta allin noticia willakuuniyqa aswanqa obligacionniymi. Ilmaynaraq kayman allin noticiata mana willakuspayqa! ¹⁷Kikillaymanta ruraptiyqa kapuwanqam premioy. Obligasqa ruraspayqa Diospa kamachisqallantam rurachkani. ¹⁸Chay premioyqa Cristomanta allin noticiata mana pagollapaq willakuymi hinaspas derechoyta mana mañakuspa llamkaymi.

¹⁹Mana pipa sirvienten kachkaspaymi llapallanta servini aswan achka runakunata Cristopaq gananayrayku. ²⁰Judiokunawan kaspayqa judio hinam kani paykunata gananayrayku, Moisespa leynin kasukuqkunawan kaspayqa, leytam kasukuni paykunata gananayrayku, chaynatam rurani leytaqa mana kasukunay kachkaptinpas. ²¹Moisespa leynin mana kasukuqkunata gananayraykum ley mana kasukuq hina kani, chaywanpas Diospa leynintaqa kasukunim Cristopa leyninta kasukuspay. ²²Mana ancha iñiyniyoq-kunawan kaspaymi ñoqapas chayna kani paykuna gananayrayku, sapakamawanmi paykuna hina kani wakillantapas salvanayrayku. ²³Tukuy imamatam rurani Cristomanta allin noticia willakunayrayku hinaspas allin noticiamanta allin kaqkuna chaskinayrayku.

²⁴Yachasqaykichikpi hinapas carrerapiqa achka kallpaskan kupas hukllam chaskin premiotaqa. Qamkunapas kallpachkaq hinayá kawsaychik premio chaskinaykichikpaq. ²⁵Gananakuyipi llapallan kaqkunaqa tukuy imamatam cuidakunku. Paykunaqa ruranku tukuruq premiota chaskinallankupasmi, ñoqanchikmi ichaqra rurachkanchik wiña-wiñaypaq premio chaskinanchikpaq. ²⁶Ñoqaqha kallpani manam ñawsa hinachu nitaqmi peleanipas yanqalla takachkaq hinachu. ²⁷Aswanqa ensayaspaymi cuerpoita kasuchini chaynapi hukkunatapas yachachichkaspay mana qeparunaypaq.

Taytacha-mamachakunapa contranpi yachachikuymanta

10 ¹Munanim wawqe-panikuna kaykuna yachanaykichikta. Ñawpaq abuelonchikkunaqa llapallankum puyupa llantuyninpi karqaku hinaspm llapallanku pasarqaku Puka Lamar Qochanta. ²Chaynapim Moisesmantakama llapallanku bautizasqa karqaku puyuwan hinaspa lamar qochawan. ³Yachachikananchikpaqm i llapallanku mikurqaku huk rikchaq mikuyllata. ⁴Huk rikchaq yakullatataqm paykunaqa tomarqakupas, chay yakuqa qaqamanta lloqsimuqmi, chay qaqaqriki karqa paykunawan riq Cristom. ⁵Aswanqa paykunamantam achkaq mana agradarqachu Diosta chaymi wañuruspanku purunpi qeparurqaku.

⁶Chaykunaqa sucedekurqa ñoqanchikpaq huk ejemplo hina kananpaqm chaynapi paykunapa mana allin munapayasqanta hina ñoqanchikpas mana munapayananchikpaq.

⁷Chaynaqa wakinkuna hinaqa amayá adoraychikchu taytachakunataqa, Bibliam nin:

—Runakunam tiyaykuspanku mikurqaku, tomarqaku hinaspm hatarispanku aychankuta kusichirqaku —nispa.

⁸Wakinkuna huchapakusqanpi hinaqa amayá huchapakusunchikchu, chaynapim paykunamanta huk punchawllapi wañururqaku iskay chunka kimsayoq waranqa runakuna. ⁹Amataqyá Señortapas piñachisunchu Israelpa mirayninp wakinnin hinaqa, paykunamantam wañururqaku culebrakunapa kachusqan.

¹⁰Wakinkunapa rimasqanpi hinaqa amataqyá rimaychikchu Diospa contranpiqa, chayraykum paykunataqa wañuchiq angel wañurachirqa.

¹¹Tukuy chaykunam abuelonchikkunata sucederqa ejemplopoq hinaptimi Dios qellqachirqa qepa tiempokunapi yuyarichiwananchikpaq. ¹²Chaynaqa pipas qaqa hina sayasqanpaq hapikuqqa cuidakuchunyá wichiykunanmanta. ¹³Tentasqa kasqaykichikqa manam maschu wakinkunapa tentasqa kasqanmantataqa. Ichaqa Diosmi confiakuna kasqanrayku mana munanqachu mana aguantay atinaykichikkama tentasqa kanaykichiktaqa. Tentacionkuna hamuptinqa Diosmi vencenaykichikpaq kaqta qosunkichik chaynapi aguantanaykichikpaq.

¹⁴Chaynaqa kuyasqay wawqe-panillaykuna, amayá adoraychikchu taytacha-mamachakunataqa. ¹⁵Yachayniyoq runakuna kaptikichikmi rimapayaykichik, chaynaqa qamkunapuniyá piensaychik nisqaymanta. ¹⁶Diospa bendicionninta mañakuspanchikmi Santa Cenapi vasomanta tomaspa llapa tomaqkunawan hukllawakunchik Cristopa yawarninrayku. Tantata mikunanchikpaq partispaqa llapallan mikuqkunawanmi hukllawakunchik Cristopa cuerponrayku. ¹⁷Tantaqa chullallam. Ñoqanchikqa achkallaña kaspapas huk cuerpollam kanchik llapallanchik huk tantallamanta mikusqanchikrayku.

¹⁸Qawaychik Israel casta runakunapa rurasqanta. Wañuchipusqa Diosman ofrecesqa aycha mikuqkunaqa hukllawasqam kanku *altarpa Diosninwan. ¹⁹Chaynaqa ćimaniy-mantaq? taytacha-mamachaman ofrecesqa aychaqa wakin aychawan iguallam. Chay taytacha-mamachaqa manam imapaqpas valenchu. ²⁰Diospi mana iñiqkuna animalta ofrecespankuqa demoniokunapaqm ofrecepchanku, manam Diospaqchu. Chaynaqa manam munanichu demoniokunawan hukllawakunaykichiktaqa. ²¹Señorpa vasonmanta tomachkaspqa manam demoniokunapa vasonmantaqa tomawaqchikchu nitaqmi Señorpa mikunanmanta mikuchkaspqa demoniokunapa mikunanmantaqa mikuwaqcikchu. ²²¿Señortachu piñachisun? ¿Paymanta aswan kallpayoqchu kanchik?

Libre kaspa kuyanakunanchikmanta

²³Ruraymanmi tukuy ima munasqaytaqa ichaqa manam lliwchu allin. Manam lliwchu allinninchikpaq. Tukuy munasqaytam rurayman ichaqa manam lliwchu espirituwi wiñachikun. ²⁴Wakinkunapa allinnintam maskananchik, manam kiki-lanchikpa allinninchiktachu.

²⁵Plazapi rantipaq kaqtaqa llitwayá mikuychik concienciarayku ama imatapas tapuspa.

²⁶Señorpam tukuy kay pachaqa.

Paypataqmi kay pachapi tukuy ima kallaqpas.

²⁷Sichu Diospi mana iñiq convidasuptikichikqa lliw servisusqaykichiktayá mikuychik ama imatapas concienciaykichikrayku tapuspa. ²⁸Sichu pipas nisunkichik:

“Kay aychaqa taytachakunaman ofrecesqam karqa” nispá hinaptinga amayá mikuychikchu willakusqanrayku hinaspa concienciarayku. ²⁹Rimachkaniqa hukpa conciencianmantam, manam qamkunapamantachu.

Ichapas huk kaqnin tapukunman:

—¿Imanasqataq libre kayniytaqa huk runaqa juzgawanman conciencian-raykuqa? ³⁰Graciasta Diosman qospay mikuptiyqa ¿imanasqataq contrayıpiqá rimanmanku graciasta qospay mikusqaymantaqá? —nispá.

³¹Mikuspapas tomaspapas otaq huk rikchaqta ruraspapas llapantayá ruraychik Dios honrasqa kananpaq. ³²Amayá huchallichichikchu judiokunatapas nitaq mana judiokunatapas nitaq Diospi iñiqkunatapas. ³³Ñoqqa llapallankutam agradayta munani lliwpi, manam maskani kikiy়া allinniytachu aswanqa wakinkunapatam chaynapi salvasqa kanankupaq.

11

Warmikunaqa imaynam huñunakuyipi kanankumanta

²Wawqe-panikuna, alabaykichikmi yuyariwasqaykichikmanta hinaspa yachachisqaykunaman hina rurasqaykichikmanta. ³Ichaqa munaniam kay yachanaykichikta: Cristoqa llapa qaripa umanmi, qariñataqmi warminpa uman chaynataqmi Diosmanta Cristopa uman. ⁴Sichu huk runa sombreronti Diosta mañakunqa huñunakuyipi otaq Diosmanta willakunqa hinaspaqa umantam penqayman churan. ⁵Sichu huk warmi qala umalla Diosta mañakunqa otaq Diosmanta willakunqa hinaspaqa umantam penqayman churan, payqariki uman kachiy-kachiy ritusqa hinam kachkan. ⁶Huk warmi umanta mana tapakuspaqa allinmi kanman rutuchikuynin. Sichu uman rutuchikuynin otaq kachiy-kachiy kaynin penqaypaq kaptinqa tapakuchunyá. ⁷Qariqa manam umantaqa tapakunanchu. Payqa Diosman rikchakuqmi hinaspa Dios hatunchaqmi, warmiñataqmi qari hatunchaq. ⁸Qariqa manam warmimantachu karqa aswanqa warmim qarimanta karqa. ⁹Qariqa manataqmi warmiraykuchu unan-chasqa karqa aswanqa warmim qarirayku. ¹⁰Chayraykum warmiqa umanta tapakunan qariman sujetasqa kasqanta angelkunamanpas qawachinanpaq. ¹¹Chayraykum Señorta servinankupaqqa qaripas warmipas yanapakunanku. ¹²Warmitaqa Diosmi ruraraq qarimanta chaynataqmi qaripas nacemun warmimanta ichaqa llapallanmi hamun Diosmanta.

¹³Qamkunayá tanteaychik: ¿Allinchu kanman huk warmi mana umanta tapakuspan Diosta mañakuyin? ¹⁴Costumbrepunim yachachiwanchik, qaripa chukchasapa kaynin-qariki penqaypaqmí. ¹⁵Warmipaqñataqmi chukchasapa kayninqa kusallaña rebosawan hina umanta tapakunarpaq. ¹⁶Pipas kaymanta discutiya munaspaqa yachachunyá, ño-qanchik ukupipas nitaq huñunasqa iñiqkunapipas manam kanchu huk costumbreqa.

Santa Cenapi mana allin rurasqankumanta

¹⁷Kayta qellqamuspayqa manam alabaykichikmanchu, huñunakuyunikichikpim mana allinta rurachkankichik, huñunakuyuchikqa allinta ruranaykichikpaqyá. ¹⁸Adoranaykichikpaq hufunakuptikichiksi qamkunapi rakinakuykuna kan. Cheqaptam wakintaqa creeni. ¹⁹Cheqaptam qamkunapiqa rakinakuykuna kanan chaynapi pikunam cheqap iñiqkuna kasqan yachanapaq. ²⁰Huñunakuspa Santa Cenata tomaptikichikqa manañam Señorpa Santa Cenanñachu. ²¹Santa Cena horam puntata sapakama mikuya qallaykunkichik, wakinnekichikñataqmi yarqaymanta kachkankichik, hukkunañataqmi sinkakuchkankichik. ²²¿Manachu wasikichikpi imapas kan chaypi mikunaykichikpaq hinaspa tomanaykichikpaq? Chaynata ruraspaqa Diospi iñiq chaypi huñunakuqkuntam desprecianekichik hinaspm penqayman churankichik wakchakunata. ¿Imatataq nikichikman? ¿Alabaykichikmanchu? ¡Manam kaymantaqa alabaykichikmanchu!

Santa Cenamanta

(Mt 26:26-29. Mr 14:22-25. Lc 22:14-20)

²³Kay yachachisqayataqa kikin Señormantam chaskirqani. Entregasqa kasqan tutam Señor Jesus hapiykurqa tantata. ²⁴Diosman graciasta qoykuspanmi pakiykurqa hinaspm nirqa:

—Mikuychik, kaymi cuerpo qamkunarayku entregasqa. Kaynatam rurankichik qamkunapas yuyariwanaykichikpaq —nispa.

²⁵Cenayta tukuruspanñataqmi vasota hapiykuspan nirqa:

—Kay vasoqa yawarniywan rurasqay mosoq contratom. Sapa kuti kayta tomaspam yuyariwankichik —nispa.

²⁶Sapa kuti kay tantata mikuspm hinaspa kay vasomanta tomaspm Señorpa kutimunankama wañusqanmanta willakunkichik.

Santa Cenaqa imaynam tomanamanta

²⁷Chaynaqa, pipas mana chaypaq hina kachkaspa Señorpa tantan mikuqqa hinaspa Señorpa vasonmanta tomaqqa Señorpa cuerponpa hinaspa yawarninpa contrampim huchallikuchkan. ²⁸Chaynaqa sapakamayá sonqonta tapukuchun manaraq tantata mikuchkaspa otaq vasomanta manaraq tomachkaspa. ²⁹Sichu pipas mikunqa hinaspa tomanqa Señorpa cuerpon kasqanta mana piensarispas hinaspaqa mikunqapas tomanqapas kikinpa castigonpaqmi. ³⁰Chayraykum qamkuna ukupiqa achkaq kachkan onqosqa hinaspa eqoyasqa, wakinqa wañukunkuñam. ³¹Sichu sonqonchikta sumaqta tapukuptinchikqa Señorqa manachá juzgawachwanchu. ³²Juzgaspam Señorqa castigawanchik chaynapi mana Diospi iñiqkunawan kuska mana condenasqa kananchikpaq.

³³Chaynaqa wawqe-panillaykuna, Santa Cenapaq huñunakuspaqa suyanakuychikyá kuska mikunaykichikpaq. ³⁴Pipas yarqaymanta kaspaqa wasinpiyá mikumuchun chaynapi huñunakuypi chayna rurasqaykichikmanta Dios mana castigasunaykichikpaq. Wakin asuntokunataqa chayamuspayñam allichasaq.

Atiyninta Chuya Espiritu rakiwasqanchikmanta

12 ¹Wawqe-panikuna, yachanaykichiktam munani atiyninta Chuya Espiritu sapakamaman rakiwasqanchikmanta.

²Qamkunaqa yachankichikmi, Diosman manaraq iñichkaptikichikqa mana rimaq taytacha-mamachakunata adoranaykichikpaqmì diablo pantachisurqan-kichik. ³Chaynaqa kaytayá yachaychik “Jesusqa ñakasqayá kachun” niq runaqa manam Diospa Espiritunpa atiyninwanchu rimachkan. Manataqmi pipas ninman-chu: “Jesusqa Señormi” nispaga mana Chuya Espíritu yanapaptinqa.

⁴Achka rikchaq atiyunkunam kan ichaqa chaykunaqa kikin Espiritullamantam. ⁵Achka rikchaq ruraykunapim servikuchwan ichaqa huk Señorllatam servinchik. ⁶Achka rikchaq kaqkunamat rurachwan ichaqa kikin Diosllam llapallanta runakunapi ruran. ⁷Diosmi sa-pakamaman qon Chuya Espiritupa atiyninta llapallanca allinninpaq. ⁸Espirituntakamam wakinman qon yuyaywan rimananpaq, hina chay Espirituntakamallataqmi wakinman-pas qon yachaywan rimananpaq. ⁹Chay Espirituntakamallataqmi wakinmanpas qon atiyta iñinanpaq, wakinmanñataq onqoqkunata sanoyachinanpaq, ¹⁰wakinmanñataq *milagrokunata rurananpaq, wakinmanñataq Diospa revelasqanta chaskispan willaku-nanpaq, wakinmanñataq mana allin espiritukunamanta cheqap Espirituta reqsinanpaq, wakinmanñataq mana yachasqan idiomakunata rimananpaq hinaspa wakinmanñataq chay idiomakuna uyarisqanta entiendechinanpaq. ¹¹Aswanqa tukuy kaykunataqa ruran kikin Chuya Espiritullam, paymi munasqanman hina sapakamaman qon kaykunataqa.

Iñiqkunaqa huk cuerpolla kasqanchikmanta

¹²Cuerpoqa huklla kachkaspapas achka parteyoqmi, achka parteyoq kachkaspa-pas huk cuerpollam, chaynam Cristopas. ¹³Llapallanchikmi judiopas, *griegopas, sirvientepas hinaspa librepas chulla Espiritullawan bautizasqa karqanchik chay-napi huk cuerpollaña kananchikpaq, chulla Espiritullatataqmi chaskirqanchikpas.

¹⁴Cuerpoqa manam huk parteyoqllachu aswanqa achka parteyoqmi. ¹⁵Sichu chaki ninman: “Ñoqaqa manam makichu kani chaymi mana cuerpopachu kani” nispas, chaynata nispapas manam dejarunmanchu cuerpopa parten kaytaqa. ¹⁶Sichu rinripas ninman: “Ñoqaqa manam ñawichu kani chaymi mana cuerpopachu kani” nispas, chaynata nispapas manam dejarunmanchu cuerpopa parten kaytaqa. ¹⁷Lliw cuerpo ñawilla kaptinqa ɿimaynataq uyarichwan? Otaq lliw cuerpo rinri-lla kaptinqa ɿimaynataq muskichwan? ¹⁸Chaynaqariki Diosmi churarqa cuerpopa partenkunataqa munasqan sitiopi. ¹⁹Llapallan partekuna huknillan kaptinqa ɿmay-pitaq kanman cuerpoqa? ²⁰Achka parteyoq kaspapas hukllam cuerpoqa.

²¹Manam ñawiqa ninmanchu makita: “Manam necesitaykchu” nispaga, nitaqmi umapas ninmanchu chakita: “Manam necesitaykchu” nispaga. ²²Aswanqa cuer-popa taksachan kaqkunataraqmi mastaqqa necesitanchik. ²³Cuerpopi mana ancha kuyasqanchikkunatam aswan sumaqtaraq pachachinchik, mana qawachikunapaq kaq-kunatañataqmi pakanchik. ²⁴Qawachikunapaq kaqkunatam ichaqa mana pakanchikchu. Diosmi ruraraq cuerpopi mana ancha kuyasqa kaqkuna kuyasqa kananpaq, ²⁵chaynapi cuerpopi kaqkunaqa munasqankuta mana rurakunankupaq, aswanqa lliw partekunamanta sapakama sientinakunankupaq. ²⁶Cuerpopa parten ñakariptinqa wakinkunapas ñakarintaqmi, huknin parten allin kuyasqa kaptinqa llapallantaqmi kusikunku.

²⁷Qamkunaqa Cristopa cuerpon kaspam sapakama kankichik chay cuerpopa par-tén. ²⁸Diosmi iñiqkuna ukupi puntata churarqa *apostolkunata, iskay kaqpiñataqmi churarqa Diosmanta willakuqkunata, kimsa kaqpiñataqmi churarqa yachachiqkunata, chaymantañataqmi churarqa *milagrokuna ruraqkunata, onqoqkuna sanoyachiq-kunata, yanapakuqkunata, dirigentekunata hinaspa mana yachasqan idiomakuna

rimaqkunata.²⁹ ¿Llapallanchu apostolkuna? ¿Llapallankuchu Diosmanta willakuqkuna? ¿Llapallanchu yachachiqkuna? ¿Lliwchu milagrokuna ruraqkuna?³⁰ ¿Lliwtaqchu onqoqkuna sanoyachi yatiqkunapas? ¿Rimankupas llapallankuchu mana yachasqan idiomakunata? ¿Llapallankutaqchu entiendechiyta yachanku chay rimaqkunapa nisqanta? ¡Manam!³¹ Qamkunaqa maskaychik Diospa qosqan allinnin kaqkunatayá.

Kuyakuymanta

Ñoqam ichaqa qawachisqaykichik imaynam aswan allin kawsanaykichikta.

13 ¹Sichu ñoqa rimayman runakunapa chaynataq angelkunapa idiomampipas ichaqa mana kuyakuyniyoq kaspayqa campanapa otaq platillopa waqaynin hinallam kani. ²Sichu willakuymanta Diospa revelawasqankunata, reqsiymantaq kunankama manaraq pipapas yachasqankunatawan tukuy rikchaq yachaykunatas, kapuwanmantaq iñiyni orqokunata maymi kasqanmanta suchuchinayaq, ichaqa mana kuyakuyniyoq kaspayqa manam imapaqpas valenichu.

³Sichu aypuruyman tukuy kapuqniykunata, cuerpoytapas entregaymantaq kañasqa kananpaq, ichaqa mana kuyakuyniyoq kaptiyqa chaykuna rurasqaypas manam valenchu.

⁴Pipas kuyakuyniyoqqa pacienciakuqmí, imapas qokuykuqmí, manam envideosochu, manam alto tukuqchu, manam alabakuqchu, ⁵manam penqaypaq ruraqchu, manam kikillanpaq munaqchu, manam piñakuqchu, nitaqmi cheqnikuqchu. ⁶Manataqmí kusikunchu hukpa huchankunamatapas aswanqa cheqap kaqmantam kusikun. ⁷Tukuytam aguantan, tukuytam creen, tukuytam confianzawan suyan, tukuytam pacienciakun.

⁸Kuyakuyqa wiñaypaqmi, hamunqam tiempo Diospa revelasqankunata manaña willakunapaq, manañam rimanqakuchu mana yachasqanku idiomakunatas, yachaypas manañataqmí kanqachu. ⁹Wakillantam yachanchik, wakillantataqmí Diospa revelasqankunatas willakunchik. ¹⁰Llapallanta yacharuptinchikqa wakillan yachasqanchikmi chinkarunqaña.

¹¹Taksallaraq kaspayqa warma hinam rimarqani, piensarqani, yuyaymanarqani, hatunyaruspaymi ichaqa manaña warma hinañachu rurani. ¹²Chaynam kunanpas tukuy imata qawachkanchik chinka-chinkallata mana rikukuq espejopi hina, ichaqa huk punchawmi imam kaqta rikusunchik. Kunanqa reqsini wakillantam, chay punchawmi ichaqa tukuy imata reqsisaq imaynam ñoqata Dios reqsiwasqanta hina. ¹³Kunanqa takyachkan iñiyllam, confianzawan suyayllam hinaspa kuyauyllum. Kay kimsanmanta aswan allinqa kuyauyllum.

Mana yachasqanchik idiomakunamanta

14 ¹Kuyakuyniyoq kayta maskaspayá munaychik Chuya Espiritupa qosqan-kuna chaskiyta, chaymantapas aswan mastaqá munaychik Diosmanta willakuuytayá. ²Pipas mana yachasqan idiomakuna rimaqqá Diosllatam rimapayan, manam runakunatachu, chaytaqa manam pipas entiendenchu Espiritupa yanapakuyninwan pakasqa kaqkunata rimachkaptinpas. ³Diosmanta willakuqmí ichaqa runakunaman willan espiritupi wiñanankupaq chaynapi kallpanchasqa hinaspa consuelasqa kanankupaq. ⁴Mana yachasqan idiomakuna rimaqqá kikillanmi espirituñpi wiñan, Diosmanta willakuqñataqmí wiñachin uyariqnin iñiqkunata.

⁵Ñoqaqa munaymanmi mana yachasqaykichik idiomakunata llapallaykichik rimanaykichikta ichaqa mastaqá munani Diosmanta willakunaykichiktam. Chay ruraymi aswan allinqa mana yachasqanchik idiomakuna rimaymantaqá. Mana yachasqanchik

idiomakunata rimaspaqa imam nisqantam willana iñiqkuna espiritupi wiñanankupaq. ⁶Wawqe-panikuna, sichu ñoqa watuspay rimapayaykichikman huk idiomakunapi hinaptinqa chayqa manam servisunkichikmanchu imapaqpas. Diospa revelawasqanta otaq yachasqayta willaptiyimi ichaqa servisunkichik. Servisunkichiktaqmí imam pasanmantा willaptiyas chaynataq Diospa palabranmanta yachachiptyas.

⁷Ejemlopaqyá churasunchik qenatawan arpata. Mana tononpi waqaptinqa manam yachachwanchu imam tocasqantapas. ⁸Guerrapi cornetilla mana allinta waqaptinqa manam pipas alistikunmanchu peleananpaq. ⁹Chaynam kanman qamkunapipas, mana entiendenata rimaptikichikqa ¿imaynatataq yachanmanku ima nisqaykichiktapas? ¡Yanqachiki rimawaqchik! ¹⁰Kay pachapiqa achka idiomakunam kachkan ichaqa llapallanmi entiendenapaq. ¹¹Pipas huk idiomapi rimapayawaptin mana entiendespayqa huklaw nacionniyoq runa hinam kani chay runapaq, ñoqapaqpas chay runaqa huklaw nacionniyoq runa hinam. ¹²Chaynaqa qamkunapas Diospa qosqanta aswan mas chas-kiyta munaspaqa, maskaychik llapanmanta llalliqtqaq wawqe-panikuna wiñachiytyatá.

¹³Chaynaqa pipas mana yachasqan idiomata rimaspanqa Diostayá mañakuchun chay rimasqanta uyariqninkunaman entiendechinanpaq. ¹⁴Mana yachasqay idiomapi Diosta mañakuptiyqa espiritullaymi mañakuchkan ichaqa manam yachanichu imam nisqaytapas. ¹⁵¿Hinaptinqa imatataq rurayman? Diostaqa mañakusaqmi espirituwanpas chaynataq yuyayniywanpas. Takisaqtqami espirituwanpas chaynataq yuyayniywanpas. ¹⁶Sichu espirituman hina mana yachasqayki idiomapi Diosta alabaptikiqa mana entiendeq runaqa manam atinmanchu qanwan kuska gracias qoyta imam nisqaykita mana entiendesqanrayku. ¹⁷Diosman gracias qosqayki allin kaptinpas, huknikiqa manam wiñanchu espiritunpi. ¹⁸Graciastam qoni Diosman qamkunamantapas masta huk idiomakuna rimasqaymanta. ¹⁹Iñiqkunapa huñunaku-nanpim ichaqa munani llapa runakunapa entiendesqan pichqa palabrallapas rimaya, mana yachasqanku idiomapi chunka waranqa palabrukuna rimanaymantaaq.

²⁰Wawqe-panikuna, amañayá piensaychikchu wawakuna hinaqa, wawakuna hinaqa kaychik mana allinkunallapaqyá, aswanqa yuyayniyoq runakuna hinaña-yá piensaychik. ²¹Bibliam nin:

Sasa rimana idiomapim
chay runakunaman rimapayasaq,
chaywanpas manam kasuwanqakuchu, ninmi Señor.

²²Chaynaqa huk idiomakunapi rimayqa *milagro hinam mana iñiqkunapaq, manamá iñiqkunapaqchu, Diomanta willakuymi ichaqa señal hina iñiqkunallapaq. ²³Llapallan iñiq-kuna huñunasqa kachkaspa huk idiomakunapi rimaptinkuqa manaraq yachaqa otaq mana iñiqqa yaykuramuspan “Kaykunaqa locoyarusqakum” ninqa? ²⁴Diomanta llapallanku willakuchkaptinku mana iñiqpas otaq manaraq yachaqpas yaykuramuptinqa llapallankum huchanta qawachispa convencechinqaku. ²⁵Chaynapim sonqonpi pakasqaku-napas yachasqa kanqa hinaptinmi qonkorakuykuspan Diosta adoranqa:

—Cheqaptapunim Diosqa qamkunawan kasqa —nispa.

Huñunakuypiqá imaynam ruranamanta

²⁶Chaynaqa wawqe-panillaykuna, huñunakuptikichikqa wakinmi takin, wakin-nataqmí yachachin Diospa yachachisqanta. Wakinñataqmí Diospa revelasqanta

willakun, wakinñataqmi mana yachasqan idiomata riman, wakinñataqmi chay rimasqanta entiendechin, llapallantayá ruraychik iñiqkuna espirituñpi wiña-nankupaq.²⁷ Mana yachasqan idiomapi huk kaqnin rimaptinqa iskay-kimsallayá muyuyninpi rimachunku hinaptin huknininñataq uyariqkunaman entiendechichun imam nisqanta.²⁸ Iñiqkuna huñunasqa kachkaptin uyariqkunaman mana pipas entiendechiq kaptinqa amayá pipas rimachunchu mana yachasqan idiomapi-qá, rimaspacha-rimachunku kikinkupaqyá hin spa Diosllapaqyá.²⁹ Diosmanta willakuqkunapas rimachunku iskay-kimsallayá hinaptin wakinkunañataq yuyaymanachun imam nisqankupi.³⁰ Huk kaqnin tiyaq runaman Dios revelaptinqa punta rimaqqa upallachunyá.³¹ Chaynapim Diospa revelasqan chaskiçkunaqa llapallaykichik sapakama rimankichik llapallan uyariqkuna yachanankupaq hin spa kallpanchakunankupaq.³² Diospa revelasqan willakuqkunaqa sujetananmi espiritunta.³³ Diosqa hawka kananchiktam munam, manam chaqwa ruraytachu.

Huñunakuyinpi llapallan iñiqkunapa rurasqanman hinam³⁴ warmikunaqa upallalla kananku huñunakuyipiqa, manam rimanankuchu aswanqa kasukunankum Diospa leyninpi kamachikusqanman hina.³⁵ Imatapas yachayta munaspasaqa wasipiñayá qosanta tapuchun, huñunakuyipi warmipa rimayninqa penqaypaqmi.

³⁶ Yachanaykichikmi, Diospa palabranqa manam qamkunawanchu qallarirqa, manataqmi qamkunallataqchu chaskirkankichikpas.³⁷ Pipas Diosmanta willakuqpaq hapikuspanqa otaq Chuya Espiritupa yachachisqanpaq hapikuspanqa yachachunyá qamkunaman kay qellqamusqayqa Señorpa kamachikuñin kasqanta.³⁸ Diospa kamachikusqanta mana chaskiq runaqa manam chaskisqachu.

³⁹ Wawqe-panikuna, Diosmantayá aswanqa willakuychik, amataqyá harkakuy-chikchu mana yachasqanku idiomakunapi rimanankutapas.⁴⁰ Chaynaqa tukuy imayá rurasqa kachun respetowan hin spa ordenninpi.

Cristopa kawsarimusqanmanta

15 ¹Wawqe-panikuna, Cristomanta allin noticia willasqaytayá astawanraq ya-chaykachisqaykichik, chayqariki chaskisqaykichik noticiam, chaywantaqmi qamkunaqa qaqa hina sayachkankichik.² Chay allin noticiawanmi qamkunaqa salvasqa kankichik willasqayman hina chaskispaqa, mana chayqa yanqapaqchiki iñirqankichik.

³Llapallanmanta llalliqtqa chaskisqayman hinam yachachirqaykichik, Bibliapa nisqanman hinapas Cristoqa wañurqa huchanchikkunarykum.⁴ Bibliapa nisqanman hinam pampasqa kaspan kawsarimurqa kimsa punchawninman.⁵ Hinaspam rikuriykurqa Pedroman, chaymantañataqmi rikuriykurqa *apostolninkunaman,⁶ chaymantañataq pichqa pachak masnin huñunasqa wawqe-panikunaman. Wakinkunaqa kawsakuchkanraqmi, wakinkunam ichaqa wañukunña.⁷ Chaymantañataqmi rikuriykurqa Jacoboman, chaymantañataq llapallan apostolkunaman.

⁸Qepatañataqmi ñoqaman rikuriyuwarqa mana tiemponpi nacekuqman hina.⁹ Ñoqaqariki llapallan *apostolkunamantapas taksan kaqpaqmi hapikuni, ñoqqaq manamá apostolwan sutichawanankupaq hinachu kani iñiqkunata ñakarichisqayrayku.¹⁰ Ichqaq Dios favorecewaptinmi kunanqa apostolña kani, paypa favorecewasqanqa manamá yanqachu karqa, ñoqqaq llamkachkani wakin apostolkunamantapas mastaraqmi, ichqaq manamá kikillaymantachu llamkachkaniqa aswanqa ñoqapi kaq Diospa favorini mi llamkarqa.¹¹ Manam imananchu ñoqa willakuptipas otaq payku-na willakuptinpas, kay willakusqaykuraykum qamkunapas iñirqankichik.

Wañukuqkunapa kawsarimunanmanta

¹² Willakunikuqa Cristopa kawsarimusqanmantam, hinaptinqa ćimaynamá wakinnekichikqa ninkichik:

—Wañuqkunaqa manam kawsarinchu —nispaqa?

¹³ Wañuqkuna mana kawsariptinqa manachiki Cristopas kawsarirqachu. ¹⁴ Cristo mana kawsariptinqa yanqachiki kay willakusqaykuqa, manataqchiki iñisqaykichikpas valenchu.

¹⁵ Chayna kaptinqariki ñoqaykuqa kaniku Diospa llulla testigonkunach “Diosmi kawsari-chirqa Cristota” nisqaykumanta. Wañuqkuna mana kawsariptinqa manataqchiki Diospas Cristota kawsarchirqachu. ¹⁶ Wañuqkuna mana kawsarimuptinqa manataqchiki Cristopas kawsarimurqachu. ¹⁷ Cristo mana kawsarimuptinqa yanqapaqchiki iñirqankichik, chay-naqa hinallaraqchiki huchapi kachkankichik. ¹⁸ Chayna kaptinqa Cristopi iñikuqkunapas wañukuspaqa chinkasqachiki kachkanku. ¹⁹ Kay pachapi kawsanallapaq Cristopi confia-kuspanchikqa llapa runakunamantapas aswan mas llakipayanam kachkanchik.

²⁰ Ichaqariki cheqaptam Cristoqa kawsarimurqa, payqa wañuqkunamanta punta kawsarimurqmi. ²¹ Imaynam wañuy kay pachaman yaykumurqa huk runantakamalla lla chaynataqmí kawsarimuypas hamurqa huk runantakamalla. ²² Imaynam Adanpa huchallikusqanwan llapallan runa wañunchik, chaynallataqmí Cristopi iñiqkunapas llapallanchik kawsarimusunchik. ²³ Ichaqa sapakamam qatinasnínpi kawsarimunqa: Cristom puntata kawsarimurqa, pay hamuptinñataqmí iñiqninkuna kawsarimunqa. ²⁴ Chaymantañam chayamunqa tukupay tiempo, chay tiempopiqa Cristom llapallan atiyniyoqkunata, munayniyoqkunata hinaspa autoridadkunata chinkarachispán Dios Taytanmanña munaychakusqanta qoykunqa. ²⁵ Cristoqa munaychakunapu-nim llapallan enemigonkunata Dios saruchinankama. ²⁶ Qepallaña chinkachinapaq kaq enemigoqa wañuymi. ²⁷ Diosmi tukuy imata Cristowan saruchirqa. Bibliam nin:

—Tukylla imapapas hawapimya churaykurqanki —nispa.

Diosqa manam pipapas sarusqanchu karqa, aswanqa paymi Cristowan saruchin tukuy imata. ²⁸ Cristo tukuy imata munaychakuruspanñam paypas Taytanpa munaychakusqan kanqa, chaynataqa ruranga imaynam paytatas Taytan tukuy imata saruchisqanman hinam. Chaynapim Diosña tukuy imakunapipas chaynataq runakunapipas munaychakunqa.

²⁹ Wakin iñiqkunam bautizakunku wañuqkunaryaku. ¿Imanasqataq chaytaqa ruranku kawsarimuy mana kachkaptinqa? ³⁰ Chaynaqa ñoqaykupas ćimapaqtaq peligrollapi tukuy tiempo kachkaniku? ³¹ Arí wawqe-panikuna, sapa punchawmi wañuya patanpi kachkani. Ichaqa Señor Jesucristopi iñisqaykichikraykum kusisqa kani. ³² Ñoqaqa purun animalkunawanpas pelearqanitaqmí Efeso llaqtapi, chay-wanqa ćimatataq horqokuni? Wañuqkuna mana kawsarimuptinqa allintam ninku:

—Mikukusun, tomakusun, ichapas paqarin wañukusun —nispa.

³³ Amayá engañachikuychikchu chayna rimaqkunawanqa. Mana allin amistadkunaqa urmachinmi allin kawsaqkunatapas. ³⁴ Yuyaynikichikman kutirisipayá ama huchallikuychikchu. Wakinnikichikqa manaraqmi Diosta reqsinkichikchu, penqarikunaykichikpaqmí kaytaqa nikichik.

Wañuqkunapa imaynam kawsarimunanmanta

³⁵ Ichapas pipas tapukunman:

—¿Imaynatataq wañuqkunaqa kawsarimunqa? ¿Imayna cuerpoqtaq kawsarimunqa? —nispa.

³⁶ ¿Upa tukuchkankichum? Muhuqa chinkarunmi chay muhumanta mosoq planta wiñaramuptinqa. ³⁷ Tarpunchikqa manam plantatachu aswanqa muhullatam trigo kaptinpas otaq sapaq muhu kaptinpas. ³⁸ Chaymantaqa Diosñam sapakamata wiñachin imayna sayayniyoqtapas munasqanman hina. ³⁹ Manam llapa aychaqa huk rikchaq aychallachu, runakunapa aychanqa huk rikchaqmi, huk rikchaqtaqmí animalkunapa aychanpas, raprayoqkunapa aychanpas chaynataq challwakunapa aychanpas.

⁴⁰ Kachkantaqmi cielokunapi qawasqanchik kaqkunapas chaynataq kay pachapi kaqkunapas. Cielokunapi kaqkunapa sumaq kayninja huk rikchaqmi, huk rikchaqtaqmí kay pachapi cueropunkapa sumaq kayninpas. ⁴¹ Intipa achkiyininqa huk rikchaqmi killapa achkiyinmantaqa, huk rikchaqtaqmí sapakama lucerokunapa achkiyinpas.

⁴² Wañuqkunapas huk rikchayniyoqmi kanqaku kawsarimuspankuqa. Wañuqta pam-pantinchikqa ismurunmi, kawsarimuspanmi ichaqa manaña wañunqachu. ⁴³ Wañuqpa ayantaqa pampanchik millakuypaqtam, kawsarimunqam ichaqa achkirichkaqña. Pampanchikqa manaña kallpayoqtam, kawsarimunqam ichaqa kallpasapallaña.

⁴⁴ Pampanchikqa aycha cuerpollatam, kawsarimunqam ichaqa espirituman hina cuerpoqña, kanmi kay pachapaq cuerpo, kantaqmi espirituman hina cuerpapas.

⁴⁵ Bibliah nin:

—Punta kaq Adanmi kawsaq runaña karqa, qepa kaq Adanñataqmi kachkan kawsachikuq Espirituña —nispa.

⁴⁶ Manam espiritumanta kaqchu punta cuerpoqa aswanqa aychamanta kaqmi, chaymantañam Espiritumanta cuerpoqa. ⁴⁷ Punta kaq Adan sutivoq runaqa allpamanta rurasqam karqa kay pachapaq, qepa kaq Runam ichaqa hanaq pachamanta hamurqa. ⁴⁸ Kay pachapaqmi runaqa rurasqa karqa, kay pachapaqtaqmí runakunapas kanchik. Hanaq pachamantam Cristoqa karqa, hanaq pachapaqtaqmí iñiqkunapas kanchik. ⁴⁹ Imaynam rikchakunchik allpamanta rurasqa runaman, chaynataqmi rikchakusun hanaq pachapi kaqmanpas.

⁵⁰ Nikichikmi wawqe-panikuna, aychayoq-yawarniyoq runaqa manam yaykunachu Diospa munaychakusqanmanqa, tukuruqlla kaqpas manataqmi chaskinmanchu mana tukuq kaqtaqa. ⁵¹ Kunanmi nikichik manaraq pipapas yachasqanta: Manam lliwchu wañusunchik ichaqa lliwmi hukniraqman tikrasqa kasunchik. ⁵² Huk qemchiyllatam tikrasqa kasunchik qepa kaq cornetillata tocaykuptin. Hinaptinmi wañuqkuna kawsarimunqa manaña wañunankupaq, ñoqanchikpas tikrasqam kasunchik. ⁵³ Kay tukuruqla cuerponchikmi mosoq pachawan pachakuchkaq hina tikrakunqa mana tukuqman, wañuqla cuerponchikñataqmi tikrakunqa wiñaypaq kaqman. ⁵⁴ Kay tukuruqla cuerponchikmi mana tukuqmanña pachakunqa, kay wañuqla cuerponchik manaña wañuqwan pachakuruptinñataqmi cumplikunqa Bibliapa kayna nisqan:

Dios venceruptinmi wañuyqa
millpusqaña rikurirunqa.

⁵⁵ Yaw wañuy ¿imaynataq vencewaq?
¿Maytaq wañuchina puyaykiqa?

⁵⁶ Wañuypa puyanmi hucha, huchanchikmantañataqmi Diospa leynin condenawan-chik. ⁵⁷ Ichaqa gracias kachun Diosman Señor Jesucristowan vencesqanchikmanta.

⁵⁸Chaynaqa kuyasqay wawqe-panikuna, qaqha hina sayaspayá aswan llamkaychik Señorpa ruraynинpi. Señorwan llamkasqaykichikqa manam yanqapaqchu kanqa.

Iñiqkunapaq ofrendamanta

16 ¹Galacia lawpi iñiqkunaman kamachisqaypi hinayá wawqe-panikuna-paq ofrendaykichikta huñuychik. ²Sapakamayá Sapa domingo huñuychik ofrendaykichikta ganasqaykichikman hina chaynapi chayamuptiyraq mana huñuchkanaykichikpaq. ³Chayamuspayñataqmí ofrendaykichiktaqa cartantinta apachisaq Jerusalen llaqtaman akllasqaykichik runakunawan. ⁴Rinay kaptinqa ñoqawanmi rinqaku.

Pablopriy munasqanmanta

⁵Hamuspayqa Macedonia lawninta muyuramuspam qamkunaman chayamusaq. ⁶Yaqachusmi unay kariyman qamkunawanqa, ichayá karuyman tukuy para tiempopas chaynapi mayta rinaypaqpas yanapaykuwanaykichikpaq. ⁷Manam pasadalla qaway-kuytaqa munanichu, Señor munaptinqa qamkunawan unay kytam munani. ⁸Ichaqa Efeso llaqtapim kasaq *Pentecostes Fiestakama. ⁹Punku hinam kicharayachkan Señormanta aswan masta willakunapaq, achkaqtaqmi contraparteykunapas kachkan.

¹⁰Timoteo chayaramuptinqa amam llakisqataqa qawankichikchu, paypas llamkan ñoqa hinam Señormanta willakuypi. ¹¹Chaynaqa amayá pipas despreciachunchu, yanapaykuspayá allinllata ñoqaman kutirichimuychik, wakin wawqekunapiwanmi paytaqa suyachkaniku.

¹²Iñiqmasinchik Apolostaqra ruegarqaním wawqekunawan qamkunaman hamunapanq aswanqa manaraqmi hamuya munarqachu, payqa hamurunqa tiempon karuptinñam.

Saludokunamanta

¹³Cuidakuspayá qaqha hina sayaychik iñiynikichikpi. Valorchakuspayá kallpan-chakuychik. ¹⁴Tukuy imatapas kuyakuywanyá ruraychik.

¹⁵Yachankichikmi wawqe-paniykuna, Estefanasqa wasinpi kaqkunapiwanmi Grecia lawpi puntallataraq Cristoman iñikurqaku hinaspmi iñiqkunata tukuy son-qowan servichkanku. ¹⁶Qamkunapas chayna runakuna kasunaykichiktam munani, kasuychiktaqyá llapallan llamkaqmasinchikkunatas. ¹⁷Kusikunim Estefanaspa, Fortunatopa chaynataq Acaicopa hamusqanwan. Mana kaypi kaptikichikqa paykunam rurarqaku qamkunapa ruranaykichikta. ¹⁸Paykunamá kallpanchawarqa, kallpanchasurqankichiktaqmi qamkunatas chaynaqa reqsikuychikyá paykunata.

¹⁹Asia lawpi iñiqkunam saludamusunkichik, Aquilawan Priscilapas Señorpa sutinpim anchallataña saludamusunkichik, saludamusunkichiktaqmi wasinpi huñunakuq iñiqkunapas. ²⁰Llapallan wawqe-panikunam saludamusunkichik. Lliwyá saludanakuychik abrazanakuykuspa.

²¹Ñoqa Pablom saludamuykichik kikiypuni qellqamuspay.

²²Pipas Señor Jesucristota mana kuyaqqá ñakasqayá kachun. iHamuyñayá Señorllayku!

²³Señor Jesucristoyá llapallaykichikta favorecesunkichik. ²⁴Llapallaykichik-manmi apachimuykichik Cristo Jesuspi kuyakuyniya.

CORINTOMAN APOSTOL PABLOPA ISKAY KAQ CARTASQAN

Corinto llaqtapi iglesiam hinallaraq sasachakuypi karqa, chaykunam Pablopa umanta nana-chirqa. Iñiqpura huklla kayninkupas yaqallam chirirurqa. Chaypi kaq wakin iñiqkunam Pablopa cheqap apostol kasqanta dudaman churarqaku. Chaykunamanta defiendekunanpaqmi Pabloqa kay iskay kaq cartanta qellqarqa, ichaqa paykunapaq kuyakuyninga hina kaqlam karqa.

Kay cartaqa pichqa parteman rakisqam kanman:

Punta kaq partem willakun cartapa qallariyininmanta (1:1-11).

Iskay kaq parteñataqmi willakun Corinto llaqtapi iñiqkunawan amistasqankumanta (1:12-7:16).

Kimsa kaq parteñataqmi willakun wawqe-panikunaman yanapakuyninku apachinankumanta (8-9).

Tawa kaq parteñataqmi willakun falso apostolkunamantawan cheqap apostolkunamanta (10:1-13:10).

Pichqa kaq parteñataqmi willakun cartapa tukupayninmanta (13:11-14).

Cartapa gallariyininmanta

1 ¹Ñoqa Pablom kani Diospa munayninman hina Jesucristopa *apostolnin, Corinto llaqtapi huñunakuq Diosman iñiqkunamanmi wawqenchik Timoteo-piwan qellqamuykiku, kay cartaqa Diospaq sapaqchasqa Grecia lawpi llapallan kaqkunapaqwanmi. ²Dios Taytanchikyá Señorninchik Jesucristopipwan favorece-sunkichik hawkalla kawsanaykichikpaq.

Pablopia ñakarisqankunamanta

³Alabasunchikyá Señor Jesucristopa Taytan Diosninchikta, payqa llakipayakuq Taytam hinaspa sinchi kallpanchaqninchik Diosmi. ⁴Paymi kallpanchawanchik tukuy sasachakuyininchikpi chaynapi ñoqanchikpas sasachakuypi kaqkunata Diospa kallpanchawasqanchikman hina kallpanchananchikpaq. ⁵Jesucristoraykum llumpayta ñakarinchik chaynallataqmi kallpanchakunchikpas hina Jesucristoraykullataq. ⁶Ñoqayku ñakariptiykuqa qamkunam kallpanchasqa hinaspa salvasqa kankichik, ñoqaykuta Dios kallpanchawaptinkuqa qamkunapas kallpanchasqataqmi kankichik chaynapi ñakarisqaykuta qamkunapas pacienciawan aguantanaykichikpaq. ⁷Qamkunapim allinsuta confiakuchkani-ku, ñakariyisivasqaykuman hinam Diosmanta chaskysiwankiku kallpanchakuytapas.

⁸Wawqe-panillaykuna, yachanaykichiktam munaniku Asia lawpi ñakarisqaykumanta. Hatu-hatuñ sasachakuypim karqaniku, manañam kallpaykupas karqañachu aguan-tanaykupaq manataqmi kawsaytatas piensarqanikuñachu. ⁹Wañuypa patanpiñam karqaniku, ichaqa chayqa karqa wañusqakuna kawsarichiq Diosllamanña hapiakuy

yachanaykupaqmi hinaspa mana kikillaykupi confiakunaykupaqmi.¹⁰ Diosmi libra-warqaku wañuymanta, paytaqmi qepatapas librawanqaku. Paypim confiakuchkaniku librawanankupaq¹¹ Diosta mañaysiwaptikikuqa. Llapa runakuna ñoqaykupaq mañakuptinkuqa achkaqmi graciasta qonqaku Diospa favorecetasqankumanta.

Corinto llaqtaman Pablo mana riy atisqanmanta

¹² Kaywanmi kusisqa kachkaniku, ñoqaykuqa kay pachapipas chaynataq qayllaykichikpipas allintam portakurqaniku. Diosmi favorecewarqaku mana engañakuspa payllapaqña kawsanaykupaq, chaynataqa kawsarqaniku manam yachayniyoq kasqaykuraykuchu.¹³ Cartakuna apachimusqaykupiqa manam huk rikchaqkunaqa imapas kanchu, aswanqa leespa entiendenallaykichikmi, ima allincha kanman tukunaykichikkama entiendeptikichikqa.¹⁴ Wakintaqa entienderunkichiknām, Señor Jesuspa kutimusqan punchawmi kusisqa kankichik ñoqaykumanta, chaynallam ñoqaykupas kusikusaqku qamkunamanta.

¹⁵ Kay confianzawanmi puntata qamkuna watukuq hamuya munarqani chaynapi ristinpas hinaspa kutimustinpas yanapaykunaypaq.¹⁶ Macedonia lawman riq hinam qamkuna watukuykuya munarqani, chaynataqmí kutimustinpas watukuykuytataq munarqani chaynapi Judea lawman rinaypaq yanapaykuwanaykichikpaq.¹⁷ ¿Chay piensasqayqa manachum allin karqa? ¿Maná iñiq runa hinachu rurarqani? Paykunaqariki “Arí” niruchkaspapas “Manam” ninkuraqmi.¹⁸ Diosqa confiakunapaqmi chaymi ñoqaykupas imam kaqta nikiku.¹⁹ Silvanopa, Timoteopa hinaspa ñoqapa qamkunaman willasgay Diospa Churin Cristo Jesusqa manam “Arí” ninraqchu nitaq “Manam” ninraqchu. Cristontakama willakuyqa cheqappunim.²⁰ Paypim cumplikun Diospa llapallan prometesqankunaqa, chaymi Diosta alabaspanchikqa “Amen” ninchik Cristo Jesusrayku.²¹ Diosmi ñoqaykutapas qamkunatapas Cristopi qaqa hina sayaqta rurawarqanchik hinas-pam sapaqchawarqanchik payllapaqña kawsananchikpaq.²² Paytaqmi *sellochkaq hina Chuya Espiritu sonqonchikman churamurqa garantia hina.

²³ Ichqaq Diostam chullalla almay-hawa testigopaq churani, Corinto llaqtamanqa qamkunata llakipayaspaymi manaraq hamurqaniraqchu.²⁴ Ñoqaykuqa manam iñisqaykichikpi munaychakuytachu munachkaniku, munachkanikuqa kusisqa kanaykichikpaq yanapaykuytam, qamkunaqa qaqa hinañam sayachkankichikl iñisqaykichikpiqa.

2 ¹Lakisqaqa manamá qamkunaman kutimuya munarqanichu. ² Qamkuna-ta llakirachiptyqa ćpitaq ñoqataqa kusichiwanman? Llakichisqaykunallam kusichiqniyqa kankichik.³ Qellqamurqaykichikqa llakichiwaqniykuna cha-yaramuptiy kusichiwanaykichikpaqmi, manam llakichiwanaykichikpaqchu. Piensarqanym kusisqa kaptiyqa llapallaykichik kusisqa kanaykichikta.⁴ Punta kaq cartata qellqamuspayqa manam ima rurakuytapas atirqanichu, sonqoypi llakikuspaymi weqe ñawintin karqani, qellqamurqaykichikqa manam llakisqa kanaykichikpaqchu aswanqa llumpay kuyasqayta yachanaykichikpaqmi.

Pablopampachasqanmanta

⁵ Pipas llakichiwaqniyqa manam ñoqallatachu llakichiwan, allinlla rimaypiqa qamkunatapas llapallaykichiktam llakichisunkichik. Chayllatam nikichik mana sientikunaykichikpaq.⁶ Chay runa corregisqaykichikqa chayllapaqñam.⁷ Chay-naqa pampachaykuspayá kalpanchaykuychik manaña llumpa-llumpay llakisqa

kananpaq. ⁸Chaymi ruegakuykichik payman kuyakuynikichik qawachinaykichik-paq. ⁹Kay asuntomantaaqa ñawpaqtaraqmi qellqamurqaykichik chaynapi kasukuq kasqaykichikmanta otaq mana kasukuq kasqaykichikmanta yachanaypaq. ¹⁰Pitapas pampachasqaykichiktaqa ñoqapas pampachanim, pitapas pampachaspayqa Cristopa qayllanpim pampacharqani qamkunaryaku ¹¹chaynapi *Satanaspas mana vencewananchikpaq, ñoqanchikqa yachanchikmi payqa pantachikuqlaña kasqanta.

Troas llaqtapi Pablo llakisqallaña kasqanmanta

¹²Troas llaqtaman Cristomanta allin noticiata willakuq chayaruptiymi Señor achkallaña runakunapa sonqonta kichaykurqa. ¹³Sonqoymi ichaqa mana hawkachu karqa wawqenchik Titota mana tarisqayrayku, chayraykum paykunamanta despedikuykuspay pasakurqani Macedonia lawman.

Cristopa yanapakuyninwan vencesqanchikmanta

¹⁴Ichaqa Diosmanyá gracias kachun Cristo Jesuspi vencechiwasqanchikmanta. Paymi *perfumeta hina yachayninta tukuy hinastinman ñoqanchikwan cheqechin. ¹⁵Ñoqanchikqa kanchik Diosman Cristopa ofrecesqan inciensopa asnariyin hinam chaynapi wakinkuna salvakunampaq hinaspa wakinñataq puchukananpaq. ¹⁶Puchukaypaq kaqkunapaqqa kay inciensoqa wañuchiq asnay hinam, salvakuypaq kaqkunapaqñataqmi kawsay qokuq asnariy hina. ¿Pitaq kachkan kayta rurananpaq hinaqa? ¹⁷Ñoqaykuqa manam wakinkuna hinachu Diospa palabran willakusqaykuwan negociota ruraniku. Aswanqa Cristopi kaspam cheqapta rimaniku Diospa qayllanpi hinaspa paypa kachasqankuna hina.

Mosoq contrato willakuqkunamanta

3 ¹Kayta nispaykuqa manam kikiyutachu huktawan recomienda kuchkani-ku nitaqmi wakinkuna hinachu recomendacion cartataraq qamkunaman qawachisqaykiku, nitaqmi recomendacion cartatachu mañakusqaykiku. ²Recomendacion cartaykuqa qamkunam kankichik sonqoykupi papelpi qellqasqa hina chaynapi llapallan runa leespan yachananpaq. ³Qamkunaqa kankichik Cristopa cartasqan hinam, ñoqaykuñataqmi kaniku chay carta apaqkuna. Chay cartaqa manam tintawan qellqasqachu aswanqa kawsaq Diospa Espiritunwanmi, qellqasqqa kachkan manam rumi labrasqapichu aswanqa runapa sonqonpim.

⁴Chaynataqa rimariniku Diospi Cristorayku confiakusqaykuraykum. ⁵Manam ñoqaykuqa imatapas rurayta atiyman kuchu kikillaykumantaqa, tukuy ima rurasqaykuqa Diosmantam hamun. ⁶Paymi preparawarqaku mosoq contratoman hina servinaykupaq. Servinikuqa manam qellqasqa leyman hinallachu aswanqa Espirituman hinam. Qellqasqa leyqa wañuyllamanmi apakun, Espiritum ichaqa kawsachikun.

⁷Moisespa leyninga labrasqa rumipi qellqasqa kaspapas anchallatañam achkirqa, chaymi Israel runakunaqa mana Moisespa uyantapas qawayta atirqakuchu. Chayna kachkaspapas chay achkiriyqa tutayarurqam, chay leyqa sinchi achkiriywan hamuchkaspapas wañuyllamanmi apakun. ⁸Ichaqa imayna achkiriywanraq hamunqa Chuya Espiritupa kawsay qowasqanchikqa! ⁹Condenawaqinchik leypas achkiriyniyoq kachkaptinqa imaynataraq achkiriykun huchanchikta Dios pampachaykuptinqa! ¹⁰Ñawpaq kaq achkiriyniyoq leyqa manañam imapaschu kunan kaq sumaqllaña willakuymantaqa. ¹¹Mana unaypaq kaq leypas achkiriyniyoq kachkaptinqa aswan sumaqllaña kanqa wiñaypaq kaq allin noticia willakuyqa.

¹²Confianzawan suyasqaykuraykum mana manchakuspa willakuniku. ¹³Ñoqaykuqa manam Moises hinachu rurachkaniku, payqa uyantam tapakururqa chinkaruqla achkiyta Israel runakuna mana rikunarpaq. ¹⁴Paykunaqa manamá entiendeyta munarqakuchu, kunanpas ñawpaq contratota leespankum yuyayninku tapasqa hina kaptin mana entiendenkuchu, chay tapaqninkuqa manaraqmí horqosqaraqchu, chaytaqa Cristollam horqonman. ¹⁵Kunankamapas Moisespá libronta leespankum mana entiendenkuchu yuyayninku tapasqa hina kasqanrayku. ¹⁶Señorman pipas kutirikuptinmi ichaqa chay tapaqninqa horqosqaña kanqa. ¹⁷Señorqa Espiritum, maypim Espiritupá kasqanpiqa runakunapas librem. ¹⁸Ñoqanchikpas uyanchik manaña tapasqa kaptinmi Señorpa sumaqllaña kayninwan achkirinchik huk espejo hina. Ñoqanchikqa Cristomanñam aswan-aswan rikchakuchkanchik, paypa achkiriyinpasapa kutim ñoqanchikpi kachkan. Chaytaqa Señormi rurachkan. Payqa Espiritum.

4 ¹Manam hukmanyani kuchu Diospa kuyakuyinman hina kay llamkay qowasqankumantaqa. ²Saquerunikuñam pakasqallapi penqaypaq ruraykunataqa, manataqmí purichkanikupas sacre-sacrellañachu nitaq Diospa palabrantapas qewi-qewirispachu aswanqa cheqapllatam willakuniku, Diospa qayllanpim recomienda kunku allin piensaq runakunaman. ³Wiñay kawsaymanta willakuptiykupas infiernoman riqkunaqa manam entiendenkuchu. ⁴Yuyayninkuta diablo tutayarachiptionmi paykunaqa mana iñikunkuchu, achkirichkaq allin noticia taqa manam rikuytatas atinkuchu, manataqmí entiendenkuchu Cristopa sumaq kayninmanta willakuytatas. Cristoqa Diospa rikchaynini. ⁵Willakuchkanikuqa manam kikiy Kumantachu aswanqa Jesucristo Señor kasqanmantam, kikiy Kumantañataqmí willakuniku Jesusrayku sirvientekichik kasqaykuta. ⁶Tutayapí kancharinanpaq kamachiq Diosllam sonqonchiktapas kancharichirqa achkiyinwan chaynapi Jesucristopa uyanpi kanchariq Diospa achkiyininta reqsinanchikpaq.

Iñiyllawan kawsakuymanta

⁷Chay achkiyimi qori hina kachkan cuerponchikpi allpa manka hinalla kachkaptinchikpas. Chay hatu-hatun atiyqa manam ñoqanchikmantachu ichaqa Diosmantam. ⁸Sasachakuykuna kaylawmanta-waklawmanta hamuptintapas manam vencerachikuniku, iskayrayaspaykupas manam pasaypaqchu hukmanyaruni. ⁹Ñakarichiwanankupaq qatikachawaptinkupas manam sapallaykuchu kaniku, maqawaptinkupas manam wañurunikuchu. ¹⁰Maytaña rispapas cuerpo ykupi ñakarispaykum apaykachaniku Jesuspa wañusqanta, chaynapi Jesuspa kawsasqanqa cuerpo ykupi qawasqa kananpaq. ¹¹Kawsanaykukamaqa Jesusraykum sapa punchaw wañuypa patanpi kachkaniku, chaynapi kay wañuq cuerpo ykupi Jesuspa kawsasqan qawasqa kananpaq. ¹²Ñoqaykumanqa wañuylam hichpamuwachkan-ku, qamkunamanmi ichaqa wiñay kawsay hichpamusuchkankichik.

¹³Bibliam nin:

—Iñirqanim hinaspam rimarqani —nispa.

Chaynam ñoqaykupas confianzayoq kaspa iñispa rimaniku. ¹⁴Imaynam Señor Jesusta wañusqanmanta Dios Tayta kawsarichirqa chaynam ñoqanchiktapas paywan kuskata wañusqamanta kawsarichiwaspanchik qayllanman pusawasunchik.

¹⁵Tukuy chaykunataqa ñakarirqaniku allinnikichikpaqmi chaynapi achkallaña runakuna Diospa favorninta chaskispa aswan-aswan Diosman graciasta qonankupaq.

¹⁶Chaymi mana hukmanyani kuchu, cuerpo ykupi machuyaptintapas espiritu ykuqa aswanmi sapa punchaw mosoqyachkan. ¹⁷Kay pachapi ñakariykunaqa pisillam hinash-

pa pasaruqlam, chaymantañam chaskisunchikqa mana imawanpas tupachiy atina wiña-wiñayapaq suma-sumaq kananchikta.¹⁸ Suyachkanchikqa manam qawasqanchik kaqkunallatachu aswanqa mana rikusqanchik kaqkunatam. Qawasqanchik kaqkuna-qa manam unaypaqchu, mana rikusqanchik kaqkunam ichaqa wiña-wiñayapaq.

5 ¹Yachankichikmi, sichu purmaruq wasi hinalla kay cuerponchik chinkaruptinqa Diosmi rurarapuwanchikña hanaq pachapi wiña-wiñayapaq wasita, chayqa manam runapa rurasqanchu. ²Kay pachapiraq kaspaqa extrañanchikmi hanaq pachapi kaq wasinchikmanta otaq mosoq pachawan hina churakunan-chikmanta. ³Chaypi pachayoq kaspaqa manam qalallañachu kasunchik. ⁴Kay wasillanchikpiraq otaq cuerpollanchikpiraq kawsaspaqa ancha extrañasqallañam kachkanchik, manam wañuya otaq pachanchik llatanakuya munaspachu aswanqa mosoq cuerpoyoqña, mosoq pachayoqña kayta munaspam chaynapi wañuyaqa kawsay vencerunapanqa. ⁵Chayna kanapaq Dios rurawaspanchikmi garantiata hina Chuya Espirituta qowarqanchik.

⁶Chaynapim confiakuspa yachanchik cuerpopiraq kaspaqa Señormantaqa karupiraq kasqanchikta. ⁷Iñiyllawanmi purichkanchikqa, manam ñawinchipa rikusqanta qatispachu. ⁸Ichaqa confianzawanmi munachkanchik cuerponchikta saqueruspa Señorwanña kawsakuya. ⁹Chayraykum Señortaqa wañuspapas-kaw-saspapas llumpay agradayta munanchik. ¹⁰Ichaqa llapallanchikmi Cristopa qayllanmanqa rikurinanchik chaynapi kay pachapi kawsaspa allinpas otaq mana allinpas rurasqanchikman hina sapakama tocaqninchikta chaskinanchikpaq.

Dioswan allinyanakuymanta

¹¹Señorpa piñakuyninta yachasqaykuraykum runakunataqa iñichiniku. Ichaqa Diosqa yachanñam imaynam kasqaykutapas chaymi munani qamkunapas yachanaykichikta. ¹²Manam yapatawan kikillaykuta recomiendauskupachu rimachkaniku, kaykunataqa rimapayachkaykiku kusysiwanaykikupaqmi. Chaynapim contestaya atinkichik hawallanta qawaspan alabakuqkunata. Paykunaqa manam sonqopi kaqwanchu alabakunku. ¹³Loco hinapas kaniku Diospaqmi, yuyayniyoqpas kaniku qamkunapaqtaqmi. ¹⁴Cristo kuyawasqanchikraykum kaykunata rurananchik, llapallanchikpa rantinchikpi Cristopa wañusqanta yachaspaqa yachanchiktaqmi wañusqa hinaña llapallanchik kasqanchiktapas. ¹⁵Cristoqa wañurqa llapallanchikpaqmi chaynapi kawsaqunapas manaña kikillanchikpaq kawsaspa Cristopaqña kawsanan-chikaq, payqa wañukuspanmi kawsariramurqa. ¹⁶Kunanimantaqa pimantapas manam aychaman hinallañachu piensaniku, ñawpaqmi ichaqa Cristomantapas piensarqaniku aychaman hinalla, kunanqa manamá chaynatañachu piensaniku. ¹⁷Pipas Cristowan kaqqa mosoq runañam, ñawpaq kaqkunaqa pasarunñam, kunanqa lliwmi mosoqña.

¹⁸Tukuy kaykunaqa hamun Diosmantam. Paymi Jesucristopa rurasqallanwan kikinwan *allinyanachiwanchik hinaspam kunawanchik runakunata paywan allinyanachinanchikpaq. ¹⁹Diosmi kay pachapi runakunata huchankunamanta pampachaspa Jesucristoppi kikinwan *allinyanachichkarqa. Paymi kunawarqanchik allinyanakuymanta willakunanchikpaq. ²⁰Chaynaqa Cristopa kachasqanmi kaniku, Diosmi qamkunata rimapayasunkichik ñoqaykuwan. Cristopa rantinpim ruegakuykiku Dioswan allinyanakunaykichikpaq. ²¹Cristoqa manam huchallikur-qachu ichaqa ñoqanchikraykum Dios qepiykachirqa huchanchikkunata chaynapi Cristowan huklla kaspanchik Diospa munasqanman hinaña kawsananchikpaq.

6 ¹Diospa yanapaqninkuna kaspaykum ruegakamuykiku, amayá despreciay-chikchu Diospa hatun favornintaqa. ²Paymi nin:

Favorecenay tiempopim uyarirqayki.
Salvanay punchawpim yanaparqayki.

Kunanqa favorecenan tiempoñam, kunanqa salvanan punchawñam.

³Pipas mana urmarunarpaqmi mana allin ejemplotaqa mana qonikuchi chaynapi Señorpaq rurasqaykumanta ama pipas yanqakunata rimanankupaq. ⁴Aswanqa lliw-pim qawachikuniku Dios serviq kasqaykuta pacienciakuspa, ñakarispa, muchuykunapi kaspa, sasachakuykunata aguantaspera, ⁵azotesqa, carcelasqa, chaqwakunapi, sasa llamkaypi, mana puñusqa hinaspa yarqaymanta. ⁶Dios serviq kasqaykutam qawa-chiniku chuyanchakuspayku, cheqap kaqta reqsisipayku, pacienciakuspayku, sumaq sonqo kaspayku, Chuya Espirituyoq kaspayku, cheqapta kuyakuspayku, ⁷cheqapta willakuspayku hinaspa Diospa atiyninwan rurasipayku. Diospa munasqanman hina kawsasipaykum armawan hina peleaniku hinaspa defiendekuniku. ⁸Hukpim alabasqa kaniku, hukpiñataqmi cheqnisqa, hukpim ñoqaykumanta allinta rimanku, hukpi-ñataqmi mana allinta, llulla rimaqpaqmi hapiwanku cheqapta rimachkaptiykupas. ⁹Reqsisqa kachkaptiykupas mana reqsisqapaqmi hapiwanku. Wañusqapaqñam hapi-wanku, ichaqa kawsachkanikuraqmi, maqawaptinkupas manaraqmi wañunikuraqchu. ¹⁰Llaki kaptinpas tukuy tiempom kusisqalla kaniku, wakcha kaspapas apuyachichka-nikum achka runata, mana imayoq kaptiykupas kapuwachkankum tukuy imayku.

¹¹Corinto llaqtapi kaq wawqe-panikuna, kaytaqa tukuy sonqoykuwanmi ni-muykiku mana recelasma. ¹²Ñoqaykuqa mana recelaspam kuyaykiku, qamkunam ichaqa recelowan kuyawankiku. ¹³Huk tayta churinta ruegachkaq hinam ruega-kuykichik, kuyasqaykuman hinayá qamkunapas sonqoykichikta kichariychik.

Ñoqanchikpiqa kawsaq Diospa yachasqanmanta

¹⁴Ama kuskanchakuychikchu Señorpi mana iñiqkunawanqa, mana tupaqnintin yunta watarusqa hinam kawaqchik. Allin ruraqqqa manam kuskanchakunmanchu huchallapi purikuqmanqa nitaqmi achkiyapas kuskanchakunmanchu tutayaymanqa. ¹⁵Cristoqa manam allinqa kanmanchu diablowanqa, nitaqmi Diospi iñiqpas hukllaqa kanmanchu mana iñiqwanqa. ¹⁶Diospa templonqa manam taytacha-mamachakuna-paqchu. Ñoqanchikqa kawsaq Diospa templonmi kanchik, kikin Diosmi nirqa:

Paykuna ukupim *yachasaq.
Paykuna ukupim purisaq.
Paykunapa Diosninmi kasaq.
Paykunañataqmi kanqa runaykuna.

¹⁷Señorqa nintaqmi:

Paykuna ukumantayá lloqsiychik.
Paykunamantayá sapaqchakuychik.
Amayá hapiychikchu millakuypaq kaqkunataqa.
Hinaptinqa chaskisqaykichikmi qamkunataqa.

¹⁸ Hinaptinqa ñoqam kasaq Taytaykichik,
qamkunañataqmí churiykuna kankichik,
ninmi tukuy atiyñiyoq Señor.

7 ¹Kuyasqay wawqe-panillaykuna, chayna promesakuna kachkaptinqa
aychanchikpi hinaspa espiritunchikpi tukuy mana allinmantayá chuyancha-
kusun, Diosta manchakuspayá aswan-aswan payllapaqña sapaqchakusun.

Corinto llaqtapi kaqkunapa wanakusqanmanta

²Sonqoykichikwanyá chaskiykuwayku, manam pitapas imanarqanikuchu nitaq huchallichirqanikuchu, nitaqmi pitapas engañarqanikuchu. ³Kaytaqa nichkay-kichik manam qamkunata acusaspaychu, nisqaypi hinapas ñoqaykuqa tukuy sonqoykuwanmi kuyaykiku, qamkunawanmi kawsasaqkupas chaynataq wañusaq-kupas. ⁴Qamkunapim ancha-anchata confiakuni hinaspm llumpayta alabakuni, qamkunarayku kallpanchakuspaymi kusisqa kani ñakariyñikupipas.

⁵Macedonia lawman chayamusqaykumantapunim mana samarqanikuchu, ñoqaykuqa kaypi-chaypi sasachakuykunallapim karqaniku, cuerpoikupim ñakarirqaniku, sonqoykupi-nitaqmi manchakurqaniku. ⁶Ichaqa llakisqakuna kallpanchaq Diosmi kallpanchawarqaku Titopa chayamusqanwan. ⁷Hinaspapas manataqmí paypa chayamusqallanwanchu kusikurqanikuqa, kusikurqanikumá kikin Titota consuelasqaykichikmantapas. Paymi willawarqaku qamkunapa kuyawasqaykichikmanta, willawarqakutaqmi ñoqamanta llakikuspa sentiwasqaykichikmantapas. Chaykunata yachaykuspaymi mastaraq kusikurqani.

⁸Carta apachimusqaywan llakisqaña kaptikichikpas manam ñoqqa pesakuni-chu, ñawpaqtam ichaqa pesakurqani carta apachimusqaymanta ratollapas llakisqa kaptikichik. ⁹Kunanqa kusikunim, manam llakisqa kasqaykichikmantachu aswanqa wanakusqaykichikmantam, llakisqaqa karqankichik Diospa munasqanman hinam, chay-naqa manamá ñoqaykuchu mana allintaqa rurarqaykiku. ¹⁰Diospa munasqanman hina llakikuyqa wanachiwaspanchikmi salvawanchik, chaynaqa manam ñakakunanchikchu. Runakunapa munasqanman hina llakikuymi ichaqa apamuñ wañuya. ¹¹Qamkunaqa Diospa munasqanman hinam llakisqa karqankichik, chayna kaskaqa imayna nanachi-nakuytam munarqankichik! imayna arreglo ruraytam munarqankichik! imaynatam mana allinpa contranpi piñakurqankichik! imaynatam manchakurqankichik! imayna kuyakuqmi kankichik! imaynatam sientikurqankichik! imaynatam castigo rurayta munarqankichik! Lliwpim qamkunaqa kay asuntopi mana huchayoq kasqaykichikta qawachikurqankichik. ¹²Cartata apachimuspayqa manam piensarqani chay huchallikuq runapichu nitaq llakichisqa runapichu, piensarqaniqa Diospa qayllanpi ñoqaykumanta sentisqaykichik yachasqa kananpaqmi. ¹³Chaywanmi consuelasqa karqaniku.

Consuelasqa kaskañataqmí aswan mastasaq kusikurqaniku Titopa kusisqa kasqanmanta. Llapallaykichikmi paypa sonqonta tiyaykachirqankichik. ¹⁴Qamkunamanta Titoman alabakuspayqa manam penqakurqanichu. Aswanqa tukuy ima qamkunaman nisqay-kuqa cheqapmi, cheqaptaqmi Titoman qamkunamanta alabakuspaykupas. ¹⁵Payqa mastaraqmi kuyasunkichik kasukusqaykichikta hinaspa humillakuspa manchakuywan chaskisqaykichikta yuyarispa. ¹⁶Kusikunim qamkunapi anchata confiakuspay.

Ofrendanchiktaqa kusikuywan qonanchikmanta

8 ¹Wawqe-panillaykuna, kunanmi willamuykiku imaynam Macedonia lawpi iñiqkunaman Dios favorecesqanta. ²Paykunaqa ancha sasachakuykunapi

kachkaspankupas hatuntam kusikurqaku, ancha wakcha kachkaspankupas tukuy sonqonkuwanmi qorqaku.³ Qorqakuqa manam atisqallankutachu, aswanqa mana qoy atisqankutawanmi, ñoqapunim rikurqani tukuy sonqonkuwan qosqankutaca.⁴ Anchatam ruegawarqaku qollqe chaskinaykupaq, yanapaytam munarqaku Jerusalen llaqtapi kaq wawqe-panikunata.⁵ Piensasqaykumantapas mastaraqmí huñururqaku, puntataqa Señormanmi qokuykurqaku hinaspañam Diospa munasqanman hina ñoqaykuman qowarqaku.⁶ Chaymi Titota ruegarqaniku qallarisqanpi hina chay kuyakuy ofrendata qamkuna ukupi huñuya tukumunapaq.⁷ Qamkunaqa lliwpim masyankichik, masyankichikmá iñiyipas, sumaq yachachiypipas, yachayniyoq kaypipas, allin ruray munaypipas hinaspa ñoqayku kuyawaykupipas, chaynaqa masyaychikyá kuyakuy ofrenda qoypipas.

⁸ Kayta nispayqa manam kamachichkaykichikchu, munaymanmi wakinkunapa tukuy sonqonwan rurasqanku yachanaykichiktapas chaynapi kuyakuynikichikqa cheqap kasqanta qawachinaykichikpaq.⁹ Qamkunaqa yachankichiknám Señorninchik Jesucristopa favorecewasqanchikta. Payqa apu kachkaspam wakchayarurqa qamkunata kuyasuspaykichik, chaynapi wakcha kayninwan qamkuna apu kanaykichikpaq.

¹⁰ Qamkunapa allinnikichikpaqmi consejoyta qoykichik. Qayna watamanta-raqmi puntarqankichik ofrenda huñuyaqa, manataqmi huñuylattachu aswanqa puntataraqmi munaypaq-munarqankichik.¹¹ Chaynaqa kunanyá tukuychik qallariyninmantapuni kusikuyllawanña munasqaykichikta, kapususqaykichikman hinayá qoychik.¹² Pipas cheqapta qoyta munaptinqa Diosqa chaskin kapuqninman hinam. Payqa manam mañanchu mana kapuqniyoqtaqa.

¹³ Manam kayqa hukkunata yanapaspa muchuypi kanaykichikpaqchu.

¹⁴ Aswanqa igualla kanaykichikpaqmi, kunanqa kapusuchkankichikmi mana kapuqniyoqkunaman qoykunaykichikpaq, hukpiñataqmi paykunapa kaptin pisustikichik qosunkichik, chaynapim igualla kankichik.¹⁵ Bibliam nin:

—Manam puchurqachu achka huñuqpapas nitaqmi pisirqachu aslla huñuqpapas —nispa.

Titomantawan llamkaqmasinkunamanta

¹⁶ Graciastam Diosman qoni nanachikusunaykichikpaq Titomanpas allin sonqo qosqanmanta.¹⁷ Chaskirqam ruegakusqaya hinaspm qamkunamanta sientispakikillanmanta hamuchkan.

¹⁸ Titotawan kuskatam kachamuchkaniku iñiqmasinchikta, paypas iñiqkuna ukupiqa reqsisqam Cristomanta allin willakusqanpi.¹⁹ Manataqmi chayllachu, huñunakuq iñiqmasinchikkunapas paytam akllaykurqa yanapakuy ofrendata apaptiyku riysiwanankupaq, chaytaqa rurachkaniku Señorta hatunchanaykupaqmi hinaspa kusikuywan rurasqaykuta reqsichinaykupaqmi.²⁰ Chaynapim pipas mana yanqakunata rimanqachu kay achka ofrenda aypunaykumanta.²¹ Allin kaq ruraytam munachkaniku Señorpa qayllanpipas chaynataq runakunapa qayllanpipas.

²² Paykunawantaqmi kachamuchkaniku sapa kutila kusikuyllawan ruraq wawqenchiktapas, qamkunapi llumpayta confiakusqanraykum payqa aswan-aswanraq chayna rurayta munachkan.²³ Titoqa puriqmasiyimi hinaspa qamkuna ukupi llamkaqmasiyimi. Wakin wawqekunañataqmi iñiqkunapa kachamusqan, paykunaqa Cristota hatunchaqkunam.²⁴ Chaynaqa iñiqkuna yachananpaqyá qawachiychik kuyakuynikichikta, qawachiychiktaqyá qamkunamanta alabakusqayqa cheqap kasqantapas.

Iñiqkunapaq ofrendamanta

9 ¹Wawqe-panikunapaq yanapakuy ofrenda huñunaykichikmantaqa yanqanam qellqamuykichikman. ²Yachaniñam yanapakuy munasqaykichiktaqa chaymi Macedonia lawpipas kusikuywan willakuni:

—Grecia lawpi kaqkunaqa qayna watamantaraqmí listo karqaku —nispay.

Chayta yachaykuspankum Macedonia lawpi kaqkunapas yaqa llapallanku yanapukuya munarqaku. ³Chaywanpas kachamuchkanim kay wawqekunata chaynapi qamkunamanta kaypi kusikuywan willakusqay mana yanqa kananpaq hinaspas nisqayman hina listo kanaykichikpaq. ⁴Yanqañataq Macedonia lawpi kaqkunawan hamuspakyu mana listotachu tarimuykikuman, chayna kaptinqa qamkunapi confiakusqaykumantach penqaypi kaymanku, chaynataqchá qamkunapas penqaypi kawaqchik. ⁵Chayraykum kay wawqekunata mañakurqani puntata watukamusunaykichikpaq chaynapi manaraq hamuchkaptiyku prometekusqaykichik kuyakuy ofrenda huñuypí yanapasunaykichikpaq, chaynapim chay ofrendaykichikqa kanqa kuyakuynikichikmanta, manam mañasqaykuman hinachu.

⁶Kaytam nikichik: Pipas aslla tarpuqqa asllatam cosechan, achka tarpuqñataqmi achkata cosechan. ⁷Sapakamayá qochun sonqonpi tanteasqanman hina, ama llakuskupachu nitaq obligasqachu, Diosqa kuyan kusikuywan qoqtam. ⁸Diosqa favornintaqa mirayniyoqtam qosunkichik, qosunkichikqa manam kawsanallaykichikpaqchu aswanqa tukuy imaykichikpas kaptin aswan masta yanapakunaykichikpaqmi. ⁹Bibliam nin:

Wakchakunamanmi imallantapas aypyukarin.

Wakchakunamanmi imallantapas qoykarin.

Allin rurasqanqa wiña-wiñayapaqmi.

¹⁰Tarpucman muhu qoykuqmi hinaspas mikuqman mikuy qoykuqmi qamkunapaqpas achkayachinqa muhyukichikta, achkayachinqataqmi allin ruraynikichiktapas.

¹¹Chaynapim apuyachisqa kankichik tukuy sonqoykichikwan qonaykichikpaq, ofrendaykichikta apaptiykum wawqe-panikunapas Diosman graciasta qonqaku. ¹²Kay yanapakuya wawqe-panikunaman qospaqa manam necesitasqallankutachu qonchik, aswanqa chay qosqaykichikraykum paykuna anchata Diosman graciasta qonqaku.

¹³Kay ofrendawanqa runakunamanmi qawachinkichik allin noticiata chaskispa Cristo kasukusqaykichikta, chayraykum runakuna alabankaku Diosta. Alabankakutaqmi paykunapaqwan llapallan runakunapaq ofrenda qosqaykichikmantapas. ¹⁴Diospa llumpay favorecesusqaykichikmanta kuyasuspaykichikmi llumpayllataña qamkunapaq mañakunqaku. ¹⁵Diosmanyá gracias kachun mana explicay atina qokuyinmanta.

Pablopqa defiendekusqanmanta

10 ¹Llampaq sonqollaña hinaspas kuyakuyllaña Cristoraykum ñoqa Pablo ruegakuykichik. Qamkunawan kaspayqa humildes kani: qamkunamanta karupi kaspayñataqsi manchakupaq kani. ²Ruegakuykichikmi hamuspakyuama manchakupaq kanaypaq. Arí, chaynamá kayman aychaman hinalla kawsasqaykupaq piensaq runakunapaqqqa. ³Aychapiraq kawsaspapas ñoqaykuqa manam aychaman hinachu pelleachkaniku. ⁴Peleanapaq armaykuqa manataqmi aychaman hina armallachu, aswanqa Diospa atiynin hina armam, chayna armaqa tuñirachinmanmi murallasqa llaqtaku-

natapas. ⁵Tuñichintaqmi Dios reqsiyা contranpi piensaqkunatapas chaynataq paypa contranpi hoqarikuqkunatapas, runakunapa imaymana piensasqantaqa Cristomanñam wataniku kasukunankupaq. ⁶Listollam kachkaniku mana kasukuqkunata correginay-kupaq, chaynataqa rurasaqku cheqaptapuni kasukuya yacharuptikichikñam.

⁷Qamkunaqa imatas qawankichik rikchayllantam, pipas Cristopaña kasqanta piensaspanqa cuentatam qokunan ñoqaykupas pay hina Cristopaña kasqaykuta. ⁸Atiyniykumanta aswanraq alabakuspayqa manam penqakunichu, Señormi kay atiytaqa qowarqaku qamkunata wiñachinaykupaq, manam chinkachinaykupaq-chu. ⁹Amayá piensaychikchu:

—Payqa cartallawanmi manchachiwanchik —nispaqa.

¹⁰Wakinkunam ninku:

—Pabloqa cartankunapiqa manchakuyllapaqtañam riman, kaypi kaspanmi ichaqa eqollaña, rimanpas mana kasunapaqta hinam —nispa.

¹¹Chayna piensaqtam nini: Cartaykupi nimusqaykuman hinam rurasaqku chaypi kaspaykupas.

¹²Ñoqaykuqa tupachikuniku manam kikillanmanta alabakuqkunamanchu, paykunaqa mana entiendechekspam hukkunawan tupachikunku. ¹³Ñoqaykuqa manam alabakuymankuchu mana tupaqniykumantaqa, Diosmi ñoqaykutaga kachawanku maypi llamkanaykupaqpas. Paytaqmi kachamuwarqaku chay Corinto llaqtamanpas. ¹⁴Chaynaqa derechoyoq kaspaykum imatas nikiku, ñawpaqtaraq qamkunaman chayamuspaykum apamurqaykiku Cristomanta allin noticiata. ¹⁵Ñoqaykuqa alabakuchkaniku manam hukkunapa llamasqanmantachu. Ñoqaykuqa suyachkaniku qamkunapa iñiynikichik aswan masyakuptin qamkunawan astawanraq llamkaytam, ichaqa chaytaqa rurasaqku maymi llamkanallaykupim. ¹⁶Chaywanpas Cristomanta allin noticia masyachiyyataq munachkanikum qamkunapa kasqaykichikmanta karupi kaqkunamanpas, ichaqa chaytaqa rurasaqku hukkunapa llamasqanmanta mana alabakuspam.

¹⁷Pipas alabakuya munaspaqa Señormantayá alabakuchun. ¹⁸Manam kikillan recomiendaquqtachu Diosqa chaskin, aswanqa Señorpa recomiendasqantam.

Llulla apostolkunamanta

11 ¹Aguantaykuwankichikmá yanqakunata niptiyas. iArí, aguantaykuwaychik-yá! ²Diospa sientisqanman hinam qamkunamanta sientini. Chullalla qariwan casarakuq doncellata hinam prometekurqaykichik Cristoman presentanaypaq. ³Ichaqa engañasqa kanaykichikmantam manchakuchkani, culebram sacrellaña kasqanrayku Evata engañarurqa, chaynam qamkunapas Cristoman chuya sonqo kasqaykichikmanta pantachisqa kawaqchik. ⁴Ichapas huk kaqnin hamuspan willasunkichikman mana ñoqaykupa willasqayku Jesusmanta otaq mana chaskisqaykichik espiritumanta otaq hukpa sutinpi salvakuymanta hinaptinqa yaqapasmí chaskiykuwaqchik. ⁵Chay hatu-hatun *apostolkunamantaqa manam menoschu kani. ⁶Rimasqay wanka-wanka kaptinpas yachayniyqa manam chaynachu, chaytaqa tukuy ima rurasqaykuwanmi qawachirqaykiku.

⁷iManam huchallikurunichu Diosmanta allin noticiata gratislla qamkunaman willaspayq! chayta ruraspaymi humillakurqani qamkuna hoqarisqa kanaykichikpaq.

⁸Wakin iñiqkunatam wakchayachirqani qamkunata servinaypaq pagoyta chaskispay.

⁹Qamkunawan kachkaptiy qollqey tukuruptinpas manam mañakurqaykichikchu, aswanqa Macedonia lawpi kaq wawqe-panikunam apachimuwarqa. Manamá qam-

kunamantaqa imatapas mañakurqaykichikchu nitaqmi mañakusqaykichikpaschu.
¹⁰Sonqoypi kaq Cristopa cheqap palabranraykum nikichik: Grecia lawpipas manam upallachiwanqakuchu kay alabakusqaymantapa. ¹¹¿Imanasqataq kaynataqa rimachkani? ¿Qamkunata mana kuyaspaychu? Diosmi yachan qamkuna kuyasqaytaqa.

¹²Kay rurasqaytaqa aswanraqmi rurasaq chaynapi ñioqaykuta qatipakuspa alabakuqkuna ama alabakunankupaq. ¹³Paykunaqa llulla *apostolkunam, engañowan llamkaspam Cristopa apostolnin tukunku. ¹⁴Kayqa manam admirakunapaqchu, diablopas tikrakunmi achkirichkaq angelman. ¹⁵Chaynam diablopas serviqninkunapas tikrakun allin serviqmanraq, ichaqa huk punchawmi sentenciasqa kanqaku rurasqankuman hina.

Apostol Pablopá ñakarisqankunamanta

¹⁶Yapatawanmi nikichik: Amayá hapiwaychikchu locopaqqa, chaynapaqña hapiwaspaykichikpas amayá harkakuwaychikchu paykuna hina tumpachallapas alabarikunayta. ¹⁷Alabakuspayqa manam Señorpa rurananman hinachu rurani aswanqa loco hinam rimani. ¹⁸Achkallañam aychaman hina alabakunku chaynaqa ñioqapas alabakusaqyá. ¹⁹Qamkunaqa yachaysapa kachkaspm kusikuywanraq locokunata aguantankichik. ²⁰Manam imapas qokusunkichikchu servichikusuptikichikpas, engañasuptikichikpas, tukuy imaykichikta qechusuptikichikpas, alabakuptinkupas hinaspa uyapi laqe chusuptikichikpas. ²¹iPenqakuywanraqmi nini: Ñoqaykuqa manam chaypaq hinachu karqaniku.

Pipas imamantapas alabakuptinmi ichaqa ñioqapas loco hina alabakuyman aswan mastaraq. ²²¿*Hebreo castachu kanku? Ñoqapas chay castam kani. ¿*Israel castachu kanku? Ñoqapas chay castam kani. ¿Abrahampa mirayninkunachu kanku? Ñoqapas paypa mirayninmi kani. ²³¿Cristopa serviqninkunachu? Loco hinam nichkaykichik, ñioqqaq aswanraqmi Cristotaqa servichkani, paykunamantaqa mastam llamkarqani, mastam azotetapas chaskirqani, carcelkunapim karqani, achka kutitataqmí wañuymantapas ayqerqani. ²⁴Pichqa kutitam judiokuna azotewarqa kimsa chunka isqonniyoq makita. ²⁵Kimsa kutitam tawnawan waqtapawarqaku, huk kutipiñataqmí rumiwan choqaparuwarqaku. Buquepas kimsa kutitam viajachkapti yakuman chinkaykurqa. Huk punchaw huk tutanñataqmí nuyurqani lamar qochapi. ²⁶Achka-achkataqmí illarqani hinaspm peligrokunapi karqani mayu aparuwananmanta, suwamanta, castaykuna hinaspa mana judio kaqkuna wañurachiwananmanta. Peligrollapitaqmí karqani llaqtakunapipas, chunniqkunapipas, lamar qochapipas chaynataq wawqe-tukuqkunamantapas. ²⁷Llamkayllapi hinaspa sasachakuyllapim karqani, achka kutipim karqani mana puñusqa, yarqaymanta, yakumanta, mana mikusqa, chiripi hinaspa pachaymantapas ususqa.

²⁸Tukuy kaykunamanmi yapakuykunraq llapallan iñiqkunamanta sapa punchaw cuentallikuyni. ²⁹Pipas eqoyaptinqa ñioqapas eqoyanitaqmí, pipas urmachisqa kaptinñataqmí penqakuywan kani. ³⁰Alabakunay kaptinqa mana kallpayoq kasqaymantam alabakusaq. ³¹Señor Jesuspa Taytan wiñaypaq alabana Diosmi yachan mana llullakusqayta. ³²Damasco llaqtapi kachkaptiymí Rey Aretasta serviq prefecto cuidachirqa chay llaqtapa punkunta preso hapirochiwananpaq. ³³Ichacha chay llaqtapa murallanpa ventanantam canastapi warkuruwarqaku hinaptinmi ayqekurqani.

Pablopá revelacionninkunamanta

12 ¹Yanqallapaq kaptinpas alabakusaqyá, sueñoyniypi hinaspa revelacionniyapi Señorpa qawachiwasqantayá willasqaykichik. ²Reqsinim Cristopi iñiq

huk runata. Chunka tawayoq watañam Dios payta aparurqa kimsa kaq cielokama. Cuerpopichuch apasqa kanman karqa otaq espiritupichuch, manam chaytaqa yachanichu. Diosllam chaytaqa yachan.³ Chay runataqa reqsimim. Cuerpopichuch apasqa kanman karqa, manam yachanichu, espiritupichuch apasqa kanman karqa, Diosllam chaytaqa yachan.⁴ Apasqam karqa *paraisoman, chaypim uyarimurqa pi runapapas mana rimariy atinan palabrukunata.⁵ Ñoqaqa alabakuyamanmi chay runamanta, ichaqa manam alabakusaqchu, aswanqa mana kallpayoq kasqallaymantam alabakusaq.⁶ Alabakuya munaspayqa manam locoyachkanichu, ñoqaqa cheqapllatam niyman, ichaqa manam alabakusaqchu chaynapi qawawasqankumanta hinaspa uyariwasqankumanta mana aswanraq imatas piensanankupaq.

⁷ Chay revelacionipi rikusqaykunaqa suma-sumaqmi karqa, chay qawasqaymanta mana llumpayta alabakunapaqmi qowasqa karqa tipawaqniy kichka hina, chayqa *Satanaspa kachamusqan hinam ñakarichiwachkan.⁸ Kimsa kutitam Señorta mañakurqani sanoyaykachiwananpaq.⁹ Hinaptinmi Señor niwarqa:

—Qampaq favorniyqa achkallañam, chayllapaqñam kanki. Atiyniyqa mana kallpayoq runakunapim sutillata reqsichikun —nispa.

Chaymi mana kallpayoq kasqaymanta kusikuywan alabakuni chaynapi Cristopa atiynin ñoqapi takyananpaq.¹⁰ Chayraykum kusisqa kani mana kallpayoq kaspaypas, kamisqa kaspaypas, mana imayoq kaspaypas, Cristorayku ñakarichisqa kaspaypas hinaspa sasachukunapi kaspaypas. Mana kallpayoq kachkaspayqa aswan kallpayoqraqmi rikuriruni.

Corinto llaqtapi iñiqkunamanta Pablopa llakikusqanmanta

¹¹ Loco hinam kikillaymanta alabakurqani ichaqa qamkunam obligawarqankichik ñoqamanta mana sumaqta rimaspaykichik. Ñoqaqa mana valeqla kaspaypas manam menoschu kani chay hatu-hatun *apostolkunamantaqa.¹² Qamkunawan kaspaymi reqsichikurqaykichik cheqap *apostol kasqayta chaymi pacienciakuspa Diospa atiyninwan rurarqani admirakuypaq *milagrokunata.¹³ Qamkunaqa manam wakiq iñiqkunamantaqa menoschu karqankichik, menosqa karqankichik imatas qamkunamanta mana mañakusqallaypim. iPampachaykuwaychikyá chay faltaymantaqa!

¹⁴ Kunanqa listom kachkami kimsa kutipiña watukaykamunaypaq ichaqa manam imatas mañakusqaykichikchu. Manam imapas kapuqnikichik mas-kaqchu hamusaqqqa aswanqa qamkuna maskaqmi. Taytam huñun qollqetaqa churinkunapaq, manam churinkunachu taytanpaq.¹⁵ Kapuqniytaqa munaspayman hinam gastakusaq, qamkunaraykuqa kallpaytatas gastaqmi. Manam imananchu llumpayta kuyapti pisillata kuyawaptikichikpas.

¹⁶ Cheqaptam ninku qamkunataqa mana gastoman churasqayta ichaqa nin-kutaqmi sacre kayniywan trampaman wichiykachisqaytatas.¹⁷ ¿Icha pipas kachamusqaywanchu engañarurqaykichik? ¹⁸ Titotam mañakurqani watukamu-sunaykichikpaq hinaspm paytawan kachamurqani huk wawqeta. ¿Icha Titochu engañarusurqankichik? Iskayniyku huk sonqolla allinllata portakurqaniku.

¹⁹ Kuyasqay wawqe-panillaykuna ¿ichapas piensachkankichik ñoqaykuqa qayllaykichikpi defiendekusqaykuta? ñoqaykuqa Diospa qayllanpim Cristopa sutinpi rimachkaniku, tukuy chay rimasqaykuqa iñiyinkichikpi wiñanaykichikpaqmi.²⁰ Hamuspayqa ichapas mana sonqoypaq hina tariramusqaykichik, ñoqapas icha mana sonqoykichikpaq hinachu karuyman. Manchakuchkanim qamkuna ukupiqa liryankuy kananmanta, sientichinakunaykichikmanta, piñanakunaykichikmanta, rakinakunay-

kichikmanta, cuento-qepi kanaykichikmanta, pipapas qepanpi rimanaykichikmanta, hatun tukuq kanaykichikmanta, chaqwa ruraqlaña kanaykichikmanta.²¹ Manchakuch-kanim yapa hamuptiy qamkunarayku Diosniy penqachiwananmanta, chayna kaptinqa llakikusaqchá ñawpaqmantaraq huchallikuchkaspa mana wanakusqaykichikmanta. Manaraqchusmi wanakunkichikraqchu qanra vidaykichikpi purisqaykichikmanta, hu-chapakusqaykichikmanta hinaspa viciokunapi purisqaykichikmanta.

Cartanta tukuykunallanpaña anyasqanmanta

13 ¹Kaywanqa kimsa kutitañam hamusaq qamkunaman. Ima asunto arreglana kaptinpas iskay otaq kimsa testigopa nisqanman hinam arreglasqa kanqa.

²Ñawpaqta hamuspaymi anyarqani huchapi purikuqkunata, kunapas mana chaypi kachkaspaypas anyamunim huchapi puriqkunatawan llapallanta. Hamuspayqa chay runakunataqa castigasaqpunim.³ Chaynataqa rurasaq rimachiwaqniyqa Cristopuni kasqanta yachanaykichikpaqmi. Cristoqa manam pisi kallpayoqchu mana imana-sunaykichikpaqa, qamkunapi kaq Cristoqa atiyniyoqmi.⁴ Arí, cheqaptam mana atiyniyoq hina chakatasqa kaspa wañurqa, kunanmi ichaqa Diospa atiyninwan kaw-sachkan, chaynam ñoqaykupas kachkaniku mana atiyniyoq, ichaqa paywan kaspaga Diospa kallpanchasqanmi kawsachkaniku qamkunata servinaykupaq.

⁵Sonqoykichikta tapukuykuychik ¿cheqaptachu Cristoman iñichkankichik? Sumaqta tapukuychik ¿Manachu musyankichik sonqoykichikpiqa Cristo kasqanta, icha Diospa mana chaskisqanchu kachkankichik?⁶ Ñoqaykumantam ichaqa yachankichik Diospa chaskisqan kasqaykumanta.⁷ Diostam mañakuchkaniku mana allin kaqkunataqa ama ruranaykichikpaq, chaytaqa munachkaniku manam chaskisqa kasqaykuta yachanayki-chikpaqchu aswanqa allin kaqkunata ruranaykichikpaqmi. Manam imananchu manaña Dios chaskiwaptinkupas.⁸ Cheqap kaqpa contranpiqa manam imatapas ruraymankuchu aswanqa rurachkaniku cheqap kaqpaqmi.⁹ Chaymi mana kallpayoq kaspapas qamkuna kallpayoq kasqaykichikmanta kusikuniku, aswanraqmi Diosta mañakusaqku mana hu-chayoqña kanaykichikpaq.¹⁰ Kay cartatam apachimuykichik manaraq hamuchkaspay, chaynapi chayamuspayqa manaña qaqchanaypaq nitaq castiganaypaq, Señorpa atiy qowasqanqa qamkunata wiñachinaypaqmi, manam chinkachinaypaqchu.

¹¹ Wawqe-panillaykuna, qamkunañayá allinlla, amañamá huchallikunki-chikñachu. Qamkunaqa kallpanchakuychikyá, huk sonqollañayá hawkalla kawsakuychik, chayna kaptinqa kuyakuq hinaspa hawkayay qokuq Diosmi qamkunawan kanqa.¹² Llapallaykichikyá abrazanakuykuspa rimaykanakuychik.

¹³ Kaypi kaq llapallan wawqe-panikunapas salidaykamusunkichikmi.

¹⁴ Señor Jesucristopa favorninyá Dios Taytapa kuyakuunipiwan hinaspa Chuya Espiritupa hukllawaq kayniniipiwan llapallaykichikwan kachun.

GALACIA LAWMAN APOSTOL PABLOPA CARTASQAN

Kay cartapa yachachikuyninga rikchakun Roma llaqtapi iñiqkunaman qellqasqampa yachachikuyinmanmi. Kay cartapim Apostol Pablo yachachin Dioswan allinyanakuya huchasapa runa munaspqa Jesucristoman iñispallan allinyanakunamanta. Pantachikuqkunapa yachachisqanman hinaqqa Dioswanqa allinyanakuna manam Moisespa kamachisqanta ruraspallachu. Pantachikuqkunam yachachiqku Jesucristop iñiqkunaqa señalachikusparaq salvacion haypanakumanta. Pablop qallarichisqan Galacia law iñiqkuna ukupim pantachikuykuna mirachkarqa. Chaykunapa contranpimá Apostol Pabloqa ancha piñakuyllawanña kay cartanta qellqarqa.

Kay cartaqa pichqa parteman rakisqam kanman:

Punta kaq partem willakun cartapa qallariyininmanta (1:1-10).

Iskay kaq parteñataqmi willakun apostol kayninta Pablo defiendesqanmanta. Payqa apostol kaynintaqa chaskirqa manam runakunamantachu aswanqa kikin Señor Jesucristomantam, kikintaqmi kamachirqa paymanta kaq allin noticiatas mana judio castakunaman willananapaq (1:11-2:21).

Kimsa kaq parteñataqmi willakun Pablop willakusqan allin noticiaqa chullalla hinaspa cheqap kasqanmanta, willakuntaqmi Jesucristop iñispalla imaynam Diospa favorin haypanamantapas (3:1-4:31).

Tawa kaq parteñataqmi willakun Jesucristoman iñispaza Moisespa kamachisqankunamanwan judiokunapa costumbrenkunaman amaña kutirinamanta (5:1-6:10).

Pichqa kaq parteñataqmi willakun kay cartapa tukupayninmanta (6:11-18).

Cartapa tukupayninpim nirqa: "Manam imapaqpas valenchu judiokuna hina señalasqa otaq mana señalasqa kayqa, valenqa mosoq runaña kaymi" (6:15).

Cartapa gallariyininmanta

1 ¹⁻²Galacia law llaqtakunapi huñunakuq iñiqkunamanmi ñoqa Pablowan kaypi kaq iñiqkuna kay cartata apachimuykiku. Manam runakunachu akllawarqaqa, ñoqataqa akllawarqa Jesucristom hinaspa pay kawsarichimuq Dios Taytam chaynapi *apostolin kaspay paymanta willakunaypaq. ³Dios Taytatawan Señor-ninchik Jesucristotam mañakuchkani qamkunata favorecesunaykichikpaq hinaspa hawkallata kawsachisunaykichikpaq. ⁴Dios Taytanchikpa munasqanman hinam Jesucristo kikinmanta wañupuwarqanchik huchanchikmanta mana castigasqa kananchikpaq hinaspa kunan tiempopi Diospa contranpi kaqkunamanta libraykuwananchikpaq. ⁵Paytayá yupaychasun wiña-wiñaypaq. Chaynayá kachun.

Salvakunanchikpaq huk yachachikuyqa manam kanchu.

⁶Jesucristo favorecesuptikichikmi qamkunataqa Dios qayaykusurqanki-chik salvasqa kanaykichikpaq chaymi admirasqallaña tapuykichik: ¿Imaynamá manapas unaypiqa Diosmantaq karunchakuchkankichik huk rikchaq yachachikuykunaman-

ñá hapiakuspakichikqa? ⁷Salvakunanchikpaq huk yachachikuyqa manam kanchu. Wakin runakunaqa iskayrayachisuspaykichikmi Jesucristollapi salvakunaykichikta tikraruuya munanku. ⁸Salvacionqa Jesucristollapi kasqantam yachachirqaykiku, pipas hukmanta yachachiptinqa Diosyá ñakaykuchun hanaq pachamanta hamuq angelña kaptinpas otaq ñoqaykumantaña kaptinpas. ⁹Ñam nirqaykichikña, chaywanpas huktawanraqmí nimuykichik: Ñam chaskirkankichikña salvasqa kanaykichikpaq cheqap yachachikuyaqa, pipas hukmanta yachachiptinqa Diosyá ñakaykuchun.

¹⁰Kaynata nispayqa érunakuna agradayllatachu munani icha Dios agradayatachu? Sichu runakunapa allin hapiwanallanta munayman hinaspayqa manañach Jesucristopata sirvientenchu kayman.

Imaynanpim Pabloqa apostol kasqanmanta

¹¹Yachaychikyá wawqe-panillaykuna, salvasqa kananchikpaq ñoqapa willakus-qayqa manam runakunapa yachachikuyininchu. ¹²Ñoqamanqa manam runachu willawarqa nitaq yachachiwarqapas, Jesucristopunim ñoqamanqa revelawarqa.

¹³Qamkunaqa uyarirkankichikñam judiokunapa yachachikuyinkunallata ka-sukuspay ñawpaq kawsasqaymantapa. Yachankichiktaqmi Diosman iñiqkunata imaynam ñakarichisqaytapas. ¹⁴Judiokunapa yachachikuyinkunata aswanraq kasukuspaymi wiñaymasiykunatapas llalliqaq karqani. Llumpayta sientispaytaq-mi hapiakurqani abueloykunapa costumbrenkunamanpas. ¹⁵Aswanqa manaraq nacechkaptiymi munasqanman hina Dios sapaqchawarqa hinaspam llumpay kuyakuyininvan qayaykuwarqa. ¹⁶Churin Jesucristotam reqsiyakachiwarqa mana judio kaqkunamanpas paymanta willakamunaypaq. Chayraq iñikuspayqa manam pimanpas rirqanichu Jesucristomanta aswanraq yachanaypaqqa. ¹⁷Manataqmi Jerusalentapas rirqanichu ñoqamanta punta kaq *apostolkuna tapukuqqa. Aswanqa Arabia lawman pasakuspaymi unaymantaña kutirqani Damasco llaqtaman.

¹⁸Jerusalen llaqtamanqa rirqani kimsa watamantañaam, chaypim Pedrowan tupaspay parte killa karqaniku. ¹⁹Manataqmi tuparqanichu wakin *apostol-kunawanqa, aswanqa Jesusupa wawqen Jacobollawanmi. ²⁰Diosmi yachan kay qellqamusqayqa cheqappuni kasqanta.

²¹Jerusalenmanta lloqsispayñataqmi Siria lawmanwan Cilicia lawman pasakurqani. ²²Cristoman Judea lawpi iñiqkunaqa manam uyaytapuniqa reqsi-warqakuchu. ²³Paykunaqa ñoqamanta uyaylla-uyarisqam nirqaku:

—Chay ñawpaq ñakarichiwaqininchik Pabloqa manam munanñachu Jesucristomanta yachachikuy chinkachiytaqa, payqa willakuchkan: “Cristoman iñikuychik” nispanñam. ²⁴Chayta yacharuspankumá:

—Diosmanyá gracias kachun —nirqaku.

Apostolpaqña Pablota chaskisqankumanta

2 ¹Chunka tawayoq watamantañaam Bernabeywan kuska huktawan rirqani Jerusalen llaqtaman, pusarqanitaqmi Titotapas. ²Rirqaniqa Diospuni “Jerusalenman riy” niwaptinmi. Allin reqsisqakunallawan huñunakuspaymi paykunaman willarqani mana judio kaqkunamanpas imaynam allin noticiakuna willamusqaymanta. Chaytaqa nirqani willakamusqay mana yanqa kananpaqmi. ³Chaynapimá ñoqawan riq Titotapas mana judio kachkaptinpas mama kamachirqakuchu judio hina *señalachikunanpaq. ⁴Chaywanpas wakin runakunam iniqmasinchik tukuspanku yaykuramurqaku, paykunam Tito

señalachikunanta munarqaku. Tukuy ima rurasqaykutam wateqawarqaku hinaspm Jesucristo librawasqanchikta mana munaspa llumpay sasa kamachikuykuna kasukunaykuta munarqaku.⁵ Chaywanpas ñoqaykuqa manamá imaraykupas kasukurqanikchu, chaynataqa rurarqaniku cheqap noticiaqa qamkunapaqpas mana tikrakunanpaqmí.

⁶*Apostolkunapiwan wakin allin reqsisqa kamachikuqkunaqa manamá ima mosoq yachachikuytaps niwarqachu. Llumpay reqsisqa kasqankupas manam imananchu ñoqapaqqa. Diosqa manam hawallanta qawaspachu pitapas favorecen.⁷ Qawasqankuman hinam Pedrota Dios akllarqa judiokunaman willakunanaqa, chaynam ñoqatapas Dios akllawarqa mana judio kaqkunaman allin noticiata willakamunaypaq.⁸ Diospunim Pedrota kamachirqa *apostolnin kaspa judiokunaman willakunanaqa, chaynam ñoqatapas Diospuni kamachiwarqa apostolnin kaspay mana judio kaqkunaman willakamunaypaq.

⁹Iñiqkuna ukupi allin reqsisqa wawqekunam karqa Jacobo, Pedro hinaspa Juan, paykunam Diospa favorecewasqanta yachaspanku ñoqatawan Bernabeyta *alleq makinkuwan hapiykuwarqaku, chaynataqa rurarqaku huk sonqolla kasqaykuraykum. Paykunam nirqaku:

—Riychikyá mana judio kaqkunaman, ñoqaykuñataqmi willakusaqku judiokunaman —nispa.

¹⁰Kunawarqakutaqmi wakchakunataqa mana qonqarunaykupaqpas, chaytaqa tukuy sonqoywanmi rurachkani.

Pedrota Pablo qaqqasqanmanta

¹¹Antioquia llaqtaman Pedro chayamuptinmi uyanpipuni qaqqarqani pantaypi kasqanrayku. ¹²Paymá puntata mikurqa mana judio kaq iñiqkunawan, aswanqa Jacobo partidomanta kaqkuna chayaramuptinmi Pedroqa manaña munarqachu mana judio kaqkunawan mikuya, chaynataqa rurarqa judiokunapa leyninman hapipakuqkunata manchakuspanmi.¹³ Chaynamá wakin judio iñiqkunapas iskay uyakuykuspanku Pedropa rurasqanta qatirqaku. Bernabeypunipas iskay uya-kuykurqam paykunawan aysachikuspan.¹⁴ Cheqap allin noticiaman hina mana kawsasqankuta qawaspaymi llapa iñiqkunapa ñawpaqninpi Pedrota nirqani:

—Qanmi judio kachkaspaykipas huklaw runakuna hina kawsarqanki manaña judio costumbrenchikkunaman hapipakuspa hinaptinqa čimanasqamá huklaw runakunataqa judio hina kawsananpaqqa obligachkanki? —nispa.

Cristoman iñikuspalla salvakunamanta

¹⁵Ñoqaykuqa nacesqaykumantapunim judio kaniku, manam huklaw runakuna hina Diospa leynin mana kasukuqchu. ¹⁶Yachasqanchikman hinaqa Diosqa manam pitapas chaskinmanchu mana huchayoqta hinaqa Moisespa kamachisqanta kasukup-tillanqa, Jesucristoman iñikuptillanmi Diosqa pitapas chaskin chaymi ñoqanchikpas Jesucristoman iñikurqanchik mana huchayoqta hina Dios chaskiwananchikpaq. Iñikuptillanchikmá Diosqa chaskiwanachik, manam kamachikuykunata kasukupt-chikchu. Kamachikuykunallata kasukuqkunaqa lliwmi huchayoq kachkanku.

¹⁷Mana huchayoqpaqña Dios chaskiwanankupaq Jesucristoman iñikuspakuqa huchasapa kasqaykutam reqsikuchkaniku. ¿Imaninantaq kayqa? ¿Cristochu huchallirachiwanku? ¡Manapunim! ¹⁸Mawka wasita tuñirachispayqa hina kaqlataqa manam hatarirachiy-manchu, ñawpaq kamachikuykunata saqueruchkaspa huktawanraq cumplispayqa manam allintachu rurachkani.¹⁹ Ñoqaqa wañusqa hinañam kachkani kamachikuykunapaqqa

chaynapi Diosllapaqña kawsanaypaq.²⁰ Jesucristopa cruzninpim wañusqa hinaña kaspay ñawpa vidayta saqueruni, manam ñoqañachu kawsani aswanqa Cristoñam ñoqapi kawsachkan. Kay pachapi kawsaspayqa Diospa Churinman hapipakuspallam kawsachkani. Paymi kuyawaspan ñoqapaq wañupuwarqa.²¹ Chaynaqa Diospa favorecewasqantaqa manam qepanchakuymanchu. Sichum kamachikuykunallata kasukuspa mana huchayoqña kachwan karqa, hinaptinqa yanqapaqñach Jesucristoqa wañurqa.

Kamachikuywanchu icha iñiywanchu salvasqa kananchikmanta

3 ¹iAy, Galacia lawpi kaq mana yuyayniyoq wawqe-panillaykuna! ¿Pitaq pantarachisunkichik? Willaptiykum qamkuna suma-sumaqtá entienderqankichik chakatasqaqa Jesucristo kasqanta. ²Tapusqaykichikyá: ¿Moisespa kamachisqan-kunata kasukuspachu Chuya Espiritutaqa chaskirqankichik icha uyarisqaykichik Jesucristoman iñispallachu? ³iAmayá mana yuyayniyoqqa kaychikchu! Mosoq kawsaytaqa qallarirqankichik Chuya Espiritupa yanapakuyninwanmi, kikillaykichik-mantataq manam chaytaqa tukuyta atiwaqchikchu. ⁴¿Yanqapaqchum tukuy imata ñakarírqankichik? iAmayá yanqapaqqa kachunchu! ⁵Espiritun qosuqnikichik Dios *milagrokunata ruraspaqa, manam kamachikuykunata kasukusqaykichikraykuchu rurachkan aswanqa Jesucristomanta uyarispa payman iñikusqaykichikraykullam.

⁶Diosman iñispallam Abrahamqa mana huchayoqpaqña chaskisqa karqa.
⁷Chaynaqa yachaychikyá, iñispa Diosman hapipakuqkunaqa Abrahampa che-qap miraynin hinam kanchik. ⁸Bibliaqa rimarqañam iñikuptillanku mana judio kaqkunatapas mana huchayoqpaqña Dios chaskinanpaq. Chaynapim ñawpaqmantapuni kay allin noticiakunata Abrahanman Dios nirqa:

—Kay pachapi llapallan ayllukunam qamrayku bendecisqa kanqa —nispa.

⁹Chaynaqa lliw iñikuqkunatam Abrahama hina Diosqa bendecin.

¹⁰Aswanqa Moisespa kamachikusqankunaman hapipakuqkunaqa ñakasqam kachkanku. Bibliam nin:

—Moisespa libronpi llapallan kamachikuykunata tukuy tiempopi mana kasu-kuqkunaqa Diospa ñakasqanmi kachkanku —nispa.

¹¹Hinaptinqa Diosqa manam pitapas chaskinchu mana huchayoqpaqqa kama-chikuykunallata kasukuptinqa. Bibliaqa nintaqmi:

—Allin ruraq runaqa iñisqanraykum kawsanqa —nispa.

¹²Moisesqa manam kamachiwanchik: “Iñispa hapipakuychik” nispachu, aswan-qa: “Pipas lliw kamachikuykunata cumpliqqa chayraykum kawsanqa” ninmi.

¹³Leyrayku ñakawasqanchikmantam Cristo librawarqanchik. Paymi ñakasqa karqa ñoqanchikrayku, Bibliam nin:

—Sachapi warkusqa wañuq runaqa Diospa ñakasqanmi —nispa.

¹⁴Jesucristoqa wañurqa Abrahanman Diospa prometesqan bendicionta mana judio kaqkunapas chaskinanpaqmi chaynapi Diospa promesanman hina iñyllawan Chuya Espirituta chaskinanchikpaq.

Leymantawan promesamanta

¹⁵Wawqe-panillaykuna, vidanchikwan tupanachispayá yachachisqaykichik: Sichum huk runa contratota ruraspan firmaruptinqa manañam pipas imatapas yapanmanchu nitaq yanqachanmanchu. ¹⁶Diospas Abrahanmanmi mirayninmanwan promesanku-nata qorqa. Chay promesakunapiqa manam “miraynikikunaman” ninchu aswanqa

"miraynikiman" nimmi. Manam achka runakunamantachu rimachkan aswanqa huk runallamantam, payqariki Cristom.¹⁷ Ñoqam nikichik: Abrahanwan Dios contratota ruraspanqa cumplinanpaqmí prometekurqa. Tawa pachak kimsa chunkan watamantaña Moisesman Dios kamachikuykunata qospanqa, ñawpaq prometekusqantaqa manam yanqachanmanchu.¹⁸ Sichum Dios salvanman runakunata kamachikuykunata kasukup-tillanku hinaptinqa manach salvanman promesanman hinañachu. Diosqa promesanman hinam Abrahanmanqa tukuy imata qorqa, manam imatapas rurasqanraykuchu.

¹⁹ Hinaptinqa ćimapaqmá Moisespa leyninqa servin? Promesata ochkas papas Diosqa kamachikuykunata qorqa huchasapa kasqanchik qawachiwananchik-paq. Chay kamachikuykunaqa kanan karqa prometekusqanman hina Abrahampa miraynin Jesus hamunankamallam. Diosmi angelkunata kamachirqa Moises-man lehta qonankupaq, chaynapim Moisesqa Dioswan hinaspa runakunawan *allinyanachiq karqa.²⁰ Allinyanachiq runaqa manam hukllatachu allinyanachin aswanqa iskaytam. Diosmi ichaqa huklla.

Moisespa leyninqa imapaqmi kasqanmanta

²¹ Moisespa kamachisqankunaqa ćDiospa promesanpa contranpichu kachkan? Manapunim. Manam ima leypas kanchu chayta kasukuspachik wiñay kawsanan-chikpaqqa. Sichu kaptinqa, chaywanchá mana huchayoqpaqña Dios chaskiwachwan karqa.²² Bibliapa nisqanman hinaqa, lliwmi huchapa wasqan kachkanchik. Chay-napim Diospa promesantaqa chaskinchik Jesucristoman iñiokunalla.

²³ Iñiy manaraq hamuchkaptinqa, Moisespa leyninmi presota hina hapi-rayawarqanchik, chaynaqa karqanchik Cristoman iñikunanchikpaq revealawananchikkamam.²⁴ Warmakunata pusachkaq hinallam leyqa Cristoman pusawarqanchik chaynapi payman iñikuspallanchik mana huchayoqpaqña Diospa chaskisqan kananchikpaq.²⁵ Iñikuykunanchikpaq Jesucristo chayaramuptinmi ichaqa Moisespa leyninqa manaña pusawanchikchu.

²⁶ Jesucristoman iñikuspaqa llapallaykichikmi Diospa churin kachkankichik.²⁷ Jesucristoman hukllawakuspa llapallan bautizakuqkunaqa payman rikchakuq-nam kachkankichik.²⁸ Jesucristopiqa hukllañam kanchik, manam imamanñachu judio otaq mana judio kaypas, sirviente otaq mana sirviente kaypas, qari otaq warmi kaypas.²⁹ Jesucristopaña kaspaga, Abrahampa miraynin hinañam kanki-chik, chayraykum chaskinkichik Abrahanman Diospa prometesqan herenciatapas.

4 ¹Kaytapas nisqaykichikyá: Pipas herenciata chaskinapaq warmallaraq kaspanqa manaraqmi chaskinmanchu warmallaraq kasqanrayku. Payqa wasinpi sirviente hinallaraqmi kachkan dueñopuni kachkaspapas.² Payqa kasukunanmi uywaqniñ ru-nakunatawan kapuqniñ waqaychaqkunata taytanpa nisqan punchawpiña herencianta chaskinankama.³ Ñoqanchikpas kay pachapi yachachikuykunallaman hapi-pakuspam warma hinallaraq karqanchik.⁴ Aswanqa akllasqa punchaw chayaramuptinmi Dios Tayta kachamurqa Churinta. Paymi warmimanta nacespa lliw judiokuna hina kacha-kuykunata kasukurqa.⁵ Payqa hamurqa leyman hina castigasqa kananchikmanta librawananchikpaqmi, chaynapi churinkunata hina Dios chaskiwananchikpaq.

⁶ Churinkunaña kasqanchikta yachananchikpaqmi sonqonchikman Dios kacha-murqa Chuya Espirituta, paymi rimachiwan-chik "Taytalláy" nispa.⁷ Chaynaqa manam sirviente hinañachu kanchik, aswanqa Diospa churinñam. Churinña kas-qanchikraykum herenciatapas Diosmanta chaskisunchik.

Galacia lawpi iñiqkunamanta Pablopa llakikusqanmanta

⁸Ñawpaq tiempopiqa Diosninchikta mana reqsispaykichikmi llapa imakunata Dios-ta hina servirqankichik mana cheqap Dios kachkaptinpas. ⁹Kunanmi ichaqa cheqap Diostaña reqsirkunkichik otaqmi payña reqsirusunkichik hinaptinqa cimaynanpimá kutirikuwaqchik ñawpaq yachachikuykunalla kasukuqqqa? Chay yachachikuykunaqa manam valenchu, chaykunawan mana librakuya atispaqa círviente hinañachu kayta munankichik? ¹⁰cImaynataq Dios agradayta munankichik judiokunapa waqaychananku punchawkunata, killakunata, tiempokunata hinaspa watakunata kasukuspaykichikqa?

¹¹Llakichiwankichikmi, yanqapaqchusmi qamkunaman yachachisqayqa karunqa.

¹²Wawqe-panillaykuna, ruegakuykichikmi ñoqa hinaña kanaykichikpaq, judio kachkaspaypas qamkuna hinañam kani. Chayna kachkaptiyas qamkunaqa manam imanawarqankichikchku. ¹³Yachasqaykichikpi hinapas puntataqa onqoruspayñam willarqaykichik imaynam salvakunaykichikmanta. ¹⁴Chayna kachkaptiyas manam despreciawarqankichikchu nitaq qarqoruwarqankichikchu, aswanqa sumaqllatañam chaskiwarqankichik Diospa angelninta hinaraq otaq Jesucristotapas hinaraq. ¹⁵Llumpaytam ñoqawan kusikurqankichik. Kunanqa címanarusunkichikmá? Kuska kaptinchikqa ñawikichiktapas horqoruwaqchikmi karqa ñoqaman qoykuwanaykichikpaq. ¹⁶Chaynaqa cíenemigoykichikpaqchum hapiwankichik cheqapllata niptiy?

¹⁷Chay yachachiqkunaqa yanqallam qamkunamanta sientiñ tukunku. Paykunaqa munachkan ñoqamanta rakikuruptikichik paykunataña qatinaykichtam. ¹⁸Allinninta munaspa hukkunamanta sientiyqa kusallañam. Chaynatayá tukuy tiempopi ruraychik chaypi kaptiyas otaq huklawpi kaptiyas. ¹⁹Churillaykuna, huktawanmi qamkunamanta llakikuchkani wachakuspa warmi ñakarichkaq hina. Chaynachiki ñakarisqa Cristowan hukllaña kanaykichikkama. ²⁰Ima allinraq kanman kunanpuni qamkunawan chaypi rikuriruyni chaynapi aswan sumaqtaraq qamkunata rimapayanaypaq. cImatataq ruraykullasaq? Qamkunamantam mana imayna piensaytapas atinichu.

Iskay warmikunawan rikchanachisqanmanta

²¹Moisespa kamachikusqankunaman hapiakuy munaqkunayá niykuwaychik: cEntiendoñekichikchu paypa lliw qellqasqanta? ²²Kaynatam nin: Abrahampam iskay churin karqa, hukniniñmi karqa servipakuq warminpi, hukniniñataq libre kaq warminpi. ²³Chay servipakuq warmipa wawanmi nacerqa lliw runapa churinkuna hina, libre kaq warmipa wawanñataqmi nacerqa Diospa promesanman hina. ²⁴Kay iskay warmikunatayá tupanachisun Diospa qowasqanchik iskay contratowan. Chay servipakuq Agartayá tupanachisun Sinai Orqopi qosqan contratowan. Chay contrato kasukuqkunaqa leypa sirvientenkunam. ²⁵Agartaqa tupanachichwantaqmi Arabia lawpi Sinai Orqowampas. Chay orqotañataqmi tupanachichwan Jerusalen llaqtawan, chaypi *yachaqkunaqa leypa sirvienten kasqankuraykum mana librechu kachkanku. ²⁶Aswanqa hanaq pachapi kaq mosoq Jerusalenqa librem, libretaqmi kanchik chaypi *yachaqkunapas. ²⁷Bibliam nin:

Yaw mana wachakuq qolluq warmi,
kusikuywanyá qapariy.

Yaw mana wachakuy reqsiq warmi,
llumpa-llumpaytayá qapariy.

Qosanpa saquesqan warmiqa achka wawayoqraqmí
kanqa qosan saqueruchkaptinpas.

²⁸Wawqe-panillaykuna, ñoqanchikqa colloqpa wawan Isaac hinam Diospa promete-kusqan churinkuna kanchik. ²⁹Chay tiempopim aychaman hinalla naceq warma Chuya Espiritupa atiyninwan naceq warmata asipayaspa ñakarichirqa, chaynam kunanpas ñoqanchikta runakuna ñakarichiwanchik. ³⁰¿Imanimá Bibliaqa? kaynatam nin:

—Qarqoy kay sirvientata wawantinta, kay sirvientapa wawanqa manam chas-kinmanchu herenciata libre warmipa wawan hinaqa —nispa.

³¹Wawqe-panillaykuna, ñoqanchikqa manam sirvientapa wawan hinachu kan-chik aswanqa libre warmipa wawan hinam.

Qaqha hina sayananchikmanta

5 ¹Cristom judiokunapa kamachikuyminkunamanta librawarqanchik. Chaynaqa, qaqha hina sayaspayá amaña kutiriyachikchu sirviente hina sasallaña kawsaymanqa.

²Ñoqa Pablopá nisqaytayá uyariyachik: Judiokuna hinaraq *señalachikuspakyi-chikqa yanqapaqmi Cristomanqa hapipakunkichik. ³Huktawanmi nimuykichik: Pipas judio hina señalachikuqqá Moisespá lliw kamachikuyninkunatam kasukan. ⁴Wakinnikichikmi ninkichik:

—Moisespá leyninta kasukuptinchikmi mana huchayoqpaqña Dios chaskiwan-chik —nispa.

Chaynata nispaykichikmi Jesucristomantawan Diospa favorninmanta karun-chakurunkichik. ⁵Ñoqanchikmi ichaqa Chuya Espiritupa yanapakuyninwan hinaspa Cristoman hapipakuspa mana huchayoqña kananchikpaq suyachkanchik. ⁶Jesucristowan huklla kaptinchikqa manam imananchu *señalasqa otaq mana se-ñalasqa kayninchikpas. Diosmi ichaqa munan Jesucristoman hapipakuspallanchik kuyakuspa kawsananchikta.

⁷Allin kallpachkaq hina yachachisqaykunata kasukuchkaptikichikqa ¿pímá cheqapmantaqa pantarachisunkichik mana kasukunaykichikpaqqa? ⁸Chay yachachikuykunaqa manam qayasuqnikichik Diosmantachu. ⁹Cuidakuychik-yá, yachankichikmi aslla qonchupas achka masa poqochisqantaqa. ¹⁰Señorpim confiakuchkani yachachisqaypa contranpiqa mana hukmanrayayanaykichikmanta. Qamkunata pantachiqkunaqa pi runaña kaspapas Diospa castigasqanmi kanqa.

¹¹Wawqe-panillaykuna, sichum “*Señalachikuychik” nispayraq yachachiptiy-qa judiokunaqa manach ñakarichiwanmankchu hinasapas Jesucristopa cruzpi wañusqanmanta willakusqaymantaqa manach piñakunmankchu. ¹²Aswan-qa “Qari kaynikichikpi *señalakuychik” nispa yachachiqkunaqa enterontapas kuchuchikuchunkuyá.

¹³Wawqe-panillaykuna, Diosqa qayasurqankichik libre kanaykichikpaqmi. Ich-aqa: “Librem kani” nispaqa amayá runapa mana allin munasqantaqa ruraychikchu aswanqa kuyakuywanyá yanapanakuychik. ¹⁴Diosmi kamachiwarqanchik:

—Kuyankim runamasikita kikikita hina —nispa.

Kayta kasukuspm lliw kamachikuyninta cumplinchik. ¹⁵Animalkuna hina kachu-nakuspa mikunakuspakyichikqa yanqañataq kikikichikpura tukunakuruwaqchik.

Aychapa rurumantawan Chuya Espiritupa rurunmanta

¹⁶Chaynaqa nimuykichikmá: Chuya Espiritupa munasqanman hina kawsaspayá aychapa munasqallantaqa amaña ruraychikchu. ¹⁷Aychapa munasqanqa Chuya Espiritupa contranpim kachkan, Chuya Espiritupa munasqanñataqmi aychapa

munasqankunapa contranpi kachkan. Iskayninku contranakuptinmi munasqay-kichik rurayta mana atinkichikchu.¹⁸ Chuya Espiritu putasuptikichikmi ichaqa manaña leypa munaychakusqanchu kachkankichik.

¹⁹ Yachasqanchikpi hinapas aychapa munasqallanpi kawsaqkunaqa huchapa-kuyllapim purinku, millakuypaq kaqkunallatam ruranku, manaña penqakuspam qanrakunku,²⁰ taytacha-mamachakunallatam adoranku, paykunaqa layqa-nakuyllapi, cheqninakuyllapi, liryanakuyllapi, evidianakuyllapi hinaspa piñanakuyllapim purikunku, kikillankupaqpmi imatapas munanku, rakinakuyllatam hatarichinku, sapa-sapaqpmi huñunakunku,²¹ munapayarinkum hukpa imankunatapas, tomakuyllapi fiestakunallapim purikunku, rurankutaqpmi chayna rikchaq huchakunatapas. Ñawpaq nisqaytam huktawan nimuykichik: Chayna mana allin ruraqkunaqa manam yaykunqakuchu Diospa munaychakusqanman.

²² Chuya Espirituñataqmí kawsachiwanchik: kuyakuqta, kusiqallata, hawkalata, pacientaciqta, sumaq sonqollata, kuyapayakuqta, cumpliota,²³ llampu sonqollata hinaspa imapipas controlakuqta. Manam ima kamachikuypas kay allin ruraykunapa contranpiqa kanchu.²⁴ Jesucristopána kaqkunaqa chakatasqata hinañam saerunchik aychapa munasqankunataqa.²⁵ Chuya Espirituman hina kawsaqkunaqa payta kasukuspañam purinanchik.

²⁶ Ama hatun tukuspayá ama piñanakusunchu nitaq evidianakusunchu.

Yanapanakunanchikmanta

6 ¹ Wawqe-panillaykuna, pipas huchallikuruptinga Chuya Espiritu kasukuqkunam yanapanaykichik Diosman kutirikunanaq. Chaytaqa ruraychik llampu sonqollayá, yanqañataq qamps tentasqa kawaq. ² Ima sasachakuykunapipas yanapanakuychikyá, chaynata ruraspayá Jesucristopána kamachikuyninkunata cumpliychik.

³ Pipas yanqapas-yanqa hatun tukuspaqa kikillanmi engañakun. ⁴ Sapakamam kikinpa vidanta qawakunan. Sichum allin kaspaga kikillanpaqchá allin, hukpa vidanwanqa manam tupachikunmanchu. ⁵ Rurasqanchikmantaqa sapakamam Diosman cuentata qosunchik.

⁶ Diospa palabras uyaríqkunaqa yachachiqnintam yanapananku imallawanpas.

⁷ Amayá qamkunaqa pantachinakuychikchu, Diostaqa manam pipas burlakunmanchu runaqa imapas tarpusqantam cosechanqa. ⁸ Aychapa munasqallan tarpuqqa aychaman hinallam wañuya cosechanqa. Chuya Espirituman hina tarpuqmi ichaqa cosechachkaq hina paymanta wiñay kawsayta chaskinqa. ⁹ Chaynaqa amayá amirusunchu imapas allin ruraytaqa, mana amiruspaqa tiempo chayaramuptinmi cosechata hina premiota chaskisunchik. ¹⁰ Atispaga lliwtayá yanapasun, aswan llapanmanta llalliriqtqaq iñiqmasinchikkunata.

Pablopá kunasqankunamanta

¹¹ Qawaychikyá, mayna hatun letrakunawanmi kikiypuni qellqamuchkaykichik.

¹² Sichum pipas: "Judiokuna hina *señalachikuychik* nisuspaykichikqa, runakunallata agradanankupaqmi obligasunkichik chaynapi cruzpi Jesucristopána wañusqanmanta rimaspa mana ñakarichisqa kanankupaq. ¹³ "Señalachikuychik" niqkunapas manam lliw kamachikuykunatachu kasukunku, señalachikunaykichiktaqa munachkanku cuerpojikichikpi kaq señalmanta alabakunankupaqmi. ¹⁴ Noqam ichaqa imamanta alabakuytatas munanichu, aswanqa Señorminchik Jesucristopána cruzpi wañusqallanmantam. Arí, cruzpi

Cristopa wañusqanraykum kay pachapi mana allin ruraykunataqa wañusqata hinaña sa-
geruni, kay pachapi mana allin ruraykunapas wañusqata hinañam saqueruwan.¹⁵ Manam
imapaqpas valenchu judiokuna hina *señalasqa kaypas otaq mana señalasqa kaypas,
valenqa mosoq runaña kaymi.¹⁶ Kay yachachisqayman hina purispa Diospa cheqap akllas-
qankunatam nimuykichik: Diosyá kuyapayarispas hawkalla kawsanaykichikta munachun.

¹⁷ Jesucristorayku ñakarichiwasqankupa marcankunam pimanpas qawachin
Señorninchikpa cheqap serviqnin kasqayta. Chaynaqa amañayá kunanmantaqa
pipas sonqoyta nanachichunchu.

¹⁸ Wawqe-panillaykuna, Señorninchik Jesucristoyá sonqoykichikpi kawsaspa
yanapasunkichik. Chaynayá kachun.

EFESO LLAQTAMAN APOSTOL PABLOPA CARTASQAN

Kay cartapa hatun yachachikuyninqa imakunatam ruranampaq wiñaymantaraq Diospa tanteasqankunam. Citasqan tiempopi tukuy unanchasqankunata Dios hukllawaykuptinmi chaykunapi Jesucristo gobiernanqa. Chay tanteasqankunatam payqa reqsichin paypi iñiqkunaman, wakin runakunapaqmi ichaqqa pakasqa kachkan. Chayraykum Diospa runankunaga Jesucristoman hukllawasqa kawsananku, hukllataqmi kawsananku iñiqmasinkunawanpas.

Kay cartaqa tawa parteman rakisqam kanman:

Punta kaq partem willakun cartapa qallariyininmanta (1:1-2).

Iskay kaq parteñataqmi willakun Jesucristopí iñiqkunaqa wiñaymantaraq Diospa akllasan kasqanrayku huklla kanankumanta, willakuntaqmi Jesucristorayku runakunapa huchanta pampachaspa imaynam Diospa librasqanmantapas chaynataq Jesucristopá kuya-kuyninqa ancha hatunllaña kasqanmantapas (1:3-3:21).

Kimsa kaq parteñataqmi willakun Chuya Espiritupa yanapakuyninwan Jesucristoman iñiqkunaqa chullalla kanankumanta, willakuntaqmi Jesucristopí kasqanrayku mosoq kawsaypiña purinankumantapas chaynataq Diospa churinkuna hinaña imaynam kawsanankumantapas (4:1-6:20).

Tawa kaq parteñataqmi willakun Tiquico sutiyooq wawqe kachasqanmanta (6:21-24).

Jesucristopí iñiqkunaqa chullalla kasqankumantam yachachin kimsa rikchanachiykunawan. Imaynam runapa cuerpon hukllawasqa kachkan umanman, chaynam iñiqkunapas Jesucristoman hukllawasqa kachkanku. Imaynam hatun wasi cimientonpa hawanpi hatarichisqa kachkan, chaynam iñiqkunapas Jesucristopí takyachisqa kachkanku. Imaynam casada warmi qosanpaña rikurirun, chaynataqmi iñiqkunapas Jesucristopára rikurirun. Cartapa tukupaynin-pim Apostol Pablo iñiqkunata tupachin guerrapi peleaq soldadokunaman. Imaynam soldadopa kapun armankuna, chaynataqmi iñiqkunapas kapuntaq armankuna chaynapi huchawan, kay pachapi mana allin costumbrekunawan hinaspá diablowan peleananpaq (6:10-20).

Cartapa qallariyininmanta

1 ¹Ñoqa Pablom Diospa munasqanman hina Cristo Jesuspa *apostolniñ kani. Efeso llaqtapi, Jesucristoman iñispá payllapaqña kawsaqkunamanmi carta-muykichik. ²Dios Taytanchiktawan Señorninchik Jesucristotam mañakuchkani favorecesunaykichikpaq hinaspá hawkallata kawsachisunaykichikpaq.

Jesucristopí Diospa bendicionninkunamanta

³Señorninchik Jesucristopá Taytan Diostayá yupaychasun, paymi Cristo- wan huklla kasqanchikrayku Espiritupa tukuy yanapakuyninkunawan favorecewarqanchik hanaq pachapiñapas kachkachwanchik hina. ⁴Manaraqpas kay pacha unanchasqa kachkaptinmi Diosqa Cristorayku akllawarqanchikña chaynapi paypa qayllanpi mana chikanpas huchayoq kaspa payllapaqña kawsananchikpaq. ⁵Kuyakuqllaña kaspanmi ancha munas-

ganman hina ñawpaqmantaraq munarqa Jesucristorayku churichakuykuwananchikpaq.

⁶ Anchallataña favorecewaspanchik kuyasqan Churinrayku chaskiwasqanchikmantayá payta yupaychasun. ⁷ Llumpa-llumpayta favorecewaspanchikmi Diosqa Churin Jesucristopa yawarninwan librawarqanchik otaq huchanchikkunata pampachaykuwarqanchik.

⁸ Chay favorecewasqanchiktam llimparichirqa yachayniyoq hin spa allin tanteaq kananchikpaq. ⁹ Ñawpaqmantaraq pakasqa kaqkunatam otaq Cristontakama imam ruray munasqantam reqsyikachiwanchik. ¹⁰ Chaykunata rurananpaq tiempo chayaramuptinmi kay pachapi kaqkunatapas chaynataq hanaq pachapi kaqkunatapas llapallanta Dios hukllawanqa, chaynataqa ruranqa chaykunapi Cristo munaychakunapanpaqmi.

¹¹ Allin tanteasqanman hina ruraq Diosmi ñawpaqmantaraq munasqanman hina akllawarqanchik, akllawarqanchikqa Cristowan huklla kaptinchik herenciata chaskinanchikpaqmi. ¹² Ñawpaqmantaraqmi Cristopi confiakurqanchik, chaynapi ñoqanchikrayku suma-sumaq atiyniyoq kasqanmanta Dios yupaychasqa kananpaq. ¹³ Salvo kanaykichikpaqqa cheqap noticiata uyarispam Cristoman iñikurqankichik, chayraykum Diosllapaqña kanaykichikpaq prometekusqan Chuya Espirituwan sellosqa kachkankichik. ¹⁴ Chuya Espirituqa herencia chaskinanchiktam garantizan llapallan rantisqankunata Dios libranankama chaynapi hatun sumaq kancharichkaq kayninmanta yupaychananchikpaq.

Iñiqkunapaq Pablo mañakusqanmanta

¹⁵ Uyarirqanim Señorninchik Jesucristoman hapipakusqaykichikta hinaspa llapallan iñiqmasinchikkuna kuyasqaykichikta. ¹⁶ Chayraykum mañaku niyipiqa tukuy tiempo qamkunamanta Diosman graciasta qoni. ¹⁷ Señorninchik Jesucristopa hatun kancharichkaq Taytan Diostam mañakuchkani Espirituwan yachayta qosunaykichikpaq chaynapi ima ya-chachisusqaykichiktapas entiendenaykichikpaq hinaspa payta astawan reqsinaykichikpaq.

¹⁸ Mañakuchkanitaqmi allinta yuyanaykichikpaqpas chaynapi qayasusqaykichikrayku confianzawan suyasqaykichikta yachanaykichikpaq otaq Diosllapaqña kawsaqkunawan chay suma-sumaqlaña qosusqaykichik herenciamanta yachanaykichikpaq. ¹⁹ Mañakuchkanitaqmi Diospa mayna-mayna atiyninmanta yachanaykichikpaqpas, chay atiyninwanmi Diosqa iñiqkunata kallpanchawanchik. Hatun atiyniyoq kasqantam Dios reqsichikurqa ²⁰ Cristota kawsarichispa hinaspa hanaq pachapi *alleqnini piaykachispa. ²¹ Paytaqa hatuncharun gobiernaqkunapas, kamachikuqkunapas, atiyniyoqkunapas, munaychakuqkunapas hinaspa imaymana sutiyoqkunapas mana igualay atinankamam, hatuncharurqaqa manamá kunan tiempollapaqchu aswanqa hamuq tiempopaqwanmi. ²² Tukuy imatapas Cristowanmi saruchirqa. Hina Cristotataqmi llapallan iñiqkunapa uman kananpaqpas churaykun. ²³ Llapallan iñiqkunaqa Cristopa cuerponmi, cuerpowan umaqa hukllam, chaynam iñiqkunapas Cristowanqa huklla kachkanku, payllam lliwpi llimparichkan.

Diospa favorinraykulla salvasqa kananchikmanta

2 ¹Huchaykichikrayku wañusqa hina kachkaptikichikmi Diosqa qamkunatapas kawsarichisurqankichik. ²Wañusqa hinaqa karqankichik kay pachapi mana allin rurayllapi kawsaspaykichikmi hinaspa mana rikuy atinakunapi munaychakuqpa kamachikusqanta kasukuspaykichikmi. Kunanpas chay munaychakuqmi Diosta mana kasukuqkunataqa kallpanchachkan. ³ Ñawpaqtaqa lliwmi ñoqanchikpas kawsarqanchik mana allin piensasqanchikkunaman hina munasqallanchikpi purikuspa hinaspa aychapa munasqallanta ruraspa, nacesqanchikmantapunim llapa runakunapiwan kuska

castigopaqña karqanchik.⁴ Aswanqa kuyapayarikuqllaña Diosmi llumpa-llumpayta kuyawaspanchik,⁵ huchanchikrayku wañusqa hina kachkaptinchikpas Jesucristotawan kuskata kawsariyakachiwarqanchik. Favorninraykullam Diosqa salvaykusurqankichik.⁶ Diosqa Jesucristotawan kuskata kawsariyakachiwaspanchikmi paywan kuskatataq hanaq pachapipas tiyakachiwanchik.⁷ Chaynataqa rurarqa ancha-ancha favorecekuq kasqanta hin spa mayna kuyawasqanchikta Cristo Jesuswan hamuq tiempokunapi qawachinanpaqmi.⁸ Favorninraykullam iñiptikichik Diosqa salvaykusurqankichik, chayqa manam qamkunamantachu aswanqa mana imallapaq Diospa qosusqaykichikmi.⁹ Manataqmí imapas rurasqaykichikraykuchu chaynapi pipas mana alabakunanpaqmi.¹⁰ Diosqa mosoqyachiwarqanchik Cristowan huklla kaspa allinkunata rurananchikpaqmi, chaykuna rurananchiktaqa ñawpaqmantaraqmi munarqa.

Cristopa Dioswan allinyanachiwasqanchikmanta

¹¹ Yuyariychikyá imaynam ñawpaq tiempopiqa kasqaykichikta. Qamkunaqa manam judio castachu kankichik. Cuerponkupi *señalasqa judiokunam ninku: —Ñoqaykuqa señalasqam kaniku, qamkunañataqmi mana señalasqa runakuna kankichik —nispa.

¹² Chay tiempokunapiqa Cristomanta karunchasqa kaspam *Israelpa mirayninkunamantapas rakisqa karqankichik, manamá yacharqankichikchu contratota ruraspan Diospa prometekusqantapas. Mana ima consuelollatas suyaspam cheqap Diosmanta karunchasqa kay pachapi kawsarqankichik.¹³ Kunanmi ichaqa Jesucristoman hukllawasqña kachkankichik. Ñawpaqtaqa karunchasqa kachkaptikichikmi Cristo wañuspan yawarninta chaqchurqa, chayraykum asuykachisqña karunkichik.¹⁴ Cristollam hawkayachiwaqninchikqa, paymi hukllawarun judiokunatawan mana judio kaqkunata perqa hina rakiwaqninchik cheqnikuya tuñirachispan.¹⁵ Judiokunaman ñawpaq kamachisqankunatam Cristo wañuspan mana valeqpaqña rikurirachin, chaynapim judiokunatas hin spa mana judio kaqkunatas kikinmanña asuykachispan mosoq ayllumanña hukllawarun. Chaynapimá paykunataqa hawkayaykachirqa.¹⁶ Cristom Dioswan *allinyanachispán cruzpi wañusqanwan iskayniñ castakunata huk aylullamanña hukllawarqa, chaynataqa rurarqa cheqninakusqankuta pasaypaqta chinkarachispanmi.

¹⁷ Cristo hamuspanmi hawkayay allin noticiata willasurqankichik karupi kaqkunamanpas chaynataq hichpapi kaqkunamanpas.¹⁸ Chaynaqa judiopas hin spa mana judio kaqpas Cristoraykullam Dios Taytamanqa asuykunchik chullalla Espiritupa yanapasqan.¹⁹ Qamkunaqa manam forastero hinañachu kankichik nitaq huklaw llaqtayoq hinañachu, qamkunaqa kankichik Diosllapaqña kawsaqkunapa llaqtamasinñam hin spa paypa churinkunañam.²⁰ Qamkunaqa perqasqa wasi hinam kankichik *apostolkunapi hin spa Diosmanta willakuqkunapi cimientasqa, chay cimientopa esquinanpi hapiq rumiñataqmi Jesucristo.²¹ Paypi qallarispm wasiqa sumaqllataña wiñachkan chaynapi Señorpaq sapaqchasqa templo rikurinankama.²² Cristopimá qamkunapas perqasqa hina paywan hukllawasqa kachkankichik, chaypim Dios *yachachkan Espirituntakama.

Mana judio kaqkunamanpas Pablopa willakusqanmanta

3 ¹ Ñoqa Pablom Jesucristorayku preso kachkani mana judio kaqkunapa allinnikichikpaq.² Yachankichikñachusmi Dios favorecewaspa qamkunaman willanaypaq kamachiwasqantaqa.³ Diosmi reqsichiwarqa pakasqa kaqkunata, chaykunamantaqa

ñawpaqtaraqmi asllatapas qellqamurqaykichikña. ⁴Chayta leespaykichikmi cuenta-ta qokunkichik Cristomanta pakasqa kaqkuna yachasqayta. ⁵Kaykunataqa ñawpaq tiempopi runakunamanqa Diosqa manam reqsichirqachu, kunanmi ichaq aklasqan *apostolinkunaman hinaspa paymanta willakuqkunaman Espirituntakama reqsichin. ⁶Pakasqa kaqkunaqa kaymá: Jesucristomanta allin noticiawanmi mana judio kaqkuna judiokunapa herencia chaskiqmasinña rikurirun, paykunawan hukllaña kasqankuray-kum Cristo Jesuspi Diospa promesan chaskiqmasinña karunku.

⁷Favorinraykullam atiyninwan Dios churaykuwarqa Jesucristomanta allin noticia-kunata willakunaypaq. ⁸Llapallan iñiqkunamanta mana valeqpaq hapikuchkaptiyas ñoqataraqmi Dios favoreceykuwarqa mana *judio kaqkunaman Cristomanta hatun valorniyoq pakasqa kaq allin noticiata willakunaypaq. ⁹Tukuy imapas unanchaq Diosmi gallariymantapuni kikillanpaq waqaychakusqanta yachaykachiwarqa, pakasqa kaqtam ku-nawarqa llapallanman willakunaypaq. ¹⁰Chaynapim altokunapi atiyniyoqkunapas hinaspa munaychakuqkunapas iñiqkunata hukllamanña huñunasqata qawaspanku yachanqaku Diosninchikqa mana haypay atina yachayniyoq kasqanta. ¹¹Diosmá ñawpaqmantapuni imam munasqanta Señorninchik Jesucristowan rurarqa. ¹²Jesucristoman iniywan hapi-pakuspallam Diosmanqa asuykunchik mana manchakuspa. ¹³Chaynaqa qamkunaryaku ñakarisqaywanqa amayá hukmanyaruchikchu, chayqa aswanraq alabakunaykichikpaqmi.

Cristopa kuyawasqanchikmanta

¹⁴Chayraykum qonqorakuykuspay Dios Taytanchikta mañakuchkani. ¹⁵Paypa su-tintam apan hanaq pachapi llapallan kaqkunapas chaynataq kay pachapi llapallan kaqkunapas. ¹⁶Taytanchiktam mañakuchkani hatu-hatun kayninman hina Espiritunpa atiyninwan sonqoykichikta kallpanchananpaq. ¹⁷Chaynapim confiakuptikichik sonqoy-kichikpi Cristo kanqa hinaptinmi allin sapichakusqa hina hinaspa ukuneqpi cimientasqa hina kuyanakupi takyankichik. ¹⁸Mañakuchkanitaqmi llapallan iñiqkunawan kuska Cristopa kuyawasqanchikta entiendenaykichikpaqpas, paypa kuyakuyninqa tupuya atiptinchikpas kanman mayna anchoch, mayna largoch, mayna ukuch hinaspa mayna hatuncha. ¹⁹Mañakuchkanitaqmi imawanpas mana tupachiy atina Cristopa kuyakuy-ninta yachanaykichikpaqpas chaynapi Dioswan huntasqa kanaykichikpaq.

²⁰Chaynaqa Diosllatayá hatunchasun, payllam ñoqanchikpiqa atiyninwan ruran mañakusqanchikmantapas hinaspa piensasqanchikmantapas aswan llimparichkaq-taraq. ²¹Llapallan iñiqkunayá Jesucristorayku Diosta hatunchasun wiña-wiñaypaq.

Chuya Espiritupiqa huklla kasqanchikmanta

4 ¹Señorninchikrayku preso kaspaymi ruegakamuykichik allinta kawsanaykichik-paq, chaypaqmi Diosqa qayasurqankichik. ²Humillakuspáy llampu sonqolla hinaspa pacienciakuq kaychik, imamanta faltanakuruspapas kuyakuywanyá aguan-tanakuychik. ³Chuya Espiritupa yanapakuyninwanyá chulla sonqolla kaychik tukuy tiempopi hawkalla kawsanaykichikpaq. ⁴Qamkunaqa kankichik chulla cuerpollam, chullallataqmi Espiritupas, Diosqa qayasurqankichik huk sonqolla suyanaykichik-paqmi. ⁵Chullallam Señorqa, chullallam iñiyapas, chullallataqmi bautismopas.

⁶Llapallanchikpa Taytanchik Diospas chullallam. Payqa llapallanpim munaychakun, llapallantakamataqmi tukuy imatas ruran, payqa llapallanpitaqmi kachkan.

⁷Ichaqta Cristopa aypusqanman hinam sapakamaman Dios favorecewarqanchik.

⁸Chaymi Biblia nin kaynata:

Altomanmi wicharirqa.
Presokunatam aparikurqa.
Runakunamanmi atiyta qorqa.

⁹ ¿Imataaq niwachkanchik “wicharirqam” nispacha? Kaywanqa niwachkanchik puntataqa kay pachaman uraykamusqantam. ¹⁰Hina payllataqmí tukuy imaman hundariykunanaqpas cielokunapa altonkamaraq wicharirqa. ¹¹Paypunitaqmi atiytapas qorqa wakinman *apostol kanankupaq, wakinmanñataq Diosmanta willakunankupaq, wakinmanñataq Jesucristomanta allin noticiata willakunankupaq hinaspa wakinmanñataq iñiqkunata yachachispa michiq kanankupaq. ¹²Paykunatam churarqa cristopon cuerpon iñiqkunata yanapaspa wiñachinankupaq, chaynapi qespisqa kanankupaq. ¹³Chaynapim iñisqanchikpipas chaynataq Diospa Churin reqsisqanchikpipas llapallanchik wiñaspas hukllaña kasunchik, yuyayniyoq runa hinaña kaspam mana imapas pisisqan Cristo hina cabal kasunchik, ¹⁴manam kasunqa warmakuna hinañachu, warmakunaqa hukta-hukta creeruspam wayrawan apachikuchkaq hina runakunapa yachachisqanwan aysachikunku, paykunataqa sacre runakunam sumaqllataña rimasper pantarachin. ¹⁵Noqanchikqa kuyanakuspayá cheqapta rimasun aswan-aswan wiñaspas Cristoman rikchakuq kananchikpaq, payqa llapallan iñiqkunata umanmi. ¹⁶Llapallan iñiqkuna cuerpon kaptinchikmi Cristo hukllanchawanchik, chaynataqa rurawanchik cuerponpa partenkunata yanapanakunanaqpas tinkinachkaq hinam, sapakamam ruranchikta allinta ruraspa kuyakuywan kallpanchakuqa sumaqta wiñananchik.

Cristowanña mosoq kawsaymanta

¹⁷ Señorninchikpa sutinpim kamachimuykichik: Amañáyá kawsaychikchu Dios mana reqsiq runakuna hinaqa, paykunaqa kawsachkanku mana allin piensasqankuman hinallam. ¹⁸Paykunaqa yuyayninku tutayasqa kaptinmi mana entiendenkuchu, Diospa qosqan mosoq kawsaymantataq karupim kachkanku, sonqonkutapas rumiyarachisqan-kuraykum mana yachaq kachkanku. ¹⁹Paykunaqa manaña penqakuq rikuriruspankum tukuy imaymana qanra vidallapi purikuchkanku, mana allinkunata gustollawanña ruraspankum aswan-aswanraq chayna kawsayta munachkanku. ²⁰Qamkunam ichaqa mana chaynatachu Cristomanta yacharkankichik ²¹sichu paymanta allinta uyarispapa hinaspa paymanta cheqap yachachikuyman hina yachachisqa kaspaga. ²²Huchaman aysaqnikichikmanta karunchakuspayá amañá ñawpa vidaykichikpi hinañachu puriy-chik, chayna vidaqa pantachikuspam mana allinllata munachisunkichik. ²³Imaynam piensasqaykichiktaqa mosoqyachiyachikyá. ²⁴Hinaspayá mosoqwan pachakuchkaq hina mosoq runaña kaychik Diosman rikchakunaykichikpaq, chayna runatam Diosqa unan-charqa cheqaptapuni mana huchallikuq justo kananpaq.

²⁵ Chaynaqa amañá llullakuspayá cheqaptapuni rimaychik runamasikichikwan, lliwchanchikmi kanchik huk cuerpopa partenkuna hinalla.

²⁶ Piñakuspaqa amataqyá huchallikuychikchu, amayá inti seqaykunankamaqa piña-kuruychikchu. ²⁷Amayá chikantapas dejakuychikchu diablo huchallichisunaykichiktaqa.

²⁸Pipas ñawpaqtu suwa kaspaga amañáyá suwakuchunchu, aswanqa imatapas allinta ruraspañayá llamkachun chaynapi imallawanpas muchuqkunata yanapaykunanaqpas.

²⁹Rimaspaykichikqa amayá qacha simichu kaychik, aswanqa allin kaqkunallatayá rimaychik chaynapi uyariqnikichikkunapas allinninpaq kaptin aswan-aswan

wiñanankupaq.³⁰ Amayá llakichiychikchu Chuya Espiritutaqa. Paytaqa Diosmi *sellachkaq hina qosurqankichik librasusqaykichik punchawpaq.

³¹ Amañayá kaychikchu piñapakuqqa, rabiakuqqa, cheqnikuqqa, qaqchana-kuqqa, insultanakuqqa nitaq ima mana allin ruraqpas.³² Aswanqa sumaq sonqo kaspayá kuyapayanakuychik, Diospas Cristoraykum pampachasurqankichik, chaynayá qamkunapas pampachanakuychik.

Diospa churinkunaqa imaynam kawsananmanta

5 ¹Diospa kuyasqan churinkunam kankichik, chaynaqa payman rikchakuqyá kaychik. ²Cristopa kuyawasqanchikman hinayá kuyanakuspa kawsaychik. Paymi Diosman miski asnaq ofrenda hina ofrecekurqa ñoqanchikrayku wañuspan.

³Qamkunaqa Diosllapaqñam kawsachkankichik, chaynaqa amañayá rimayllapas rimariychikchu huchapakuymantaqa chaynataq manaña rimana huchakunaman-tapas nitaq qollqella kuyaymantapas⁴ nitaq penqaypaq kaqkunatapas nitaq mana pasaq kaqkunamantapas nitaq tupa-tupaykachispa rimaykunamantapas, chayna rimaykunaqa manam imapaqpas valenchu, simikichikqa kachun Diosllaman-ña graciasta qonaykichikpaqyá.⁵ Kaytayá yachaychik: Cristopa hinaspa Diospa munaychakusqanmanqa manam yaykunqachu huchapakuqkunaqa, millakuypaq hucha ruraqkunaqa hinaspa qollqella kuyaqkunaqa. Kikillanpaq imapas munaqqa taytacha-mamachata adoraq hinam.⁶ Amayá yanqakuna rimaqwanqa engañachi-kuychikchu. Chayna huchallikuykunarykum Diosqa castigonta kachaykun mana kasukuqkunaman.⁷ Amayá paykunapa mana allin ruraqmasinqa kaychikchu.

⁸Ñawpaqtaqa tutayaypi hinam purirqankichik, kunanmi ichaqa Señorwan hukllaña kasqaykichikrayku achkiypiña kawsachkankichik, chaynaqa allintayá kawsaychik. ⁹Achkiypi hina kawsakuyqa sumaq sonqoyoq kaymi, allinta ruraymi, cheqapman hina kawsakuyumi.¹⁰ Maskaychikqa Señorninchik agradaytayá.¹¹ Tutayaypi hina kawsaqkunapa mana allin rurasqantaqa amataqyá ruraysiychikchu, aswanqa mana allin rurasqankumantayá qaqpchapaychik.¹² Pakakuspalla rurasqan-kumanta rimayllapas penqaypaqmi.¹³ Achkiwan kanchaykusqa hinam tukuy imapas sutila rikurirun, achkiwantaqmi reqsinchik ima kasqantapas.¹⁴ Chayraykum ninku:

Rikchariy puñusqaykimanta.

Kawsarimuy wañusqakunamanta
hinaptinmi Cristo achkisunki.

¹⁵Hinaptinqa allintayá qawakuychik imaynam kawsasqaykichikta. Amayá kawsaychikqa mana yachayniyoqkuna hinachu aswanqa yuyayniyoqkuna hinayá.¹⁶ Tiempoykichikta-pas amayá usuchiychikchu, kay punchawkunaqa mana allinllaña.¹⁷ Chaynaqa amayá mana yuyayniyoqqa kaychikchu aswanqa Señorpa munasqantayá entiendeychik.¹⁸ Amayá vinowanqa sinkakuychikchu, chayqa viciokunamanmi apakun, aswanqa Chuya Espiritupa huntasqanyá kaychik.¹⁹ Rimapayanakuychikyá salmokunawan, cantokunawan, sonqo-manta lloqsimuq takikunawan, Señorninchiktayá tukuy sonqowan takispa yupaychaychik.²⁰ Tukuy imamantayá Señorninchik Jesucristopa sutinpi Dios Taytaman graciasta qoychik.

Iñiqkunaqa familialwan imaynam kawsananmanta

²¹ Cristota respetaspaqa kasunakuychikyá.

²² Señorninchikta hinayá warmikunapas qosaykichikta kasuychik.²³ Qosaqa warmipa umanmi, chaynam Cristopas llapallan iñiqkunapa uman, iñiqkunaqa

Cristopa cuerpon hinam, payñataqmi iñiqkunapa salvaqnin. ²⁴Cristotam iñiqkunaqas kasukun, chaynam warmikunapas tukuy imapi qosankuta kasukunanku.

²⁵Cristom iñiqkunata kuyaspan paykunapaq entregakurqa, chaynay qosakunapas warmikichikta kuyaychik. ²⁶Cristoqa entregakurqa iñiqkunata chuyanchananpaqmi hinaspa yachachikuyninwan yakuwan mayllachkaq hina limpiapanpaqmi. ²⁷Chaynataqa rurarqa iñiqkunata sumaqllataña kikinman pusaykunanpaqmi, paykunaqa kanan manam qachachasqachu nitaq sipu-sipuchu nitaq chayman rikchakuqchu, paykunaqariki kanan payllapaqña kawsaqmi hinaspa mana imaniraqpas huchayoqmi. ²⁸Chaynallataqyá qosakunapas warmikichikta kuyaychik imaynam kikikichikpa cuerpoqichikta kuyakusqaykichikta hina, warminta kuyaqqqa kikintam kuyakun. ²⁹Manapunim pipas kikinpa cuerpointaqa cheqninmanchu aswanqa mikuchispanmi allinta uywan, chaynatapunim Cristopas ruran iñiqninkunawan, ³⁰paypa cuerponpa partenmá kanchik. ³¹Chayraykum:

—Qariqa tayta-mamanta saquespan hukllawunku warminmanña chaymi iskayninku huk runa hinallaña kanqaku.

³²Kayqa mayna sasa entiendenam, kaytaqa nichkani Cristomantawan llapa iñiqkunamantam. ³³Kikikichikta hinayá warmikichiktapas sapakama kuyaychik, warmiñataqyá qosanta respetachun.

6 ¹Churikuna, Señorman iñiqña kasqaykichikraykuyá tayta-mamaykichikta kasukuychik. Chayna rurayqa allinpunim. ²Promesayoq kamachikuykunamanta punta kaqqa kaymi:

—Tayta-mamaykita respetay, ³chaynapi allin kanaykipaq hinaspa kay pachapi unay wata kawsanaykipaq.

⁴Tayta-mamakuna, qamkunapas wawa-churikichiktaqa amayá piñachiychikchu, aswanqa kasukuqtayá uywaychik Señorninchikpa yachachikuyninman hina.

⁵Sirvientekuna, qamkunapas kay pachapi patronnikichiktayá respetaychik hinaspa manchakuychik, Cristota kasukuchkaq hinayá tukuy sonqowan kasukuychik. ⁶Allintaqa ruraychik amataq paykuna qawasunallaykichikpaqchu nitaq “allin sirvienteymi” nispa alabasunallaykichikpaqchu. Qamkunaqa tukuy sonqoykichikwanyá ruraychik Diospa munasqanta Cristopa sirvientenkuna hina. ⁷Señorta ganasllawanña servichkaq hinayá tukuy imatapas ruraychik, manam runallatachu servichkankichikqa aswanqa Señorninchiktam. ⁸Yachananchikmi, sapakamam sirviente otaq libre kaspapas Señormanta allin rurasqanchikman hina chaskisunchik.

⁹Patronkuna, qamkunapas chaynallatayá sirvientekichikkunawan ruraychik, amañayá: “Kaynatam-waknatam rurarusqayki” niychikchu. Yachasqaykichikpi hinapas qamkunapapas chaynataq paykunapapas huklla Señorninqa cielopim kachkan, payqa manam pimanpas sayapakunchu.

Guerrapaq hina kallpanchakunamanta

¹⁰Chaynaqa wawqe-panillaykuna, Señorninchikman hapiakuspayá atiyninwan allinta kallpanchakuychik. ¹¹Harkachikunaykichikpaqyá Diospa llapallan qosusqaykichikwan pa-chakuychik chaynapi wateqasuqnikichik dia- blo mana urmachisunaykichikpaq. ¹²Manam peleachkankichikqa aychayoq tulluyoq runakunawanchu aswanqa tutayaypi kamachikuq-kunapa, gobiernaqkunapa hinaspa munayniyoqkunapa contranpim, peleachkankichikqa altokunapi mana allin espiritukunapa contranpim. ¹³Chaynaqa harkachikunaykichikpaqyá Diospa qosusqaykichik llapallan armankunata hapiychik, chaynapim urmachi y munasus-

qaykichik punchawpi mana allinta venceruspaykichik qaqa hina sayankichik.¹⁴ Allintayá sayachik, chumpiwan allinta watakuchkaq hinayá cheqap kaqwan watakuychik. Dios-pa munasqanman hina kawsasqaykichikqa kachun soldadopa qasqon harkaq hinayá.

¹⁵ Zapatokuchkaq soldado hinayá alistakuychik hawkayachikuq allin noticiata chaylla willa-kunaykichikpaq. ¹⁶ Llapallanmantapas aswanqa iñiynikichikyá harkachikuna hina kachun chaynapi chay iñiynikichikwan diablopaa rupachkaq flechankunata amachanaykichikpaq.

¹⁷ Salvasqa kasqaykichikyá kachun umaykichik harkaq casco hina, hapiychiktaqyá Diospa palabrantapas, chayqa Chuya Espiritupa espadanmi. ¹⁸ Chuya Espiritupa yanapakuynin-wan Diosninchikta tukuy tiempo mañakuspáyá ruegakuychik hinaspa listolla kaychik, ama hukmanyaspayá llapallan iñiqkunapaqpas Diosta mañapuycyik. ¹⁹ Ñoqapaqpas mañakuy-chikyá ñawpaq tiempopi pakasqa kaqmanta allin noticiata willakuptiy imam ninayta Dios valorwan rimachiwananpaq. ²⁰ Cristopa rantinpi hamusqayraykum cadenakunawan preso-chasqa kachkani. Chaynaqa mañapuwaychikyá mana manchakuspay willakunaypaq.

Cartapa tukuyninmanta

²¹ Señorninchikpaq confianza llamkaqmasiy Tiquicom willasunkichik ñoqaman-tawan imam rurasqymanta, payqariki kuyasqanchik iñiqmasinchikmi. ²² Paytaqa kachamuchkani imaynam kasqaykumanta willasuspakichik sonqoykichikta tiyaykachinanpaqmi.

²³ Dios Taytanchikyá Señorninchik Jesucristopowan yanapaykusunkichik lla-pallan iñiqmasinchikkunawan kuyanakuspa hawkalla kawsakunaykichikpaq.

²⁴ Mana tukuq kuyakuywan Señorninchik Jesucristota kuyaq llapallan runakuntaqa Diosyá favorecechun.

FILIPOS LLAQTAMAN APOSTOL PABLOPA CARTASQAN

Europa lawpi Apostol Pablopa punta kaq qallarichisqan iglesiqa karqa Filipos llaqtapi kaqmi. Filipos llaqtqa karqa Macedonia lawpim. Kay cartataqa qellqarqa carcelpi kachkaspanmi. Kuyakuy sonqowanmi graciasta qorqa payta yanapanankupaq ofrenda apachisqankumanta. Pantay yachachikuykuna paykuna ukupi rikurirusqanraykum kallpancharqa Jesucristomanta ama rakikunankupaq hinaspa paypi confiakunankupaq.

Kay cartaqa pichqa parteman rakisqam kanman:

Punta kaq partem willakun cartapa qallariyinmanta, willakuntaqmi Pabloqa Jesucristo-llapaqña kawsasqanmantapas (1:1-26).

Iskay kaq parteñataqmi willakun valorchakuspa Señor Jesucristoppi confiakunankumanta hinaspa pay hina humilde kanankumanta (1:27-2:18).

Kimisa kaq parteñataqmi willakun yanapaqni Timoteomantawan Epafroditomanta (2:19-30).

Tawa kaq parteñataqmi willakun Jesucristollapi mosoq kawsay tarisqan- manta (3).

Pichqa kaq parteñataqmi willakun Señor Jesucristoman iñikuspaqa kusisqa kawsakuymanta.

Kay cartaqa tukuykun saludokunawanmi (4).

Cartapa qallariyinmanta

1 ¹Jesucristo serviq ñoqa Pablom Timoteopiwan cartamuykiku Filipos llaqtapi kaq llapallan iñiqkunaman, *michiqnikichikkunaman hinaspa *diacono-kunaman, qamkunaqa Jesucristollapaqña sapaqchasqam kachkankichik. ²Dios Taytanchiktawan Señorninchik Jesucristotam mañakuchkaniku qamkunata favorecesunaykichikpaq hinaspa hawkallata kawsachisunaykichikpaq.

Iñiqkunapaq Pablo mañakusqanmanta

³Sapa kuti yuyarispaymi qamkunamanta Diosninchikman graciasta qoni. ⁴Orakuspaymi kusikuywan tukuy tiempo llapallaykichikpaq mañapuykichik. ⁵Mañakuniqa qallariyinmanta kunankama Cristomanta allin noticiata willakuptiy yanapawasqaykichikmantam.

⁶Yachanipum, qamkunapi allinkuna qallariq Diosninchikqa Jesucristo kutimumankamam chay qallarisqanta cabalanqa. ⁷Llapallaykichikta kuyasqayraykum chaynataqa piensani, qamkunatawanmi Diosninchikqa tukuy imapi favorecewarqanchik carcelpiña kaptiyas, Cristomanta allin noticiata cheqap kasqanpaq willakuptiyas chaynataq valechiptiyas.

⁸Diosnillanchikmi yachan Jesucristopa kuyakuyninwan qamkunataqa mayna-mayna kuyasqaytapas. ⁹Mañakuchkaniqa sumaqta entiendespaykichik yuyaywan aswanraq kuyakuq kanaykichikpaqmi ¹⁰hinaspa allin kaq- kunata reqsinaykichikpaqmi, chaynapim Jesucristopa kutimuman punchawpaq kankichik mana huchayoq hinaspa pitapas mana urmachiq.

¹¹Jesucristom yanapasuchkankichik allin ruruchkaq sach'a hina allinkunata ruranaykichikpaq chaynapi Diosta yupaychaspa hatunchanaykichikpaq.

Cristollapaqña kawsakuymanta

¹² Wawqe-panillaykuna, yachanaykichiktam munani, tukuy ima sucedewasqanwanqa Cristomanta allin noticiam aswanraq mirarun. ¹³ Chayraykum Palaciopi kaq lliw soldadokunapas chaynataq wakin runakunapas Jesucristorayku preso kasqayta yacharunku. ¹⁴ Achkaq iñiqmasinchikkunapas preso kasqayta qawaspam kallpanchakurqaku chaymi Señorninchikman hapipakuspanku mana manchakuspa aswanraq Diospa palabranta willakuchkanku.

¹⁵ Suti reqsiyllataqmi wakinkunaqa ñoqamanta envidiakuspa hinaspa atipanakuspa Cristomanta willakuchkanku, wakinmi ichaqa willakuchkan allinpaq munaspanku. ¹⁶⁻¹⁷ Chay envidiakuwaspa Cristomanta willakuqkunaqa imatapas kikillanpaq munaspallam willakuchkan, chaynapim preso kasqaypi astawanraq llakichiwayta munachkanku. Wakinmi ichaqa willakuchkan kuyakuywan, paykunaqa yachanmi Cristomanta allin noticiata valechinaypaq carcelpi kasqayta. ¹⁸ Ichaqa manam imananchu, iskay uya kaspankupas otaq allinta munaspankupas Cristomanta willakusqankumantam llumpayta kusikuni.

Hinasapas mastaraqmí kusikusaq. ¹⁹ Ñoqqaq yachanipunim mañapuwasqaykichikan hinaspa Jesucristopa Espiritunpa yanapawasqanwan kaymanta allinlla lloqsirunaya. ²⁰ Tukuy sonqoywanmi confiakuchkani imamantapas mana penqachiwanankupaq hinaspa mana manchakuspa rimanaypaq, chaynapim ñawpaq tiempopí hina kunan tiempopípas, wañuptiyas hinaspa kawsaptiyas Jesucristo vidaypi hatunchasqa kanqa. ²¹ Ñoqpa kawsakuñiyqa Cristollapaqña kawsakuymí, wañukuyñataqmi aswan allinraq. ²² Ichaqa kay pachapiraq kawsaspayqa Señorpaqmi imatapas allinta rurayman, chaymi mayqan akllaytapas mana atinichu. ²³ Sasam iskayninmanta mayqanpas akllay, ichaqa munaymanni wañukuspay Cristowanña kuska kayta, chay kaqmi ñoqapaqqqa aswan allin kanman. ²⁴ Aswanqa qamkunaraykum kay pachapiraq kawsanay. ²⁵ Chayraykum kawsanaymantataq seguro kachkani, llapallaykichikwanmi allinnikichikpaq kawsasaqraq chaynapi iñisqaykichikpi wiñananaykichikpaq hinaspa kusikunaykichikpaq. ²⁶ Chaynaqa huktawan qamkunaman kutimuptiyimi ñoqarayku Jesucristota hatunchankichik kusikuywan.

²⁷ Vidaykichikyá kachun Jesucristomanta allin noticia uyarisqaykichikman hina. Waturkamuspay otaq maypiña kaspaypas qamkunamantam uyariyta munani huk sonqolla qaqa hina sayaspa vencesqaykichikmanta, iñisqaykichik allin noticiata willakunaykichikpaq kallpanchakusqaykichikmanta hinaspa ²⁸ contraykichikpi kaqkunatapas mana manchakusqaykichikmanta. Contraykichikpi kasqankuraykum yachanchik paykunaqa puchukananta, qamkunañataq salvasqa kanaykichikta. Chayqa Diosmantam. ²⁹ Cristoraykum Diosqa favoreceykusunkichik ichaqa manam payman iñinallaykichikpaqchu aswanqa payrayku ñakarinaykichikpaqwanmi. ³⁰ Chaynaqa kankichik sasachakuyipi kasqayta qawasqaykichikpi hinam hinaspa kunan uyarisqaykichikpi hinam.

Cristopa humillasqa kasqanmantawan hatunchasqa kasqanmanta

2 ¹Sichu Cristopuni kallpanchasuptikichikqa, sichu kuyasuspaykichik sonqoykichikta tiyaykachiptinqa, sichu Espiritupas qamkunawan kachkaptinqa chaynataq qamkunapas llakipayarikuspa kuyakuqllaña kaspaykichikqa ²kusichiwaychikyá, lliwchaykichikyá kaychik chulla pensamientoyoqlla, huk kuyakuyniyoqlla, huk sonqolla hinaspa huk sientiqla. ³ Amayá envidiakuspaqa nitaq altotukuspaqa imatapas ruraychikchu,

aswanqa humillakuspayá kikikichikmantapas aswan allinpaqraq wakinkunata hapiychik.

⁴Amayá kikillaykichikpaqchu allintaqa munaychik aswanqa wakinkunapaqwanyá.

⁵ Jesucristopa piensasqanman hinayá qamkunapas piensaychik. ⁶ Paymi Dios kachkasapas Dios kasqanta valechiya mana munarqachu, ⁷ aswanqa kikinmi menoschakururqa sirviente hinaña kananpaq. ⁸ Runayaruspanñataqmí humilla-kuyurqa, Diosta kasukuspanmi wañurqa penqaypaq cruzpi. ⁹ Chayraykum Dios llumpa-llumpayta hatuncharuspan llapallanmanta suma-sumaq sutiwan sutichay-kurqa, ¹⁰ chaynapim Jesuspa sutinta uyarispanku hanaq *pachapi hinaspa uku pachapi kaqkuna qonqorakuykunkaku. ¹¹ Llapallan runakunapas “Jesucristoqa Señormi” nispam ninqaku, chaynataqa ninqaku Dios Taytata yupaychaspankum.

Jesucristoman iñiqkunaqa suti reqsiylla kasqanchikmanta

¹²Kuyasqay wawqe-panillaykuna, qamkunawan kaptiyimi tukuy tiempo kasuwar-qankichik, chaynayá karupi kachkaptiyas aswanraq kasuwaychik. Manchakuywan hinaspa respetowanyá salvasqa kasqaykichik qespichiypí riychik, ¹³ Diosmi munasqan-man hina allin munayta qosuspaykichik allinkuna ruranaykichikpaq yanapasunkichik.

¹⁴Lliwtayá ruraychik ama kaminakuspa nitaq kutipanakuspa, ¹⁵ chaynapim mana culpayoq hinaspa mana huchayoq kaspaykichik Diospa churin chuya sonqo kankichik huchallikuq pierdesqa runakunapa chawpinpi. Qamkunaqa tutapi kanchaq lucero hinam sutilla lliwpa reqsisqan kachkankichik. ¹⁶Qamkunaqa wiñaypaq kawsay qokuq palabratam hatallichkankichik. Chaymi Cristopa kutimuman punchawpiqa qamkunamanta kusikusaq kallpanchakuspay yachachisqayqa mana yanqapaq kasqanmanta. ¹⁷Inisqay-kichikraykum Diosman ofrenda hina entregakunkichik, chay ofrendaman cabalanaypaq wañunay kaptinpas chaytaqa kusikuywanmi rurayman, kusikuymantaqmi llapallayki-chikwanpas. ¹⁸Chaynaqa chaykunamantayá qamkunapas ñoqawan kuska kusikuychik.

Timoteomantawan Epafroditomanta

¹⁹Señorninchik Jesus munaptinqa chayllam kachamusqaykichik Timoteota watukamusunaykichikpaq chaynapi qamkunamanta uyarispay kallpanchakunaypaq.

²⁰Manam pipas pay hinaqa kanchu ñoqawanqa, ñoqa hinam paypas qamkunamanta cheqaptapuni sientin, ²¹wakinkunaqa kikillankupaq maskaspallam purinku Jesucristopa munasqanta mana maskaspanku. ²²Qamkunaqa yachankichikñam Timoteoqa tukuy imapi allin kasqanta, payqa taytanta huk churi yanapachkaq hinam Cristomanta allin noticia willakuypi yanapawarqa. ²³Chaynaqa asuntoykunamanta yachaykuspaymi chaypunilla payta kachamusqaykichik watukamusunaykichikpaq. ²⁴Ñoqapas Señorninchikpim confiakuchkani kikiypuni qawaqnikichik chaylla hamurunaypaq.

²⁵Piensarurqanitaqmi wawqenchik Epafroditota qamkunaman kachamuytapa. Paytam kachamuwarqankichik tukuy imapi serviykuwananpaq. Kuskaykum tukuy imapias soldado hina yanapanakurqaniku. ²⁶Paymi llumpayta munachkan llapallaykichikwan tupaykuya, llakisqam kachkan onqorusqanmanta yacharus-qaykichikrayku. ²⁷Arí, onqoruspam yaqalla wañukurqa, ichaqa Diosninchikmi paymanta llakipayarikurqa, llakipayarikurqataqmí ñoqamantapas chaynapi wañukuptin aswanraq llakiyoq kanaymanta. ²⁸Chayllam kachamuchkani huktawan tupaykuspa kusikunaykichikpaq chaynapi ñoqapas manaña ancha llakisqa kanay-pa. ²⁹Hatun kusikuywanyá chaskiykuychik Señorninchikman graciasta qostin,

respetaychikyá pay hina kaqkunataqa.³⁰ Cristo servisqanpim yaqalla wañukurqa, yanapawanaykichikmantam payña yanapawarqa wañuytapas mana manchakuspa.

Allin ruraymanta

3 ¹Wawqe-panillaykuna, Señorninchikpiyá kusikuychik. Allinnikichikpaq kasqan-raykum mana amispay ñawpaq nimusqaykunata huktawan qellqamuykichik.
²Cuidakuychikyá allqo hina kawsaqkunamanta, tukuy mana allin ruraqkunamanta hinaspá judio hina *señalakuqkunamanta. ³Cheqap señalaqasqakunaqa ñoqanchikmi kanchik, Espiritu yanapawaptinchikmi Diosninchikta adoranchik hinaspam Jesucristopí iñispa salvasqa kasqanchikwan alabakunchik aychapi *señalachikuyman mana hapipakuspa.
⁴Ñoqapas aychapi señalachikuypiq confiakuymanmi. Sichum pipas señalachikusqanpi confiakuptinqa razonwanraqmí chaykunapiq ñoqapas confiakuyman. ⁵Nacesqaymanta pusaq punchawnimmanmi qari kayniypi *señalawarqaku, Benjamin ayllumanta kaq Israel-pa castanmi kani, tayta-mamaymantapunim *hebreo rímaq kani. Diospa leyninmanta imaynam piensasqaymantañataqmí *fariseo karqani. ⁶Creesqaykuna cheqappuni kasqanta piensaspaymi Dios agradaya munaspay Jesucristoman iñiqkunata ñakarichinaypaq qatikacharqani, leyta cumplispaymi sumaqta kawsarqani mana faltayoq. ⁷Kunanmi ichaqa ñawpaqpi allinpaq hapisqaykunatas mana valeqpaqña hapini Cristorayku. ⁸Manataqmí chayllachu, aswanqa Señor Jesucristota reqsinayraykum tukuy imatapas mana valeqpaqña hapini, payrayku tukuyta pierderuspaymi chaykunataqa qopata hinañ hapini chaynapi Cristota tarinaypaq hinaspá ⁹paywan hukllaña kanaypaq, kamachikuykunata kasukuspayqa hina huchayoqlaraqmi kachkani, Cristoman iñikuptiymi ichaqa mana huchayoqpaqña Dios chaskiwan. ¹⁰Llapa imatam saqueruni Cristota reqsiykunaypaq, kawsarimusqanrayku atiynin reqsiykunaypaq, ñakarisqanman hina ñakarinaypaq, wañukuspaypas payman rikchakuq kanaypaq ¹¹hinaspá Dios munaptinqa ñoqapas kawsarimunaypaq.

Kallpanchakuspa premio chaskinamanta

¹²Nichkaniqa manam tukuy imapas hayparusqaytañachu otaq qespisqaña karusqaytachu aswanqa kallpanchakuchkanim salvawaqniy Cristopa munasqaman hina kanaypaq. ¹³Wawqe-panillaykuna, manaraqmi ñoqapas haypaniraqchu aswanqa ñawpaq rurasqaykunata qonqaruspaymi hamuq kaqkunata ruranaypaq kallpanchakuchkani. ¹⁴Carrerapi hinam kallpachkani chayanayman, chaynapi Jesucristontakama Diospa qayawasqan premiota chaskinaypaq.

¹⁵Chaynaqa llapallan qespíq kaqkunaqa chay nisqaykunaman hinayá piensasunchik. Imamantapas hukmanta piensaptikichikqa Diosninchikmi entiendechisunkichik. ¹⁶Ichaqa sapakamapa kawsasqanchikqa Diospa palabran yachasqanchikman hinayá kachun.

¹⁷Wawqe-panillaykuna, ñoqa hinayá kachik, wakiñin ñoqa hina portakuqkunatas ejemloykichikpaqyá hapiychik. ¹⁸Ñam achka kutitaña nirqaykichik chaymi kunanpas waqaspay huktawan nimuykichik, "Iñikuniñam" nichkaspankupas achkallañam Cristopa cruzpi wañusqanta despreciachkanku mana allinta kawsaspanku. ¹⁹Chayna kaqkunaqa wiñaypaq ñakariypim kanqaku, paykunaqa Diosta maskanankupas kachkaptinmi mikuyllapi ocupakunku, rurasqankumanta penqakunankupas kachkaptinmi aswanraq alabakunku kay vidapi kaqkunallamanta piensaspanku. ²⁰Ñoqanchikmi ichaqa hanaq pacha llaqtayoq kanchik hinaspam suyachkanchik Señor Jesucristopa kutimunanta.

²¹Paymi kay ñakariq cuerponchikta mosoqyachinqa suma-sumaq kanchariq cuerponman rikchakuqtaña, chaytaqa ruranqa tukuy imapi munaychakusqanpa atiyninwanmi.

Tukuy tiempo kusikunanchikmanta

4 ¹Kuyasqay wawqe-panillaykuna, Señorninchikman hapipakuspaykichikyá takyaychik. Qamkuna qawaykuytam llumpayllataña munachkani, qamkuna-qa huk hatun premio hinam kankichik ñoqapaq.

²Ruegakunim Evodiatawan Sintiqueta Señorninchikman iñiqkuna hina huk sonqolla kanankupaq. ³Llamkaqmasilláy, qamtatataqmí valekuyki chay paninchikkunata yanapaykunaykipaq. Paykunapas yanapaykuwarqakum Cristomanta allin noticiata willakuptiy, yanapaykuwarqataqmí Clementewan wakin llamkaq-masiykunapas. Paykunapa sutinqa qellqasqañam kachkan wiñay kawsay libropi.

⁴Señorninchikwan huklla kaspayá tukuy tiempo kusikuchik, huktawanraqmí nikichik: Kusikuchikyá, nispa. ⁵Lliw runakunawanyá reqsichikuchik kuyakuq sonqo kasqaykichikta. Señorninchikpa kutimunanqa hichpallañam kachkan.

⁶Amayá imamantapas afanakuchikchu, aswanqa orakuspakichikyá lliwta Diosman willaychik hinaspayá payman graciasta qoychik. ⁷Hinaptinqa Diosninchikmi hawkayachisunkichik runakunapa mana entiendey atinan hawkayawayan. Chaynapim imamantapas mana preocupakunkichikchu nitaq llakikunkichikchu Jesucristowan huklla kasqaykichikrayku.

Allin kaqkunapi piensananchikmanta

⁸Kunanñataqmí wawqe-panillaykuna, tukuykunaypaq nimuykichik: Manaraq imatapas rurachkaspaga yuyaymanaychikyá imapas cheqap kaqpi, imapas respetanapaq kaqpi, imapas allin ruray kaqpi, imapas mana huchallichikuq kaqpi, imapas allin rimana kaqpi, imapas allin alabanapaq kaqpi.

⁹Ruraychikqa yachachisqayman, kamachisqayman hinaspa uyariwaspaykichik qawawasqaykichikman hinayá, hinaptinqa waqaychawaqningchik Diosmi qamku-nawan kanqa.

Filipospi iñiqkunapa ofrendanmanta

¹⁰Llumpayta kusikuspaymi Señorta yupaychachkani yanapawaspaykichik huktawan yuyariwasqaykichikmanta. Kaynata nispayqa piensachkani manam qonqaruwasqaykichiktañachu aswanqa yanapaykuwanaykichikpaq mana ima ruray atisqaykichtam. ¹¹Manataqmí rimachkaniqa muchusqaymantachu, ñoqqa imapas kapuwaqllywanmi contentakuni. ¹²Yachanim wakcha kayta chaynataq llapa imayoq kaytapas. Contentakunitaqmi saksasqa kaspaypas otaq yarqaymanta kaspaypas chaynataq imayoq kaspaypas otaq mana imayoq kaspaypas. ¹³Tukuy imataqa rurani Cristo kallpanchawaptillanmi. ¹⁴Chaywanpas allintapunim rurarkankichik sasachakuuniy kunapi yanapaykuwaspaykichikqa.

¹⁵Yachasqaykichikpi hinapas Macedonia lawmanta lloqsispay Cristomanta allin noticiata chayraq willakuptiyqa Filipospi *yachaq iñiqmasiykunallam ofrendaykichikwan yanapaykuwarqankichik, chaytaqa rurarqankichik willasqaymanta agradecetuwas-paykichikmi. ¹⁶Tesalonica llaqtapi kaptiypas iskay kimsa kutitam ofrendaykichikta apachimuwarqankichik imapas necesitasqaypaq. ¹⁷Chaynata nispayqa manam chaskiruyllatachu munachkani, aswanqa munachkani yanapaykuwasqaykichikmanta allin cosechata hina Dios premiasunaykichtam. ¹⁸Ñoqqa puchupuwanankamaraqmi allinsuta chaskiruni. Epafroditowan apachimuwasqaykichikwanmi kamaqña kapuwachkan,

apachimuwasqaykichikqa karqa Diospaq miski asnaq ofrenda hinam hinaspa paypa agradonpaq kañasqa animal hinam.¹⁹ Diosniymi tukuy ima faltasusqaykichikta qosunkichik sinchi kapuqninman hina, chaytaqa qosunkichik ñoqanchikpaq Jesucristopa rurasqanraykullam.²⁰ ¡Dios Taytanchiktayá yupaychasun wiña-wiñaypaq!

Cartapa tukuyninmanta

²¹ Jesucristopa sutinpiyá saludaykapuwaychik Diosninchikpi llapallan iñiqunta. Saludaykamusunkichiktaqmi ñoqawan kaq wawqe-paninchikkunapas.²² Kay llaqtapi llapa iñiqkunapas saludaykamusunkichikmi, aswan mastaqqa Rey Cesarpa wasinpi serviqkunam saludaykamusunkichik.

²³ Señorninchik Jesucristoyá favorecesunkichik vidaykichikpi.

COLOSAS LLAQTAMAN APOSTOL PABLOPA CARTASQAN

Colosas llaqtapi iglesiataqa manam Apostol Pablochu qallarichirqa. Chaywanpas payqa paykunamantam nanachikurqa paypa michisqan iglesiakunapa hichpanpi kasqanrayku chaynataq Efeso llaqtapi kachkaspanraq paykunata kallpanchananpaq wawqekunata kachasqanrayku. Kay cartatapas carcelmantamá apachirqa.

Kay cartaga tawa parteman rakisqam kanman:

Punta kaq partem willakun cartapa qallariyinmanta, willakuntaqmi Colosas llaqtapi wawqe-panikuna imaynam kasqanmanta yanapaqnin Epafraspa willakusqanmantapas (1:1-8).

Iskay kaq parteñataqmi willakun Señor Jesucristo tukuy atiyninwan gobiernaq kasqanmanta (1:9-2:19).

Kimsa kaq parteñataqmi willakun Jesucristop iñiqlikunaqa mosoq kawsayniyoqña kasqankumanta (2:20-4:6).

Tawa kaq parteñataqmi willakun cartapa tukupayninmanta (4:7-18).

Cartapa qallariyinmanta

1 ¹Ñoqa Pablom Dios Taytapa munayninman hina Señorninchik Jesucristop topa *apostolnin kani. Wawqenchik Timoteopiwanmi ²Colosas llaqtapi Jesucristop iñiq wawqe-panikunaman qellqamuykiku. Dios Taytanchiktawan Señorninchik Jesucristotam mañakuchkani favorecesunaykichikpaq hinaspa haw-kallata kawsachisunaykichikpaq.

Iñiqlikunapaq Pablo mañakusqanmanta

³Qamkunapaq mañakuspakum graciasta qoniku Señorninchik Jesucristop Taytan Diosninchikman. ⁴Jesucristoman iñisqaykichikmantawan iñiqlikuna kuyasqaykichikmantam uyarirqaniku, ⁵chaytaqa rurachkankichik hanaq pachapi churasqa premiokyichikraykum chay premiokyichikmantataqa uyarirqankichikñam cheqap allin noticia palabrantakama. ⁶Chay palabraqa chayamurqa qamkunamanwan enteron kay pachapi runakunamanmi. Chay palabram allin ruruchkaq sach'a hina achkayachisunkichik, chaynataqa achkayachisunkichik uyarisqaykichik punchawmantaraqmi hinaspa Diosninchikpa cheqap favornin reqsisqaykichik punchawmantaraqmi. ⁷Chaykunataqa kuyasqanchik wawqenchik Epafrasmi yachachisurqankichik. Payqa rantiykupi mana hukmanyaspa Cristopa serviqninmi. ⁸Paymi willawarqaku Espirituman hina llumpay kuyawasqaykikumantapas.

⁹Chaymi uyarirusqaykumantapacha ñoqaykupas Dios Taytanchikta mañapuchkaykiku chaynapi imam paypa munasqanta entiendenaykichikpaq, yachayniyoq kanaykichikpaq hinaspa Espiritumanta kaqkunata lliw reqsinaykichikpaq. ¹⁰Mañakuchkanikuqa Señorpa

qatiqninkuna hina allinta kawsanaykichikpaqmi hinaspa paypa munasqanta ruraspa allin ruruchkaq sachá hina tukuy allin kaqkunata ruranaykichikpaqmi hinaspa aswan mastaraq Diosninchikmanta yachanaykichikpaqmi.¹¹ Mañakuchkanikutaqmi hatu-hatun atiyninwan kallpanchaykusunaykichikpaqpas chaynapi ima mana allintapas pacienciakuspa kusikuywanraq aguantanaykichikpaq¹² hinaspa Dios Taytanchikman graciasta qonaykichikpaq. Paymi tupasusqaykichikmanta hina sapakamaman qosunkichik sumaqllaña chaskinaykichik kaqta.¹³ Tutayapi kamachikuqta kasuchkaptinchikmi payqa libraykuwarqanchik hinaspm kuyasqan Churinpa munaychakusqanmanña churaykuwanchik.¹⁴ Paypa wañusqallanwanmi libraykuwarqanchik huchanchikkunamanta pampachaykuspa.

Dioswan allinyanakusqanchikmanta

¹⁵ Mana rikuy atina Diospa rikchayninqa Cristom. Payqa karqañam llapa imakunapas manaraq unanchasqa kachkaptinqa.¹⁶ Paynintakamam Dios unancharqa cielopi tukuy ima kaqkunatapas, kay pachapi kaqkunatapas, tukuy ima rikusqanchiktapas chaynataq mana rikuy atisqanchiktapas, kamachikuqkunatapas, tukuy imapi munaychakuqkunatapas, llapallan autoridadkunatapas hinaspa llapallan atiyniyoqkunatapas. Paynintakamam hinaspa paypaqtinqa tukuy imapas unanchasqa karqa.¹⁷ Cristoqa karqañam tukuy imapas manaraq unanchasqa kachkaptinqa, kunanpas paypa atiyninwanmi tukuy imapas takyachkan.¹⁸ Payqa cuerpopa uman hina llapallan iñiqkunapa kamachiqninmi, paymi llapanmanta puntata kawsarimurqa imapipas punta kaq kananpaq.¹⁹ Dios Taytamá munarpa paypi tukuy ima tarikuq Cristopí kananta.²⁰ Diosmi *allinyanakuya munarpa kay pachapi kaqkunawanpas chaynataq hanaq pachapi kaqkunawanpas Cristopá cruzpi wañusqallanwan hawkayayman yaykuspa.

²¹ Ñawpaqtaqa Diosmanta karunchasqam karqankichik, mana allinkunata ruraspm Dios cheqniq karqankichik, kunanmi ichaqa kikinpuni qamkunawan *allinyanakuykum.²² Chaynataqa ruraykun Cristopá runa kaynippi wañusqallanwanmi. Payqa wañurqa mana qachayoqta, mana culpayoqta hinaspa pasayaq mana huchayoqtaña Diosman presentasunaykichikpaqmi.²³ Ichaqa chayna kanaykichikpaqqa qaqa hinayá sayaychik iñisqaykichikmanta ama iskayrayaspa, allin sapiyoq sacha hina ama kuyurispá hinaspa salvakunaykichikpaq uyarisqaykichik allin noticiaman hapipakuspa. Kay allin noticiaqa willakusqa kachkan kay pachapi llapallan runakunamanmi, chayta willakunapaqmi ñoqa Pablopas churasqa karqani.

Iñiqkunata Pablo yanapasqanmanta

²⁴ Llumpaytam kusikuni qamkunarayku ñakarisqawayan, chaynapimá kikiypa cuerpoypuni tukupachkani llapa iñiqkunarayku Cristopá ñakarisqanta, llapa iñiqkunaqa Cristopá cuerponmi.²⁵ Diosqa akllawasqanman hinam churarawan iñiqkunata servinaypaq chaynapi allinnikichikpaq paypa palabranta llapallanta willakunapaq.²⁶ Chay palabrantqa ñawpa~nawpaqmantaqaqmi mana pipas yacharqachu, kunanmi ichaqa chay ñawpaq pakasqa kaqtaqa reqsiyakachinña payllapaqña kawsaqkunaman.²⁷ Chay pakasqa kaqtaqa reqsichiytam munarpa mana judío kaqkunamanpas, chay pakasqa kaqqa qamkunapi Cristopá kawsasqanmi, chayraykum suyachkankichik wiñaypaq kawsakuya.

²⁸ Chaymi ñoqaykuqa pimanñapas Cristomanta willakuniku kasukunankupaq hinaspm yachachiniku allinta entiendenankupaq chaynapi Cristowan huklla kaspanku pay hina yuyayniyoqña kanankupaq.²⁹ Chayraykum sinchillataña llamkachkani Cristopá qowasqan hatun atiywan kallpanchakuspay.

2 ¹Munanim sasallawanña tukuy ima rurasqay yachanaykichikta, chaytaqa rurachkani qamkunarykum, Laodicea llaqtapi kaq iñiqmasinchikraykum chaynataq mana reqsiwaqniyukunarykum. ²Tukuy ima rurasqayqa paykuna kallpanchakunankupaqmi, chullalla hina kuyanakunankupaqmi hinaspa tukuy allin kaqta entiendenankupaqmi chaynapi ñawpaq pakasqa kaq Cristota reqsinankupaq. ³Payllapim pakasqa kachkan qori-qollqe hina tukuy yachayniyoq kaypas chaynataq entiendeypas. ⁴Kaykunataqa nimuchkaykichik suma-sumaqllataña rimasqankuwan ama pipas engañasunaykichikpaqmi. ⁵Kikiypuni qamkunawan mana kaspaypas sonqoywanqa qamkunawan kuskam kachkani hinaspm kusikuni allin kawsakus-qaykichikmantawan Cristoman hapiakuspa qaqa hina saysqaykichikmanta.

Cristopi mosoq kawsakuymanta

⁶Chaynaqa Señorninchik Cristo Jesusta chaskisqaykichikman hinayá payman hapiakuspa kawsaychik. ⁷Yachachisqa kasqaykichikman hinayá allin sapicha-kuchkaq sach'a hina iñiyinkichikpi sumaqta takyaychik, payman hapiakuspayá wiñaychik Diosman graciasta qostin.

⁸Cuidakuychikyá, amayá engañachikuychikchu yachayninkumanta rimaqkunawanqa hinaspa yanqakunalla rimaqkunawanqa, paykunaqa manam Cristomanchu hapiakunku aswanqa runakunapa costumbrenkunallamanmi hinaspa kay pachapi yachachikuykunallamanmi.

⁹Diospi tukuy ima tarikuqmi kachkan runayaruq Cristopi. ¹⁰Cristoman hukllawasqaña kasqaykichikraykum Diosmanpas hukllawasqaña kachkankichik. Cristopa munayllanpim kachkan llapa kamachikuqunapas chaynataq atiyniyoqunapas. ¹¹Cristoman hukllawasqaña kasqaykichikraykum *señalasqataq karqankichik, ichaq manam kay cuerpopi señalwanchu aswanqa Cristopaqña señalwanmi. ¹²Bautizakuspakichikmi Cristowan kuska pampakuchkaq hina ñawpa vidaykichikta pamparurqankichik, paywan kuskataqmí mosoq manta kawsarimunkichik, kawsarimunkichikqa Diospa llumpay atiyninwan Cristopa kawsarimusqanta creespallaykichik. ¹³Ñawpa vidaykichikpim huchaykichikwan hinaspa mana *señalasqa kasqaykichikwan wañusqa hina karqankichik. Kunanmi ichaq tukuy huchaykichikta pampachaykususpaykichik Dios kawsarirachisunkichikña Cristotawan kuskata. ¹⁴Diosmi leyman hina huchanchikrayku castigasqa kananchikmanta lliwta pagaykun hinaspm librarykuwanchik Cristopa cruzpi wañusqanwan. ¹⁵Diosmi lliw autoridadkunata hinaspa atiyniyoqunata llapallanca qayllanpi penqayman churqarqa cruzpi vencespan.

Cristopa munasqanman hina kawsanamanta

¹⁶Chaynaqa amayá pipas penqachisunkichikchu mikusqaykichikmantaqa otaq tomasqaykichikmantaqa otaq fiestakuna rurasqaykichikmantaqa otaq watanpi, killanpi fiestakuna rurasqaykichikmantaqa otaq *samana punchawpi samasqaykichikmantaqa. ¹⁷Chaykunaqa hamuqkunapa llantuynin hinallam karqa, cheqap kaqmi ichaq Cristo. ¹⁸Premiokyichiktaqa amayá qechurachikuychikchu humillakuq tukuspa angelkuna adoraqkunawanqa, paykunaqa revelacionta chaskiq tukuspankum aychaman hina piensasqallankuwan yanqapaq alto tukurunku. ¹⁹Paykunaqa manam Cristoman hukllawasqachu kachkanku, iñiqkunam ichaq Cristopa cuerpon kanchik, payñataqmí umanchik, cuerponchikqa moqokunawan hinaspa ankukunawan hukllaman huñusqam kachkan, chaynatam ñoqanchiktapas Cristo hukllawaruwanchik hinaspm wiñachiwanchik Diospa munasqanman hina.

²⁰Cheqaptapuni Cristowan wañuspakykichikqa runakunapa costumbrenkunata
saquerunkichikña, hinaspaqa ciimanasqamá kay pachapi mana allin ruraykuna-
man hinaqa kawsachkankichik? ²¹Chayna ruraqkunam ninku: “Ama kayta-wakta
llachpaychu, ama kayta-wakta mikuychu, ama kayta-wakta hapiychu” nispa.

²²Chaykunaqa runakunapa yachachisqallanmi hinaspa kamachikusqallanmi,
kay prohibisqankunaqa tiempopa pasasqanman hinam chinkarunqa. ²³Chaykuna
ruraq runaqa rikchakapuwanchik yachaysapamanraqmi humillakuq tukuspanku
cuerponkuta ñakarichisqankurayku, yanqapaqmi chaykunataqa ruranku, aychan-
kupa munasqan venceytam ichaqa mana atinkuchu.

3 ¹Chaynaqa Cristowan kawsarichisqa kaspaqa hanaq pachapi kaqkunatayá
maskaychik, chaypim Cristo tiyachkan Diospa *alleqnipi. ²Chaynaqa amayá
kay pachapi kaqkunapiqa piensaychikchu, piensaychikqa hanaq pachapi kaqkunapi-
yá. ³Qamkunaqa Cristowanmi wañurqankichik, chaynaqa cheqap kawsaynikichikqa
Cristowanmi kachkan Diosninchikpapi pakasqa. ⁴Cristopunim kawsaynikichikqa,
pay rikurimuptinmi qamkunapas paywan kancharichkaq rikurirunkichik.

Ñawpaq vidamantawan mosoq vidamanta

⁵Chaynaqa wañuchichkaq hinayá vidaykichikmanta chinkachiychik kay pachapi
mana allin ruraykunata: amayá huchapakuychikchu, amayá millakuypaq kaqkunataqa
ruraychikchu, amayá mana allin munaywanqa aysachikuychikchu nitaq intuchikuy-
chikchu, amataqyá qollqella kuyaqqqa kaychikchu, qollqe kuyayqa taytacha-mamacha
adoray hinam. ⁶Tukuy chaykunata ruraspa mana kasukuqkunamanmi Diosqa llumpay
castigonta kachaykun. ⁷Qamkunapas ñawpaq vidaykichikpiqa chaynata ruras pam kaw-
sarqankichik. ⁸Kunanqa qonqaychikñayá piñakuyta, piñasqalla kayta, mana allinlla
kawsayta, insulanakuyta, asipayanakuyta hinaspa mana allinlla rimayta. ⁹Amayá llulla-
nakuychikchu, qamkunaqariki saquerunkichikñam ñawpa vidaykichiktaqa hinaspa tukuy
mana allin ruranaykichiktaqa. ¹⁰Qamkunaqariki kachkankichik mosoq runa hinañam,
aswan-aswanraqmí mosoqyachisqa kachkankichik unanchasuqnikichikman rikchaku-
naykichikpaq chaynapi paymanta alli-allinta yachanaykichikpaq. ¹¹Kunanqa manam
imananiñachu judio kaypas otaq mana judio kaypas, *señalasqa kaypas otaq mana seña-
lasqa kaypas, huklaw nacionniyoq kaypas, chunchu kaypas, sirviente kaypas otaq libre
kaypas, tukuy imamantapas allinqa Cristollam, payqa lliw iñiqkunapim kawsachkan.

¹²Diosmi kuyasusqaykichikrayku akllasurqankichik payllapaqña kanaykichikpaq,
chaynaqa mosoq pachawan pachakuchkaq hinayá allinkunata ruraspa reqsichikuychik
llakkipayakuspa, sumaq sonqo kasper, humillakuspa, llampu sonqo kasper hinaspa paciencia-
kuspa. ¹³Pipapas quejan kaptinqa aguantanakuspayá pampachananakuychik, chaynataqa
rurankichik qamkunatapas Señor pampachaykususqaykichikman hinam. ¹⁴Tukuy manta
llalliqtqaqa kuyanakuychikyá, kuyanakuylam tukuy imatapas sumaqtaqa *allinyanachin.
¹⁵Cristopa qosusqaykichik hawika kawsakupiyá takyaychik, chaypaq qayasuspaykichikmi
huk cuerpollaman Dios hukllawasurqankichik. Chaynaqa agradecekuychikyá.

¹⁶Cristopa yachachikuyninkunayá sonqoykichikpi llimparichun. Sapakamayá
yachachinakuspa kallpanchanakuychik yupaychana takikunawan, cantokunawan
hinaspa Espiritumanta kaq takikunawan, chaytaqa ruraychik tukuy sonqoy-
kichikwan Diosman graciasta qostinyá. ¹⁷Tukuy ima rurasqaykichiktaqa otaq
rimasqaykichiktaqa Señor Jesuspa sutinpiyá ruraychik, chaykunataqa ruraychik
paynintakama Dios Taytaman graciasta qostinyá.

Iñiqkunapa ruranankunamanta

¹⁸Señorakuna, qosaykichikta kasukuychik Señorman iñisqaykichikrayku. ¹⁹Qosakuna, kuyachik warmikichikta, amayá qaqchakachariyachikchu. ²⁰Churikuna, tayta-mamaykichikta tukuy imapi kasukuychik, chayqa Señorpa agradonpaqmí. ²¹Tayta-mamakuna, ama piñachiyachikchu wawa-churikichikta chaynapi ama hukmanyarunankupaq. ²²Sirvientekuna, kay pachapi patronikichikta imapipas kasukuychik, amayá qawasuptillaykichikchu allintaqa ruraychik, aswanqa Señorta manchakuspayá tukuy sonqowan kasukuychik. ²³Tukuy ima rurasqaykichikta-qa ruraychik Señorninchikpaq rurachkaq hinayá. ²⁴Yachasqaykichikpi hinapas Señorninchikmi qosunkichik tupasuqnikichik herenciataqa. Qamkunaqa servich-kankichik Señorninchik Cristotam. ²⁵Pipas mana allin ruraqmi ichaqa pagonta chaskinqa mana allin rurasqanmanta, Diosqa manam pimanpas sayapakunchu.

4 ¹Yaw patronkuna, qamkunapas sirvientekichik runakunamanyá imam kaqta qopuychik, amayá qonqaruychikchu, qamkunapapas hanaq pachapim kachkan kamachiqnikichik.

²Ama pisipaspayá Diosman graciasta qostin mañakuychik tuta punchaw. ³Mañakuychiktaqyá ñoqaykupaqpas, chaynapi Señorninchikpa munayninwan punku kichachkaq hina Cristomanta kunankama pakasqa allin noticianta willakamu-naykupaq, chayraykum ñoqapas preso kachkani. ⁴Mañakuychikyá imam kaqta paymanta willakunayapaq.

⁵Allintayá kawsaychik mana iñiq runakunawan, tiempoykichiktapas amayá usuchiyachikchu. ⁶Kachiwan tupachisqa hina sumaqllañayá kachun rimasqayki-chikpas, yachaychikyá sapakamaman imaynam allin contestaytaps.

Cartapa tukuyininmanta

⁷Kuyasqanchik wawqenchik Tiquicom willasunkichik imaynam ñoqa kas-qaymanta, paymi mana saqewaspa yanapawarqa hinaspm ñoqawan kuskataq Señorninchiktapas servirqa. ⁸Qamkunamanmi kachamuni imaynam kasqay-kumanta willasunaykichikpaq hinaspa qamkunata kallpanchasunaykichikpaq. ⁹Paywantaqmi hamuchkan Señorpi allin takyaq kuyasqanchik wawqenchik Onesimopas, payqa llaqtamasikichikmi. Paykunam willasunkichik tukuy ima kaypi pasakusqanmanta.

¹⁰Carcelpi presomasiy Aristarcom apachikamusunkichik saludokunata, apachimusunkichiktaqmi Bernabeypa primon Marcospas. Qamkunam paymanta kamachisqaya chaskirkankichik, sichum watukamusuptikichikqa allinllatayá chaskiyuychik. ¹¹Saludamusunkichiktaqmi Jesuspas, paypa huknin sutinqa Justom. Paykunallam iñiqkunamanta judio casta kaqkunaqa yanapaykuwarqa Diosninchikpa munaychakusqanmanta willakuptiy, paykunaqa ñoqapaqpmi hatun consuelo karqa. ¹²Saludamusunkichiktaqmi Señorninchik serviq llaqtamasikichik Epafraspas, paymi tukuy tiempo qamkunapaq mañakuchkan tukuy sonqowan Diospa munasqanman hina qaqa hina sayanaykichikpaq hinaspa imapipas Diosman hapipakunaykichikpaq. ¹³Ñoqam testigo kani imaynam Epafrasqa qamkunapaq llamkasqanmanta, testigotaqmi kani Laodicea llaqtapi kaqkunapaqpas hinaspa Hierapolis llaqtapi kaqkunapaqpas llamkasqanmanta. ¹⁴Saludamusunkichiktaqmi kuyasqanchik doctor Lucaspas chaynataq wawqenchik Demaspas.

¹⁵Ñoqapa parteymantapas saludaykapuwaychikyá Laodiceapi kaq wawqe-pa-ninchikkunata. Saludaykuychiktaqyá Ninfastapas wasinpi huñunakuqkunatawan.

¹⁶Kay cartata leeykuspakichikyá apachiyachik Laodiceaman chaynapi chay llaqtapi wawqe-paninchikkunapas leenankupaq. ¹⁷Niychiktaqyá wawqenchik Arquipotapas Señorninchik Jesucristopa kamachisqanta paypa sutinpi cumplinanpaq.

¹⁸Ñoqapa parteymantapas chaskiyachikyá saludopta. Yuyariyachikyá carcelpi kasqayta. Qamkunapaqmi mañakuchkani Señorninchikpa favorninta.

TESALONICA LLAQTAMAN APOSTOL PABLOPA PUNTA KAQ CARTASQAN

Roma llaqtayoq runakunapa gobiernasqan Macedonia lawpim karqa Tesalonica llaqta, chay llaqtapipas Apostol Pablom Jesucristoman iñichirqa. Pablopas willakusqantam mana judio kaq runakuna anchallataña munaykuspanku Jesucristoman iñirqaku. Judio runakunam ichaqqa Pablopas contranpi hatarirqaku rimasqanta harkakunankupaq, chayraykum Pabloqa chay llaqtamanta lloqsirqa. Chaywanpas paykunatam kuyakuywan yuyarirqa hinaspam paykunamanta ima noticciallatapas yachaykuya munarpa.

Kay cartaqa kimsa parteman rakisqam kanman:

Punta kaq partem willakun Tesalonicapi iñiqkuna Jesucristoman hapipakuspa allin takyasankumanta, willakuntaqmi Diosta agradanapaq imaynam kawsanamantapas (1:1-4:12).

Iskay kaq parteñataqmi willakun Señor Jesuspusa kutimunanmanta (4:13-5:11).

Kimsa kaq parteñataqmi willakun paykunata kallpanchaspan imakunam kunasqanmanta (5:12-28).

Cartapa qallariyininmanta

1 ¹Ñoqa Pablom Silvanowan hinaspa Timoteowan apachimuykiku kay cartata Tesalonica llaqtapi kaq iñiqkunaman, qamkunaqa Dios Taytawan hinaspa Señor Jesucristowanmi huklla kachkankichik. Diostam mañakuchkani qamkunata favorecesunaykichikpaq hinaspa hawkallata kawsachisunaykichikpaq.

Tesalonica llaqtapi kaq iñiqkunapa allin ejemplonmanta

²Diosmanmi graciasta qoniku qamkunamanta tukuy tiempo qamkunapaq mañakuspaku. ³Yuyarinikumá Dios Taytanchikpa qayllanpi iñiyinkichikman hina llamasqaykichikta, kuyakuynikichikman hina servisqaykichikta hinaspa Señorninchik Jesucristopi confiakuspa ñakariykuna aguantasqaykichikta. ⁴Diospa kuyasqan wawqepaniykuna, yachanikum Dios akllasusqaykichiktaqa. ⁵Qamkunaman Cristomanta allin noticia willasqaykutaqa manam rimayllachu-riمارقانiku, chayqa chayamusurqankichik Chuya Espiritupa atiyninwanmi, cheqaptapuni convencesqa kaspaykum qamkunamananqa willarqaykiku. Yachasqaykichikpi hinapas allinnikichikpaqmí allinta portakurqaniku.

⁶Qamkunaqa ñoqaykupa hinaspa Señorpa ejemplontam qatichkankichik, llumpayta ñakarichkaspaykichikpas Diospa palabrantam chaskirqankichik Chuya Espiritupa kusikuy qosusqaykichikwan. ⁷Chaynapim qamkunaqa ejemplona kachkankichik Macedonia lawpi hinaspa Grecia lawpi llapallan iñiqkunapaqpas. ⁸Qamkunamanta qallaykuspanmi Señorpa palabranqa willakusqa karqa. Chayqa willakusqa karqa manamá Macedonia lawllapichu nitaq Grecia lawllapichu aswanqa tukuy hinastinpim. Diosman iñisqaykichikmantaqqa

Iliwñam yacharunku chaymi ñoqaykuqa manaña willakunaykuñachu. ⁹Paykunañam willakuchkan qamkunaman imaynam chayamusqaykumantaqa hinaspas imaynam Diosman iñisqaykichikmantaqa, willakuchkankutaqmi taytacha-mamachakunata qepanchakuruspa kawsaq cheqap Diostaña servisqaykichikmantapas. ¹⁰Willakuchkankutaqmi hanaq pachamanta Diospa Churin Jesus kutimunan suyasqaykichiktapas. Paytam Dios kawsarichirqa chaymi paypuni librawasunchik hamuq tiempokunapi castigomanta.

Tesalonica Ilaqtapi Pablopa Llamkasqanmanta

2 ¹Wawqe-panillaykuna, yachasqaykichikpi hinapas watukamusqaykuqa manam yanqapaqchu karqa. ²Filipos llaqtapi kamisqa ñakarichisqa kachkaptiykupas Diosninchikmi kallpanchawarqaku chaymi mana manchakuspa willarqaykiku Diosmanta allin noticiata, willarqaykikumá achkallaña runakuna contraykupi sayarichkaptinkupas. ³Willarqaykikuqa manam pantachinaykupaq-chu nitaq mana allin munasqaykuraykuchu nitaq engañanaykuraykuchu. ⁴Diosmá allinpaq chaskiwaspanku kunawarqaku allin noticiata willakunaykupaq chaymi willakuchkaniku. Manam runakuna agradaytachu munachkanikuqa aswanqa Dios-tam. Paymi prueban sonqoykuta. ⁵Qamkunataqa manam sumaqllataña rimaspachu alabarqaykiku, yachasqaykichikpi hinapas rimapayarqaykikuqa manam qollqeta kuyaspaykuchu. Diospas yachanmi chaytaqa. ⁶Manataqmi maskarqanikupas runakunapa alabasqan kaytachu nitaq qamkunapa otaq wakin runakunapa alabasqan kaytachu. Munaspaykuqa kamachikikumanmi karqa Cristopa *apostolnin kasqaykurayku. ⁷Ichqa qamkunawanqa llampu songollam karqaniku. Ñoqaykuqa karqaniku wawankuna uywachkaq mama hinam. ⁸Qamkunataqa llumpaytam kuyarqaykiku chaymi qoytaqa munarqaykiku Diosmanta allin noticia llatañachu aswanqa kikiykupa vidaykutawanñam, chaynataqa munarqaniku llumpayta kuyaspaykaykum. ⁹Wawqe-paniykuna, qamkunaqa yuyachkankichikmi llamkarqaniku, qamkunataqa manan gastachirqaykikuchu Diosmanta allin noticiata willaspaykuqa.

¹⁰Qamkunam Diospiwan testigo kankichik, ifiqkunapa qayllanpiqa Diosllapaqñam kawsarqaniku allinta ruraspa hinaspas pipapas mana imanisqan.

¹¹Yachankichikmi imaynatam taytaqa churin rimapayasqanta, chaynam ñoqaykupas qamkunata kallpancharqaykiku ¹²hinaspam kunarqaykiku Diospa churin hina allinta kawsanaykichikpaq. Paypumim qayasuchkankichik munaychakusqan-manwan hatunchasqa kanaykichikman.

¹³Chayraykum ñoqaykupas tukuy tiempo graciasta qoniku Diosman. Ñoqayku willaptiykum Diospa palabranta chaskirkankichik, ichqa manam runapa rimaspanta hinallachu aswanqa Diospa cheqap palabranta hinam, chay palabraqa allintam rurachkan qamkuna iñiqkunapi. ¹⁴Wawqe-paniykuna, qamkunaqa qatichkankichik Judeapi kaq Diosninchik Cristo Jesuspi iñiqkunapa ejemplontam, paykunatam judiokuna ñakarichirqa, chaynam qamkunatapas llaqtamasikichik-kuna ñakarichisurqankichik. ¹⁵Judiokunam wañurachirqa Señor Jesusta hinaspas Diosmanta willakuqkunata, ñakarichiwarqakutaqmi ñoqaykutapas, Diosta mana agradaspam llapa runakunapa contranpi kachkanku. ¹⁶Salvakunankupaq mana judio kaqkunaman allin noticia willanaykutam michakuwanku. Chaynata ruraspam aswan mastaraq huchankuta llimparichichkanku, ichqa ñam chayaramunña paykunapaq wiñay castigo.

Pablopaya watukuy munasqanmanta

¹⁷Wawqe-panillaykuna, ñoqaykuqa as tiempollapaqmi qamkunamanta karunchasqa kachkaniku, ichaqa sonqoykupim tukuy tiempo kachkankichik. Anchata munaspam procurachkaniku qamkuna qawaykuya. ¹⁸Chayraykum qamkuna watukuykuya munachkaniku. Ñoqa Pablom achka kutita qamkunaman hamuya ta munarqani ichaqa *Satanasmi harkakuruwarqa. ¹⁹Señorninchik Jesucristo kutimuptinqa ¿manachum qamkunarayku confiakusaqku? ¿Manachum qamkunarayku kusikusaqku? ¿Manachum qamkunarayku alabakunaykupaq premiotapas chaskisaqku? ²⁰Qamkunaraykumá Diosta hatunchasaqku hinaspa kusikusaqku.

3 ¹Qamkunamanta manaña llakikunaypaqmi tanteanakururqaniku sapallayña Atenas Ilaqtapi qepanaypaq. ²Hinaspm kachamurqaykiku wawqenchik Timoteota. Paymi Dios serviyipi yanapawanku, yanapawankutaqmi Jesucristomanta allin noticia willakuyipas. Paymi iñiyinkichikpi qaqa hina sayanaykichikpaq kallpanchasunkichik, ³chaynapi chay ñakariykunapi ama hukmanyarunaykichikpaq. Yachankichikmi chaykuna ñakarinanchiktaqa. ⁴Qamkunawan kachkasparaqmi nirqaykiku ñakarinanchikmantaqa, yachasqaykichikpi hinamá chaykunaqa sucedekurqa. ⁵Chayraykum Timoteota kachamurqani qamkunamanta manaña llakikunaypaq hinaspa iñiyinkichikmanta willawananaq, yanqañataq tentakuq *Satanas tentarusunkichikman hinaptin llamkasqaykupas yanqapaq karunman.

⁶Timoteo kutiramuspanñataqmi iñiyinkichikmantawan kuyakuynikichikmanta, allin noticiata willawarqaku. Qamkunas tukuy tiempo yuyawaspaykiku rikuykuya munawankiku imaynam ñoqaykupas qamkunata rikuykuy munasqaykuta hina.

⁷Wawqe-panillaykuna chay noticiatamá, qamkunamanta chaskirqaniku, anchatam consuelakurqaniku iñisqaykichikwan, sinchi llakisqa hinaspa waqasqa kachkaspaykupas. ⁸Señorpi qaqa hina saysaqaykichikwanmi kusisqa kawsachkaniku.

⁹Qamkunaraykum llumpayta Diosman graciasta qoniku paypa qayllanpi sinchi kusichiwasqaykikumanta. ¹⁰Tukuy tiempom llumpayta mañakuchkaniku qamkunata rikuykunaykupaq, chaynapi iñiyinkichik pisiptin huntaykachinaykupaq.

¹¹Kikin Dios Taytanchikyá Señorninchik Jesucristopowan ñanniykuta kicharichun qamkunaman hamunaykupaq. ¹²Señoryá masyachichun hinaspa llimparichichun kuyanakuynikichikta, llimparichichuntaqyá llapallan runakunapaqpas imaynam qamkunapaq kuyakuyniyku kasqanta hina. ¹³Señoryá iñiyinkichikpi takyachisunkichik Dios Taytanchikpa qayllanpi mana huchayoq kanaykichikpaq hinaspa payllapaqña kawsanaykichikpaq, chaynaqa kachun Señorninchik Jesucristo payllapaqña llapallan sapaqchasqakunawan hamuptinyá.

Diospa agradonpaq kawsanamanta

4 ¹Wawqe-panillaykuna, qamkunamat yachachirqaykichik Diosta agradaspa kawsanaykichikpaq. Chaynatamá kawsachkankichik, Señor Jesusrayku ruegakuspam mañakuykiku aswan mastaraq chaynata kawsanaykichikpaq.

²Qamkunaqa yachankichikñam Señor Jesuspa kamachikuynin qomusqaykuta. ³Diosqa munan mana huchayoq kanaykichiktam hinaspa mana huchapakuq kanaykichiktam. ⁴Sapakamayá warmiyoq kaychik ama huchallikuspa hinaspa respetayta yachaspa. ⁵Amayá mana allinkunataqa munaychikchu Dios mana reqsiq runakuna hinaqa. ⁶Chaynaqa amayá pipas wawqentaqa ofiendechunchu nitaq enga-

ñachunchu. Señorqa tukuy chaykunataqa vengakunqam. Ñam chaykunamantaqa willarqaykikuña.⁷ Diosqa qayawarqanchik manam hucha vidapi purinapaqchu, aswanqa payllapaqña kawsanapaqmi.⁸ Chaynaqa kay nisqaykuna despreciaqqa desprecian manam runatachu aswanqa Chuya Espiritu qosuqnichik Diostam.

⁹ Wawqe-panintin kuyanakuymantaqa manañam necesitankichikñachu qellqamunayta, Diosqa ñam yachachisurqankichikña kuyanakunamantaqa.

¹⁰ Chaynamá rurachkankichik Macedonia lawpi llapallan wawqe-panikunawanpas, chaywanpas ruegakuykichikmi aswan mastaraq kuyanakunaykichikpaq.

¹¹ Hawkalla kawsakuya munaspayá, ocupakuychik imapas ruranaykichikpi, kamachisqaykupi hinayá llamkaychikpas¹² chaynapi Diosta mana reqsiqkunapas respetasunaykichikpaq chaynataq imapas mana pisipusunaykichikpaq.

Señor Jesuspa kutimunanmanta

¹³ Wawqe-panillaykuna, munachkanikutaqmi wañuqkunamanta yachanaykichiktapas chaynapi mana confianzayoqkuna hina ama llakikunaykichikpaq.¹⁴ Jesus wañukuspa kaw-sarimusqanta creeptinchikqa Diosmi Jesustawan pusamunqa kawsarichisqan iñiqkunata.

¹⁵ Kaykunataqa nikiku kikin Señorpa nisqanman hinam, Señorpa kutimunankama qepaspa kawsaqkunaqa manam puntasunchu wañuqkunataqa.¹⁶ Kikin Señorpunim uraykamunqa hanaq pachamanta kamachikuy qapariyinwan, *angelkunata kamachiq-pa qayakuyninwan hinaspa Diospa cornetillanpa qapariyinwan hinaptinmi puntata kawsarimunqa Cristopi iñiq wañuqkuna.¹⁷ Chaymantam kay pachapiraq kawsaqkuna paykunawan kuska altoman hoqarisqa kasunchik puyukunapa ukunman Señorwan tupananchikpaq, paywanmi wiñayapaq kasunchik.¹⁸ Kay nisqaywanyá kallpanchanakuychik.

5 ¹ Wawqe-panillaykuna, tiempokunamantawan punchawkunamantam ichaqa mana necesariochu qellqamunay.² Yachasqaykichikpi hinapas Señorqa hamunqa mana yachasqanchik punchawpim, payqa hamunqa tutallan suwa hamuchkaq hinam.³ Runakunam ninqaku: "Hawkañam, seguroñam kachkanchik" nispas, hinachkaptinmi qonqayllamanta puchukarunqaku, dolorwan hapichikuq warmi hinam kanqaku, manapunimá lluptinqakuchu.⁴ Wawqe-panillaykuna, qamkunam ichaqa mana tutapichu kachkankichik, chaynaqa hamunyan punchawqa manam suwa hinachu tarimusunkichik.⁵ Qamkunaqa kanchaymanta hinaspa punchawmanta kaqmi llapallaykichik kankichik, ñoqanchikqa kanchik manam tutayaymanta kaqchu.⁶ Chaynaqa amayá wakinkuna hina puñukuqlachu kasun, aswanqa rikchaspayá cuidakusunchik.⁷ Puñuqkunaqa tutam puñunku, sinkaqkunapas tutataqmi sinkanku.⁸ Punchawmanta kaqkunayá ichaqa cuidakusunchik, soldadopa qasqon harkaqwan churakuq hinayá iñiyinchikwan chaynataq kuyakuyninchikwan harkachikusun, salvasqa kasqanchikyá kachun harkaq casco hina.⁹ Diosqa churawarqanchik manam castigawananchikpaqchu aswanqa Jesucristopa rurasqanwan salvasqa kananchikpaqmi.¹⁰ Jesucristom ñoqanchikrayku wañurqa chaynapi kawsaspapas otaq wañuspapas paywan kuska kananchikpaq.¹¹ Chaynaqa kunan rurasqaykichikpi hinayá kallpanchanakuychik hinaspa yanapanakuychik.

Iñiqkunata Pablo kallpanchasqanmanta

¹² Wawqe-panillaykuna, qamkuna ukupi llamkaqkunapaqyá kachun reqsi-kuynichik, paykunaqariki Señorpa rantinpim kamachisuchkankichik hinaspa consejasuchkankichik.¹³ Llamkasqankuraykuyá paykunataqa sincita kuyaychik hinaspayá qamkunapurapas hawkalla kawsakuychik.

¹⁴ Wawqe-panillaykuna ruegakamuykikum qellakunatapas anyanaykichikpaq, hukmanyasqakunatapas kallpanchanaykichikpaq, mana kallpayoqkunatapas yanapanaykichikpaq hinaspas llapallanwanpas pacientiakunaykichikpaq.

¹⁵ Amayá pipas mana allin ruraqkunamanqa mana allinwanqa kutichichunchu, qamkunapuraqa tukuy tiempoyá allin kaqkunata ruraychik, chaynatayá ruraychik llapallanwanpas.

¹⁶ Tukuy tiempoyá kusisqa kaychik. ¹⁷ Tukuy tiempoyá Diosta mañakuychik.

¹⁸ Tukuy imamantayá Diosman graciasta qoychik, chaynatam Dios munan Jesucristopí kasqaykichikrayku.

¹⁹ Chuya Espiritupa ruraynintaqa amayá amachaychikchu. ²⁰ Amayá despreciaychikchu Diosmanta willakuqkunapa nisqankutaqa. ²¹ Tukuy ima nisqankuta pruebaspayá allin kaqta waqaychaychik. ²² Waqaychakuychikyá tukuy mana allinkunamanta.

²³ Hawkayay qokuq kikin Diosninchikyá espiritu kichikta, almaykichikta hinaspas cuerpoykichikta lliwta chuyanchaykuchun, mana huchayoqtayá waqaychasunkichik Señorninchik Jesucristo hamunankama. ²⁴ Qayasuqnikichikqa confiakunapaqmi, chayraykum payqa cumplinqa.

²⁵ Wawqe-panillaykuna, mañakuychikyá ñoqaykupaqpas.

²⁶ Llapallan wawqenchikkunatayá saludaykuychik abrazowan.

²⁷ Señorpa sutinpim kamachikichik, kay cartataqa leeychikyá llapallan iñiqkunapaqpas.

²⁸ Señorninchik Jesucristoyá favorecesunkichik.

TESALONICA LLAQTAMAN APOSTOL PABLOPA ISKAY KAQ CARTASQAN

Pablopapunta apachisqan cartawanmi Tesalonicapi iñiqkuna pantaypi hina rikurirur-qaku. Paykunapaqmi rikchakurqa Jesucristopa kutimuyninga chayaramusqanpaqña. Chay pantaykunamanta paykunata horqonanpaqmi kay cartata Pablo qellqarqa (3:6-12).

Kay cartaqa kimsa parteman rakisqam kanman:

Punta kaq partem willakun cartapa qallariyininmanta hinaspa Jesucristo kutimuspan juzgananmanta (1:1-12).

Iskay kaq parteñataqmi willakun Jesucristo kutimuptin imakunam pasananmanta (2).

Kimsha kaq parteñataqmi willakun Cristoman iñiqkunaqa imaynam kawsanankumanta hinaspa despedikusqanmanta (3).

Willakuntaqmi Pablopapayna consejasqanmantapas: “Pipas mana llamkayta munaspaqa amataq mikuchunchu” nispa (3:10).

Cartapa qallariyininmanta

1 ¹Ñoqa Pablom Silvanowan hinaspa Timoteowan apachimuykiku kay cartata Tesalonica llaqtapi iñiqkunaman, qamkunaqa Dios Taytawan hinaspa Señor Jesucristowanmi huklla kachkankichik. ²Dios Taytatawan Señor Jesucristotam mañakuchkani qamkunata favorecesunaykichikpaq hinaspa hawkallata kawsachisunaykichikpaq.

Jesucristo kutimuptin Diospa juzgananmanta

³Wawqe-panillaykuna, qamkunamantam Diosman tukuy tiempo graciasta qonayku, allinmá chayqa, chaynataqa ruranayku qamkunapa iñiyinkichik yapakusqanraykum chaynataq sapakamapa kuyanakuynikichik mirasqanraykum. ⁴Qatikachasqa kaspaykichikpas chaynataq ñakarichisqa kaspaykichikpas pacienciawan hinaspa iñiywan aguantasqaykichikraykum Diosman ifiqkunapa huñunakuyninkupi qamkunamanta alabakuniku. ⁵Kayqa qawachiwanchik Diospa juicionqa justo kasqantam, qamkunaqa Diospa munaychakusqanpaqñam *kankichik, chayraykum ñakarichkankichikpas.

⁶Diosqa justom, qamkuna ñakarichisuqnikichiktaqa chayna ñakariywantaqmi ñakarichinqa. ⁷Kunan ñakariqkunamanmi wiñaypaq samayta qosunkichik ñoqaykumanwan, chaynataqa qosunkichik Señor Jesucristo hanaq pachamanta atiy qosqan angelninkunawan rupachkaq ninapi hina rikurimuspanmi. ⁸Hinaspm Dios mana reqsiqkunatawan Señorninchik Jesusmanta allin noticia mana kasukuqkunata vengakunqa. ⁹Paykunaqa wiñaypaq castigasqa kaspam Señorpa qayllanmanta hi-

naspa suma-sumaq atiyninmanta qarqosqa kanqaku.¹⁰ Payllapaqña kawsaqunam chay punchawpi Señorta alabanqaku hinaptinmi llapa iñiqkunapas admirakun- qaku, chaypim qamkunapas kankichik willasqaykuta creesqaykichikrayku.

¹¹ Chayraykum tukuy tiempo mañapuykiku. Diosninchikyá qespichisunkichik qayasusqaykichikman hina, atiyninwanyá cumplichun tukuy allin munasqaykichikta, cumplichuntaqyá iñiyinkichikwan rurasqaykichiktapas.¹² Chaynapim Diosninchik hinaspa Señor Jesucristo favorecesuptikichik Señor Jesuspa sutiñ hatunchasqa kanqa qamkunapi, paypitaqmi qamkunapas hatunchasqa kankichik.

Chinkananpaq citasqa runamanta

2 ¹Wawqe-panillaykuna, Señor Jesucristopa hamunanmantawan paywan kuska huñunakunanchikmantam ruegakamuykichik. ²Amayá facillataqa pipas chaqwarusunkichikchu, amataqyá mancharikuychikchu “Señorpa kutimunan punchawqa chayaramunñam” nispa willasuptikichikpas. Willasunkichikqa Espiritupa atiyninwan rimachkaq hinaraqmi, sumaq palabrawanraqmi hinaspa cartaykutapas chaskichkaq hinaraqmi. ³Amayá piwanpas engañachikuychikchu, puntataqa runakunam Diosta qepanchakunqaku hinaptinmi rikurimunqa leyta mana kasukuq runa, chay runaqa chinkananpaq citasqañam kachkan. ⁴Paymi hatarispa hatunchakunqa Diospa sutiñwan sutichakuqkunapa contranpiwan yu-pachana kaqkunapa contranpipas. Diospa templonpi tiyaykusparaqmi “Diosmi kani” nispa Dios tukunqa.

⁵¿Manachu yuyankichik qamkunawan kachkaspayraq chaykuna nisqaytaqa? ⁶Qamkunaqa yachankichikmi chaytaqa kunan imam harkasqanta chaynapi imam tiemponpiña rikurimunapanqa. ⁷Chay pakasqa kaqraq mana allinpa espirituna ñam obrachkanña, ichaqa chay harkaqninpaa suchurinallantañam suyachkan. ⁸Hinaptinmi rikurimunqa leyta mana kasukuq runa. Paytam Señor wañuchinqa samayllanwan, kancharistin rikurimuspanmi paytaqa chinkarachinqa. ⁹Leyta mana kasukuq runaqa hamunqa *Satanaspa kallpanchasqanmi, llullakuspanmi runqa admirakuypaq milagrokunata hatun atiyninwan. ¹⁰Imaymana engañoowanmi pusanqa llapallan chinkananpaq kaqkunata salvakunankupaq cheqap yachachikuy chaskiyta mana munasqankurayku. ¹¹Diosmi paykunaman kachamun engañaqninkuta llulla kaqkunapi creenankupaq. ¹²Llapallankum cheqappi mana creespanku mana allinkunamantaraq kusikunku chaynapi castigasqa kanankupaq.

Iñiqkunata Pablo kallpanchasqanmanta

¹³Señorpa kuyakusqan wawqe-panillaykuna, ñoqaykuqa tukuy tiempom graciasta qonayku Diosman qamkunamanta. Diosmi puntamantaraq akllasurqan-kichik Espiritupa chuyanchasusqaykichikwan chaynapi cheqap kaqta chaskispa salvakunaykichikpaq. ¹⁴Chaypaqmá qayasurqankichik allin noticiata willasqaykuwan chaynapi Señor Jesucristopa reqsisqa kayninta haypanaykichikpaq.

¹⁵Chaynaqa wawqe-panillaykuna, takyaspayá hatalliychik simiykuwan hinaspa cartaykuwan yachachimusqaykuta. ¹⁶Kikin Señorninchik Jesucristowan Dios Taytanchikmi favorecewanchik, kuyawaspanchikmi wiñaypaq consuelawanchik confianzata qospa. ¹⁷Paypuniyá sonqoykichikta kallpanchachun hinaspayá takyachisunkichik tukuy ruraynikichikpiwan allin rimaynikichikpi.

Diosta mañapuwayku

3 ¹Wawqe-panillaykuna, ñoqaykupaqpas Diostayá mañakuychik chaynapi paypa palabranta mirachiptiyku Diosta alabaspa qamkuna hina chaskinankupaq. ²Mañakuychiktaqyá daño ruraq mana allin runakunamanta Dios librawanankupaqpas, manamiki llapallankuchu iñinkuqa. ³Señorqa confiaku-napaqmi, paymi allinta takyachispa mana allinkunamanta waqaychasunkichik. ⁴Señorpim confiakuchkaniku kamachisqaykuta ruranaykichikmantaqa, chayta-qariki ñiam rurachkankichikña. ⁵Señoryá yanapachun sonqoykichikta chaynapi Diospa kuyakuyintawan Cristopa pacientianta haypanaykichikpaq.

Llamkanamanta

⁶Wawqe-panillaykuna, kamachimuykikum Señor Jesucristopa sutinpi, karuncha-kuychikyá qella wawqe-panikunamanta, paykunaqa manam yachachisqaykuman hinachu kawsachkanku. ⁷Qamkunaqa yachankichikñam ñoqayku hina imaynam kawsaytaqa. Qamkunawan kaspaykuqa manam qellakurqanikuchu. ⁸Manam pipa mikuynintapas mañakurqanikuchu debaldeqa, aswanqa tuta-punchaw pisipas-pam llamkarqaniku mikunaykupaqpas, chaynapim pitapas mana gastachirqanikuchu. ⁹Debernikichikman hinaqa yanapawankikumanmi karqa, ichaqa chaytaqa ruran-qaniku qamkunapaq ejemplo kanaykupaqpas chaynapi qamkunapas ñoqayku hina ruranaykichikpaq. ¹⁰Qamkunawan kachkaspaykuraqpami nirqaykiku:

—Pipas llamkayta mana munaspaga ama mikuchunchu —nispa.

¹¹Uyarinikum, qamkuna ukupis kachkanraq qellakuna, mana imapipas llamkaspas runakunapaq asuntonman chapukuchkanku. ¹²Señorninchik Jesucristoraykum chayna kawsaqkunata kamachispa anyamuniku, hawkalla llamkaspayá chaywan mikuchunku.

¹³Qamkunaqa wawqe-panillaykuna, allinkuna ruraytaqa amayá amiychikchu. ¹⁴Kay cartawan nimusqaykuta pipas mana kasukuptinqa, chay runatayá reqsipaykuychik hinaspayá ama hukllawakuychikchu chaynapi penqakunapanpaq. ¹⁵Ichaqa amayá enemigota hinachu qawaychik aswanqa Señorpi iñiqmasikichikta hinayá anyaykuychik.

Cartapa tukuyninmanta

¹⁶Hawkayay qokuq Señoryá tukuy tiempo hinaspa tukuy imapipas hawkayayta qosunkichik. Llapaykichikwanyá Señor kachun.

¹⁷Ñoqa Pablo saludamuykichik kikiypuni qellqamuspay hinaspa cartatapas kikiypuni firmamuspay, llapallan cartaykunapipas hina kaynallatam firmamuni.

¹⁸Señorninchik Jesucristoyá llapallaykichikta favorecesunkichik.

TIMOTEOMAN APOSTOL PABLOPA PUNTA KAQ CARTASQAN

Timoteomanmi Apostol Pablo qellqarqa iskay cartakunata, kaymi punta kaq cartan. Kayna cartakunamatam sutichanku “iñiqkuna michiqkunaman cartakuna” nispa. Timoteopa mananmi karqa judio castamanta, taytanñataqmí karqa Grecia nacionniyoq runa. Pablom Timoteowan reqsinakurqa Listra llaqtapi (Hechos 16:1-3). Timoteoqa karurqa Pablopa ancha kuyasqanmi hinaspa ancha yanapaqninmi.

Kay cartaqa iskay parteman rakisqam kanman:

Punta kaq partem willakun pantachikuqkunata mana uyarinamanta, huñunakuyninkupi imam ruranankumanta, willakuntaqmí huñunakuyninkupi kamachikuqkunamantapas (1-3).

Iskay kaq parteñataqmí willakun mozollaraq kayninpi imaynam Timoteoqa Jesucristo-man iñiqkunata michinanmanta (4-6).

Cartapa qallariyininmanta

1 ¹Kuyasqay Timoteo, Ñoqa Pablom Cristo Jesuspa *apostolnin kani salvaq-ninchik Dioswan confiakusqanchik Cristo Jesus kamachiwasqanrayku.

²Iñichisqayraykum qamqa kanki cheqap churiy hina. Dios Taytanchiktawan Señorninchik Cristo Jesustam mañakuchkani qamta favorecesuspayki llakipayari-kusunaykipaq hinaspa hawkallata kawsachisunaykipaq.

Mana allin yachachikuykunamanta

³Macedonia lawman rispay ruegakusqayman hinayá quedaykuy Efeso llaqtapi wakinkunata kamachinaykipaq chaynapi amaña sapaq yachachikuykunata yachachinankupaq. ⁴Amataqyá kasuchunkuchu cuentokunatapas nitaq abuelokunapa sutimanta manaña tukuy atina listatapas. Tukuy kaykunawanqa yanqa atipanakuyllamanmi chayanku. Manam yanapanchu Diospi confiakuspa paypa munasqanta ruranapaqqa.

⁵Kay kamachikuykunaqa cheqaptapuni kuyanakunanchikpaqmí, chay kuyanakuypaq hamun limpio sonqomantam, allin concienciayoqmantam hinaspa cheqap iñiyiyoqmantam. ⁶Wakinkunam chayna kawsakuymanta karunchakuruspa yanqa atipanakuykunapi pantarunku. ⁷Paykunaqa mana entiendechkaspancupas Bibliamanta yachachiytaraqmi munanku. Cheqapllataña rimachkaspapas manam yachankuchu imam nisqankutaaqa.

⁸Yachanchikmi kamachikuykunaqa allin kasqanta, chaytaqa sumaqta entiendespam yachachina. ⁹Yachasqanchikpi hinapas leyqa qosqa karqa manam allin runakunapaqchu aswanqa mana kasukuqkunapaqwan rebeldekunapaqmi, Dios

mana adoraqkunapaqwan huchasapakunapaqmi, huchallapi puriqtunapaqwan mana diosniyoqkunapaqmi hinaspas tayta-maman wañuchiq-kunapaqwan runa wañuchiqkunapaqmi.¹⁰ Leyqa huchapakuqkunapaqmi, qaripura kakuqkunapaqmi, runamasin suwaqkunapaqmi, llullakuqkunapaqmi, yanqapas-yanqa Diospa sutin ri-maqkunapaqmi hinaspas allin yachachikuykunapa contranpi kaqkunapaqmi.¹¹ Chay allin yachachikuyqa yupaychasqanchik Diospa kunawasqan ancha allin noticiam.

Diosman graciasta Pablo qosqanmanta

¹² Señorninchik Jesucristom confianzapaq hapiwaspan serviqnin kanaypaq akllaykuwarqa hinaspas kallpanchaykuwarqa chaymi llumpayta agradecekuni.

¹³ Nawpaqtaqa payta insultaspaymi ñakarichirqanitaq payman iñiqkunatapas, chaynata ruraspamá paytaqa piñachirqani. Chaywanpas payqa llakipayarikuwar-qam manaraq allinta yachaspay manaraq iñisqayrayku.¹⁴ Señorninchik llumpayta favorecewaspanmi kallpanchawarqa creenaypaq hinaspas kuyakuq kanaypaq, chayqa tarikun Cristo Jesusllapim.

¹⁵ Cheqapmi kayqa, lliwmi creenanchik, Jesucristom kay pachaman hamur-qa huchasapakunata salvananpaq, paykunamantaqa aswan huchallikuqraqmi kani. ¹⁶ Chaywanpas Diosmi llakipayariykuwaspan pacienciaykuwarqa puntata hinaspam lliw runakunaman qawachirqa Jesucristoman iñikuspalla ñoqa hina wiñaypaqña kawsanankupaq. ¹⁷ Chayraykuyá Diosta yupaychaspas hatunchasun wiña-wiñaypaq. Payqa mana wañuq kaspam wiña-wiñaypaq munaychakuchkan, payqa mana rikuy atinam. Chullallam Diosqa. Amén.

¹⁸ Timoteo, churiy hina kaptikim kamachimuyki kayta: ñawpaqmantaraq qanmanta nisqankuta uyarispayá allin peleachkaq soldado hina segui mayna sasaña kaptintpas. ¹⁹ Concienciaykipa nisusqaykitay ruray iñisqaykipi seguis-pa. Chayman hina mana kawsaqkunaqa yakupi heqepachkaq hinam iñiyinkuta chinkarachinku. ²⁰ Chaynatam pantarurqaku Himeneowan Alejandropas. Chaymi rimasqankuwan Diosta manaña piñachinankupaq qoykuni *Satanaspa makinman.

Imaynam Dios adorananchikmanta

2 ¹ Imamantapas puntataqa Diosninchiktam mañakunanchik llapallan runakuna-pa, paykunapaqmi orakunanchik ruegakunanchik hinaspas agradecekunanchik.

² Mañakunanchiktaqmi lliw gobiernaqkunapaqpas chaynataq autoridadkunapaqpas, chaynapi allinlla hinaspas hawkalla kawsaspa Diosta allinta servinapaq hinaspas payman agradaqta kawsanapaq. ³ Kayqa allinpunim hinaspas salvaqchininchik Diospa agradonpaq-mi. ⁴ Diosninchikqa munachkanmi llapallan runakuna salvakunankuta hinaspas cheqap yachachikuy reqsinankuta. ⁵ Hukllam Diosqa, hukllataqmí Diosninchikwan runakunata *allinyanachiqpas, chay allinyanachiqa Jesucristom, runayaruspanmi ⁶ llapallanchikta salvawananchikpaq kikinmanta entregakurqa hinaspam rantinchikpi wañupuwar-qanchik. Kaykunatam Dios reqsichiwanchik munasqan tiempopi. ⁷ Chaypaqmá Dios akllawarqa *apostolnин kaspay mana judio kaq runakunaman Jesucristomanta willaka-munaypaq. Paykunatam yachachichkani cheqap yachachikuykunata hinaspas imaynam iñinankuta. Ñoqaqa cheqaptapunim rimachkani, manam llullakunichu.

⁸ Ñoqam munachkani tukuy hinastinpi kaq runakuna makinkuta hoqarispanku Diosta chuya sonqolla mañakunankuta, chaytaqa rurachunku ama piñakuspayá hinaspas ama atipanakuspayá. ⁹ Warmikunapas humildadwanyá pachakuchunku chaynapi

ama pitapas hukmankunata piensachinankupaq, amataqyá allichapakuchunkuchu llumpayta ñaqchapakuspaqa, amataqyá adornakuchunkuchu qorimanta alhaja-kunawanpas nitaq *perlaskunawanpas nitaq preciopa chanin pachakunawanpas.

¹⁰ Aswanqa allin kaqkunata ruraspayá Diospa agradonpaq kawsaq warmikuna hina reqsichikchunku. ¹¹ Warmikunaqa upallallayá uyarichunku yachachikuykunata ka-sukuspa. ¹² Warmikunataqa manam permitinichu huñunakuykunapi yachachinankuta nitaq qarikunapi munaychakunankutapas aswanqa upallallayá uyarichunku. ¹³ Diosqa puntataqa Adantam unancharqa, chaymantañam Evataqa. ¹⁴ culebraqa manataqmi Adantachu engañarurqa aswanqa Evatam, paymá huchallikururqa. ¹⁵ Chaymi war-miqa wachakuywan ñakarichkas papas salvakunqa Diospi confiakuspa, runamasinta kuyaspa, mana huchapi kawsaspa hinaspas mana pitapas hukmankunata piensachispa.

Iñiqkuna nanachikuqkunamanta

3 ¹Cheqapmi kayqa: “Iñiqkuna nanachikuya pipas munaspanqa, allin oficiotam mu-nachkan”. ²Iñiqkunamanta nanachikunarpaqa mana pipapas anyananmi kanan, huk warmiyolla, imamantapas controlakuq, allin piensaq, respetana, visitakuna allin chaskiykuq, allin yachachikuq, ³tomaykunapi mana purikuq, peleollapi mana purikuq, pacienciakuq, mana atipanakuq, qollqellaman mana qokuruq. ⁴Chayna runaqa kanan wasinpi kaqkunawan kasuchikuqmi hinaspas churinkunata educaspa paykunawan respe-tachikuqmi. ⁵Wasinpipuni mana imayna kamachikuya atispaqa ciimaynataq Diosman iñiqkunataqa nanachikunman? ⁶Chayllaraq iñikuq runaqa manam kanmanchu iñiqkuna-manta nanachikuqqa, yanqañataqmi hatun tukuruspan diablo hina castigasqa kanman. ⁷Mana iñiqkunapas lliwmi chay nanachikuqtaqa respetananku. Mana chayqa paymanta mana allinta rimaptinkum paypas diablopas pantachikuyninman urmaykunman.

Diaconokunamanta

⁸*Diaconokunapas allin respetana runakunam kananku, mana yanqa rimaq, tomaykunapi mana purikuq hinaspas mana yanqamanta qollqe ganay munaq. ⁹Diaco-noqa iñinanchikpaq Diospa revelasqankunatam conciencianpi allintapuni yachanan. ¹⁰Puntataqa pruebaychikyá allin otaq mana allin kawsasqantapas. Allin kasqanta yachas-paykichikqa *diaconopaqyá akllaychik. ¹¹Warmikunapas allin respetana warmikunayá kachun, paykunaqa kachun amayá cuento cepichu, imamantapas controlakuspáyá tukuy imapiapas confianza kachunku. ¹²Diaconokunaqa sapakamam huk warmiyolla kananku, paykunaqa kasuchikunankum churinkunawanpas chaynataq wasinpi kaqkunawanpas. ¹³Diaconokuna allinta ruraspankuqa runakunapa allin reqsisqanmi kanku, chaynapim aswan confianzawaranraq willakunku imaynam Jesucristoman iñisqankumanta.

Imaynam Diosman iñikusqanchikmanta

¹⁴Prontom qam watukaykamuya munachkani ichaqa kay cartatam qell-qamuchkayki ¹⁵sichum unaramuptiqa imaynatam Diosman iñiqkunaqa kikinkupura kawsanankumanta. Paykunaqa kawsaq Diospa wasin hinam kach-kanku, wasipa pilarnin hina kaspankum cheqap kaqta takyachichkanku. ¹⁶Mayna hatunmi Diosman iñinanchikpaq revelawasqanchikqa:

Diosmi runayarurqa.

Espiritu yanapaptinmi acusaqninkunata vencerqa.

Payqa angelkunapa qawasqanmi karqa.
 Llapallan nacionkunapim willakusqa karqa.
 Kay pachapi kaqkunapa iñisqanmi karqa.
 Hanaq pachapipas chaskisqam karqa.

Iñiyinku qepanchakuqkunamanta

4 ¹Chuya Espiritum cheqaptapuni willawanchik tukupay punchawkunapiqa wakinunkuna iñiyinkuta qepanchakunankumanta, paykunaqa engañakuq espirituña kasukuspam demoniokunapa yachachikuyinkunataña chaskinqaku.

²Iskay uya llulla runakunatañam uyarinqaku, chay llullakunaqa huchallikusqan-kutapas manañam musyakunkuchu mana concienciayoq rikurirusqankurayku.

³Chayna runakunam harkakunqaku:

—Ama casarakuychikchu, kay-wak mikuytaqa ama mikuychikchu —nispa.

Diosmi lliw mikuykunataqa unancharqa payman agradecekuspa mikunanchikpaq. Chaymi iñiqkunaqa cheqap kaqta yachasqanchikrayku imatapas mikuchwanchik.

⁴Diospa tukuy ima unanchasqanqa allinmi chaymi ima mikuytapas mana wischupakunanchikchu, chaytaqa Diosman agradecekuspa chaskikunanchik. ⁵Diospa palabranman hina mañakuspa imallapas mikuykuyqa paypaq sapaqchasqañam.

Jesucristopa allin serviqninmanta

⁶Kaykunata wawqe-paninchikkunaman yachachispaykiqa Jesucristotam allinta servichkanki. Imapim confiakunaykipaqmi qamqa ñawpaqmantaraq allin yachachisqa karqanki, chay yachasqaykitamá seguichkanki. ⁷Amayá uyariychu mana valeq cuentokunataqa, aswanqa ejerciota rurachkaq hinayá Diosman agradaqta ruray. ⁸Ejerciota ruraptinchikqa cuerponchikmi kallpata hapin. Chaymantapas aswan allinraqmi Diospa agradonpaq rurayqa chaynapi kay pachapipas hinospa hanaq pachapipas allinta kawsananchikpaq. ⁹Kaykunaqa cheqappunim chaymi lliw runakuna chaskinanku.

¹⁰Chayraykum ñakaristinpas llamkanchik wiñay kawsaq Diosninchikpi confiakuspa. Payqa llapallanpa salvaqninmi ichaqta tukuy imamantapas llalliqtqa iñiqkunallapam.

¹¹Kaykunata kamachispayá yachachiy. ¹²Mozoraq kasqaykiraykuqa amayá piwanpas despreciachikuychu, qamqa iñiqkunapa ejemplon kaspayá allinta reqsichikuy rimaynikipipas, portakuynikipipas, kuyakuynikipipas, iñiynikipipas chaynataq chuya sonqo kaynikipipas. ¹³Ñoqa chayamunaykamayá Diospa palabranta leey hununakuykunapi, yachachispaykiyá kallpanchay wawqe-paninchikkunata. ¹⁴Amayá qonqaruychu *ancianokunapa mañapususqaykitaqa. Paykunaman Dios revelaykutinmi makinkuta hawaykiman churaykuspanku Diospa qosusqaykita willasurqanki.

¹⁵Chaytaqa sonqoykipiyá allinta takyachiy, chaynapim llapallanku qawanqaku imaynam aswan-aswan ñawpaqman risqaykita. ¹⁶Chaynaqa cuidakuspayá allinta yachachiy. Chaynata ruraspaykiqa mana allinkunamantam salvakunki, salvankitaqmi uyarisuqnikikunatas.

Iñiqkunawan imaynam kawsanamanta

5 ¹Amayá qaqcaychayku mayorniki señorkunataqa, paytaqa rimapayay taytay-kita hinayá, mozokunatañataq wawqekikunata hina. ²Payayaqkunatas kuyakuywanyá rimapayay mamaykita hina. Sipaskunatas rimapayay panikiku-nata hinayá ama hukmankunata piensaspa.

³Yanapaykuyá necesitaq viudakunatapas. ⁴Sichu huk viudapa kanman wawan otaq willkanpas hinaspqa paykunayá puntata yachachun wasinpi kaqkunapaq allin rurayta, tayta-mamanmanyá kuyakuywan kutichichun uywasqanmanta. Chayqa allinmi, Diosninchikqa chayna ruranatam munachkan. ⁵Cheqap necesitaq mana piynioq viudaqa Diosmanmi confiakun hinaspam tuta-punchaw mañakun. ⁶Mana allinkunapi puriq viudam ichaqa wañusqa hinaña kachkan. ⁷Yachachiyá tukuy kaykunata chaynapi imamantapas ama anyachikunankupaq. ⁸Pipas ayllunkunata mana mantieneyta munaspanqa, tukuy manta llalliqaq wasinpi yachaqkunata mana mantienespanqa qepanchakurunñam iñisqantapas, payqa Diosman mana iñiq runakunamantapas peorraqmí rikurirun.

⁹Listamanqa churay soqta chunka masnin watayoq viudakunallatayá, paykunaqa kanan qosan wañukuptin mana yapakuqkunallam. ¹⁰Paykunaqa allin ruraq kasqankuraykum reqsichikunanku wawankunatapas allin uywasqankumanta, samaykachikuq kasqankumanta, iñiqmasinkunata humildadwan serviykusqankumanta, ñakariqkunata yanapaykusqankumanta hinasp tukuy imapas allin ruraq kasqankumanta.

¹¹Kallpanpiraq kaq viudakunataqa amaraqyá listamanqa churaychu. Paykunaqa Jesucristoman prometekusqankuta qonqaruskankum huktawan casarakuya munanmanku. ¹²Prometekeusqankuta mana cumplispankum huchallikunmanku. ¹³Mana imapas rurananku kaptinmi wasin-wasin purinmanku, cuento qepi rikuriruskankum yanqakunaman chapukunmanku mana rimanakunata rimaspa. ¹⁴Chaymi ñoqqa munayman kallpanpiraq kaq viudakunaqa huktawan casarakuspan wawayoq kanan-kuta, wasinkupi ocupakunankuta chaynapi enemigowan ama kamichikunankupaq. ¹⁵Wakin viudakunaqa karunchakuruskankum *Satanastaña qatichkanku.

¹⁶Sichu iñikuq warmipa otaq qaripa kanman viudayaruq ayllunkuna hinap-tinqa, paymi chay viudakunataqa yanapanan chaynapi huñunakuyninpi kaq iñiqkuna ama paykunawan sasachakunanpaq, chayna kaptinqa iñiqkunaqa yana-panqa cheqap necesitaqkunallatam.

¹⁷Allin dirigeq *ancianokunataqa allinpaq hapispayá yanapaychik, tukuy manta llalliqaq willakuqkunatawan yachachiqkunata. ¹⁸Bibliam nin:

—Erapi trillachkaq bueyestaqa amam senqapankichikchu —nispa.

Huklawpipas nichkantaqmi

—Llamkaqqa pagontam chaskinan —nispa.

¹⁹Amayá caso preciopaqpas hapiychikchu huk runalla *ancianota tumpaptinqa, uyarispaka-uyariyachik iskay kimsa testigopa nisqantayá. ²⁰Huchapi puriqkunataqa llapallankupa qayllanpiyá qaqcay chaynapi paykunapas manchakunankupaq.

²¹Dios Taytanchikpa, Señor Jesucristopa hinaspak akllasqan angelkunapa qayllanpim kamachiki kay yachachisqaykunata cumplinaykipa, amam imatas rurankichu pimanpas sayapakuspaqa. ²²Manaraq sumaqta pruebachkaspaykiq amayá pimanpas makikita churaychu dirigente kananpaq chaynapi paykunapa huchanwan ama huchallikunaykipa. Qamqa kawsay chuya sonqollayá.

²³Ama yakullatañachu tomay, tomayqa as vinotawanyá chaylla-chaylla wiksa nanaywan onqosqaykimanta.

²⁴Manaraq juzgasqa kachkaptinkupas sutichallam wakin runakunapa huchanqa, wakinkunapam ichaqa chaymantaña reqsichisqa kanqa. ²⁵Yachasqataqmi runapa allin rurasqankunaqa, mana chaylla yacharuptinchikpas siemprem pipas yacharunqa.

6 ¹Servipakuqkunapas respetowanyá patronninkuta allinpaq hapichunku chaynapi Diosninchikmanta hinaspa yachachisqanchikmanta ama hukmanta rimanankupaq. ²Sichu sirvientekunapa patronnin iñiqmasin kaptinqa amayá iñiqmasin kasqanraykuchu menospaq hapichun. Aswanqa allintaraqyá servichunku chay patronqa iñiqmasin kasqanrayku hinaspa kuyay wawqen kasqanrayku. Kaykunata yachachispaykiyá kamachi.

Imawanmi kusikunanchikmanta

³Señorninchik Jesucristopa yachachikuyninkunata mana chaskispa hukmankunata yachachiq runaqa hinaspa Diosmanta yachachiykunapa contranpi kaqkunaqa ⁴hatun tukuqmi, mana imapas yachaqmi hinaspa muspaypi hina rimakuspa atipanakuqmi, chayna atipanakuykunamantam mirarun envidianakuykuna, piñanakuykuna, kaminakuykuna hinaspa hukman piensaykuna, ⁵chaymantam mirarun millay pensamientoyoq runakunapa atipanakuynin, chayna runakunaqa cheqap kaqtapas mana reqsispam piensanku: “Diosta servispayqa apuyarusaqmí” nispanku. ⁶Arí, Diosta servispaga qori-qollqeta hinam tarirunchik kapuqninchikwan contentakuya yachaspanchikqa. ⁷Nacespanchikqa kay pachamanqa manam imatapas apamurqanchikchu, chaynataqmi wañukuspanchikpas imatapas mana apasunchu. ⁸Pachanchikpas mikunanchikpas kaptinqa, chaywanyá contentakusun. ⁹Apuyaylla munaqkunaqa tentachikuspam pantayllaman hinaspa mana valeq kaqkunallaman wichiykunku, chaykunaqa apakun llakillamanmi hinaspa wañuyllamanmi. ¹⁰Qollqella kuyayqa tukuy mana allin ruraykunapa mamanmi. Wakin runakunapas qollqellata kuyaruskankum Diosman iñisqankumantapas karunchakurunku hinaspm tuksikuchkaq hina llumpaysuta ñakarinku.

Iñiqkunaqa soldado hina kasqanchikmanta

¹¹Qanmi ichaqa Diospa runan kanki, chaynaqa chay llapa mana allin ruraykunamanta ayqeckuspayá imatapas allinta ruray, Diosta servispayá payllamanña hapipakuy kuyakuspa, pacienciakuspa hinaspa llampu songolla kaspa. ¹²Allin peleachkaq hinayá iñisqaykipi kallpanchakuy chaynapi wiñay kawsayta haypanaykipa. Chaypaqmi Dios qayasurqanki hinaptinmi iñisqaykimantapas willakurqankiña achka testigokunapa qayllanpi. ¹³Qamtam kamachimuyki llapallan kawsachiq Diospa hinaspa Poncio Pilatopa ñawpaqninpi testimoniankuq Jesucristopa qayllanpi: ¹⁴Señorninchik Jesucristo kutimunankamayá kay kamachimusqaykunata kasukuy ama huchallikuspa chaynapi ama pipas anyasunaykipa. ¹⁵Paytam Dios rikurichimunqa munasqan tiempopi. Diosllam tukuy atiyniyoq kamachikuqqa, reykunapa Reyninga hinaspa señorkunapa Señorninqa. ¹⁶Payllam mana wañuqqa, payqa mana asuykuy atina kanchaypim kawsakuchkan, paytaqa manam pi runapas rikurqachu nitaqmi rikuyta atinmanchu. Payllamá llumpay atiyniyoqqa, payllatayá yupaychasun wiña-wiñaypaq. Amen.

¹⁷Llapa apukunatayá kamachiy ama alabakunankupaq hinaspa tukuruqla qori-qollqeman ama hapipakunankupaq, paykunaqa kawsaq Diosllamanyá hapipakuchunku, payllam chaninninpiqa llapa imakunatapas kusikunanchikpaq qowanchik. ¹⁸Allinkuna ruraypiyá apuqa kachunku, mana imayoqkunamanyá kusikuywan qochunku. ¹⁹Chaynapim llapa imankunapas hamuq tiempokunapi kapunqa hinaspm cheqap wiñay kawsayta haypanqaku.

Cartapa tukuyininmanta

²⁰Timoteo, imam yachasqaykikunatayá sonqoykipi takyachiy, amayá uyaríchu mana respetowan yanqapas-yanqa rimaqkunataqa nitaq iñisqanchikpa contranpi: “Noqaykuqa yachaywanmi rimaniku” nispa yanqa rimaqkunatapas.

²¹Chayna yachaq tukuq runakunata qatispankum wakin iñiqkunapas Diosmanta karunchakururqaku.

Diosninchikyá tukuy imapi favorecesunkichik.

TIMOTEOMAN APOSTOL PABLOPA ISKAY KAQ CARTASQAN

Pablopas qellqasqan kay iskay kaq cartapas punta cartan hinam.

Kay cartaqa kimsa parteman rakisqam kanman:

Punta kaq partem willakun Timoteo ancha kuyakuq hinaspa ancha iñiyniyoq kasqan-rayku Diosman Pablopas agradecekusqanmanta, willakuntaqmi Jesucristopa allin soldadon hina Timoteopa takyananmantapas (1:1-2:13).

Iskay kaq parteñataqmi willakun Diospa serviqnin kananmanta, willakuntaqmi tutupay punchawkunamantapas chaynataq tukuykunampaq yachachikuykunamantapas (2:14-4:5).

Kimsa kaq parteñataqmi willakun Pablopas imaynam tarikusqanmanta, paymi mañakun Timoteo watukuykuqniq rinanta (4:6-22).

Cartapa gallariyininmanta

1 ¹⁻²Kuyasqay Timoteo, Diospa munasqanman hinam ñoqa Pablota Jesucristo aklla-warqa *apostolnin kaspa paymanta willakamunaypaq. Diosmi prometewarqanchik Cristo Jesusman iñikuspanchik paywan kawsananchikpaq chaymi Dios Taytanchiktawan Señorninchik Cristo Jesusta mañakuchkani qamta favorecesuspayki llakipayararisunaykipa paq hinaspa hawkallata kawsachisunaykipa. Qamqariki churiy hinam kanki.

Mana manchakuspa willakunamanta

³Tuta-punchawmi qanmanta yuyarispay mañakuyniyipi Diosman graciasta qoni. Paytam chuya sonqolla servichkani ñawpaq abueloykuna hina. ⁴Rakinakuptinchik waqas-qaykita yuyarispaymi munani qanwan tupaykuspay llumpay kusikuya. ⁵Yuyachkanim cheqaptapuni Diosman iñisqaykita. Ñawpaqmantaraqmi iñikurqa abuelayki Loidawan mamayki Euniceqa chaymi confiakuchkani qampas chayna iñiyniyoq kasqaykimanta.

⁶Makiya hawaykiman churaykuspay mañakuptiyimi Dios atiyta qosurqanki. Chay atiy qosusqaykitaqa amayá wañurachiychu. ⁷Diosqa Espirituntaqa qowarqanchik manam manchakunanchikpaqchu aswanqa atiywan, kuyakuywan hinaspa allinta qawakuspa kawsananchikpaqmi. ⁸Chaynaqa amayá penqakuychu Señorninchikmanta willakuytaqa nitaq payrayku preso kasqaymantapas. Aswanqa Jesucristomanta allin noticiaraykuyá ñoqa hina ñakariy Diospa kallpa qosusqaykiman hina. ⁹Diosmi salvawarqanchik hinaspm qayawarqanchik payllapaqña kawsananchikpaq, manam imapas allin rurasqanchikraykuchu aswanqa munasqanman hinallam, payqa kay pachatapas manaraq unanchachkaspanmi Cristo Jesusrayku favorecewarqanchik. ¹⁰Favorecewasqanchiktam kunan qawaykachiwan-chik salvawaqchininchik Jesucristopa hamusqanwan. Paymi wiñaypaq wañunanchikmanta libraykuwaspanchik allin noti- cianwan yachaykachiwanchik wiñaypaq.

¹¹ Diosmi akllaykuwarqa Jesucristomanta allin noticiata willakunaypaq hinaspas apostolnin kaspay yachachinaypaq. ¹² Chayraykum kaynataña ñakarini, aswanqa piman iñisqayta yachakuspaymi mana penqakunichu. Payqa atiyniyoq kasqanraykum Jesucristo kutimunankama waqaychaykunqa payman qosqay almallayta.

¹³ Chay cheqap yachachisqaykunaman hina yachachispayá iñiyniyoq kaspas kuyawyan kawsay. ¹⁴ Ñoqanchikpi kawsaq Chuuya Espiritupa yanapakuyninwanyá yachachisqayta sumaqta waqaychay.

¹⁵ Yachasqaykipi hinapas Asia lawmanta kaqkunaqa llapallanmi saquerawan, saqueruwantaqmi paykunapa llaqtamasin Figelowan Hermogenespas. ¹⁶ Sonqoytaqa Oniseforollañam achka kutipi tiyaykachirqa, chayraykuyá wasinpi kaqkunamanta Señorninchik llakipayarikuchun. Preso kaptiyas mana penqakuspanmi. ¹⁷ Roma llaqtaman hamuspan sasallawanña maskaykuwarqa tariwanankama. ¹⁸ Señorninchikyá kutimuspan kuyapayarikuchun paymanta. Yachasqaykipi hinapas payqa Efeso llaqtapim anchallataña yanapawarqa.

Soldado hina kanamanta

2 ¹ Timoteo, qamqa churiy hinam kanki, kallpanchakuyá Cristo Jesuspa favorninwan. ² Achka runakunapa qayllanpi uyariwasqaykitayá yachachiy confianzayoq runakunaman chaynapi paykunapas hukkunaman yachachinankupaq.

³ Jesucristopa allin soldadon hinayá ñakariy. ⁴ Soldadoqa manam sapaq ruraymanqa chapukunchu aswanqa kamachiqniq agradayllatam munan. ⁵ Kallpaqpas premiota chaskinanpaqqa pukllaypa reglamentonman hinam kallpanan. ⁶ Chakrapi llamkaqqa paymi puntata cosechata chaskinan. ⁷ Kay nisqaykunapi yuyaymanaptikiqa Señorninchikmi lliwta entiendechisunki.

⁸ Amayá qonqaruychu Jesucristotaqa, imaynam kawsarimusqantaqa hinaspas Rey Davidpa miraynin kasqantaqa. Kay allin noticiatam willakuni, ⁹ chayraykumá aguantani ñakariykunata. Runa wañuchiqtapas hina cadenawaptinkupas Diospa palabranqa manam cadenasqachu kachkan. ¹⁰ Chayraykum tukuya ñakarichkani Diospa akllasqankunapaq chaynapi Cristo Jesusmintakama salvakuspa Dioswan wiñaypaq kawsanankupaq.

¹¹ Kaykunaqa cheqapmi:

Jesucristowan wañuspaqa paywanmi kawsakusun.

¹² Pacienciawan ñakarispaqa paywanmi gobiernasun.

Payta negaruspaqa, paypa negasqantaqmí kasun.

¹³ Mana confiakuna kachkaptinchikpas

payqa confiakunapaqmi.

Diosninchikqa mana iskay kimsa rimaqmi.

Diospaq allin llamkaqmanta

¹⁴ Yuyarichispayá iñiqkunata kamachiy Diospa qayllanpi ama atipanakunankupaq. Chayna mana valeqkunata rimaspankuqa uyariqninkunatam iskayrayachinman-ku. ¹⁵ Kallpanchakuyá Diospa chaskisqan kanaykipa, allin llamkaq hinayá mana imamantapas penqakuspa Diospa cheqap palabranta allinta yachachiy. ¹⁶ Amayá chapukuychu mana respetowan yanqapas-yanqa rimaykunamanqa. Chayna rimaqkunaqa aswan-aswanmi Diosmanta karunchakunku. ¹⁷ Chayna runakunapa yachachikuyninga mirarun ismupakuy onqoy hinaraqmi, chayna yachachiqkunam kachkan Himeneowan

Fileto.¹⁸ Paykunam cheqapmanta pantarunku: "Wañuqkunaqa ñam kawsarirunkuña" nispa. Chaynapim wakin iñiqkunatapas pantachichkanku.¹⁹ Diosmi ichaqa mana kuyuriq cimentota hina churarqa kay pachapi, chaypim nichkan kaynata:

—Señorqa reqsinmi pim paypa kasqantaqa, chaynaqa Señorman hapipakuqku-naqa suchurikuchunyá mana allin ruraykunamantaqa —nispa.

²⁰ Hatun wasipiqa imakunapas manam qori-qollqellamantachu tarikun, aswanqa kachkanmi kullumanta allpamantapas, wakinqa allin kaqkunapi servikunanpaqmi, wakinñataqmi sapa punchaw qanrachananapaq.²¹ Chaynam ñoqanchikpas Señorninchikpa allin utilizasqan kananchikpaqqa imapas mana allin yachachikuykunamanta ayqenanchik. Diosllapaqña sapaqchakuspam listo-llaña kasunchik payta agradaspa imataspa allinta rurananchikpaq.

²² Jovenkunapa munapayasqanmanta ayqekuspayá allin kaqkunata ruray, Diospi confiakuspa hinaspa kuyakuñiyoq kaspayá hawkalla kawsay. Chaynatamá kawsanki Señorninchikta limpio sonqolla yupaychaqkunapiwan kuska.²³ Amayá chapukuychu runakunapa yanqa atipanakusqanmanqa. Yachasqaykipi hinapas chaykunaqa peleollapim tukun.²⁴ Señor serviqa manam peleollapichu purinan, aswanqa llapallanwanmi allinlla kanan, payqa kanan allin yachachikuqmi hi-naspa mana sientikuqmi.²⁵ Llampu sonqolla kaspanmi contranpi kaqkunatapas yachaykachinan. Icharaqpas chaynapi paykunata Dios wanaykachinman cheqap palabranta reqsinankupaq²⁶ hinaspa chaynapi pantaypi kasqankuta reqsikus-panku diablopaa pantachikuyninmanta lluptinankupaq. *Satanasmi paykunataqa presocharurqa munayninman hinaña purinankupaq.

Tukupay tiempopi runakunaqa imaynam kanankumanta

3 ¹Yachanaykim tukupay tiempokunaqa sasallaña kananmanta. ²Runaku-nam kanqaku kikillanpaq munaqkuna, qollqella kuyaqkuna, hatun tukuspa alabakuqkuna, Dios insultaqkuna, mama-taytanku mana kasuqkuna, mana reqsikuqkuna, huchallapi purikuqkuna,³ mana kuyakuqkuna, mana pampachay munaqkuna, runakunapa contranpi rimaqkuna, mana controlakuqkuna, mana llakipayakuqkuna, allin kaqkunapa contranpi kaqkuna,⁴ runamasin traiciona-qkuna, loco hina ruraqkuna, hatun tukuqkuna hinaspa Dios yupaychayta qepaman churaspanku kikinkupa munasqallanpi purikuqkuna.⁵ Yanqallam Diosta serviq tukunqaku, aswanqa sonqonkuwanqa manam creenqakuchu.

Chayna runakunamanqa amayá hukllawakuychu.⁶ Chayna runakunaqa wasin-wa-sin purispam engañanku huchasapa warmikunata. Chay warmikunaqa tukuy rikchaq munapayaykunapa intusqanmi kachkanku.⁷ Mosoq yachachikuykunata yachayta munaspapas chay warmikunaqa manam entiendenkuchu cheqap yachachikuykuna-taqa.⁸ Janeswan Jambresmi Moisespa contranpi karqaku, chaynam kay runakunapas cheqap yachachikuykunapa contranpi kachkanku. Mana allin pensamientoq kaspa Jesucristoman mana iñisqankuraykum Diospa mana chaskisqan kachkanku.⁹ Yacha-chisqankuqa manam llumpaytaqa wiñanqachu, lliwmi cuentata qokurunkaku yanqa yachachikuq kasqankumanta, Chaynamá pasakurqa Janeswan Jambreswanpas.

Tukuykunanaqa Pablopaa kunasqanmanta

¹⁰ Qanmi ichaqa yacharunki yachachikuñiyya, imaynam kawsasqayta, imam mu-nasqayta, pimanmi iñisqayta, pacienciakuq kasqayta, kuyakuq kasqayta, upallalla

ñakarisqayta,¹¹ perseguisqa kasqayta hinaspa ñakarisqayta. Yachankitaqmi Antioquia llaqtapi, Iconio llaqtapi hinaspa Listra llaqtapi runakunapa qatikachasqan kaspay ñakarisqaytapas, aswanqa Señormi tukuy chaykunamanta libraykuwarqa.¹² Arí, Cristo Jesuspa agradonpaq kawsakuy munaqqa Cristorayku ñakarichisqam kanqa.¹³ Mana allin runakunawan engañaq runakunam ichaqa aswan mana allinmanraq chayanqaku, pantachispankum paykunapas pantachisqa kanqaku.

¹⁴ Qamyá ichaqa qaqa hina sayaspa yachasqaykikunata umaykiman churay, qamqariki yachankim pikunam yachachisusqaykitaqa.¹⁵ Qamqa warma kasqaykimantaraqmi Bibliapi yachachikuykunataqa yacharqanki, kay yachasqaykikunam Cristo Jesusman iñispas salvakunaykipaq servisunki.¹⁶ Bibliapi llapallan qellqasqa kaqkunaqa Diospa Espiritunpa qosqanmi, allinmi yachachiwananchikpaq, faltanchikkuna qawachiwananchikpaq, pantaypi puriptinchikpas allin ñanman kutirichiwananchikpaq hinaspa imaynam allin kawsakuy yachachiwananchikpaq¹⁷ chaynapi Diospa runankunaqa yachayniyoq kaspa tukuy allinkunata rurananchikpaq.

Diospa palabran willakunamanta

4 ¹Cristo Jesusmi wañuqkunatapas hinaspa kawsaqkunatapas juzgaspa gobierananapaq hamunqa, paypa hinaspa Dios Taytanchikpa qayllanpim kamachiki:² Diospa palabrantayá willakuy allin tiempopipas chaynataq mana allin tiempopipas, runakunatapas faltanta qawachispayá qaqcgay, kalpanchay hinaspa tukuy pacienciawan yachaykachiy.³ Chayamunqam tiempokuna allin yachachikuykunataqa manaña chaskinankupaq, paykunaqa achkallaña yachachikuqkunata huñukuruspam munasqallankuta uyarinqaku.⁴ Cheqap kaq yachachikuykunamanta karunchakuruskankum imaymana rikchaq cuentokunataña allinpaq hapinqaku.⁵ Qamyá ichaqa allinta tukuy tiempo piensay, ñakariy kunata aguantaspaykiyá Cristomanta willakuy, imam ruranaykitaqa cumpliyá.

⁶Noqapaqa ñam wañukunay chayakamuchkanña, wañurachiaptinkuqa ripukusaqñam.⁷ Allin peleachkaq hinam llapa mana allinkunata venceruni, gananakuypis kallpachkaq hinam chayaruniña maymi chayanayman, manataqmikachakuykurqanichu iñisqaymantaqá.⁸ Chayraykum allin kawsakusqaymanta premioy suyawachkan hanaq pachapi, chaytaqa allin arreglo ruraq Señorninchikmi kutimuspan qowanqa, manataqmí ñoqallamanchu aswanqa kuyakuywan paypa kutimunanta suyaqkunamanwanmi.

Timoteoman imam kunasqanmanta

⁹Imaynata ruraspaykipas hamuyá qawaykuqniy.¹⁰ Demas sutiyoq wawqepas kay mundopi kaqkunata akllakuykuspanmi saqueruwaspan ripukun Tesalonica llaqtaman. Wawqenchik Crescenteñataqmi pasan Galacia lawman, wawqenchik Titoñataqmi pasan Dalmacia lawman.¹¹ Wawqenchik Lucasllañam ñoqawanqa kachkan. Marcoswanyá hamuychik, yanapawanapanpaqmi paytaqa munachkani.¹² Tiquicotapas Efeso llaqtamanmi kacharuni.¹³ Hamuspaykiqa aparikamuwayá capayta, chaytaqa Troas llaqtapim saqepakamurqani Carpopa wasinpi, apamuwaytaqyá libroykunatapas, yanqataq qonqaramuwaq qalaspi qellqasqa libroykunata.

¹⁴Herrero Alejandrom tukuy mana allinta rurawarqa, Señorninchikmi paganqa rurasqanman hina.¹⁵ Qampas paymantayá cuidakuy, payqariki yachachisqanchikpa contranpim rikurirun.

¹⁶Autoridadkunapa qayllanman defiendekunanyaq chayllaraq yaykuptiyqa manam pipas yanapaykuwarqachu, lliwchankum saqueruwarqaku. Diosnin-chikyá pampachaykuchun chayna rurawasqankumantaqa. ¹⁷Señorninchikmi ichaqa yanapawaspan kallpanchawarqa, mana hukmanyaspaymi salvacionmanta willakurqani chaymi mana judio kaqkunapas uyarirqaku. Señorninchikqa librawarqataqmi leonmantapas. ¹⁸Payqa libraykuwanqam llapa mana allin ruraymantapas hinaspam hanaq pacha munaychakusqanpaq waqaychawanqa. ¡Paytayá yupaychasun wiña-wiñaypaq! Amen.

Cartapa tukuyninmanta

¹⁹Saludaykapuwayá Priscatawan Aquilata chaynataq Onesiforotapas wasinpi kaqkunatawan. ²⁰Erastoqa qeparamurqa Corinto llaqtapim, Trofimotañataqmi saqueramurqani onqochkaqta Mileto llaqtapi. ²¹Utgaymanyá hamuy manaraq para tiempo chayamuchkaptin. Saludamusunkim Eubulo, Pudente, Lino, Claudia hinaspa llapallan wawqe-paninchikkuna.

²²Señorninchik Jesucristoyá qanwan kachun, paypuniyá qamkunataqa favorecesunkichik.

TITOMAN APOSTOL PABLOPA CARTASQAN

Titoqa karqa manam judio casta runachu ichaqa paypas iñikurqam Señor Jesucristoman, Pablopas puriqmasin kaptimmi payta saquerurqa Creta sutiyooq islapi chaynapi iñiqkunapa kamachiqninkunata churananpaq. Pablom kay cartata payman qellqarqa chaynapi chay kamachikuq churasqankunata consejananpaq.

Kay cartaqa tawa parteman rakisqam kanman:

Punta kaq partem willakun iñiqkunapa michiqnin imaynam kanankumanta hinaspa imakunam ruranankumanta, willakuntaqmi Jesucristoman iñiqkunaqa imaynam kawsananmantapas (1).

Iskay kaq parteñataqmi willakun Cristoman iñiqkunata imaynam anyananmanta (2).

Kimsa kaq parteñataqmi willakun llapallan iñiqkunapa imam ruranankumanta (3:1-11).

Tawa kaq parteñataqmi willakun cartapa tukuyininmanta (3:12-15).

Cartapa qallariyininmanta

1 ¹Noqa Pablom Diospa serviñin hinaspa Jesucristopa *apostolnini kani.
Paymi kamachiwarqa Diospa akllasqankunata iñichinaypaq chaynapi Diosman cheqap agradaya yachanankupaq ²hinaspa wiñay kawsay confianzawanña suyanankupaq. Chaytaqa mana llullakuq Diosmi prometekurqaña una-unay ñaw-paqmantaraq. ³Chaytam munasqan tiempokunapi salvaqninchik Dios kikinmanta yachachiwarqanchik, ñoqatam kamachiwarqa chaykunamanta willakunaypaq.

⁴Tito, kay cartataqa qellqamuchkayki iñiqmasi kasqaykiraykum, qamqariki cheqap churiy hinam kanki. Dios Taytanchiktawan salvaqninchik Jesucristotam mañakuchkani favorecesuspayki hawkallata kawsachisunaykipaq.

Creta lawpi Titopa llamkananmanta

⁵Yachasqaykipi hinapas Creta lawpim qamtaqa saqemurqayki mana ruray tukusqa kaqkunata tukunaykipaq hinaspa sapa llaqtapi iñiqkunapa huñunakusqankupi *ancianokunata churanaykipaq. ⁶Ancianokunaqa kanan mana pipapas penqananmi hinaspa chullalla warmyoqmi, churinkunapas kanan Jesucristopi iñispá mana pipapas penqananmi hinaspa kasukuqkunam. ⁷Iñiqkunawan cuentallikuq runaqa Diospa mayordomon kasqanraykum kanan pipapas imamantapas mana penqanan, payqa kanan manam hatun tukuqchu, manam piñakuruqchu, manam tomaykunapi purikuqchu, manam piwanpas peleaqchu nitaq qollqella kuyaqchu. ⁸Payqa kanan wasinpi samaykachikuqmi, allin kaqkunata kuyaqmi, allin pien-saqmi, allin ruraqmi, Diosllapaqña kawsaqmi hinaspa kikintapuni controlakuqmi. ⁹Payqa waqaychanammi chaskisqa cheqap yachachikuykunatas chaynapi wakinkunatas allin kaqkunata yachachispas kallpan-chananpaq hinaspa chay yachachikupas contranpi rimaqkunatas upallachinanpaq.

¹⁰ Arí, achkamá kachkanku mana kasukuq, yanqa rimaq hinaspa pantachikuq runakunaqa, judiokunamanta kaqkunaraqmi chaynaqa kachkanku. ¹¹ Paykunata-qa upallachinapumim, paykunaqa yanqamanta qollqella ganayta munaspankum mana yachachinankuta yachachispunku achka familiakunataña chaqwarunku.

¹² Diosninkumanta willakuq llaqtamasinkum paykunamanta nirqa:

—Creta lawmanta runakunaqa llullallañam hinaspa purun animal hina, mi-kuysapa qellakunam —nispa.

¹³ Chaynata nispanqa cheqaptam paykunamantaqa rimarqa. Chaynaqa alli-a-llintayá paykunata qaqpchapay chaynapi iñisqankupi takyanankupaq. ¹⁴ Amañayá paykunaqa uyarichunchu judiokunapa cuentolla rimasqankutaqa nitaq cheqap kaqmanta karunchakuqkunapa kamachikuyinkunkutapas.

¹⁵ Chuya sonqokunapaqqqa allinta piensasqankuraykum tukuy imapas allinlla. Hu-chawan qanrachasqa mana iñiqkunam ichaqa tukuy imatapas huchallapaq hapinku, chaynataqa hapinku piensasqankupas hinaspa concienciancupas qanrachasqa kasqanraykum. ¹⁶ Paykunam ninku: “Cheqaptam Diosta reqsiniku” nispa, rurasqan-kuwanmi ichaqa qawachikuchkanku mana chayna kasqankuta. Paykunaqa kachkan millakuyapaqmi, mana kasukuqmi hinaspa allinkunata mana ruray atiqmi.

Iñiqkunapa imaynam kawsananmanta

2 ¹Qamqa rimariy allin yachachikuyman hinayá. ²Machu señorunkunatayá ri-mapayay imamantapas controlakuspa respetachikuq hinaspa allin piensaq kanankupaq, paykunaqa iñisqankupipas, kuyakuyninkupipas hinaspa pacienciayoq kayninkupipas allintayá takyachunku. ³Paya señorakunapas Diospa agradonpaqyá kawsachunku, amayá runamasinpa contranpiqa rimachunkuchu, amayá tomaymanqa qokuruchunkuchu, paykunaqa allin ruraytayá yachachichunku. ⁴Chaynata kawsaspam sipas warmikunata yachachingqaku qosankutawan wawanku kuyayta, ⁵allin piensayta, chuya sonqo kayta, wasinkupi imapas rurakuya, allin sonqo kayta hinaspa qosanku kasukuya, chaynapim Diospa palabranpa contranpiqa mana pipas rimanqachu.

⁶ Mozokunatas rimapayay allin piensaq kanankupaq. ⁷Tukuy ima rurasqayki-pas kachun ejemployá. Yachachispaykiqa cheqapman hinayá respetowan yachachiy.

⁸ Imam kaqtayá willakuy mana pipapas penqay atinanta chaynapi contrakuqkuna penqakuspanku mana allintaqa amaña ñoqanchikmanta rimanankupaq.

⁹Sirvientekunatas rimapayayá, patronnikunkuta tukuy imapi kasukuspa kuya-chikuq hinaspa mana kutipakuq kanankupaq. ¹⁰Patronninpataqa ama imantapas suwakuspayá confianza runakuna kachunku, chaynata ruraspam salvaqchinchik Dios-pa yachachikuyinkunkata vidankuwan tukuy imapi sumaqlataña qawachingqaku.

¹¹ Diosmi favorninta llapallan runakunaman qawachiwarqanchik salvawananchikpaq. ¹²Paymi yachaykachiwanchik paytaña servispa kay pachapi mana allin munapayaykuna qepanchakuya chaynapi allinta piensaspaña, allinta ruraspaña hinaspa Diospa agradonpaqña kawsananchikpaq. ¹³Chaynataqa kawsananchik salvaqchinchik Jesucristopa sumaqlataña kancharichkaq kutimunanta kusikuy-wan hinaspa confianzawan suyaspanchikmi, payqa ancha munayniyoq Diosmi.

¹⁴ Paymi kikinmanta wañupuwarqanchik tukuy mana allin rurasqanchikmanta librawananchikpaq chaynataq huchanchikmanta chuyanchawananchikpaq, chay-napi paypa runankunaña kaspa allinkuna ruray munaqlataña kananchikpaq.

¹⁵Tukuy kaykunata kamachispaykiyá yachachiy hinaspa kallpanchay, anyay-taqyá mana kasukuqkunatapas. Amayá qamqa piwanpas despreciachikuychu.

Iñiqkunapa imam rurananmanta

3 ¹Paykunataqa yuyarichiytaqyá gobiernomana autoridadkunaman sujetakunankupaq, paykunata kasukuspayá imapas allinkuna rurayta munachunku. ²Amayá pimantapas mana allintaqa rimachunkuchu nitaq peleollapipas purichunkuchu, paykunaqa kuyakuq kaspayá llampu sonqo kasqankuta ima rurasqankupipas qawachikuchunku llapallan runakunaman.

³Ñawpaqtaqa ñoqanchikpas karcanchik mana yuyayniyoqmi hinaspa mana kasukuqmi, pantaypi kaspam mana allin munapayaykunapa hinaspa tukuy imay-mana viciookunapa apasqan karcanchik. Mana allinllapi piensaspam envidiakuspa kawsarqanchik, cheqnichikuspam kikinchikpura cheqninakurqanchik. ⁴Aswanqa salvaqinchik Diosmi sumaq sonqo kaynintawan runakunapaq kuyakuyninta reqsichiwarqanchik. ⁵Payqa salvawarqanchik manam allinkuna rurasqanchik-raykuchu ichaqa kuyapayawspallanchikmi. Chuya Espiritum huchanchikmanta mayllaykuwaspanchik mosoqmanta nacechiwarqanchik hinaspmosq runatana rurawarqanchik. ⁶Salwawaqinchik Jesucristoraykum tallichkaq hina Chuya Espirituta chaninninpi Dios qowarqanchik. ⁷Favorecewaspallanchikmi payqa mana huchayoqta hinaña chaskiykuwanchik chaynapi confianzawan suyasqanchik wiñay kawsayta chaskinanchikpaq.

⁸Cheqapmi kayqa chaymi aswanraq yachachinaykita munani chaynapi Diosman iñiqkuna imapas allin ruraykunallapi kanankupaq. Kayqa mayna sumaqmi hinaspa runakunapa allinninpaqmi. ⁹Qamyá ichaqa karunchakuy mana valeq atipanakuykunamanta, ñawpaq abuelokunapa sutin yachaymanta hinaspa leyrayku atipanakuspa piñanakuykunamanta, chaykunaqa mana imapaq valeqmi.

¹⁰Iñiqkunata umachaspa rakinachiq runataqa iskay kimsakama anyaykuspayá qarqoruy. ¹¹Chay runaqa pantayman urmaykuspanmi huchallikuchkan, payqa yachakuchkanmi castiganapaqña kasqanta.

Titoman imam kunasqanmanta

¹²Artemasta otaq Tiquicota qanman kachamuptiyqa Nicopolis llaqtapi tupananchikpaqmi utqamunki. Chaypim para tiempopí samayta piensachkani. ¹³Abogado Zenastaqa Apolostawanyá yanapaykuy tukuy atisqaykiwan chaynapi viajenkupi mana imapas pisinanpaq. ¹⁴Iñiqmasinchikkunapas yachachunkuyá allinkunata ruraspa necesitaqkuna yanapaykuya chaynapi rurasqankunawan allin ruruchkaq hina kanankupaq.

Cartapa tukuyininmanta

¹⁵Llapallan ñoqawan kaqkunam saludota apachimusunki. Saludaykapu-wayá kuyaqinchik iñiqmasinchikkunatapas. Diosninchikyá tukuy imapi favorecesunkichik.

FILEMONMAN APOSTOL PABLOPA CARTASQAN

Apostol Pablo preso kachkaptinmi patronninmanta lluptikuq Onesimo sutiyooq sirviente paywan tuparurqa. Jesucristomanta willakusqanta uyarispanmi paypas iñikuykurqa hinaspm Pablotaña servirqa. Pablopaa yanapaqnin kachkaspanpas Roma llaqtayoq runakunapa leyninman hinaqa patronninmanmi kutichipun karqa. Onesimopa patronnin Filemonqa karqa Cristoman iñikuqñam. Payqa karqa Colosas llaqtapi yachaq iñiqlikuna ukupi ancha reqsisqa runam. Payqa Pablowan ancha reqsinakuqmi karqa. Onesimota kutichinanpaq tantearuspanmi payta kacharqa patronninman cartayoqta. Chay cartapim mañakurqa allinllaña chaskiyukanpaq ichaqa amaña sirvienteta hinañachu aswanqa Cristopi kuyasqan wawqenta hinaña.

Cartapa qallariyininmanta

¹Kuyasqay llamkaqmasiyku Filemon, Cristo Jesusrayku preso kaq ñoqa Pablom iñiqmasinchik Timoteopiwan cartamuykiku. ²Kay cartaqa paninchik Apiapaqmi, soldado hina peleaqmasinchik Arquipopaqmi hinaspa wasikipi huñunakuq llapallan iñiqlikunapaqmi. ³Dios Taytanchiktawan Señorninchik Jesucristotam mañakuchkani qamta favorecesunaykipaq hinaspa hawkallata kawsachisunaykipaq.

Filemonpa kuyakuyninmantawan iñiyninmanta

⁴Diosta mañakuspaymi tukuy tiempo qanmanta graciasta qoni. ⁵Uyarinim Señorninchik Jesuspi aswan confiakuqpaykimanta hinaspa llapallan iñiqmasinchikkuna kuyasqaykimanta. ⁶Diostam mañakuchkani iñisqaykimanta wakinkunaman willakuptiki Cristorayku tukuy ima allin kapuwasaqchikmanta sumaqta yachanankupaq. ⁷Wawqelláy, kuyakuqlaña kasqaykiwanmi hinaspa iñiqmasinchikkunapa sonqon tiyakachisqaykiwanmi kusikuspay kallpanchakuchkani.

Onesimopaq Pablo mañakusqanmanta

⁸Cristopa *apostolnин kasqayraykum derechoyoq kani qamta kamachinayapaq. ⁹Chaywanpas ñoqa Pabloqa machuña kaspaymi hinaspa Jesucristorayku preso kunan kaspaymi kuyakuywan ruegakamuyki ¹⁰Onesimopaq. Paytaqa carcelpi kaspaymi iñichirqani, chayraykum payqa churiy hina.

¹¹Ñawpaqtaqa mana imapaq valeqmi karqa, kunanmi ichaqa iskayninchikpaq valeqña. ¹²Chaymi kuyasqayrayku kutichimuchkayki. ¹³Munaymanmi ñoqawanña kananta chaynapi Cristomanta allin noticiata willakusqayrayku preso kasqaypi qampa rantikipi yanapaykuwananpaq. ¹⁴Ichaqa manam imatapas ruraymanchu manaraq qamta tapuchkaspayqa chaynapi allin rurasqaykiqa mana obligasqa kaspa sonqoykimanta kananpaq. ¹⁵Ichapas chayapaq Onesimoqa qanmanta karunchakurur-

qa chay- napi kutimuspan wiñaypaqña qanwan kananpaq. ¹⁶Payqa kanqa manam sirviente hinañachu, aswanqa kuyasqayki wawqe hinañam. Ñoqapas wawqeyta hinam kuyani, chaynaqa qamqa astawanraqmi kuyanayki, manam runamasinchik kasqanraykullachu aswanqa Señorninchikpi iñiqmasinchik kasqanraykum.

¹⁷Iñiqmasikipaq hapiwaspaykiqa paytapas ñoqata hinayá chaskiykuy. ¹⁸Icha imapipas piñachisurqanki otaq manukusurqankipas hinaptinqa ñoqapa cuentay-manyá churaykuy. ¹⁹Ñoqa Pablom kikiy puni qellqamuchkayki “Pagapusqaykim” nispay, allinlla rimaypiqa qampas debewankim salvasqa kasqaykimanta-qa. ²⁰Chaynaqa wawqelláy, Señorninchikman iñiqmasiy kasqaykiraykuyá kay valekusqayta arí niykullaway. Sonqoytayá tiyaykachiy Cristopi wawqey kachkaspaykiqa.

²¹Qellqamuchkaykiqa kasukunaykita hinaspa kay nimusqaykunamantapas aswanraq ruranaykita yachaspaymi. ²²Señorta mañapuwasqaykichikray- kum confiakuchkani qamkuna watukaykamuya, wasikipi samakunaypaqyá allichaykapuway.

Cartapa tukuyininmanta

²³Cristorayku presomasiy Epafrasmi saludamusunki, ²⁴saludamusunkitaqmi willakuqmasiy Marcospas, Aristarcopas, Demaspas hinaspa Lucaspas.

²⁵Señorninchik Jesucristoyá qamkunata favorecesunkichik.

HEBREOKUNAMAN CARTA

Kay cartapi qellqasqaman hinaqa kay cartaqa qellqasqa karqa judio runakuna kachkaspa Cristoman iñiokunapaqmi. Paykunam runakunapa cheqnisqan kaspanku umachasqa karqa-ku Cristopi iñiyinkuta qepanchakuspa ñawpa iñiyinkuman hinaspa costumbrenkuman kutirkunkupaq. Chayraykum kay cartaqa qellqasqa karqa mana chaynata ruranankupaq.

Kay cartaqa pusaq parteman rakisqam kanman:

Punta kaq partem willakun tukuymantapas llalliqtaqa Jesucristontakama Tayta Dios rimapayawasqanchikmanta (1:1-3).

Iskay kaq parteñataqmí willakun Jesusqa Diospa churin kachkaspanpas kasukuq kasqanmanta. Payqa Diosmanta willakuqkunamantapas hinaspa angelkunamantapas aswan hatunmi (1:4-2:18).

Kimsa kaq parteñataqmí willakun Jesucristoqa Moisesmantapas chaynataq Josueymantapas aswan hatunraq kasqanmanta (3:1-4:13).

Tawa kaq parteñataqmí willakun ñawpaq sacerdotekunapa jefenmantapas Jesucristoqa aswan hatunraq kasqanmanta (4:14-7:28).

Pichqa kaq parteñataqmí willakun Jesucristontakama Tayta Diospa contrato rurasqanmanta (8:1-9:28).

Soqta kaq parteñataqmí willakun Jesucristopa wañusqallanwan huchakunaqa pampa-chaskaq kasqanmanta (10:1-31).

Qanchis kaq parteñataqmí willakun ñawpaq Israel runakunapa iñiyinmanta, willakunataqmí Cristoman iñiokunaqa wañunankukama iñiniyoq kanankumantapas (11-12).

Pusaq kaq parteñataqmí willakun imaynam Diosta agradanamanta hinaspa tukuykunana paq saludokunamanta (13).

Churintakama Diospa rimapayawasqanchikmanta

1 ¹Ñawpaq tiempokunapim achka kutita willakuqinkunawan imaymana formapi abuelonchikkunaman Dios rimapayarqa. ²Kay tukupay punchawkunapiña-taqmí Churinwanña rimapayawarqanchik. Paytam Dios churarqa tukuy imakunata heredananpaq. Paywantaqmí cielokunapi kaqkunatapas chaynataq kay pachapi kaq-kunatapas rurarqa. ³Paymi Diospa rikchaynin kasqanrayku qawachiwanchik Diospa kanchariyninta. Paymi atiyninwan kamachispán tukuy imakunata takyachin. Payqa huchanchikkunata mayllaykuspanmi Diospa alleqlawninpi tiyaykurqa.

Diospa Churinqa angelkunamantapas aswan munayniyoqraq kasqanmanta

⁴Diospa Churinqa admirakuypaq sutita herenciapi chaskisqanraykum angelkunamantapas aswan munayniyoqraq. ⁵¿Mayqannin angeltataq Diosqa nirqa:
—Qanmi Churiy kanki, kunanmi ñoqa Taytayki kani —nispa?

Nirqataqmí:

—Ñoqam paypaq kasaq Taytan. Payñataqmí ñoqapaq kanqa Churiy —nispapas.
⁶Piwi Churinta kay pachaman kachamuspanmi nirqa:

—Diospa llapallan angelninkunaqa paytayá adorachunku —nispa.

⁷ Angelkunamantañataqmi nin:

Diosqa angelninkunatam wayrata hina ruran,
serviqninkunatañataqmi ninapa rupariyininta hina ruran.

⁸ Churinmantañataqmi nin:

Diosnilláy,
qamqa wiña-wiñayapaqmi gobiernanki.
Allin arregloman hinam gobiernanki.

⁹ Qamqa allin kaqtam kuyarqanki.
Mana allin ruraytañataqmi cheqninki.
Chayraykum Diospas akllasurqanki.
Qampa Diosnikim akllasurqanki.
Wakinmantapas qam kaqtaraqmi
kusikuywan huntaykusurqanki.
Miski asnaq aceitewan tallichkaq hinam
kusikuywan huntaykusurqanki.

¹⁰ Nirqataqmi:

Señor, gallariyninpim kay pachata cimientarqanki.
Cielokunatam atiyникиан unanchaqanki.

¹¹ Chaykuna puchukaruptinpas
takyankim qamqa.
Lliwmi pacha hina mawkayarunqa.
¹² Pachata hinam patararunki qamqa.
Mudachichkaq hinam mudarachinki qamqa.
Qanmi ichaqa hina kaqla kanki.
Mana tukuq watayoqmi kanki.

¹³ Diosqa manataqmi haykappas angelninkunataqa mayqannintapas nirqachu:

Enemigoykikunata vencenaykamayá
*alleqniypi tiyaykuy.
Enemigoykikunata saruchinaykamayá
alleqniypi tiyaykuy.

¹⁴ Llapallan angelkunaqa Dios serviq espiritukunam, paykunaqa salvakunanku-paq kaqkunata servinankupaqmi kachamusqa kachkanku.

Jesustaqa manapunim qepanchakunachu

2 ¹Chayraykum uyarisqanchikkunataqa hatun yuyaywan kasukunanchik chaynapi amapuni pantarunapaq. ²Angelkunawan Diospa willachimusqanqa ancha-an-

cha valorniyoqmi karqa, chayraykum huchallikuspa mana kasukuq runakunatapas Diosqa derechonpi castigarqa.³ Chaynaqa ñoqanchikpas ɔimaynataq lluptichwanchik salvawananchikpaq Diospa hatu-hatun willakuyninta yanqapaq hapispaqa? Chay salvacionmantaqa Señormi puntata willakurqa hinaptinmi uyariqninkunapas cheqap kasqanpaq segurawarqanchik.⁴ Diospas segurawarqanchikmi atiyninwan hinaspa tukuy rikchaq admirakuypaq *milagrokunawan. Segurawanchiktaqmí munasqanman hina tukuy kay pachapi iñiirkunaman Chuya Espiritunta qowasqanchikwanpas.

Salvaqninchikpa runayarusqanmanta

⁵ Nisqaypi hinapas kay pacha mosoqyachisqa kaptinqa manam angelkunawan-chu gobiernachinqa, ⁶ chayraykum Bibliapi huk kaqnin kaynata nirqa:

¿Piraqtaq runaqa paymantaraq piensanaykipaq?

¿Pitaqsi mirayninpas paykunata yuyanaykipaq?

⁷ Runataqa rurarqanki

angelkunamantapas tumpaniraq menostamriki.

Coronawan churaq hinam

paytaqa respetana runataraq ruraykullanki.

Coronawan churaq hinam

paytaqa ancha reqsisqallataña ruraykullanki.

Rurasqaykikunapim payta gobiernaykachirqanki.

⁸ Tukuylla imapapas hawanpimya churaykurqanki.

Chaynata ruraspanmi mana imatapas puchuspan tukuy imata Dios paywan vencerachirqa. Chaywanpas tukuy ima vencerachisqantaqa manaraqmi rikunchikraqchu. ⁹ Jesustam ichaqa rikunchik, paytaqa angelkunamantapas tumpa menospaqrqami Dios rurarurqa, ñakarispa wañusqanraykum paytaqa coronasqata hinaña hinaspa kanchariywan hatunchasqataña qawachkanchik. Runakunata Dios favoreceptionmi Jesusqa llapallanpa rantinpi wañurqa.

¹⁰ Diosmi tukuy imataqa unancharqa, hina paytaqmi chaykunamantaqa nanchikunpas. Paymi hanaq pachaman achkaq churinkunata pusuya munarqa. Chay churinkuna salvaqtam ñakarisqanwan mana imapapas pisisqanta rurarqa. ¹¹ Dios llapaqña runakunata sapaqchaq Jesuspas chaynataq sapaqchasqan runakunapas Dios Taytallamantam. Chayraykum Jesuspas mana penqakunchu sapaqchasqan-kunataqa wawqenwan sutichayta. ¹² Salmos libropim nichkan:

Qamllamtam wawqeykunaman
ñoqallayqariki willakullasaqpas.

Qamllatañam alaballasaq

ñoqallayqariki huñunakuyipas.

¹³ Huklawpipas nichkanmi:

—Ñoqaqa Diospim confiakuni —nispa.

Huklawpipas nichkantaqmí:

—Ñoqaqa Diospa qowasqan churiykunapiwanmi kachkani —nispa.

¹⁴Tayta-mamanchikpa churinkuna kaspanchikmi aychanmantawan yawarninmanta kanchik. Jesuspas ñoqanchik hina cuerpoqmi karqa, chaynaqa karqa wañuyta reqsispan wañuyapi munaychakuq diablotra chinkachinanpaqmí. ¹⁵Chayraykum Jesusqa wañuy manchakuqkunatapas libran, paykunaqa tukuy tiempom wañuya sirvienten hina kawsallarqaku. ¹⁶Cheqaptapunipas payqa manam angelkunata yanapananpaq-chu hamurqa awsanqa Abrahampa mirayninkunata yanapananpaqmí. ¹⁷Chayraykum wawqenkunaman tukuy imapi rikchakurqa chaynapi llakipayakuq hinaspa confiancakunapaq kasqanrayku Diospa qayllanpi *sacerdoteckunapa jefen kananpaq hinaspa runakunapa huchanmanta wañuspan Diospa piñakuyninta amachananpaq. ¹⁸Payqa Tentasqa kaspanmi ñakarirqa, chayraykum tentasqakunatapas atin yanapayta.

Moisesmantapas Jesusqa aswan munayniyoq kasqanmanta

3 ¹Wawqe-panillaykuna, qamkunaqa kachkankichik Diospaq rakisqam chaynataq hanaq pachapi huñunasqa kanaykichikpaq qayasqam chaynaqa Diospa kachamus-qan *sacerdoteckunapa jefen chaskisqanchik Jesucristopiyá yuyaymanaychik. ²Payqa confianza runam karqa churaqnin Diospa kamachisqanta cumplispa, payqa cumplirqa Diospa enteron wasinpi Moisespa rurasqanta hinam. ³Wasimantaqa ruraqninmi aswan reqsisqa, chaynam Jesuspas Moisesmantapa aswan reqsisqa. ⁴Wasiqa runapa rurasqallanmi, Diosmi ichaqa tukuy imata rurarqa. ⁵Diospa wasinpim Moisesqa confianza runa karqa, chaywanpas payqa servikuqlam karqa imapas Diospa nisqankunamanta willakunanpaq. ⁶Cristom ichaqa Churi kasqanrayku Diospa wasinpi munayniyoq karqa, chay wasi hinam ñoqanchikpas kanchik paypi hatun confianzawan kallpanchakuspaqa.

Runankunataqa Diospuni samachisqanmanta

⁷Chuya Espiritum nin:

- Kunan tiempopi Diospa nisqanta uyarichkaspera,
- ⁸ amayá sonqoykichikta rumiyachiychikchu
piñachiwasqanku punchawpi hinaqa,
chunniqpi pruebawaspaku rurasqankuta hinaqa.
- ⁹ Chay chunniqpim ñawpa abueloykichikkuna
rurasqaykunata rikurqaku.
Tawa chunka watapuni chaykunata rikuchkaspankupas
piñachiwaspankum pruebawarqaku.
- ¹⁰ Chayraykum chay runakunawan piñasqa karqani,
chayraykum paykunata kaynata nirqani:
“Tukuy tiempo pantaq sonqokunam kankichik” nispa.
“Ñanniykunatapas mana reqsiqmi kankichik” nispa.
- ¹¹ Chayraykum piñakuyniypi jurarqani:
“Samanankupaq qosqaymanmi mana yaykunkakuchu” nispa.
- ¹² Wawqe-panillaykuna, cuidakuychikyá, yanqañataq mayqannikichikpas mana iñiq kaspa hinaspa mana allin sonqoyoq kaspa kawsaq Diosmanta rakikuruman. ¹³Tiempo kachkaptinraqqa sapa punchawyá kallpanchakuychik chaynapi mayqannikichiktapas hucha engañaptin sonqoykichik ama rumiyarunananpaq. ¹⁴Cristoman hukllawasqañam kachkankichik paypi iñisqanchik punchawpi hina mana iskayrayaspa wañunaykichikkama confiakuspaqa.

¹⁵Bibliam nin:

Kunan tiempopi Diospa nisqanta uyarispaykichikqa,
amayá sonqoykichikta rumiyachiychikchu
piñachiwasqanku punchawpi hinaqa.

¹⁶Diospa rimasqanta uyarichkaspankuqa ¿pikunataq payta piñachirqaku? Moi-sespa pusamusqan llapallan runakunam. ¹⁷¿Pikunapaqtaq Diosqa tawa chunka watapuni piñakururqa? Payqa piñakururqa contranpi huchallikuq chunniqpi wañuqkunapaqmi. ¹⁸¿Pikunamantaq jurarqa samanankupaq qosqanman mana yaykunankupaq? Payqa jurarqa mana kasuqninkunapa contranpim. ¹⁹Chaynaqa, mana confiakusqankuraykumá mana yaykuya atirqakuchu.

4 ¹Diospa qosqan samakuyman yaykunanchikpaq promesan kachkaptinqa cuidakusunyá, yanqañataq mana yakyuchwanchu. ²Ñoqanchikmanpas pay-kunaman hinam salvakunanchikpaq allin noticiata willawarqanchik. Paykunam ichaqa mana chaskirqaku uyarisqankuta mana creesqankurayku. ³Creeqkunam ichaqa Diospa samay qosqanman yaykunchikña. Paymi nirqa:

Piñakuyniyipim jurarqani:

“Samanankupaq qosqaymanqa manam yaykunqakuchu” nispa.

Chaywanpas kay pacha unanchasqanmantapunim Diospa rurasqankunaqa tukus-qaña kachkan. ⁴Qanchis kaq punchawmantam Bibliapi nichkan:

—Diosmi qanchis kaq punchawpi tukuy ima rurasqanmanta samarqa —nispa.

⁵Huklawpipas nichkantaqmi kaynata:

—Samanankupaq qosqaymanmi mana yaykunqakuchu —nispa.

⁶Chaywanpas Diospa samay qosqanman yaykuqkunaqa kachkanraqmi. Sal-vakunankupaq allin noticia punta uyariqkunam mana creesqankurayku mana yaykurqakuchu. ⁷Unayña tiempokuna pasaruchkaptinpas Diosmi citarun “Kunan tiempopi” nispa. Davidwanmi nichirqa:

Kunan tiempopi Diospa nisqanta uyarichkaspaqa
amayá sonqoykichikta rumiyachiychikchu.

⁸Israel casta runakunaman Josuey samayta qoykuptinqa, manañachiki huk-punchawmantapaq Diosqa rimanmanchu karqa. ⁹Chaynaqa Diospa runankunapaq-qa kachkanraqmi *samana punchaw. ¹⁰Unanchasqankunata tukuruspanmi Diosqa rurasqankunamanta samarqa. Chaynam paypa qosqan samayman yaykuqpas rurayninkunamantaq samarunña. ¹¹Chaynaqa Diospa qosqan samayman yay-kuypiyá risunchik chaynapi ñawpa tiempopi mana kasukuqkuna hina mayqanpas amaña kananpaq.

¹²Diospa palabranqa kawsachkanmi hinaspapas atiynyioqmi. Iskay lawnin filoyoq espadamantapas aswan kuchukuqraqmi. Runamanpas yaykun almankamarraqmi hinaspa espiritunkamarraqmi. Tullunpa piezankunatawan chilinankunata kuchuq hinaraqmi hinaspapas piensasqankunatawan munapayasqankunata reqsichiqmi.

¹³Diospa tukuy ima unanchasqankunaqa manam pakasqachu kachkan. Tukuy chay-kunaqa sutillam kachkan Diospa qayllampi, paymanmi cuentata qosunchik.

Jesucristoqa sacerdotekunapa jefen kasqanmanta

¹⁴Diospa Churin Jesusqa *sacerdotekunapa jefenmi kapuwachkanchik, payqariki hanaq pachamanmi yaykurqa. Chaynaqa iñisqanchikpiyá takyasunchik. ¹⁵*Sacerdotekunapa jefen kapuwaqinchik Jesusqa huchaman urmaqla kayninchikmanta llakipayakuqmi. Paypas ñoqanchik hina tukuypi tentasqam karqa ichaqa manam huchallikurqachu. ¹⁶Chaynaqa confianzawanyá favoreceqinchik Diosman asuykusunchik chaynapi necesitasqanchik tiempokunapi llakipayawaspanchik favorecewananchikpaq.

5 ¹Runakunamanta akllasqa llapallan *sacerdotekunapa jefenkunaqa runakunapa rantinpi Diosman asuykunankupaq churasqam kachkanku, chayraykum paykunaqa runakunapa huchanmanta Diosman ofrendakunata presentanku hinaspam animalkunatapas wañuchispa paypaq kañanku. ²Sacerdoteqa huchaman urmaqlam, chayraykum payqa manaraq entiendeq hinasa pantaypi kaq runamasinkunamantapas llakipayarikunman. ³Huchallikuq kasqanraykum payqa kikinmantawan runakunapa huchanmanta animalkunata wañuchispan Diospaq kañanan.

⁴Kikillanmantaqa manam pipas *sacerdotekunapa jefenqa kanmanchu, kaspaqakanman Aaron hina Diospa qayasqan kaqkunallam. ⁵Cristopas manam kikillanchu *sacerdotekunapa jefen kananpaq churakururqa aswanqa Diosmi nirqa:

Qanmi Churiy kanki,
kunanmi ñoqa Taytayki kani.

⁶Huklawpipas nichkanmi kaynata:

Qamqa wiñaypaq *sacerdotem kanki.
Qamqa Melquisedecman rikchakuqmi kanki.

⁷Cristoqa kay pachapi kawsaspanmi qaparispan hinasa waqaspan ruegakuyllawanña wañuymanta libray atiq Diosta mañakurqa chaymi Diosqa payman sonqo kasqanrayku uyariyurqa. ⁸Diospa Churin kachkaspapas ñakarisqankunawanmi kasukuya yacharqa. ⁹Chaykunawan qespichisqa karuspanmi kasuqnin llapallan runakunapaq wiñaypaq salvaqnin rikurirun. ¹⁰Diosñataqmi Melquisedecman rikchakuq *sacerdotekunapa jefen kananpaqña churarun.

Jesustaqa ama qepanchakunamanta

¹¹Kay nisqaymantaqa achkaraqmi yachachinayaqa kachkan aswanqa qamkunaqa sasa entiendeqmi kankichik. ¹²Qamkunaqa unayña iñisqaykichikraykum hukkunamanpas yachachinaykichikña aswanqa qallariyninpi Diospa palabranmanta facil kaqkunalla uyariytam yapamanta munachkankichik. Qamkunaqa wawakuna hinam lechellamantaraq kachkankichik, manaraqmi mikuyta atinkichikchu yuyayniyoq runakunapa mikunantaqa. ¹³Lechellawanraq kawsaqkunaqa manaraqmi entiendenmanchu allin ruraykunamanta yachachikuykunataqa. ¹⁴Mikuyqa yuyayniyoqkunapaqmi, paykunaqa entiendeqñia kaspankum allin kaqtapas hinasa mana allin kaqtapas reqsingu.

6 ¹Chaynaqa Cristomanta facilla yachachikuykunaman amaña kuti-kutirispa-yá yuyayniyoqña kasunchik. Yapatawanqa amañayá facil kaqkunamantaqa rimasunchikchu. Amañayá rimasunchu huchapi wañusqa hina kasqanchikmanta wana-

kuymantapas nitaq Diosman iñiymantapas² nitaq bautismomantapas nitaq iñiqkunapa hawanman makikuna churaymantapas nitaq wañuqkuna kawsarimunanmantapas chaynataq wiñaypaq castigomantapas.³ Dios munaptinqa yuyayniyoqñam kasunchik.

⁴Huk kutinpi kancharisqa kaspangu Diospa hanaq pachamanta qomusqanta maliqkunataqa otaq Chuya Espiritu chaskiakunataqa⁵ hinaspa Diospa allin palabramantawan hamuq punchawkunapi admirakuypaq kaqkunamanta yachaqkunataqa⁶ Diosmanta karunchakuruptinkuqa mosoqmantaqa manañam pipas atinmanchu huchanmanta wanachiya. Paykunaqa Diospa Churintam yapamanta chakataspanku penqayman churachkanku.⁷ Parayapaq-paraptinqa allpam allinta cosechata qon tarpuqinpapq, chay allpaqa Diospa favorecesqanmi.⁸ Kichkakunatawan cardoskunallata wiñachiq allpam ichaqa mana valeq, chayna allpaqa ñakasqa kaspanmi kañasqa kanqa.

Kallpanchaqninchik palabrukuna

⁹Kuyasqallaykuna, chaynakunata rimachkaspapas ñoqaykuqa manam iskayrayanikuchu salvakunaykichikpaq allin kaqkunaqa qamkunapi kasqanmanta.¹⁰ Diosqa justom. Payqa llamasqaykichiktaqa manam qonqanqachu, manataqmi qonqanqachu pay kuyasqaykichiktapas. Payta kuyaspam Cristopi wawqe-panikunatapas servirqankichik, arí, chaynatamá kunanpas servichkankichik.¹¹ Aswanqa munachkanikum kawsanaykichikkamaqa sapakama kallpanchakunaykichikta chaynapi suyasqaykichikta chaskinaykichikpaq.¹² Amayá qellaqa kaychikchu, aswanqa iñiywan hinaspa pacienciawanyá Diospa promesan chaskiakunapa rurasqanta ruraychik.

¹³ Abrahamman Dios prometespanqa kikinmanta aswan munayniyoq mana pipas kaptinmi kikinpa sutinpi jurarqa.¹⁴ Paymi nirqa:

—Anchallataña bendecispaymi nana-nanaqman mirachisqayki —nispa.

¹⁵ Chaynapim Abrahamqa pacienciawan suyaspan Diospa prometesqanta hayparqa.

¹⁶ Runakuna juraspaqa paykunamanta aswan munayniyoqpa sutinpim juranku prometequsqankuta garantizanankupaq hinaspa contranpi kaqkunata upallachinankupaq.

¹⁷ Chaynapunim Diopasanteasqanmantaqa qepamanqa mana kutinmanchu. Chayraykum prometesqankunata herenciata hina chaskiakunaman astawan yachachiyta munaspan kikin jurarqa.¹⁸ Mana llullakuq Diosmá jurarqa prometequsqanrayku hinaspa juramentasqanrayku, chaykunaqa iskayniimi mana imaraykupas cambiakunmanchu. Chayna juramentowanmá kallpanchawanchik. Wiñay castigomanta lluptiqkunaqa Diosmanta hamuq confianzamanmi hapiakunchik.¹⁹ Lamar qochapa patanpi bote watasqa hinam confianzanchikqa almanchikta takyachin. Templopi rakinaq telapa qepanpi imapas churasqa hinam confianzanchikqa Diopis churasqa kachkan.²⁰ Jesusmi hanaq pachaman yaykurqa ñoqanchikpaq ñanta kichachkaq hina, yaykurqaqa Melquisedecman rikchakuq *sacerdotekunapa jefenña wiñaypaq karuspanmi.

Melquisedecman rikchakuq sacerdotemanta

7 ¹Melquisedecqa Salem llaqtapi rey kaspanmi alto-altopi kaq Diospa *sacerdoten karqa. Reykunawan peleamusqanmanta Abraham kutimuptinmi taripaspan Diopas bendicionninta mañapurqa.² Paymantaqmi Abrahampas peleamuspan llapa qechumus-qankunamanta diezmarqa. Melquisedec ninanqa “allin arregloman hina gobiernaq” ninanmi. Salempi rey ninanñataqmi “hawkayachiq rey” ninan.³ Manam yachanchikchu pikunam Melquisedecpa tayta-maman kasqantaqa nitaq pikunam abuelonkuna kasqan-

tapas nitaq haykapim nacesqantapas nitaq haykapim wañukusqantapas. Chayraykum payqa Diospa Churin Jesusman rikchakuspan wiñaypaq *sacerdote hina kachkan.

⁴Tanteariychikyá Melquisedecqa mayna reqsisqa kasqanmanta, abuelonchik Abrahampas peleamuspan qechumusqankunamantam diezmonta qorqa. ⁵Leviyapa mirayninmanta sacerdote kanankupaq akllasqakunam leyman hina kamachisqa kaspangu castamasin runakunamanta *diezmota chaskinku. Chay castamasin runakunaqa Abrahampa mirayninmi. ⁶Melquisedecqa manam Leviyapa mirayninmanta kaq sacerdotechu karqa, chaywanpas Diospa promesan chaskiq Abrahanmantam *diezmota chaskirqa hinaspataqmi Diospa bendicionnintapas mañapurqa. ⁷Chaynaqa mana ancha rimayllawanmi yachanchik, respetasqa kaqmi pisi respetasqa kaqpaq Diospa bendicionnintaqa mañapun. ⁸Kunanqa wañuq runakunallam diezmotaqa chaskinku, chaypacham ichaqa “Kawsachkanmi” nisqanku Melquisedec diezmotaqa chaskirqa. ⁹Nichwantaqmi, Leviyapa mirayninkunam diezmo chaskiqkuna kachkaspankupas Abrahamnintakama Melquisedecman diezmota pagarqaku. ¹⁰Melquisedecwan Abraham tupaptinqa manaraqmi Leviyqa nacerqaraqchu, payqa chayraqmi abuelon Abrahampa miraynin kanan karqa.

¹¹Leviyapa castanmantawan Aaronpa castanmanta *sacerdotekunata Dios churaspanmi Israel runakunaman leyninta qorqa. Chaywanpas chay casta sacerdotekunaqa manam cabaltachu runakunata chuyancharqa. Chayraykum Diosqa churanañ karqa Melquisedecman rikchakuq sacerdotetaña, payqa kanan karqa manam Aaronpa castanmantachu. ¹²Chaynaqa sacerdoteta cambiaspaqa leytapas cambianantaqmi karqa. ¹³Melquisedecman rikchakuq sacerdoteqa sapaq ayllupa mirayninmanta kaqmi, manam sacerdote kananpaq akllasqa ayllumantachu. ¹⁴Yachasqanchikpi hinapas Señorninchikqa Judapa mirayninmanta kaqmi. Moisesqa manam imatapas rimarqachu Juda castamanta sacerdotekuna kananpaqqa.

¹⁵Melquisedecman rikchakuq *sacerdotepa rikurimusqanwanmi leypa cambiasqa kayninja astawan sutillaraq. ¹⁶Cristoqa manamá tukuruulla leypa akllasqanman hinachu Leivy castamanta sacerdote karqa, payqa nombrasqa karqa mana haykapipas wañuq kasqanraykum chaynataq atiyniyoq kasqanraykullam. ¹⁷Chayraykum Bibliapi paymanta nichkan:

Qamqa wiñaypaq *sacerdotem kanki.

Qamqa Melquisedecman rikchakuqmi kanki.

¹⁸Chaynaqa mana atiyniyoq hinaspa mana serviq kasqanraykum sacerdotekuna nombraq ñawpaq leyqa yanqachasqa rikurirun. ¹⁹Diosman asuykunapaq hinataqa leyqa manam pitapas rurarrachu. Kunanmi ichaqa kapuwachkanchik allin confianzawanraq Diosman asuykachiqininchik.

²⁰Chaynaqa karqa Dios jurasqanraykum. ²¹Wakin *sacerdotekunaqa manam juramentowan churasqachu karqaku. Cristom ichaqa juramentowan nombrasqa karqa, payta nombraqmi nirqa:

Mana qepaman kutiq Señormi kaynata jurarqa,
rimarispanqa mana qepaman kutiqmi jurarqa:
“Qamqa wiñaypaq sacerdotem kanki” nispa.

²²Chayraykum Jesusqa garantizan mosoq contratota punta contratomantapas aswan allinta. ²³Wakin *sacerdotekunaqa wañukulla kasqankuraykum achkallaña karqaku. ²⁴Jesuspa sacerdote kayninmi ichaqa mana cambiakunchu wiñaypaq kawsaq

kasqanrayku. ²⁵Chayraykum paynintakama Diosman asuykuqkunatapas wiñayapaq salvaykunman. Jesusqariki kawsachkan paykunapaq siemprepuni mañakunanaqmi.

²⁶Payqariki ñoqanchikpaq hina *sacerdotem, payqa Diospaq rakisqam, mana huchayoqmi, cabalmi, huchasapakunawan kachkaspapas mana huchallikuqmi hinaspa cielokunapapas hawankamaraq hoqarisqam. ²⁷Wakin sacerdotekunaqa puntatam kikinpa huchanmantawan runakunapa huchanmanta sapa punchaw animalta wañuchispa kañaqku, Jesusmi ichaqa chulla kutillata wiñayapaq ofrecekurqa. ²⁸Leyman hina sacerdotekunapa jefen kanankupaq churasqakunaqa huchayoqmi karqaku. Leypa qepantañataqmi sacerdotekunapa jefen kananpaq wiñayapaq mana huchayoq Churintaña juramentowan Dios churarun.

Mosoq contrato garantizaqmanta

8 ¹Tukuy nisqaykunapa yachachikuyninga kaymi: Hanaq pachapim kapuwach-kanchik *sacerdotekunapa jefen, payqa Diospa tiyananpa waqtanpim tiyachkan.

²Payqariki Chuyay-chuyay sutiyopq cuartopim sacerdotekunapa rurananta rurachkan. Payqa rurachkan Diospa rurasqan cheqap karpapim, manam runakunapa rurasqanpichu.

³Sacerdotekunapa mayqan jefenpas ofrendakunatawan wañuchisqa animalkunata kañas-pa Diosman presentananpaqmi churasqa kachkan. Chaynataqmi Cristopas imallatas presentanan karqa. ⁴Kay pachapiraq kaspanqa payqa manachiki sacerdoteqa kanmanchu leyman hina hucharayku ofrendakunata presentananpaq sacerdotekuna kachkaptinqa.

⁵Sacerdotekunapa rurasqankunaqa llantuy hinallam hanaq pachapi kaqkunaman rikchakun. Dios adorana karpata Moises rurananpaq kaptinmi Dios kamachirqa:

—Chaykunataqa rurachinki Sinai Orqopi lliw qawachisqayta hinam —nispa.

⁶Cristom ichaqa Diospa churasqanman hina aswan allinta ruran, chaynataqa ruran aswan allin contratopa garantizaqnin kasqanraykum. Chayna contratowan-mi aswan allin promesakunata qowraqchik.

⁷Punta kaq contrato allin-allin kaptinqa qepa kaq contratoqa yanqañachiki kanman. ⁸Chayraykum Israelpa mirayninkunata qaqlaspan Dios nirqa:

Hamuchkanmi punchawkuna

Israel castakunawan

chaynataq Juda castakunawan

mosoq contrato ruranayaq.

⁹Ichaqa manam abuelonkunawan

contrato rurasqayta hinachu rurasaq.

Paykunatam Egipto nacionmanta

makinkumanta aysamuchkaq hina horqomurqani.

Paykuna mana kasukuptinmi

ñoqatapas manaña

imapas qokuwarqachu.

Chaynatam nin Señor.

¹⁰Chay punchawkuna pasaruptin

Israel castakunawan contrato ruranayqa

ñoqa señorpa nisqayman hinam kayna kanqa:

yachachikuyniytam sonqonkupi churasaq

hinaspam qellqasaqtaq yuyayninkupipas.

Paykunapaqmi Diosninku kasaq,

paykunañataqmi runaykunaña kanqa.

¹¹ Manañam pipas runamasinta
nitaq wawqentapas yachachinqachu:
“Señorta reqsiy” nispaqa.

Llapallankum warmakunapas
chaynataq yuyayniyoqkunapas reqsiwanqaku.

¹² Mana allin rurasqankumanta llakipayariykuspaymi
huchankutaca manaña yuyarisaqñachu.

¹³ Mosoq contratoman Dios rimaspanqa punta kaq contratotam mawkayarachin-
ña. Mawkayachisqa manaña servikuq contratoqa chinkarunarpaq hinañam kachkan.

Kay pachapi santuariomantawan hanaq pachapi santuariomanta

9 ¹ Nawpaq contratoman hina Diosta adoranapaqqa karqam kamachikuykuna, karqa-
taqmi payman asuykuna karpapas. ² Chay karpapim iskay cuarto karqa. Punku lawpi
kaqmi Chuya Cuartowan sutichasqa karqa, chay cuartopim karqa candelerowan *Dios-
pa tantan churana mesa. ³ Iskay kaq telapa qepa lawniniñataqmi karqa Chuyay-chuyay
Cuarto. ⁴ Chaypim karqa incienso kañana qorimanta *altar, chaypitaqmi karqa qoriwan qa-
rachasqa contrato baulpas. Baulpa ukunpiñataqmi karqa Diospa apachimusqan mikuyniyoq
qori manka, Aaronpa ikliruq tawnan chaynataq chunkantin kamachikuy qellqasqa iskay
tabla rumikunapas. ⁵ Baulpa hawanpiñataqmi karqa kancharichka querubin angelkunapa
iskay imagenminkuna. Kay querubinkunaqa llantuchkarqaku huchakuna pampachana tapa-
tam. Kaykunapa sapakama yachachikuyinmantaga manaraqmi kunanqa rimachwanchu.

⁶ Diospa karpanpi tukuy ima chayna allichasqa kaptimi hawa kaq cuartoman
*sacerdotekuna chaylla-chaylla yaykuqku oficionkuta ruranankupaq. ⁷ Uku law
cuartomanñataqmi watapi chulla kutillata yawarta apaykuspan *sacerdotekunapa
jefen yaykuq, payqa yaykuq huchankunamantawan runakunapa mana yachaywan
huchallikusqanmanta Diosman presentananpaqmi. ⁸ Chayna kasqanraykum Chuya
Espiritu yachachisqanpi hinapas Chuyay-chuyay sutiyooq cuartomanqa manaraq
punku kichasqachu karqa, chaynaqa karqa chay Chuya Cuarto hinallaraq kasqanray-
kum. ⁹ Kaykunaqa kunan tiempokunapaq ejemplom. Huchankurayku ofrendakunawan
wañuchiñqanku animalkunaqa chay qoqkunapa sonqontaqa manam *chuyanchayta
atiqchu. ¹⁰ Chaykunaqa runakunapa kamachikuyllan kaspanmi yachachikuq mikuna
kaqkunallamanta, upyana kaqkunallamanta hinaspas tukuy imakuna yakuwan maylla-
nallamanta, chaykunataqa kasukunanku karqa Dios cambiarunankamallam.

¹¹ *Sacerdotekunapa jefen Cristom ichaqa hamurunña, payqariki allin kaqkunapa
sacerdoten kaspanmi yaykurun aswan hatun allin karpaman, chay karpacha manam
runakunapa rurasqanchu nitaqmi kay pachapi kaqkunamanta rurasqachu. ¹² Cristom
Chuyay-chuyay sutiyooq cuartoman chulla kutillata yaykurqa, payqa yaykurqa manam
chivatokunapa nitaq malta torokunapa yawarninta ofrecenanpaqchu aswanqa
kikinpa yawarnillanwanmi. Chaynata ruraspanmi salvacionta wiñayapaq rantipuwar-
qanchik. ¹³ Chivatokunapa yawarninpas, torokunapa yawarninpas chaynataq kañasqa
vaquillapa uchpanpas huchallikuqkunapa hawanman challasqa kaspanmi paykuna-
pa hawallantapas *chuyanchaspan Diospaq sapaqchaq. ¹⁴ Chaynaqa maynataraqmi
Cristopa yawarninqa sonqonchikta mayllaykunman wañusqa hina kaspanchik ruras-
qanchikmanta chaynapi kawsaq Diostaña servinanchikpaq. Cristom wiñay kawsaq
Espiritu yanapakuyninwan Diosman ofrecekurqa pasaypaq mana huchayoq.

¹⁵Chayraykutaqmi Cristoqa rikurirun mosoq contratopa otaq mosoq testamentopa garantizaqniña chaynapi Diospa qayasqankunaqa wiñayapaq herencia prometesqankunata chaskinankupaq. Payqa wañurqa ñawpaq testamentopiraq kaqkunata huchanmanta librananpaqmi. ¹⁶Testamento kaptinqa ruraqninpa wañunantaraqmi suyana paypa nisqanman hina ruranapaq. ¹⁷Testamento rurakuq kawsakuchkaptinqa manaraqmi imapas rurasqaqa kanmanchu ichaq a wañuruptinñam. ¹⁸Punta contratopas yawarwanmi qallarirqa. ¹⁹Chayraykum Moisespas Diospa llapallan kamachisqankunata llapa runakunaman willaruspan vaquillapa yawarninta yakuwan chaqryukurqa, puka millwatawan hisopo plantata chaypi nuyuykachispanmi librotawan runakunata chaywan challarqa:

²⁰—Kaymi ñoqanchikwan Diospa contrato rurasqan yawar —nispa.

²¹Chay yawarwantaqmi challarqa karpatawan, chaypi llapa serviciokunatapas. ²²Leyman hinaqa yaqa llapallanmi yawarwan chuyanchasqa karqa. Yawar mana challasqa kaptinqa huchaqa manam pampachasqachu kanman.

Cristopa wañusqallanwanmi huchaqa pampachasqa kanman.

²³Hanaq pachapi kaqkunamanmi kay pachapi kaqkuna rikchakun. Kay pachapi kaqkunaqa animalpa yawarninwanmi chuyanchasqa kanan karqa. Hanaq pachapi kaqkunam ichaq aswan allin ofrendawanraq chuyanchasqa kanan karqa. ²⁴Manam runakunapa rurasqan *santuariomanchu Cristoqa yaykurqa. Moisespas rurasqan chay sitioqa hanaq pachapi cheqap *santuarioman rikchakuqlam karqa. Cristoqariki hanaq pachamanpunim yaykurun, chaypim Diospa qayllanpi kachkan favorinchikpi rimananpaq. ²⁵Cristoqa manam yapa-yapamantaqa wañunmanchu *sacerdotekunapa jefen Chuyay-chuyay sutiyoq cuartoman animalkunapa yawarninta aparikuspan sapa wata yaykuchkaq hinaqa. ²⁶Chayna kanan kaptinqa kay pacha unanchasqa kasqanmantachiki payqa achka kutita ñakarinman karqa. Kunanqa tiempokuna cumplikuruptinmi rikuriramuspa huchakunata chinkachinanpaq chulla kutillata wañurun. ²⁷Diospa citasqanman hinam runakunata chulla kutillata wañunqaku hinaspm juzgasqa kanqaku. ²⁸Cristopas chulla kutillatam achkaqpas huchakunata apaspan wañurqa. Yapatawan kay pachaman kutimuspanqa manam hucha pampachaqpachu hamunqa ichaq suyaqninkunata salvananpaqñiam.

10 ¹Moisespas leyningqa, hamuq allin kaqkunapa llantuynin hinallam karqa, manam kikin allin kaqkunachu. Chayraykumá leyman hina watan-watan animalkunata kañaspa ofreceqkunapas mana chuyanchakuya atiqkuchu. ²Leyman hina ofrenda qosqanku huchankuta chuyanchaptinqa manaña huchayoqpaq hapikuptinkuchiki ofrendakuna sapa kutilla qosqankupas tukurunmanña karqa. ³Aswanqa kañasqa animalkunata ofrecespaqa sapa watam huchankumanta yuyarichkanku. ⁴Torokunapa chaynataq chivatokunapa yawarninqa huchakuna horqoytaqa manam atinmanchu.

⁵Chayraykum kay pachaman Cristo hamuspan Diosta nirqa:

Wañuchisqa animalkunamat mana munarqankichu.

Kawsaymanta ofrendakunamat mana munarqankichu,
aswanqa cuerpotam rurapuwarqanki.

⁶ Manam munarqankichu lliw kañasqa animalkunatapas.

Manam munarqankichu hucharayku ofrendatapas.

⁷ Chaymi nirqani: “Bibliapim ñoqamanta qellqasqa kachkan,
chayman hinam Dioslláy, hamurqani munasqaykita ruranaypaq.”

⁸Cristopa nisqanpi hinam Wañuchisqa animalkunatawan ofrendakunataqa hinapa hucharayku kañasqa animalkunataqa mana munankichu hinaspapas manataqmí chaskin-kichu. Chaykunataqa ofrecenku leypa kamachisqanman hinallam. ⁹Cristoqa nirqataqmí: —Hamurqaniqa munasqaykita ruranaypaqmí —nispa.

Chaynata nispanmi ñawpaq contratota yanqacharurqa mosoq contratotaña churananpaq. ¹⁰Wiñaypaq chulla kutillata Jesucristo cuerpointa ofrendaspa Diospa munasqanta ruraruptimí sapaqchasqaña kanchik.

¹¹Llapa *sacerdotekunam huchakuna mana horqoy atiq ofrendakunallata Diosman sapa punchaw ofreceqku. ¹²Cristom ichaq wiñaypaq chulla kutilla-ta hucharayku ofrecekuspa wañurqa hinaspam Diospa *alleqninpi tiyaykurqa. ¹³Chaypim suyachkan enemigonkunata Dios saruchinankama. ¹⁴Chaynapimá Cristoqa chulla kutillata wañusqanwan wiñaypaq chuyancharun Diospaq sapaq-chasqankunata. ¹⁵⁻¹⁶Chaymi Chuya Espiritupas Señorpa nisqanta kaynata nin:

Chay punchawkuna pasaruptin
paykunawan contrato ruranayqa ñoqa
Señorpa nisqayman hinam kayna kanqa:
Yachachikuyniytam sonqonkupi churasaq
hinaspam qellqasqaqtay yuyayninkupipas.

¹⁷Mana allin rurasqankuta pampachaspaymi
huchankutaqa manaña yuyarisaqchu.

¹⁸Chaynaqa huchakuna pampachasqaña kaptinqa hucharayku ofrendaqa manañam kanmanchu.

Diosman asuykunamanta

¹⁹Chaynaqa wawqe-panillaykuna, Chuyay-chuyay sutiyooq cuartomanía yaykusunchik Jesucristopa yawarninwan. ²⁰Payqa telata llikichkaq hinam kikinpa cuerpointakama, kawsachkaq mosoq ñianta kichapuwarqanchik. ²¹Diospa wasinpiqa hatun *sacerdotem kapuwachkanchik. ²²Chaynaqa cheqap sonqowanyá ama iskayrayaspa, confianzawan, huchakunamanta sonqonchikpas limpiasqa chaynataq cuerponchikpas chuya yakuwan mayllasqa Diosman asuykusunchik. ²³Prometewaqninchik Dios confiakunapaq kach-kaptinqa ama maylawmanpas muyuruspayá willakusqanchik confianzapi takyasunchik. ²⁴Ama qonqaruspayá kuyanakunapaq hinapa allin ruranapaq yanapanakusuchik. ²⁵Wa-kinkunapa costumbrasqanman hinaqa amayá huñunkuymán riyta dejasunchu aswanqa Señorpa chaylla kutimunanta yachaspayá kallpanchanakusunchik.

²⁶Salvakunanchikta yachachkaspaña huchapiraq kawsaptinchikqa manañam hucharayku huk ofrendaqa kanñachu ²⁷aswanqa mancharikuypaq juicio suayllañam. Chaypim enemigonkunata Dios kañanqa rawrachkaq ninawan. ²⁸Moisespa leynin mana kasu-kuqkunaqa iskay otaq kimsa testigo declaraptilanmi wañunkupuni mana llakipayasqa. ²⁹Chaynaqa Diospa Churinta sarutyaq runaqa hinaspas Diosllapaqñia sapaqchaqnin mosoq contrato yawartapas despreciaq runaqa chaynataq Diospa favorin qokuq Chuya Espiritutapas insultaq runaqa imayna castigasqaraqmí kanqa!

³⁰“Mana allin ruraqkunataqa kikiypunim castigasqaq. Mana allin rurasqanman hinam pagapusaq” niq Señortaqa reqsinchikmi.

Huklawpipas nichkanmi kaynata:

—Señormi runankunapaq allinta arreglanqa —nispa.

³¹ iMayna mancharikuypaqmi kawsachkaq Diospa makinman wichiykuyqa!

³²Allin noticiawan kancharichisqa hina kasqaykichik punchawkunatayá yuyariyachik.

Chay punchawkunapiqa llumpayta ñakarispaykichikpas takyarqankichikmi. ³³Huk kutipim runakuna qawakunanaq tukuy imaymana kamisqa hinospa maqpasqa karqankichik. Huk kutipiñataqmí ñakariqkunapa ñakariqmasin karqankichik. ³⁴Carcelpi kaqkunamantapas llakipayarkurqankichikmi, chaynataqmi imaykichikta qechusuptikichikpas kusikuywan aguantarqankichik, chaynataqa rurraqankichik hanaq pachapi aswan allin wiñaypaq kapusuqnikichik kasqanta yachaspam. ³⁵Amayá confianzaykichiktaqa saqueruychikchu, chayqariki hatun premioyoqmi kachkan. ³⁶Diospa munasqantaqa pacienciawanmi ruranaykichik chaynapi paypa prometesqankunata chaskinaykichikpaq. ³⁷Bibliam nin:

Manapas unaymantam payqa kutimunqa,
manam unamunqachu.

³⁸ Allin ruraq runayqa iñisqanraykum kawsanqa.

Qepanchawaspanmi ichaqa mana gustoypaqchu kanqa.

³⁹ Manam ñoqanchikqa wiñaypaq castigasqa kananchikpaq qepanchakuqchu kanchik, aswanqa salvakunanchikpaq iñiqmi.

Iñiy manta

11 ¹Iñiywanmi suyasqanchikta chaskinanchikpaq seguranchik. Iñyllawantaqmi manaraq rikusqanchiktapas cheqap kasqanpaqña hapinchik.

²Iñyllankuanmi abuelonchikkunapas reqsisqa karqaku.

³Iñiyllawanmi yachanchik kay pachatawan lucerokunatapas rimarispallan Dios unanchasqanta. Chaynaqariki kunan qawasqanchikkunaqa mana kaqmanta rurasqam karqa.

⁴Iñiyllawanmi Abelqa wawqen Cainmantapas aswan allinnin ofrendata Diospaq kañarqa. Chayraykum allin ruraqpaaq Dios chaskirqa hinospam ofrendanmantapas alabarqa. Wañusqaña kaspanpas Abelqa iñiyniyoq kasqanmantam ejemplo kunankama kachkan.

⁵Enoc manaraq wañukuchkaptinmi iñisqanrayku kawsachkaqlata hanaq pachaman Dios pusakurqa chaymi manaña tarirqakuchu. Manaraq apasqa kachkaptinmi Diospa agradonpaq kasqanmanta willakurqaku. ⁶Mana iñiyniyoq kaspaqa Diostaqa manam agradachwanchu. Diosman asuykuspaqa pay kasqantam creena, creenataqmi maskaqninkunataqa favorecesqanmantapas.

⁷Iñiyllawanmi Noeypas hamuq punchawkunapi pasananmanta Dios willay-kutin payta manchakuspan buqueta rurraqa familiarita chaypi salvananpaq. Iñiyninwantaqmi kay pachapi kaqkunatapas condenarqa hinospam chaskirqa iñiy manta hamuq allin kawsakuya.

⁸Iñiyllawanmi Abrahampas, Dios kamachiptin llaqtanmanta lloqsirqa herencia hina chaskinan allpaman, pasarqamá manaraq reqsichkaspanpas. ⁹Iñiyllawanmi Diospa prometesqan allpapipas runapa allpanpi hina forastero purirqa. Herencia chaskiqmasin Isaacwan Jacobpas karpakunallapim yacharqaku. ¹⁰Abrahamqa suyarqa cimientoyoq llaqtatam otaq trazaspan Diospa rurasqan llaqtatam.

¹¹Iñiyllawanmi Sarapas qolloq kachkaspanpas Diospa atiyninwan wiksaya-kuruspan yuyaq kayninpíña wachakururqa. Creerqamá prometeqniin Diosqa confiakunapuni kasqanpi. ¹²Chayraykum wañukunanpaq hina yuyaqña kachkap-

tinpas Abrahampaqa miraynin nacerqa cielopi lucerokuna hinaña hinaspa lamar ochapa patanpi mana yupay atina aqo hinaña.

¹³Chay llapallan runakunaqa iñiyiyoqllam wañukurqaku Diospa prometesqanta manaraq chaskichkaspaku. Chaywanpas Diospa cumplisqanta hinaña qawaspan-kum creerqaku, chaynapim kay pachapiqa forasterolla hinaspa huklaw llaqtayoqlla kasqankumanta willakurqaku. ¹⁴Chaynata willakuspankuqa huk llaqtataraq maskasqankumantam reqsichikuchkarqaku. ¹⁵Lloqsimusqanku llaqtamanta yuyaris-pankuqa chay tiempokunallachá kutikunmanku karqa. ¹⁶Paykunaqa hanaq pachapi kaq aswan allin llaqtatam anchallataña munachkarqaku, chayraykum Diospas pay-kunapa Diosnin kayta mana penqakunchu, paykunapaqmí prepararqa huk llaqtata.

¹⁷Pruebasqqa kaspanpas Abrahamqa iñiyllawanmi churinta wañuchinanpaq chura-kuykurqa. Promesakuna chaskiq Abrahanmá sapallan churinta presentarqa: ¹⁸“Cheqap castaykiwan suticasqaqa kanqa Isaacllamtam” nispa Dios nichkaptinpas. ¹⁹Wa-ñuruptinpas Diosqa atiyninwan kawsarichiq kasqanpim Abraham yuyaymanarqa. Abrahamqa wañusqakunamanta kawsarimuchkaqta hinam churinta chaskiykurqa.

²⁰Iñiyllawanmi Isaacpas hamuq kaqkunamanta Jacobpaqwan Esaupaq Dios-pa bendicioninta mañakurqa. ²¹Iñiywantaqmi Jacobpas wañukunan hichpaña tawnanman hapipakuykuspan kumukuykurqa hinaspm Joseypa sapakama churinkunapaq Diospa bendicioninta mañakurqa. ²²Iñiyllawantaqmi Joseypas wañukunanpaqña kachkaspan rimarirqa Israelpa miraynin runakuna Egipto na-cionmanta lloqsinankumanta, kamachikurqam tullunkunatapas apanankupaq.

²³Iñiyllawantaqmi Moises naceptinpas paypa tayta-maman kuyayllapaq kasqanta qa-waykuspanku kimsa killa pakarurqaku. Manataqmi Rey Faraonpa kamachikuyntapas manchakurqakuchu. ²⁴Iñiyllawantaqmi Moisespas yuyayniyoqña karuspan reypa churin-pa wawanwan suticasqa kayta mana munarqachu. ²⁵Hucha vidapi kawsaspan ratollapaq kusikuykunapi kananmantam payqa Diospa runankunawan kuska ñakariytaña aklla-kuykurqa. ²⁶Egipto runakunapa qori-qollqenmantapas astawanqa Cristorayku insultasqa kaytam qori-qollqeta hina akllakuykurqa, chaynataqa rurarqa Diosmantaña pagon chaskiy-ta suyaspanmi. ²⁷Iñiyllawantaqmi Moisesqa, reypa piñakuymintapas mana manchakuspan Egipтомanta pasakurqa. Mana rikuna Diosta qawachkaq hinam kallpanchakurqa.

²⁸Iñiyllawantaqmi *Pascua Fiestatapas rurarqa hinaspm yawartapas challarqa piwi churikuna wañuchiq angel Israelpa mirayninkunata mana wañuchinanpaq. ²⁹Iñiy-llawantaqmi Israelpa mirayninkunapas, Puka lamar-qocha kicharikuykuptin chaki allpanta pasarqaku. Egipto runakunam ichaqa pasayta munaspanku heqeparurqaku.

³⁰Iñiyllawantaqmi qanchis punchawpuni Jerico llaqtata muyururqaku hi-naptinmi perqankuna tuñirurqa. ³¹Iñiyllawantaqmi Rahab sutiyooq chuchumika warmipas llaqta wateqaq riq runakunata allinllata samaykachirqa, chayraykum mana wañururqachu mana kasukuq runakunawanqa.

³²¿Imapaqñataq hukkunamantapas willakuyman? Manam tiempo kanchu, Gedeonmanta, Baracmanta, Sansonmanta, Jefteymanta, Davidmanta, Samuel-manta chaynataq Diosmanta willakuqkunamantapas rimanaypaq. ³³Paykunaqa iñiyinkuwanmi huklaw nacionkunata vencerqaku, justiciawan gobiernarqaku, Diospa prometesqankunata chaskirkaku, leonkunapa mana mikusqan karqaku. ³⁴Ninapipas manam ruparqakuchu, espadawan wañuchijsqa kanankumantam lluptirqaku, mana kallpayoq kachkaspankupas kallpanchakurqakum, guerrapi pe-

leaspankupas valorchakuspankum huklaw llaqtayoq tropakunata ayqe chirqaku.

³⁵ Warmikunam wañusqamantaña kawsarichisqata ayllunkuta chaskiyurqaku.

Wakinñataqmí kaspikunawan waqtapasqa karqaku, ichaq librasqa kayta mana munaspankum wañurqaku chaynapi aswan allin vidaman kawsarimunankupaq. ³⁶ Wakin-kunatam burlakurqaku, azoterqaku, cadenarqaku hinaspam carcelkunaman churarqaku. Chayna pruebakunatamá chaskirqaku. ³⁷ Wakinñataqmí karqa rumikunawan choqapasqa, serruchasqa hinaspas espadakunawan wafuchisqa, wakinñataqmí ovejakunapa, cabrakunapa qaranwan churakuykuspanku kaypi-chaypi purirqaku, wakinñataqmí wakchayachisqa hinaspas llakichisqa karqaku. ³⁸ Kay pacham mana paykunapaq hinachu karqa, chayraykum chunniqkunapi, orqokunapi, machaykunapi hinaspas qaqa uchukukunapi purirqaku.

³⁹ Chay llapallan runakunapa iñiyinmantam allinta rimarqaku, ichaq manam may-qanninkupas Diospa prometesqantaqa chaskirqakuchu. ⁴⁰ Diosmi ñoqanchikpaqpas allin kaqkunata tantearqa chaynapi paykunapas ñoqanchikwan kuska qespichisqa kanankupaq.

Kallpanchaqininchikqa Jesuslla kasqanmanta

12

¹ Chaynaqa ñoqanchikpas puyu hinaña chay testigokuna muyuriqininchikpi kachaptinqa llasawaqininchik qepita saqechaq hinyá llapa harkawaqininchikta saqesunchik. Intuwaqininchik huchatapas saqespayá kallpasqanchikta pacienciawán seguisunchik. ² Kallpasunqa iñichiwaqininchik hinaspas qespichiwaqininchik Jesusta qawaspayá. Paymi ancha kusikuyniyoq kananta yachaspan cruzpi ñakarirqa penqaytapas qepanchakuykuspa hinaspam Diospa tiyananpa alleq lawninipti tiyaykurqa.

³ Tukuypi contrakuq huchasapa runakunata aguantaaq Jesuspiyá yuyaymanaychik chaynapi pisiparuspa sonqoykichikpi mana hukmanyarunaykichikpaq. ⁴ Huchapa contranpi peleaspaykichikqa manaraqmi yawarnikichiktapas usuchirqankichikraqchu. ⁵ Qonqaruskankichikñiam churinkunaman hina Diospa consejasusqaykichiktaqa. Biblaim nin:

Churilláy, amayá despreciaychu Señorpa castigontaqa.

Churilláy, amayá hukmanyaychu Señorpa anyasusqaykiwanqa.

⁶ Señorqa kuyasqan runatam corregin.

Payqa chakisqan churintam azoten.

⁷ Diospa churinkuna kaptikichikmi corregisuchkankichik, chaynaqa castigontayá aguantaykuchik. ¿Pi taytataq churintaqa mana castiganmanchu? ⁸ Llapallan churinkunata castigachkaspan, qamkunatañataq mana corregisuptikichikqa manachiki cheqap churinkunachu kankichik aswanqa churyapakuylachiki. ⁹ Ñoqanchikpas castigawaqininchik kay pachapi tayta-mamanchiktaqa respetarqanchikmi. Chaynaqa cimanasqataq kawsachiqininchik hanaq pachapi Taytanchiktaqa mana kansukichikchu? ¹⁰ Tayta-mamanchikqa pisi punchawllapaqmi tanteasqankuman hina castigawarqanchik, hanaq pachapi Taytanchikmi ichaq aswan allinninchikpaqpraq kikin hina mana huchallikuq kananchikpaq castigawanchik. ¹¹ Castigawasqanchik ratoqa manam gustonchikpaqchu aswanqa llakichiqninchikmi. Chaywanpas llakikuy pasaruptinqa chayna corregisqakunallam hawka kaspanku allinta ruranku.

Mana kasukuqkunapa pagonmanta

¹² Chaynaqa utisqa makiyoqkunapas chaynataq manaña kuyuriq chakiyoq-kunapas kallpanchakuychikyá. ¹³ Purinaykichikpaqyá derecho ñanta ruraychik wistukunapas manaña wistunanpaq.

¹⁴Llapallanwanyá hawkalla kawsaypi riychik. Diosllapaqñayá kawsaychik, mana chayna kaspacha Señortaqa manam pipas rikunqachu. ¹⁵Cuidakuychikyá, yanqanataq salvasqa kananpaq Diospa favorninta mana pipas haypanmanchu, qatqe sachapa sapin hina wiñaspanmi achkaqta qatqeyarachinman. ¹⁶Amayá pipas huchapakuchunchu. Amayá pipas kachunchu Esau hina Diospa kaqninkuna despreciaqqa, paymi piwi kayninpá derechonta *rantikururqa huk plato mikuyllapaq. ¹⁷Yachasqaykichikpi hinapas Esauqa Diospa favorninta reclamaspapas manañam chaskiyya atirqachu, waqaspapas manañam tupaqnintaqa kutichiyya atirqañachu.

¹⁸Qamkunaqa manamiki asuykurqankichikchu ninapa rupasqan kay pachapi orqomanpas nitaq yana puyumanpas nitaq tutayamanpas nitaq sinchi wayramanpas ¹⁹nitaq trompetapa waqayninmanpas nitaq rimamuqmanpas. Chayta uyariqkunam mañakurqaku amaña masta paykunaman rimapayananpaq. ²⁰“Chay orqoman asuykuspanqa animalpas rumiwan wañuchisqam kanqa” niq kamachikuytam mana aguantayta atirqakuchu. ²¹Qawarispammi ancha mancharikuyapaq kasqanrayku Moisespas nirqa:

—Mancharikuymantam katkatatachkan —nispa.

²²Qamkunam ichaqa asuykurunkichik Sion Moqoman, kawsachkaq Diospa llaqtanman otaq Jerusalen kaqla hanaq pachaman. Chaypim kachkan wara-warantantin huñunasqa angelkuna Diosta alabanankupaq. ²³Kachkantaqmi Diosman puntallaraq iñiqkunapa huñunakuyninpas. Paykunapaqa sutinkupas hanaq pachapim qellqasqa kachkan. Asuykurunkichiktaqmi llapallan runakuna juzgaq Diosmanpas, manaña huchayoq runakunapa espiritunmanpas, ²⁴mosoq contrato garantizaq Jesusmanpas chaynataq chaqchusqan yawarninmanpas. Paypa yawarninqa Abelpa yawarninmantapas aswanraqmi yachachiwanchik.

²⁵Chaynaqa amayá qepanchakuychikchu rimapayasqanikichiktaqa. Kay pachapi willakuqkunata mana kasukuqkunapas castigomantaqa manam lluptirqakuchu. Hanaq pachamanta rimamuqta mana kasukuspaqa aswanraqchiki mana lluptichwanchu. ²⁶Chay tiempopim Diospa vozninqa kay allpatapas kuyurichirqaraq. Kunanñataqmi avisawanchik:

—Yapatawanraqmi katkatatachisaq, manam allpallatañachu, aswanqa cielokunatawanñam —nispa.

²⁷“Yapatawanraqmi” nispaqa nichkan tukusqaña kaqkunata chinkachispan manaña haykipas cambiakuqta wiñayapaq takyachinanmantam. ²⁸Chaynaqa Diospa gobiernasqanta manaña cambiakuqta chaskichkaspanchikqa Diosman graciasta qospayá agradasunchik, hinaspayá respetowan adoraspaservisunchik. ²⁹Diosninchikqa rupachkaq nina hinam.

Diosninchiktaqa imaynam agradanamanta

13 ¹Iñiqkunapa kuyanakuyninqa amayá tukuruchunchu. ²Wasikichikpi samaykachiytapas amayá qonqaruychikchu. Chaynata ruraspankum wankunkunaqa mana yachastin angelkunata samaykachirqaku.

³Jesucristorayku presochasqakunawan kuska carcelpi kachkaq hinayá paykunamanta yuyariyachik. Ñakarichkaq hinayá yuyariyachiktaq ñakariqkunamantapas.

⁴Casado vidaqa llapallanpa respetasqanyá kachun, respetasqataqyá kachun puñunankupas. Hukwan tupakuruqkunatawan huchapakuqkunataqa Diosmi juzganqa.

⁵Amayá apuyaytaqa kuyaychikchu ichaqa kapusuqnikichikwanyá contentakuychik. Diosmi nirqa:

—Manapunim dejasqaykichu nitaqmi saquesqaykichu —nispa.

⁶Chaynaqa confianzawanmi ninanchik:

Señormi ñoqapa yanapawaqniyqa manam manchakusaqchu.
Runapa imapas rurawanantaqa manam manchakusaqchu.

⁷Diospa palabrantza yachachispas putasuqnikichikmantayá yuyariyachik. Imaynam kawsasqankupi yuyaymanaspayá paykuna hina confianzayoq kachik.

⁸Qaynapas, kunanpas, wiña-wiñaypaqpas Jesucristoqa hina kalllam. ⁹Tukuy rikchaq mana uyarisqaykichik rikurimiq yachachikuykunawanqa amayá aysachikchu. Leyman hina mikuyllawan kallpanchakuynikichikmantazaqa Diospa favorinwan sonqoykichik kallpanchaymi aswan allinqa. Mikuykunallaqa manam kallpancharqachu chay leyman hinalla kawsaqkunataqa.

¹⁰Diosman asuykuna karpapi serviqkunaqa manam mikunmanchu ofrendanchiktaqa. ¹¹Hucha pampachasqa kananpaqmí animalkunapa yawarminta *sacerdotekunapa jefen Chuyay-chuyay Cuartoman apaykuq, animalpa cuerpontañataqmí campamentopá hawa lawnini pi kañaq. ¹²Jesuspas kikinpa yawarminwan runakunata Diospaq sapaqchanan-paqmi llaqtapa hawa lawnini pi wañurqa. ¹³Noqanchikpas campamentomanta lloqsispayá Jesusta qatisunchik payta hina kamiwaptinchikpas aguantaspa. ¹⁴Kay pachapi llaqtataqa mana wiñaypaq kasqanraykum rikurimunanaq kaq llaqtata maskachkanchik. ¹⁵Chaynaga kañasqa ofrendata qochkaq hinayá sutinmanta willakuspa Jesucristontakama sapa kuti Diosta alabasunchik. ¹⁶Allin ruraytawan kapuqnikichikwan yanapanakuytaqa amayá qonqaychikchu, chay rurasqaykichikwanmi kañasqa ofrendawan hina Diosta agradankichik.

¹⁷Putasuqnikichik runakunata kasukuspayá paykunaman sujetakuychik. Paykunaqa almaykichikmantam cuentallikuchkanku hinaspm Diosman cuentata qonqaku. Kasukuptikichikqa mana llakikuspam kusisqalla putasunkichik, mana chayqa manam allinnikichikpaqchu kanman.

¹⁸Noqaykupaqyá Diosta mañakuychik. Tukuy imapi allinta portakuyta munaspaykuqa allin concienciayoqmi kachkaniku. ¹⁹Qamkunaman chaylla Dios kutichimuwananpaqyá tukuymanta llalliqtaqa mañakuychik.

Diospa bendicionnin mañakusqanmanta

²⁰Hawkayay qokuq Diosyá, yawarninwan wiñaypaq mosoq contrato ruraqta otaq ovejakunapa hatun michiqnin Señorninchik Jesucristota kawsarichiq Diosyá ²¹mu-nasqanman hina ruranaykichikpaq tukuy allinta qosunkichik. jesucristoraykuyá Diosqa agradonpaq rurawasun. Jesucristoyá wiña-wiñaypaq alabasqa kachun. Amén.

²²Wawqe-panikuna, ruegakuykichikmi, kallpanchanaypaq qellqamusqaytayá pisilla kaptinpas pacienciawan chaskiykuychik. ²³Yachaychikyá, wawqenchik Timoteoqa ñam carcelmanta lloqsirunña. Chaylla hamuptinqa hamurusaqmi qawaykuqnikichik.

²⁴Saludaykuychikyá putasuqnikichik llapallan runakunatawan Diosllapaqna kaw-saqkunata. Saludamusunkichikmi Italia lawmanta kaqkunapas.

²⁵Diosyá llapallaykichikta bendecisunkichik.

SANTIAGOPA CARTAN

Kay cartaqa Jesucristopa wawqen Santiagopa qellqasqanmi. Payqa qellqarqa kay pachapi chequesqa chunka iskayniyoq Israel ayllukunamanmi. Cristoman iñiqkunatam yachachin imaynam kawsyata hinaspa inisqankutaga allin ruraywan qawachikunankumanta.

Kay cartaqa soqta parteman rakisqam kanman:

Punta kaq partem willakun iñiqkuna yachaywan huntasqa kananmanta (1:1-8).

Iskay kaq parteñataqmí willakun wakchayamantawan apuyaymanta, pruebasqa kaymantawan tentasqa kaymanta hinaspa uyarispacha ruranamanta (1:9-27).

Kimsa kaq parteñataqmí willakun wakchawan apuqa igualla kasqanmanta hinaspa inispaqa ruraq kanamanta (2).

Tawa kaq parteñataqmí willakun iñiqkunapa imaynam rimananmanta hinaspa cheqap yachaymanta (3).

Pichqa kaq parteñataqmí willakun pim Diospa enemigon kasqanmanta (4:1-5:6).

Soqta kaq parteñataqmí willakun pacienciawan mañakunamanta (5:7-20).

Cartapa gallariyninmanta

1 ¹Noqa Santiagom, Diospa hinaspa Señor Jesucristopa sirvienten kaspay saluda-muykichik lliw kay pachapi chequesqa Israelpa chunka iskayniyoq ayllunkunata.

Sasachakuykuna hamuptin pacienciakunamanta

²Wawqe-panillaykuna, astawanraqyá kusikuychik imaymana sasachakuyku-napi kaspaqa. ³Iñisqaykichikmanta pruebasqa kaspaqa aswan pacienciakuqmí kankichik. ⁴Ichqa qespichisqa kanaykichikkamayá aswanraq pacienciakuychik, chaynapim qamkunaqa tukuy ima rurasqaykichikpi mana faltayoq cabal runa kankichik.

⁵Mayqannikichikpapas yachaynikichik pisilla kaptinqa Diostayá mañakuychik, payllam qosunkichik. Lliw mañakuqninkunamanqa mana piñakuspam cha-ninninpi qoykun. ⁶Aswanqa confianzawanyá ama iskayrayaspa mañakuychik. Iskayrayaspa mañakuqqa rikchakun lamar qochapi wayrawan kaylawman-wak-lawman apachikuqmanmi. ⁷Iskayrayaspa mañakuq runaqa amayá piensachunchu Señormanta imapas chaskiytaqa. ⁸Chayna runaqa tukuy ima rurasqanpipas manam takyanchu.

⁹Humilde wawqe-panikunaqa alabakuchun Señorpa hatunchasqan kasqanku-piyá. ¹⁰Apuñataqyá alabakuchun Señorpa humillaykachisqanwan. Apu runaqa qorapa waytan hina chinkaruqlam. ¹¹Inti qespiramuspa rupamuptinmi qoraqa chakirun, waytanñataqmí wichirun hinaptinmi sumaqllaña kayninpas tukurun, chaynapunim apu runapas wañurunqa qollqella huñuy munasqanpi.

Pruebakunamantawan tentasqa kaymanta

¹²Mayna kusisqam sasachakuykuna hamuptin pacientiakuq runaqa. Payqa chay sasachakuykunata venceruspanmi premionta chaskinqa. Chay premioqa kuyaqninkunaman Diospa prometesqan wiña-wiñayapaq kawsakuymi. ¹³Pipas tentasqa kaspaga ama piensachunchu: "Diosmi tentawachkan" nispaga, Diosqa manam tentachikunmanchu, manataqmí pitapas tentanmanchu. ¹⁴Runaqa kikinpa mana allin munasqankunawan engañachikuspanmi aysachikun tentachikunarpaq. ¹⁵Chayna mana allin munaykunam huchallichin chaymi huchallikusqanrayku wañunan.

¹⁶Kuyasqay wawqe-panillaykuna, amayá pantaruychikchu. ¹⁷Cielopi kanchaqkuna unanchaq Diosmantam chaskinchik llapa ima allin kaqkunataqa. Diosqa manam cambiakunchu llantuy hinaqa. ¹⁸Paymi cheqap palabranta reqsiykachiwaspanchik mosoqmanta naceykachiwarqanchik chaynapi lliw unan-chasqankunamanta punta cosechan hina kananchikpaq.

Diosta cheqap serviymenta

¹⁹Kuyasqay wawqe-panillaykuna, qamkunaqa chaylla uyariqyá kaychik, rimaychikpas allinta tanteaspayá, amataqyá piñakuqlañaqa kaychikchu. ²⁰Piñasqa runapa rurasqankunaqa manam Diostaga agradanchu. ²¹Tukuy mana allin ruraykunata hinospa millay munapayaykunata saqespayá llampu sonqolla Diospa palabranta chaskichik. Paypa palabranqa atiyniyoqmi salvasunaykichikpaq.

²²Qamkunaqa uyarisqaykichikman hinayá ruraychik, uyariqla kaspaga kikikichiktam engañakuchkankichik. ²³Uyarichkaspan mana kasukuq runaqa espejopi uyan qawa-kuqmanmi rikchakun. ²⁴Imaynam kasqanta qawakuruspanmi pasakuspanñataq chaylla qonqarun imaynam kasqanta. ²⁵Ichaqa librawaqinchik alli-allin leypi yuyaymanaqqqa hinospa mana qonqaspa kasukuqqa mayna kusisqam kanqa tukuy ima rurasqanpi.

²⁶Dios kasukuq kasqanta piensachkaspa rimasqan mana controlakuq runaqa kikintapunim engañakuchkan, Dios yupaychasqanpas manam valenchu. ²⁷Dios Taytataqa agradanchik kaynata servispam: mana tayta-mamayoqkunatawan viudakunata llakinkunapi yanapaykuspaq hinospa kay pachapi mana allin ruraykunaman mana chaqruskuspaq.

Ama pimanpas sayapakunamanta

2 ¹Kuyasqay wawqe-panillaykuna, kancharichkaq Señorninchik Jesucristopí iñiq kaspaykichikqa amayá pimanpas sayapakuychikchu. ²Ichapas huñunakus-qaykichikman yaykuramunman qori anilloyoq hinospa sumaqlaña pachayoq runa, yaykuramunmantaq pasayapaq mawka pachayoq wakcha runapas. ³Sichum qamkuna allinllataña atiendenkichik chay sumaqlaña pachayoq runata: "Hamuy, tiyakuy kay allin sitiopi" nispas, hinospa wakcha runatañataq niwaqchik: "Qamqa chay-chayllapi sayay otaq tiyakuy kay pampallapi" nispas. ⁴Chaynata ruraspaqa huk kaqmillanmanmi sayapakuchkankichik, chaynaqa mana allin piensaq juez hinañam rikurirunkichik.

⁵Kuyasqay wawqe-panillaykuna, uyariykuwaychikyá, kay pachapi wakchakunataqa Diosninchikmi akllarqa iñiyinkupi apu kanankupaq hinospa kuyaqninkunaman prometesqan Diospa munaychakusqanta chaskinakupaq. ⁶Qamkunaqa wakchakunatam penqayman churachkankichik. ¿Manachum apukuna munasqankutaqa rurasunkichik hinospa autoridadkunamanpas aysasunkichik? ⁷¿Manachum paykunaqa sutin apasqay-kichik Cristopí contranpipas imaymanata rimanku?

⁸Cheqaptapunipas Señorninchikpa Bibliapi: “Kuyankim runamasikita kikikita hina” nisqanta kasukuspaqa allintam rurachkankichik. ⁹Pimanpas sayapakuspam ichaqa huchallikuchkankichik, Diospa leyninta mana kasuspam culpayoq kachkankichik. ¹⁰Pipas llapallan leyta kasukuchkaspa huknin kamachikuyllapipas pantaruspapa, llapallan leymantañam huchayoq rikurirun. ¹¹Kikin Diosmi nirqa: “Amam hukwanqa pierdekunkichu” nispa, nirqataqmí: “Amam pitapas wañuchinkichu” nispa. Pipas mana hukwan pierdekuchkaspa runamasinta wañurachispapa llapallan leyta mana kasukuqñam rikurirun. ¹²Librawaqninchik leypa nisqanman hinam Cristo juzgawasunchik, chaynaqa allintayá rimaychikpas hinaspa ruraychikpas. ¹³Pipas runamasin mana llakipayaqtaqa juicio punchawpim paytapas Cristo mana llakipayanqachu, runamasin llakipayaqtam ichaqa llakipayanqa.

Iñiymantawan ruraymanta

¹⁴Wawqe-panillaykuna, pipapas iñiyinqa čimapaqtaq valenman allin kaqkunata mana rurachkaptinqa? ¿Yaqachum chay iniyllanwan salvakunman? ¹⁵Ichapas wawqepas otaq panipas mana pachayoqña kanman, manataq chay punchaw mikunanpaqpas imanpas kanmanchu, ¹⁶hinaptin huk kaqníkichikñataq ninman: “Hawkalla rispayá mikumuy hinaspa qonikamuy” nispa, imapas necesitasqanta mana qoykuptinqa čimapaqtaq chay nisqanqa servin? ¹⁷Chaynam pipapas iñiyinqa mana valenchu allin kaqkunata mana ruraptinqa.

¹⁸Ichapas huk kaqnín ninman: “Qamqa iñiyniyoqmi kanki, ñoqañataqmí allinkuna ruraq kani” nispa. ¿Imaynatataq qawachiwankiman iñikusqaykita allinkunata mana ruraspaykiqa? Ñoqam ichaqa iñisqayta qawachisqayki imapas allin rurasqaywan.

¹⁹Qanmi creenki chullalla Dios kasqanta, allinmi chayqa. Aswanqa demoniokunapas creenmi hinaspm manchakuymanta katkatatan. ²⁰iMana yuyayniyoq runa! Yachayta munaptikiqa pipapas iñiyniyoq kayllanqa manam valenmanchu allin kaqkunata mana ruraptinqa. ²¹Abuelonchik Abrahamtatas allinkunata rurasqanraykum Diosqa mana huchayoqpaqña chaskirqa. Paymi churin Isaacta Diosman altarpi ofrecerqa. ²²Qawaychikyá, Abrahamqa Diospi iñiyniyoq kaspanmi rurarqa, hinaptinmi iñiyinqa aswan allin karqa rurasqankunawan. ²³Chaynatam cumplikurqa: “Diosman Abraham iñisqanraykum mana huchayoqpaqña chaskisqa karqa” nispa Bibliapa nisqan. Chaynapim Abrahamqa Diospa amistadnirwan sutichasqa karqa.

²⁴Chaynaqa qawasqaykichikpi hinapas runaqa manam iñisqallanwanchu mana huchayoqpaqña Diospa chaskisqanqa kachkan, aswanqa allinkuna rurasqankunapiwanmi. ²⁵Rahab sutiyoq chuchumika warmim llaqtan wateqaq enemigonkunata pakaykurqa hinaspm yanapaykurqa ayqekunankupaq, chaynapim allin rurasqanwan mana huchayoqpaqña chaskisqa karqa. ²⁶Cuerponchikpas almanchik mana kaptinqa wañusqam kachkan, chaynam iñiyinchikpas mana valenchu allinkunata mana ruraptinchikqa.

Imaynam rimanamanta

3 ¹Wawqe-panillaykuna, amayá yachachikuqkunallañaqa kaychikchu. Yachasqaykichikpi hinapas yachachikuqkunqa aswan juzgasqam kasunchik. ²Llapallanchikmi achkaqpi pantaq kanchik, pipas rimasqanwan mana huchallikuspanqa cabal runañam kachkan, chayna kaspapa tukuy cuerpointapas controlanmanmi. ³Frenotaqa cabollopa si-minmanqa churanchik kasuwananchikpaqmí, chaywanmi lliw cuerponsa manejançhik. ⁴Qawariychikyá buquekunatapas, maynaña hatun kaptinpas hinaspa maynaña wayra kaptinpas chullalla runam manejan taksa timonchawan munasqan lawman. ⁵Chaynam

siminchikpas cuerponchikpiqa taksalla aswanqa imakunatañapas rimarunmanmi. Huk nina chispaqa kañarunmanmi mayna montetapas.⁶ Nina hinam siminchikpas. Tukuy mana allinkunata rimaspam llapallan cuerponchiktaña huchallichiwanchik. Chay mana allinkunaqa kikin diablopata ratachisqan kaspanmi vidanchikpi rurasqanchiktapas pierdechin.⁷ Runaqa mansarunmanmi ima animalkunatapas, purun animalkunatapas, pawaq animalkunatapas, qasqonpa puriqkunatapas chaynataq lamar qochapi kaqkunatapas.⁸ Simintam ichaqa mana pipas dominanmanchu. Kayqa pipapas mana controlay atinan mana allinmi, chayqa kachkan wañuchiq venenowan huntasqm.⁹ Siminchikwanmi Dios Taytanchikta alabanchik, siminchikwantaqmi ñakanchik kikinman rikchakuq unan-chasqan runakunatapas.¹⁰ Hina simillanchikmantam lloqsimun bendicionpas chaynataq ñakaypas. Wawqe-panillaykuna, chayqa manam allinchu.¹¹ ¿Yaqachum huk pukyullamanta lloqsimunman miski yakuwan puchqo yaku?¹² Wawqe-panillaykuna ¿yaqachum higos sachaqra ruruman aceitunasta otaq uvasñataq higosta? Manam chulla pukyullamantaqa lloqsinmanchu miski yakuwan puchqo yakuqa.

Maymantam cheqap yachayqa kasqanmanta

¹³ Qamkunapi pipas yachayniyoq hinaspa allin entiendeq runa kaspaga allinta portakuspayá hinaspa llampu sonqo kaspayá reqsichikuchun yachayniyoq kasqanta.¹⁴ Sonqoykichikpi envidianakuykuna kaptinqa hinaspa kikillaykichikpaq imatapas munaspaqa, amayá alabakuychikchu yachayniyoq kasqaykichikmanta, chaynata alabakuspaqa cheqap kaqkunata negaspam llullakuchkankichik.¹⁵ Chayna rikchaq yachayqa manam Diosmantachu hamun, aswanqa kay pachapi runakunallamtam hinaspa kikin diabolmantam.¹⁶ Sichu kanqaraq envidianakuykuna hinaspa kiki-llanpaq imapas munaykuna hinaptinqa chaypiqa kachkanraqmi chaqwanakuykuna hinaspa tukuy mana allin ruraykuna.¹⁷ Diosmanta yachayniyoq kaqkunata qawsanku Diosllapaqñam, hawkallam hinaspa llampu sonqollam. Paykunaqa kanku kasukuq-kunam, llakipayakuqkunam, allin sonqokunam, pimanpas mana sayapakuqkunam hinaspa cheqap sonqokunam.¹⁸ *Allinyanachiqkunataq tarpuchkaq hinam mirachinku hawkalla kawsakuya chaynapi cosechachkaq hina allin kaqta horqonankupaq.

Diosllataña kasukunamanta

4 ¹ ¿Maymantataq hamun qamkuna ukupi kaq guerrakunawan atipanakuykunaqa?
Chaykunataq qallarin ukuykichikpim, mana allin munasqaykichikmi sonqoykichik-pi peleachkan.² Imata munaruspapas manam haypankichikchu. Runamasikichiktam wañuchinkichik hinaspm envidiakunkichik, manam chay munarusqaykichiktaqa haypankichikchu. Atipanakuspam peleankichik ichaqa Diosta mana mañakusqayki-chikraykum ima munasqaykichiktapas mana tarinkichikchu.³ Mañakuspapas manam chaskinkichikchu munasqallaykichikpi yanqachanaykichikpaq mañakusqaykichikrayku.⁴ iDios mana kasukuq runakuna! ¿Manachu yachankichik kay pachapi kaqkunallata kuyaruspaqa Diospa enemigon kasqaykichikta? Pipas kay pachapi kaqkunallata kuyaruqqa Diospa enemigonmi rikurirun.⁵ Manam yanqachu Bibliaqa nin:

—Ñoqanchikpi Diospa kawsachisqan Espiritunmi llumpa-llumpayta sientiwan-chik —nispa.

⁶ Aswanqa Diosninchikqa favorecewanchikmi chaymi Biblia nin:

—Diosqa hatun tukuqkunapa contranpim kachkan ichaqa favorecenmi humildekunataqa —nispa.

⁷Chaynaqa Diosta kasukuspayá diablopa contranpi qaqa hina sayaychik, chay-napim diabloqa qamkunamanta ayqekunqa. ⁸Diosman asuykuptikichikqa paypas asuykusunkichikmi. Yaw huchasapakuna, qamkunapas mana allin rurasqaykichik-mantayá chuyanchakuchik, iskayrayaqunapas sonqoykichiktayá Diosllamanña qoychik. ⁹Llakuskuspáyá waqapakuchik hinaspá qaparkachaychik. Asisqayki-chiktapas waqaymanñayá tikraychik, kusikusqaykichiktañataq llakikuyman.

¹⁰Señorninchikpa qayllanpi humillakuptikichikqa paymi hatunchasunkichik.

Iñiqmasinchiktaqa ama juzganamanta

¹¹Wawqe-panillaykuna, amayá pimantapas mana allinta rimaychikchu. Pipas wawqenmanta mana allinta rimaqqqa otaq juzgaqqa leypa contranpi rimaspanmi juz-gachkan. Leyta juzgaspaqa manam kasuchkankichu, aswanqa juezñam rikurirunki. ¹²Hukllam leytaqa qorqa, payllataqmí juezpas, payllam salvawachwanpas chaynataq condenawachwanpas hinaptinqa épitaq qamqa kanki runamasikita juzganaykipaqqa?

Paqarin punchawmanta

¹³Uyariwaychik: “Kunanmi otaq paqarinmi risunchik kay llaqtata otaq wak llaqtata hinaspam watantin negociota rurakamuspanchik qollqeta ganakamusun-chik” nispam rimaqquna. ¹⁴Qamkunaqa manam yachankichikchu paqarin punchaw imam pasarusunaykichiktaqa. Vidaykichikqa huk rato rikuriramuspa chinkaruq puyu hinallam. ¹⁵Rimananchikqa “Dios munaptinqa kawsaspachiki kayta-wakta rurasunchik” nispam. ¹⁶Qamkunam ichaqa hatun tukuspa kikillaykichikmanta alabakunkichik, chayna hatun tukuyqa manam valenchu. ¹⁷Pipas allinkuna ru-rayta yachachkaspa mana ruraqqqa huchalllikunmi.

Apukunaqa imaynam kananmanta

5 ¹Apukuna iuyariyechik kayta! Waqaspayá qaparkachaychik qepa punchaw ñakarinaykichikmanta. ²Llapa qori-qollqekichikmi ismunqa, sumaq pachayki-chiktapas puyum mikurunqa. ³Llapa qori-qollqekichikmi lliwña akarun, chaykunam contraykichikpi Diosman acusasunkichik hinaspam aychaykichtapas ninawan hina kañanqa. Kay tukupay tiempokunapim qori-qollqeta huñukurunkichik. ⁴Cosechapi llamkapusuñnikichikman mana pagasqaykichikmi acusasuchkankichik, Llapallan Kamachiq Señormi uyarirun llapa llamkaqkunapa reclamasqankuta. ⁵Kay pachapi kawsaspaykichikmi suma-sumaqllaña purirqankichik cuerpoqkichikta kusichispa, nakanapaq wirayachisqa ganado hinaraqmi poqorunkichik. ⁶Mana huchayoq runata acusaspaykichikmi mana harkakuy atichkaqta wañurachirqankichik.

Pacienciawan mañakunamanta

⁷Wawqe-panillaykuna, chaynaqa pacienciakuychikyá Señorninchik kutimu-nankama. Chakrapi llamkaqpas tarpu paratawan poqoy paratam pacienciawan suyan allinta cosechananpaq. ⁸Chaynayá qamkunapas ama hukmanyaspera pacienciakuychik, Señorninchikpa kutimumanqa hichpallañam kachkan. ⁹Wawqe-panillaykuna, amayá qamkunaqa quejanakuychikchu chaynapi ama juzgasqa kanaykichikpaq, punkupi hinallañam kachkan juzgawaqninchikqa. ¹⁰Diosmanta ñawpaq willakuqkunapa ejemplontayá qatisunchik, paykunam ñakaristinpas pacienciakuspanku Señormanta willakurqaku. ¹¹Kusisqa runakunapaqmi hapinchik

ñakarispa pacienciakuqkunataqa. Uyarirqankichikmi Job sutiyoq runapa paciencianmanta, yachankichiktaqmí ñakariyninkuna tukuruptin Señorqa paywan imam rurasqanmantapas. Señorqa kuyapayakuqmi hinaspa llakipayakuqmi.

¹²Wawqe-panillaykuna, tukuy imamantapas astawanqa amayá juraychikchu hanaq pacharaykupas nitaq kay pacharaykupas, amayá imaraykupas juraychikchu. Rimasqaykichikqa kachun “Arí” cheqap kaptinqa, mana cheqap kaptinñataq “Mana” chaynapi Dios mana castigasunaykichikpaq.

¹³Mayqannikichikpas ñakarispaqa Diostayá mañakuychik. Mayqanniki-chikpas kusisqa kaspaqa takispayá Diosta alabaychik. ¹⁴Mayqannikichikpas onqosqa kaspaqa iñiqkuna ukupi *ancianokunatayá qayaychik chaynapi Diosta mañapususpaykichik Señorpa sutinpi aceitewan untasunaykichikpaq. ¹⁵Confia-kuspa mañakuptinkuqa Señormi onqoqta sanoyachispa sayarirachinqa, huchapi kaptinqa pampachaykunqam. ¹⁶Huchaykichikkunata willanakuspayá Diosta mañakuychik chaynapi sanoyanaykichikpaq. Justo runapa tukuy sonqonwan mañakusqanqa llumpay atiyniyoqmi. ¹⁷Diosmanta willakuq Eliaspañ ñoqanchik hinam karqa. Paymi tukuy sonqonwan mañakurqa mana paramunanpaq chaymi kimsa wata partenpuni mana paramurqachu. ¹⁸Huktawan mañakuptinmi ichaqa paraykamurqa chaymi chakrapi kawsaykuna huktawan rururqa.

¹⁹Wawqe-panillaykuna, mayqannikichikpas cheqap yachachikuymanta pan-taruptin hukninñataq kutichimuptinqa, ²⁰yachaychikyá: Chay pantay ñanmanta kutirirachimuqmi chay huchallikuqpa almanta wañuymanta salvarun hinaspm nana-nanaq huchankunatapas pampachaykachin.

APOSTOL PEDROPA PUNTA KAQ CARTAN

Apostol Pedroqa cartarqa Asia Menor nisqankupa norte lawninpí kaq cheqesqa iñiqkunamanmi (1:1, 2). Paykunam Jesucristopi iñisqankurayku ñakarichisqa hinaspá qatikachasqa kachkarqaku.

Kay cartaqa pichqa parteman rakisqam kanman:

Punta kaq partem willakun cartapa qallariyinmanta (1:1-2).

Iskay kaq parteñataqmí willakun Jesucristopi confiakuspa kawsanamanta (1:3-12).

Kimsa kaq parteñataqmí willakun iñiqkunaqa allinta ruraspa kawsananchikmanta, willakuntaq-mi Cristoqa rumi hina kasqanmantapas chaynataq Diospa akllasqan runakunamantapas (1:13-2:10).

Tawa kaq parteñataqmí willakun Diosta servispa kawsanamanta, Cristo ñakarispa imam yachachiwasqanchikmanta, casadokunapa imaynam kawsanamanta, allinta ruraspa ñakariqkunamanta, Diospa yachay qowasqanchikwan servinamanta hinaspá Cristopí iñis-qanchikrayku ñakariymanta (2:11-4:19).

Pichqa kaq parteñataqmí willakun iñiqkunaman kunasqanmanta hinaspá tukuykunan-paq saludasqanmanta (5).

Cartapa qallariyinmanta

1 ¹Ponto lawpi, Galacia lawpi, Capadocia lawpi, Asia lawpi hinaspá Bitinia lawpi cheqesqa kaq akllasqakunamanmi ñoqa Pedro kay cartata qellqamuy-kichik. Ñoqaqa Jesucristopa *apostolninmi kani paymanta willakunapaq. ²Dios Taytam yachayninman hina ñawpaqmantaraq akllasurqankichik. Espiritunwanmi chuyanchasurqankichik kasukunaykichikpaq hinaspá Jesucristopa yawarninwan mayllasqa kanaykichikpaq. Diostam mañakuchkani anchallataña favorecesunay-kichikpaq hinaspá hawkallata kawsachisunaykichikpaq.

Confianzawan kawsaymanta

³Dios Taytatayá alabasunchik. Señorninchik Jesucristopa Taytan Diosmi hatun kuyapayakuyuninman hina mosoqmanta nacechiwarqanchik, Jesucristopa kawsarimus-ghanwanmi confianzawan kawsachiwanchik. ⁴Chaynapim qamkunapas chaskinkichik Diospa hanaq pachapi waqaychasqan herenciata, chayqa manam tukunqachu nitaqmi qachachakunqachu, manataqmí waytakuna hinaqa chakinqachu. ⁵Qamkunaqa Diospi iñiyiyoqmi kankichik chaymi atiyninwan waqaychasunkichik salvasunaykichikpaq. Chaytaqariki Diosmi alistarqaña puchukay tiempokunapi reqsichinanpaq.

⁶Chayraykum qamkunaqa llumpay kusisa kachkankichik pisi tiempollapas achka sachakuykunata ñakarinaykichik kachkaptinpas. ⁷Qoritaqa ninapim chulluchinku allin kasqanta otaq mana allin kasqanta yachanapaq, chaynam iñiyinkichikpas pruebasqa

kanqa. Chay iñiyinkichikmi tukuruqla qorimantapas aswan mastaq valen. Jesucristo rikurimuptinmi chay iñiyinkichikqa alabasqa, honrasqa hinaspa hatunchasqa kanqa.

⁸Jesucristotaqa kuyankichikmi mana rikuchkaspaykichikpas, paypimá confia-kuchkankichik kunan mana rikuchkaspapas, payta hatunchaspam mana willakuy atina kusikuywanraq kusikuchkankichik. ⁹Iñisqaykichikraykullam almaykichik-pa salvacionnintapas chaskinkichik.

¹⁰Ñawpaq tiempokunapipas Diosmanta willakuqkunam tapukachakurqaku kay salvacionmanta hinaspm willakurqaku imaynam Dios favorecesunaykichikmanta. ¹¹Cristopa Espiritunmi Diosmanta willakuqkunaman ñawpaqmantaraq yachachirqa Cristopa ñakariyinkunamanta hinaspa chaykuna pasaruptin hatunchasqa kananmanta. Chay willakuqkunam yachaykuya munarqaku pim chay runaqa kananmanta hinaspa chayku-naqa ima tiempopim kananmanta. ¹²Diosmi paykunaman nirqa chay willakusqanku-mana kikillankupaq kasqanmanta aswanqa ñoqanchikpaq kasqanmanta. Kunanqariki salvacionmanta willakuqkunaqa willasuchkankichik hanaq pachamanta hamuq Chuya Espiritupa yanapayninwanmi. Chaykunataqa angelkunapas yachaykuytam munanku.

Diosllapaqña kawsakuymanta

¹³Chaynaqa listolla kaspayá imam ruranaykichikmanta sumaqta piensaychik, su-maqtataqyá yuyaymanaychikpas. Jesucristo rikurimuptin Dios kuyakuyinman hina imam qosunaykichikpiyá confiakuychik tukuy sonqoykichikwan. ¹⁴Kasukuq churinkuna hinayá kawsaychikqa, amañayá ñawpaq vidaykichikpi hinañachu. Diosta manaraq reqsispaqqa munasqallaykichikpim purirqankichik. ¹⁵Qayasuqnikichik Dios-pas chuya kasqanraykuyá payllapaqña kawsaychik chuyakuna hina. ¹⁶Bibliam nin:

—Chuya kaychik ñoqapas chuya kasqayrayku —nispa.

¹⁷Sichu “Taytáy” ninkichik pimanpas mana sayapakuspa runakunapa rurayninman hina castigaq Diosta hinaptinqa tukuy tiempoyá Diosta respetaspa forastero hina kawsaychik.

¹⁸Diosmi salvasurqankichik abueloykichikpa mana valeq costumbrenkuna chaskisqayki-chikmanta. Yachasqaykichikpi hinapas kay salvacionpa preciontaqa manam pipas pagarqa tukuruqla qoriwanchu nitaq qollqewanchu. ¹⁹Chaytaqa Cristom pagarqa precioyoq yawar-ninwan, paymá mana faltayoq kachkaspanpas wañurqa sano *carnero hina. ²⁰Chaynata wañununpaqqa citasqa karqa manaraqpas kay pacha unanchasqa kachkaptinraqmí, ichaqa kay tukupay tiempokunapim rikurimurqa allinnikichikpaq. ²¹Cristoraykum Diospiqa creenkichik, paymi wañuqkuna ukumanta Cristota kawsarichimurqa hinaspa hatuncharqa, chaynataqa rurarqa iñispaykichik Diospi confiakunaykichikpaqmi.

²²Kunanqa cheqap willakuyaña kasukuspam almaykichiktapas limpia-runkichik huchamanta chaynapi cheqaptapuniña wawqe-paninchikkunawan kuyanakunaykichikpaq. Qamkunaqa limpio sonqollayá kuyanakuychik. ²³Qam-kunaqa mosoqmantam nacerqankichik, manam wañuq taytamantachu aswanqa Diospa kawsaq hinaspa takyaq palabramantam. ²⁴Bibliam nin:

Llapallan runaqa qora hinallam,
sumaq kayninpas qorapa waytan hinallam.
Qora chakiruptinmi waytanpas wichirun.

²⁵Señorpa palabranqa takyan wiña-wiñayapaqmí.
Chay palabramá qamkunaman willasqa karqa.

2 ¹Chaynaqa amayá tukuy mana allintaqa ruraychikchu, amayá pitapas engañaychikchu, amayá iskay uyaqa kaychikchu, amayá envidiakuchikchu, amataqyá cuento qepipas kaychikchu. ²Chayraq nacekuq wawakuna ñuñuta mas-kachkaq hinayá Diospa cheqap palabranta maskaychik chaywan wiñaspa salvo kanaykichikpaq. ³Yachankichikñam Señorpa sumaq sonqo kasqantaqa.

Kawsaq rumimanta

⁴Señorninchikmanyá asuykuychik, paytam runakuna wischupakurqaku allin rumita wischupakuchkaq hina, Diosmi ichaqa chay kawsaq rumita akllarqa ancha-ancha valorniyoq kasqanrayku. ⁵Qamkunapas kawsaq rumi hinam kachkankichik. Diosmi qamkunawan rumiwan perqachkaq hina mana rikuy atina templota rurachkan chaynapi sacerdotekunaña kaska mana rikuy atina ofrendata Diosman presentanaykichikpaq. Kay ofrendataqa Diosqa chaskin Jesucristoraykullam. ⁶Bibliapas nichkanmi kaynata:

Ñoqam Sion Moqopi churani
wasipa cimientonpa esquinan hapiq rumita,
chayqa ancha valorniyoq akllasqa rumim,
manam hukmanyanqachu pipas chay rumipi confiakuqqa.

⁷Qamkunapaqqa chay rumiqa ancha valorniyoqmi, mana iñiqkunapaqmi ichaqa Bibliapa nisqanman hina cumplikun:

Wasi perqaqkunapa wischupakusqanku rumiqa
cimientopi esquinan hapiq rumiñam rikurirurqa.

⁸ Paymi mitkana rumi hinaspa urmachikuq hatun rumi.

Paykunaqa mitkarunku Diospa palabranta mana kasukuspankum, chaypaqmí citasqaña karqaku.

Diospa runankunamanta

⁹Qamkunam ichaqa kankichik akllasqa runakuna, reyta servinaykichikpaq *sacerdotekuna, Diosllapaqña kawsaq nacion hinaspa Diospa runankuna chaynapi Diospa atiyinmanta willakunaykichikpaq. Paymi tutaymanta qayasurqankichik admirakuypaq kanchayninpi purinaykichikpaq.

¹⁰ Ñawpaqtaqa manam runankunachu karqankichik,
kunanmi ichaqa Diospa runankunaña kankichik.
Ñawpaqtaqa mana pipapas llakipayasqanmi karqankichik,
kunanmi ichaqa Diospa llakipayasqanña kachkankichik.

Diospa sirvientenkuna hina kawsanamanta

¹¹Kuyasqay wawqe-panillaykuna, llaqtaykichikmanta karupi *yachaqkunata hinam ruegakuykichik, amayá ruraychikchu aychaykichikpa mana allin munasqankunataqa, chaykunaqa guerrapi hinam kachkan almaykichikwan. ¹²Dios mana adoraqkunapa qayllanpipas allintayá kawsaychik, chaynapim hucha

ruraqmanta hina contraykichikpi rimachkaspancupas allin rurasqaykichikta qawaspanku Diosta alabanqaku cuenta mañaq kutimuptin.

¹³Señorninchikraykuyá kasukuychik runapa churasqan llapallan autoridadadu-nata, hatun autoridad kasqanraykuyá kasukuychiktaq reytapas. ¹⁴Kasukuychikyá paypa churasqan gobiernaqkunatapas, paykunaqa churasqa kachkan hucha ruraq-kunata castigananpaqmi hinaspa allin ruraqkunata alabananpaqmi. ¹⁵Diosqa munachkan allin ruranaykichiktam chaynapi mana yuyayniyoq runakunapa mana yachaywan rimasqanta upallachinaykichikpaq.

¹⁶Kawsaychikqa libre kaq runakuna hinayá. Amataqyá libre kasqaykichikman hinaqa mana allinkunataqa ruraychikchu, aswanqa Diosta serviq runakuna hinayá kawsaychik. ¹⁷Respetaychik llapallanta, kuyaychik iñiqmasikichikkunata, manchakuychik Diosta, respetaychiktaq reytapas.

Ñakarisqanwanqa imamatam Cristo yachachiwasqanchikmanta

¹⁸Sirvientekuna, kasukuychik respetowan patronnikichikta, amataq paciencia-yoq allin runa kaptillanchu aswanqa kasukuychikyá mana allin runa kaptinpas. ¹⁹Diospa munasqanta yachaspa mana kaqmanta ñakariyqa allinmi. ²⁰Ichapas mana allin rurasqaykichikmanta castigasqa kawaqchik ²¹Ima allinnmá chayta paciencia-wan ñakariyqa? Allin rurasqaykimanta pacienciawan ñakariymi ichaqa Diospa qayllanpiqa allinpuni. ²¹Chaypaqmi Diosqa qayasurqankichik, Cristopas ñoqanchik-raykum ñakarirqa chaynapi paypa ejemplonta qatinanchikpaq. ²²Payqa manam ima huchatapas rurraqachu nitaqmi pitapas engañarqachu. ²³Insultaptinkupas manam kutipakurqachu, ñakarichtinkupas manam amenazarqachu, payqa allin arreglo ruraq derechonpi Diospa makinmanmi churakurqa. ²⁴Cristom chakatasqa kaspan aparqa cuerponpi tukuy huchanchikkunata chaynapi huchanchikkunamanta wana-kuspa allinña kawsananchikpaq. Sanoyachisqa kanaykichikpaqmi heridasqa karqa. ²⁵Qamkunaqa karqankichik chullasqa ovejakuna hinam, kunanmi ichaqa Cristo-manña kutirkunkichik. Paymi allin michiq hina almaykichikta michichkan.

Casadokunapa imaynam kawsananmanta

3 ¹Warmikuna, qamkunapas qosaykichiktayá kasuychik, chaynapim Diospa palabranpi mana iñiq qosakunapas mana rimapayachkasqalla allin kaw-sasqaykichikwan iñikunqaku. ²Respetowan allin kawsasqaykichikta qawaspam iñikunqaku. ³Qamkunapa sumaq kaynikichikqa kachun amayá hawallaykichik-pichu, chukchaykichik ñaqchapakuyllapichu nitaq qorimanta alhajakunawan churakuyllapichu nitaq fino pachawan churakuyllapichu. ⁴Suma-sumaq kayni-kichikqa sonqoykichikmantayá lloqsimuchun, chayna hawkalla kawsakuspam sumaqllaña espirituyoq kankichik, chayna kawsakuyqa mana tukuq kasqanraykum Diospa allin qawasqan. ⁵Ñawpaq tiempokunapipas chaynam karqa Diosllapaqña kawsaq warmikunapa sumaq kayninqa, Diospi confiakuspam qosankuta kasuqku. ⁶Sarapas Abrahamtam kasurqa “señorniy” nispan. Qamkunapas allinta ruraspayki-chikqa paypa castan hinam kankichik, manam imatapas manchakunkichikchu.

⁷Qosakunapas warmikichikwanyá allinllata kawsaychik. Paykunataqa pakiq vasota hinayá cuidaychik Diospa favorinmanta herencia chaskiqmasikichik kas-qanrayku chaynapi mañakusqaykichikta Dios uyarinanpaq.

Allinta rurasqankurayku ñakariqkunamanta

⁸Qamkunaqa llapallaykichikyá kawsakuychik huk sonqolla, sientinakuspa, kuyanakuspa, llakipayanakuspa hinaspa humillakuspa. ⁹Amayá kutichinakuychikpas mana allinwankamachu nitaq insultowanchu, aswanqa bendecinakuychikyá. Diosqa qaya-surqankichik bendicionminta chaskinaykichikpaqmí. ¹⁰Chaynaqa:

Pipas vidanta kuyaq runaqa
hinaspa kusikuyta munaq runaqa
mana allintaqa amayá rimachunchu,
engañotaqa amayá rimachunchu.

¹¹ Mana allinta saqueruspaný
allinllataña rurachun.

Hawka kawsayta maskaspáný
chaynataña kawsachun.

¹² Señorqa cuidachkanmi allin ruraq runakunataqa.

Señorqa uyarinmi mañakusqankutaza.

Payqa mana allin ruraqkunapa contranpim kachkan.

¹³ ¿Yaqachum pipas imanasunkichikman allinllata rurachkaptikichikqa? ¹⁴Allin rurasqaykichikmanta ñakarispáqa mayna kusisqam kankichik, amayá manchakuychikchu pitapas nitaq hukmanyaychikchu. ¹⁵Aswanqa Señorninchik Cristo chuya kasqantayá sonqoykichikwan reqsikuychik, hinaspayá tuluy tiempo listolla kaychik imam crees-qaykichikmanta tapusuptikichik clarota contestakunaykichikpaq, chaytaqa ruraychik humillakuspayá hinaspa respetowanyá. ¹⁶Allin concienciayoqyá kawsakuychik chaynapi Cristoman iñisqaykichikrayku contraykichikpi kaqkuna rimasqankumanta huk punchaw penqakunankupaq. ¹⁷Dios munaptinqa allin rurasqaykichikmanta ñakariyqa allinmi, mana allin rurasqaykichikmanta ñakariyimi ichaqa mana allinchu.

¹⁸Cristopas chulla kutillatam ñakarirqa ñoqanchikpa huchanchikmanta. Payqa karqa mana huchayoqmi ichaqa mana allin runakunata Diosman pusawananchikpaqmí ñakarirqa. Aychapi wañukuchkas papas espiritu yanapakuyñinwanmi kawsarimurqa.

¹⁹Espiritu rispanmi willamurqa preso kaq espiritu kunamanpas. ²⁰Paykunam pacientiawan Dios suyachkaptinpas mana kasukurqakuchu buqueta Noey ruranankama. Buquepiqa pusaq runakunallam yakumanta salvakurqaku. ²¹Chay yakum rikchakun bautizakuna yakuman, chaywanmi ñoqanchikpas salvasqa kanchik. Bautismoqa manam cuerponchiktaqa limpianchu, chaywanqa Diostam mañakunchik conciencian-chikta limpiawananchikpaq, salvawanchikqa Jesucristopa kawsarimusqanwanmi.

²²Paymi wicherirqa hanaq pachaman hinaspm kachkan Diospa *alleqninpi, paytam kasukun angelkunapas, autoridadkunapas chaynataq atiyniyoqkunapas.

Yachay qowasqanchikman hina Diosta servinanchikmanta

4 ¹Cristom ñakarirqa cuerponpi, chaynam qamkunapas listo kanaykichik ñakari-naykichikpaq, pipas cuerponpi ñakariqqa dejarunñiam huchata. ²Huchataqa dejarun kawsanankama Diospa munasqanpi purispa runakunapa munasqanpiqa mañaña kawsananaqmi. ³Ñam achkataña huchallikurqankichik pasaq tiempokunapi Diospi mana iñiqkunapa munasqanta ruraspaykichik, chay tiempopiqa qamkunam kawsarqankichik mana controlakuspa, mana allin munaykunapi, tomakuykuna-

pi, fiesta ruraykunapi hinaspa leypa contranpi taytacha-mamacha adoraykunapi.

⁴Diospi mana iñiqkunam admirakunku mana allin rurayninkunapi manaña ruraysiptikichik chaymi qamkunamantaqa mana allintaña rimanku. ⁵Ichaqa cuentatam qonqaku wañuqkunapas hinaspa kawsaqkunapas juzganapanqa listo kaqman. ⁶Chaypaqmi wañusqakunamanpas allin noticiata willarqa chaynapi aychankupi runakuna hina juzgasqa kachkaspapas espirituman hinaqa Diospaqña kawsanankupaq.

⁷Tukuy imapa puchukaynimi hichpallaña kachkan, chaynaqa allinta piensarispayá ama qonqaspa Diosta mañakuychik. ⁸Tukuy imamantapas llalliriqtqaqa kuyanakuychikyá, kuyanakuyqa maynaña huchatapas chinkachinmi. ⁹Ama imamantapas rimaspayá wasikichkipipas samaykachinakuychik. ¹⁰Diospa qosusqaykichikman hinayá sapakama yanapanakuychik. Qamkunaqa kaychik Diospa hatun favorninkuna aypuq allin mayordomo hinayá. ¹¹Pipas rimaspasaq Diospa palabranman hinayá rimachun, pipas yanapaspasaq Diospa qosanman hinayá yanapachun, tukuy rurasqaykichikqa kachun Jesucristopi Dios alabasqa kananpaqyá. Diosqa atiyniyoq kasqanraykuyá alabasqa kachun wiña-wiñayapaq. Amen.

Iñiqkunapa ñakarinanmanta

¹²Kuyasqay wawqe-panillaykuna, sasachakuykuna hamusuptikichikqa amayá hukmanyachikchu ima mana allimpas kanman hinaqa. ¹³Aswanqa Cristopa ñakariqmasin kasqaykichikraykuyá kusikuychik chaynapi hanaq pachamanta suma-sumaq rikurimuqta qawaspa aswanraq kusikunaykichikpaq. ¹⁴Cristorayku insultasuptikichikqa mayna kusisqam kankichik sumaq kanchariq Diospa Espiritun qamkunapi kasqanrayku. ¹⁵Huk kaqnikichik ñakarispaqa amayá ñakarichun runa wañuchisqanmantachu, suwakus-qanmantachu nitaq mana allin rurasqanmantachu nitaq chaqwa rurasqanmantachu.

¹⁶Aswanqa pipas Cristopí iñisqanmanta ñakarispasaq ama penqakuspayá Diosta alabachun.

¹⁷Tiempom chayaramunña churinkunamanta qallarispa Dios juzganapanqa, ñoqanchikwan juicio qallariptinqa ñimaynaraq kanqa Diospa allin notician mana kasukuqkunaqa?

¹⁸Justo runapas ñakayta salvakuchkaptinqa ñimaynaraq kanqa Dios mana adoraq runapiwan huchasapaqa? ¹⁹Chaynaqa Diospa munasqanman hina ñakariqkunapas allintaña ruraspayá confiakuna unanchakuq Diospa makinman vidankuta churachun.

Iñiqkunapaq kamachikuykunamanta

5 ¹Kunanñataqmi rimapayamuni qamkuna ukupi kaq *ancianokunata, ñoqapas kani Jesucristopa ñakarisqankuna rikuq ancianom, chaymi ñoqapas paykunawan kuska yaykusaq rikurimuq achkiyman. ²Makikichikpi kaq Diospa ovejankunata-yá michiychik. Chaytaqa ruraychik Diospa munasqanman hinayá, amayá obligasqa hinachu nitaq qollqellaraykuchu. Llamkaychikqa tukuy sonqoykichikwanyá. ³Amayá michiychikqa munaychakuq hinachu, aswanqa ejemplonyá kaychik. ⁴Chaynapim mi-chiqkunapa kamachiqnin hamuptin chaskinkichik suma-sumaq mana tukuq premiota.

⁵Mozo-sipaskuna, qamkunapas *ancianokunatayá kasukuychik. Llapallayki-chikyá kasunakuychik humillakuspa, Bibliam nin:

Diosqa hatun tukuqkunapa contranpim kachkan
ichaqa favorecenmi humildekunataqa.

⁶Diospa atiyniyoq makinmanyá humillakuychik tiempo chayamuptin ha-tunchasunaykichikpaq. ⁷Tukuy afannikichiktaqa Diosmanyá qoychik, paymi qamkunamanta nanachikuqqa.

⁸Listollayá rikchaychik, enemigoykichik diabloqa yarqasqa leon hinam muyuriqnikichikpi purichkan pitapas millpurunanpaq. ⁹Paypa contranpiyá qaqa hina sayaychik iñiynikichikpi, yachasqaykichikpi hinapas kay pachapi iñiqmasikichikkunapas chaynallatapunim ñakarichkanku. ¹⁰Pisi tiempollapas chaykunata ñakariruptikichikmi kikin Dios rurasunkichik mana huchayoqta, qaqa hina sayaqta, kallpayoqta hinaspa allin takyaqta. Tukuy imapi favorecewaqninchik Diosmi Cristontakama qayaykuwanchik wiña-wiñaypaq achkirichkaq herenciata chaskinanchikpaq. ¹¹Diostayá atiyniyoq kasqanrayku alabasun wiña-wiñaypaq. Amen.

Cartapa tukuynimanta

¹²Confianza wawqenchik Silvanopa yanapakuyninwanmi asllatasqay qellqa-muykichik, kallpanchamuspaymi Diospa cheqap favornimanta willamuykichik chaypi qaqa hina sayanaykichikpaq.

¹³Babilonia llaqtapi kaq qamkuna hina Diospa akllasqankunam salu-daykamusunkichik, saludaykamusunkichiktaqmi iñichisqay Marcospas.

¹⁴Llapallaykichikyá rimaykanakuychik kuyakuywan abrazanakuykuspa. Cristopi llapallan iñiqkunaqa hawkallayá kawsakuychik.

APOSTOL PEDROPA ISKAY KAQ CARTAN

Pedrom kay iskay kaq cartanta qellqarqa llapallan iñiqkunaman. Iñiqkuna ukupim achkallaña rikurirurqa mana allin yachachikuqkuna. Pantaykunata yachachisqanraykum iñiqkunapas mana allintaña kawsachkarqaku, chayraykum Pedro paykunata kallpancharar Señorpa yachachikuyininman hina takyanankupaq. Chay wakin pantachikuqkunam nichkarqaku Señor Jesucristopa kutimuyininqa mana cheqapchu kasqanta. “Unay watakunaña pasaruchkaptinpas ćmaytaq payqa kutimunraqchu?” nispanku.

Kay cartaqa kimsa parteman rakisqam kanman:

Punta kaq partem willakun iñiqkunapa imaynam kawsanankumanta hinaspa Cristopa kanchariyininmantawan Bibliapa willakusqanmanta (1).

Iskay kaq parteñataqmi willakun pantachikuqkunapa contranpi Pedropo rimasqanmanta (2).

Kimsa kaq parteñataqmi willakun Señor Jesucristopa kutimunanmanta (3). Señorpa una-muyninqa manam yanqachu. Diosmi munan llapallan runakuna payman kutirikunankuta.

Cartapa gallariyininmanta

1 ¹Jesucristopa serviqnin hinaspa *apostolnin ñoqa Simon Pedrom kay cartata apachimuykichik ñoqayku hina iñispa preciyoq salvacion chaskiqkunaman. Chaytaqa chaskirqanchik Diosninchik hinaspa salvaqninchik Jesucristo allin ruraq kasqanraykum. ²Diosyá ancha-anchata favorecesuspaykichik hawkallata kawsachisunkichik paytawan hinaspa Señorninchik Jesusta reqsisqaykichikrayku.

Iñiqkunaqa imaynam kananmanta

³Diosmi atiyninwan tukuy ima necesitasqanchikta qowarqanchik kawsananchik-paq hinaspa payta servinanchikpaq. Chaytaqa qowarqanchik achkiriyninpiwan sumaq sonqo kayninwan qayawaqninchikta reqsichiwaspanchikmi. ⁴Achkiriyninpiwan sumaq sonqo kayninwanmi qowarqanchik hatun valorniyoq promesankunata chaynapi Dioswan huklla kananchikpaq hinaspa kay pachapi mana allin ruray munasqanchikmanta ayqenanchikpaq. ⁵Chayraykuyá iñispaqa kallpanchakuychik allin sonqoyoq kanaykichikpaq. Allin sonqoyoq karuspañataqyá kallpanchakuychik aswan yachayniyoq kanaykichikpaq. ⁶Yachayniyoq karuspañataqyá kallpanchakuychik controlakuq kanaykipaq, controlakuq kaspañataqyá pacienciakuychik, pacienciakuspañataq Diosta serviyachik. ⁷Diosta servispañataq wawqe-panintin sientinakuychik, sientenakuspañataq kuyakuq kaychik.

⁸Sichu aswan-aswan kaykunata ruraptikichikqa vidaykichikqa manam yan-qapaqchu kanqa, manataqmi yanqapaqtacha Señorninchik Jesucristotapas reqsirqankichik. ⁹Mana kaykuna ruraqmí ichaqa kachkan ñawsa hina mana ancha ri-

kukuq, payqa qonqarunmi ñawpaq huchankunamanta Jesucristopa mayllasqantapas.

¹⁰Wawqe-panillaykuna, Diospuni qayasuchkaptikichikqa hinaspa akllasuptikichikqa qaqa hina sayanaykichikpaqyá kallpanchakuychik. Chaynata ruraspaykichikqa manam haykapipas urmankichikchu. ¹¹Chaynapim salvakuq Señorninchik Jesucristo-pa wiña-wiñayapaq munaychakusqanman kusikuylawanña yaykunkichik.

¹²Chayraykum chaykunataqa yuyachichkasqaykichik yachachkaptikichikpas hinaspa cheqappi qaqa hina sayachkaptikichikpas. ¹³Allinpaqmí creeni kawsachkaspayraq kaykunamanta yuyariyakachiyta. ¹⁴Señorninchik Jesucristom niykuwanña chaylla wañukunaymanta. ¹⁵Atisqaytam rurasaq wañukuptiyas kaykunamanta yuyanaykichikpaq.

Cristopa kanchariynin rikusqaykumanta

¹⁶Manam cuentota hinachu yachachisqaykiku Señorninchik Jesucristopa atiyninmantawan hamunanmantawa, kikiykupunim rikurqaniku kancharichkaq hatun kayninta. ¹⁷Dios Taytam payta hatunchaspan achkirichirqa hinaptinmi sumaqllaña hanaq pachamanta rimamurqa:

—Paymi kuyasqay Churiy, payraykum kusisqa kachkani —nispa.

¹⁸Ñoqaykupunim uyarirqaniku hanaq pachamanta nimusqanta, chaytaqa uya-rirqaniku Diospa akllasqan orqopi Señorwan kachkaspaykum.

¹⁹Kay uyarisqaykumantapas aswan hapipakunaraqmi kapuwachkanchik Diosmanta willakuqkunapa qellqasqanqa. Allintam rurankichik chay qellqasqankuta tutayaypi ratachkaq lamparata hina sumaqta qawaspaykichikqa, chaynatamá rurankichik Jesucristo achikyaq lucero hina sonqoykichikta kancharimunankama. ²⁰Puntataqa kaytayá yachaychik: Diosmanta willakuqkunaqa qellqarqa manam kikinkupa entiendesqaman hinallachu ²¹Paykunaqa qellqarqa manataqmi runapa munasqanman hinallachu, aswanqa Chuya Espiritu guiasqanman hinam Diosmanta rimarqaku.

Llulla yachachikuqkunamanta

(Judas 4-13)

2 ¹Israel runakuna ukupiqa karqam llullakuspa Diosmanta willakuqkunapas, chaynam qamkuna ukupipas kanqa llulla yachachikuqkuna. Paykunam mana musyayllata yachachinqa llulla yachachikuykunata salvaqnin Señortapas negaspanku. Chayqa kanqa kikillanku apurawman chinkanankupaqmi. ²Achkam qatinqaku paykunapa qanra vidanta, paykunarykum runakunapas rimanqaku cheqap ñanpa contranpi. ³Qollqeta kuyaruspam llullakunata yachachisunkichik, aswanqa ñawpaq-mantaraqmi paykunaqa sentenciasqa kachkanku, paykunaqa chayllam chinkarunqa.

⁴Diosqa manam pampacharqachu huchallikuq angelkunatapas, paykunataqa infiernoman wischuykuspanmi juicio punchawkama saqerurqa tutayaypi cadenas-qata. ⁵Diosqa manataqmi pampacharqachu ñawpaq runakunatapas, sinchi paratam kachaykamurqa Dios mana adoraq runakunaman hinaspm salvacionmanta willakuq Noeytawan qanchis runakunallata salvarqa. ⁶Diosqa chinkarachirqataqmi Sodoma Gomorra llaqtakunatapas uchpayanankama kañaspa chaynapi Dios mana adoraqkuna qepa punchawkunapi manchakunankupaq. ⁷Allin ruraq Lot sutyoq runatam ichaqa librarqa, payqa mana allin runakunapa qanra vidanta qawaspan-mi anchata llakikurqa. ⁸Sapa punchawmi chay allin ruraqkunaqa paykunawan *yacharqa chaymi mana allin rurasqankuta qawaspan hinaspa uyarispan sonqonpi

llakikurqa. ⁹Señorqa yachanmi, sasachakuykunamanta serviqninkuna libraytaqa, mana allin runakunatañataqmi ñakarichisparaq juicio punchawpaq waqaychanqa.

¹⁰Diosqa aswanraqmí castiganqa aychanpa munasqanpi hinaspá qanra vida-pi purikunataqa. Chayna runakunaqa atiyniyoqkunatapas despreciankuraqmi. Hatun tukusparaqmi munasqallanpi purikunku. Manam manchakunkuchu hanaq pachapi kaqkuna insultaytapas. ¹¹Angelkunapunipas Señorpa qayllanpim chayna runakunataqa mana kaminkuchu kallpasapa hinaspá atiyniyoq kachkaspancupas.

¹²Chayna runakunaqa animalkuna hina mana yuyayniyoqmi kawsachkanku, nacencupas wañuchisqa kanankupaqmi. Kaminkupas mana yachasqankutam, wañunqakuñataqmi animalkuna hina. ¹³Pitapas ñakarichisqankuman hinam paykunaqa ñakarinqaku. Ratollapaq kusikusqankumantam kusisqapaq hapikunku. Paykunaqa fiestakunapi hinaspá kusikuykunapi compañasuspaykichikpas penqay-paq qanra runakunam.

¹⁴Warmita qawaspakuqa munapayankupunim, mana saksaytam huchallikunku. Iñiyninpi mana takyaqkunatam huchaman urmaykachinku, tukuy imatapas munapayaspam ñakasqa kachkanku. ¹⁵Allin kawsakuya dejaruspankum pantayipiña purichkanku, Bosorpa churin willakuq Balaampa rurasqantañam qatichkanku, paymi qollqe ganaya munarqa mana allinta ruraspan. ¹⁶Mana rimaq asnom runa hina rimaspan huchanmanta anyarqa hinaspam harkarqa loco hina rurananmanta.

¹⁷Chayna runakunaqa kachkan mana yakuyoq pukyu hinam hinaspá wayrapa apasqan puyukuna hinam, paykunaqa sinchi tutayaypaqñam kachkanku.

¹⁸Rimankupas yanqakunatam, aychapa munasqan qanra vidamanmi aysanku huchanmanta chayllaraq ayqekuqkunatapas. ¹⁹Libre kaytam prometenku kikinkupuni mana allinkunapa sirvienten kachkaspancupas, runaqrariki munaychakuqniña sirvientenmi. ²⁰Salvaqnninchik Señor Jesucristota reqsichkaspa hinaspá kay pachapa qanra kayninkunamanta wanakuchkaspa pipas kasqallan wichiqqha hinaspá chaykunawan vencechikuqqa ñawpaq kasqanmantapas peormi. ²¹Paykunapaqa aswan allinqa kanman karqa Diospa chaskisqan kanankupaq ñanta mana reqsiyinkum reqsichkaspaña chuya kamachikuymanta qepaman kutinankumantaa. ²²Paykunapim cumplikurun huk kaqninpa kayna nisqan:

—Allgom kutichisqanta kaqlamanta mikurun, bañasqa kuchiñataqmi mitipi ochparun.

Señorpa kutimunanmanta

3 ¹Kuyasqay wawqe-panillaykuna, kaywanqa iskay cartatañam apachimuykichik, kay cartakunawanmi rikcharichimuchkaykichik allin piensaq kanaykichikpaq.

²Yuyariychikyá Diosmanta ñawpaq willakuqkunapa nisusqaykichikta hinaspá salvaq-ninchik Señorpa kamachikuyninmanta *apostolkunapa yachachisusqaykichikta.

³Tukuymanta llaliqtaqa kaytayá yachaychik: Qepa punchawkunatam hamunqa burlakuqkuna hinaspam burlakuspa munasqallankupi purinqaku. ⁴Paykunam ninqaku:

—Cristom hamunanpaq prometekurqa ¿maytaq hamunchu? Abuelonchikkuna-napa wañukusqanmantaraqmi tukuy imapas hina kaqla kachkan, chaynaqa kachkan kay pachata unanchay qallarisqanmantaraqmi —nispa.

⁵Paykunaqa manam yachayta munankuchu cielokunaqa ñawpaq tiempomantaraq kasqantapas nitaq Diospa rimarisqallanwan kay pachaqa yakumanta

rikurimusqantapas hinaspa yakuwantaq rurasqa kasqantapas.⁶ Sinchi parawanmi kay pachaqa chinkachisqa karqa.⁷ Kunan kaq cielokunatawan kay pachataqa Diospa rimarisqanmi waqaychachkan ninapaq, chay ninapim juicio punchawpi huchasapa runakunapas rupanqa.

⁸Kuyasqay wawqe-panillaykuna, ichaqa kaytaqa amayá qonqaychikchu: Señor paqqa waranqa watam huk punchaw hinalla, huk punchawñataqmí waranqa wata hina.⁹ Señorqa manam wakinkunapa nisqanpi hinachu demorachkan promesan cumpliytaqa, payqa pacienciawanmi suyasuchkankichik mayqannikichikpas mana chinkarunaykichikta munaspan, payqa munachkan huchamanta wanakus-paykichik payman llapallaykichik kutirikunaykichiktam.

¹⁰Señorqa hamunqa tutallan suwa hamuchkaq hinam, chay punchawmi cielokuna tukunqa hatun qapariywan, cielopi kaqkunapas kañasqam kanqa hinaptinmi kay pachapas tukuy imantin chinkanqa.

¹¹Tukuy kaqkunapas chayna chinkanan kachkaptinqa imayna chuya sonqom Diosta servispa kawsanaykichik!¹²Diospa punchawnin chayamunantayá suyay-chik: “Utzayman hamuy” nispa. Chay punchawmi cielokuna ninawan kañasqa kanqa, tukuy imapas rupaywanmi chullunqa.¹³Ñoqanchikmi ichaqa suyachkan-chik Diospa prometewasqanchik mosoq cielokunatawan mosoq allpata, chaypim ichaqa tukuy imapas allin arregloman hina rurasqa kanqa.

¹⁴Kuyasqay wawqe-panillaykuna, kaykunata suyachkaspaqa mana huchayoqñayá hinaspa mana culpayoqñayá kawsaychik hawkayapi Dios tarimusunaykichikpaq.

¹⁵Amayá qonqaychikchu, Señorqa pacienciawanchik salvawananchikpaqmi. Chaynatam kuyasqa wawqenchik Pablopas qellqamusurqankichik Diospa yachay qosqanman hina.

¹⁶Llapallan cartankunapim chaykunamantaqa rimarirqa wakinkunaqa sasa entiendena kachkaptinpas. Chaykunamat pisi yachayniyoqkunawan iniyinipi mana takyaqkuna qe-wirunku, Bibliapi wakin kaqkunatapas qewirunkum kikillanku chinkarunankupaq.

¹⁷Kuyasqay wawqe-panillaykuna, ñawpaqmantaraq kaykunata yachachkaspaqa cuidakuychikyá mana allin runakuna pantachisunaykichikmanta chaynapi qaja hina sayachkaspaqa ama wichiykunaykichikpaq.¹⁸Aswanqa salvaqninchik Señor Jesucristopa favorninipi wiñaspayá aswan-aswan payta reqsiychik. iPaytayá alabasun kunanmanta wiña-wiñaykama! Amen.

APOSTOL JUANPA PUNTA KAQ CARTAN

Kay cartapa hatun yachachikuyninqa kuyakuyumi. Chay kuyakuytaqa Dios reqsiqkunallam qawa-chikun “Diosqa kuyakuq kasqanrayku.” Runamasin kuyaqllam cheqaptapunipas reqsin Diostaqa.

Kay cartaqa soqta parteman rakisqam kanman:

Punta kaq partem willakun Diospa achkiyinipi purinamanta (1).

Iskay kaq parteñataqmi willakun Cristoqa allinninchikpi rimasqanmanta, mosoq kama-chikumanta hinaspa Cristopa contranpi kaqmanta (2).

Kimsa kaq parteñataqmi willakun Diospa churinkunaqa imaynam kawsanamanta, lliw kuyanakunamanta hinaspa manaña manchakunamanta (3).

Tawa kaq parteñataqmi willakun Cristopa contranpi kaq espiritumanta (4:1-6).

Pichqa kaq parteñataqmi willakun Diosqa kuyakuqllaña kasqanmanta (4:7-21).

Soqta kaq parteñataqmi willakun Cristoman iñiqkunaqa tukuy imapi vencenankumanta hinaspa tukupay consejokunamanta (5).

Kawsay qokuq Simimanta

1 ¹Tukuy imapas manaraq unanchasqa kachkaptinja karqañam kawsay qokuq Semicha. Paytam ñoqaykupuni uyarirqaniku, rikurqaniku hinaspa llapcharqa-niku. ²Paymá reqsichiwarqaku wiñay kawsayta hinaptinmi rikusqaykumanta testigo kaspa qamkunamanpas willamuykiku wiñay kawsakuymanta. Kay wiñay kawsayqa Dios Taytawanmi karqa hinaspm ñoqaykuman rikuriyuwarqaku. ³Chayna rikus-qaykuta, uyarisqaykutam willamuykiku chaynapi qamkunapas ñoqaykuwan huklla kanaykichikpaq. Ñoqaykuqariki hukllam kachkaniku Dios Taytawan hinaspa Churin Jesucristowan. ⁴Cheqaptapuni kusikunanchikpaqmi kaykunataqa qellqamuykiku.

Diosqa achkiy kasqanmanta

⁵Qamkunamanmi willamuykiku Jesucristopa yachachiwasqankuta: Diosqa achkiy kasqanraykum paypiqa tutayayqa mana kanchu. ⁶“Dioswanqa hukllam kachkani” nichkaspapas tutayaypiraq kawsaspanchikqa llullakuchkanchikmi, manam cheqapman hinachu rurachkanchik. ⁷Diosninchik hina achkiypi pu-riispam ichaqa llapallanchik huklla kachkanchik, Diospa Churin Jesucristopa yawarninñataqmi llapallan huchanchikmanta mayllawanchik.

⁸“Manam ñoqaqa huchayoqchu kani” nispaqa, kikinchikmi engañakuchkanchik, Diospa cheqap yachachikuyninqa manaraqmi ñoqanchikpichu kachkan. ⁹Payman huchanchikkunata willakuptinchikqa, paymi mana engañakuq hinaspa allin ruraq kasqanrayku pampachawanchik hinaspm tukuy mana allin rurasqanchikmanta

mayllawanchik.¹⁰ Aswanqa: “Manam huchallikurqanichu” nispanchikqa Diostam llu-llapaq hapichkanchik. Diospa nisqankunaqa manaraqmi ñoqanchikpichu kachkan.

Abogadonchikqa Cristopuni kasqanmanta

2 ¹Churillaykuna, kaykunatam nimuykichik ama huchallikunaykichikpaq. Pipas huchallikuruptinqa Dios Taytanchikpa ñawpaqninpi rimarinanpaq-mi kapuwachkanchik abogadonchik, payqa allin ruraq Jesucristom. ²Paymi huchanchikrayku piñakuyninta amachananaq wañurqa, manataqmi ñoqallanchikpaqtacchu aswanqa kay pachapi llapallan runakunapaqwammi.

³Kamachikuyinkunkata kasukuspam yachanchik Dios reqsisqanchiktaqa. ⁴Pipas: “Ñoqqaq reqsinim Diosta” nichkaspa, kamachikuyinkunkata mana kasukuspanqa llullakuchkanmi, Diospa cheqap yachachikuyninga manaraqmi paypichu kachkan. ⁵Diospa nisqankunata kasukuqmi ichaqa cheqaptapunipas paytaqa kuyan, chaywanmi yachanchik Dioswanqa hukllaña kasqanchikta. ⁶“Dioswanmi hukllaña kachkani” niqqa Jesucristopa kawsasqanman hinam kawsanan.

Mosoq kamachikuymanta

⁷Kuyasqallaykuna, qellqamuchkaykichikqa manam mosoq kamachikuytachu, aswanqa ñawpaqmantaraq hatallisqaykichik kamachikuylatam. Chay kamachikuyqa ñawpaqmantaraq Diospa palabran uyarisqallaykichikmi. ⁸Cristopi hinasp qamkunapi cheqap kaptinpas kay qellqamusqayqa mosoq kamachikuymi, tutayay chinkaptinmi cheqap achkiyña rikurimuchkan.

⁹“Achkiyipim purichkan” nichkaspa runamasinta cheqniq runaqa tutayapiroaqmi purichkan. ¹⁰Runamasinta kuyaqmi ichaqa achkiypi purichkan, payqa manam runamasintaqa imawanpas huchallichinmanchu. ¹¹“Wawqenta cheqniq runaqa tutayapiroaqmi purichkan, payqa manam yachanchu mayman risqantapas huchankuna ñawsayarachisqanrayku.”

¹² Churillaykuna, kaykunataqa qellqamuchkaykichik

Jesucristoraykulla huchaykichikmanta Diospa
pampachasqan kaptikichikmi.

¹³ Tayta-mamakuna, kaykunataqa qellqamuchkaykichik
qallariyninmantapuni kaqta reqsiptikichikmi.

Mozo-sipaskuna, qamkunamanmi qellqamuchkaykichik
diablop tentasusqaykichikta mana kasuspa vencerusqaykichikrayku.
Warmakuna, qamkunamanmi qellqamuchkaykichik
Dios Taytanchikta reqsisqaykichikrayku.

¹⁴ Tayta-mamakuna, kaykunataqa qellqamuchkaykichik
qallariyninmantapuni kaqta reqsiptikichikmi.

Mozo-sipaskuna qamkunamanmi qellqamuchkaykichik
qaqa hina sayaspaykichik diablop tentasusqaykichikta
mana kasuspa vencerusqaykichikrayku
hinasp tukuy sonqoykichikwan Diospa palabranta
chaskisqaykichikrayku.

¹⁵ Amayá kuyaychikchu kay pachapi mana allin ruraykunataqa nitaq kay pachapi mana allin kaqkunatapas, chaykunata kuyaqqa manam kuyanchu Dios Taytataqa. ¹⁶Manam Dios Taytamantachu kay pachapi mana allin ruraykunaqa.

Kay pachapi mana allin kaqkunamantam rikurimun aychapa munapayayninkunaqa, ñawipa munarusqankunaqa hinaspas tukuy imamanta hatunchakuykunaqa.
¹⁷Kay pachapi mana allin ruraykunawan mana allin munaykunaqa tukuruqlam, Diospa munasqanman hina ruraqmi ichaqa wiñaypaq takyanqa.

Anticristomanta

¹⁸Wawqe-panillaykuna, ñam tukupay tiempopiña kachkanchik. Anticristopa hamunnmantam uyariqankichik, chaynam kunan rikuriramun achkallaña anticristokuna, chayraykum yachanchik tukupay tiempoña kasqanta. ¹⁹Paykunaqa ñoqanchikwanraqmikarqaku, cheqap rimaypiqa manam ñoqanchikwanchu karqaku. Sichum cheqaptapuni iñiqmasinchik kanman karqa hinaspasa manach rakikuwachwanchu karqa. Aswanqa kaykuna pasakuptinmi yachanchik mana llapallanchu wawqe-paninchik kasqanta.

²⁰Qamkunamanmi ichaqa Cristo qosurqankichik Chuya Espirituta, chaymi tukuy chaykunataqa yachankichik. ²¹Qellqamuchkaykichikqa cheqap kaqkunata yachaptikichikmi, manamá mana reqsisqaykichikraykuchu, yachasqanchikpi hinapas cheqap kaqmantaqa manam llullaqa kamunmanchu.

²²¿Pimá llullaqa? “Jesusqa manam Cristochu” niqmi llullaqa. Payqariki anticristom, payqa neganmi Dios Taytatapas chaynataq churin Jesucristotapas. ²³“Jesucristoqa manam Diospa Churinchu” niq runapa sonqonpiqa manam Dios Taytapas kanchu. “Jesucristoqa Diospa Churinmi” niqkunapa sonqonpim ichaqa Dios Taytapas kachkan.

²⁴Chaynaqa ñawpaqmantapuni uyarisqaykichik Diospa palabrantayá sonqoykichikpi takyachiyachik. Sichum ñawpaqmantapuni uyarisqaykichikkunata sonqoykichikpi takyachispaykichikqa qamkunapas takyankichikmi Diospa Churin Jesucristopí hinaspa Dios Taytapi. ²⁵Paymi prometewarqanchik wiñay kawsayta.

²⁶Qellqamuchkaykichikqa chay engañay munaqnikichikkunamantam. ²⁷Qamkunapim kachkan Jesucristopá qosusqaykichik Chuya Espiritu chaymi mana necesitankichikchu runakuna yachachisunaykichikta. Chuya Espiritupa yachachikuyininman hinayá Cristopí takyayachik.

²⁸Churillaykuna, kunanqa Jesucristopiyá takyayachik chaynapi pay rikurimuptin ñawpaqninpi ama penqapakunanchikpaq. ²⁹Mana huchayoq kasqanta yachaspaykichikqa yachaytam debenkichik pipas allin ruraqqa Diospa churinña kasqantapas.

Diospa churinkuna hina kawsanamanta

3 ¹Yuyaymanaychik, mayna-maynatam Dios Taytaqa kuyawanchik: “Churiy-kunañam kankichik” nispa niwananchikpaqqqa. Arí, chaynamá kanchik. Kay pachapi runakunañataqmi Diosta mana reqsispanku mana yachankuchu paypa churin kasqanchikta. ²Kuyasqallaykuna, Diospa churinñam kanchik, aswanqa manaraqmi yachanchikchu imaynam kananchikmantaqa. Yachanchikmi ichaqa Jesucristo rikurimuptin payman rikchakuq kananchikta, paytamá rikuykusun imaynam kasqanman hina. ³Pipas paypi confiakuspan kay suyaqqa huchankunamantam wanakun Jesucristo hina mana huchayoq kayta munaspan.

⁴Huchallikuq runaqa manam kasukunchu Diospa leynintaqa, huchaqa Diospa leyninpa contranmi. ⁵Yachasqaykichikpi hinapas Jesucristoqa kay pachamanqa hamurqa huchanchikta qechunanpaqmi, payqa mana huchayoqmi karqa. ⁶Pipas paypi takyaqqqa manam hucha ñanpiñachu purichkan, pipas hucha ñanllapi puriqmi ichaqa paytaqa mana rikurqachu nitaq reqsirqachu. ⁷Churillaykuna, amayá piwanpas enga-

ñachikuychikchu, pipas allin ruraqqa Jesucristo hina allinmi.⁸ Pipas hucha ñanllapi puriqa diablopam. Arí, diaboloqa qallariyinmantapunim huchallikun. Diospa Churinka rikurimurqa diablopa rurasqankunamanta libraykuwananchikpaqmí.

⁹Diospaqña mosoqmanta naceqkunaqa manam hucha ñanpiñachu purinchik. Diospa churinña kasqanchikraykum huchapiqa manaña kawsachwanchu.¹⁰Suti reqsiyllum Diospa churinkunaqa, suti reqsiyllum diablopa churinkunapas. Allin-kunata mana ruraqqa otaq runamasinta mana kuyaqqa manam Diospa churinchu.

Kuyanakunanchikmanta

¹¹“Kuyanakuychik” niqtam ñawpaqmantapuni uyarirqankichik.¹² Amayá waw-
qen wañurachiq Cain hinachu kaychikqa. Payqariki diablopa runanmi karqa.
¿Imanasqamá wañurachirqa? Payqa wañurachirqa rurasqankuna mana allin
kasqanraykum, wawqenpa rurasqanñataqmi allin karqa.

¹³Wawqe-panillaykuna, amayá hukmanyachikchu kay pachapi mana allin ruraq-
kuna cheqnisuptikichikqa.¹⁴Ñoqanchikqa wañuymantam kawsaymanña pasarunchik,
chaytaqa yachanchik runamasinchikkunata kuyaspanchikmi. Runamasinta mana
kuyaqqa wañusqaraqmi kachkan.¹⁵Pipas runamasin cheqniqqa runa wañuchiqmi.
Yachasqanchikpi hinapas runamasin wañuchiqqa manaraqmi wiñay kawsayniyoq-
raqchu.¹⁶Ñoqanchikrayku Jesucristopa wañusqanwanmi yachanchik imam cheqap
kuyakuy kasqanta, chaynam ñoqanchikpas runamasinchikrayku wañunanchik.
¹⁷Pipas kapuqniyoq kachkaspan runamasinta qawakunman imamantapas muchuq-
ta hinaspa mana llakipayarispanga ćyaqachum Diosta kuyanman?¹⁸Churillaykuna,
amayá simillawanchu kuyanakusunchikqa, aswanqa cheqaptapuni ruraspayá.

Diosllamanña hapipakunamanta

¹⁹Kaynatam yachanchik cheqap kaqpi kasqanchikta chaymi paypa ñawpaqninpi
confianzallawanña kasunchik.²⁰Conciencianchik acusawachkaptinchikqa mayna-
taraqcha Diosninchikqa acusawasun, payqa lliwtam yachan.²¹Kuyasqallaykuna,
conciencianchik mana acusawaptinchikqa Diosninchikpa qayllaniqa manam
manchakunchikchu.²²Payñataqmi tukuy ima mañakusqanchikta qowasunchik,
payqa qowasunchik kamachikuyninkunata kasukuspa paypa munasqanta ruras-
qanchikraykum.²³Kamachiwanchikqa Churin Jesucristoman iñinanchikpaqmí
hinaspa kuyanakunanchikpaqmí.²⁴Kamachikuyninkunata kasukuq runaqa
Diospim takyachkan, Diospas paypitaqmi takyachkan. Qowasqanchik Espiritupa
yanapakuyninwanmi yachanchik payqa ñoqanchikpi takyasqanta.

Anticristopa espiritunmanta

4 ¹Kuyasqallaykuna, amayá “Diospa yachachisqanmi kani” niqkunataqa llapa-
llantachu creeychik, aswanqa allintayá pruebaychik Diospa otaq *Satanaspa
yachachisqan kasqanta yachanaykichikpaq. Achkallañam kay pachapi rikurimuchkan-
ku “Diosmanta willakuqmi kani” niq llulla runakuna.²Kaynapim reqsinkichik Diospa
Espiritunwan kaq runataqa: “Jesucristom kay pachaman hamuspan cheqap runa
karqa” nispa niqkunam Diospa Espiritunpa yachachisqanqa kachkanku.³Jesucristota
mana chaynapaq chaskiqqa manam Diospa Espiritunpa yachachisqanchu kachkan,
payqa kachkan anticristopa espiritunpa yachachisqanmi. Qamkunaqa ñam uyarirqan-
chikña anticristopa hamunanmantaqa, arí, payqa ñam kay pachapiña kachkan.

⁴Churillaykuna, qamkunaqa Diospam kankichik, ñam vencerunkichiñka chay llullakuqkunataqa qamkunawan kaq llumpay atiyniyoq kasqanrayku, kay pachapi munaychakuq ^{*Satanasqa pisi atiyniyoqlam.} ⁵Paykunaqa kay pachallamanta kasqankuraykum kay pachapi kaqkunallamanta rimanku, paykunataqa uyarinpas kay pachapi kaqmasillankum. ⁶Ñoqanchikmi ichaq Diosmanta kanchik, chaymi Diosta reqsiqqa uyariwanchik, Diosta mana reqsiqmi ichaq mana uyariwanchikchu. Chaynatamá reqsichwanchik cheqap espirituqa hinaspas pantachikuq espirituataqa.

Diosqa kuyakuq kasqanmanta

⁷Kuyasqallaykuna, kuyanakunanchikmi kuyanakuyqa Diosmanta kasqanrayku. Kuyakuqqa Diospa churinmi, payqa Diostam reqsin. ⁸Mana kuyakuqqa Diostam mana reqsinchu, Diosqariki kuyakuqlañam. ⁹Diosninchikmi sapallan Churinta kay pachaman kachamurqa payrayku wiñay kawsayniyoq kananchikpaq, chaynatamá Diosninchikqa kuyawasqanchikta qawachiwarqanchik. ¹⁰Kaymá chay kuyakuyqa: Manam ñoqanchikchu Diostaqa kuyarqanchik aswanqa paymi ñoqanchikta kuyawaspanchik Churinta kachamurqa huchanchikrayku piñakuyninta amachaq kananpaq.

¹¹Kuyasqallaykuna, sichum chaynata Diosninchik kuyawachkaptinchikqa ñoqanchikpas kuyanakuytam debenchik. ¹²Diostaqa haykapipas manam pipas rikurqachu, sichum kuyanakuptinchikqa Diosqa ñoqanchikpim takyachkan chaymi Dios hina kuyakuq kanchik. ¹³Espiritunta qowasqanchikraykum yachanchik Diospi takyasqanchikta chaynataq paypas ñoqanchikpi takyasqanta. ¹⁴Ñoqaykum rikurqaniku hinaspam willakuniku runakunata salvananpaq Churinta Dios Tayta kachamusqanmanta. ¹⁵“Jesucristoqa Diospa Churinmi” nispa reqsikuqkunapim Diosqa takyachkan, paykunapas Diospimá takyachkan. ¹⁶Yachaspanchikmi hapi-pakuchkanchikña Diospa kuyawasqanchikmanqa.

Diosqariki kuyakuqlañam chaymi kuyakuypi takaqqa Diospi takyachkan, Diospas paypitaqmi takyachkan. ¹⁷Dios hina kuyakuqña kaspachikmi juicio punchawpiqa manaña imamantapas manchakusunchu. Kay pachapiqa kaw-sachkanchik Jesucristo hinam. ¹⁸Cheqap kuyakuq kaspaga manam imatapas manchakunachu, cheqap kuyakuyqa chinkachinmi manchakuytaqa. Manchakuya castigotam apamuchkan. Manchakuqqa manaraqmi Dios hina kuyakuqraqchu.

¹⁹Diostaqa kuyanchik paypuni puntata kuyawasqanchikraykum. ²⁰Pipas runamasinta cheqnichkaspan “Diostaqa kuyanim” niqqa llullam. Rikuchkasqan runamasinta mana kuyaspaga zimaynataq mana rikusqan Diostaqa kuyanman? ²¹Jesucristom kamachiwarqanchik:

—Diosta kuyaqqqa runamasintapas kuyachunyá —nispa.

Kay pachapi mana allin kaqkuna vencenamanta

5 ¹“Jesusqa Cristom” nispa reqsikuqkunaqa Diospa churinñam, Taytata pipas kuyaqqqa taytapa churinkunatapas kuyanmi. ²Diosta kuyaspanchik-qa kamachiwasqanchiktapas kasukunchikmi, chaywanmi yachanchik Diospa churinkunatapas kuyasqanchikta. ³Diosta kuyaspanchikqa kamachikuyinkunatapas kasukunchikmi, kamachikuyinkunaqa manam llumpay sasachu. ⁴Diospa churinkunaqa vencerunñam kay pachapi mana allin kaqkunataqa. Cristoman ha-pipakuspallam vencerunchik kay pachapi mana allin kaqkunata. ⁵Jesusqa Diospa Churin kasqanta reqsikuqlam vencerun kay pachapi mana allin kaqkunataqa.

Diospa churinmanta willakuqmantा

⁶Jesucristo kay pachaman hamuspanqa yakuwanmi bautizachikurqa hinaspm wañuspan yawarninta chaqchurqa. Jesucristo pim kasqantaqa yachanchik manam bautizakusqallanwanchu aswanqa wañusqanpiwanmi. Chaytaqa kikin Espiritum yachachiwanchik. Payqa manam llullakunchu. ⁷⁻⁸Kay pachapi kaq runakunam Jesucristo Diospa Churin kasqanta kay kimsanwan yachanchik: Espiritupa yacha-chiwasqanchikwan, bautizachikusqanwan hinaspa imayna formapi wañusqanwan. ⁹Creenchikmi rikusqankumanta runakunapa willakusqankuta, Diospa willakusqantaqa aswanraqmi chaskinanchik. Paymi nirqa: "Jesusqa Churiyimi" nispa. ¹⁰Pipas Diospa Churinman iñiqqa chay nisqantam tukuy sonqonwan chaskin. Pipas Diospa nisqanta mana creeqmi ichaqa Diosta llullapaq hapichkan. ¹¹Diospa nisqanqa kaymi: Diosmi qowarqanchik wiñay kawsayta, chayqa tarikun Churin Jesucristollapim. ¹²Pipapas sonqonpi Diospa Churin Jesucristo kawsaptinqa wiñaypaqñam kaws-kuchkan, paypa sonqonpi Jesucristo mana kawsaptinmi ichaqa mana chaynachu.

Cartapa tukuyininmanta

¹³Diospa Churinman iñikuqkunamanmi kaykunata qellqamuykichik wiñay kaw-sayniyoqña kasqaykichikta yachanaykichikpaq. ¹⁴Diospi confiakuspam yachanchik: paypa munasqanman hina mañakuptinchikqa uyariwanchikmi. ¹⁵Dios uyariwas-qanchikta yachaspaqa yachanchikmi mañakusqanchikqa rurasqaña kasqantapas.

¹⁶Sichum pipas yachanman wañuyman mana apakuq huchapi iñiqmasin kasqanta hinaspaqa paypaqyá mañapuchun, sichum chay huchalllikusqan wañuyman mana apakuq kaptinqa Diosmi kawsachinqa. Arí, kanmi wañuyman apakuq huchapas. Chayna huchallikuqpaqqa manam nikichikchu mañapunaykichikpaq. ¹⁷Tukuy mana allin ruraykunaqa hucham, ichaqa kanmi wañuyman mana apakuq huchakuna.

¹⁸Diospa churinkunaqa manañam hucha ñanpiqa purinñachu, Diospa Churin Jesucristo waqaychaptinmi diablopas manaña imananchu.

¹⁹Yachanchikmi Diosmanta kasqanchikta, yachanchiktaqmí kay pachapi mana allin kaqkunaqa diablopa makinpiña kasqantapas.

²⁰Yachanchikmi Diospa Churin hamusqantapas, paymi entiendechiwarqanchik cheqap Diosta reqsinanchikpaq. Cheqap kaq Diospa Churin Jesucristopim kachkanchik. Payqariki cheqap Diosmi, paymá wiñay kawsay qowaqninchikqa.

²¹Churillaykuna, karunchakuychikyá taytacha-mamachakunamantaqa.

APOSTOL JUANPA ISKAY KAQ CARTAN

Kay carta qellqaq Apostol Juanmi sutichakun “ancianowan.” Kay cartataqa apachirqa Diospa akllasqan huñunakuq iñiqkunamanami.

Kay cartaqa kimsa parteman rakisqam kanman:

Punta kaq partem willakun cheqapman hina hinaspa kuyakuyman hina iñiqkunapa kaw-sananmanta (1-6).

Iskay kaq parteñataqmi willakun pantachikuqkunapa contranpi yachachisqanmanta (7-11). Kimsa kaq parteñataqmi willakun pisi rimayllapi tukupayninmanta (12, 13).

Cartapa gallariyininmanta

¹Ñoqa *anciano Juanmi Diospa akllasqan señoraman hinaspa wawankunaman kay cartata qellqamuykichik. Qamkunataqa cheqaptapunim kuyaykichik, kuyasunkichiktaqmi cheqpta llapallan reqsiqkunapas. ²Kuyaykikuqa ñoqanchikpi cheqap kaq takyasqanraykum, chayqa wiña-wiñaypaqmi ñoqanchikwan kanqa. ³Dios Taytanchiktam Churin Jesucristotawan mañakuchkani cheqaptapuni kuyasuspaykichik llakipayarikusunaykichikpaq hinaspa hawkallata kawsachisunaykichikpaq.

⁴Wakin wawaykikunawanmi tuparurqani. Paykunaqa cheqap kaqpim kawsachkasqaku Dios Taytanchikpa kamachiwasqanchikta kasukuspanku chaymi llumpayta kusikurqani. ⁵Señora, kunanñataqmi ruegakamuyki lliwchanchik kuyanakunanchikpaq. Kay nimusqayqa manam mosoq kamachikuychu aswanqa ñawpaqmantaraq Diospa qowasqanchik kamachikuyumi. ⁶Kuyanakuyqa Diospa kamachikuyinkunaman hina kawsakuyumi, ñawpaqmantaraq uyarisqaykipi hinaspas kamachiwarqanchikqa kuyanakuspa kawsananchikpaqmi.

Pantachikuqkunamanta

⁷Achka pantachikuqkunam kay pachapi rikuriramunku, paykunaqa manam creenkuchu Jesucristopa runayasqantapas, chaynata yachachiqqa pantachikuqmi hinaspa anticristom. ⁸Cuidakuychikyá tukuy ima rurasqaykichikpas ama yan-qachasqa kananpaq chaynapi Señorninchikmanta chaninninpi premiokyichikta chaskinaykichikpaq.

⁹Yachaq tukuspa Jesucristopa yachachikuyninkunallapi mana takyaq runapiqa manam Dios kanchu. Jesucristopa yachachikuyninkunapi takyaq runapa sonqonpim ichaqa kachkan Dios Taytapas chaynataq Churin Jesucristopas.

¹⁰Jesucristopa yachachikuyninman hina mana yachachiq runataqa watukamu-suptikichikpas amayá chaskiyaychikchu nitaq “yayukamuy” niyochik-chu. ¹¹Pipas “yayukamuy” niqqa mana allin ruraqmasinñam rikurirun.

Cartapa tukuyininmanta

¹²Achkam qamkunaman imapas ninay kachkan, ichaqa manam cartallawanqa lliwtaqa nimuykichikmanchu chaymi piensachkani watukamuspayña qamkunawan parlaykuya chaynapi anchata kusikunanchikpaq.

¹³Diosninchikpa akllasqan ñañaykipa wawankunam saludaykamusunki.

APOSTOL JUANPA KIMSA KAQ CARTAN

Kay kimsa kaq cartanta qellqaspanpas Apostol Juanqa sutichakun “ancianowanmi”. Kay cartataqa qellqarqa kuyasqan Gayomanmi. Gayoqa karqa iñiqkunata michiqmi.

Kay cartaqa tawa parteman rakisqam kanman:

Punta kaq partem willakun Gayopa allin rurasqanmanta (1-8).

Iskay kaq parteñataqmí willakun Diotrefespa mana allin rurasqanmanta (9-10).

Kimsa kaq parteñataqmí willakun Demetriomanta (11-12).

Tawa kaq parteñataqmí willakun Juanpa despedikusqanmanta (13-15).

Cartapa gallariyininmanta

¹Tukuy sonqoywan kuyasqay Gayo, cheqaptapuni kuyaqniki ñoqa *anciano Juanmi qellqamuyki.

²Kuyasqay Gayo, Diosninchiktam mañakuchkani allinlla kawsakusqaykiman hina tukuy imapipas allinlla kanaykipaq hinaspa sanolla kanaykipaq. ³Cheqap yachachikuykunaman hina kawsasqaykimantam iñiqmasinchikkuna hamuspa willawarqa chaymi llumpa-llumpayta kusikurqani. ⁴Iñichisqaykuna cheqap kaqpi kawsasqanmanta uyarispaymi ñoqaqa ancha-anchata kusikuni.

⁵Kuyasqay wawqelláy, allintapunim rurachkanki iñiqmasinchikkunata yanapaspaykiqa, aswan allintaraqmi rurachkanki forastero kaptinkuqa. ⁶Paykunaqa iñiqkunapa huñunakuyninpim kuyakuynikimanta willakurqaku. Diosninchikpa agrardonpaqmí rurachkanki viajanankupaq imawanpas yanapaykuspaysaykiqa.

⁷Paykunaqa Jesucristomanta willakustinmi purichkanku, Diospi mana iñiqkunamantaqa ima yanapakuytapas manam chaskiyta munankuchu. ⁸Ñoqanchikmi paykunataqa yanapananchik cheqap willakuypi llamkaqmasin kananchikpaq.

Diotrefespa mana allin rurasqanmanta

⁹Apachimurqanim huk cartata chaypi iñiqkunaman, ichaqa Diotrefesmi mana caso-preciotapas churanchu iñiqkunapa cabecillan kayta munaruspan.

¹⁰Chaymi rispayqa payta qaqcchasaq contraykupi imaymana rimasqanmanta. Rimasqanwanpas mana saksaspanmi watukuq riq iñiqkunatapas mana chaskiykunchu hinasspam samaykachiy munaqkunatapas harkakuspanraq qarqon huñunakuymanta.

¹¹Kuyasqay wawqelláy, qamqa amayá mana allin rurasqantaqa qatipakuychu, rurayqa allin kaqkunatayá. Allin ruraqkunaqa Diosmantam, mana allin ruraqkunam ichaqa Diostaqa mana reqsinkuchu.

Demetriomanta

¹²Lliwmi Demetriomanta allinta rimanku, kikinpa vidanmi qawachikun Diospa munasqanman hina kawsasqanta, ñoqaykupas paymantaqa allintamá rimaniku, yachasqaykichikpi hinapas ñoqaykuqa cheqap rimaqmi kaniku.

Cartapa tukuyininmanta

¹³Achkam qanman imapas nimunay karqa, ichaqa manam cartallawanqa lliwtaqa nimuykimanchu ¹⁴chaymi qanwan chaylla tupaykuya munachkani parlananchikpaq.

¹⁵Qamñayá allinlla. Amistadnikikunam saludaykamusunki. Amistadninchikku-natayá sapakamata saludaykuy.

JACOBOPA WAWQEN JUDASPA CARTAN

Kay cartaqa qellqasqa karqa punta kaq iñiqkunapa mirachisqan iñiqkunamanmi, chay-raykum kay cartaqa rikchakun Pedropo iskay kaq cartanman.

Kay cartaqa kimsa parteman rakisqam kanman:

Punta kaq partem willakun pantachikuqkunapa contranpi kunasqanmanta (1-16).

Iskay kaq parteñataqmí willakun Diospi iñiqkunapa takyanankumanta (17-23).

Kimsa kaq parteñataqmí willakun tukuykunanaq Diosta alabasqanmanta (24-25).

Cartapa gallariyinmanta

¹ Jesucristo serviq hinaspa Jacobopa wawqen ñoqa Judasmi qellqamuchkay-kichik Dios Taytapa kuyakuywan qayasqankunaman. Qamkunaqa Jesucristopa waqaychasqanmi kachkankichik. ² Diostam mañakuchkani llakipayakuyuenta, hawkayayta hinaspa kuyakuya llimparinankama qosunaykichikpaq.

Llulla yachachikuqkunamanta

(2P 2:1-17)

³ Kuyasqallaykuna, ancha-anchatam munarqani salvasqa kasqanchikmanta qellqamuya. Ichaqa necesario kaptinmi ruegakuspay chayraq qellqamuchkaykichik iñisqanchikta defiendenaykichikpaq. Chay iñiytaqa Diosmi huk kutilata qowar-qanchik payllapaqña sapaqchasqakunaman. ⁴ Achkaq runakunam engañowan yaykuramun, paykunamantaqa Bibliapas ñawpaqmantaraqmi rimarqa condenas-qa kanankumanta. Paykunaqa Diostapas manam adorankuchu, Diosninchikpa favornintapas tikrarunku qanra vidapi purikuymanñam. Paykunaqa negankum sapallan munaychakuq Señorninchik Jesucristotapas.

⁵ Yachachkaptikichikpas yuyarichiytam munachkani. Señormi horqomurqa Egiptomanta Israel runakunata hinaspm wañurachirqa Diospi mana iñiqkunata.

⁶ Chaynataqmí wakin angelkunatapas Dios tutayaypi wiñaypaq cadenarurqa hatun juicio punchawpaq. Paykunaqa punta munaychakuyinkuta mana waqaychas-pankum saquerurqaku *yachananku sitiotapas. ⁷ Chay angelkuna hinam Sodoma llaqtapi, Gomorra llaqtapi hinaspa vecinon llaqtakunapi kaqkunapas huchapakuy-pi purirqaku, paykunaqa qaripurañam uywanakurqakupas. Paykunaqa churasqa kachkan wiñaypaq nina rawraypi castigasqa kasqankumanta yachananchikpaqmi.

⁸ Chayna kachkaptinpas chay mana allin mosqoq runakunaqa huchawanraqmi qanrachanku cuerponkutapas hinaspm negankuraq atiyniyoqkunatapas. Paykunaqa insultankuraqmi hanaq pachapi kaqkunatapas. ⁹ Angelkunata ka- machiq

Miguelmi diablowan pelearqa Moisespa cuerponmanta, chaywanpas payqa diablotaq manam ñakarqachu, payqa nirqa: “Señoryá qauchasunki” nispallam.¹⁰ Chay runakunam ichaqa mana reqsisqankunatapas ñakaykarinku. Animalkuna hina entiendesqallankupim munasqankuta ruranku kikinkupa mana allinninkupaq.

¹¹ iMaynaraq kanqaku! Paykunaqariki Cainpa rurasqantam qatipakuchkanku. Qollqueraykum Balaam hina pantarunku hinaspm Core hina wañurunku mana kasukusqankurayku.¹² Paykunaqa convidoykichiktapas qanrachanmi, qamkunawan kuska mikuspankupas mana penqarikuspam mikunku. Mana allin michiq hinam kikillankuta cuidakunku. Wayrapa maymanpas apasqan mana yakuyaq puyu hinam paykunaqa. Paykunaqa kachkan chirawpi mana ruruyoq sapinmanta pilasqa sacha hina iskaykama wañusqam.¹³ Lamar qocha *olaspan pusoqarichkaq hinaraqmí paykunapaqa penqakuyninpas sutilla kachkan. Yanqa puriq lucerokuna hina kasqankuraykum wiñaypaq tutayayman wischusqa kanqaku.

¹⁴ Paykunamantam Adanpa qanchis kaq miraynin Enocpas Diospa revelasqanta willakurqa:

—Qawaychik, Señormi hamuchkan wara-waranzantin akllasqankunawan.

¹⁵ Payqa hamuchkan llapallanta juzgananpaqmi hinaspa payta llapallan mana adoraqkunata mana agradaqnin rurasqankumantawan, paypa contranpi mana allin rimasqankumanta qauchananpaqmi —nispa.

¹⁶ Paykunaqa pipapas qepanpi rimaspankum quejallapi purinku kikillankupa mana allin munasqankuman hina. Paykunaqa hatun tukurusparaqmi rimankupas hinaspm runakunata alabanku imatapas paykunamanta horqorunankupaq.

Iñiqkunaman imam kunakusqanmanta

¹⁷ Kuyasqallaykuna, yuyariychikyá Señorninchik Jesucristopa *apostolinkunapa ñawpaqmantaraq kayna nisusqaykichikta.¹⁸ Paykunam nisurqankichik:

—Qepa punchawkunata hamunqa burlakuqkuna, Diosta mana adoraqkuna hinam munasqallankupi kawsanqaku —nispa.

¹⁹ Paykunam apaykamun rakinakuyta, kay pachallapaq kasqankuraykum mana espirityoq kachkanku.

²⁰ Kuyasqallaykuna, qamkunayá ichaqa wiñaychik suma-sumaq iñiyники-chikpi, Diostayá mañakuychik Chuya Espiritupa yanapakuyninwan.²¹ Diospa kuyakuyninpiyá waqaychakuychik Señorninchik Jesucristopa wiñay kawsaypaq kuyapayakuyninta suyastin.

²² Iskayrayaqkunata convencechichik.²³ Wakinkunata ninamanta salvaychik, wakintañataq imamantapas harkaspa kuyapayaychik hinaspa pusamuychik Señorman, ichaqa amayá huchamanqa aysachikuychikchu, aswanqa qanra pachata millakuchkaq hinayá cheqnaychik huchakunataqa.

Cartapa tukuyininmanta

²⁴ Sapallan salvaqinchik Diosmi atiyninwan cuidasunkichik huchaman mana wichiykunaykichikpaq, payllam mana huchayoqta qayllanman kusisqata chayasunkichik.²⁵ Señorninchik Jesucristontakamayá Diosta nisunchik:

—Alabaykikum, qamqa ancha-ancha atipayniyoqmi hinaspa kallpayoqmi kanki wiña-wiñaymanta hinaspa kunanmanta wiñaykama —nispa. Amen.

JESUCRISTOPA JUANMAN REVELASQAN

APOCALIPSIS

Kay librotaqa Apostol Juanmi qellqarqa. Kay libroqa Mosoq Testamentopa tukupayninpim churasqa kachkan. Mosoq Testamentopi librokunamantapas qepallataña qellqasqam karqa. Revelacionpi Diospa qawachisqankunam kay libropiqá kachkan. Kay libroqa qellqasqa karqa Roma llaqtayoq runakunapa qatikachasqan iñiqkunata kallpanchananpaqmí chaynataq qepa punchawkunapi imam pasanankunata qawachiwananchikpaqmí.

Kay libroqa pusaq parteman rakisqam kanman:

Punta kaq partem willakun libropa qallariyninmanta (1:1-8).

Iskay kaq parteñataqmi willakun hanaq pachapi kaq Cristota rikuruspan qanchis carta-kunata iñiqkunaman apachisqanmanta (1:9-3:22).

Kimsa kaq parteñataqmi willakun hanaq pachapi yupaychaymanta, wankusqa libromanta hinaspa Carnero rikusqanmanta (4, 5).

Tawa kaq parteñataqmi willakun qanchis sellokunamanta (6:1-8:5).

Pichqa kaq parteñataqmi willakun qanchis cornetillakunamanta (8:6-14:20).

Soqta kaq parteñataqmi willakun qanchis tazonkunamanta (15, 16).

Qanchis kaq parteñataqmi willakun juiciomanta (17-20).

Pusaq kaq parteñataqmi willakun mosoq Jerusalen llaqtamanta hinaspa Jesucristopa kutilmunanqa kayllaña kasqanmanta (21-22).

Jesucristopa willachisqanmanta

1 ¹Diosmi kaykunata Jesucristoman revelarqa serviqninkunaman imam chaylla pasananta willananpaq. Jesucristomá kay revelasqanta serviqnin Juanman angelninwan entiende chirqa. ²Chaymi Juan willakurqa Diospa palabrantा, tukuy ima rikusqanta chaynataq Jesucristopa willakusqantapas.

³Mayna kusisqam kay libro leeqlakunaqa, Diospa revelasqanta leepatin uyariq-kunapas chaynataq kaypi qellqasqa kamachikuykuna kasukuqkunapas. Ñam hichpamuchkanña cumplikanun tiempoqa.

Qanchisnintin llaqtakunapi iñiqkunaman Juanpa qellqasqanmanta

⁴Ñoqa Juanmi, Asia lawpi qanchisnintin llaqtakunapi iñiqkunaman qellqamuykichik. Diostam Jesucristotawan hinaspa Chuya Espiritutawan mañakuchkani favorecesunayki-chikpaq, mañakuchkanitaqmi hawkallata kawsachisunaykichikpaqpas. Diosmi ñawpaq kaqpas, kunan kaqpas chaynataq hamuq kaqpas. Diospa qanchisnintin espiritunkunam paypa tiyananpa ñawpaqniñi kachkan. ⁵Jesucristoqa confiakunapaq allin testigom. Payqa puntata kawsarimuqmi chaynataq kay pachapi reykuna- ta kamachiqmi. Payqa

kuyawaspanchik huchanchikkunamanta yawarninwan mayllaqninchikmi. ⁶Payqa munaychakusqantawan *sacerdotekunatañam rurawarqanchik Taytan Diosta servinanchikpaq. Paytayá alabasunchik hinaspa hatunchasunchik wiña-wiñaypaq. Amén.

⁷ Qawaychik,
puyukunawanmi hamuchkan payqa.
Llapallan runakunam rikunqa.
Rikunkakum payta tuksiqkunapas.
Waqanqakum kay pachapi llapallan castakunapas.
Arí, chaynam kanqa.

⁸Ñawpaq kaq, kunan kaq chaynataq hamuq kaq tukuy atiyniyoq Señormi nin:
—Ñoqam kani qallariypas, tukupaypas —nispa.

Kancharichkaq Cristota Juan rikusqanmanta

⁹Kay wawqekechik Juanqa kani ñakariqmasikichikmi, Diospa munaychakusqanman yaykuqmasikichikmi chaynataq Jesusrayku pacienciakuqmasikichikmi. Diospa palabranmanta hinaspa Jesucristomanta willakusqayraykum Patmos sutiyoq islapi preso karqani. ¹⁰Señorpa punchawninpim Chuya Espiritupa atiyninwan qepaypi uyarirqani cornetillapa nisyullaña waqaynin hina ¹¹kayna niwaqta:

—Qawasqaykita huk libropi qellqaspayá apachiy Asia lawpi kaq qanchisnintin llaqtakunapi huñunasqa iñiqkunaman: Efesoman, Esmirnaman, Pergamoman, Tiatiraman, Sardisman, Filadelfiaman hinaspa Laodiceaman.

¹²Rimapayawaqniya qawarinapaq muyurispaymi rikururqani qorimanta qanchis mecherokunata, ¹³chay qanchis mecherokunapa chawpinpim kachkasqa Diosmanta Hamuq Runaman rikchakuq, payqa kachkasqa chakinkama qoysu pachayoqmi, qasqonñataqmi kasqa qorimanta chumpiwan wasatasqa. ¹⁴Chukchanñataqmi kasqa yuraq millwa hina hinaspa riti hina yuraqllaña, ñawinpas kasqa nina hina kancharichkaqmi. ¹⁵Chakinkunapas achkirirqa hornopi chullurachisqa bronce hinaraqmi, rimayninñataqmi kasqa achka yakupa qapariyin hina. ¹⁶*Alleqninpim kasqa qanchis lucerokuna, siminmantañataqmi lloqsichkasqa iskay ñawchi filoyoq espada, uyanpas kasqa chawpi punchawpi intipa rupaynin hinaraqmi.

¹⁷Rikuruspaymi ñawpaqninman wañusqa hina wichiyykurqani hinaptinmi *alleq makinwan llachpaykuwaspan niwraqa:

—Ama manchakuychu, ñoqam kani punta kaqpas, qepa kaqpas ¹⁸chaynataq kawsaqpas. Wañusqam karqani, kunanmi ichaqa wiña-wiñaypaq kawsachkani. Kichanapaqpas wichqanapaqpas munaychakunim wañuypi chaynataq wañusqakunapa kasqanpipas. ¹⁹Qellqayá imapas rikusqaykikunata, qellqaytaqyá kunan kaqtapas chaynataq qepa punchawkunapi kanantapas. ²⁰Entiendeyá qanchis lucerokuna *alleqniypi rikusqaykimanta chaynataq qorimanta qanchis mecherokuna rikusqaykimantapas. Qanchis lucerokunaqa qanchisnintin llaqtakunapi iñiqkunaman willakuqkunam. Qanchis mecherokuna rikusqaykiñataqmi qanchisnintin llaqtakunapi iñiqkuna.

Efeso llaqtapi kaq iñiqkunaman cartasqan

2 ¹—Efesopi kaq ñoqamanta willakuqmanyá qellqay kaynata:

Qanchis lucerokunata alleq makinpi hapiykuspan qorimanta qanchis mecherokunapa chawpinpi puriqmi nin kaynata: ²Ñoqaqa yachanim tukuy rurasqaykitqa, yachanitaqmi llumpa-llumpayta llamkaspa pacienciayooq kasqaykitapas chaynataq mana allin ruraqkunataqa mana aguantay atisqaykitapas. “*Apostolmi kani” niqkunatapas pruebas pam yacharurqanki llulla kasqankuta. Paykunaqa manam apostolkunachu karqa. ³Pacienciawanmi ñakarirqanki hinas pam ñoqarayku llumpa-llumpayta llamkarqanki mana pisipaspa. ⁴Ichaqa kaymi contrayki kachkan: Manañam puntata hinañachu kuyawanki. ⁵Chaynaqa manaraq wkichchikspa imaynam kasqaykita yuyarispayá huchaykimanta wanakuspa ruray gallaryinpi rurasqaykikunata. Mana chayqa, contrayki kipa hamuruspaymi mecheroykita qechurusqayki, chaynatamá rurarsaq mana wanakuptikiqa. ⁶Ichaqa allintam kayta ruranki, qamqa *Nicolaita sutiyooq runakunapa rurasqantam ñoqa hina cheqninki. ⁷Uyariwaqniykunaqa kasukuychikyá huñunasqa iñiqkunaman Espiritupa nisqanta. Pipas venceqmanqa qosaqmi kawsachikuq sachapa rurunta mikunanaq. Chay sachaqariki kachkan Diospa huertampa chawpimpim.

Esmirna llaqtapi kaq iñiqkunaman cartasqan

8—Esmirnapi kaq ñoqamanta willakuqmanyá qellqay kaynata:

Punta kaq, qepa kaq chaynataq wañuspa kawsarimuqmi nin kaynata: ⁹Ñoqaqa yachanim ñakarisqaykitapas chaynataq wakcha kasqaykitapas, ichaqa Diospaqqapum kachkanki. Yachanitaqmi judiom kani niqkunapa insultasusqaykitapas, paykunaqa manam judiochu aswanka. *Satanaspa huñunakuyinmi. ¹⁰Amayá manchakuychu ñakarinaykimantaqa, wakinnikichiktam diablo hinachisunkichik carcelman pruebasunaykichikpaq hinaptinmi ñakarinkichik chunka punchaw. Ichaqa qaqa hina sayaptikiqa wiñay kawsay premiotam qosqayki. ¹¹Uyariwaqniykunaqa kasukuychikyá huñunasqa iñiqkunaman Espiritupa nisqanta. Pipas venceqqa manam iskay kaq wañuyta ñakarinqachu.

Pergamo llaqtapi kaq iñiqkunaman cartasqan

12—Pergamopi kaq ñoqamanta willakuqmanyá qellqay kaynata:

Iskay ñawchi filoyoq espadayoqmi nin kaynata: ¹³Ñoqaqa yachanim maypim *yachasqaykita, Satanaspa munaychakusqanpim *yachachkanki. Chaywanpas qaqa hina sayaspam qatiwachkanki. Manamá iñiwasqaykitqa negarqankichu chay Satanaspa yachasqanpi ñoqamanta allin testigakuq Antipas qayllaykichikpi wañuchisqa kachkaptinpas. ¹⁴Ichaqa kay aslla kaqkunam contrayki kachkan: Hinallam hatallichkanki Balaampa yachachisqanman hina ruraqkunata. Balaanmi umacharqa Balacta Israelpa mirayninkunata huchallichinanpaq. Chaymi Israelpa mirayninkunaqa Taytachakunaman ofrecesqa aychata mikuruspá hinaspá huchapakuspa huchalllikururqaku. ¹⁵Kachkantaqmi *Nicolaita sutiyooq runakunapa yachachisqan ruraqkunapas. ¹⁶Chaynaqa huchaykimantayá wanakuy, mana chayqa chaylla qanman hamuruspaymi paykunawan peleasaq simiyanta lloqsiq espadawan. ¹⁷Uyariwaqniykunaqa kasukuychikyá huñunasqa iñiqkunaman

Espiritupa nisqanta, pipas venceqmanqa Diospa apachimusqan pakasqa mikuytam mikuchisaq hinaspam qosaq yuraq rumichata. Chay rumichapim mosoq suti qellqasqa kanqa, chaytaqa manam pipas reqsinmanchu aswanqa chaskiqllanmi.

Tiatira llaqtapi kaq iñiqkunaman cartasqan

¹⁸—Tiatirapi kaq ñoqamanta willakuqmanyá qellqay kaynata:

Kancharichkaq nina hina ñawiyioq hin spa lluchkayachisqa bronce hina chakiyoq Diospa Churinmi nin kaynata: ¹⁹Ñoqaqa reqsinim rurasqaykunatawan kuyakuynikita, iñiynikitawan servikuynikita. Reqsinitaqmi pacienciarwan qepa kaq rurasqaykunkunaqa punta kaq rurasqaykunkunamatapas aswan achkaraq kasqanta. ²⁰Ichaqa kaymi contraykipi kachkan: Diosmanta willakuqmi kani niq Jezabel warmitam aguantachkanki. Paymi yachachispan pantachin serviqniykunata huchapakuykunapi purinankupaq hin spa taytacha-mamachakunaman ofrecesqa aychata mikunankupaq. ²¹Jezabelmanqa qorqanim tiempota huchankunamanta wanakunanpaq ichaqa manam munanchu huchapauyllapi kasqanmanta wanakuya. ²²Jezabeltaqa kunanpunim llumpayta onqorachisaq, ñakarichisaqtaqmi paywan huchallikuqkunatapas, Jezabel hina manaña wanakuptinkum chaynataqa rurasaq. ²³Wawankutapas wañurachiptymi llapallan huñunasqa iñiqkuna yachanqaku yuyayninkupas chaynataq sonqoncupas yachaq kasqayta, sapakamamanmi qosqaykichik rurasqaykichikman hina. ²⁴Wakinnikichik Tiatirapi kaqkunamanñataqmi nikichik: Qamkunaqa Jezabelpa yachachisqantam mana kasukurqankichikchu, manataqmi *Satanaspa pakasqa hatun yachachikuyin nisqankutapas chaskirkankichikchu. Chaymi qamkunamanqa mana huk sasa ruraytapas kamachisqaykichikchu. ²⁵Qamkunaqa kapusuqnikichiktayá hatalliychik kutimumaykama. ²⁶Pipas vencespan tukupayninkama munasqayta ruraqmanmi ñoqaqa qosaq atiyta nacionkunata gobiernananpaq, ²⁷imaynam Taytay ñoqamanpas qowarqa atiyta chaynam paypas gobiernanqa nacionkunata fierro tawnawan hina, allpa manka pakipachkaq hinam paykunataqa castiganqa. ²⁸Chay venceqmanqa qosaqtaqmi achikyaq lucerotapas. ²⁹Uyariwaqniykunaqa kasukuychikyá huñunasqa iñiqkunaman Espiritupa nisqanta.

Sardis llaqtapi iñiqkunaman cartasqan

3 ¹—Sardispi kaq ñoqamanta willakuqmanyá qellqay kaynata:

Diospa qanchis espiritun espirituqmi hin spa qanchis luceron luceroyoqmi nin kaynata: Ñoqaqa yachanim rurasqaykunata, “Kawsachkanmi” nichkaptinkupas wañusqa hinam kachkanki. ²Rikcharispayá wakin kapusuqnikikunata takyachiy, chaykunapas chinkaruchkanñam. Rurasqaykunatapas manam Diospa munasqanman hinachu tarirqani. ³Yuyariy uyarispa chaskisqaykita hinaspayá kasukuspa huchaykikunamanta wanakuy. Mana rikchariptikiqa suwa hinam mana yachasqayki horallata hamurusqayki. ⁴Sardispiqa kachkanmi iskay-kimsallapas pachanku mana qanrachasqakuna, paykunaqa ñoqawanmi purinqaku yuraq pachayoq chaypaq hina kasqankurayku. ⁵Pipas venceqkunaqa yuraq pachawan pachachisqam kanqaku, sutinkutapas manam chinkarachisqchu

wiñay kawsaqunapa sutin apuntana libromantaqa hinaspm ñoqapa kasqankuta reqsichisaq Taytaypa hinaspa angelinkunapa qayllanpi.⁶ Uyariqaqniykunaqa kasukuychikyá huñunasqa iñiqkunaman Espiritupa nisqanta.

Filadelfia llaqtapi kaq iñiqkunaman cartasqan

⁷—Filadelfiapi kaq ñoqamanta willakuqmanyá qellqay kaynata:

Kay chuya kaqmi, cheqap kaqmi, Davidpa llaven hatalliqmi, mana pipa wichqanan punku kichaqmí hinaspa mana pipa kichanan punku wichqaqmí nin kaynata:⁸ Ñoqqaqa yachanim imam rurasqaykita. Punkutam kichaykapuyki, chaytaqa manataqmí pipas wichqanmanchu. Pisi kallpayoq kachkaspapas kasuwarqankim. Manataqmí negawarqankichu.⁹*Satanaspa huñunakuyninpi llullakuspan “Judiom kani” niqkunatapas ñoqam qonqorachisaq qayllaykipi, chaynapim yachanqaku qam kuyasqayta.¹⁰ Pacientiakunaykipaq kamachisqaytam kasuwarqanki, chayraykum ñoqapas waqaychasqayki hamuq sasachakuykunamanta. Chay sasachakuykunaqa hamunqa kay pachapi llapallan runakuna pruebasqa kanankupaqmí.¹¹ Ñoqqaqa utqaymanmi hamusaq. Kapusuqnikitayá takyachiy premioykita mana pipas qechusunaykipaq.¹² Pipas venceqtaqa Diosniypa templonpa pilarninta hinam rurasqaq, chaynata ruraptiyqa manañam chaymanta lloqsinqachu. Paypim qellqasaq Diosniypa sutinta, qellqasaqtaqmí mosoq Jerusalen llaqtapa sutintapas. Chay llaqtaqa hanaq pachamantam uraykamunqa. Qellqasaqtaqmí mosoq sutiytapas.¹³ Uyariqaqniykunaqa kasukuychikyá huñunasqa iñiqkunaman Espiritupa nisqanta.

Laodicea llaqtapi kaq iñiqkunaman cartasqan

¹⁴—Laodiceapi kaq ñoqamanta willakuqmanyá qellqay kaynata:

Cheqap kaq, cheqap niq, allin testigo kaq hinaspa Diospa unanchasqan kamachiqmi nin kaynata:¹⁵ Ñoqqaqa yachanim tukuy rurasqaykita, manam chirichu nitaq rupaqchu kanki. ilma allinchá kanman rupaq kaptikiqa otaq chiri kaptikiqa!¹⁶ Mana chiri nitaq rupaq kaspa qonilla kasqaykimantam vomitarusqayki.¹⁷ Qanmi ninki: “Apum kani, apuyarunim, manam imatas munaniñachu” nispa, ichaqa manam musyakunkichu llakipayappaq, mana imayoq, wakcha ñawsa hinaspa qalalla kasqaykita.¹⁸ Chaynaqa ñoqam consejayki ninapi chuyanchasqa qorita rantiwaspayki cheqap apu kanaykipaq. Yuraq pachatapas rantiwaspaykiyá chaywan pachakuspa penqaynikita tapakuy, rantiwaytaqyá ñawi hampitapas ñawikiman sutuchikuspa qawakunaykipaq.¹⁹ Ñoqqaqa qauchaspaymi castigani llapallan kuyasqaykunataqa. Chaynaqa tukuy sonqoykiwanyá huchaykikunamanta wanakuy.²⁰ Qawarimuway, ñoqqaqa punkupi sayaspaymi takachkani. Pipas qayakuyniyya uyarispan punkuta kichaykuwaptinqa yaykuspaymi paywan mikusaq, chaynataqmí paypas ñoqawan mikunqa.²¹ Pipas venceqtaqa ñoqawan kuskatam tiyachisaq tiyanaypi, chaynam ñoqapas vencesqayrayku Taytaywan kuska tiyarqani tiyananpi.²² Uyariqaqniykunaqa kasukuychikyá huñunasqa iñiqkunaman Espiritupa nisqanta.

Hanaq pachapi Diosta adorasqankumanta

4 ¹Chaymantam rikurqani hanaq pachapi punku kicharayachkaqtta hinap-tinmi chay cornetillapa punta waqayinipi hina niwarqa:

—Seqamuy kayman, ñoqam qawachisqayki kaykunapa qepanman imam sucedeukanmanta —nispa.

²Chaypunillam rikurirurqani Espiritupa kallpanchasqan hinaspam rikururqani hanaq pachapi tiyanata, chaypiqa Diosmi tiyachkasqa. ³Chay tiyanapi tiyaq Diosqa rikchakurqa jaspe alhaja rumimanwan cornalina nisqanku alhaja rumimanmi. Tiyananpa muyuriqnipinataqmí chirapa kachkasqa esmeralda alhaja rumi hina llipipichkaq. ⁴Chay tiyananpa muyuriqnimpim rikurqani iskay chunka tawayoq tiyanakunatawan, chaypim tiyachkasqaku iskay chunka tawayoq *ancianokuna, paykunaqa kachkasqa yuraq pa-chayoqkamam hinaspá umanpi qorimanta coronayoqkamam. ⁵Diospa tiyananmantam lloqsimurqa llipyantin rayokuna hinaspá qapariykuna. Tiyananpa ñawpaqnipinataqmí rupachkasqa qanchis achkikuna. Chaykunaqariki Diospa qanchisnintin espiritunmi. ⁶Tiyananpa ñawpaqnipinataqmí kachkasqa cristal hina chuyay-chuyay lamar qocha.

Diospa tiyananpa chawpinpiwan muyuriqinpiñataqmí kachkaşa tawa animalkuna, chay animalkunaqa kasqa qepanpi hinaspa ñawpaqnipí achkallaña ñawiyoqmi.⁷ Punta kaq animalmi rikchakurqa leonman, huknинnataqmí rikchakurqa novilloman, kimsa kaq-ñataqmí kasqa runa hina uyayoq, tawa kaqñataqmí rikchakurqa pawachkaq^{*} aguilaman.⁸ Chay tawantin animalkunaqa kasqa soqta raprayoqkamam, raprankunapiñataqmí kasqa hawanpi ukunpi ñawillaña, paykunam tuta punchaw mana samaykuspa nirqaku:

Chuyam, chuyam, chuyam
tukuy atipayniyoq Señor Diosqa.
Payllam ñawpaq kaqpas, kunan kaqpas
chaynataq hamuq kaqpas.

⁹Wiña-wiñaypaq kawsaqman otaq tiyananpi kaq Diosman chay animalkuna sapa kuti adoraspa hinaspa yupaychaspas graciasta qoptinkuñataqmi ¹⁰iskay chunka tawayoq *ancianokuna wiña-wiñaypaq kawsaqpa otaq tiyananpi kaqpa qayllanpi qonqorakuykurqaku hinaspm coronankuta qayllanman churaykuspan-ku adorarqaku, paykunam nirqaku:

¹¹ Señor Diosllayku,
qamllam kanki tukuy atipayniyoq adorana
hinaspa yupaychana Diosqa.
Qanmi unancharqanki tukuy ima kaqkunataqa.
Munaynikiman hina unanchaptikim kachkan
tukuy imakunaqa.

Wankusqa libromantawan Carneromanta

5 ¹Chay hatun tiyanapi tiyaqpa *alleqninpim rikurqani wankusqa librota hawanpi-ukunpi qellqasqata hinaspas qanchis *sellowan selloykuspa wich-qasqata. ²Rikurqanitaqmi atiyniyiq angel qaparispan tapukuqtapas, paymi nirqa: —¿Yaqachum pipas kanman kay libropi *sellosqa qaqta pakiruspan kicharuq? —nispa.

³Ichqa manam hanaq pachapipas nitaq kay pachapipas nitaq uku pachapipas karqachu chay librota kichaykuy atiqqa nitaq qawaykuqlapas. ⁴Chaymi ñoqa anchata waqarqani chay librota kichaykunapaq, leeykunapaq hinaspa qawaykunapaq mana pipas kaptin. ⁵Chaymi huknin *anciano niwarqa:

—Ama waqaychu, leonwan sutichasqa Juda ayllumanta kaq Rey Davidpa mi-rayninmi libropa qanchis *sellonta pakispan kichananapaq vencerunña —nispa.

⁶Hinaptinmi Diospa tiyananpa chawpippi hinaspa tawa animalkunapa chawpippi hinaspa *ancianokunapa chawpippi rikururqani carnerota wañuchisqa hina rikchayniyoq sayachkaqta. Chay Carneroqa kachkasqa qanchis waqrayoqmi hinaspa qanchis ñawiyoqmi. Chay ñawinkunaqa tukuy kay pachaman kachasqa Diospa qanchis espiritunkunam. ⁷Chay Carnero hamuruspanmi librota chaskiykurqa tiyanapi tiyaq Diospa *alleq makinmanta. ⁸Librota chaskiykuptinñataqmi tawan animalkuna iskay chunka tawayoq *ancianokunapiwan qonqorakuykurqaku *Carneropa qayllanpi. Llapallan ancianokunaqa arpayoqkamam apachkasqaku incienso huntayoq qorimanta tazonninkuta. Chay inciensoqa Diosman iñiqunapa mañakuyninmi. ⁹Paykunam takirqaku kay mosoq takita:

*Sellosqanta pakispa libro kichaqqqa qamllam kanki.

Qamqa wañuchisqam karqanki.

Diospaqmi runakunata yawarnikiwan rantirqanki

llapallan llaqtakunamanta,

tukuy idioma rimaqkunamanta,

ayllukunamanta hinaspa nacionkunamanta.

¹⁰Diosniykupaqmi munaychakusqantawan *sacerdotekunataña rurarurqanki.

Kay pachapi gobiernanankupaqmi chaynataqa rurarurqanki.

¹¹Rikuruspaiñataqmi uyarirqani Diospa tiyananpa muyuriqninpi achkallaña angelkunapa, animalkunapa hinaspa *ancianokunapa nisqanta. Paykunaqa kasqa achka-achka wara-warantinmi. ¹²Paykunam qaparispa nirqaku:

Wañuq *Carnerollatam nichwanqa

“Qamllam kanki atiyniyoqqa

apuqa, yachayniyoqqa hinaspa kallpasapaqa.

Qamllatam yupaychaymankuqa,

adoraymankuqa hinaspa alabaymankuqa.”

¹³Diospa tukuy ima unanchasqankunapas otaq hanaq pachapi, kay pachapi, uku pachapi hinaspa lamar qochapi kaqkunapas kaynatam nirqaku:

Tiyananpi tiyaq Diostayá *Carnerotawan

Wiña-wiñaypaq adorasun, yupaychasun,

hatunchasun hinaspa kallpasapapaq hapisun.

¹⁴Tawa animalkunañataqmi nirqaku:

—¡Amén! —nispa.

Iskay chunka tawayoq *ancianokunañataqmi qonqorakuykuspa adorarqaku.

Qanchis sellokunamanta

6 ¹Revelacionniypi qanchis *sellomanta punta kaq sellota *Carnero kichay-kuptinmi chay tawa animalpa huknin rayo hina qaparirqa:

—Hamuy —nispa.

²Rikurqanitaqmi huk yuraq caballotapas. Sillakuqninmi kasqa flechanayoq. Payman coronata qoykuptinkum lloqsirqa vencestin aswanraq vencenanpaq.

³Iskay kaq *sellota *Carnero kichaykuptinñataqmi iskay kaq animal nirqa:

—Hamuy —nispa.

⁴Hinaptinmi lloqsiramurqa huknin caballo, chay caballoqa kasqa pukam. Sillakuqninmanmi atiya qoykurqaku kay pachamanta hawkayaya qechunanpaq chaymi llapa runakuna wañuchinakurqaku. Paymanqa qorqakutaqmi hatun espadatas.

⁵Kimsa kaq sellota *Carnero kichaykuptinñataqmi kimsa kaq animal nirqa:

—Hamuy —nispa.

Hinaptinmi qawarispay rikururqani huk yana caballota, sillakuqninmi hapichkasqa huk balanzata. ⁶Chaymi tawa animalkunapa chawpinmanta qayakamurqa:

—Huk kilo trigom jornalpa chanin qollqepaq. Kimsa kilo cebadam jornalpa chanin qollqepaq. Ichqa amam usuchinkichu aceitetawan vinotaqa —nispa.

⁷Tawa kaq *sellota *Carnero kichaykuptinñataqmi tawa kaq animal qayakamurqa:

—Hamuy —nispa.

⁸Hinaptinmi qawarispay rikururqani qellu caballota, sillakuqninpa sutinmi kasqa Wañuy, qepan qatiqñataqmi kasqa wañusqakunapa kasqanpi munaychakuq. Paymanmi atiya qoykurqaku kay pachapa tawa kaq parten runakunata guerrawan, yarqaywan, onqoywan hinaspa kay pachapi monte animalkunawan wañuchinanpaq.

⁹Pichqa kaq *sellota *Carnero kichaykuptinñataqmi *altarpa sikiñpi rikururqani Diospa palabranta willakusqankurayku wañuqkunata. ¹⁰Paykunam qaparispa nirqaku:

—Chuya kaq hinaspa prometesqaykikuna cumpliq Señor ñhaykapikamataq wañuchiwasqankumanta mana juzgankichu hinaspa mana vengakunkichu kay pachapi *yachaqkunata? —nispa.

¹¹Sapakamaman yuraq pachakunata qoykuspam nirqaku:

—Asllatapas suyaykuychikraqyá Cristota serviqmasikichik wawqe-panikuna qamkuna hina wañuchisqa kanankukama —nispa.

¹²Soqta kaq *sellota *Carnero kichaykuptinñataqmi karqa hatun temblor. Intim tutayarurqa luto pacha hina, enteron killañataqmi rikurirurqa yawar hina. ¹³Cie-lopi lucerokunapas kay pachamanmi wichiyyamurqa wayra taspiptin llullu higos wichiñkaq hina. ¹⁴Cielokunapas papel wankusqa hina chinkaruptinmi orqokunawan islakunapas maymi kasqanmanta kuyuchisqa karurqa. ¹⁵Kay pachapi hatun kamachikuqkunapas pakakururqakum machaykunapi, orqokunapi hinaspa qaqqakunapa chawpinpi, pakakururqataqmi hatunchakuqkunapas, apukunapas, capitankunapas, atiyñiyoqkunapas, llapallan sirvientekunapas chaynataq libre kaqkunapas. ¹⁶Paykunam orqokunatawan qaqqakunata nirqaku:

—Tiyananpi tiyaq Diosmantawan *Carneropa piñakuyninmanta pakaykuwanaykikupaqyá tuñiykamuy. ¹⁷Castiganan hatu-hatun punchawmi chayaramun. ¡Piraq chaytaqa aguantanman! —nispa.

Israel ayllukunapi señalasqa kaqkunamanta

7 ¹Chaymantam rikurqani tawa angelkunata kay pachapa tawan esquinanku-napi sayachkaqta, paykunam wayrrata harkachkasqa kay pachamanpas, lamar qochamanpas chaynataq ima sachamanpas mana wayramunanaqaq. ²Rikurqani-taqmi huk angeltapas intipa qespimunan lawmanta hamuchkaqta, payqa kawsaq Diospa señalanan *sellontam hapichkasqa. Chaymi kay pachatawan lamar qochata dañananpaq kaq atiynyioq tawa angelkunata qaparispan chay angel nirqa:

³—Diospa serviqninkunata urkunpi *sellowan manaraq markachkaptiykuqa amaraqyá dañaychikchu allpatapas, lamar qochatas nitaq sachakunatapas.

⁴Chaymi uyarirqani llapallan Israel ayllukunamanta señalasqakunaqa pachak tawa chunkan tawayoq waranqa kasqanta. ⁵⁻⁸Chunka iskayniyoq waranqam karqa Juda ayllumanta, chunka iskayniyoq waranqakamataqmi karqa Ruben ayllumantapas, Gad ayllumantapas, Aser ayllumantapas, Neftali ayllumantapas, Manases ayllumantapas, Simeon ayllumantapas, Leviy ayllumantapas, Isacar ayllumantapas, Zabulon ayllumantapas, Josey ayllumantapas chaynataq Benjamin ayllumantapas.

Yuraq pachawan achkallaña pachasqakunamanta

⁹Chaymantam rikurqani achkallaña runakunata llapallan nacionkunamanta, ayllukunamanta, castakunamanta hinaspa tukuy rikchaq rimayniyoqkunamanta. Paykunaqa sayachkasqaku hatun tiyanapa ñawpaqninpim hinaspa *Carneropa qayllanpim. Achka-achkallaña kaptinkum mana pipas yupayta atirqachu. Yuraq pachawan pachasqakama kaspam sapakama hapirqaku palmerapa kallmanta.

¹⁰Llapallankum qayaykachakurqaku:

Salvacionninchikqa
tiyananpi tiyaq Diosninchikmantam
hinaspa *Carneromantam.

¹¹ Llapallan angelkunam sayachkasqaku Diospa tiyananpa, *ancianokunapa hinaspa tawa animalkunapa muyuriqinipi. Chay angelkunam Diospa tiyananpa ñawpaqninipi qonqoranza kumuykuspanku payta adorarqaku:

¹² ¡Amén! Yachayniyoq kasqanraykuyá
Diosninchikta hatunchasunchik
hinaspa adorasunchik.
Atipayninmantawan kallpanmantayá
wiña-wiñaypaq graciasta qosunchik
hinaspa yupaychasunchik. Amén.

¹³Hinaptinmi huknin *anciano tapuwarqa:

—¿Pikunataq kay yuraq pachayoqkunaqa? ¿Maymantataq hamurqaku? —nispa.

¹⁴ Ñoqañataqmi nirqani:

—Señorlláy, qanmi yachanki —nispa.

Chaymi payñataq niwarqa:

—Paykunaqa hatu-hatun ñakariymanta hamuqkunam hinaspa pachankutapas taqsaspa *Carneropa yawarninwan yuraqyachiqkunam.¹⁵ Chayraykum payku-naqa Diospa tiyananpa ñawpaqninpi kachkanku hinaspm tuta punchaw payta servichkanku templonpi. Tiyananpi tiyaq Diosñataqm karpa hina harkaykunqa.¹⁶ Paykunaqa manañam yarqaymantapas, yakumantapas kanqakuñachu, nitaq-mi intipas nitaq ima rupaypas rupanqañachu.¹⁷ Diospa tiyananpa chawpinpi kaq *Carnerom paykunataqa harkanqa ovejakunata michichkaq hina, paykunataqa kaw-sachikuq yakukunamanmi, pusana. Waqasqanku wegenkutapas Diosñam pichanqa.

Qanchis kaq sellomantawan incienso qontichinamanta

8 ¹Libropa qanchis kaq *sellonta *Carnero kicharuptinñataqm hanaq pacha-pi upallalla karurqaku yaqa media hora. ²Chaymantam rikurqani qanchis angelkunata Diospa qayllanpi sayachkaqta, paykunamanmi qosqa karqa qanchis cornetillakuna. ³Hinaptinmi huk angel qorimanta qontichinayoq hamuspan *altaarpa waqtanpi sayaykurqa, paymanmi qoykurqaku achka inciensota iñiqkunapa maña-kuyninman yapaykuspan qorimanta altarpa hawanpi kañanananpaq. Chay altarpa kachkasqa Diospa tiyananpa ñawpaqninpim. ⁴Chay kañasqanpa qosniyinmi Diosman chayarurqa iñiqkunapa mañakuyninwan kuska. ⁵Chay hapisqan qontichinaman altarpa hawanmanta nina sansata angel hinaykuspanmi kay pachaman wilkutiykamurqa hinaptinmi rayokuna, qapariykuna hinaspa llipyaykuna temblorpiwan karurqa.

Cornetillakunamanta

⁶Cornetillayoqkama chay qanchis angelkunam cornetillankuta alistarqaku tocanankupaq.

⁷Punta kaq angel cornetillanta tocaykuptinmi yawarwan chapusqa ninayoq runtu para kay pachaman chayaramurqa, chaymi ruparurqa kay pachapa kimsa kaq parten, ruparurqataqm sachakunapa hinaspa qewakunapa kimsa kaq partenpas.

⁸Iskay kaq angel cornetillanta tocaykuptinñataqm lamar qochaman wischusqa karurqa rupachkaq hatu-hatun orqo hina, hinaptinmi lamar qochapa kimsa kaq parten yawaryarurqa. ⁹Chaymi lamar qochapi kawsaq animalkunamanta kimsa kaq parte wañururqa, chinkarurqataqm buquekunamanta kimsa kaq partepas.

¹⁰Kimsa kaq angel cornetillanta tocaykuptinñataqm cielomanta wichiykamurqa rupachkaq nina hina hatu-hatun lucero. Chay luceroqa mayukunapa hinaspa puquyukunapa kimsa kaq partenpa hawanmanmi wichiykamurqa. ¹¹Luceropa sutinqa kasqa Qatqem chaymi chay yakukunapa kimsa kaq parten qatqeyarurqa, achka runakunam wañururqaku chay qatqe yakuta tomaruspanku.

¹²Tawa kaq angel cornetillanta tocaykuptinñataqm intipa, killapa hinaspa lucerokunapa kimsa kaq parten dañasqa rikurirurqa. Chaykunapa kimsa kaq parten tutayaruptinmi manaña achkirqachu punchawpas nitaq tutapas.

¹³Rikururqanitaqm huk angel tapas cielopa chawpinta pawachkaqta, paymi qaparirqa:

—iAy! iAy! iAy! iMaynaraq kanqa kay pachapi kaqkuna, kimsa angelkunapas cornetillanta tocaykuptinqa —niqta.

9 ¹Pichqa kaq angel cornetillanta tocaykuptinñataqm lucerota rikurqani cie-lomanta kay pachaman wichiykamuqta, chay Lucerom uku pachapa llaventa chaskirqa. ²Chay uku pachata kichaykuptinmi qosniriramurqa hatu-hatun hornoman-

ta hina, chay qosnim tutayarachirqa intitawan cielota. ³Chay qosnimanta aqarway urukuna lloqsiramuspanmi kay pachaman mastarikurqa, chaykunaqa kasqa atoq-atoqkuna hina kachukuqmi. ⁴Chaykunataqmí kamachisqa karqa kay pachapi qorakunata, imapas verde kaqkunata hinaspa sachakunata mana mikunanpaq, kamachisqaqa karqa Diospa *sellonwan urkunpi mana marcasqa runakunallata kachunanpaqmi. ⁵Kamachisqaqa karqa manataqmí runakuna wañuchinanpaqchu aswanqa pichqa killantin kachuspa ñakarichinallanpaqmi. Chay kachusqankupa nanayninqa karqa atoq-atoqpa kachukuyin hinam. ⁶Chay punchawkunaqa runakunam wañuya maskanqa ichaqa manam tarinqakuchu, wañuya munaspakupas manam wañunqakuchu.

⁷Chay aqarwaykunaqa kasqa guerrapaq alistasqa caballokuna hinam. Umanpim kasqa qorimanta corona hina, uyanñataqmí kasqa runapa uyan hina.

⁸Chukchanmi kasqa warmipa chukchan hina, kirunñataqmí kasqa ⁹Qasqonku harkaqñataqmí kasqa fierromanta harkachikuna hinaraq, raprankupa qapariy-ninñataqmí kasqa caballokunapa aysasqan guerraman riq carretakuna hinaraq. ¹⁰Chupankuñataqmí kasqa atoq-atoq hina kachukuq, chaynaqa karqa chaywan kachuspa runakunata pichqa killa ñakarichinanpaqmi. ¹¹Chay aqarway urukunaqa kamachiqniyoqmi karqaku, chay kamachiqninqa karqa uku pachapi munaychakuq angelmi, chay angelpa sutinmi karqa *hebreo rimaypi Abadon, *griego rimaypiñataq Apolion, chay sutiqa “chinkachiq” ninanmi.

¹²Pasarurqam chay angelpa punta kaq “iAy!” nisqanqa. Ichaqa hamuchkanmi iskay sasachakuykunaraq.

¹³Soqta kaq angel cornetillanta tocaykuptinñataqmí uyarirqani qayakuya. Chay qayakuymi uyarikamurqa Diospa qayllanpi qori *altarpa hawanpi tawa waqrachakunapa chawpinmanta. ¹⁴Chaymi cornetillaryoq qanchis kaq angelta nirqa:

—Kachariy Eufrates Mayupa patanpi watasqa tawa angelkunata —nispa.

¹⁵Hinaptinmi kachaykurqa chay tawan angelkunata chaynapi llapa runakunaman-ta kimsa kaq partenta wañuchinanpaq. Paykunam chay horapaq, chay punchawpaq, chay killapaq hinaspa chay watapaq alistasqa karqaku. ¹⁶Uyarisqayman hinaqa cabal-lopi sillasqa soldadokunam karqa iskay pachak waranqa kuti waranqa.

¹⁷Revelacionniyipimá Chuya Espiritu qawachiwarqa caballokunapi sillaskakunta. Paykunaqa qasqontam harkachikusqa nina hina puka harkachikunawan, azul harkachikunawan hinaspa qellu harkachikunawan. Caballokunaqa kasqa leon hina umayoqkunam, chay caballokunapa siminmantam lloqsimurqa nina, qosni hinaspa azufre. ¹⁸Runakunapa kimsa kaq partenmi wañururqa chay caballoku-napa siminmanta lloqsimuq kimsa castigowan otaq ninawan, qosniwan hinaspa azufrewan. ¹⁹Chay caballokunapa kallpanqa kasqa siminpiwan chupanpim. Chay chupankunaqa kasqa culebrakuna hina umayoqmi, chaywanmi kachukuq.

²⁰Chay castigokunamanta lluptiq runakunapas manataqmí wanakurqakuchu mana allinkuna rurayninkumantataqa. Manamá wanakurqakuchu demoniokuna adoramanta nitaq qorimanta, qollqemanta, broncemanta, rumimanta hinaspa kullumanta taytacha-mamachakuna adoramantapas. Chay taytacha-mamachakunaqa manam rikukunchu, manam uyarikunchu, manataqmí purinchu. ²¹Chay runakunaqa manataqmí wanakurqakuchu runakuna wañuchisqankumantapas, layqakusqankumantapas, huchapakusqankumantapas nitaq suwakusqankumantapas.

Angelmantawan librochamanta

10 ¹Rikurqanitaqmi huk atiyniyoq angelta hanaq pachamanta uraykamuqta, payqa kasqa puyuwan pachasqam hinaspas umanpi chirapayoqmi. Uyanpas achkirirqa inti hinaraqmi, chakinkunañataqmi kasqa ninamanta pilarkuna hinaraq. ²Kichasqa librochata hapiykuspanmi *alleq chakinta churaykurqa lamar qochapa hanwanman, *ichoq chakintañataqmi churaykurqa allpaman. ³Leon hina qapariptimi qanchis rayokuna toqyamurqa rimachkaq hina. ⁴Chay qanchis rayokuna rimaramuptim mi qellqanaypaqña kachkarqani, ichaq hanaq pachamantam yapatawan qayamuwarqa: —Qanchisnintin rayokunapa nisqantaqa amaraqyá willakuychu nitaq qellqaychu —nispa.

⁵Lamar qochapiwan allpapi sayaq angelñataqmi cielo lawman alleq makinta hoqarirqa. ⁶Wiña-wiñaypaq kawsaqraykum otaq cielokunapas, kay pachapas, lamar qochapas chaynataq chaykunapi kaq tukuy imapas unanchaçraykum jurarqa kaynata:

—Manam unamunqañachu. ⁷Aswanqa qanchis kaq angelpa cornetillan tocana tiempo chayaramuptimmi Diospa pakasqa kaqninkuna cumplikunqa, chaynaqa karqa serviqnin willakuqkunaman nisqanpi hinam.

⁸Hanaq pachamanta uyarisqay qayakuymi yapamanta nimuwarqa:

—Rispaykiyá chay kicharayaq librochata chaskimuy lamar qochapiwan allpapi sayaq angelpa makinmanta —nispa.

⁹Angelman librochata mañaq riptyimi payñataq niwarqa:

—Chaskiwaspayki mikuy kay librochata, simikipim kanqa miel hina miskillaña, wiksaykipiñataqmi kanqa qatqellaña —nispa.

¹⁰Angelpa makinmanta librochata chaskiyuskay mikuruptiymi simiyipiqa karqa miel hina miskillaña, mikuruptiÿñataqmi wiksaypi qatqeyarurqa. ¹¹Hinaptinmi niwarqa:

—Yapatawanmi willakunayki achkallaña runakunamanta, nacionkunamanta, tukuy rikchaq rimayniyoqkunamanta hinaspas reykunamanta —nispa.

Iskay testigokunamanta

11 ¹Soqos kaqla tupuna varata huk kaqniñ qoykuwaspanmi niwarqa: —Diospa templontawan *altartayá tupuramuy, yuparamuytaqyá chaypi adoraqkunatas. ²Ichaqa amam tupumunkichu templopa patientaqa, chayqa kachkan mana *judio kaqkunaman qosqam. Chay chuya llaqtapiqa paykunam saryachkaq hina munaychakunqa tawa chunka iskayniyoq killa. ³Noqam kachasaq iskay testigokunata waranqa iskay pachak soqta chunkan punchawpuni chaynapi luto pachawan hinakuykuspanku ñoqamanta willakamunankupaq —nispa.

⁴Chay testigokunaqa kasqa aceitunas ruruq iskay sachakuna hinam otaq Diospa qayllanpi kaq iskay hatun mecherokuna hinam. ⁵Pipas paykunata imanaytapas munaptinqa siminkumanta lloqsimuq ninawanmi enemigonkuta kañarunqa, chaynatamá wañurunqa imanaruynin munaqpas. ⁶Chay testigokunaqa atiyniyoqmi kasqa parata usyachinankupaqpas, chaynataqa usyachiqku Diosmanta willakunankukamam. Paykunaqa atiyniyoqtaqmi kasqaku yakuta yawaryarachispalku munasqankuman hina kay pachapi runakunata tukuy rikchaq castigokunawan ñakarichinankupaqpas.

⁷Paykuna willakuya tukuruptinkuñataqmi Manchakuyapaq Animal uku pachamanta lloqsimuspa paykunapa contranpi guerrata ruranqa, paykunata venceruspa wañurachiptimi ⁸cuerponkupas hatun llaqtapa callenkunapi chutarayyanqa. Chay llaqtatam tupachinku

Sodomawan hinaspa Egiptowan, chaypimá Señorninchikpas chakatasqa karqa.⁹ Kimsa punchaw partenpumim runakuna llapa ayllukunamanta, tukuy rikchaq rimayniyoqkunamanta hinaspa llapa nacionkunamanta chay testigokunapa ayanta qawaspa mana munanqakuchu pampankuta.¹⁰ Kay pachapi kawsaqkunañataqmi kusikunkaku chay wañuqkunamanta, kusikuymantam regalokunatapas apachinakunkaku, chaynataqa ruranqaku chay iskay willakuqkuna manaña kay pachapi *yachaqkunata ñakarichisqanraykum.

¹¹ Ichaqa kimsa punchaw partenmantam chay wañusqakunaman yaykururqa Diospa kachamusqan kawsachikuq espiritu hinaptinmi sayarirurqaku, qawaqninkunañataqmi hatu-hatunta mancharikururqaku.¹² Hinaptinmi chay iskay testigokuna hanaq pachamanta uyarirqaku hatun qayakuya “Seqamuychik kayman” niqta.

Hinaptinmi puyuntakama sejarurqaku hanaq pachamanenemigonkunapas qawachkaptin.¹³ Chay hora nisyu-nisyu temblor karuptinmi tufirurqa llaqtapa chunka kaq parten, qanchis waranqa runakunam wañururqa chay temblorwan. Wañinataqmi hatu-hatunta mancharikuspanku hanaq pachapi kaq Diosta alabarqaku.

¹⁴ Angelpa iskay kaq “¡Ay!” nisqanqa pasarunñam, kimsa kaq sasachakuymi ichaqa chayllaraq hamuchkan.

Qanchis kaq cornetillamanta

¹⁵ Qanchis kaq angel cornetillanta tocaykuptinñataqmi hanaq pachamanta qayakamurqa:

Kay pachapi gobiernekunaqa Cristopañam.

Payñam gobiernanqa wiña-wiñapaq.

¹⁶ Hinaptinmi Diospa qayllanpi iskay chunka tawayoq tiyanakunapi tiyaq *ancianokuna qonqoranpa kumuykurqaku, Diosta adoraspam nirqaku:

¹⁷ Señorllayku, graciastam qoykiku.

Tukuy Atiyniyoq Diosnillayku,

qamqa kunanpas ñawpaqpas hina kaqlam kanki.

Qamqa munaychakunaykipaqmi hatun atiyta chaskichkanki.

¹⁸ Nacionkunam piñakurunku,

ichaqa chayaramunmi punchaw castiganaykipaq.

Chayaramunñam hora wañuqkunata juzganaykipaq.

Qanmanta willakuq serviqnikikunamanmi pagapunki.

Qamllapaq kawsaqkunamanwan respetasuqnikikunamanmi pagapunki.

Taksamanpas hatunmanpas llapallamanmi pagapunki.

Kay pacha chinkachiqkunamat chinkachinki.

¹⁹ Hinaptinmi Diospa templon hanaq pachapi kichakuykurqa, chaypim kachkasqa *contrato baulpas. Hinaptinmi karqa llipyaykuna, qapariykuna hinasparayokuna. Temblormi kay pachata taspirqa, qepantañataqmi runtu para chayarqa.

Warmimantawan Dragon sutiyoq animalmanta

12 ¹Hanaq pachapim rikururqani hatun señalta: Warmim pachawan hina intiwan pachasqa kachkasqa hinaspm saruchkasqa killata, umanpiñataqmi kachkasqa chunka iskayniyoq lucerokunamanta corona.² Chay warmi wiksayakurusanmi nanaywan qayaykachakurqa wachakunampaq.³ Yapatawanmi rikururqani

hanaq pachapi huk señalta: *Dragon sutiyoq hatun puka animalmi kachkasqa qanchis umayoq, chunka waqrayoq, sapa umankunapim kachkasqa huk corona. ⁴Chupanwan aysaspam cielomanta wischuykamurqa kay pachaman kimsa kaq parten lucero-kunata. *Dragon sutiyoq animalñataqmí sayachkarqa wachakuywan kaq warmipa ñawpaqninpi, chaypiqa sayachkarqa naceruptillan wawahanta mikurunapanqaqmí. ⁵Chay warmim wachakururqa qari wawata. Paymi kamachinqa fierro tawnawan hina hatun atiyninwan llapallan nacionkunata. Chay wawata qechuruspam tiyananpi tiyaq Diosman aparqaku. ⁶Warmiñataqmí Diospa alistapusqan chumniqman ayqekurqa chaypi waranqa iskay pachak soqta chunkan punchaw uywasqa kananpaq.

⁷Chaymantam hanaq pachapi hatu-hatun guerra karurqa. Miguelmi angel-ninkunapiwan pelearqa dragon sutiyoq animalpa contranpi. *Dragonpas angelninkunapiwanmi pelearqa. ⁸Ichaqa vencerachikuptinkum hanaq pacha-piqa manaña sitio karqachu paykunapaq. ⁹Chaynapimá chay hatun *dragonqa wischumusqa karqa. Payqariki diablowan hinaspa *Satanaswan suticasqa ñawpaqmantaraq kaq culebram. Paymi llapallan kay pachapi runakunata engañachkan, paymá kay pachamanpas wischumusqa karqa angelninkunapiwan.

¹⁰Chaymantam hanaq pachapi huk kaqnin qaparirqa:

—Kunanmi chayaramuwanchik Diosmanta salvacion, chayaramuntaqmí Diospa atiynipas, munaychakuynipas chaynataq Cristopa munaynipas. Wawqe-paninchikkunapa contranpi tuta punchaw Diosman acusaq diabloqa ñam wischurachikamunña hanaq pachamanta. ¹¹Wawqe-paninchikkunaqa vencerqaku *Carneropera yawarninwanmi hinaspa willakusqanku palabrawanmi, paykunaqa manamá wañuytapas manchakurqakuchu. ¹²Chaynaqa cielokuna, kusikuychikyá, kusikuychiktaqyá chaypi *yachaqkunapas. iAy! imaynaraq kanqa kay pachapi kaqkunaqa! Diabloqa piñasallañam uraykaramun qamku-naman, payqariki yachachkanmi pisi tiempoyoqllaña kasqanta —nispa.

¹³*Dragon sutiyoq animalñataqmí kay pachaman wischusqa kasqanta qawakuykuspan qari wawa wachakuq warmita qatikacharqa. ¹⁴Hinaptinmi warmiman qoykurqaku condorpa rapran hina iskay raprakunata, chaytaqa qoykurqaku culebrapa qayllanmanta maymi kasqan chunniqman pawarikunapanqaqmí, hinaptin chaypi kimsa wata parten uywasqa kananpaq. ¹⁵Culebrañataqmí siminmanta wischurqa mayu hina achka-achka yakuta chay warmita aparunapanqa. ¹⁶Ichaqa allpam yanaparqa warmita, kicharikuykuspanmi millpururqa *Dragonpa wischusqan mayu hina yakuta. ¹⁷Hinaptinmi Dragonqa warmipa contranpi piñakuruspan pasarqa mirayninkunapa contranpi peleaq otaq Diospa kamachikuynin kasukuqkunapa hinaspa Jesuspi iñiqkunapa contranpi peleaq.

Manchakuypaq iskay animalkunamanta

13 ¹Chaymantam lamar qochapa patanpi sayaykuspay rikururqani lamar qochamanta qanchis umayoq hinaspa chunka waqrayoq animal lloq-simuqta. Sapa waqrannipim kasqa huk corona, umankunapiñataqmí kasqa Dios kamiq sutikuna. ²Chay rikusqay animalqa kasqa uturungu kaqlam, chakinkunañataqmí kasqa ukumaripa chakinkuna kaqla, siminpas kasqa leonpa hinam. *Dragonmi qoykurqa atiynintawan gobierntonta hinaspa hatun munaychakuy-ninta. ³Chay animalpa huknin umanmi wañunapanqa hina tuksisqa karqa, ichaqa sanoyeruptinmi llapallan kay pachapi kaq runakuna admirasqallaña chay animalta qatikurqaku. ⁴Chay *Dragontam adorarqaku Manchakuypaq Animalman atiyta qoykusqanrayku. Adorarqakutaqmi chay manchakuypaq animaltatas:

—¿Pitaq kay animal hinaqa kanman? ¿Pitaq paywanqa peleanman? —nispa.

⁵Chay animalmanqa qoykurqataqmí atiytapas tukuy imata Diospa contranpi rimananpaq hinaspa tawa chunka iskayniyoq killa munaychakunanaqa. ⁶Chaynapim Diosta kamirqa, kamirqataqmí paypa sutintapas, paypa karpantapas chaynataq hanaq pachapi *yachaqkunatapas. ⁷Chay animalmanqa qoykurqakutaqmí atiyta Diosllapaqña kawsaqkunapa contranpi peleaspa vencerunanaqpas chaynataq kay pachapi llapallan ayllukunata, castakunata, tukuy rikchaq rimayniyoqkunata hinaspa nacionkunata kamachinanpaqpas. ⁸Chay Manchakuyapaq Animaltam adorarqaku llapallan kay pachapi *yachaqkuna otaq *Carneropa kawsay libronpi sutiñ mana qellqasqakuna. Chay Carneroqa manaraqpas kay pacha unanchasqa kachkaptinmi wañunanaqa citasqa karqa.

⁹ Uyariwaqniyikunaqa kasukuychikyá.

¹⁰ Pipas presochasqa kananpaq kaqqa
presochasqam kanqa.
Espadawan wañuchisqa kananpaq kaqqa
espadawanmi wañunqa.

Chaynapim Diosllapaqña kawsaqkunaqa pacienciayoq hinaspa confianzayoq kananku.

¹¹ Yapatawanmi rikurqani huk animalta kay pachamanta wicherichkaqta. Chaypam kasqa waqranksuna carneropa hina, rimayninñataqmí kasqa *Dragonpa rimaynin hina. ¹²Punta kaq animalpa hinam atiyninpas kasqa chaymi tukuy imata punta kaq animalpaq rurarqa. Llapallan kay pachapi kaq runakunawanmi adorachirqa nanayninmanta sano-yaruq punta kaq animalta. ¹³Hatun *milagrokunamat rurarqa atiyninta qawachinanpaq, cielomantapas wkichimurqam ninakunata llaqa runakunapa qayllanman. ¹⁴Kaykunata punta kaq animalpa qayllanpi rurasqanwanmi kay pachapi llaqa runakunata engañarqa. Kamachikurqam Manchakuyapaq Animalpa imagenninta ruranankupaq, chay animalqa espadawan tuksisqa kachkaspanpas manam wañurqachu. ¹⁵Chay iskay kaq animalmanmi atiyta qoykurqaku punta kaq animalpa imagenninman espirituta qospa rimachinanpaq hinaspa imagen mana adoraqkunataqa wañuchinanpaq. ¹⁶Chay iskay kaq animalmá llapallan runakunata taksatapas, hatuntapas, aputapas, wakchatapas, libretapas hinaspa sirvientetapas *alleq makinpi otaq urkunpi marcachirqa, ¹⁷chaynapim pipas mana imallatapas rantiqchu nitaqmi *rantikuqchu, chaynataqa ruraqku chay animalpa marcan marcayoqlam otaq chay animalpa sutiñ qayllanpaq otaq sutiñpa numeron numeroyoqlam. ¹⁸Yachayniyoqpaqmí kayqa. Yachayniyoq runaqa animalpa numerontayá yupachun. Paypa numeronqa soqta pachak soqta chunkan soqtayoqmi.

Pachak tawa chunkan tawayoq waranqapa takisqanmanta

14

¹Qawarispaymi rikururqani Sion Moqopa hawanpi *Carnero sayachkaqta. Paywanmi sayachkasqa pachak tawa chunkan tawayoq waranqapa runakuna, paykunaqa kachkasqa Carneropa sutiñwan hinaspa Taytanpa sutiñwan urkunkupi qellqas-qakamam. ²Chaymantam uyarirqani hanaq pachamanta qayakuyta, chay qayakuyqa karqa achka yakupa hinaspa sinchi rayopa qaparyin hinam. Chay qayakuyqa karqa arpa tocaq-kunapa tocasqan hinaraqmi. ³Chay pachak tawa chunkan tawayoq waranqapa runakunam takirqaku mosoq takita hatun tiyanapa ñawpaqninpi, paykunaqa takirqaku tawa animal-kunapa hinaspa *ancianokunapa qayllanpim, ichaqa manam pipas chay taki yachayta

atirqachu, yacharqakuqa pachak tawa chunkan tawayoq waranqa kay pachamanta rantisqa runakunallam.⁴ Paykunaqa warmikunawan mana qanrachakuqkunam otaq warmiwan mana puñuqkunam. Paykunaqa *Carnerotam qatinku maymanña riptimpas. Paykunaqa punta rikurimiq ruru hinam, paykunaqa Diospaqwan Carneropaqmí runakuna ukumanta rantisqa karqa.⁵ Paykunaqa mana llullakuqmi hinaspa mana huchayoqmi karqaku.

Kimsa angelkunapa willakusqanmanta

⁶Rikurqanitaqmi huk angeltapas cielopa chawpinta pawachkaqta, paymi wiñaypaq kaq allin noticiata apachkasqa kay pachapi llapallan nacionkunaman, ayllukunaman, tukuy rikchaq rimayniyoqkunaman hinaspa llapallan runakunaman.⁷ Qaparispanmi nirqa:

—Diostayá manchakuywan alabaychik, juzganan horam chayaramunña, cielokunatapas kay pachatapas, lamar qochatapas hinaspa pukyukunatapas unanchaqtayá adoraychik —nispa.

⁸Iskay kaq angelñataqmi nirqa:

—iTúñirunñam, tuñirunñam hatun Babilonia llaqtqa! Chay llaqtam vino upyachichkaq hina upyarachirqa huchapakuyninta llapa runakunaman —nispa.

⁹Kimsa kaq angelpas paykunata qatistinmi qaparirqa:

—Pipas Manchakuypaq Animalpa imagenninta adoraqqa hinaspa urkunpi otaq makinpi marcachikuqqa¹⁰ upyanqam Diospa piñakuyninta. Chay piñakuyninqa mana chaqrusqa vino hinam kachkan Diospa piñakuynin sutiyooq vasopi. Chay upyaq runaqa ninapiwan azufrepim *Carneropa qayllanpi hinaspa chuya angelkunapa qayllanpi ñakarichisqa kanqa.¹¹ Ñakariyninqa ninapa qosniynin hinaraqmi qosninja wiña-wiñaypaq. Tutapas-punchawpas manam hawkayata tarinqachu Manchakuypaq Animal adoraqkunaqa nitaq marcan chaskiqkunapas.

¹²Chaynapim Diosllapaqña kawsaqkunapas otaq kamachikuynin kasukuqkunapas otaq Jesuspi qaqa hina sayaqkunapas pacienciakunku.

¹³Hinaptinmi hanaq pachamanta qayamuwarqa:

—Qellqay kayta: “Mayna kusisqam Diospi iñispas kunanmanta wañuqkunaqa” nispa. Espiritupas nintaqmi: “Arí, paykunaqa samanqañam ñakariykunamanta, allin rurasqankupas paykunawanmi kachkan” nispa.

Kay pachapi cosechamanta

¹⁴Chaymantam rikurqani yuraq puyuta, hawanpiñataqmi tiyachkasqa Diosmanta Hamuq Runaman rikchakuq, payqa kachkasqa qorimanta coronayoqmi hinaspa makinpi ñawchi rutunayoqmi.¹⁵ Hinaptinmi templomanta lloqsiramurqa huk angel, paymi puyupa hawanpi tiyaqta qayarqa:

—Rutunaykiwan rutuy, ñam rutuna tiempoqa chayaramunña, kay pachapi cosechaqa ñam poqosqaña kachkan —nispa.

¹⁶Puyupa hawanpi tiyaq rutunanwan kay pachata ruturuptinmi cosechaqa huanusqaña rikurirurqa.

¹⁷Hinaptinmi huk angelpas lloqsiramurqa hanaq pachapi kaq templomanta filoq rutunanta aparikuspan.¹⁸*Altarmantapas lloqsiramurqam huk angel, payqa ninawan kañaykunarpaq atiyniyoq kaspanmi ñawchi rutunayoq angelta qayarqa:

—Ñawchi rutunaykiwan rutuy kay pachapi uvaskunata, ñam uvaskunaqa poqosqaña kachkan —nispa.

¹⁹Hinaptinmi chay angel rutunanwan rutururqa kay pachapi uvaskunata hinas-pam huntarachirqa uvas saruna pozoman. Chay pozoga karqa Diospa piñakuynin sutivoq pozom. ²⁰Llaqtapa hawa lawnин pozopi saruchiptinmi pozomanta yawar pawaramurqa caballokunapa frenonman haypanankamaraq. Chay yawarqa puri-rirqa kimsa pachak *kilometrokamaraqmi.

Angelkunamatawan qanchis qepa kaq castigokunamanta

15 ¹Hanaq pachapim huktawan rikurqani ancha admirakuypaq kaqta: Qanchis angelkunam kachkasqa qanchis qepa kaq castigoyoqkama, chay castigokunawanmi tukururqa Diospa piñakuynin.

²Rikurqanitaqmi ninawan chaqrusqa cristal kaqla lamar qochatapas. Rikurqa-nitaqmi Manchakuyapaq Animaltawan imagennintapas chaynataq marcantawan sutinpa numeron venceqkunatapas, paykunaqa sayachkasqa chay cristal kaqla lamar qochapa patanpim Diospa qosqan arpantinkama. ³Paykunam takirqaku Diosta serviq Moisespa takintawan *Carneropa takinta:

Tukuy atipayniyoq Señor Diosnillayku,
hatu-hatun admirakuypaqmi tukuy rurasqaykikunaqa.
Nacionkuna munaychakuq Reynillayku,
allinpunim hinaspa cheqappunim ñannikikunaqa.

⁴Señorllayku
¿pitaq qamtaqa mana manchakusunkimanchu?
¿Pitaq qamtaqa mana alabasunkimanchu?
Qamllapunim chuyaqa kanki,
llapallan nacionkuna hamuspam adorasunki.
Allin rurasqaykikunatam qawaykachikunki.

⁵Chaymantam kicharikuqta rikururqani hanaq pachapi kaq templota otaq chun-kantin kamachikuykuna waqaychana karpata. ⁶Chay templomantam lloqsiramurqa qanchis angelkuna qanchis castigoyoqkama, paykunaqa kasqa linomanta sumaq kancharichkaq pachayoqmi hinaspa qorimanta chumpiwan qasqonkupas watasqakamam. ⁷Tawan animalkunapa hukniniq qanchis angelkunaman qoykarirqa qorimanta tazonta, chay tazonkunaqa kasqa wiña-wiñayapaq kawsaq Diospa piñakuyninwan huntasqam. ⁸Hinaptinmi temploman huntarirqa qosniy, chayqa karqa Diospa achki-riyinmanta hinaspa atiyninmanta lloqsimuqmi. Chaymanqa manam pipas yaykuya atirqachu qanchis angelkunapa apasqan qanchis castigokuna tukurunankama.

Castigopaq tazonkunamanta

16 ¹Templomantam huk hatun qayakuya uyarirqani, qanchis angelkuna-manmi kaynata nimurqa:

—Rispayá allpa pachaman tallimuychik Diospa piñakuyninwan huntasqa qanchis tazonkunamanta.

²Punta kaq angelmi kay pachaman talliykamurqa tazonninmanta. Hinaptinmi Manchakuyapaq Animalpa marcan marcayoq hinaspa imagennin adoraq runaku-napi rikurirurqa uta hina nanachikuqlaña onqoy.

³Iskay kaq angelpas tazonninmantam talliykurqa lamar qochaman, hinaptinmi wañusqa yawar hina lamar qochapi yaku rikurirurqa chaymi yakupi kawsaq tukuy rikchaaq animalkunapas wañururqa.

⁴Kimsa kaq angelpas tazonninmantam talliykurqa mayukunapa hawanmanwan, pukyukunapa hawanman hinaptinmi yawaryarurqa. ⁵Hinaptinmi yakupi munaychakuq angel nirqa:

Señorlláy, chaynata juzgaspaykiqa
allintapunim rurachkanki.

Qamqa kunanpas, ñawpaqpas
chuya Diosmi kanki.

⁶Chay juzgasqayki runakunaqa
qamllapaqña kawsaqkunatam wañuchirqaku.
Qanmanta willakuqkunapa
yawarnintam chaqchurqaku.

Chayna rurasqankumantam paykunamanpas
yawarta upyarachinki.

Imam chaskinankutamá paykunamanqa qoyunki.

⁷Uyarirqanitaqmi *altarmanta kayna nimuqtapas:

Arí, Tukuy Atipayniyoq Señor Diosnilláy,
qamqariki allintapunim hinaspa cheqaptapunim juzganki.

⁸Tawa kaq angelpas tazonninmantam talliykurqa intiman hinaptinmi intiman atiy qosqa karqa rupayninwan runakunata rupananpaq. ⁹Hinaptinmi llapallan runakuna ancha rupawayan rupasqa rikurirurqaku, ichaqa manam wanakurqaku-chu nitaqmi Diostapas alabarqakuchu, paykunaqa aswanraqmi kay castigokuna apachimuq Diostapas tukuy mana allinta nispanku kamirqaku.

¹⁰Pichqa kaq angelpas tazonninmantam talliykurqa Manchakuyapaq Animalpa tiyanaman hinaptinmi gobiernasqan tutayarurqa, chaymi runakunañataq nanaywan qallunkuta kachukurqaku. ¹¹Ichaqa chaywanpas manam wanakurqakuchu mana allin rurayninkumantaqa, paykunaqa aswanraqmi hanaq pachapi kaq Diosta kamirqaku, chaynataqa kamirqaku nanaypi kasqankuraykum chaynataq uta hina onqoyniyoq kasqankuraykum.

¹²Soqta kaq angelpas tazonninmantam talliykamurqa hatun Eufrates Malyuman, hinaptinmi chay mayu chakirurqa, chakirusqaqa intipa qespimunan lawmanta hamuq reykuna chayninta chimpanankupaqmi.

¹³Hinaptinmi rikurqani *Dragonpa siminmantawan Manchakuyapaq Animalpa siminmanta hinaspa Llulla Willakuqpa siminmanta kimsa mana allin espiritukuna kayra hina lloqsimuqta. ¹⁴Chaykunaqa kasqa demoniokunapa espiritunkunam. Milagrokunata ruraspankum lloqsirqaku kay pachapi llapallan reykuna huñuq, huñumurqakuqa tukuy atiyniyoq Diospa punchawninpi guerrapi peleanankupaqmi.

¹⁵—Ñoqqaqa qonqayllatam suwa hina kutiramusaq. Mayna kusisqam rikchaspapachan waqaychaqkunaqa, paykunaqa manam qalallachu purinqaku nitaqmi penqayninkutapas rikuchikunkakuchu.

¹⁶Chay espiritukunam reykunata huñururqa *hebreo rimaypi Armagedonwan sutichasqa sitiopi.

¹⁷Qanchis kaq angelpas tazonninmantam tallykamurqa wayraman, hinaptinmi hanaq pachapi kaq templopi Diospa tiyananmanta huk kaqnin sinchita qaparimurqa:
—Rurasqañam —nispa.

¹⁸Chaymi llipyaykuna, qapariykuna hinaspa rayokuna karurqa, hatu-hatun temblor-mi kay pachata taspirqa, chayna temblorqa manam karqachu kay pachapi runakuna kasqanmantapunipas. ¹⁹Hinaptinmi chay hatun llaqta kimsaman partikururqa, tuñirurqataqmi kay pachapi llaqtakunapas. Diosmi yuyarirurqa hatu-hatun Babilonia llaqtamanta vino upyachichkaq hina piñakuyininwan castigananpaq. ²⁰Llapallan islakunam ayquerqa hinaptinmi orqokunapas chinkarurqa. ²¹Cielomantam chayamurqa tawa chunka kilo llasaq runtu para llapa runakunapa hawanman hinaptinmi runakunañataq Diosta kamirqaku, kamirqakuqa hatu-hatun castigo runtu para kacharimusqanmantam.

Chuchumika warmi castigasqa kasqanmanta

17 ¹Qanchis tazonniyoqkunapa huknin angelmi asuykamuwaspan niwarqa:
—Hamuy, achka yakukunapa hawanpi tiyaq chuchumika warmipa imaynam castigasqa kanantam qawachisqayki. ²Kay pachapi reykunam paywan huchapakurqaku, kay pachapi *yachaq runakunapas vinowan sinkachkaq hinam chay chuchumikawan huchapakurqaku.

³Espiritupa yanapakuyninwan purunman angel aparuwaptinmi rikurqani huk warmita, payqa sillarayachkasqa Dios kamiq letrerokunawan churasqa qanchis umayoq hinaspa chunka waqrayoq manchakupaq puka animalpim. ⁴Chay warmiqa kachkasqa grosella puka pachawan pachasqam, adornonñataqmi kasqa qoriwan alhaja rumikuna hinaspa perlaskuna. Paymi hapiykurqa qorimanta copata, chay copaqa kasqa cheqnikuywan hinaspa millakupaq huchapakuyininwan huntasqam. ⁵Urkunpiñataqmi kayna niq sasa entiendena suti qellqasqa kasqa:

Hatu Babilonia Llaqta, chuchumikakunapa hinaspa kay pachapi millakupaq kaqkunapa maman.

⁶Allinta qawaykuptiyqa chay warmiqa Diospi iñiqkunapa yawarninwanmi hinaspa Jesusmanta willakusqankurayku wañuqkunapa yawarninwanmi sinka kachkasqa.

Chayta qawaykuspa sinchita admirakuruptiymi ⁷angel niwarqa:

—¿Imanasqataq admirasqallaña kachkanki? Ñoqam willasqayki sasa entiendena kaqta, willasqaykimá chay warmimantawan sillakusqan animalmanta. Chay animalqa kachkan qanchis umayoqmi hinaspa chunka waqrayoqmi. ⁸Chay animal rikusqaykiqa ñawpaq kaqmi, kunanqa manam kanñachu, chay animalqa uku pachamanta lloqsimunanpaqñam kachkan chaynapi wiñaypaq wañuyman rinanpaq. Kay pachapi *yachaqkunañataqmi admirakunqaku chay ñawpaq kaq animalta qawaykuspangu, paykunaqa kay pachapa qallariyininmantapuni wiñay kawsay libropi sutin mana qellqasqakunam. Chay animalqa ñawpaq kaqmi karqa, kunanqa manam kanñachu, ichaq kutimunqam.

⁹—Yachayniyoq runaqa entiendechunyá: Qanchis umakunaqa warmipa tiyas-qan qanchis moqokunapiwan ¹⁰qanchis reykunam. Paykunamanta kaq pichqa reykunaqa chinkarunñam. Hukninqa hinallaraqmi kamachikuchkan, hukninña-taqmi manaraq hamunraqchu. Qepa kaq hamuruspaqa manam unayñachu kanqa. ¹¹Ñawpaq kachkaspa, kunan manaña kaq Manchakupaq Animalñataqmi pusaq kaq rey. Payqariki qanchis reykunapa hukninmi, payqa wañuymanmi richkan.

¹²—Chay chunka waqrakuna rikusqaykiqa manaraq kamachikuy qallariq chun-ka rey kunam. Paykunam nombrasqa kanqaku Manchakupaq Animalwan kuska huk horalla gobiernanankupaq. ¹³Chay chunkantin reykunam huk sonqolla kachkanku atiy-ninkutawan munayninkuta Manchakupaq Animalman qonankupaq. ¹⁴*Carnerowan peleaptinkum Carnero vencerunqa, payqa vencerunqa señorkunapa Señornin kasqanray-kum chaynataq reykunapa Reynin kasqanraykum. Paywan kaqkunaqa kachkan Diospa akllasqankunam hinaspa paypa qayasqankunam, paykunaqa qaqa hinam sayachkanku.

¹⁵ Angelqa niwarqataqmi:

—Chuchumikapa tiyasqan achka yakukunaqa llaqtakunam, runakunam, nacion-kunam hinaspa tukuy rikchaq rimayniyoqkunam. ¹⁶Manchakupaq Animalpi chunka waqrakuna rikusqaykiqa chunka reykunam. Paykunaqa Manchakupaq Animal-piwanmi chuchumikata cheqninqaku hinaspm qalalla wischusqata saquerunqaku. Aychanta mikuruspam kañaykunqaku. ¹⁷Diosmi churarqa paykunapa sonqonman kikinpa munasqanta ruranankupaq. Reykunam huklla kaspanku animalman qoykur-qaku munayninkuta, chaynataqa rurarqaku Diospa munasqan cumplikunankamam. ¹⁸Chay rikusqayki warmiqa kay pachapi reykuna kamachiq hatu-hatun llaqtam.

Babilonia llaqtapa tuñirusqanmanta

18 ¹Chaykunapa qepantam rikurqani huk angelta hanaq pachamanta hatun atiyninwan uraykamuqta, kanchariyninwan kay pachata achkirispanmi ²llumpaysuta qaparirqa:

Wichiykunñam, wichiykunñam
hatu-hatun Babilonia llaqtaqa.
Demoniokunapa yachananñam
chay llaqtaqa.

Tukuy rikchaq mana allin espiritupa
wasinñam rikurirun.
Millakupaq hinaspa cheqnipay llapa animalkunapa
*quesanñam rikurirun.

³ Llapallan nacionkunam vino upyachkaq hina
huchapakuyininwan sinkarurqa.
Kay pachapi reykunam paywan kakurqa.
Kay pachapi negociantekunapas kusikusqankuwanmi apuyarurqa.

⁴Huktawanmi uyarirqani hanaq pachamanta qayakuya:

Runallaykuna, chay llaqtamantayá lloqsiyachik.
Paykunawan ama huchallikunaykichikpaqyá lloqsiyachik.
Paykunawan mana castigasqa kanaykichikpaqyá lloqsiyachik.

⁵ Paykunapa huchanqa hanaq pachakamaraqmi chayarun.
Chay mana allin rurasqankutaqa Diospunim yuyarirun.

⁶ Paykunamanqa qosqankuman hinayá kutichipuychik.
Rurasqankuman hinayá huk chaynatawan pagapuychik.
Upyachisqanman hinayá huk chaynatawan qoychik.

⁷ Payqa alabakuspanmi gustota qokurqa.

Chayman hinayá ñakariytawan waqaytaña qoychik paymanqa.

Payqariki sonqonpim nichkan:

“Reinañam tiyachkani ñoqaqa” nispa.

“Manam viudachu kani ñoqaqa” nispa.

“Manam waqasaqchu ñoqaqa” nispa.

⁸ Huk punchawllapim hamurunqa castigonkunaqa.

WaÑupas, waqaypas, yarqaypiwanmi hamurunqa.

Chay llaqtaqa kañasqam karunqa,

Atiyniyoq Señormi juzgaqnin Diosqa.

⁹ Kay pachapi paywan huchapakuspa kusikuq reykunapas hatu-hatun lla-kiwanmi waqanqaku paymanta, waqanqakuqa kañasqankupa qosniyintia qawaykuspankum. ¹⁰ Castigota manchakuspankum karullamanta *nichkanku:

iAy, ay, imaynaraq kanki,

Babilonia hatu-hatun llaqta!

Huk ratollapim chayaramun
castigoykiqa atiyniyoq llaqta.

¹¹ Kay pachapi negociantekunapas hatu-hatun llakikuywanmi waqachkanku chay llaqtamanta manaña pipas negacionku rantiq kaptin. ¹² Paykunam negociaqku qori-wan, qollqewan, alhaja rumikunawan, perlaskunawan, linomanta fino telakunawan, grosella telakunawan, puka telakunawan, sedakunawan hinaspa miski asnaq sa-chakunawan. Negociaqkutaqmí elefantepa waqonmanta, kullumanta, broncemantia, fierromanta hinaspa marmolmanta tukuy rikchaq serviciokunawanpas. ¹³ Nego-ciaqkutaqmí canelawanpas, especeriakunawanpas, inciensowanpas, *mirrawanpas, *perfumewanpas, vinowanpas, aceitewanpas, fino harinawanpas, trigowanpas, uywakunawanpas, ovejakunawanpas, caballokunawanpas, carretakunawanpas, sir-vientekunawanpas chaynataq runakunapa vidanwanpas. ¹⁴ Chay llaqtatam nichkanku:

iManam kanñachu munapayasqayki miskillaña frutakunapas.

Chinkarunñam llumpay apu kaynikikunawan tukuy sumaqllaña kaqnikikunapas!

¹⁵ Chaykunawan negocio ruraqkunapas hinaspa chay llaqtapi kaqkunaman *rantikuspa apuyaruqkunapas waqayllawanñam karullapi sayanku castigota man-chakuspanku, ¹⁶ paykunam nichkanku:

iAy, ay, imaynaraq kanqa kay hatu-hatun llaqtaqa!

Payqa warmi hina suma-sumaq lino pachawan pachasqam karqa.

Payqa grosellawan, pukawan pachasqam karqa.

Payqa qoriwan, alhaja rumikunawan hinaspa *perlaskunawan adornasqam karqa.

¹⁷ iHuk ratollapim apu kayninpas chinkarurqa!

Buquepi kaq llapallan capitankunapas, pasajerokunapas, marinerokunapas chaynataq buquepi llamkaqkunapas karullapi sayaykurqaku. ¹⁸ Llaqtapa qosnis-qanta qawaykuspankum qayaykachakurqaku:

—¿Mayqan llaqtataq kanman kay hatu-hatu llaqta hinaqa? —nispanku.

¹⁹ Umankuman allpata maqchinakuspankum waqayllawanña qayaykachakurqaku:

iAy, ay, imaynaraq kanqa kay hatu-hatu llaqtaqa!
 Lamar qochapi buquekunapa llapallan dueñonkunam apuyarurqa.
 Chay llaqtapa qori-qollqenwanmi paykunaqa apuyarurqa.
 iHuk ratollapim purmachisqa rikurirun chay llaqtaqa!

²⁰ Hanaq pachapi kaqkunapas kusikuychikyá.
 Diosllapaqña kawsaqkunapas kusikuychikyá.
 *Apostolkunawan Diosmanta willakuqkunapas kusikuychikyá.
 Chay llaqta castigasqanmantayá kusikuychik.
 Allin arreglota Dios rurapususqaykichikmantayá kusikuychik.

²¹ Hinaptinmi huk kallpasapa angel hatun molino rumita hoqariykuspan chamaykurqa lamar ochaman hinaspam nirqa:

Chayna wischusqam kanqa hatu-hatu Babilonia llaqtaqa.
 Manam rikurinqañachu chay llaqtaqa.

²² Manañam chaypiqa uyrikunkachu
 arpakuna, qenakuna hinaspa cornetillakuna tocasqankupas.
 Manam llamkanqañachu tukuy imapi llamkaqkunapas.
 Manañataqmi qaparinqachu molino rumipas.

²³ Mayqan lamparaykipas manañam achkinqachu.
 Casarakuykunapi kusikuykunapas manam kanqañachu.
 Negociantekikunam karqa kay pachapi munayniyoqkunaqa.
 Layqakusqaykiwanmi engañarqanki llapallan nacionkunataqa.

²⁴ Chay llaqtaqa culpasqa kachkan
 Diosmanta willakuqkunapa yawarninmantam.
 Chay llaqtaqa culpasqa kachkan
 Diosllapaqña kawsaqkunapa yawarninmantam.
 Chay llaqtaqa culpasqa kachkan
 kay pachapi llapallan wañuchisqakunapa yawarninmantam.

19 ¹ Chaykunapa qepantam hanaq pachapi achka runakuna qaparirqa:
 iAleluya!

Diosllanchikmantam hamun salvacionqa.
 Payllamantam hamun kanchariyninwan atiyninqa.

² Payqa cheqap allin arregloman hinam
 llumpay huchallikuq chuchumikata castigarqa.
 Chay warmiqariki huchapakuyinwanmi
 kay pachata qanracharurqa.
 Serviqninkuna wañuchisqanmantam
 Diospuni vengakurun chay warmitaqa.

³ Huktawanmi nirqaku:

—¡Aleluya! Chay llaqtaqa wiña-wiñaypaqmi qosninqa —nispa.

⁴Hinaptinmi iskay chunka tawayoq *ancianokunapiwan chay tawa animalkuna qonqorakuykuspanku adorarqaku tiyananpi tiyaq Diosta:

—¡Amén! ¡Aleluya! —nispa.

⁵Hinaptinmi tiyananmanta nimurqa:

Llapallan serviqninkunaqa Diosninchiktayá alabaychik.

Payta manchakuqkunaqa taksapas-hatunpas paytayá alabaychik.

Hanaq pachapi casamientoanta

⁶Uyarirqanitaqmi achka runakunapa vozintapas achka yakukunapa qapariy-ninta hina hinaspa rayokunapa tunrururuyninta hina, paykunam nirqaku:

¡Aleluya!

Tukuy atipayniyoq Señor Diosninchikmi gobiernachkan.

⁷Llumpa-llumpay kusikuywanyá alabasunchik

*Carneropa casarakuynin chayaramusqanrayku chaynataq novianpas listollaña kasqanrayku.

⁸Noviaqa yuraq-yuraq linowan pachasqam kachkan.

Yuraq-yuraq linoqa Diosllapaqña kawsaqkunapa sumaq kawsakuyninmi kachkan.

⁹Hinaptinmi angelñataq niwarqa:

—Qellqay kayta: “Mayna kusisqam *Carneropa casarakuyninman qayasqaku-naqa” nispa.

Angelqa niwarqataqmi:

—Kaykunaqa Diospa cheqap rimarisqankunam —nispa.

¹⁰Adoranaypaq *angelpa qayllanman qonqorakuykuptiyimi payñataq niwarqa:

—Ama qonqorakuychu ñoqaqa qampapas chaynataq Jesusmanta willakuq wawqe-panikikunapas Diosta serviqmasillanmi kani. Adoraspacha-adoray Dios-llatayá. Jesusmanta cheqap willakuqqa Diospa revelasqantam yachachin —nispa.

Yuraq caballopi sillakuqmanta

¹¹Chaymantam rikurqani hanaq pacha kicharayachkaqa, chaypim rikurirurqa huk yuraq caballo, sillakuqniqa sutinmi kasqa Confiakuna hinaspa Cheqap. Payqa allin arregloman hinam juzganpas hinaspa peleanpas. ¹²Paypaqa ñawinpas kasqa kancharichkaq nina hinam, umanpiñataqmi kasqa achka coronakuna. Paypiqa kas-qam qellqasqa sutinpas, chaytaqa payllam reqsisqa. ¹³Payqa kachkasqa yawarwan chapusqa pachayoqmi, sutinñataqmi kasqa “Diospa Simin” niq. ¹⁴Hanaq pachapi kaq tropakunam qatirqa yuraq caballokunapi yuraq-yuraq lino pachayoqkama. ¹⁵Paypa siminmantam lloqsimurqa ñawchi espada chaywan nacionkunata vencenanpaq. Payqa nacionkunatam kamachinqa fierromanta tawnawan hina. Vinota rurananpaq uvasta saruchkaq hinam “Tukuy Atipayniyoq Diospa piñakuynin” sutiyoq vinota ru-ranqa. ¹⁶Pachanpipas chaynataq piernanpipas kayna qellqasqam kasqa:

“REYKUNAPAPAS REYNIN, SEÑORKUNAPAPAS SEÑORNIN”

niq.

¹⁷Rikurqanitaqmi huk angelatas intipi sayachkaqta. Paymi llapallan alton pawaq animalkunata qayarqa kaynata:

—Huñunakuspayá Diospa convidonman hamuychik,¹⁸ reykunapa, capitankunapa, valeroso runakunapa, caballokunapa, sillakuqkunapa, llapallan librekunapa, sirvientekunapa, taksakunapa hinaspa hatunkunapa aychanta mikunaykichikpaq —nispa.

¹⁹Hinaptinmi Manchakuypaq Animalta rikururqani kay pachapi reykunatawan. Paykunaqa huñunasqa kachkasqa tropantinmi caballopi sillakuqpa contranpi hinaspa tropankunapa contranpi peleanankupaq.²⁰Manchakuypaq Animalmi Llulla Willakuqpiwan presochasqa karurqaku, chay Llulla Willakuqmi Manchakuypaq Animalpa qayllanpi *milagrokunataraq ruraspan engañarqa chay animalpa marcan chaskiçkunata, engañarqataqmi chay Animalpa imagennin adoraqkunatas. Chay Manchakuypaq Animalqa Llulla Willakuqpiwanmi kawsachkaqla wischusqa karqaku azufreyoq rupachkaq qochaman.²¹Wakin inninkuñataqmi caballopi sillakuqpa siminmanta lloqsimuq espadawan wañuchisqa karqaku, hinaptinmi alton pawaq llapallan animalkuna saksarurqaku paykunapa aychanwan.

Waranqa watamanta

20 ¹Chaymantañataqmi rikurqani huk angelta hanaq pachamanta uraykamuchkaqta, payqa uraykamuchkasqa uku pachapa llaventawan hatun cadenata aparikuspanmi. ²Chay angelmi *Dragonta hapiruspan waranqa watapaq watarurqa, chay Dragonqariki ñawpaq culebram hinaspa *Satanaswan sutichasqa diablol. ³Payta uku pozoman wischuykuspanmi punkunta wichqarurqa hinaspm seguranpaq sellarurqa waranqa wata pasanankama, chaynapi nacionkunatas amaña engañananpaq. Waranqa wata pasaruptinñataqmi kacharisqa kanqa pisi tiempollapaq.

⁴Rikurqanitaqmi tiyanakunatas, chaykunapiqa tiyachkasqaku juzganankupaq kamachisqakunam. Rikurqanitaqmi Jesusrayku hinaspa Diospa palabranta willakusqankurayku kunkan qorusqakunapa almankunatas. Paykunaqa manam adorarqakuchu Manchakuypaq Animalatas nitaq imagennintapas, manataqmi marcantatas churachikusqakuchu turkunkupipas nitaq makinkupipas. Paykunaqa kawsarimuskunkun waranqa wata Cristowan gobiernachkasqaku. ⁵Wakin wañuqkunam ichaq mana kawsarisqachu waranqa wata tukunankama. Paykunaqa punta kawsarimuqkunaqa. ⁶Ancha kusisqam hinaspa Diospaq rakisqam punta kawsarimuqkunaqa. Qepa wañuyaq mana imananqañachu paykunataqa, paykunaqa kanqa Diospa hinaspa Cristopa *sacerdotenkunañam, paykunaqa Cristowanmi gobiernanqaku waranqa wata.

Satanaspa vencesqa kasqanmanta

⁷Waranqa wata pasaruptinñam *Satanas kacharisqa kanqa preso kayninmanta. ⁸Kay pachamanmi lloqsimunqa llapallan nacionkunata engañananpaq. Gogtawan Magogtapas engañaspanmi paykunapa *tropankunata guerrapaq huñunanqa, chay tropakunaqa lamar qochapa patanpi aqo hina manaña yupay atinam. ⁹Chay tropakunam kay pachapa hawanta pasaspanku Diosllapaqña kawsaqkunapa cuartelnintawan kuyasqanku llaqtata muyurirurqaku hinaptinmi Diosñataq hanaq pachamanta ninata kachaykamuspan llapallanta kañarurqa. ¹⁰Engañaqinku diabloñataqmi *azufreyoq rupachkaq qochaman wischusqa karqa, wischusqataqmi karqa Manchakuypaq Animalpiwan Llulla Willakuqpas, chaypim tuta punchaw ñakarinqaku wiña-wiñaypaq.

Hatun yuraq tiyanapa ñawpaqninpi juiciomanta

¹¹ Hinaptinmi rikurqani huk hatu-hatun yuraq tiyanata, rikurqanitaqmi hawanpi tiyaqtapas. Paypa ñawpaqninmantam cielopiwan kay pacha chinkarurqa hinaptinmi mana karqachu maypas paykunapa kananpaq. ¹² Chaymantam rikurqani hatunpas, taksapas ñawpaq wañuqkunata, paykunaqa hatun tiyanapa qayllanpim sayachkasqa-ku hinaptinmi librokuna kichasqa karqa. Wiñay kawsay libropas kichasqa kaptinmi wañuqkuna juzgasqa karqa rurasqankuman hina hinaspa librokunapi qellqasqaman hina. ¹³ Hinaptinmi lamar qocha qomurqa chaypi kaq wañusqakunata, qomurqataqmi wañuypas chaynataq wañusqakunapa kasqanpas chaypi kaq wañusqakunata, sapaka-mam juzgasqa karqaku rurasqankuman hina. ¹⁴ Wañuypas chaynataq wañusqakunapa kasqanpas rupachkaq qochapim chinkarurqa. Kayqa iskay kaq wañuymi. ¹⁵ Chay qo-chamanmi wischusqa karqaku wiñay kawsay libropi sutinku mana qellqasqakunapas.

Mosoq cielomantawan mosoq allpa pachamanta

21 ¹ Chaymantam rikurqani mosoq cielotawan mosoq allpa pachata, ñaw-paq cielowan kay pachaqa manam kasqañachu. Lamar qochapas manam kasqañachu. ² Hinaptinmi rikurqani chuya llaqtata otaq mosoq Jerusalenta Dios-pa qayllanmanta uraykamuqta. Allichasqam kachkasqa novionpaq sumaqllaña adornasqa novia hina. ³ Hinaptinmi hatun tiyanamanta nimurqa:

—Diosqa runakunawanñam *yachachkan. Paykunam kanqa runankuna, Diosñataqmi kanqa paykunapa Diosnin. ⁴ Diosmi pichanqa paykunapa weqenta, manañam kanqachu wañuypas, lutokuypas, waqaypas nitaq nanaypas. Ñawpaq kaqkunaqa pasarunñam —nispa.

⁵ Hatun tiyanapi tiyaqñataqmi niwarqa:

—Ñoqam mosoqyachini tukuy imata —nispa.

Yapatawanmi niwarqa:

—Qellqay: “Kay nisqaykunaqa confiakunapaqmi hinaspa cheqapmi” nispa.

⁶ Payqa niwarqataqmi:

—Ñam rurasqaña. Ñoqam kani qallariypas, tukupaypas. Yakunayachikuqmanqa mana imallapaqmi qosaq pukyumanta kawsachikuq yakuta. ⁷ Pipas venceqqa chayku-natam herenciapaq chaskinga, ñoqam kasaq paypa Diosnin, payñataqmi kanqa churiy.

⁸*Azufreyoq rupachkaq qochamanmi rinqaku manchakuqkunaqa, mana iñiqkunaqa, millakupaq kaqkunaqa, runa wañuchiqkunaqa, huchapakuqkunaqa, brujokunaqa, taytacha-mamacha adoraqkunaqa hinaspa llullakunaqa. Kayqa iskay kaq wañuymi.

Mosoq Jerusalenmanta

⁹ Asuykamuwarqam tazonniyoqkama qanchis angelkunapa huknin, chay tazon-kunaqa kachkasqa qepa kaq castigokunawan huntasqam, paymi niwarqa:

—Hamuy, ñoqam qawachisqayki noviata payqa *Carneropa casarasqanmi —nispa.

¹⁰ Chuya Espiritum hatun alto orqoman aparuwarqa hinaspm Jerusalen chuya llaqtata qawaykachiwarqa, chay llaqtaqa Diospa qayllan hanaq pachamantam urayka-muchkasqa. ¹¹ Chay llaqtaqa achkirichkasqa Diospa kanchayninwanmi, achkiriyinqa kasqa suma-sumaq jaspe alhaja rumipa achkiriyin hinam, chayqa kasqa Cristal hinapunim. ¹² Llaqtapa muyuriqninga kasqa alto hinaspa ancho perqayoqmi, chunka iskayniyoqmi kasqa punkunkunapas. Sapa punkupim kasqa huk angel, sapa punkupitaqmi qellqasqa kasqa chunka iskayniyoq Israel ayllukunapa sutinpas. ¹³ Intipa qespimunan

lawmanmi kasqa kimsa punku, intipa seqaykunan lawmanpas kimsa punkutaqmí kasqa, kimsa punkutaqmí kasqa norte lawmanpas chaynataq sur lawmanpas.¹⁴ Llaqtapa muyuriqinpi perqakunapas kasqa chunka iskaynin cimientoyoqmi, sapa cimientopiñataqmí qellqasqa kasqa *Carneropa chunka iskayniyoq *apostolinkunkuna sutin.

¹⁵ Rimapayawaqniy angelpa makinpim kachkasqa qorimanta tupuna soqos, chayqa kasqa llaqtata, punkunkunata hinaspa perqankunata tupunanpaqmí.

¹⁶ Chay llaqtataq kasqa cuadradom, largonpas anchorpas kasqa chay sayayllam. Angelmi chay llaqtata tupurqa tupuna soqosnirwan, chayqa kasqa iskay waranqa iskay pachaknin *kilometrom, largonpas, anchorpas chaynataq altonpas kasqa chay sayayllam.¹⁷ Perqanpa anchonta tupuptinñataqmí kasqa soqta chunka pichqayoq metro. Angelqa tupuchkarqa runapa tupunanman hinallam.

¹⁸ Muyuriqmin perqakunaqa kasqa jaspe alhaja rumiwan perqasqam, llaqtataqmí kasqa qori puromanta cristalman rikchakuq.¹⁹ Chay llaqtapa perqanpa cimientonkunaqa kasqa tukuy rikchaq suma-sumaq alhaja rumikunawan adornasqam: Punta kaqmi kasqa jaspemanta, iskay kaqñataq zafiomanta, kimsa kaqñataq agatamanta, tawa kaqñataq esmeraldamanta,²⁰ pichqa kaqñataq onicemanta, soqta kaqñataq cornalinamanta, qanchis kaqñataq crisolitomanta, pusaq kaqñataq berilomanta, isqon kaqñataq topaciomanta, chunka kaqñataq crisoprasamanta, chunka hukniyoq kaqñataq jacintomanta, chunka iskayniyoq kaqñataq amatistamanta.²¹ Chunka iskayniyoq sapa punkuñataqmí kasqa huk perlasllamantakama. Llaqtapa callenñataqmí kasqa qori-puromanta cristalman rikchakuq.

²² Manam ima templotapas rikurqanichu chay llaqtapiqa, Tukuy Atipayniyoq Señor Diosllam, *Carneropiwan chay llaqtapa templonqa.²³ Manam chay llaqtataq necesitanchu intipa nitaq killapa kanchaynintapas, aswanqa Diospa achkiriylanmi achkin, *Carnerollataqmí kanchayninpas.²⁴ Nacionkunapas chay llaqtapa achkiylianpim purinqaku hinaptinmi kay pachapi reykunapas chayman apamunqaku suma-sumaq kayninkuta.²⁵ Punkunkunapas manañam punchawpiqa wichqakunqachu, chaypiqariki manam tutapas kanqañachu.²⁶ Nacionkunapas chaymanmi apamunqaku reqsisqa kayninkutawan alabasqa kasqankuta.²⁷ Chay llaqtamanqa manam yayunkachu ima qachapas, millakuyapaq kaqkunapas nitaq llullakunapas. Chaymanqa yayunkunqaku *Carneropa wiñay kawsay libronpi sutin qellqasqakunallam.

22 ¹Hinaptinmi huk angel qawaykachiwarqa kallpaq chuyay-chuyay mayuta. Chay yakuqa kasqa Cristal hina chuyay-chuyaymi, chayqa lloqsimusqa Diospa hinaspa *Carneropa tiyananmantam.² Chay llaqtapa callenpa chawpinpiñataqmí mayupa kaylaw-waklawninpi wiñarqa Kawsay qokuq Sacha. Watapim rurusqa chunka iskayniyoq kutita. Killan-killanmi chay sachqa rurusqa. Rapinkunañataqmí kasqa nacionkuna hampikunankupaq.³ Manañam chaypiqa kanqañachu ñakas-qakunapas. Diospa hinaspa *Carneropa tiyananñam chaypiqa kanqa hinaptinmi serviqninkunañataq servinqaku.⁴ Paykunaqa Diospa uyantam qawanqaku, urkunkupiñataqmí paypa sutin kanqa.⁵ Chay llaqtapiqa manam kanqañachu tutapas, chaypi *yachaqkunaqa manam necesitanqakuñachu achkitapas nitaq intitapas. Señor Diosllañam paykunataqa achkinqa, hinaptinmi wiña-wiñayapaq gobiernanqaku.

Jesucristopa kutimuyin hichpamusqanmanta

⁶ Chaymantam angel niwarqa:

—Kay palabrakunaqa confiakunapaq cheqappunim. Willakuqninkunaman yachachiq Señor Diosmi kachamurqa angelninta chaylla pasaqkunamanta serviq-ninkunaman qawachinanpaq.

⁷—iChayllam hamusaq!

iMayna kusisqam kay libropi qellqasqaman hina Diospa willakusqan kasukuqkunaqa!

⁸Ñoqa Juanmi kaykunata rikuspay uyarirqani. Kaykunata rikuykuspaymi hinaspay uyariykuspaymi qawachiwaqniy angelpa qayllanpi qonqorakuykurqani adoranapaq. ⁹Hinaptinmi payñataq niwarqa:

—Ama qonqorakuychu ñoqaqa qampapas, wawqe-panikikunapapas, Diosmanta willakuqkunapapas chaynataq kay libropi qellqasqa kaqkuna kasukuqkunapapas serviqmasillanmi kani. Adoraspacha-adoray Diosllatayá —nispa.

¹⁰Niwarqataqmi:

—Kay libropi qellqasqa Diospa willakuynintaqa amayá wichqaychu, ñam hichpamuchkanña chaykunapa pasakunan tiempoqa. ¹¹Mana allin ruraqqa mana allintaraqyá rurachun, millakuypaq ruraqqa millakuypaqtaraqyá rurachun, allin ruraqñataqyá allintaraq rurachun, Diosllapaqña kawsaqpas Diosllapaqñayá kawsachun —nispa.

¹²—Arí, chayllam hamusaq, apamuchkanim premiotapas, chaytaqa sapakamamanmi qosaq rurasqanman hina. ¹³Ñoqam kani qallariypas, tukupaypas, punta kaqpas chaynataq cepa kaqpas.

¹⁴Mayna kusisqam pachan taqsakuqkunaqa, paykunaqa punkunta llaqtaman yaykuspam mikunqaku Kawsay Qokuq Sachapa rurunta. ¹⁵Ichacha hawapim qepanqaku allqo hina kawsaqkunaqa, brujokunaqa, huchapakuqkunaqa, runa wanuchiqkunaqa, taytacha-mamacha adoraqkunaqa hinaspa llullakuqkunaqa.

¹⁶—Ñoqa Jesusmi kachamurqani angelniya kaykunata iñiqkunaman willanpaq. Ñoqaqa kani sachapa sapis hina Rey Davidpa castanmi, ñoqataqmi kani achikiyay luceropas.

¹⁷Chuya Espirituwan Carneropa novianmi nin:

—Hamuy —nispa.

Uyariqpas nichun:

—Hamuy —nispa.

Pipas yakunayachikuqqa hamuspayá kawsachikuq yakuta tomachun mana imallapaq.

¹⁸Kay libropi qellqasqaman hina Diospa revelasqan llapallan uyariqkunamanmi nini: Pipas kaykunaman yapaptinqa Diosmi paymanpas yapanqa kay libropi qellqasqa kaq hatun castigokunata. ¹⁹Pipas kay qellqasqakunamanta qechuptinqa, chay qechuqpa tupaqnintam Diospas qechunqa Kawsay Qokuq Sachamanta, chuya llaqtamanta hinaspa kay libropi qellqasqa kaqkunamanta.

²⁰Kaykunamanta willakuqmi nin:

—Arí, chayllam hamusaq —nispa.

Amén. iHamuy Señor Jesus!

²¹Señor Jesuṣá favorecesunkichik llapallaykichikta. Amén.

SASA PALABRAKUNA ENTIENDENA

Kuyasqay wawqe-panillaykuna, kay sasa palabrukuna entiendena librochatam castellanopi sutichanku “glosario” nispa. Palabrukunapa ñawpaqñinpi huk lucerocha (*) tarikuptinqa kay librochapim maskana, chaynapi aswan sumaqtaraq chay palabrapa imam ninanta entiendena paq.

Abadon Hebreo simipi Abadon ninanqa “Wañuqkunapa kanan” ninanmi. Abadonwan sutichasqataqmi uku-ukupi munaychakuq angelpas.

Aceite Ñawpa tiempopi aceiteqa aceitunas manta rurasqam karqa. Servikuqmi mikunankupaq, achkikunankupaq, miski asnaq aceite ruranankupaq, hampikunankupaq hinaspa ofrendapaq. Bibliaman hinaqa Chuya Espiritupas aceitewan comparasqam kachkan.

Achikyaq lucero Chay luceroqa tupanachisqa kachkan Babiloniapa reyninmanmi hinaspa Señor Jesucristomanmi.

Aguila Anka kaqla hatunneq animal.

Aleluya Hebreo simipi Aleluya ninanqa “Señorta alabaychik” ninanmi.

Aloes Hampi planta. Kay plantapa rapinkunamantam horqoqku miski asnaq yakuchata.

Altar Perqasqa patakcha. Chaypa hawanpim nakasqanku animalta sacerdotekuna Diospaq kañaqku.

Alleq paña

Allinchay allinpay

Amparakuna llaqta Israel runakunamat Dios kamachirqa soqta llaqtakunata akllanankupaq. Kimsam karqa Jordan Mayupa waklawnnin intipa qespimunan lawpi, kimsañataqmi karqa intipa seqaykunan lawpi. Runamasinta qonqaymanta pipas wañurachispanqa chay huk kaqniñ llaqtapim amparakuq.

Anciano Ñawpaq Testamentoman hinaqa ancianokunaqa karga autoridadkunam. Mosoq testamentoman hinañataqmi karqaku Diospi iñiqkunata yachachispá guiaq qarikuna. Revelasqa libropipas willakunmi ancianokunamantaqa ichaqa manam yachakunchu pikunam kasqankumanta.

Angel Diospa unanchasqan serviqinkuna. Hanaq pachapim kachkanku Diospa kamachisqanta ruraspanku. Kay pachapipas kachkanku Diospa munasqanta ruranankupaqmi.

Anticristo Jesucristopa contranpi kaq runa. Satanaspa munasqanta rurananpaq tukupay tiempokunapi hatarimuq runa.

Apostol Jesuspa akllasqan chunka iskayniyoq qarikuna. Apostol ninanqa “kachasqa” ninanmi. Chay akllasqakunata hinam Pablotapas apostolwan sutichanku Jesucristomanta willakusqanrayku.

Aqarway Plantakunatawan tarpuykunata tukuruq uru. Hina chay animaltataqmi sutichanku “langostawanpas”. Huklaw nacionpiqa mikunkum kayna urukunataqa.

Araba Galilea Lamar Qochamanta qallarispa Kachi Qochakama chutarikuq Jordan Wayqotam otaq Jordan Qechwatam “Araba” nispaqa niqku.

Arabia runa Arabia law runa

Areopago Grecia nacionpi kaq Atenas llaqtapi autoridadkunapa huñanakunan moqo.

Ariel Jerusalen llaqtapa huknin sutin.

Armagedon Carmelo Orqopa hichpanpi chaynataq Meguido orqokunapa kasqanpi machu-machu pampa. Chaypim achka kutita guerrapi pelearqaku. Hamuq tiempopim chay pampaman Tayta Dios huñunqa llapallan munaychakuqkunata piñakuynin punchaw guerrapaq.

Asera Canaan casta runakunapa kullumanta mamachan. Baal sutiyoq taytachapa warmin.

Asia Grecia nacionpa chimpan lawpi Troas llaqtapa, Tiatira llaqtapa, Colosas llaqtapa chaynataq achka llaqtakunapas kasqan hatun allpa.

Astarte Fenicia runakunapa, Canaan runakunapa chaynataq chuchumikakunapa adorasqan mamacha. Israel runakunapas chay mamacha adoraymanmi qokururqaku Tayta Diosta piñachinankupaq.

Asuriy anchuriy

Avestruz Raprayoq kaspapas mana paway atiq animal, chaywanpas caballomantapas aswan kallpaqraqmi.

Ayuno Diosmi Israel runakunata kamachirqa Huchakuna Pampachana punchawpi ama imatapas mikunankupaq nitaq upyanankupaq. Señor Jesuspas yachachirqam ayunomantaqa.

Baal Chayqa karqa rumimanta pilarmi. Hebreo simipiqa “señor” ninanmi. Achka taytachakunatam Baalwan sutichaqku. Israel runakunam chaykunataña adorasqankarayku huklaw nacionkunaman preso pusasqa karqaku.

Babel Sinar sutiyoq qechwa pampapi ñawpaq llaqta. Tiempopa risqanman hinam chay llaqtapa sutinga karqa Babilonia.

Ballena Hatun lamar qochakunapi kawsaq hatu-hatun challwa. Largonmi yaqa kimsa chunka metro. Ballenakunaqa ñuñunmi wawachanta.

Beelzebu Filistea runakunapa taytachan. Hebreo simipi “Beel-zebub” ninanqa “Chuspikunapa señorin” ninanmi. Chay taytachata tapuchimunapanqa kachasqanraykum Rey Ocoziasta Tayta Dios wañurachirqa.

Cabo Lamar qochaman yaykuriq allpa

Cambiasqa truequisqa

Camello Llama kaqla uywa animal, llamamantaqa aswan hatun kaptinmi sillakunku hinaspa cargakunku. Millwanta puchkaspam rakta telata awanku.

Cananista Roma nacionniyoq runakunapa contranpi kaq judio partido. Paykunam piensarqaku nacionninkuta defiendenankupaq espadawan peleayta, paykunaman hinaqa Cristopas kanan karqa Roma llaqtayoq runakunamanta libraqninkum.

Cepo Kullumanta rurasqa. Chaypa toqonkunapim runakunata chakinkumanta otaq umankumanta hapirochispa ñakarichiqku.

Contrato baul Tablamanta rurasqa hinaspa hawanpas ukunpas qoriwan qarachasqa baul. Tapanpa hawanpim karqa qorimanta iskay qawanakuq angelkuna. Ukunpim churarqaku Diospa Chunkantin Kamachikuynin qellqasqa tabla rumikunata, Aaronpa tawnanta hinaspa Diospa qomusqan mikuyta. Chay Baultam churarqaku Diosman asuykuna karpapi.

Corte Mosoq Testamentopi corteqa karqa qanchis chunka hukniyoq sacerdote kunapa huñunakuyninmi. Chaypim paykuna Diospa leyninta cumplichinankupaq arreglotu ruraqku. Nawpaq Testamentoman hinaqa corteqa karqa zaguan punku plazapim.

Cristo Griego simipim Jesusta sutichaqku “Cristowan”. Hebreo simipiñataqmi sutichaqku “Mesias” nispa. Mesias ninanqa “Aceitewan tallisqa” ninanmi.

Culebra machaqway

Culpay huchachay

Cumpliy huntachiy

Cus runa Noeypa churin Cam sutiyoq runapa mirayninkuna. Egipto nacionpa surlawninpi nacion. Mosoq Testamentopiñataqmi Etiopia runa ninku.

Chuya Espíritu Diospo kimsantin kaqpa huknin.

Chuyanchay Moisespa kamachisqanman hinam chuyanchakuqku Diosta yupaychanankupaq, ofrendata presentanankupaq hinaspa huk rikchaq ruraykunata ruranankupaq.

Dagon Filistea runakunapa yupaychasqan taytacha. Weqawmanta hanayman runa hina cuerpoyoq, weqawmanta uraymanñataq challwa hina cuerpoyoq.

Diacono Apostolkunata yanapanankupaq iñiqkunamanta akllasqanku qanchis qarikuna.

Diezmo Diospa kamachisqanman hina chunkamanta hukninta payman qonanku. Chunka costal trigomantam huknin costalta Tayta Diosman qona, hina chaynallatam rurana qollqewanpas otaq imawanpas.

Dios Kay sutipim hukllawasqa kachkan Dios Tayta, Dios Churi hinaspa Dios Chuya Espíritu.

Diosmanta Hamuq Runa Judiokunam payta suyarqaku salvaqninku Rey kananpaq. Jesucristom karqa chay suyasqanku Runaqa, kikin Jesucristopas “Diosmanta hamuq Runa” nispanmi sutichakurqa.

Diosmanta willakuq Diosmi imam munasqanta revelaq paymanta willakuqkunaman hinaptinmi paykunañataq willaq wakin runakunaman. Chay runakunatam sutichaqku “Diosmanta willakuq” nispa. Castellanopiñataqmi sutichanku “profeta” nispa.

Diospa Carneron Diospa karpanpim otaq templonpim watayoq carnerota huchankurayku judiokuna wañuchispa kañaqku. Mosoq Testamentopiñataqmi Jesucristota sutichanku “Diospa Carneron” nispa, chaynataqa sutichanku llapallan runakunapa huchanmanta wañusqanraykum.

Diospa Espíritun Hebreo simipi Diospa Espíritun nispaqa nichkan Chuya Espiritumantam.

Diospa leynin yachachiq Paykunaqa karqa Judiokuna ukupi fariseo partidomanta kaq educado runakunam. Nawpaq Testamentomanta yachaspankum runakunaman yachachiqku.

Diospa munaychakusqan Jesucristowan chayamuq hinaspa Jesucristopas qallarichisqan Diospa gobiernon. Manam runapa qallarichisqanchu, runaqa Diospa munasqanman hina llamkaqlam.

Diospa munaychakunan Diospa gobiernonpa tukupayninga hamuq tiempokunapiroqmi kanqa. Manam tukuruqllachu aswanqa wiña-wiñaypaqmi.

Diospaq rakisqa runa Diosta servinanpaq sapaqchakuq runa. Chayraykum chukchanta mana rutuchikuqchu, manataqmi uvasmanta kaqtaqa imatapas tomaqchu nitaq ima machachikuqtapas.

Discípulo Yachachikuqpa yachachisqanta chaskiq runa.

Dragon Ñawpaq tiempopi piensasqankuman hinam chayqa karqa lagartoman rikchakuq hatun animal. Revelasqa libropim Satanasta rikchanachinku Dragonman.

Efod Weqawmanta hanaywan sacerdote pa chan, hombronkunapi alhaja rumiyoq hinaspa waqtankunapi hapichinapaq watuyoq.

Epicurio Grecia nacionmanta yachaysapa Epicuro sutivoq runapa discipulon.

Erizo Kichka hina peleyoq yunka animalcha.

Estoico Atenas llaqtamanta Zenon sutivoq yachaysapa runapa discipulon.

Fariseo Moisespa kamachisqankunatawan judiokunapa yapasqan costumbrekunata kasukuq runa. Judiokuna ukupi partido kaspankum runakunapa ancha respetasqan karqaku.

Filacterio Badanamanta rurasqa taksa cajacha. Chay cajachakunapa ukun tawaman rakisqa kaptinmi chaypi churraqaku qellqasqa yachachikuykunata. Judiokunam watakuqku urkunkupi makinkupi.

Golfo Allpaman yaykuriq lamar qocha

Greco Grecia nacionmanta kaq runa, paykunapa rimasqan idioma. Jesucristopha tiempopim achka llaqtakunapi griego idiomata rimaqku chaymi Mosoq Testamentopas griego idiomapi qellqasqa karqa.

Hebreo Abrahampa mirayninkuna, paykunapa rimasqan idioma. Jesuspa tiempopim Israelpa mirayninkuna rimarraqaku Arameo idiomata, chaytam suticharraqaku Hebreo nispa, rimarqakutaqmi Griego idiomatapas.

Herida kiri

Herodes Mosoq Testamentopim Herodeskunaqa achka karqaku. Hukniniñmi karqa wawa Jesusta wañurachiy munaq. Hukniññataqmi karqa bautizaq Juanta wañurachiq. Hukniññataqmi karqa apostol Pedrota carcelachiq. Hukniññataqmi karqa apostol Pablopa testimonion uyariq.

Hisopo Perqakunapi wiñaq plantacha. Israel runakunam Egiptomanta lloqsinanku tutapi carneropa yawarininman aptay hisopota challpuspa chay yawarwan punkunkuta pintarqaku. Sacerdotekunam hisopowan challaspa runakunata chuyanchaqku.

Huchapakuy waqllikuy

Huñunakunanku wasi Yaqa llapallan yachasqanku llaqtakunapim judiokuna sapaq wasita rurraqaku sapa samana punchawpi huñunakuspanku Biblia manta yachachinankupaq. Chay wasikunapitaqmi mozo-sipaskunapas estudiaqku.

Ichoq lloqe

Impuesto cobraq Roma llaqtapi gobiernopaq llaqtamasinkunamanta impuesto cobraq judio runakuna. Paykunatam judiomasinkuna suwamanta hinaspa tracioneromanta trataqku.

Incienso Sachapa miski asnaq wegen. Judio sacerdotekunam kañaqku incienso kañana altarpis.

Isla Lamar qochapa muyusqan allpa

Jubileo Wata Sapa pichqa chunka watapi Libre Kacharina wata. Rantikusqa chakrakunamat ñawpa dueñonman chay watapi kutiykachiqku. Wakcha kasqanrayku sirviente kananpaq rantikusqa judio runakunapas chay watapim libreachisqa karqaku.

Judio Jacobpa churin Judapa mirayninkuna. Paykunatataqmi sutichanku "Israelpa mirayninkuna" nispapas.

Jupiter Grecia runakunapa hinaspa Roma llaqtayoqkunapa yupaychananku taytacha, griego idiomapi sutinññataqmi Zeus.

Kachi Qocha Juda allpapa intipa qespimunan lawnini kaq qocha. Huknin sutinñataqmí Araba Qocha.

Kilometro Chunka cuadrakunamat sutichaqku kilometrowan. Sapa kilometroqa waranqa metrom.

Labray llaqlay

Langosta Plantakunatawan tarpuykunata tukuruq uru. Hina chay animaltataqmí sutichanku “aqrwaywanpas”. Huklaw nacionpiqa mikunkum kayna urukunataqa.

Lepra onqoy Runapa aycha qaran mikuq achka rikchaq onqoykunamat lepra onqoywan sutichaqku. Leprawan onqoqkunaqa sapaqpim yachaqku sanokunaman mana pegarunampaq.

Leviatan Chay tiempopi piensasqankuman hina lamar qochapi kaq culebra hina qewiykachakuq manchakupaq animal. Diablon chayman tupachisqa.

Leviy casta runa Leviya mirayninkunata kaqkuna. Paykunam sacerdotekunata yanapaqku templopi. Leviy ayllumanta kaqkunam sacerdotekunapas karqa. Castellanopiqa sutichanku “levita” nispam.

Ley Pisi rimayllapi Chunkantin Kamachikuykuna. Leywantaqmi sutichaqku Moisespa qellqasqan pichqa librokunatapas.

Maricon maqla

Magog Jafetmanta kaq Noeypa willkan. Paypa mirayninkunapim Rey Gog munaychakurqa. Hamuq tiempopim paykunapa mirayninkuna Diospa runankunata atacanqa, aswanqa pasayaqa chinkachisqam kanqaku.

Maná Chayqa karqa pampapi lasta hina kurpachakunam. Israel runakuna chunniqpi mikunankupaqmi Dios qomurqa. Jesucristom chay tantaman tupachikuspan nirqa Diospa apachimusqan tanta kasqanta.

Mediterraneo Lamar Qocha Israel nacionpa intipa seqaykunan lawpi qocha. Chay qochapa huknin sutinqa Hatun Lamar Qocham.

Melquisedec Salem otaq Jerusalem llaqtapa reynin. Alto-altopi kaq Diospa sacerdoten. Paymi Jesucristoman comparasqa kachkan.

Mercurio Grecia runakunapa hinaspa Roma llaqtayoq runakunapa yupaychananku taytacha, griego idiomapi sutinñataqmí Hermes.

Miel anti miski

Millakupaq runa Diosman mana asuykunanaqa hina kaqkuna.

Mirra Arabia lawpi kaq sachakunapa weqen. Miskillatañña asnarisqanraykum achka precioyoq perfumeta ruraqku. Chay perfumewanmi ayakunata llusiqku pampanankupaq.

Moisespa Leynin Israel runakunaman yachachinanaqa Moisesman Diospa qosqan yachachikuykuna. Chaykunaqa karqa Genesis, Exodo, Levitico, Numeros hinaspa Deuteronomio librokunapim. Chay librokunataqa Moisesmi qellqarqa.

Mosoq killa otaq llullu killa Sapa killapa gallariyin punchawpim fiestata ruraqku Diospaq animalta wañuchispalku, chay punchawtam sutichaqku mosoq killa otaq llullu killa nispa.

Nicolaita Ichapas paykunaqa karqa Nicolas sutiyooq runapa qateqninkuna. Paykunam taytachakunata rurakuspanku adoraqku hinaspm achka mana allinkunata ruraqku.

Ofir Intipa qespimunan lawpi kaq sitio. Chaylawmantam apamuqku qori-purota.

Palabra simi

Paraiso Paraiso ninanqa suma-sumaq sitio otaq hanaq pacha ninanmi.

Parlay rimay

Parqoy qarpay

Pascua Israelpa mirayninkunam Egipto nacionpi sirviente karqaku. Chaymantam hatun atiyninwan Dios paykunata libramurqa. Chayta yuyarispankum sapa wata Pascua nisqanku fiestata ruraqku. Kunan tiempopipas Semana Santapim chay fiestata ruranku.

Pecho qasqo

Pentecostes Kay fiestaqa judiokunapa fiestanmi karqa. Trigo rutuya tukuruspankum Diosman graciasta qonankupaq fiestata ruraqku. Pascua fiestamanta pichqa chunka punchaw pasaruptinñam Pentecostes Fiesta qatirqa. Wakin sutinkunam: “Semanakuna Fiesta” otaq “Cosecha Tukuy Fiesta”. Cristopi iñiqkunapas sapa watam yuyarinku Chuya Espiritu kay pachaman hamusqanta. Chay punchawpim Jesucristoman iñikurqa kimsa waranqa runakuna.

Pierdekuy waqllikuy

Primicia Punta rurumanta otaq cosechamanta Diosman ofrenda qosqanku. Diosmi kamachirqa punta kaq ruruta payman qonankupaq. Chay ofrendakuna qosqankuqa karqa sacerdotekunapaqmí.

Puka Lamar Qocha Diospa atiyninwan qocha kicharikuykuptinmi Israel casta runakuna chaki allpanta pasarqaku. Hebreo rimaypiqa “tutura qocha” ninanmi. Cienegallaña hinaspa qocha-qochallañam karqa.

Purim Reina Esterpa tiemponmantapuni judiokunapa watan-watan Adar killapi rurananku fiesta. Chaytam ruraqku wañuchisqa kanankumanta librasqa kasqankuta yuyarinankupaq.

Puya pikana**Qanra** qacha

Qellqa Cheqap Diosmanta willakuq libro. Puntatam karqa Ñawpaq Testamento, chaymanmi yapasqa karqa Mosoq Testamento. Mosoq Testamento qellqaqunam yaqa sapa kutilla Qellqawan suticharqa Ñawpaq Testamentota.

Rahab Chuchumika warmipa sutin. Rahab nispataqmi suticharqaku chay tiempopi piensasqankuman hina manchakuyapaq machu-machu animaltapas. Egipto nacionpa huknin sutinpas karqa Rahabmi.

Rantikuy vendey**Rurun** wayun**Sacerdote** yaya

Saduceo Judiokunapi ancha munaychakuq sacerdote casta partido. Paykunam Fariseo partidomanta kaqkunapiwan Jesuspa contranpi karqaku wañuchinankukama.

Samana Punchaw Sabado punchaw. Chay punchawqa qallarirqa viernes tarde inti seqaykuytam, tukuqñataqmi sabado punchawta inti seqaykuruptin.

Samaria llaqtayoq Judeapa norte lawnini pi kaq Israel casta runakuna. Ñawpa abuelonkum Asiria lawmanta pusamusqa runakunawan chaqrurkururqaku, chayraykum Judea lawmanta kaqkunapa cheqnisqan karqaku.

Santuuario Diospa rikurinan sitio. Diospa karpanpa chaynataq Rey Salomonpa rurachisqan templopa ukunpim karqa telawan iskayman rakisqa cuarto, “Chuya” lugarwan hinaspa “Chuyay-chuyay” lugarwan sutichasqa. Chay iskaynin lugarmi wakin kutipiqa santuariowan otaq templowan sutichasqa.

Satanas Hebreo simipi Satanas otaq Satan ninanqa: “enemigo” otaq “contrakuq” ninanmi. Satanasqa Diospa chaynataq paypi iñiqkunapa enemigonmi.

Sello Achka formatam sellokunataqa ruranku. Chaywanmi señalta churanku pim dueñon kasqanta otaq pim autoridad kasqantapas yachanankupaq.

Señalay Pusaq punchawniyoq judio wawachakunapa qari kayninpa punta qarachantam kuchuqku, chaytam sutichanchik señalaywan.

Señorpa Punchawnin Ñawpaq Testamentopiqa “Tayta Diospa castiganan punchaw” ninanmi. Mosoq Testamentoman hinañataqmí “Jesucristopa kutimunan puchaw” ninan.

Seqaywichariy

Tardeykuy chisinkuy

Tarsis Meditarraneo Lamar Qochapa patanpi huk kaqnin llaqta. Chaylawmantam metalkunata buquekunapi apaqku. Chaylawmanmi Diosmanta willakuq Jonaspas ayqekuya munarqa.

Tayta Dios Hébreo simipi Diospa sutinqa qellqasqa karqa kay tawa letrakunawanmi YHWH. Judiokunam kay letrakunata Bibliankupi tarispanku “Adonay” niqku. Castellanopi Adonay ninanqa “Señor” ninanmi. Runa simipiñataqmí “Tayta Dios” ninan.

Templo Templo ninanqa “Dios adorana wasi” ninanmi. Jerusalen llaqtapim chay chullalla hatu-hatun wasi karqa. Chay wasipim judio sacerdotekuna carnerota otaq chivatota otaq vacata wañuchispanku kañaqku. Judiokunam tukuy hinastinmanta rispanku Diosta chay wasipi adoraqku.

Tiberias Galilea Qochapa huknin sutin, chay qochapa patanpi llaqtatapas Tiberiaswanmi sutichaqku.

Tofet Jerusalen llaqtapa hichpanpi wayqo. Israel runakunam churinkuta chaypi kañaqku millakuyapaq taytachankuman.

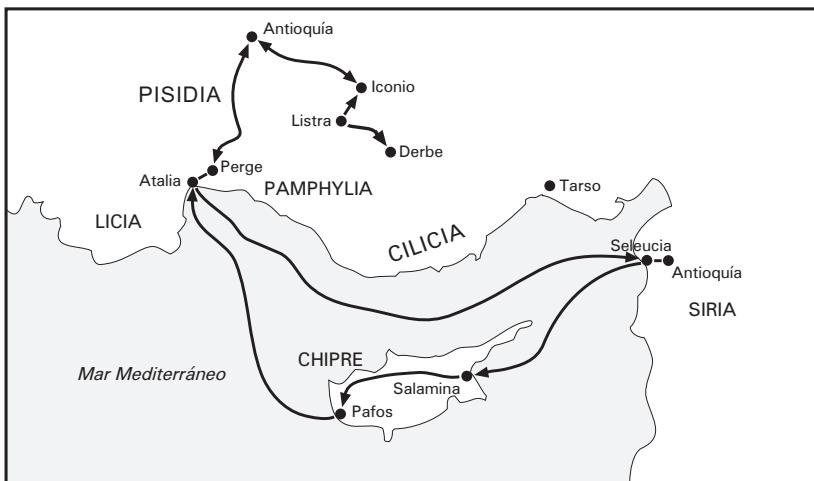
Usuta seqo

Yachay tiyay

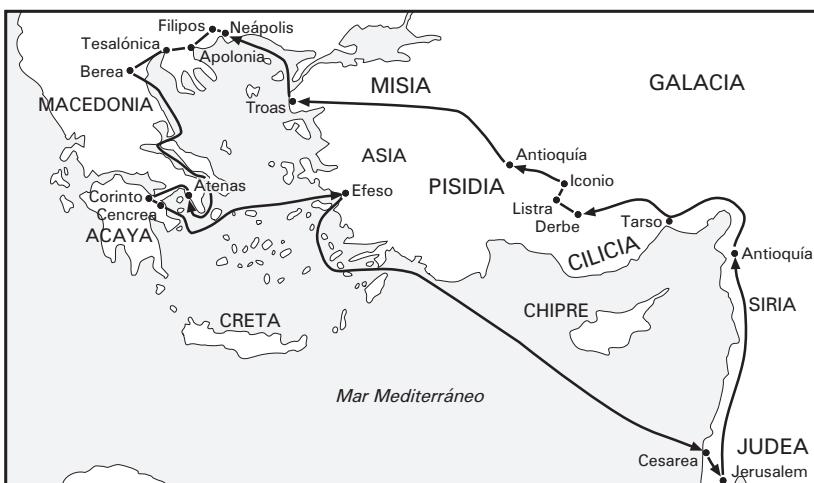
Zelote Judiokuna ukupi partido. Roma llaqtayoq runakunapa contranpi kaspankum contribucion pagayta mana munaqkuchu. Paykunataqmí Cananistawan sutichasqapas karqaku.

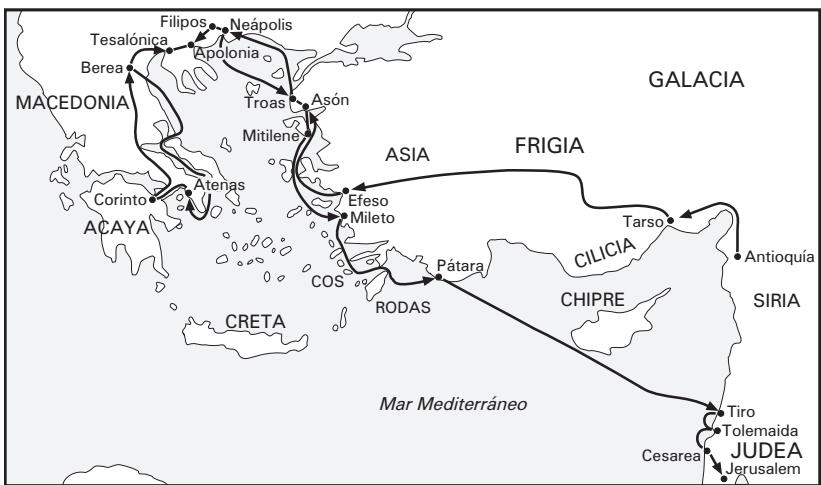

PRIMER VIAJE MISIONERO DE PABLO

SEGUNDO VIAJE MISIONERO DE PABLO

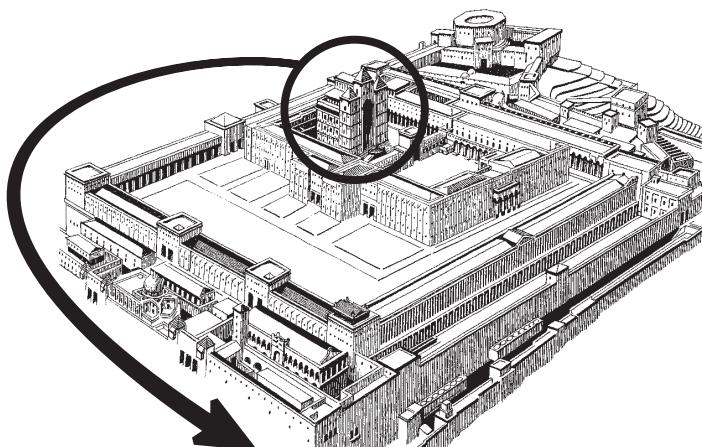

TERCER VIAJE MISIONERO DE PABLO

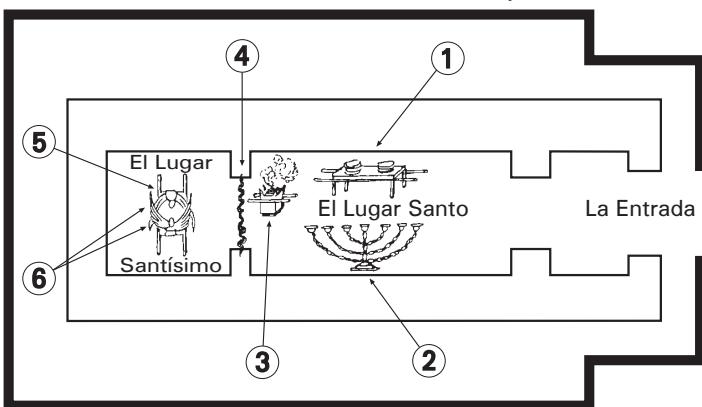

VIAJE DE PABLO A ROMA

El Templo en el tiempo de Jesucristo

Plano del Interior del Templo

1. La Mesa y los Panes de la Proposición
2. El Candelabro
3. El Altar del Incienso
4. El Velo
5. El Arca del Pacto
6. Los Querubines

